

SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI

2020

SAĞLIK BİLGİ SİSTEMLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI
2020

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2020'deki bölümlerin verilerine Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler (SİNA) Platformu üzerinden QR kod ile elektronik olarak erişim sağlanabilmektedir.

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2020'deki tüm istatistikler uluslararası tanımlara göre hesaplandı.

Ankara 2022

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI
2020

Telif Hakkı Sahibi:

© Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, 2022

Tüm hakları Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğüne aittir. Kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz. Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi: “editör/yazar adları, Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, basım yeri, basım yılı” belirtilmesi şeklinde olmalıdır. 5846 sayılı yasa gereği Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğünün onayı olmaksızın tamamen veya kısmen çoğaltılamaz.

Ekip Lideri

Dr. Şuayip BİRİNCİ
Dr. M. Mahir ÜLGÜ

Editörler

Dr. Berrak BORA BAŞARA
İrem SOYTUTAN ÇAĞLAR
Asiye AYGÜN
Tuğcan Adem ÖZDEMİR
Banu KULALİ

Yazarlar

Dr. Berrak BORA BAŞARA
İrem SOYTUTAN ÇAĞLAR
Asiye AYGÜN
Tuğcan Adem ÖZDEMİR
Banu KULALİ
Gökalp Kadri YENTÜR
Dr. Selen Begüm UZUN
Birsen BİRGE KAYIŞ
Dr. Ayfer PEKERİÇLİ
Saniye KARA
Gözde ÜNAL

ISBN : 978-975-590-854-0
Sağlık Bakanlığı Yayın No : 1240

Katkıda Bulunanlar

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- Sağlık İstatistikleri Dairesi Başkanlığı
- Sağlık İnsan Gücü Planlama Dairesi Başkanlığı
- Doku, Organ Nakli ve Diyaliz Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

- İzleme, Değerlendirme ve İstatistik Dairesi Başkanlığı
- Çocuk ve Ergen Sağlığı Dairesi Başkanlığı
- Kadın ve Üreme Sağlığı Dairesi Başkanlığı
- Tüberküloz Dairesi Başkanlığı
- Aşı ile Önlenbilir Hastalıklar Dairesi Başkanlığı
- Bulaşıcı Hastalıklar ve Erken Uyarı Dairesi Başkanlığı
- Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları Planlama ve Organizasyon Dairesi Başkanlığı
- Tütün ve Madde Bağımlılığı ile Mücadele Dairesi Başkanlığı
- Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Dairesi Başkanlığı
- Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar Dairesi Başkanlığı
- Toplum Sağlığı Hizmetleri ve Eğitim Dairesi Başkanlığı
- Aile Hekimliği Dairesi Başkanlığı
- Kronik Hastalıklar ve Yaşlı Sağlığı Dairesi Başkanlığı
- Kanser Dairesi Başkanlığı

Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

- Akılcı İlaç Kullanımı Dairesi Başkanlığı
- Ekonomik Değerlendirmeler ve İlaç Tedarik Yönetimi Dairesi Başkanlığı

Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- İzleme Değerlendirme Daire Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLAMASI (İBBS).....	V
KISALTMALAR	VI
Bölüm 1	
Genel Demografik Göstergeler.....	1
Bölüm 2	
Mortalite	17
Bölüm 3	
Morbidite	35
Bölüm 4	
Risk Faktörleri.....	54
Bölüm 5	
Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması	81
Bölüm 6	
Küresel Hastalık Yüğü 2019 Türkiye Sonuçları	94
Bölüm 7	
Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları	114
Bölüm 8	
Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı	148
Bölüm 9	
İlaç İstatistikleri.....	191
Bölüm 10	
Sağlıkta İnsan Kaynakları	209
Bölüm 11	
Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı	241
Bölüm 12	
Acil Sağlık Hizmetleri.....	257
SAĞLIK BAKANLIĞI BÜNYESİNDEKİ BAZI UYGULAMALARA AİT GENEL BİLGİLENDİRME.....	271

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLAMASI (İBBS)

İBBS-1	İBBS-2	İBBS-3
Akdeniz	Antalya Alt Bölgesi	Antalya
		Isparta
	Burdur	
Adana Alt Bölgesi	Adana	
	Mersin	
Hatay Alt Bölgesi	Hatay	
	Kahramanmaraş	
Osmaniye		
Batı Anadolu	Ankara Alt Bölgesi	Ankara
	Konya Alt Bölgesi	Konya
Karaman		
Batı Karadeniz	Zonguldak Alt Bölgesi	Zonguldak
		Karabük
	Bartın	
Kastamonu Alt Bölgesi	Kastamonu	
	Çankırı	
Sinop		
Samsun Alt Bölgesi	Samsun	
	Tokat	
Çorum		
Amasya		
Batı Marmara	Tekirdağ Alt Bölgesi	Tekirdağ
	Edirne	
Kırklareli		
Balıkesir Alt Bölgesi	Balıkesir	
	Çanakkale	
Doğu Karadeniz	Trabzon Alt Bölgesi	Trabzon
		Ordu
Giresun		
Rize		
Artvin		
Gümüşhane		
Doğu Marmara	Bursa Alt Bölgesi	Bursa
	Eskişehir	
Bilecik		
Kocaeli Alt Bölgesi	Kocaeli	
	Sakarya	
Düzce		
Bolu		
Yalova		

İBBS-1	İBBS-2	İBBS-3
Ege	İzmir Alt Bölgesi	İzmir
	Aydın Alt Bölgesi	Aydın
		Denizli
Muğla		
Manisa Alt Bölgesi	Manisa	
	Afyonkarahisar	
Kütahya		
Uşak		
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep Alt Bölgesi	Gaziantep
		Adıyaman
Kilis		
Şanlıurfa Alt Bölgesi	Şanlıurfa	
	Diyarbakır	
Mardin Alt Bölgesi	Mardin	
	Batman	
Şırnak		
Siirt		
İstanbul	İstanbul Alt Bölgesi	İstanbul
Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum Alt Bölgesi	Erzurum
		Erzincan
Bayburt		
Ağrı Alt Bölgesi	Ağrı	
	Kars	
Iğdır		
Ardahan		
Ortadoğu Anadolu	Malatya Alt Bölgesi	Malatya
		Elazığ
Bingöl		
Tunceli		
Van Alt Bölgesi	Van	
	Muş	
Bitlis		
Hakkari		
Orta Anadolu	Kırıkkale Alt Bölgesi	Kırıkkale
		Aksaray
Niğde		
Nevşehir		
Kırşehir		
Kayseri Alt Bölgesi	Kayseri	
	Sivas	
Yozgat		

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AÇSAP	: Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AHBS	: Aile Hekimliği Bilgi Sistemi
ATC	: Anatomik Terapötik Kimyasal
BCG	: Bacille Calmette-Guerin (Verem) Aşısı
BKİ	: Beden Kitle İndeksi
BT	: Bilgisayarlı Tomografi
cm	: Santimetre
ÇEKÜS	: Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı
ÇKYs	: Çekirdek Kaynak Yönetim Sistemi
DaBT	: Difteri aselüler Bođmaca Tetanoz Aşısı
DALY	: Engelliliğe Ayarlanmış Yaşam Yılı
DDD	: Günlük Tanımlanmış Doz
DSÖ/ WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
EKİP	: Entegre Kurumsal İşlem Platformu
EKO	: Ekokardiyografi
EUROSTAT	: Avrupa İstatistik Ofisi
FAO	: Gıda ve Tarım Örgütü
GLOBOCAN	: Küresel Kanser Gözlemevi
gr	: Gram
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
HALE	: Sağlığa Ayarlanmış Yaşam Beklentisi
HBV	: Hepatit B Aşısı
HbA1c	: Hemogloblin A1c veya Glikolize Hemogloblin
HDL	: Yüksek Dansiteli Lipoprotein
Hib	: Hemofilus Influenza Tip B Aşısı
HSYS	: Halk Sağlığı Yönetim Sistemi
IARC	: Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı
ICD-10	: Uluslararası Hastalık Sınıflandırması
IDF	: Uluslararası Diyabet Federasyonu
IHME	: Sağlık Ölçümleri ve Değerlendirme Enstitüsü
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
İPA	: İnaktif Polio Aşısı
İTS	: İlaç Takip Sistemi
KETEM	: Kanseri Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri
KHY	: Küresel Hastalık Yüğü
Kg	: Kilogram
KKK	: Kızamık Kızamıkçık Kabakulak Aşısı
KOAH	: Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı
KPA	: Konjuge Pnömkok Aşısı
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdare Sistemi
MET	: Metabolik Eşdeđerlilik
MİZ	: Mekansal İş Zekası
mL	: Mililitre
MR	: Manyetik Rezonans
MSB	: Milli Savunma Bakanlığı

OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PAL	: Fiziksel Aktivite Düzeyi
PET	: Pozitron Emisyon Tomografisi
RBS	: Reçete Bilgi Sistemi
SB	: Sağlık Bakanlığı
SGP	: Satınalma Gücü Paritesi
SİNA	: Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler
SPTS	: Sağlık Personeli Takip Sistemi
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
₺	: Türk Lirası
TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TSM	: Toplum Sağlığı Merkezi
TÜFE	: Tüketici Fiyatları Endeksi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UN IGME	: Birleşmiş Milletler Kuruluşlar Arası Çocuk Ölümleri Tahmin Grubu
UNPD	: Birleşmiş Milletler Nüfus Birimi
UNU	: Birleşmiş Milletler Üniversitesi
YLD	: Engellilikle Geçirilen Yaşam Yılı
YLL	: Kaybedilen Yaşam Yılı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

Tablo Listesi

Bölüm 1. Genel Demografik Göstergeler

Tablo 1.1. Yıllara Göre Genel Demografik Göstergeler.....	3
Tablo 1.2. Yaş Gruplarına Göre Nüfus, 2000, 2020	3
Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2020	14

Bölüm 2. Mortalite

Tablo 2.1. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2018, 2019	26
Tablo 2.2. ICD-10 Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Seçilmiş Nedenlerin Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızları, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2018, 2019	31

Bölüm 3. Morbidite

Tablo 3.1. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının Vaka Sayıları	36
Tablo 3.2. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının İnsidansı, (100.000 Nüfusta).....	36
Tablo 3.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu)	39
Tablo 3.4. Yıllara Göre Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu).....	40
Tablo 3.5. Yıllara Göre Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu).....	41
Tablo 3.6. Cinsiyete Göre Kanser Türlerinin İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2017	42
Tablo 3.7. Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020	43
Tablo 3.8. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Kendi Kendine Meme Muayenesi Yapma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	44
Tablo 3.9. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Mamografi Çektirme Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019	45
Tablo 3.10. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Smear Yaptırma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019	45
Tablo 3.11. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Kişisel Bakım Faaliyetlerini Gerçekleştirirken Zorluk Çekenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019.....	46
Tablo 3.12. 0-6 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019.....	46
Tablo 3.13. 7-14 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019.....	47
Tablo 3.14. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019.....	47
Tablo 3.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hipertansiyon, Diyabet ve Yüksek Kolesterol Tanısı Alan Hastaların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	48

Tablo 3.16. 0-14 Yaş Çocukların Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%) , 2019.....	48
Tablo 3.17. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%) , 2019.....	49
Tablo 3.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Gözlük veya Lens Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%) , 2016, 2019.....	49
Tablo 3.19. On Beş Yaş ve Üzeri Görme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%) , 2016, 2019.....	50
Tablo 3.20. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İşitme Cihazı Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%) , 2016, 2019.....	50
Tablo 3.21. On Beş Yaş ve Üzeri İşitme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%) , 2016, 2019.....	50
Tablo 3.22. Yıllara Göre On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle İşe Ara Verenlerin Yüzdesi (%) ve Ortalama İşe Ara Verme Süresi, (Gün).....	51
Tablo 3.23. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Cinsiyete Göre Bazı Zihinsel Problemlerin Son 2 Hafta İçerisinde Neredeyse Her Gün Görülme Yüzdesi, (%) , 2016, 2019	51

Bölüm 4. Risk Faktörleri

Tablo 4.1. Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%) , 2014, 2016, 2019.....	55
Tablo 4.2. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Tütün Mamulü Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%) , 2014, 2016, 2019.....	57
Tablo 4.3. Alkol Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%) , 2014, 2016, 2019	58
Tablo 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Alkol Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%) , 2014, 2016, 2019.....	59
Tablo 4.5. Boy ve Kilo Ortalamalarının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), 2019	59
Tablo 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), (%) , 2014, 2016, 2019.....	60
Tablo 4.7. Antropometrik Ölçümlerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Ortalama Değerleri, 2017	61
Tablo 4.8. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Antropometrik Ölçümlerinin Z-Skoruna Göre Dağılımı, (%) , 2016 ...	63
Tablo 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), (%) , 2017	64
Tablo 4.10. İBBS-1'e Göre İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Sadece Anne Sütü ve Ortalama Anne Sütü Alma Süreleri ile BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranının Dağılımı, (%) , 2016	65
Tablo 4.11. İki Yaş Altı Bebeklerin Anne Sütü ile Beslenme Durumlarının Yaşa (Ay) Göre Dağılımı, (%) , 2018.....	65
Tablo 4.12. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Besin ve İçeceklerin Tüketim Sıklıklarının Dağılımı, (Ailelerin Beyanına Dayalı), (%) , 2016.....	67

Tablo 4.13. On Dokuz Yaş ve Üzeri Bireylerde Cinsiyete Göre Ortalama Besin Tüketim Miktarı, (kişi/gün/gr, mL), 2010, 2017.....	67
Tablo 4.14. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ana Öğün Tüketme Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	68
Tablo 4.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Sabah Kahvaltısı Yapanların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	68
Tablo 4.16. Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019	69
Tablo 4.17. Sebze ya da Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	70
Tablo 4.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçerisinde Koruyucu Hizmetlerden Faydalanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	72
Tablo 4.19. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kolesterol ve Açlık Trigliserid Düzeylerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	74
Tablo 4.20. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Tuz Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017	74
Tablo 4.21. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin PAL Sınıflandırmasına Göre Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017	75
Tablo 4.22. Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017	75
Tablo 4.23. Son 4 Hafta İçerisinde Bedensel Ağrı Hissedenlerin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019	76
Tablo 4.24. Herhangi Bir Yardım Almadan ya da Yardımcı Bir Araç Kullanmadan Yürüyemeyenler, Merdiven İnip Çıkamayanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	76
Tablo 4.25. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hastalık, Engellilik veya Yaşlılığa Bağlı Kronik Problemler Yaşayan Bireylere Haftada En Az Bir Kere Bakım ya da Yardım Sağlama Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	76
Tablo 4.26. Yaşlılarına Göre Öğrenmede ve Hatırlamada Zorluk Çeken Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	77
Tablo 4.27. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Ciddi Kişisel Bir Problemi Olduğunda Güvenebileceği, Çok Yakın Kaç Kişinin Olduğunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	77
Tablo 4.28. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İhtiyacı Olduğunda Komşulardan Yardım Alabilme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	77

Bölüm 5. Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

Tablo 5.1. Yıllara Göre Aşılama Hızları, (%).....	82
Tablo 5.2. İBBS-1'e Göre Doğum Göstergeleri, (%), 2019, 2020	85
Tablo 5.3. Sektörlere Göre Sezaryen ve Primer Sezaryen Ameliyatlarının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%), 2019, 2020.....	87
Tablo 5.4. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Bir Ziyaret), (%)	87
Tablo 5.5. İBBS-1'e Göre Gebe, Bebek ve Çocuk Tam İzlem Oranları, (%), 2019, 2020	91

Bölüm 6. Küresel Hastalık Yükü 2019 Türkiye Sonuçları

Tablo 6.1. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam.....	95
Tablo 6.2. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek	96
Tablo 6.3. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın.....	96
Tablo 6.4. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam.....	97
Tablo 6.5. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek	98
Tablo 6.6. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın	98
Tablo 6.7. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam	99
Tablo 6.8. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek.....	100
Tablo 6.9. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın.....	100
Tablo 6.10. Cinsiyete Göre Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen 100.000 Kişiye Düşen DALY, 2002, 2019.....	109

Bölüm 7. Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Tablo 7.1. Dallara Göre Hastane ve Yatak Sayıları, 2020	116
Tablo 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%).....	119
Tablo 7.3. Türlerine ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yatak Sayıları ve Dağılımı (%), 2020	122
Tablo 7.4. Sektörlere Göre Hastanelerde Ameliyathane Hizmetleri Altyapısı, 2020.....	127
Tablo 7.5. Sektörlere Göre 31.12.2020 Tarihinde Faal Olarak Sağlık Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler	128
Tablo 7.6. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000.000 Kişiye Düşen Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, 2020.....	129
Tablo 7.7. Yıllara Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları.....	131
Tablo 7.8. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları, 2020	131
Tablo 7.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısı, 2020.....	132
Tablo 7.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısı, 2020.....	134
Tablo 7.11. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Ultrason Cihazı Sayısı, 2020.....	136
Tablo 7.12. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Doppler Ultrason Cihazı Sayısı, 2020	136
Tablo 7.13. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen EKO Cihazı Sayısı, 2020.....	137
Tablo 7.14. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Mamografi Cihazı Sayısı, 2020.....	137
Tablo 7.15. İBBS-1'e Göre Özel Tıp Merkezi ve Özel Poliklinik Sayısı, 2020	138
Tablo 7.16. Sektörlere Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlar, 2020	139
Tablo 7.17. Sektörlere Göre 31.12.2020 Tarihinde Faal Olarak Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler	141

Tablo 7.18. Yıllara Göre Birinci Basamak Kuruluş Sayıları, Sağlık Bakanlığı.....	142
Tablo 7.19. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020.....	145
Bölüm 8. Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı	
Tablo 8.1. Yıllara ve Kurum Türlerine Göre Toplam Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler	149
Tablo 8.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelere Kişi Başı Müracaat Sayısı.....	155
Tablo 8.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Sayısı.....	159
Tablo 8.4. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Yatan Hastaların Sayısı ve Toplam Yatan Hasta Sayısı İçindeki Oranı, (%), 2020	159
Tablo 8.5. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Ameliyat Sayıları	160
Tablo 8.6. Sektörlere ve Ameliyat Gruplarına Göre Ameliyat Sayıları ve Dağılımı, (%), 2020.....	160
Tablo 8.7. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayıları, 2020	160
Tablo 8.8. İBBS-1'e ve Ameliyat Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayıları, 2020	161
Tablo 8.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayısının Hastane Müracaat Sayısına Oranı, (%), 2020	161
Tablo 8.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı.....	162
Tablo 8.11. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı, Sağlık Bakanlığı	162
Tablo 8.12. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Sayısı, Tüm Sektörler	172
Tablo 8.13. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Bekleyen Hasta Sayısı, Tüm Sektörler	172
Tablo 8.14. Yıllara Göre Nakil Merkezi Sayısı, Tüm Sektörler	173
Tablo 8.15. Sektörlere Göre Hastanelerde Görüntüleme Sayısı, 2020	173
Tablo 8.16. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Başına Düşen Görüntüleme Sayısı, 2020	174
Tablo 8.17. Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000 Kişiye Düşen Görüntüleme Sayısı, 2020	174
Tablo 8.18. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen MR Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020.....	176
Tablo 8.19. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen BT Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020.....	177
Tablo 8.20. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020	177
Tablo 8.21. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Doppler Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020.....	178
Tablo 8.22. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen EKO Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020	178
Tablo 8.23. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Mamografi Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020	179
Tablo 8.24. Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2020.....	181
Tablo 8.25. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020.....	185

Bölüm 9. İlaç İstatistikleri

Tablo 9.1. Yıllara ve ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Hacmi, Milyon Kutu.....	192
Tablo 9.2. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarı, DDD	193
Tablo 9.3. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değeri, Milyon ₺.....	197
Tablo 9.4. Yıllara Göre Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergeleri.....	206
Tablo 9.5. Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergelerinin Uluslararası Karşılaştırması, 2019.....	206

Bölüm 10. Sağlıkta İnsan Kaynakları

Tablo 10.1. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Tüm Sektörler.....	210
Tablo 10.2. Sektörlere ve Unvanlara Göre Sağlık Personelinin Dağılımı, 2020	210
Tablo 10.3. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Sağlık Bakanlığı	211
Tablo 10.4. Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında Çalışan Sağlık Personelinin Unvanlara Göre Dağılımı, 2020.....	211
Tablo 10.5. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Sağlık Personeli Sayılarının Uluslararası Karşılaştırması	226
Tablo 10.6. İBBS-1'e Göre Diş Hekimi, Uzman Diş Hekimi ve Asistan Diş Hekimi Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2020	229
Tablo 10.7. Sağlık Personelinin Hizmet Birimlerine Göre Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, 2020	233
Tablo 10.8. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları.....	235
Tablo 10.9. Öğretim Yıllarına Göre Diş Hekimliği Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları	236
Tablo 10.10. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları	236
Tablo 10.11. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020.....	237

Bölüm 11. Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Tablo 11.1. Yıllara Göre Cari, Yatırım ve Toplam Sağlık Harcaması.....	242
Tablo 11.2. Yıllara Göre Kamu Cari, Kamu Yatırım ve Toplam Kamu Sağlık Harcaması.....	243
Tablo 11.3. Yıllara Göre GSYİH Baz Alınarak Hesaplanan SGP Göstergeleri, SGP ABD \$.....	254

Bölüm 12. Acil Sağlık Hizmetleri

Tablo 12.1. Özellikli Ambulans Türlerine Göre Araç ve Nakledilen Hasta Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2020.....	265
Tablo 12.2. Acil Yardım Ambulansı ile İl İçi ve İl Dışı Nakil Nedenlerinin Dağılımı, (%), Sağlık Bakanlığı, 2020.....	266
Tablo 12.3. İBBS-1'e Göre Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Oranı, (%), Sağlık Bakanlığı, 2019, 2020.....	267
Tablo 12.4. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, Sağlık Bakanlığı, 2020	268

Şekil ve Harita Listesi

Bölüm 1 . Genel Demografik Göstergeler

Şekil 1.1. Nüfus Piramidi, (%), 2000, 2020.....	2
Şekil 1.2. Cinsiyete Göre Nüfus Piramidi, (%), 2020.....	2
Şekil 1.3. Yıllara Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%)	4
Şekil 1.4. İBBS-1'e Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%), 2020	4
Harita 1.1. İllere Göre Kentsel Nüfus Oranı, (%), 2020	5
Şekil 1.5. Yıllara Göre 0-14 Yaş Nüfus ile 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%)	6
Şekil 1.6. İBBS-1'e Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranları, (%), 2020	6
Harita 1.2. İllere Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranı, (%), 2020	7
Şekil 1.7. 0-14 Yaş Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020	8
Şekil 1.8. İBBS-1'e Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), 2020.....	8
Harita 1.3. İllere Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı, (%), 2020	9
Şekil 1.9. 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020	10
Şekil 1.10. Çocuk Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020	10
Şekil 1.11. Yaşlı Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020	11
Şekil 1.12. İBBS-1'e Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranları, (%), 2020	11
Harita 1.4. İllere Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranı, (%), 2020	12
Şekil 1.13. Toplam Yaş Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020	13

Bölüm 2. Mortalite

Şekil 2.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş)	18
Şekil 2.2. Doğumda Beklenen Yaşam Süresinin Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	18
Şekil 2.3. İBBS-1'e Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2020.....	19
Şekil 2.4. Bebek Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2020	19
Harita 2.1. İllere Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Tüm Haftalar, 2020	20
Şekil 2.5. İBBS-1'e Göre Perinatal Ölüm Hızı, (1.000 Doğumda), 2020	21
Şekil 2.6. İBBS-1'e Göre Neonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2020	21
Şekil 2.7. Neonatal Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2020	22
Şekil 2.8. İBBS-1'e Göre Postneonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2020	22
Şekil 2.9. İBBS-1'e Göre Beş Yaş Altı Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2020	23
Şekil 2.10. Beş Yaş Altı Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2020	23
Şekil 2.11. İBBS-1'e Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2020	24
Şekil 2.12. Anne Ölüm Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Canlı Doğumda), 2019.....	24

Harita 2.2. İllere Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2020	25
Harita 2.3. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Dolaşım Sistemi Hastalıkları (ICD-10: I00-I99) Kaba Ölüm Hızı,(%), 2019	27
Harita 2.4. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Neoplazm (ICD-10: C00-D48) Kaba Ölüm Hızı, (%), 2019	28
Harita 2.5. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Solunum Sistemi Hastalıkları (ICD-10: J00-J99) Kaba Ölüm Hızı, (%), 2019.....	29
Şekil 2.13. Ölüm Nedenleri Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	30
Şekil 2.14. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2019	31
Şekil 2.15. Yıllara ve Cinsiyete Göre Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızı, (100.000'de, Avrupa Standart Nüfusu)	32
Şekil 2.16. Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu Kaynaklı Erken Ölüm Olasılığının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019	32

Bölüm 3. Morbidite

Şekil 3.1. AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2019.....	37
Şekil 3.2. Yıllara Göre AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)	37
Şekil 3.3. Yıllara Göre Kızamık İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)	38
Şekil 3.4. Yıllara Göre Tüberküloz İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta).....	38
Şekil 3.5. Sıtma İnsidansının (Yabancı Vaka) Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2019	39
Şekil 3.6. Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2017	40
Şekil 3.7. Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2017.....	41
Şekil 3.8. Türkiye'de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türünün Cinsiyete Göre İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020	43
Şekil 3.9. Türkiye'de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türü İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020	44

Bölüm 4. Risk Faktörleri

Şekil 4.1. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019	56
Şekil 4.2. 15-24 Yaş Grubu Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	56
Şekil 4.3. On Beş Yaş ve Üzeri Sigara Kullanan Bireylerde Kişi Başına Düşen Ortalama Günlük Sigara Adedinin Uluslararası Karşılaştırması, 2019	57
Şekil 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kişi Başına Düşen Mutlak Alkol Tüketimi, Litre, 2019.....	58
Şekil 4.5. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2019	60
Şekil 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ \geq 30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2019	61

Şekil 4.7. Beden Kitle İndeksinin Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), kg/m ² , 2017	62
Şekil 4.8. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2019.....	62
Şekil 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ≥30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2019	63
Şekil 4.10. Yıllara Göre Sadece Anne Sütü ile İlk 6 Ay ve 6-9 Ay Arası Beslenen Bebeklerin Dağılımı, (%)	66
Şekil 4.11. Yıllara Göre 3 Yaş Altı Çocuklarda Ortanca Emzirme Süresi, (Ay).....	66
Şekil 4.12. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	71
Şekil 4.13. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Sebze/Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	71
Şekil 4.14. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet için Tedavi Alanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017	72
Şekil 4.15. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet Tedavisi Alanlar ile HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olanların Yaş Grubuna Göre Dağılımının Karşılaştırması, (%), 2017.....	73
Şekil 4.16. 20-79 Yaş Grubuna Ait Yaşa Standardize Diyabet Prevalansının Uluslararası Karşılaştırması, (%), (Dünya Standart Nüfusu), 2021	73
Şekil 4.17. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ortalama Günlük Tuz Tüketiminin Yıllara ve Cinsiyete Göre Dağılımı, (gram/gün)	74
Bölüm 5. Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması	
Şekil 5.1. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızı, (%), 2002, 2020	82
Şekil 5.2. (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020.....	83
Şekil 5.3. İBBS-1'e Göre HBV 3 Aşılama Hızı, (%), 2002, 2020	83
Şekil 5.4. İBBS-1'e Göre KKK Aşılama Hızı, (%), 2002, 2020	84
Şekil 5.5. KKK Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020.....	84
Şekil 5.6. Yıllara ve Aşı Takvimine Göre Uygulanan Aşı Antijen Sayısı, Sağlık Bakanlığı.....	85
Şekil 5.7. Nitelikli Sağlık Personeli ile Gerçekleşen Doğum Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020 ..	86
Şekil 5.8. Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019	86
Şekil 5.9. Yıllara Göre İsteyerek Düşük Yapma Oranı, (100 Gebelikte).....	88
Şekil 5.10. Annenin Yaş Grubuna Göre Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2020.....	88
Şekil 5.11. Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (‰), 2020.....	89
Şekil 5.12. Yıllara Göre Adölesan Doğurganlık Hızı, (‰).....	89
Şekil 5.13. Adölesan Doğurganlık Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (‰), 2019	90
Şekil 5.14. Yıllara Göre Adölesan Annelerin Tüm Anneler İçerisindeki Oranı, (%).....	90

Bölüm 6. Küresel Hastalık Yükü 2019 Türkiye Sonuçları

Şekil 6.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen YLL.....	95
Şekil 6.2. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen YLD	97
Şekil 6.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY.....	99
Şekil 6.4. Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre DALY, (Milyon), 2019	101
Şekil 6.5. 100.000 Kişiye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2002, 2019	101
Şekil 6.6. 100.000 Kişiye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, 2002, 2019	102
Şekil 6.7. 2002-2019 Yılları Arasında DALY'de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, (%).....	102
Şekil 6.8. 2002-2019 Yılları Arasında DALY'de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, (%)....	103
Şekil 6.9. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre DALY, (Milyon), 2002, 2019.....	103
Şekil 6.10. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen YLL, (Bin), 2019.....	104
Şekil 6.11. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen YLD, (Bin), 2019	104
Şekil 6.12. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY, (Bin), 2019	105
Şekil 6.13. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY (Milyon), 2002, 2019 ve 2002'ye Göre Değişim, (%).....	105
Şekil 6.14. 2019 Yılı İlk 20 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%)	106
Şekil 6.15. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY, 2002, 2019	107
Şekil 6.16. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	108
Şekil 6.17. 100.000 Kişiye Düşen DALY, YLL ve YLD'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2019.....	108
Şekil 6.18. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLL'nin Payı, (%), 2002, 2019.....	110
Şekil 6.19. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLD'nin Payı, (%), 2002, 2019	110
Şekil 6.20. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen DALY'nin Payı, (%), 2002, 2019	111
Şekil 6.21. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumdaki HALE.....	111
Şekil 6.22. Yıllara ve Cinsiyete Göre 65 Yaşındaki HALE	112
Şekil 6.23. Doğumda ve 65 Yaşındaki HALE Uluslararası Karşılaştırması, 2019	112

Bölüm 7. Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Şekil 7.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Sayısı	115
Şekil 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Yatağı Sayısı.....	115
Şekil 7.3. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020.....	116
Şekil 7.4. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020.....	117
Şekil 7.5. 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019	117
Harita 7.1. İllere Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2020.....	118
Şekil 7.6. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatak Sayısı	119

Şekil 7.7. Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2020.....	120
Şekil 7.8. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Dağılımı, (%)	120
Harita 7.2. İllere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2020	121
Şekil 7.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı.....	122
Şekil 7.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yataklarının Dağılımı, (%)	123
Şekil 7.11. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2020.....	123
Şekil 7.12. 100.000 Kişiye Düşen Erişkin Yoğun Bakım Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019... 124	124
Şekil 7.13. İBBS-1'e Göre Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2019, 2020.....	124
Harita 7.3. İllere Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2020.....	125
Harita 7.4. İllere Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2020	126
Şekil 7.14. İBBS-1'e Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2020.....	127
Şekil 7.15. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Merkezi Sayısı	128
Şekil 7.16. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Cihazı Sayısı	129
Harita 7.5. İllere Göre 1.000.000 Kişiye Düşen Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2020.....	130
Şekil 7.17. 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019.....	132
Harita 7.6. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2020	133
Şekil 7.18. 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019	134
Harita 7.7. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2020	135
Şekil 7.19. 1.000.000 Kişiye Düşen Cihaz Sayılarının Uluslararası Karşılaştırması, 2019	138
Şekil 7.20. Yıllara Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı.....	139
Harita 7.8. İllere Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2020.....	140
Şekil 7.21. İBBS-1'e Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2020.....	141
Şekil 7.22. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinin Sayısı	142
Şekil 7.23. İBBS-1'e Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2020.....	143
Şekil 7.24. Yıllara Göre Aile Sağlığı Merkezi Muayene Oda Sayısı.....	143
Harita 7.9. İllere Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2020	144

Bölüm 8. Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Şekil 8.1. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde Hekime Müracaat Sayısı.....	149
Şekil 8.2. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler	150
Şekil 8.3. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020.....	150
Harita 8.1. İllere Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2020.....	151
Şekil 8.4. Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2009, 2019, 2020	152
Şekil 8.5. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Hekime Müracaat Sayısının Oranı, (%), Tüm Sektörler	152
Harita 8.2. İllere Göre Birinci Basamak Müracaatların Tüm Müracaatlar İçerisindeki Oranı, (%), 2020	153
Şekil 8.6. İBBS-1'e Göre Birinci Basamak Kuruluşlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020.....	154
Şekil 8.7. Yıllara Göre Aile Hekimliği Birimi Sevk Hızı, (%), Sağlık Bakanlığı	154
Şekil 8.8. İBBS-1'e Göre İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Kurumlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020	155
Şekil 8.9. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastanelere Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020	156
Şekil 8.10. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Müracaatların Tüm Sektörlerdeki Hastanelere Müracaatlar İçindeki Oranı, (%), 2020	156
Şekil 8.11. Yıllara Göre Dış Hekimine Yapılan Müracaat Sayıları, Tüm Sektörler	157
Şekil 8.12. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2020	157
Harita 8.3. İllere Göre Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2020	158
Şekil 8.13. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, (%)	163
Şekil 8.14. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%)	163
Şekil 8.15. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2002, 2020	164
Şekil 8.16. Hastanelerde Akut Yatak Doluluk Oranlarının Uluslararası Karşılaştırması, 2009, 2019, 2020.....	164
Harita 8.4. İllere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%), 2020	165
Şekil 8.17. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, (Gün)	166
Şekil 8.18. Yıllara Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, (Gün).....	166
Şekil 8.19. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Sağlık Bakanlığı, (Gün), 2002, 2020	167
Şekil 8.20. Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü'nün Uluslararası Karşılaştırması, (Gün) 2009, 2019, 2020.....	167
Harita 8.5. İllere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, (Gün), Tüm Sektörler, 2020	168
Şekil 8.21. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta).....	169
Şekil 8.22. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Tüm Sektörler.....	169
Şekil 8.23. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020.....	170

Şekil 8.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün).....	170
Şekil 8.25. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün), Tüm Sektörler.....	171
Şekil 8.26. İBBS-1'e Göre Yatak Devir Aralığı, (Gün), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020	171
Şekil 8.27. MR Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019.....	174
Şekil 8.28. BT Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019	175
Şekil 8.29. 1.000 Kişiye Düşen MR Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019.....	175
Şekil 8.30. 1.000 Kişiye Düşen BT Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019	176
Şekil 8.31. PET Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019	179
Şekil 8.32. 1.000 Kişiye Düşen PET Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019	180
Şekil 8.33. Yıllara Göre Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%).....	180
Şekil 8.34. Yıllara ve Sektörlere Göre Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%).....	181
Şekil 8.35. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2010, 2020.....	182
Şekil 8.36. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2020 ve Kişi Başı Kamu Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2019	182
Şekil 8.37. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2020 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2019	183
Şekil 8.38. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2020 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2019	183
Şekil 8.39. Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş) ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2002, 2019.....	184

Bölüm 9. İlaç İstatistikleri

Şekil 9.1. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2019.....	193
Şekil 9.2. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antibiyotik (ATC-J01) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2019.....	194
Şekil 9.3. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antihipertansif İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2019.....	194
Şekil 9.4. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Kolesterol Düşürücü İlaç (ATC-C10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2019.....	195
Şekil 9.5. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidiyabetik İlaç (ATC-A10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2019.....	195
Şekil 9.6. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidepresan İlaç (ATC-N06A) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2019.....	196
Şekil 9.7. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Obstrüktif Solunum Yolu Hastalıklarında Kullanılan (ATC-R03) İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2019.....	196

Şekil 9.8. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değerinin (Ulusal Para Birimi) Toplam İlaç Satış Değeri İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	198
Şekil 9.9. Yıllara Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik, Analjezik, Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%)	198
Harita 9.1. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2020.....	199
Harita 9.2. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Analjezik İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2020.....	200
Harita 9.3. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2020.....	201
Şekil 9.10. Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Dağılımı, (%)	202
Şekil 9.11. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)	202
Şekil 9.12. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)	203
Şekil 9.13. Jenerik İlaçların Toplam İlaç Piyasasındaki Paylarının Satış Hacmi (Kutu) ve Satış Değeri (Ulusal Para Birimi) Cinsinden Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019	203
Şekil 9.14. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%).....	204
Şekil 9.15. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)	204
Şekil 9.16. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)	205
Şekil 9.17. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%).....	205

Bölüm 10. Sağlıkta İnsan Kaynakları

Şekil 10.1. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler	212
Şekil 10.2. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020	212
Harita 10.1. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2020.....	213
Şekil 10.3. 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019	214
Şekil 10.4. İBBS-2'ye Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019.....	214
Şekil 10.5. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020.....	215
Şekil 10.6. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020	215
Harita 10.2. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2020.....	216
Harita 10.3. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2020	217
Şekil 10.7. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2020.....	218
Şekil 10.8. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler	218
Şekil 10.9. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020	219

Şekil 10.10. İBBS-1'e Göre Diş Hekimi, Uzman Diş Hekimi ve Asistan Diş Hekimi Dağılımı, Tüm Sektörler, (%) , 2020.....	219
Harita 10.4. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2020	220
Şekil 10.11. 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019.....	221
Şekil 10.12. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler	221
Şekil 10.13. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020	222
Şekil 10.14. 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019.....	222
Harita 10.5. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2020	223
Şekil 10.15. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler	224
Şekil 10.16. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020	224
Harita 10.6. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2020	225
Şekil 10.17. 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019.....	226
Şekil 10.18. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020	227
Şekil 10.19. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020	227
Şekil 10.20. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020	228
Şekil 10.21. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%) , 2020.....	228
Şekil 10.22. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020.....	229
Şekil 10.23. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020	230
Şekil 10.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Hekim Sayısının Dağılımı, (%).....	230
Şekil 10.25. Yıllara ve Sektörlere Göre Pratisyen Hekim Sayısının Dağılımı, (%)	231
Şekil 10.26. Yıllara ve Sektörlere Göre Uzman Hekim Sayısının Dağılımı, (%)	231
Şekil 10.27. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Diş Hekimi Sayısının Dağılımı, (%).....	232
Şekil 10.28. Yıllara ve Sektörlere Göre Eczacı Sayısının Dağılımı, (%)	232
Şekil 10.29. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemşire ve Ebe Sayısının Dağılımı, (%)	233
Harita 10.7. İllere Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2020	234
Şekil 10.30. İBBS-1'e Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2020.....	235

Bölüm 11. Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Şekil 11.1. Yıllara Göre Kamu ve Özel Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)	244
Şekil 11.2. Yıllara Göre Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)	244
Şekil 11.3. Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırılması, (%) , 2019.....	245
Şekil 11.4. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Nominal, ₺	245
Şekil 11.5. 2020 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Reel, ₺.....	246

Şekil 11.6. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, ABD \$.....	246
Şekil 11.7. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	247
Şekil 11.8. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	247
Şekil 11.9. Kişi Başı Cari Sağlık Harcamasının Uluslararası Karşılaştırılması, SGP ABD \$, 2019	248
Şekil 11.10. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Nominal, ₺	248
Şekil 11.11. 2020 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Reel, ₺	249
Şekil 11.12. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, ABD \$.....	249
Şekil 11.13. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	250
Şekil 11.14. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%).....	250
Şekil 11.15. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%).....	251
Şekil 11.16. Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2019	251
Şekil 11.17. Finansman Türüne Göre Cari Sağlık Harcaması Dağılımının Uluslararası Karşılaştırılması, 2019.....	252
Şekil 11.18. Yıllara Göre Faiz Dışı Harcamalar ve Kamu Sağlık Harcamalarının Artış Oranı, (%)	252
Şekil 11.19. Hanehalkı Nihai Tüketim Harcaması İçinde Cepten Yapılan Sağlık Harcaması Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019	253
Şekil 11.20. Yıllara Göre Katastrofik Sağlık Harcaması, (%)	253

Bölüm 12. Acil Sağlık Hizmetleri

Şekil 12.1. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyon Sayısı, Sağlık Bakanlığı	258
Şekil 12.2. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı	258
Harita 12.1. İllere Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2020	259
Şekil 12.3. İBBS-1'e Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2020	260
Şekil 12.4. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı.....	260
Şekil 12.5. İBBS-1'e Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020 ..	261
Şekil 12.6. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı	261
Şekil 12.7. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı	262
Şekil 12.8. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı.....	262
Harita 12.2. İllere Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2020	263
Şekil 12.9. İBBS-1'e Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2020.....	264
Şekil 12.10. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı	264
Şekil 12.11. İBBS-1'e Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Toplam Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020.....	265
Şekil 12.12. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Nakil Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2020	266

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2020 Genel Bilgilendirme

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2020’de yer alan indikatörlere ait değerler hesaplanırken uluslararası standartlar kullanılmış olup geçmişe yönelik veriler bu standartlar doğrultusunda revize edilmiştir. Bölümlerle ilgili detaylı açıklamaları bölüm sonlarında bulunan bilgi notlarından edinebilirsiniz.

Tüm bölümlerde yer alan uluslararası karşılaştırmalar aşağıdaki kaynaklardan alındı;

1. Dünya Sağlık Örgütü Cenevre Ofisi’nin online veri tabanı “Global Health Observatory” (<http://www.who.int/gho/en/>), 194 ülkenin verisini içermektedir. Bu veri tabanında, ülkelerin beyan ettikleri veriler ile birlikte DSÖ tarafından ülkeler arası karşılaştırılabilirliği sağlamak için yapılan tahminler yer almaktadır.
2. OECD ve EUROSTAT veri tabanları ise üye ve aday ülkelere tahminleme yapılmadan ülkelerin beyan ettiği değerleri esas almaktadır.
3. Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı (IARC)’nın bir projesi olan GLOBOCAN veri tabanı, ülke verilerini ve çeşitli tahmin yöntemlerini kullanarak kanser ile ilgili tahminler üretmektedir. Veri tabanında, 185 ülke için cinsiyete ve yaş grubuna göre 36 kanser türünün insidansı, prevalansı ve ölüm hızlarına ait tahminler yer almaktadır. Kullanılan tahmin yöntemleri ülkeye özgü olmakla birlikte ulusal tahminlerin kalitesi, ülke verilerinin kapsamına, doğruluğuna ve güncelliğine bağlıdır.
4. UN IGME, BM bünyesinde UNICEF, DSÖ, Dünya Bankası ve UNPD öncülüğünde 2004 yılında faaliyet göstermeye başlamıştır. Kuruluş, çocuk ölümlülüğüne ait verilerin uluslararası karşılaştırmasını yapabilmek amacıyla tahmin metodları geliştirerek bu metodlar neticesinde üretilen sonuçları raporlamaktadır.
5. Veri tabanlarındaki en son veriler, çoğunlukla 2 sene öncesine aittir.
6. Uluslararası karşılaştırmalar yapılırken Birleşmiş Milletlere ait nüfus tahminlerinden faydalanılmıştır.
7. AB, OECD ve DSÖ’nün yanında yazan sayılar, kaç tane ülkenin üzerinden hesaplama yapıldığını ifade etmektedir.
8. Bulaşıcı hastalıkların uluslararası karşılaştırmalarında ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control) yıllık raporlarından faydalanılmıştır. Avrupa ülkelerinin verilerinin yer aldığı bu raporlarda ülke beyanları esas alınmıştır.

Uluslararası karşılaştırma yapılan bölgeler ve içerdiği ülkelerin isimleri aşağıda yer almaktadır;

- 1. DSÖ Avrupa Bölgesi:** Almanya, Andorra, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Belarus, Belçika, Birleşik Krallık, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Karadağ, Kazakistan, Güney Kıbrıs, Kırgızistan, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Malta, Moldova, Monako, Norveç, Özbekistan, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, San Marino, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Tacikistan Cumhuriyeti, Türkiye, Türkmenistan, Ukrayna, Yunanistan.
- 2. Orta-Üst Gelir Grubu Ülkeler (Kişi Başı Gayri Safi Milli Hasılası 4.096\$ ile 12.695\$ arasında olan ülkeler):** Amerikan Samoası, Arjantin, Arnavutluk, Azerbaycan, Belarus, Bosna Hersek, Botsvana, Brezilya, Bulgaristan, Çin, Dominik Cumhuriyeti, Dominika, Ekvador, Ekvator Ginesi, Ermenistan, Fiji, Gabon, Grenada, Guatemala, Guyana, Güney Afrika, Gürcistan, Irak, Jamaika, Karadağ, Kazakistan, Kolombiya, Kosova, Kosta Rika, Küba, Libya, Lübnan, Makedonya, Maldivler, Malezya, Marshall Adaları, Mauritius, Meksika, Moldova, Namibya, Panama, Paraguay, Peru, Romanya, Rusya, Sırbistan, St. Lucia, St. Vincent ve Grenadinler, Surinam, Tayland, Tonga, Tuvalu, Türkiye, Türkmenistan, Ürdün.
- 3. Üst Gelir Grubu Ülkeler (Kişi Başı Gayri Safi Milli Hasılası 12.695\$ üzeri olan ülkeler):** Almanya, Andorra, Antigua ve Barbuda, Aruba, Avustralya, Avusturya, Bahamalar, Bahreyn, Barbados, Belçika, Bermuda, Birleşik Arap Emirlikleri, Birleşik Devletler, Birleşik Krallık, Britanya Virjin Adaları, Brunei Sultanlığı, Cayman Adaları, Cebelitarık, Curaçao, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Faroe Adaları, Finlandiya, Fransa, Fransız Polinezyası, Grönland, Guam, Güney Kıbrıs, Güney Kore, Hırvatistan, Hollanda, Hong Kong, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kanal Adaları, Katar, Kuveyt, Kuzey Mariana Adaları, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makao, Malta, Man Adası, Monako, Nauru, Norveç, Palau, Polonya, Portekiz, Porto Riko, San Marino, Seyşeller, Singapur, Sint Maarten, Slovakya, Slovenya, St. Kitts ve Nevis, St. Martin, Suudi Arabistan, Şili, Tayvan, Trinidad ve Tobago, Turks ve Caicos Adaları, Umman, Uruguay, Virgin Adaları (ABD), Yeni Kaledonya, Yeni Zelanda, Yunanistan.
- 4. Avrupa Birliği:** Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs, Hollanda, Hırvatistan, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan.
- 5. OECD Ülkeleri:** Almanya, Avustralya, Avusturya, Belçika, Birleşik Devletler, Birleşik Krallık, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kore, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kolombiya, Kosta Rika, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, Şili, Türkiye, Yeni Zelanda, Yunanistan.

Not: Dünya Bankası, ülkeleri ekonomik durumlarına göre üst, orta-üst, düşük-orta ve düşük olmak üzere 4 ana gruba ayırmaktadır. Ülkeler kişi başına düşen gayri safi milli hasılları dikkate alınarak Atlas Metodu ile gruplandırılmaktadır. 01 Temmuz 2021 itibariyle mali yıl ve 2020 takvim yılına göre sınıflandırmada aşağıdaki tablo kullanılmıştır.

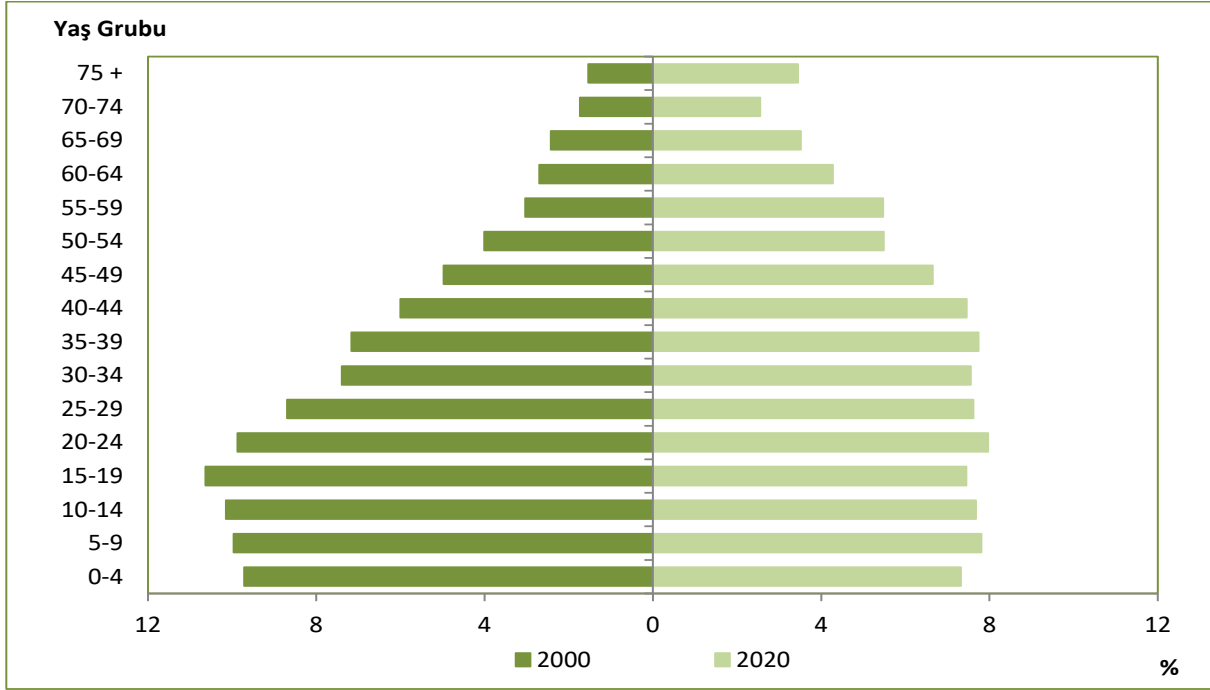
Gelir Grupları	Düşük	Düşük-Orta	Orta-Üst	Üst
GSMH (kişi başı) (ABD \$)	≤ 1.045	1.046 – 4.095	4.096 – 12.695	> 12.695

An abstract graphic on the left side of the page, consisting of a complex network of thin green lines connecting various nodes. The nodes are represented by small, semi-transparent green circles of varying sizes. The overall effect is a dense, interconnected web that tapers off towards the right side of the page.

BÖLÜM 1

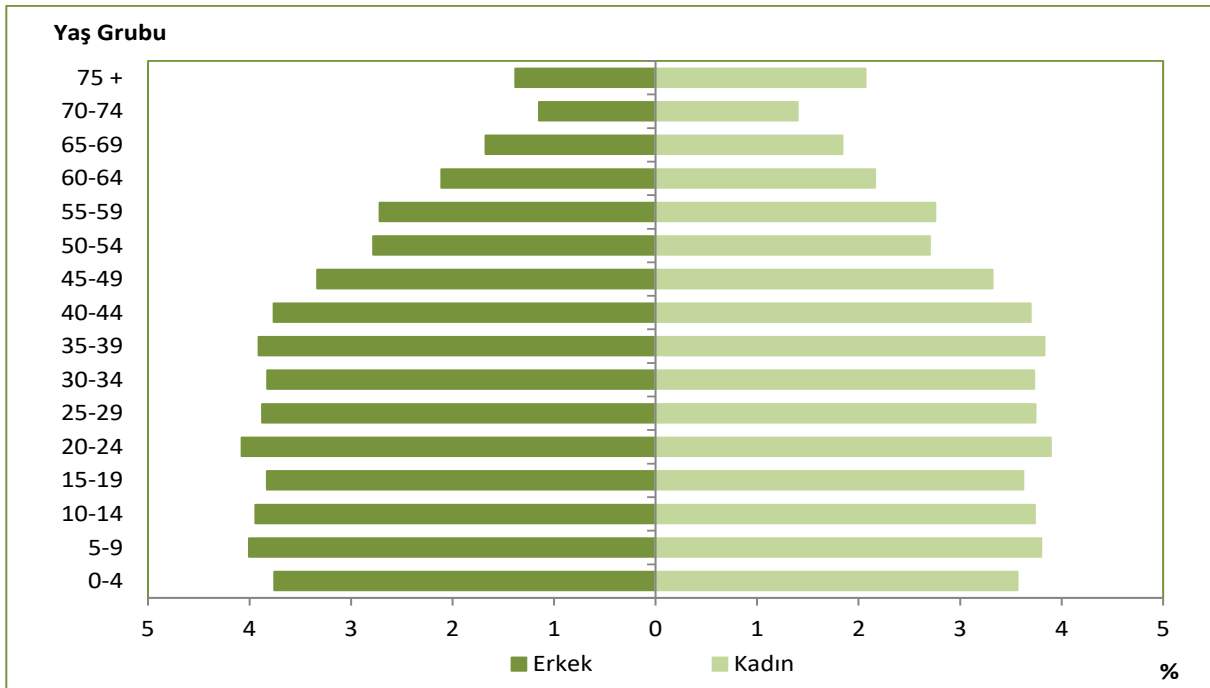
Genel Demografik Göstergeler

Şekil 1.1. Nüfus Piramidi, (%), 2000, 2020

Kaynak: TÜİK

Şekil 1.2. Cinsiyete Göre Nüfus Piramidi, (%), 2020

Kaynak: TÜİK

Not: Cinsiyet ve yaş grubuna göre nüfusun toplam nüfusa oranıdır.

Tablo 1.1. Yıllara Göre Genel Demografik Göstergeler

	1990	2000	2017	2018	2019	2020
Toplam Nüfus	56.473.035	67.803.927	80.810.525	82.003.882	83.154.997	83.614.362
Kırsal Nüfus Oranı (%)	48,7	40,8	11,8	12,1	11,5	11,2
Kentsel Nüfus Oranı (%)	51,3	59,2	88,2	87,9	88,5	88,8
0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	35,0	29,8	23,6	23,4	23,1	22,8
65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	4,3	5,7	8,5	8,8	9,1	9,5
Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	57,6	46,3	34,7	34,5	34,1	33,7
Yaşlı Bağımlılık Oranı (65 + Yaş) (%)	7,1	8,8	12,6	12,9	13,4	14,1
Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)	64,7	55,1	47,2	47,4	47,5	47,7
Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	21,7	18,3	12,4	14,7	13,9	5,5
Kaba Doğum Hızı (‰)	24,1	21,6	16,2	15,4	14,4	13,3
Kaba Ölüm Hızı (‰)	7,1	7,3	5,3	5,2	5,3	-
Toplam Doğurganlık Hızı	2,9	2,5	2,1	2,0	1,9	1,8

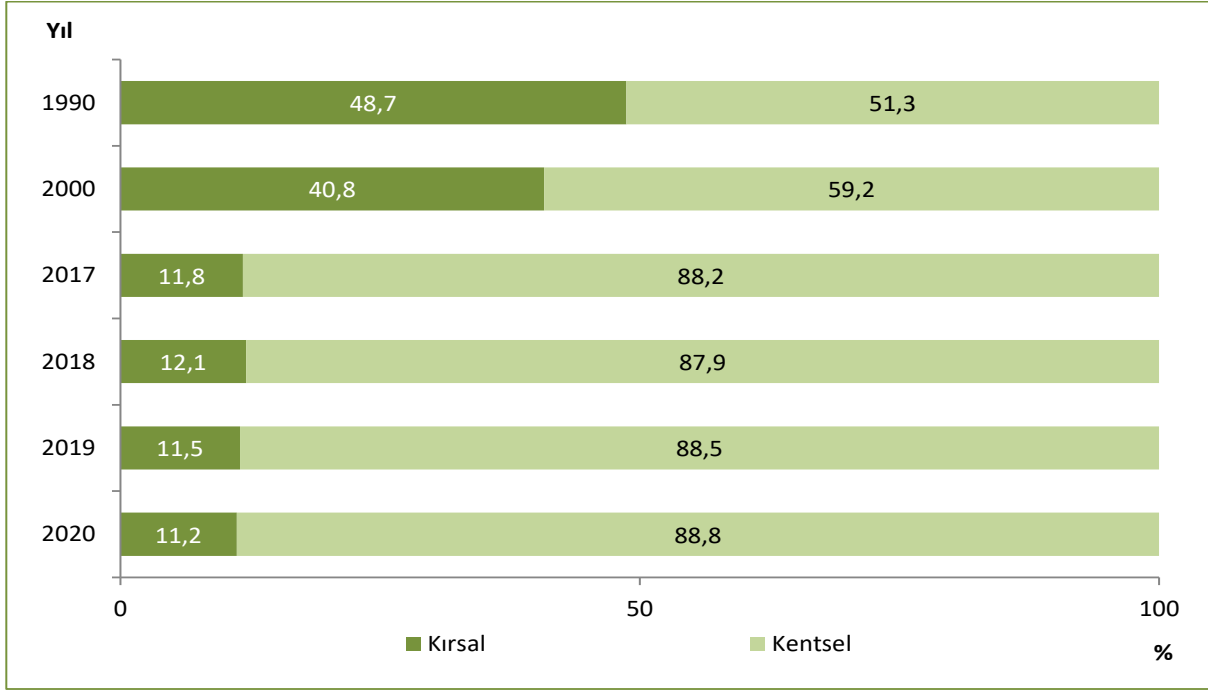
Kaynak: TÜİK

Tablo 1.2. Yaş Gruplarına Göre Nüfus, 2000, 2020

Yaş Grubu	2000	2020
0-4	6.584.822	6.121.707
5-9	6.756.617	6.526.593
10-14	6.878.656	6.419.937
15-19	7.209.475	6.230.114
20-24	6.690.146	6.663.636
25-29	5.895.255	6.370.954
30-34	5.009.655	6.318.894
35-39	4.854.387	6.473.583
40-44	4.068.756	6.235.110
45-49	3.368.769	5.563.666
50-54	2.717.349	4.584.632
55-59	2.058.422	4.577.587
60-64	1.829.288	3.574.394
65-69	1.645.517	2.938.715
70-74	1.172.643	2.131.705
75 +	1.040.789	2.883.135
Bilinmeyen	23.381	-
Türkiye	67.803.927	83.614.362

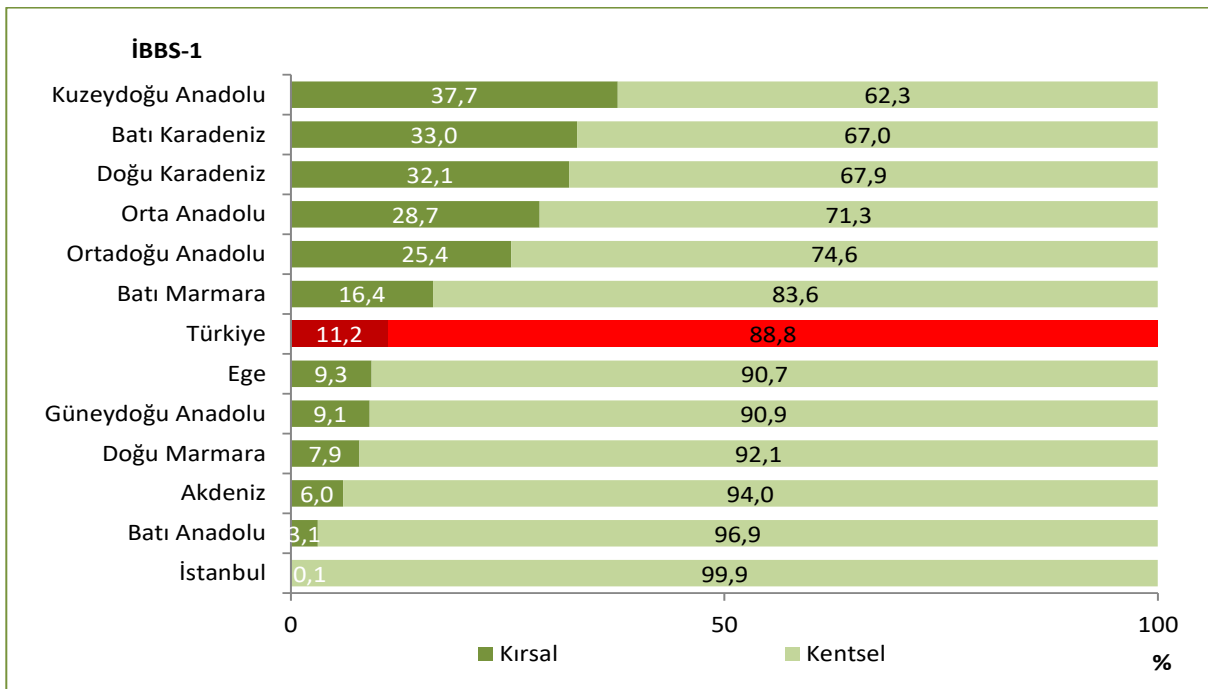
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.3. Yıllara Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%)

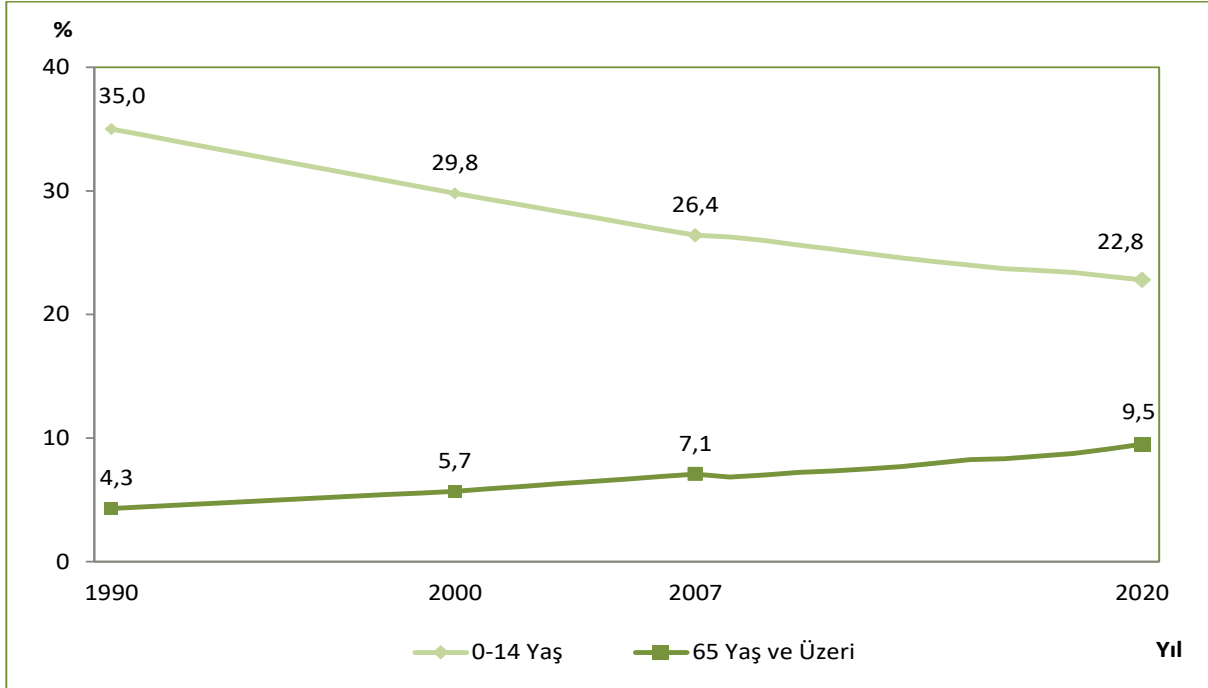
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.4. İBBS-1'e Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%), 2020

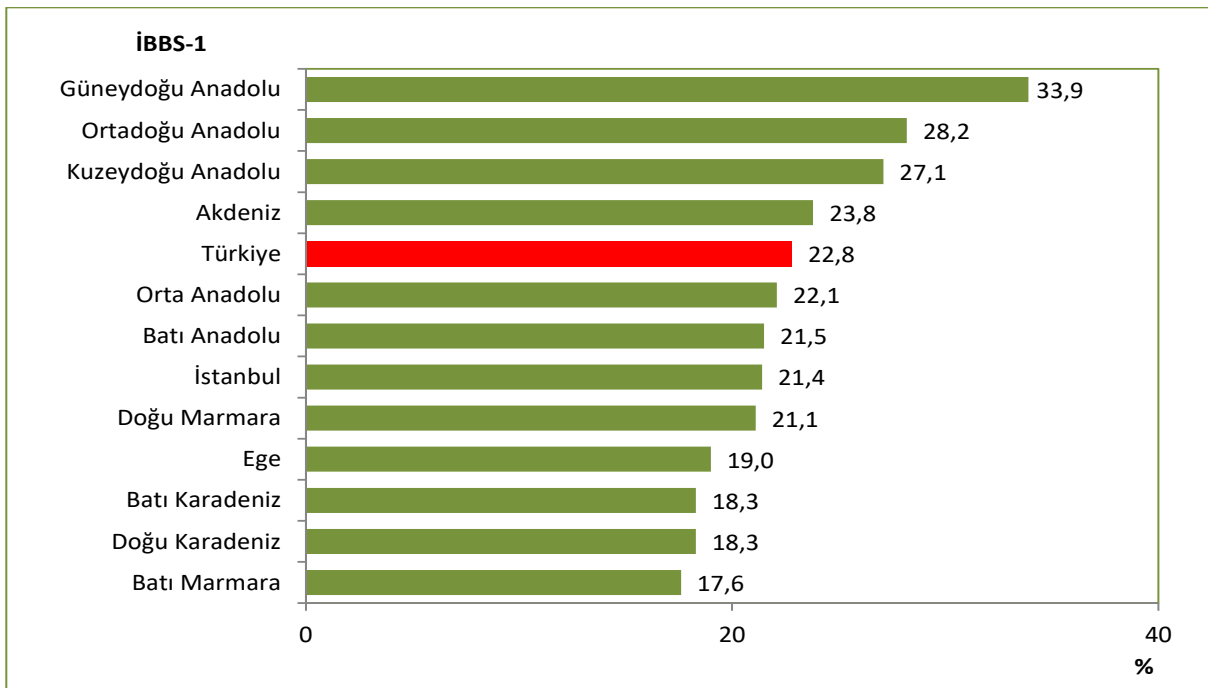
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.5. Yıllara Göre 0-14 Yaş ile 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%)

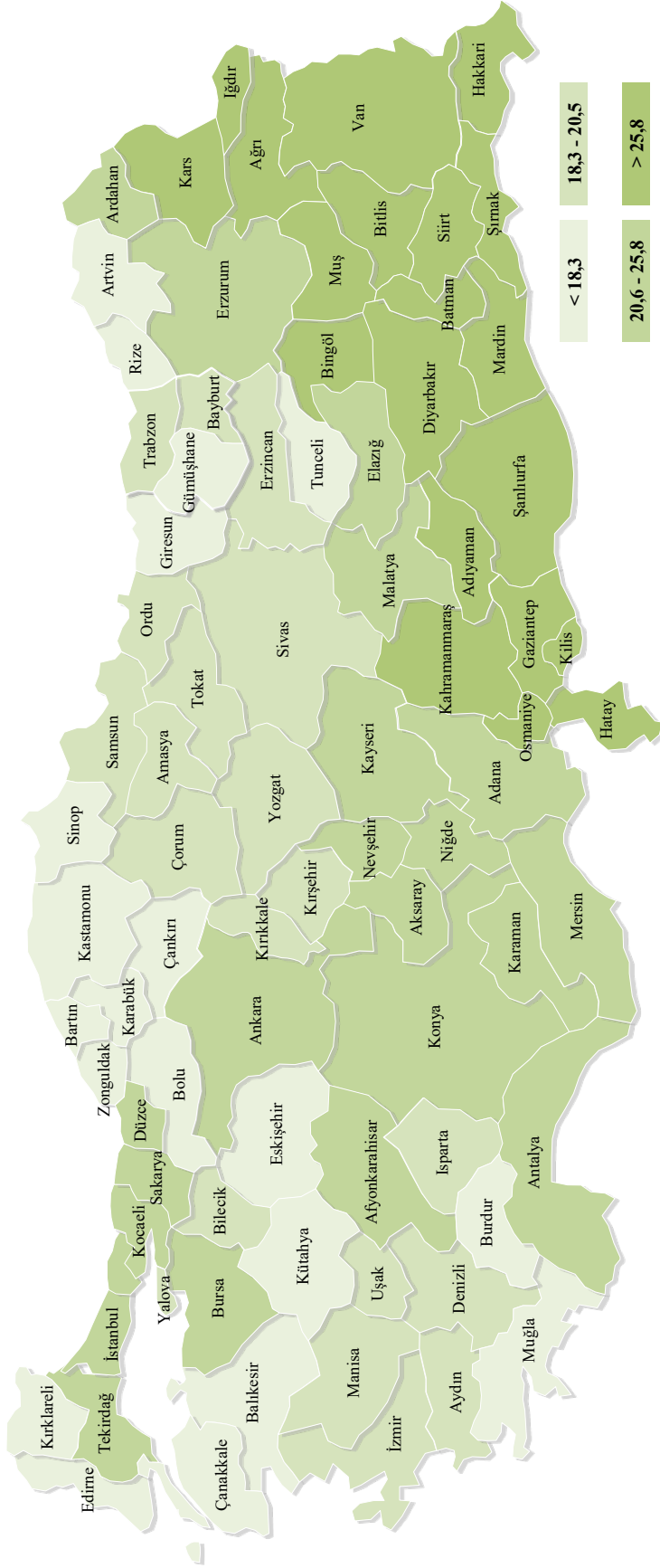
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.6. İBBS-1'e Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranları, (%), 2020

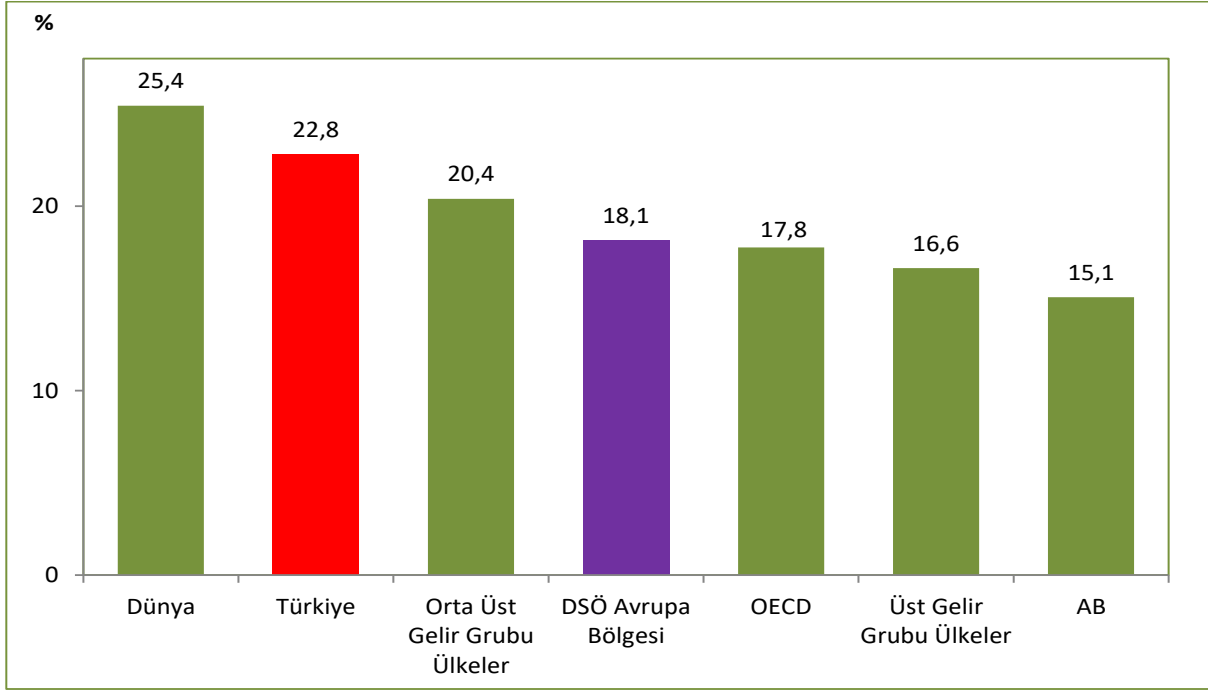
Kaynak: TÜİK

Harita 1.2. İllere Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranı, (%), 2020

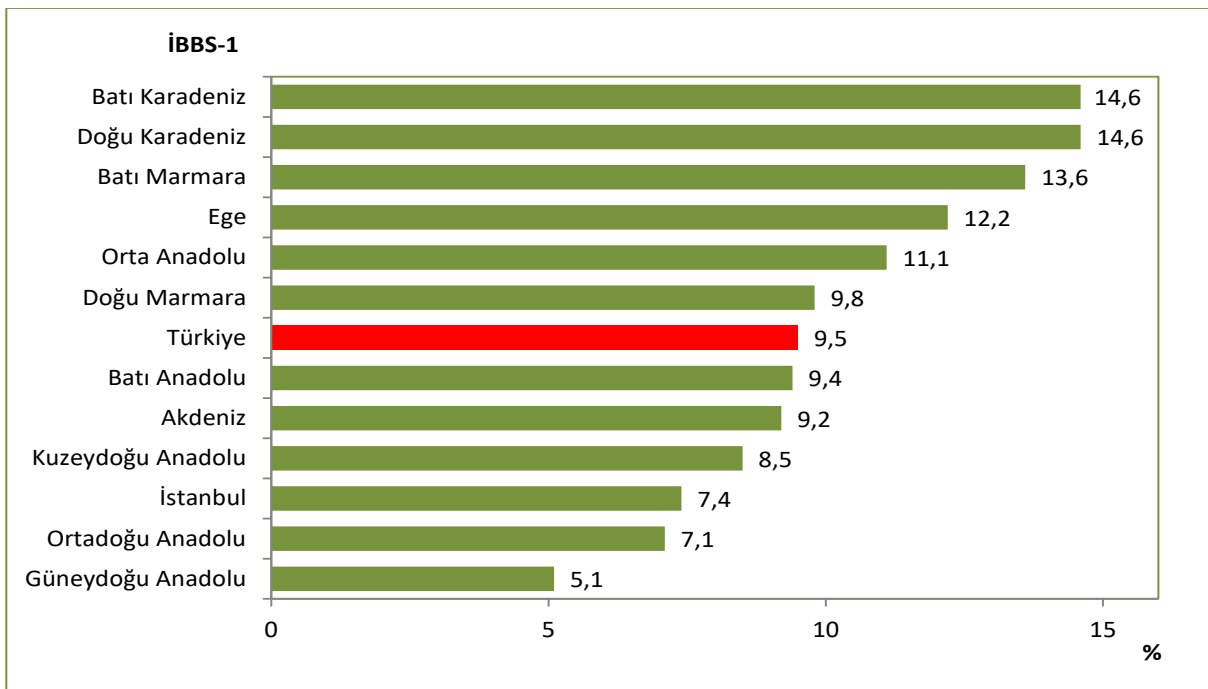
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.7. 0-14 Yaş Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

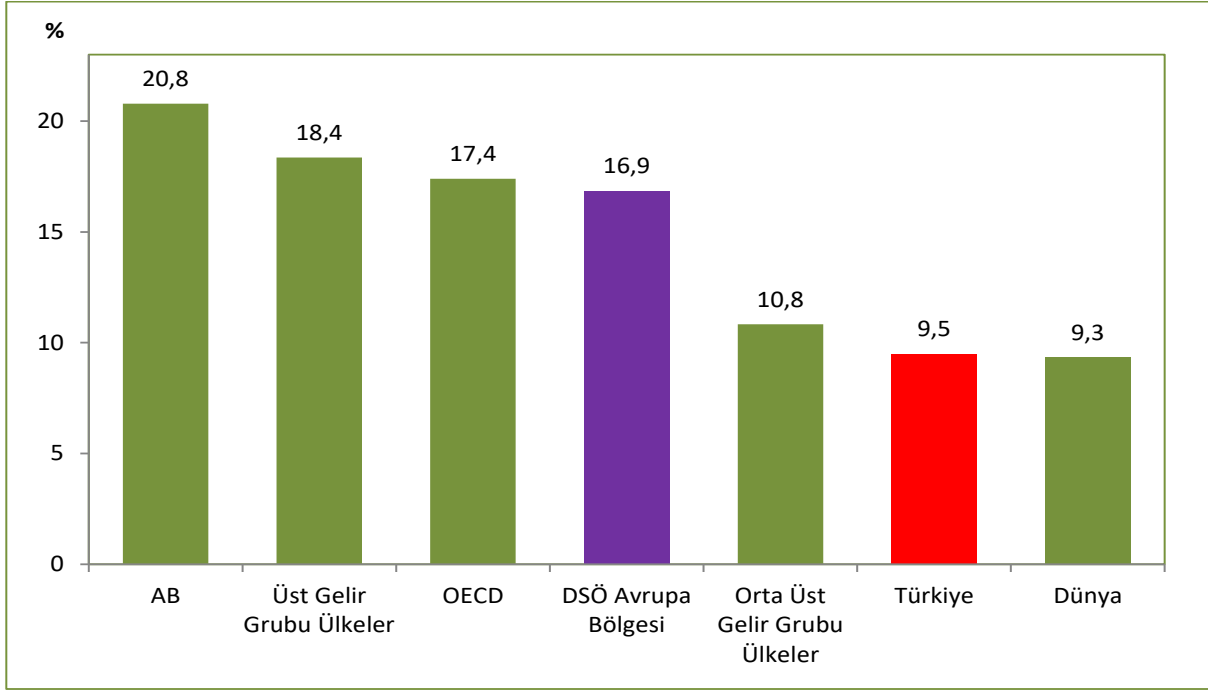
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.8. İBBS-1'e Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), 2020

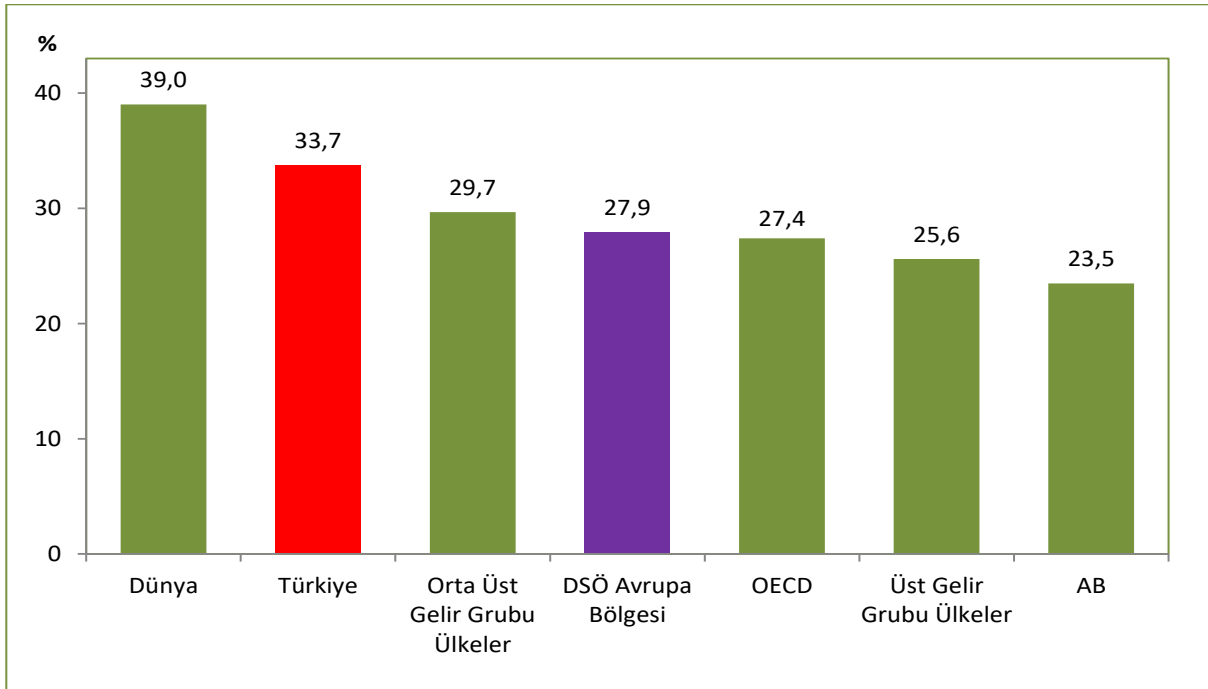
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.9. 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

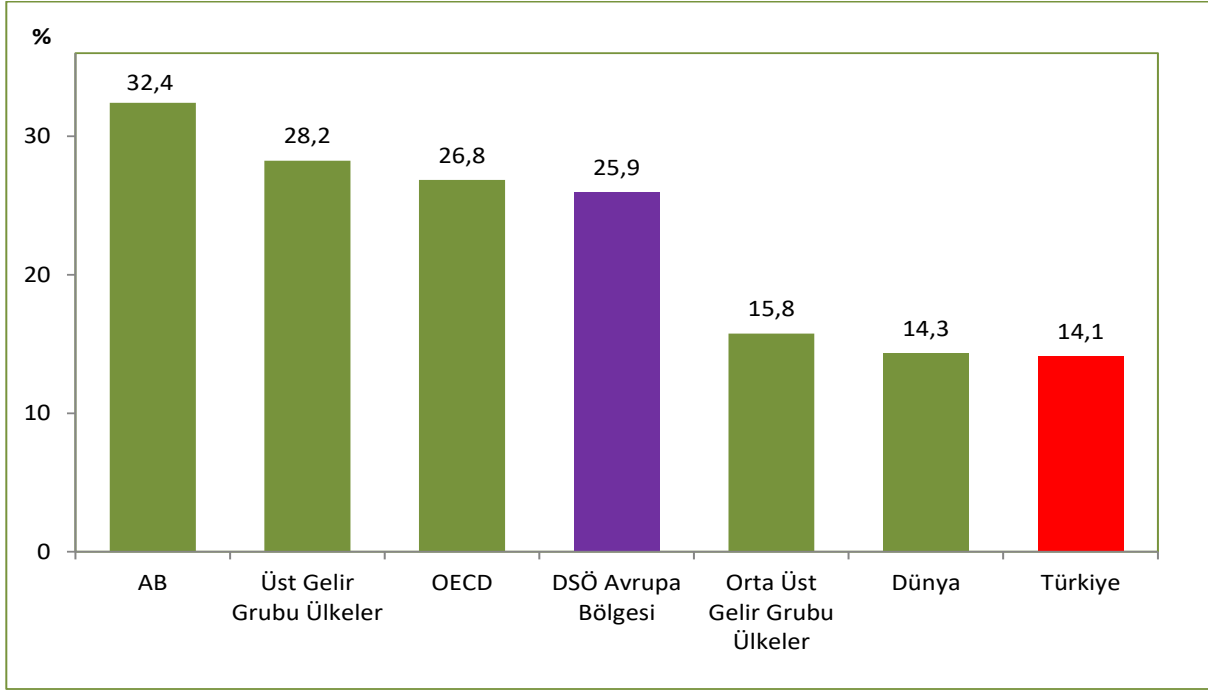
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.10. Çocuk Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

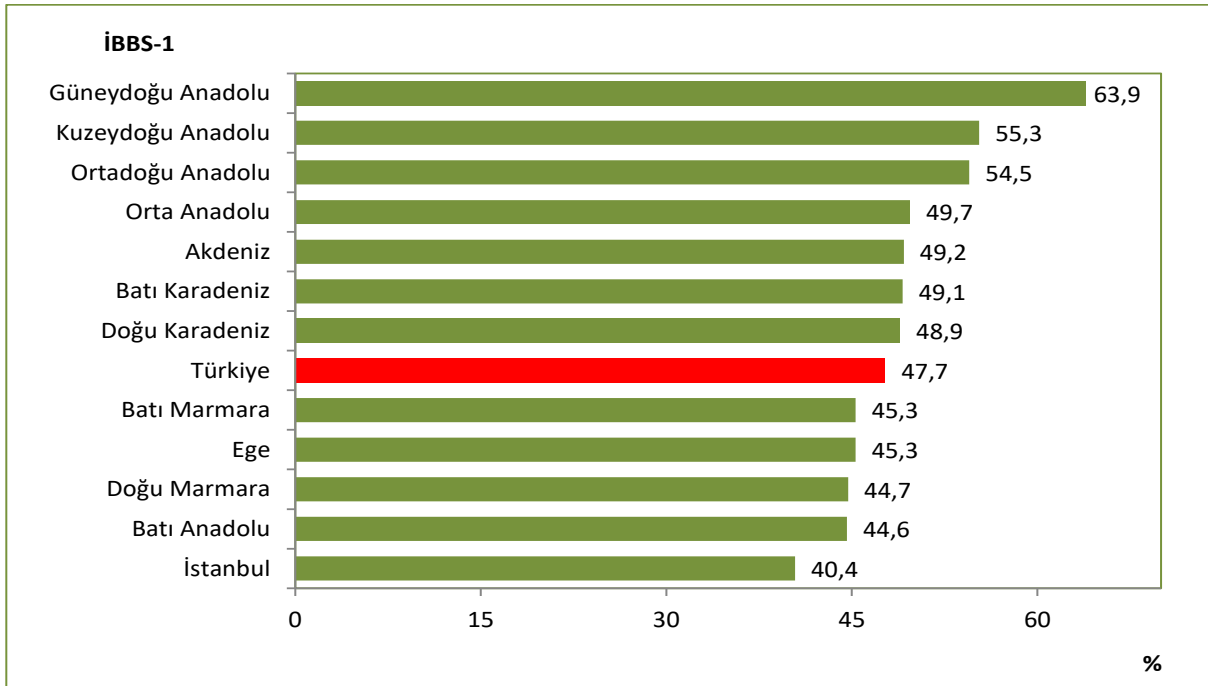
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.11. Yaşlı Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

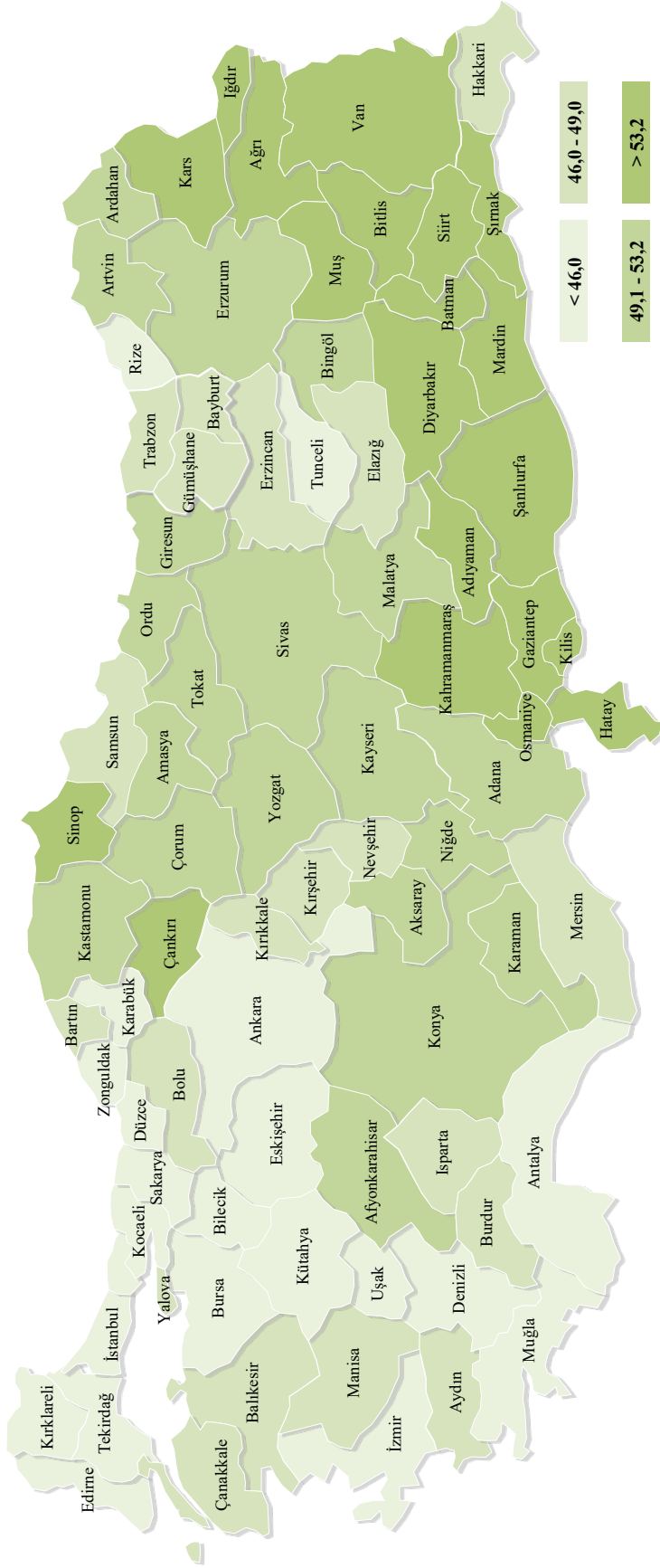
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.12. İBBS-1'e Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranları, (%), 2020

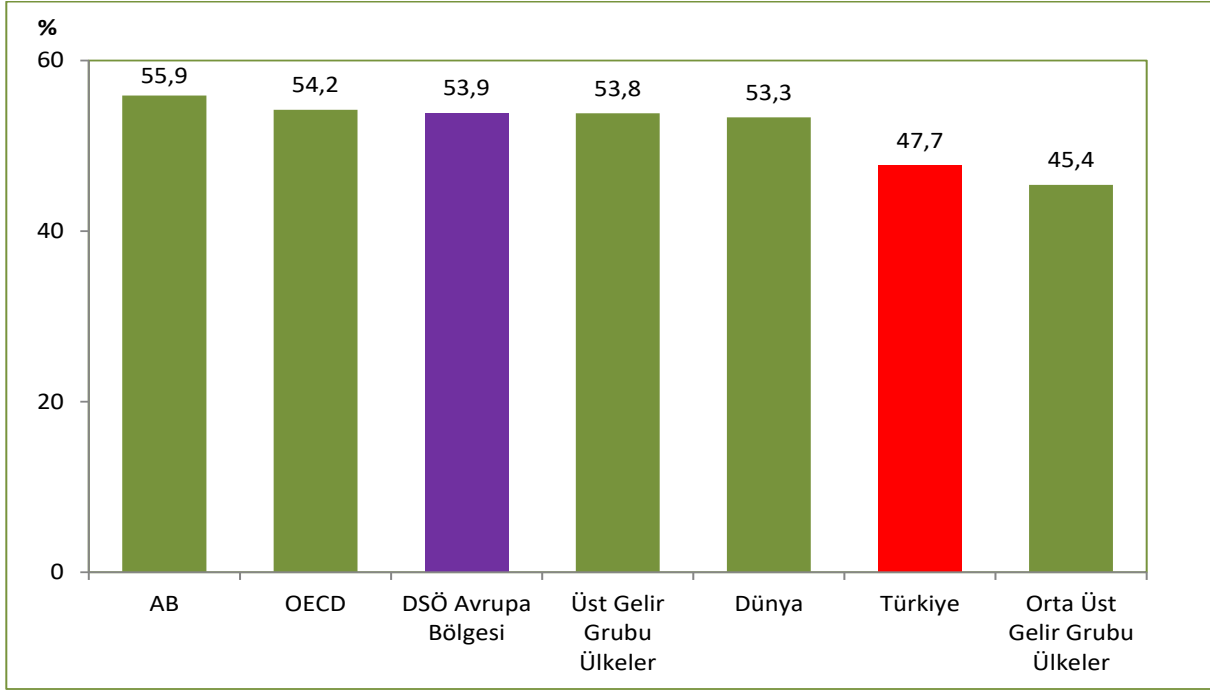
Kaynak: TÜİK

Harita 1.4. İllere Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranı, (%), 2020

Kaynak: TÜİK

Şekil 1.13. Toplam Yaş Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

Kaynak: TÜİK, UNPD

Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2020

İl Adı	Toplam Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı (%)	Kentsel Nüfus Oranı (%)	0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ Yaş) (%)	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)
Adana	2.258.718	4,5	95,5	24,5	8,8	36,7	13,2	49,9
Adıyaman	632.459	34,0	66,0	28,6	8,1	45,2	12,8	58,0
Afyonkarahisar	736.912	51,5	48,5	21,7	11,6	32,5	17,3	49,9
Ağrı	535.435	46,9	53,1	34,5	5,0	56,9	8,3	65,2
Amasya	335.494	36,4	63,6	18,3	15,3	27,5	23,1	50,6
Ankara	5.663.322	0,8	99,2	20,6	9,1	29,3	12,9	42,3
Antalya	2.548.308	0,8	99,2	21,2	9,0	30,4	12,9	43,3
Artvin	169.501	71,3	28,7	16,4	17,1	24,7	25,7	50,4
Aydın	1.119.084	4,8	95,2	18,8	13,8	27,9	20,5	48,4
Balıkesir	1.240.285	6,0	94,0	16,6	15,8	24,5	23,3	47,8
Bilecik	218.717	37,9	62,1	19,0	12,1	27,5	17,5	45,0
Bingöl	281.768	41,0	59,0	26,5	7,3	40,0	11,0	51,0
Bitlis	350.994	48,5	51,5	32,1	5,6	51,6	9,0	60,5
Bolu	314.802	35,7	64,3	17,7	14,1	26,0	20,6	46,6
Burdur	267.092	49,6	50,4	16,9	15,8	25,0	23,5	48,5
Bursa	3.101.833	1,5	98,5	21,3	9,6	30,9	14,0	44,8
Çanakkale	541.548	47,4	52,6	16,0	15,7	23,5	23,0	46,5
Çankırı	192.428	54,5	45,5	17,8	16,9	27,3	26,0	53,3
Çorum	530.126	38,2	61,8	19,1	15,6	29,2	24,0	53,1
Denizli	1.040.915	12,1	87,9	19,7	11,5	28,6	16,7	45,4
Diyarbakır	1.783.431	2,5	97,5	32,5	5,0	52,0	8,0	60,0
Edirne	407.763	33,2	66,8	15,0	15,5	21,6	22,3	43,9
Elazığ	587.960	30,8	69,2	21,9	10,3	32,3	15,3	47,6
Erzincan	234.431	37,8	62,2	19,4	12,8	28,6	18,9	47,6
Erzurum	758.279	12,7	87,3	25,3	9,1	38,6	13,9	52,5
Eskişehir	888.828	9,2	90,8	17,8	12,0	25,4	17,1	42,5
Gaziantep	2.101.157	0,5	99,5	31,7	5,6	50,7	9,0	59,6
Giresun	448.721	56,9	43,1	16,3	16,9	24,3	25,3	49,7
Gümüşhane	141.702	73,4	26,6	17,9	13,9	26,3	20,4	46,7
Hakkari	280.514	53,2	46,8	28,7	3,6	42,4	5,3	47,7
Hatay	1.659.320	0,8	99,2	27,3	7,7	42,0	11,8	53,8
Isparta	440.304	40,4	59,6	18,5	13,4	27,1	19,7	46,8
Mersin	1.868.757	1,0	99,0	22,9	9,7	33,9	14,4	48,4
İstanbul	15.462.452	0,1	99,9	21,4	7,4	30,1	10,3	40,4
İzmir	4.394.694	0,5	99,5	18,4	11,8	26,4	17,0	43,4
Kars	284.923	60,9	39,1	26,5	8,4	40,7	13,0	53,7
Kastamonu	376.377	59,5	40,5	16,0	18,6	24,5	28,5	53,1
Kayseri	1.421.455	4,7	95,3	23,7	9,2	35,4	13,7	49,1
Kırklareli	361.737	36,0	64,0	15,5	14,6	22,2	20,9	43,1
Kırşehir	243.042	31,1	68,9	19,7	12,4	29,1	18,3	47,3
Kocaeli	1.997.258	0,0	100,0	23,1	7,6	33,3	11,0	44,3

Kaynak: TÜİK

Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2020 – Devamı

İl Adı	Toplam Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı (%)	Kentsel Nüfus Oranı (%)	0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ Yaş) (%)	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)
Konya	2.250.020	5,5	94,5	23,6	9,9	35,5	14,8	50,4
Kütahya	576.688	34,6	65,4	17,5	13,6	25,3	19,8	45,1
Malatya	806.156	9,7	90,3	22,6	10,6	33,9	15,9	49,9
Manisa	1.450.616	4,5	95,5	20,1	11,8	29,6	17,4	46,9
Kahramanmaraş	1.168.163	2,0	98,0	27,3	8,4	42,6	13,0	55,6
Mardin	854.716	3,4	96,6	33,2	5,6	54,3	9,1	63,4
Muğla	1.000.773	1,1	98,9	17,9	12,9	25,8	18,6	44,4
Muş	411.117	60,1	39,9	33,8	5,3	55,6	8,8	64,4
Nevşehir	304.962	53,8	46,2	20,7	12,1	30,8	18,0	48,8
Niğde	362.071	44,1	55,9	23,1	10,5	34,9	15,7	50,6
Ordu	761.400	16,0	84,0	18,7	15,1	28,2	22,8	50,9
Rize	344.359	50,1	49,9	18,2	13,2	26,5	19,3	45,8
Sakarya	1.042.649	3,3	96,7	21,3	10,1	31,0	14,8	45,8
Samsun	1.356.079	6,0	94,0	19,8	12,3	29,2	18,0	47,2
Siirt	331.070	41,5	58,5	33,7	5,2	55,3	8,5	63,8
Sinop	216.460	61,9	38,1	16,6	19,8	26,0	31,0	57,1
Sivas	635.889	40,3	59,7	20,4	13,2	30,7	19,9	50,6
Tekirdağ	1.081.065	0,0	100,0	21,2	9,1	30,3	13,0	43,3
Tokat	597.861	39,5	60,5	19,2	14,5	28,9	21,9	50,8
Trabzon	811.901	10,4	89,6	19,5	13,0	28,8	19,2	48,1
Tunceli	83.443	59,4	40,6	15,0	15,3	21,5	22,0	43,4
Şanlıurfa	2.115.256	0,0	100,0	39,0	4,0	68,4	7,0	75,5
Uşak	369.433	38,0	62,0	18,7	12,7	27,2	18,6	45,8
Van	1.149.342	1,3	98,7	33,3	4,2	53,3	6,7	60,0
Yozgat	419.095	53,5	46,5	20,3	13,9	30,9	21,2	52,0
Zonguldak	591.204	39,2	60,8	17,3	13,5	24,9	19,5	44,4
Aksaray	423.011	38,7	61,3	24,5	9,5	37,2	14,5	51,7
Bayburt	81.910	46,8	53,2	20,2	11,8	29,7	17,4	47,1
Karaman	254.919	34,0	66,0	21,8	11,2	32,6	16,8	49,4
Kırıkkale	278.703	21,7	78,3	18,8	12,7	27,5	18,5	46,0
Batman	620.278	23,7	76,3	33,1	4,7	53,3	7,6	60,8
Şırnak	537.762	39,8	60,2	36,2	3,4	59,9	5,7	65,6
Bartın	198.979	60,9	39,1	16,4	15,3	24,1	22,4	46,4
Ardahan	96.161	76,9	23,1	20,7	13,6	31,6	20,7	52,3
Iğdır	201.314	51,9	48,1	29,3	7,2	46,2	11,3	57,6
Yalova	276.050	39,7	60,3	19,9	12,3	29,3	18,1	47,4
Karabük	243.614	29,8	70,2	16,3	14,1	23,5	20,2	43,7
Kilis	142.792	26,3	73,7	28,5	8,3	45,2	13,2	58,4
Osmaniye	548.556	27,7	72,3	25,9	8,9	39,8	13,7	53,5
Düzce	395.679	46,6	53,4	20,6	10,4	29,9	15,2	45,0
Türkiye	83.614.362	11,2	88,8	22,8	9,5	33,7	14,1	47,7

Kaynak: TÜİK

Bölüm 1 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 1990 ve 2000 yılı nüfus verileri, “Genel Nüfus Sayımı” sonuçlarından, 2017-2020 nüfus verileri ise “TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları Haber Bülteni”nden alındı (4 Şubat 2021 tarih ve 37210 sayılı).
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=37210>
- ☑ 1990 ve 2000 yılları genel nüfus sayımları sonuçlarında, yaş gruplarının hesaplandığı göstergelerde yaşı bilinmeyenler hariç tutuldu.
- ☑ 2013 yılında 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulması ve büyükşehir statüsündeki 30 ilde, belde ve köylerin ilçe belediyelerine mahalle olarak katılması ile birlikte kentsel nüfus oranında artışlar yaşandı.
- ☑ 2019 yılında Genç Bağımlılık Oranı, “Çocuk Bağımlılık Oranı” olarak değiştirilmiştir.
- ☑ 2020 yılı ölüm verileri henüz TÜİK tarafından açıklanmadığından bölüm içerisinde yer alan ölüm ile ilgili göstergeler hesaplanamadı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4’lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtmaya çalışıldı. İllere ait sayısal değerlerin ondalıklı kısımları tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayı değerleri dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Bölüm 1’de yer alan göstergelerin tanımları aşağıda yer almaktadır.

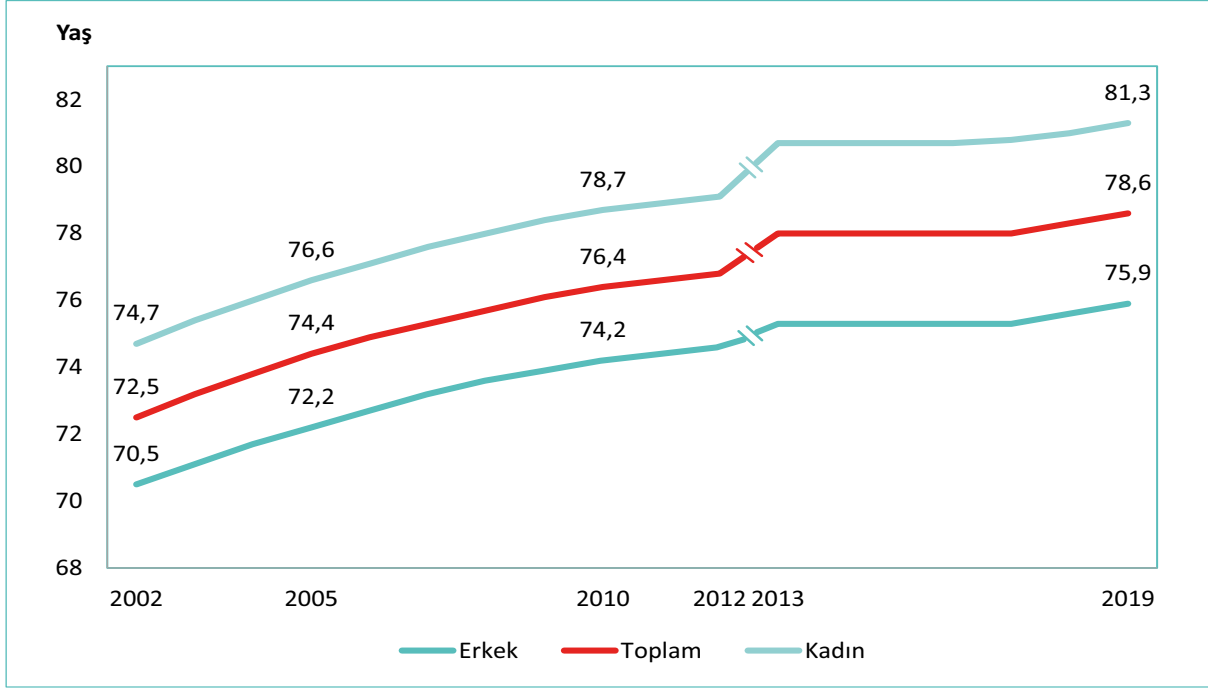
Kırsal Nüfus Oranı (%)	: 20.000 ve altı nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
Kentsel Nüfus Oranı (%)	: 20.001 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	: 0-14 yaş arası nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	: 65 yaş ve üzerindeki nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için “0-14” yaş grubundaki kişi sayısıdır.
Yaşlı Bağımlılık Oranı (65 Yaş ve Üzeri) (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için “65 ve üzeri” yaş grubundaki kişi sayısıdır.
Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için “0-14” ve “65 ve üzeri” yaş gruplarındaki kişi sayısıdır.
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)	: İki sayım tarihi arasındaki dönemde her 1.000 nüfus için artan nüfustür.
Kaba Doğum Hızı (‰)	: Belli bir yıl içinde her 1.000 nüfus başına düşen canlı doğum sayısıdır. (Canlı Doğum Sayısı/Yıl Ortası Nüfus)x1.000
Kaba Ölüm Hızı (‰)	: Belli bir yıl içinde her 1.000 nüfus başına düşen ölüm sayısıdır. (Ölüm Sayısı/Yıl Ortası Nüfus)x1.000
Toplam Doğurganlık Hızı	: Bir kadının, doğurgan olduğu dönem olan 15-49 yaş grubunda yaşayacağı ve belirli yaşa özel doğurganlık hızını takip edeceği varsayımı altında doğurabileceği ortalama canlı doğan çocuk sayısıdır.

An abstract graphic on the left side of the page, consisting of a complex network of teal lines and dots of varying sizes, creating a mesh-like structure that fades into the white background.

BÖLÜM 2

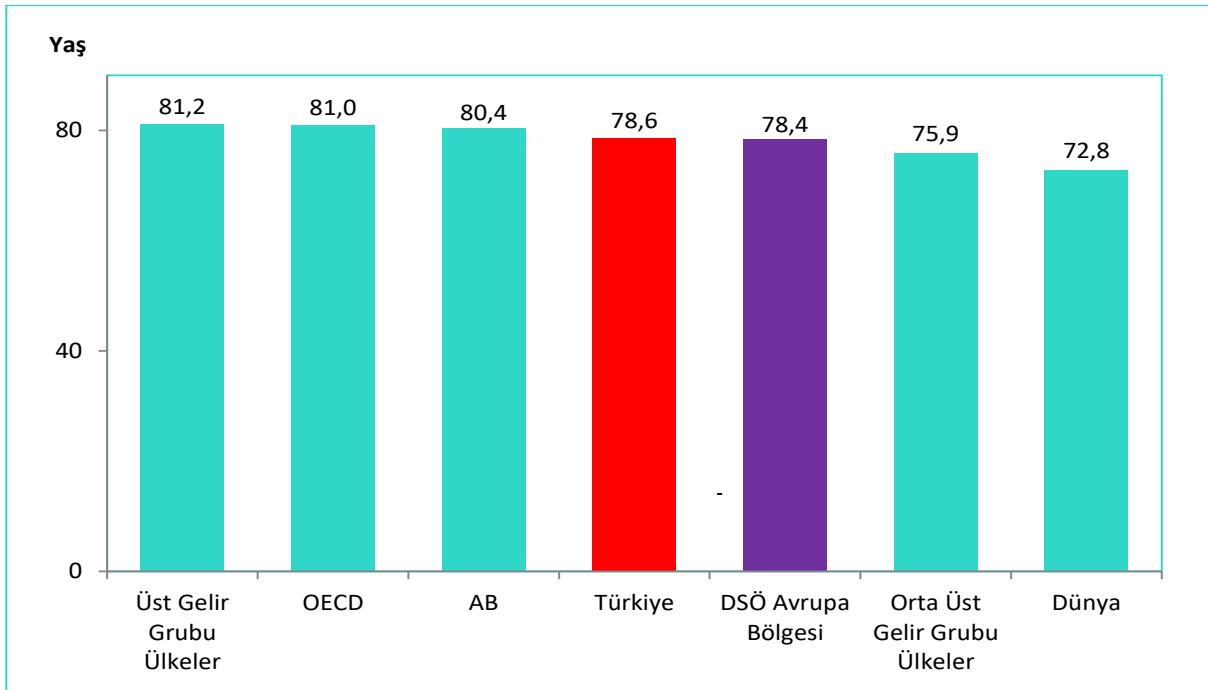
Mortalite

Şekil 2.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş)

Kaynak: 2002-2012 yılları TÜİK Nüfus Projeksiyonları, 2013-2019 yılları TÜİK Hayat Tabloları

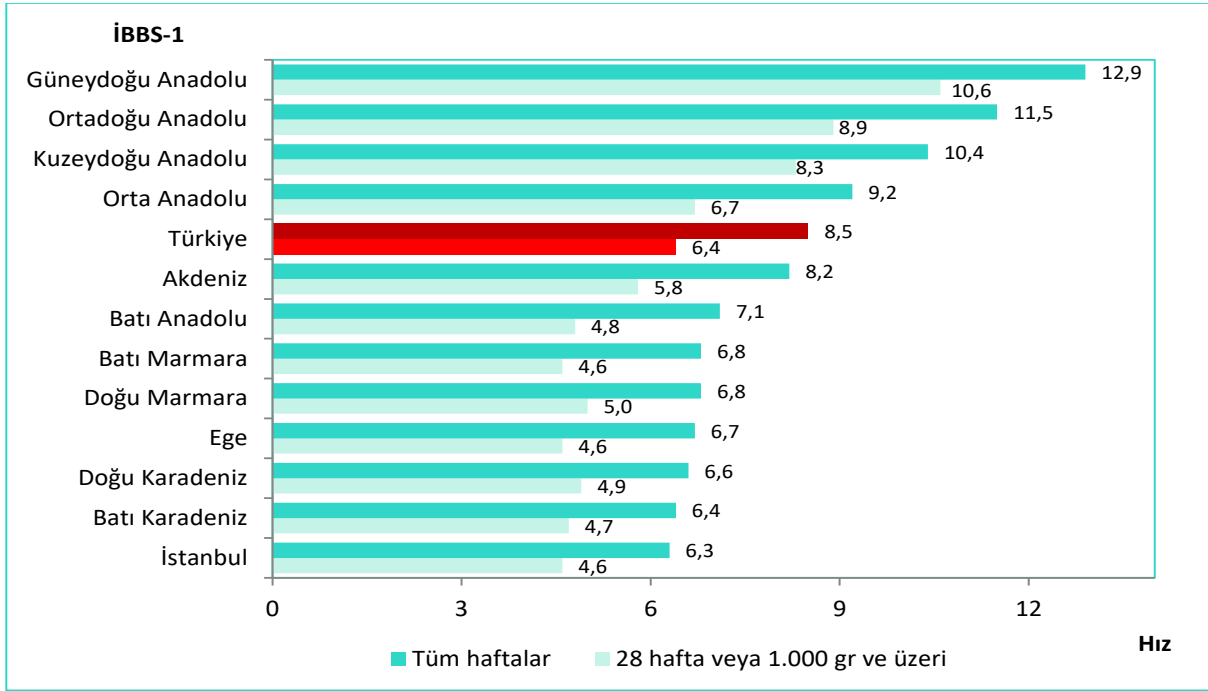
Şekil 2.2. Doğumda Beklenen Yaşam Süresinin Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: 2019 yılı TÜİK Hayat Tabloları 2017-2019 Haber Bülteni (17 Eylül 2020 tarih ve 33711 sayılı), UNPD

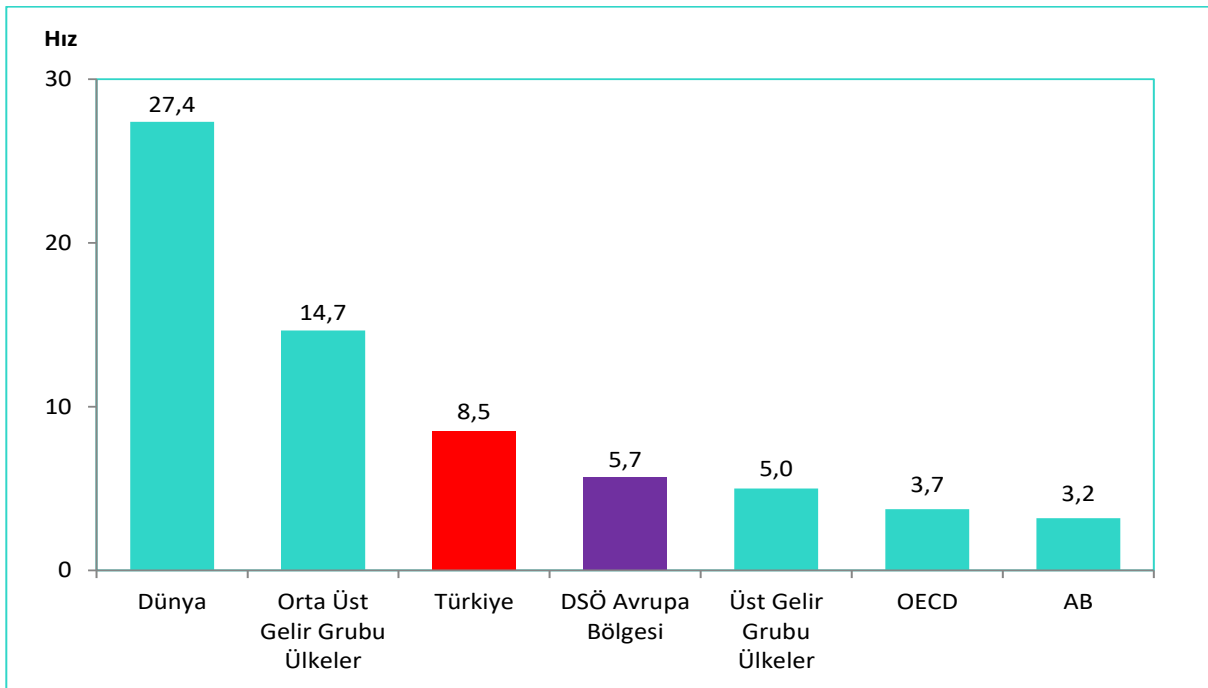
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Şekildeki grupların değerleri, ülkelere ait doğumda beklenen yaşam süreleri baz alınarak Sağlık İstatistikleri Dairesi Başkanlığı tarafından hesaplandı.

Şekil 2.3. İBBS-1'e Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2020

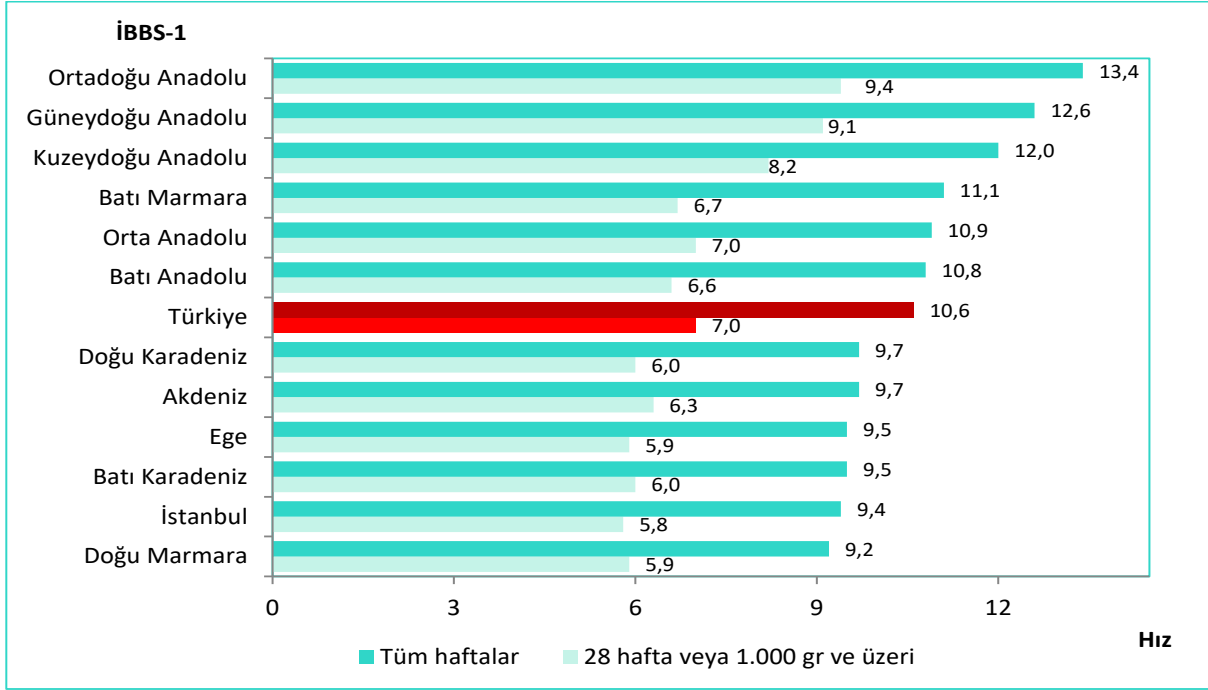
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.4. Bebek Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2020

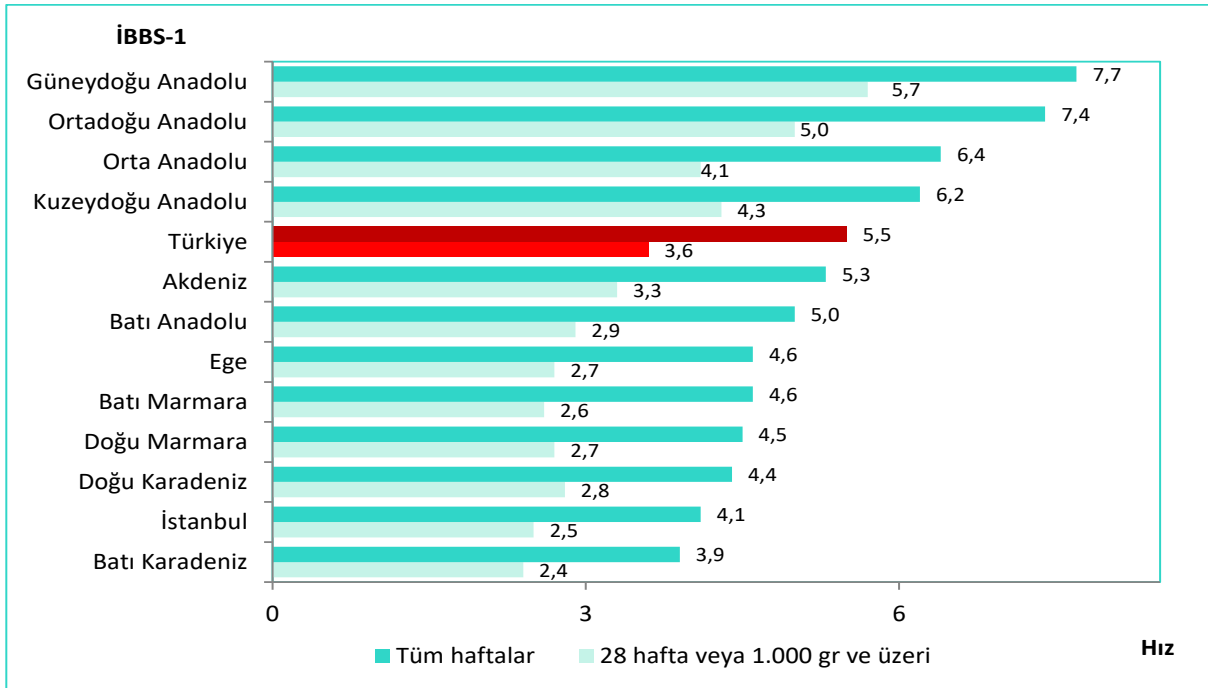
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2021

Şekil 2.5. İBBS-1'e Göre Perinatal Ölüm Hızı, (1.000 Doğumda), 2020

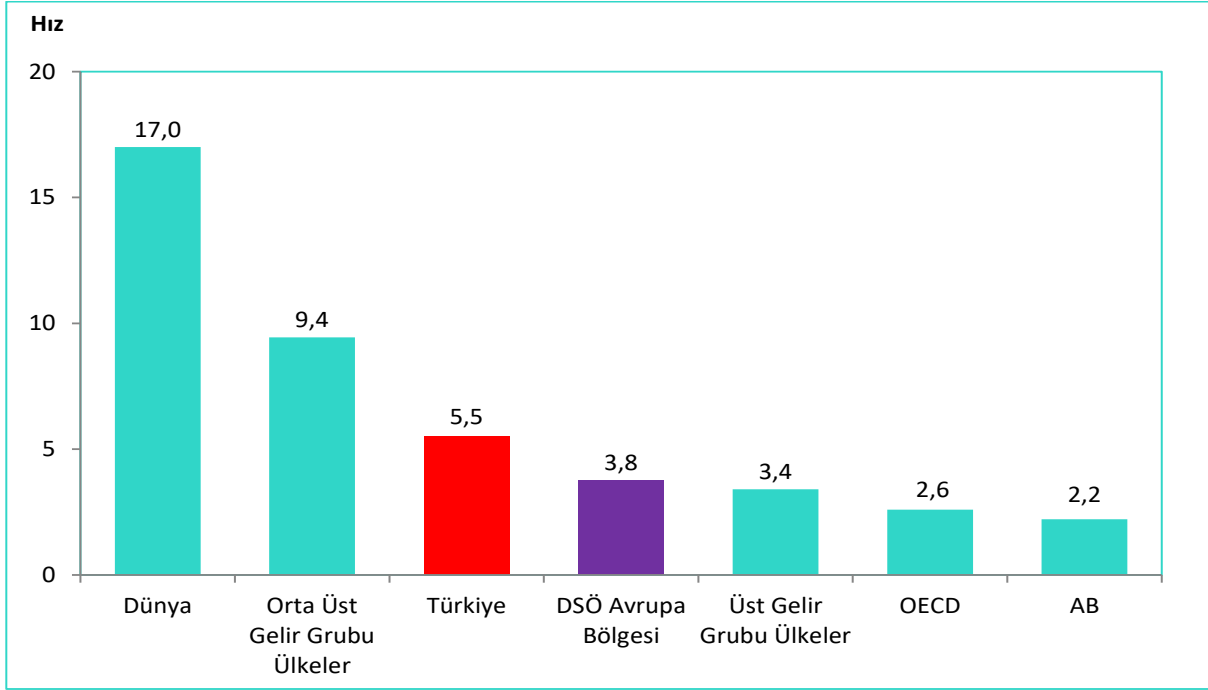
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.6. İBBS-1'e Göre Neonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2020

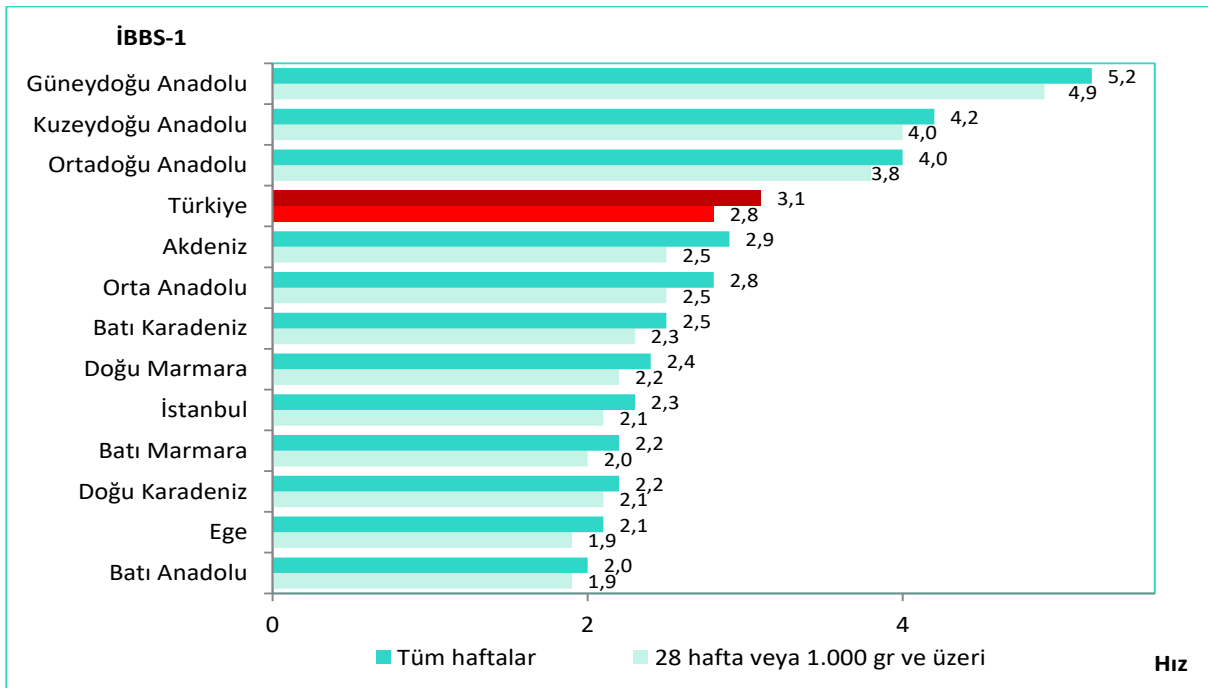
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.7. Neonatal Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2020

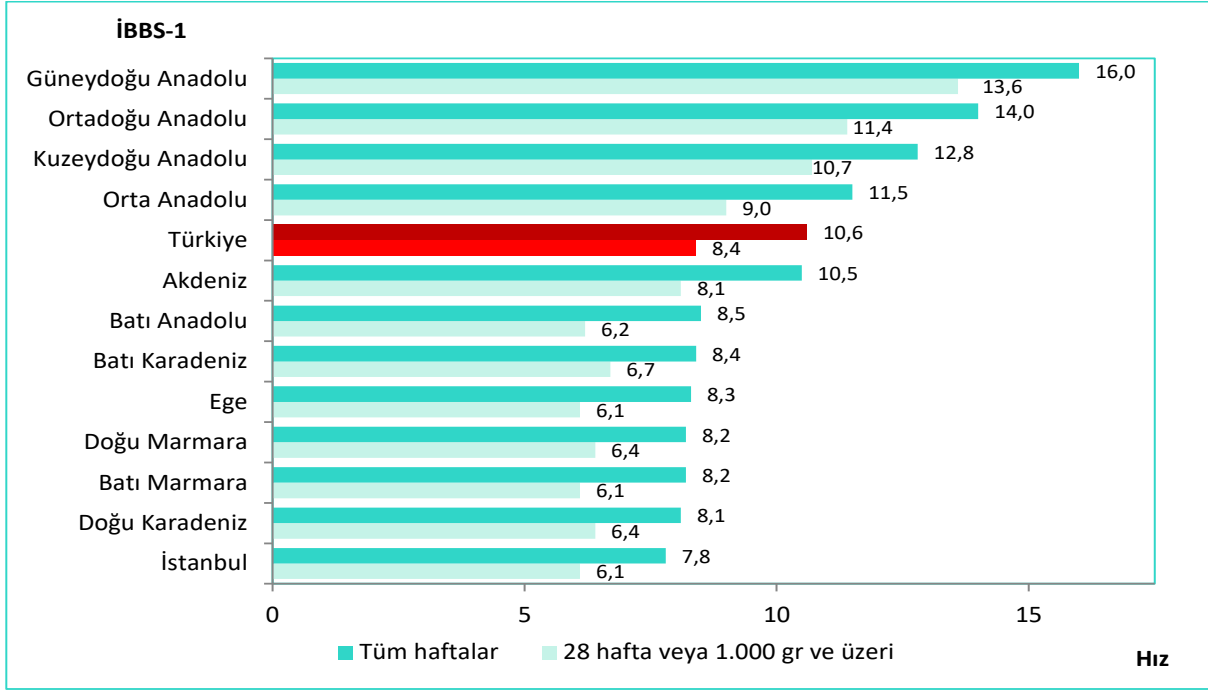
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2021

Şekil 2.8. İBBS-1'e Göre Postneonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2020

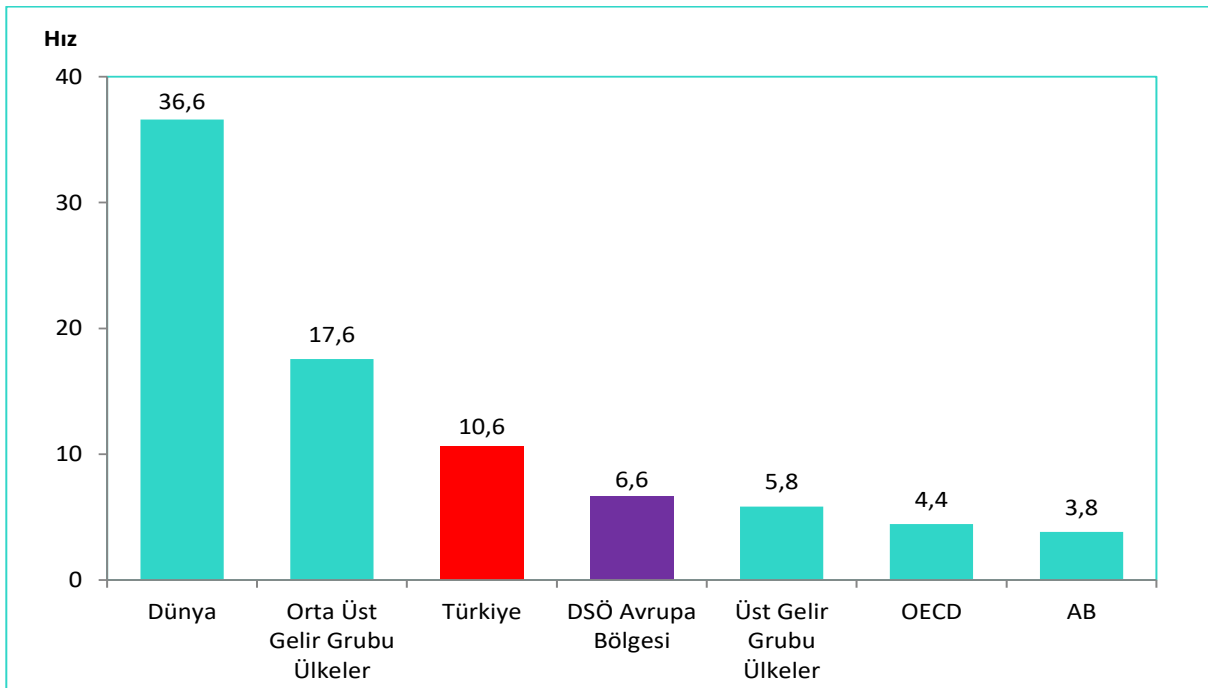
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.9. İBBS-1'e Göre Beş Yaş Altı Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2020

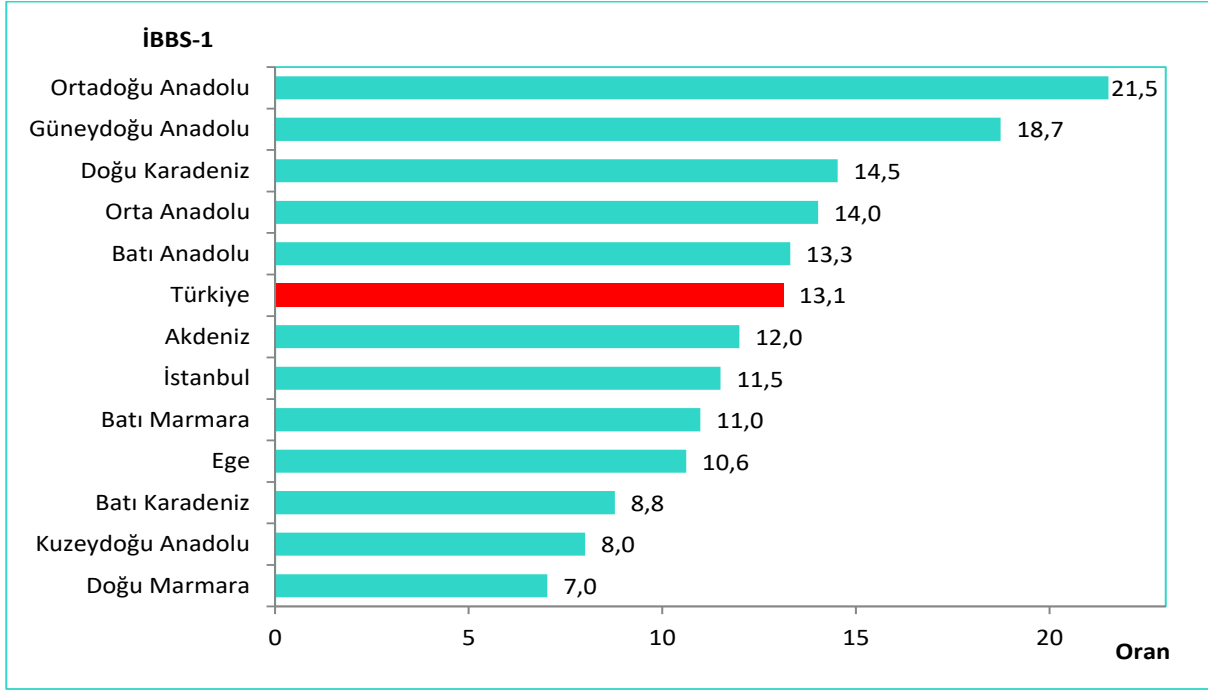
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.10. Beş Yaş Altı Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2020

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2021

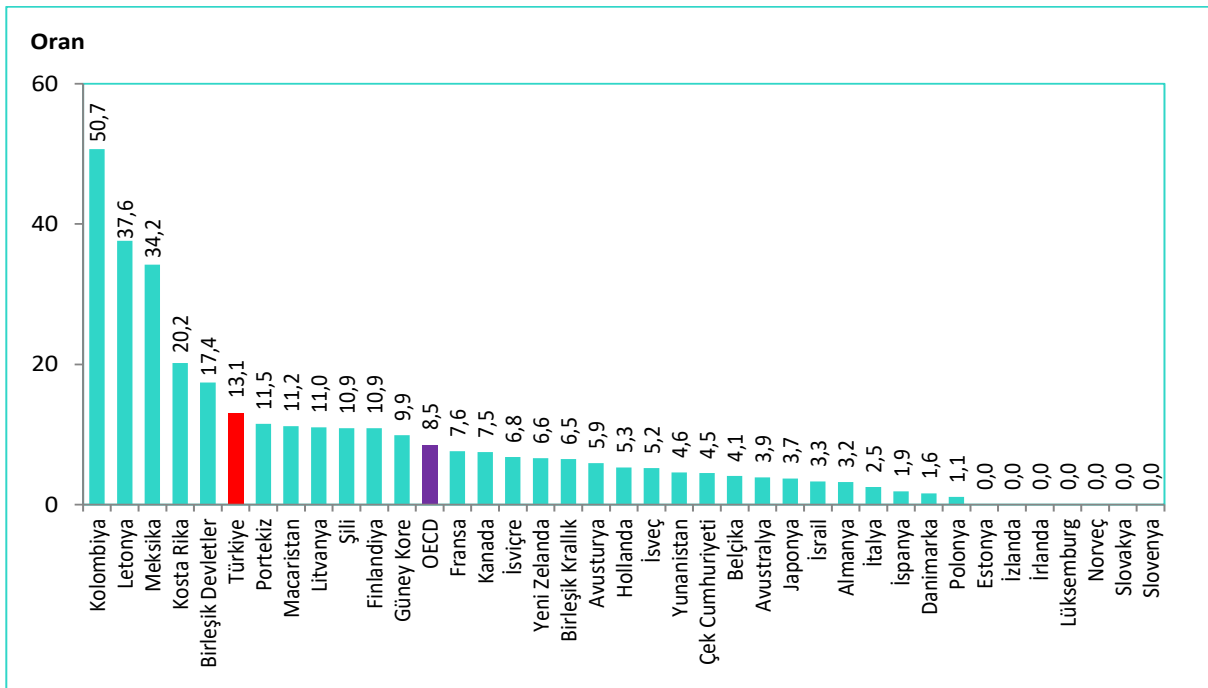
Şekil 2.11. İBBS-1'e Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2020

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Not: COVID-19 kaynaklı anne ölümleri hesaplama dahil edildiğinde 2020 yılı anne ölüm oranı (100.000 canlı doğumda) 19,9'dur.

Şekil 2.12. Anne Ölüm Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Canlı Doğumda), 2019

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021

Not: Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

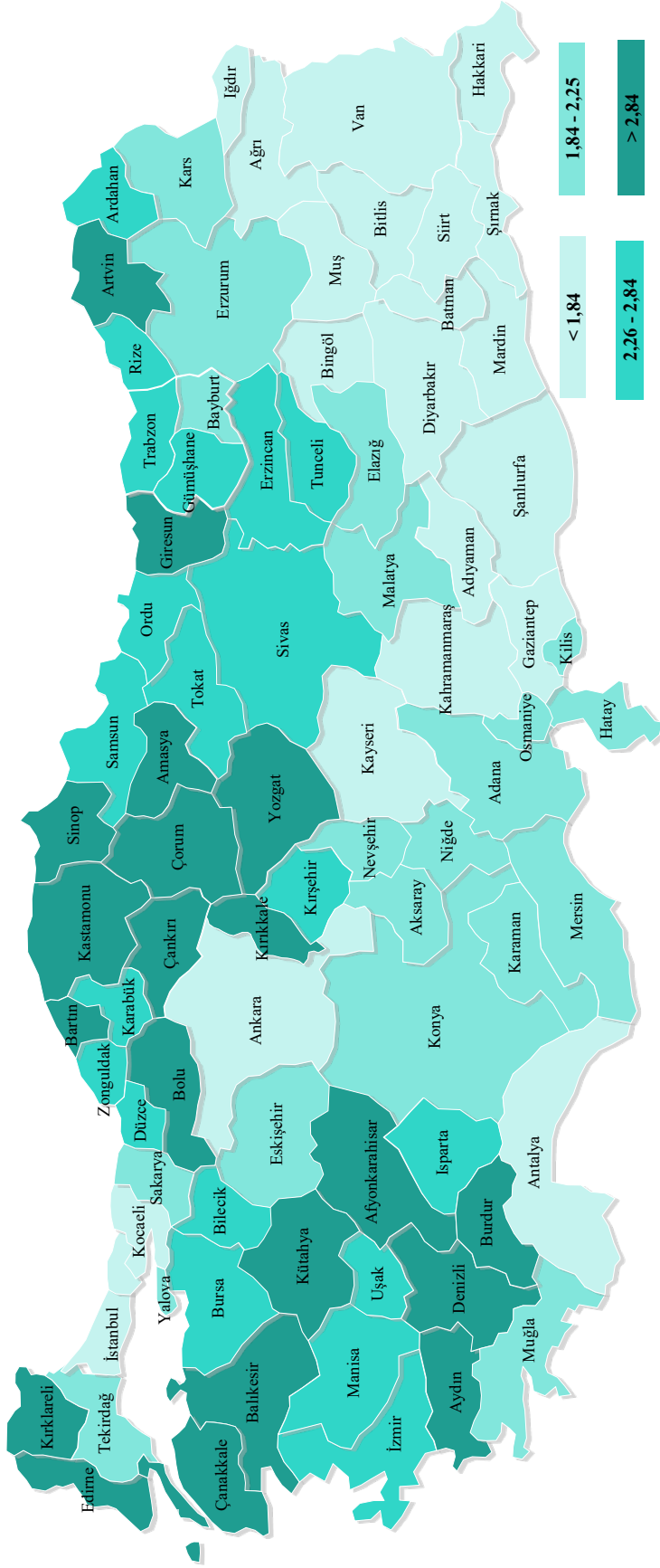
Tablo 2.1. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2018, 2019

ICD-10 Ana Tanı Grubu	Kod	2018			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bazı Enfeksiyöz ve Paraziter Hastalıklar	A00-B99	2,33	2,80	2,54	2,52	3,08	2,77
Neoplazmlar	C00-D48	22,72	15,17	19,30	21,71	14,40	18,39
Kan ve Kan Yapıcı Organların Hastalıkları ve İmmün Sistemin Bazı Hastalıkları	D50-D89	0,22	0,31	0,26	0,23	0,28	0,25
Endokrin, Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları	E00-E90	3,63	5,91	4,66	3,48	5,44	4,37
Mental ve Davranışsal Bozukluklar	F00-F99	0,10	0,14	0,12	0,07	0,10	0,08
Sinir Sistemi ve Duyu Organları Hastalıkları	G00-H95	3,87	6,02	4,84	3,63	5,73	4,59
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	34,46	41,82	37,80	33,81	40,32	36,76
Solunum Sistemi Hastalıkları	J00-J99	12,78	11,60	12,25	13,39	12,39	12,94
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	2,19	2,49	2,32	2,14	2,45	2,28
Deri ve Derialtı Dokunun Hastalıkları	L00-L99	0,06	0,10	0,08	0,06	0,11	0,08
Kas, İskelet Sistemi ve Bağ Dokusu Hastalıkları	M00-M99	0,19	0,38	0,28	0,20	0,33	0,26
Genitoüriner Sistem Hastalıkları	N00-N99	3,35	4,14	3,71	3,55	4,52	3,99
Gebelik, Doğum ve Lohusalık	O00-O99	-	0,10	0,05	-	0,08	0,04
Perinatal Dönemden Kaynaklanan Bazı Durumlar	P00-P96	1,49	1,40	1,45	1,32	1,22	1,28
Konjenital Malformasyonlar, Deformasyonlar ve Kromozom Anomalileri	Q00-Q99	0,98	1,08	1,03	0,87	0,88	0,88
Semptomlar, Belirtiler ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları, Başka Yerde Sınıflanmamış	R00-R99	2,69	2,21	2,47	1,48	1,57	1,52
Dışsal Yaralanma Nedenleri ve Zehirlenmeler	V01-Y89	6,21	2,74	4,63	4,83	2,28	3,67
Bilinmeyen	-	2,72	1,59	2,21	6,71	4,83	5,86

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019

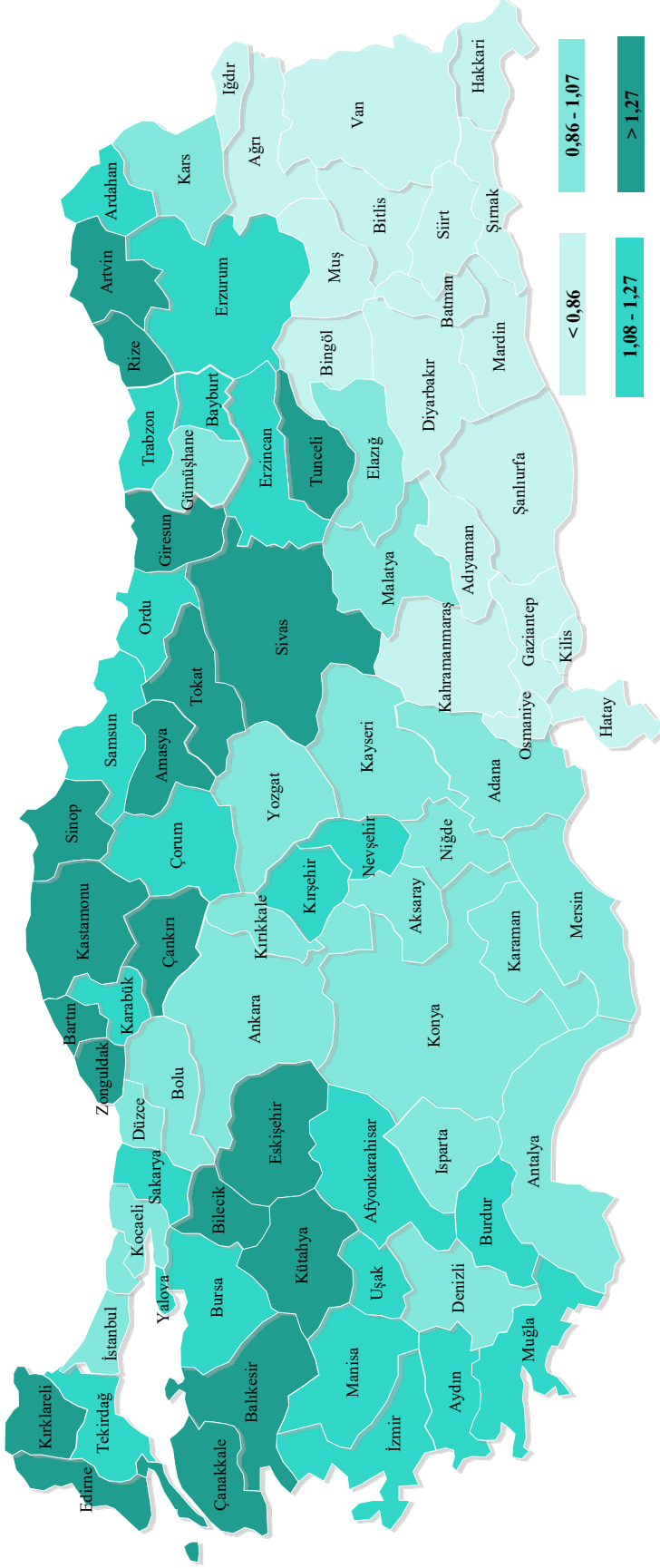
Not: Ölüm nedenlerinin dağılımı, ilgili sütunun toplam ölüm sayısı üzerinden hesaplandı.

Harita 2.3. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Dolaşım Sistemi Hastalıkları (ICD 10: I00-I99) Kaba Ölüm Hızı, (%), 2019

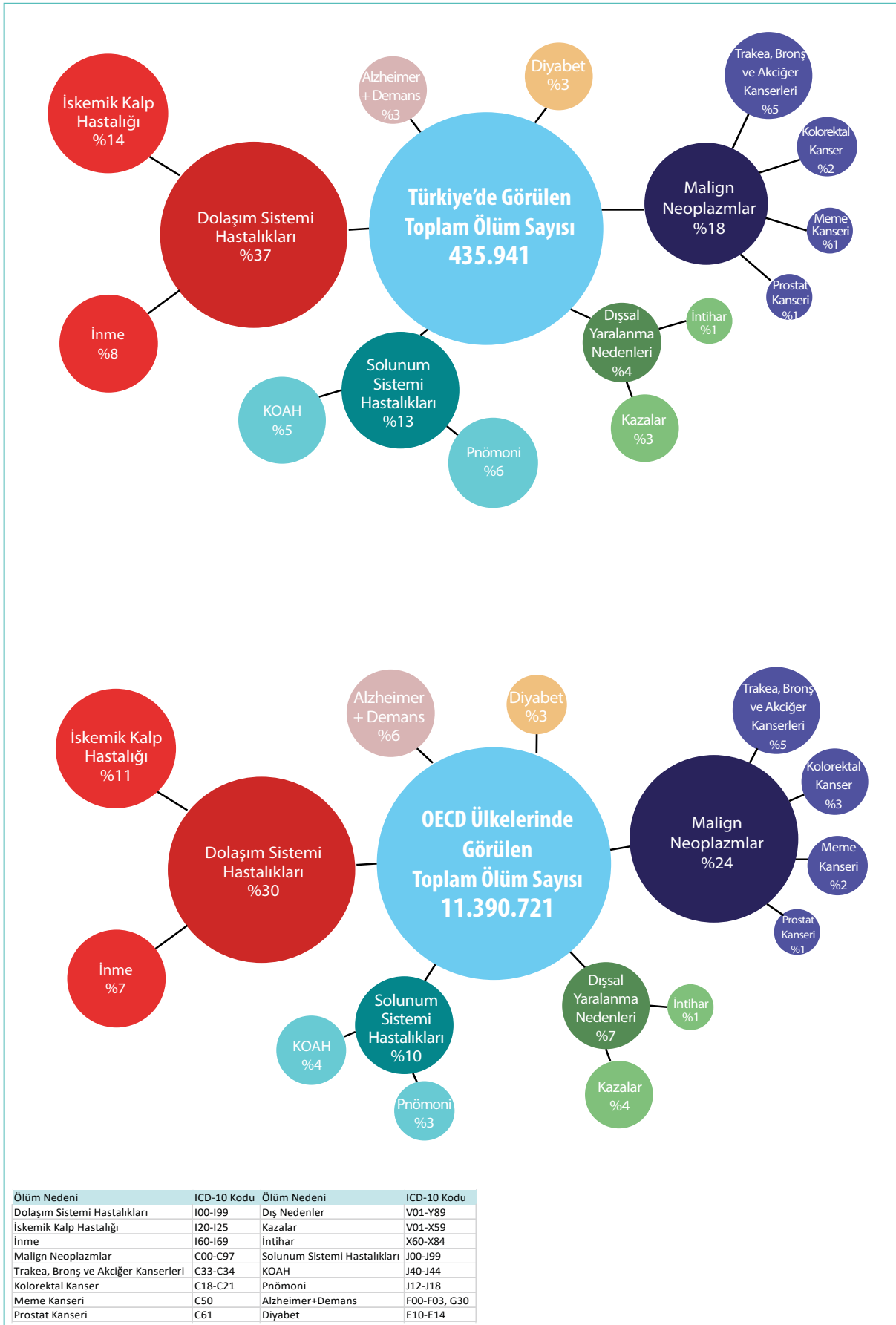
Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019

Harita 2.4. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Neoplazm (ICD 10: C00-D48) Kaba Ölüm Hızı, (‰), 2019

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019

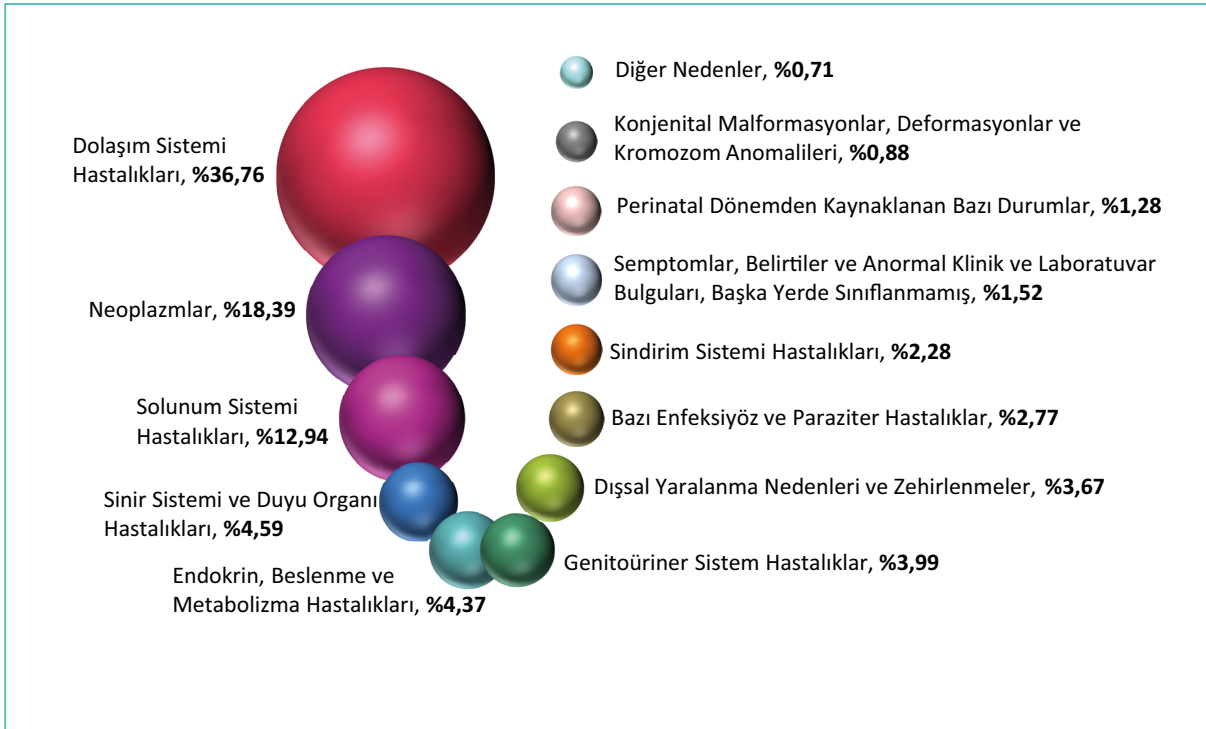
Şekil 2.13. Ölüm Nedenleri Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 2.14. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2019

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019

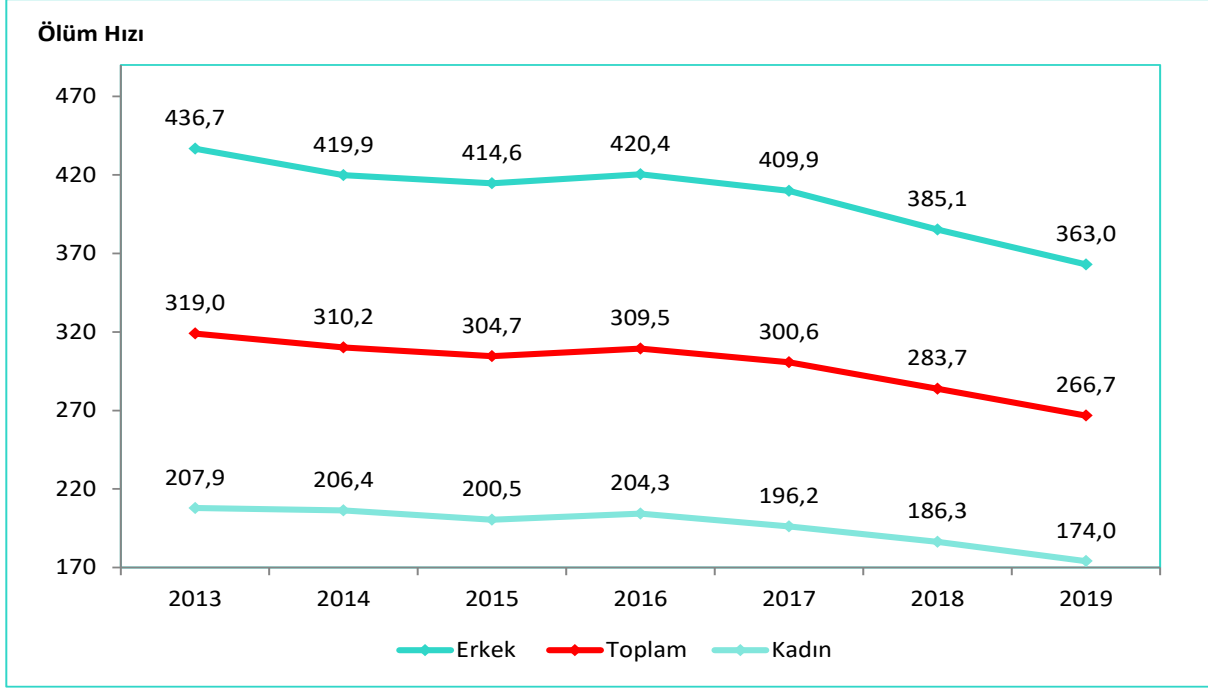
Tablo 2.2. ICD-10 Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Seçilmiş Nedenlerin Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızları, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2018, 2019

Seçilmiş Nedenler	Kod	2018			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Malign Neoplazmlar	C00-C97	145,81	73,15	108,63	136,17	69,22	101,94
Diyabet	E10-E14	14,48	11,37	12,91	12,49	9,90	11,18
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	152,10	71,65	111,28	145,67	66,90	105,73
İskemik Kalp Hastalığı	I20-I25	81,19	26,64	53,51	74,88	24,35	49,29
Akut Miyokard Enfarktüs	I21-I22	57,05	18,94	37,72	52,24	17,12	34,46
Serebrovasküler Hastalıklar	I60-I69	25,14	17,51	21,27	25,23	16,74	20,91
Kronik Solunum Yolu Hastalıkları	J40-J47	22,73	7,62	14,97	21,51	7,14	14,14
KOAH	J40-J44	22,01	6,62	14,11	20,93	6,10	13,33
Astım	J45-J46	0,64	0,88	0,76	0,49	0,90	0,69
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	11,59	5,93	8,72	10,65	5,99	8,29

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019

Not: Ölüm hızları, **Dünya Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi.

Şekil 2.15. Yıllara ve Cinsiyete Göre Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızı, (100.000'de, Avrupa Standart Nüfusu)

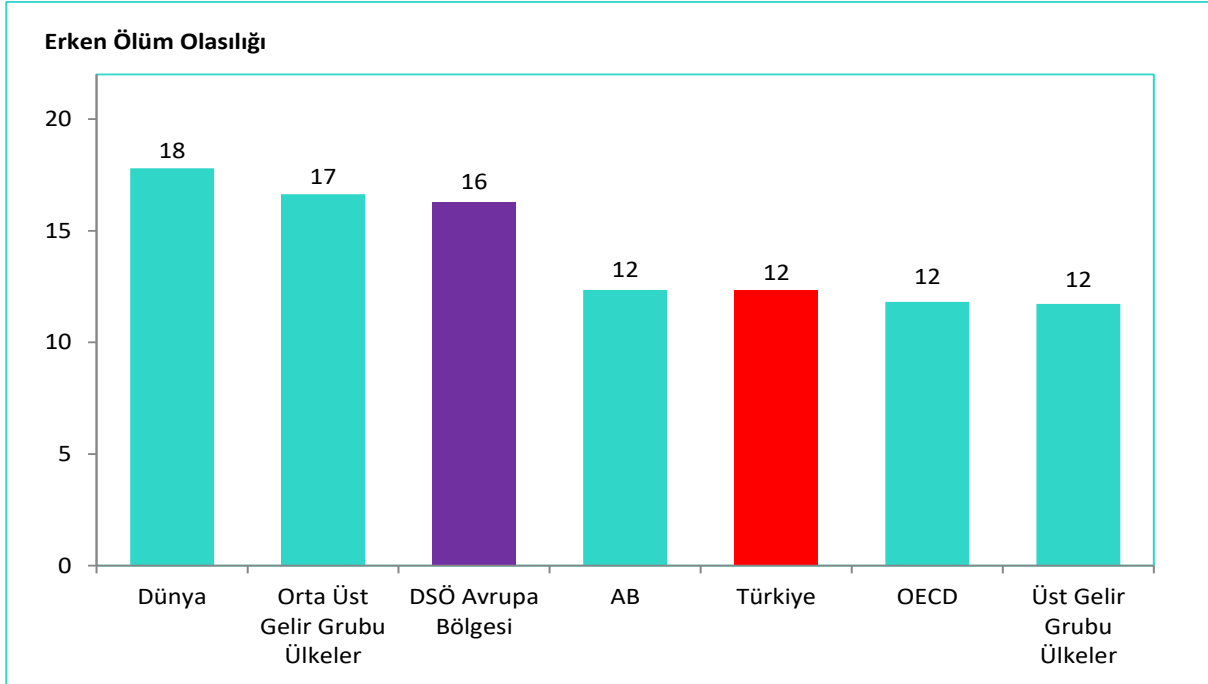

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri

Not: Ölüm hızları, **Avrupa Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi.

Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu: Malign Neoplazmlar (C00-C97), Diyabet (E10-E14), Dolaşım Sistemi Hastalıkları (I00-I99), Kronik Solunum Yolu Hastalıkları (J40-J47).

Şekil 2.16. Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu Kaynaklı Erken Ölüm Olasılığının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: TÜİK Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2019, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

Not: Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu: Malign Neoplazmlar (C00-C97), Diyabet (E10-E14), Dolaşım Sistemi Hastalıkları (I00-I99), Kronik Solunum Yolu Hastalıkları (J40-J47).

Bölüm 2 ile İlgili Açıklamalar

☑ Bebek, perinatal, neonatal, postneonatal ve beş yaş altı ölüm hızları “28 hafta ve üzeri veya 1.000 gr ve üzeri yaşam belirtisi gösterip canlı doğan ve daha sonra gerçekleşen ölümler” ve “gebelik süresi ve doğum ağırlığına bakılmaksızın yaşam belirtisi gösterip canlı doğan ve daha sonra gerçekleşen ölümler (tüm hafta)” ayrımında yayımlandı.

☑ **Bebek Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve bir yaşını tamamlamadan ölen bebek sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Perinatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 7 gün içinde ölen (erken neonatal) bebek sayısına aynı yıl içerisinde gerçekleşen ölü doğum sayısı eklenerek, aynı yılda meydana gelen toplam doğum sayısına (canlı+ölü) oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Neonatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 28 gün içinde ölen bebek sayısının, aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Postneonatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 29. gün ile 364. gün içinde ölen bebek sayısının, aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Beş Yaş Altı Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda beş yaşını tamamlamadan ölen çocuk sayısının, aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Anne Ölüm Oranı:** Bir toplumda bir yılda gebelik ve /veya gebeliğin ağırlaştırdığı herhangi bir sebeple ölen anne sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 100.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Erken Ölüm Hızı:** 30-70 yaş aralığı için ölüm nedenlerinin 100.000 nüfusta yaşa standardize ölüm hızını verir. Yaşa standardize ölüm hızları hesaplanırken DSÖ tarafından belirlenen Dünya Standart Nüfusu ve EUROSTAT tarafından belirlenen Avrupa Standart Nüfusu kullanıldı. Bu standart nüfuslar, yaş gruplarında yer alan nüfusları ve ölümleri ağırlıklandırarak tüm ülkeler için yaş örüntüsünü benzer hale getirir. Böylece nüfusun yaş yapısından kaynaklanan farklılaşmaları önlenerek, ülkeler arası karşılaştırmalar daha sağlıklı bir şekilde yapılabilir. Dünya ve Avrupa standart nüfus için ayrıntılı bilgiler aşağıdaki linklerde yer almaktadır:

http://www.paho.org/hq/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=16106&Itemid=270&lang=en

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5926869/KS-RA-13-028-EN.PDF/>

☑ **Erken Ölüm Olasılığı:** 30 yaşında bir bireyin 70 yaşına ulaşmadan önce ölme olasılığıdır.

☑ 2020 yılı ölüm verileri TÜİK tarafından henüz açıklanmadığından bölüm içerisinde yer alan ölüm ile ilgili göstergeler hesaplanamadı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4’lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 2.1 ve Harita 2.2 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde, Harita 2.3, Harita 2.4 ve Harita 2.5 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım çift hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri

Tanımı	:	Ölüm nedeni istatistikleri, ölüme sebebiyet veren, altta yatan ölüm nedenine ait istatistiklerdir. Ölüm istatistikleri ise ölüm sayıları ile ilgili istatistiklerdir.
Ölüm Nedeni Sınıflaması	:	Ölüm nedeni istatistikleri, Uluslararası Hastalık Sınıflaması (ICD-10) ile Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) kurallarına göre sınıflandırılmaktadır.
Coğrafi Kapsam:	:	Türkiye'de ikamet eden T.C. vatandaşları ile ikamet izniyle Türkiye'de yaşayan yabancılardan Türkiye sınırları içinde ölenleri ve Türkiye'de ikamet eden fakat yurtdışında ölen T.C. vatandaşlarını kapsamaktadır.
Zaman Kapsamı	:	Ölüm ve ölüm nedeni istatistikleri Türkiye geneli için 2009 yılı ve sonrası için mevcuttur.
Veri Kaynakları	:	Ölüm nedeni istatistikleri için veri kaynakları hastaneler, aile sağlığı merkezleri, belediye tabiplikleri, adli tıp kurumları ile diğer sağlık kuruluşlarıdır. Ölüm istatistikleri için veri kaynakları ise Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS), TÜİK ölüm nedeni verisi ve ilgili kurumlardan gelen intihar verileridir.
Veri Derleme Sistemi	:	MERNİS veri tabanından elde edilen ölüm olaylarına ilişkin bilgiler "MERNİS Ölüm Bildirim Formu"na dayanmaktadır. Sağlık kurumlarında meydana gelen ölüm olayları "Ölüm Bildirim Sistemi"ne işlenmekte ve 10 gün içinde bağlı oldukları ilçe nüfus müdürlüğüne bildirilmektedir. Sağlık kurumu dışında meydana gelen ölüm olayları ise defin ruhsatı vermeye yetkili kişi (aile hekimi, belediye tabibi, köy muhtarı vb.) tarafından bağlı oldukları ilçe nüfus müdürlüğüne bildirilmektedir. İlçe nüfus müdürlüklerine bildirim yapılan bu ölüm olayları MERNİS veri tabanına işlenmektedir.
Veri İşleme	:	Ölüm belgesindeki ölüme sebebiyet veren ve ölümlle ilgili tüm hastalıklar, ICD-10'a göre TÜİK Bölge Müdürlükleri'nde kodlanır ve ölümün altta yatan nedeni tespit edilir. Ölüm istatistikleri ise MERNİS, TÜİK ölüm nedeni verisi ve ilgili kurumlardan gelen intihar verileri birleştirilerek üretilir.

BÖLÜM 3

Morbidite

Tablo 3.1. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının Vaka Sayıları

		2002	2016	2017	2018	2019	2020
AIDS	Yerli Vaka	37	96	107	108	102	36
	Yabancı Vaka	6	11	19	22	29	10
	Toplam Vaka	43	107	126	130	131	46
Kızamık	Yerli Vaka	7.810	0	48	412	1.958	316
	Yabancı Vaka		9	36	304	947	301
	Toplam Vaka	7.810	9	84	716	2.905	617
Tüberküloz	Yerli Vaka	18.043	11.305	10.748	10.334	9.820	7.423
	Yabancı Vaka		881	1.073	1.242	1.427	1.407
	Toplam Vaka	18.043	12.186	11.821	11.576	11.247	8.830
Sıtma	Yerli Vaka	10.184	0	0	0	0	0
	Yabancı & Hariçten Gelenden Türeyen Vaka	40	209	214	238	279	135
	Toplam Vaka	10.224	209	214	238	279	135

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Not: AIDS toplam vaka sayısı 31 Ocak 2021 tarihi itibarıyla doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildiri yapılan vakaları ifade etmektedir. Tüberküloz vaka sayısı ise yeni ve nüks vakaların toplamını ifade eder.

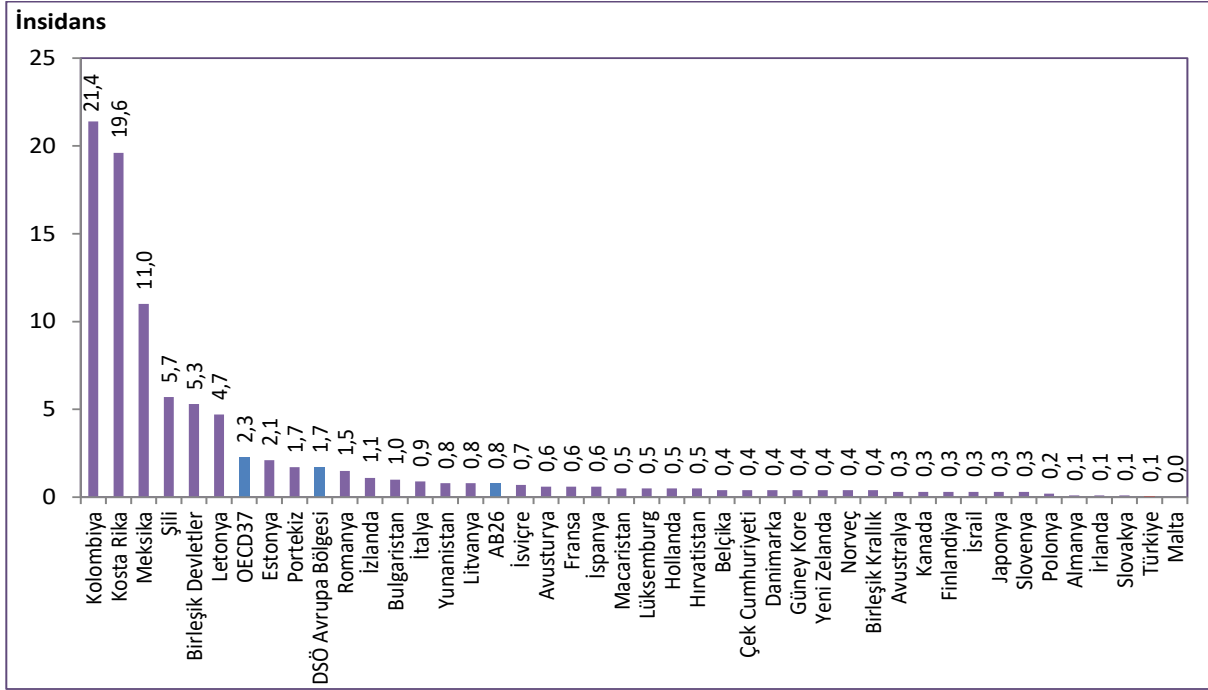
Tablo 3.2. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının İnsidansı, (100.000 Nüfusta)

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
AIDS	0,07	0,13	0,16	0,16	0,16	0,06
Kızamık	11,8	0,01	0,09	0,87	3,49	0,74
Tüberküloz	32,0	15,3	14,6	14,1	13,5	10,6
Sıtma	15,4	0,26	0,26	0,29	0,34	0,16

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Not: Tüberküloz İnsidansı; 2002 yılı DSÖ Tüberküloz (TB) Veri Tabanından, diğer yıllar Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü - Tüberküloz Veri Tabanından elde edildi.

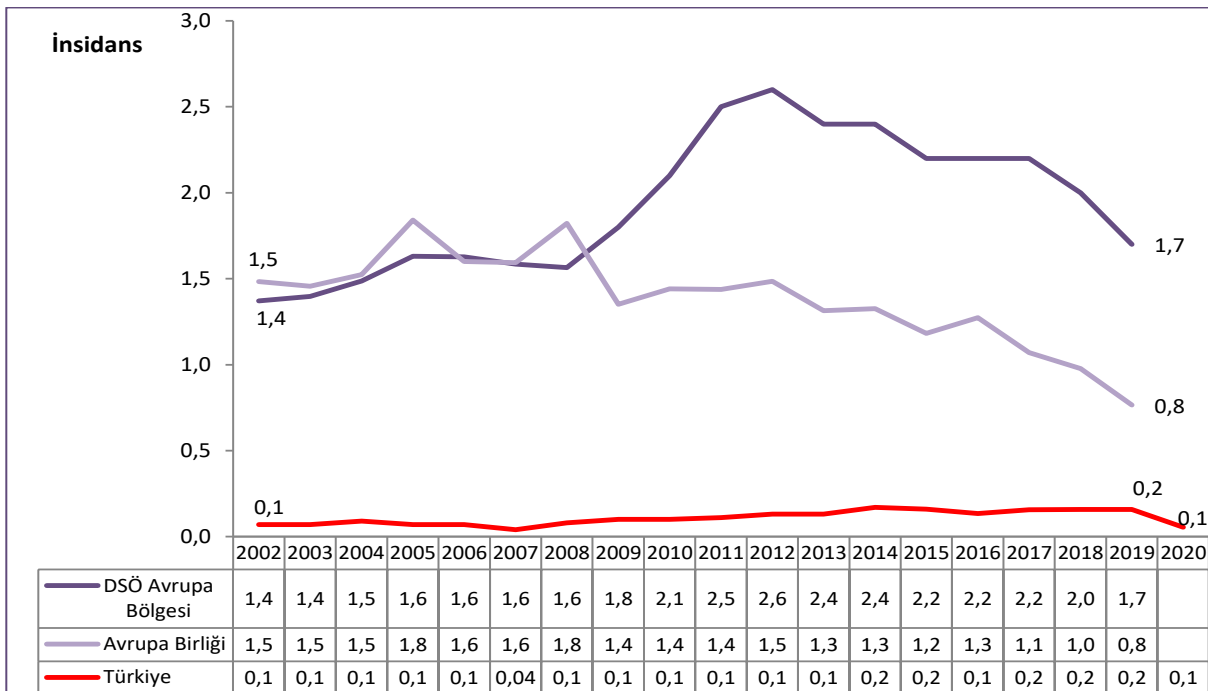
Şekil 3.1. AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2019

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC HIV-AIDS Surveillance in Europe 2020, OECD Health Data 2021

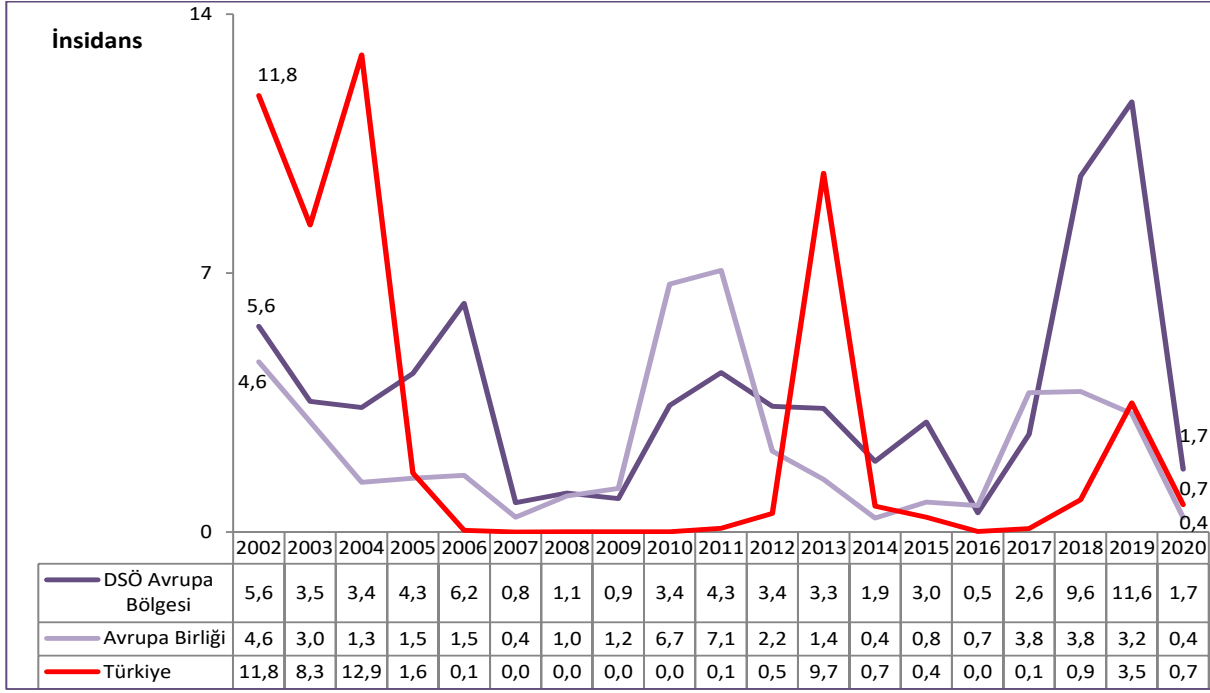
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 3.2. Yıllara Göre AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

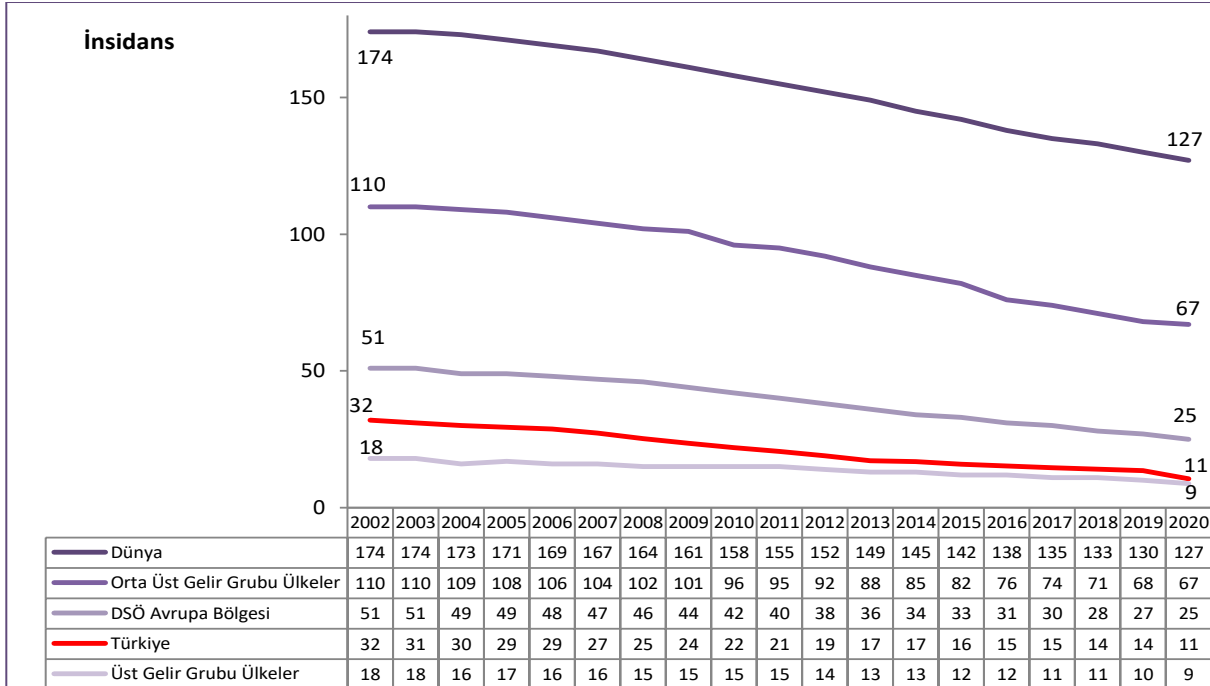
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC HIV-AIDS Surveillance Reports, OECD Health Data 2021

Şekil 3.3. Yıllara Göre Kızamık İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, WHO/UNICEF Joint Reporting Form on Immunization (JRF)

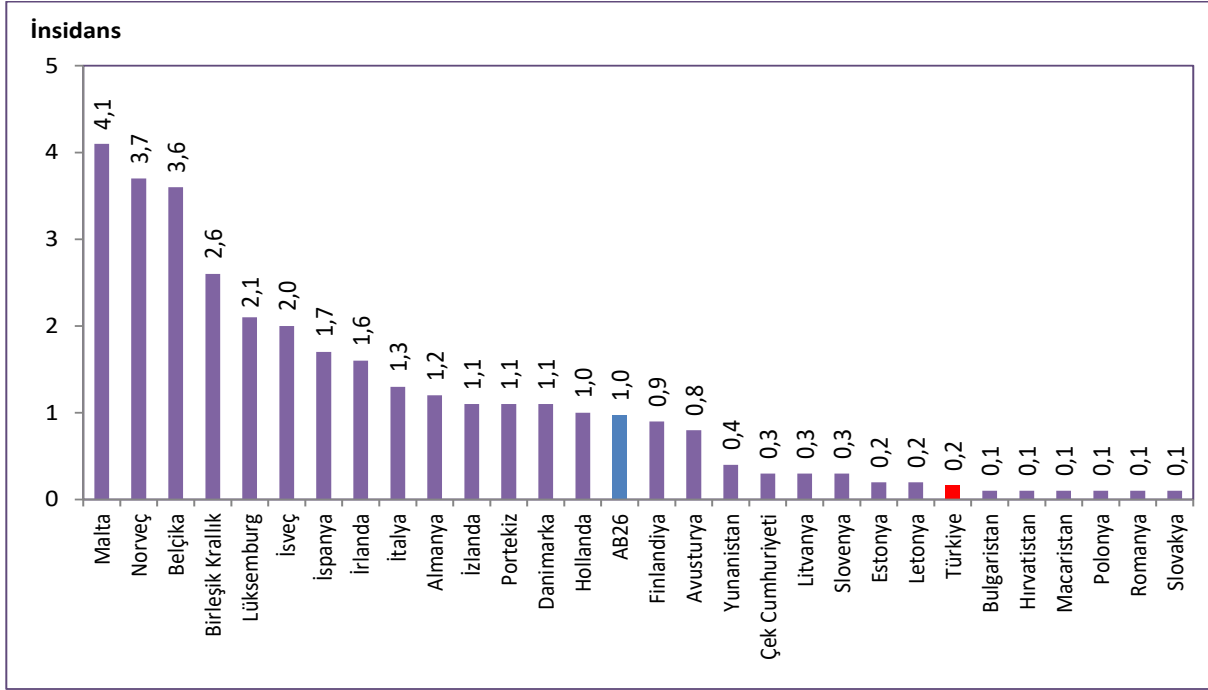
Şekil 3.4. Yıllara Göre Tüberküloz İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi; 2002-2004 yılları DSÖ Tüberküloz (TB) Veri Tabanından, diğer yıllar Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü- Tüberküloz Veri Tabanından elde edildi.

Şekil 3.5. Sıtma İnsidansının (Yabancı Vaka) Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2019

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC-Annual Epidemiological Report for 2019

Not: Türkiye verisi 2020 yılına ait olup 2020 yılı yerli vaka sayısı "0" dir. Ülkelere ait veriler 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 3.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2013	2014	2015	2016	2017
Erkek	154,2	267,9	246,8	247,6	259,9	259,2
Kadın	113,0	186,5	173,6	177,5	183,2	187,0
Toplam	133,5	227,2	210,2	212,6	221,6	223,1

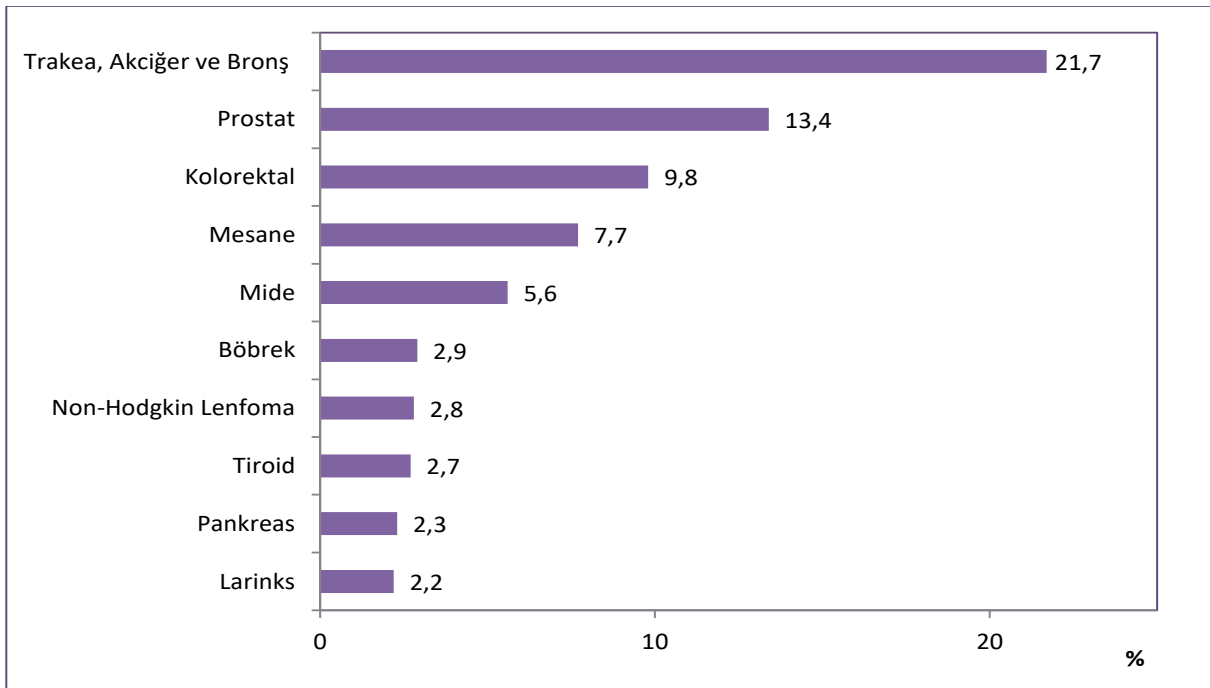
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.4. Yıllara Göre Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2013	2014	2015	2016	2017
Trakea, Akciğer ve Bronş	42,2	59,3	52,5	52,5	57,7	56,7
Prostat	11,5	36,4	32,9	33,1	35,0	35,7
Kolorektal	11,8	24,4	22,8	23,1	25,3	25,1
Mesane	12,4	21,1	19,3	20,2	21,1	20,1
Mide	11,6	15,9	14,3	14,2	14,2	14,3
Böbrek	3,0	7,0	6,4	6,8	7,4	7,2
Non-Hodgkin Lenfoma	1,4	6,9	7,2	6,9	7,2	7,1
Tiroid	0,5	5,6	5,5	6,0	6,2	6,4
Pankreas	3,1	6,3	5,1	5,6	5,7	5,9
Larinks	6,9	7,0	6,2	6,6	6,2	5,7

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.6. Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2017

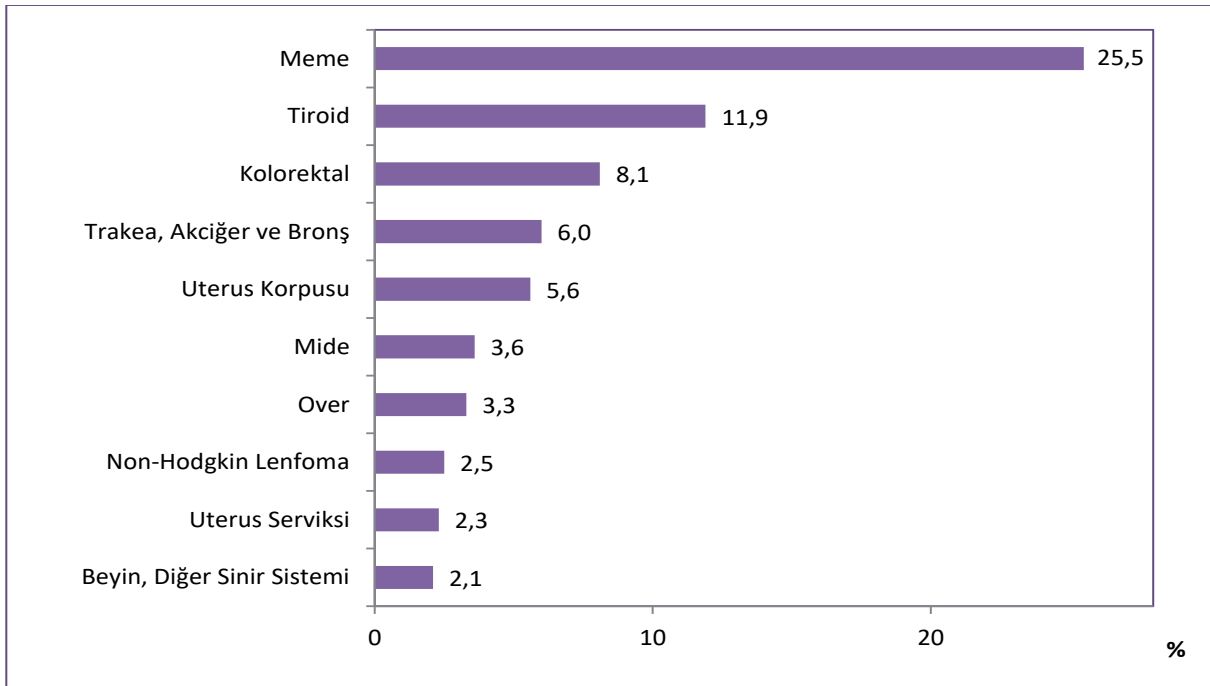
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.5. Yıllara Göre Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2013	2014	2015	2016	2017
Meme	31,9	45,9	43,0	43,8	45,6	47,7
Tiroid	3,5	21,3	20,7	21,7	22,9	22,6
Kolorektal	9,3	15,3	13,8	14,4	14,2	14,7
Trakea, Akciğer ve Bronş	5,2	10,0	8,7	9,0	9,8	11,1
Uterus Korpusu	4,3	9,9	9,8	10,0	10,5	10,7
Mide	6,0	7,1	6,5	6,3	6,6	6,4
Over	5,9	7,0	6,1	6,4	6,4	6,3
Non-Hodgkin Lenfoma	1,2	5,3	5,0	4,9	5,1	4,8
Uterus Serviksi	3,9	4,6	4,0	4,5	4,3	4,3
Beyin, Diğer Sinir Sistemi	3,8	4,7	4,1	4,1	4,0	4,2

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.7. Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2017

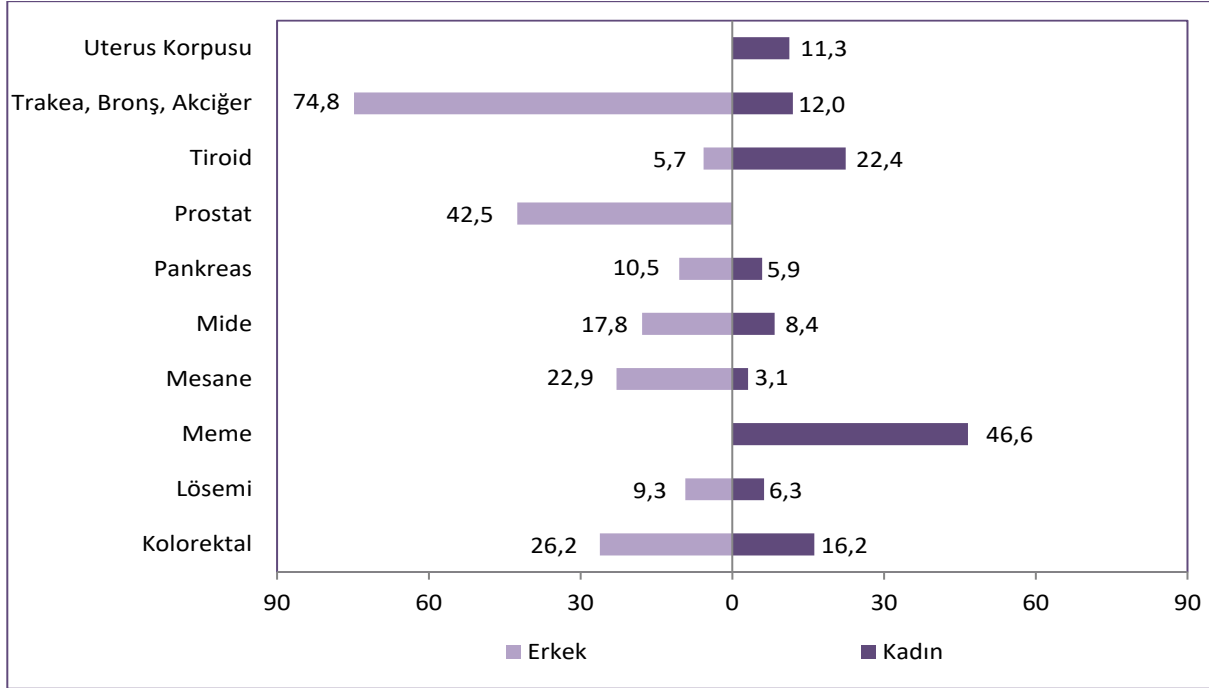
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.6. Cinsiyete Göre Kanser Türlerinin İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2017

ICD-10		Erkek	Kadın
C00-96	Tüm Kanseler	259,2	187,0
C00-14	Ağız, Farinks	4,9	2,0
C00	Dudak	0,9	0,2
C01-C02	Dil	0,7	0,5
C03-C06	Ağız	0,9	0,4
C07-C08	Tükrük Bezleri	0,5	0,4
C09	Tonsil	0,3	0,0
C10	Diğer Orofarinks	0,1	0,0
C11	Nasofarinks	1,2	0,4
C12-C13	Hipofarinks	0,3	0,1
C14	Farinks, Tanımlanmamış	0,0	0,0
C15-26	Sindirim Organları	53,9	29,7
C15	Özofagus	1,8	1,0
C16	Mide	14,3	6,4
C17	İnce Barsak	0,7	0,5
C18	Kolon	15,3	9,6
C19-C20	Rektum	9,8	5,1
C21	Anüs	0,4	0,2
C22	Karaciğer	4,1	1,7
C23-C24	Safrakesesi vb.	1,6	1,3
C25	Pankreas	5,9	3,9
C26	Diğer Sindirim Organları	0,1	0,1
C30-34,C37-C38	Solumun Organları	63,3	12,1
C30-C31	Burun, Sinüsler vb.	0,3	0,2
C32	Larinks	5,7	0,4
C33-C34	Trakea,Bronş,Akciğer	56,7	11,1
C37-C38	Diğer Torasik Organlar	0,6	0,4
C40-C41	Kemik	1,1	0,8
C43	Deri Melanomu	1,7	1,2
C44	Diğer Deri	25,5	16,7
C45	Mezoteliyoma	0,8	0,4
C46	Kaposi Sarkomu	0,9	0,3
C47;C49	Konnektif, Yumuşak doku	1,8	1,5
C50	Meme	0,5	47,7
C51-58	Kadın Genital Organları	-	23,2
C51	Vulva	-	0,5
C52	Vajina	-	0,2
C53	Uterus Serviksi	-	4,3
C54	Uterus Korpusu	-	10,7
C55	Uterus, Tanımlanmamış	-	0,7
C56	Over	-	6,3
C57	Diğer Kadın Genital	-	0,5
C58	Plasenta	-	0,0
C60-63	Erkek Genital Organları	39,9	-
C60	Penis	0,1	-
C61	Prostat	35,7	-
C62	Testis	4,0	-
C63	Diğer Erkek Genital	0,1	-
C64-68	Üriner Organlar	27,9	6,9
C64	Böbrek	7,2	3,8
C65	Renal Pelvis	0,2	0,1
C66	Üreter	0,2	0,1
C67	Mesane	20,1	2,8
C68	Diğer Üriner Organlar	0,2	0,1
C69	Göz	0,4	0,2
C70-C72	Beyin, Sinir Sistemi	5,7	4,2
C73	Tiroid	6,4	22,6
C74-75	Diğer Endokrin Bezleri	0,4	0,5
C74	Adrenal Bez	0,3	0,3
C75	Diğer Endokrin	0,1	0,2
C81-85,88,90-96	Lenfoid ve Hematopoetik	18,9	13,2
C81	Hodgkin Hastalığı	2,1	1,5
C82-C85;C96	Non-Hodgkin Lenfoma	7,1	4,8
C88	İmmunoproliferatif Has.	0,1	0,0
C90	Multiple Myelom	2,8	2,0
C91	Lenfoid Lösemi	3,6	2,5
C92-C94	Myeloid Lösemi	2,8	2,2
C95	Lösemi, Tanımlanmamış	0,4	0,2
C39,C48,C76,C77,C80	Diğer&Tanımlanmamış	5,2	3,8

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.8. Türkiye’de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türünün Cinsiyete Göre İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2020

Not: Kanser insidansları, DSÖ'nün 2020 yılına ait tahmin verileridir.

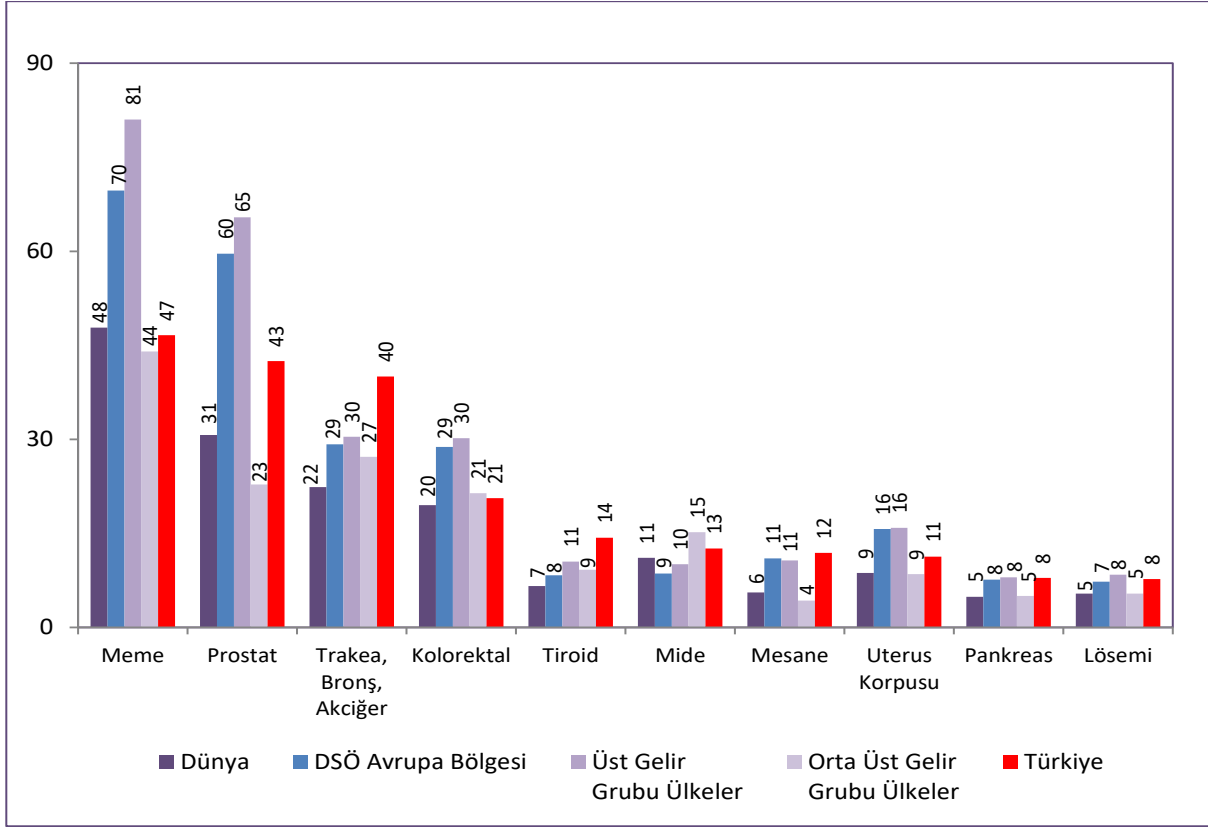
Tablo 3.7. Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020

Sıra	Ülke	Erkek	Ülke	Kadın	Ülke	Toplam
1	Avustralya	500,4	Avustralya	408,6	Avustralya	452,4
2	Yeni Zelanda	461,7	Yeni Zelanda	388,2	Yeni Zelanda	422,9
3	İrlanda	414,1	Danimarka	341,3	İrlanda	372,8
4	Birleşik Devletler	400,9	İrlanda	336,6	Birleşik Devletler	362,2
5	Fransa	397,2	Birleşik Devletler	333,2	Danimarka	351,1
6	Macaristan	393,3	Belçika	331,0	Hollanda	349,6
7	Letonya	377,8	Hollanda	330,2	Belçika	349,2
8	Belçika	376,9	Kanada	327,6	Kanada	348,0
9	Hollanda	375,5	Norveç	307,4	Fransa	341,9
10	Kanada	373,7	Macaristan	305,2	Macaristan	338,2
	Türkiye (39)	291,5	Türkiye (65)	188,0	Türkiye (50)	231,5
	Dünya	222,0	Dünya	186,0	Dünya	201,0

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2020

Not: Türkiye'nin yanında parantez içinde yazan değerler Türkiye'nin dünya sıralamasındaki yerini göstermektedir. Kanser insidansları, DSÖ'nün 2020 yılına ait tahmin verileridir.

Şekil 3.9. Türkiye'de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türü İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2020

Not: Kanser insidansları, DSÖ'nün 2020 yılına ait tahmin verileridir.

Tablo 3.8. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Kendi Kendine Meme Muayenesi Yapma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kendi Kendine Muayene Durumu	2016	2019
Ayda Bir	19,7	22,1
Üç Ayda Bir	7,9	8,1
Üç Aydan Daha Uzun Sürede Bir	11,9	15,4
Hiç Yapmadım	60,6	54,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.9. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Mamografi Çektirme Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019

Mamografi Çektirme Zamanı	2016	2019
Son 1 Yıl İçerisinde	9,0	10,4
1 Yılden Çok, 2 Yılden Az	7,1	8,3
2 Yılden Çok, 3 Yılden Az	3,6	5,3
3 Yılden Çok, 5 Yılden Az	4,0	4,2
5 Yılden Fazla	5,2	6,7
Hiçbir Zaman	71,1	65,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.10. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Smear Yaptırma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019

Smear Yaptırma Zamanı	2016	2019
Son 1 Yıl İçerisinde	10,9	11,7
1 Yılden Çok, 2 Yılden Az	7,9	9,2
2 Yılden Çok, 3 Yılden Az	3,6	5,8
3 Yılden Çok, 5 Yılden Az	3,2	4,2
5 Yılden Fazla	5,1	7,9
Hiçbir Zaman	69,3	61,2

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.11. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Kişisel Bakım Faaliyetlerini Gerçekleştirirken Zorluk Çekenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Kişisel Bakım Faaliyetleri	Erkek	Kadın	Toplam
Yatağa Girme/Kalkma veya Sandalyeye Oturma/Kalkma	2,7	5,6	4,2
Banyo Yapma/Duş Alma	2,4	5,5	4,0
Giyinme ve Elbiselerini Çıkarma	2,4	4,9	3,7
Tuvalet Kullanımı	2,3	4,7	3,5
Kendi Kendine Beslenme	1,6	3,0	2,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.12. 0-6 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kız	Toplam
Üst Solunum Yolu Enfeksiyonu (Tonsilit, Orta Kulak İltihabı, Farenjit vb.)	35,9	35,9	35,9
İshal	29,8	27,6	28,7
Alt Solunum Yolu Enfeksiyonu (Zatürre vb.)	9,2	9,8	9,5
Kansızlık (Demir Eksikliği Anemisi vb.)	8,2	5,5	6,9
Ağız ve Diş Sağlığı Sorunları	6,9	5,9	6,4
İdrar Yolu Enfeksiyonu	2,8	5,6	4,2
D Vitamini Eksikliğine Bağlı Kemik Bozuklukları (Raşitizm)	3,7	2,3	3,0
Cilt Hastalıkları	3,4	2,5	2,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.13. 7-14 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kız	Toplam
Üst Solunum Yolu Enfeksiyonu (Tonsilit, Orta Kulak İltihabı, Farenjit vb.)	28,3	30,5	29,4
İshal	19,5	17,2	18,3
Ağız ve Diş Sağlığı Sorunları	14,9	13,4	14,2
Göz ile İlgili Sorunlar	9,5	12,5	10,9
Alt Solunum Yolu Enfeksiyonu (Zatürre vb.)	7,2	5,8	6,5
Cilt Hastalıkları	3,8	4,3	4,0
İşitme ile İlgili Sorunlar	1,5	1,8	1,7
Beslenme ile İlişkili Hastalıklar	1,5	1,8	1,7
Kas İskelet Sistemi Hastalıkları	1,3	1,4	1,3
Ruh Sağlığı Sorunları	1,0	1,2	1,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.14. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kadın	Toplam
Bel Bölgesi Problemleri (Bel Ağrısı, Bel Fıtığı, Diğer Bel Defektleri)	22,6	36,6	29,7
Boyun Bölgesi Problemleri (Boyun Ağrısı, Boyun Fıtığı, Diğer Boyun Defektleri)	12,8	27,9	20,5
Hipertansiyon	11,9	20,8	16,4
Alerji (Alerjik Rinit, Dermatit, Yiyecek vb. Alerjisi)	8,9	15,6	12,3
Arthrosis	7,6	14,6	11,2
Şeker Hastalığı (Diyabet)	8,2	12,2	10,2
Depresyon	5,7	12,2	9,0
Astım (Alerjik Astım Dahil)	5,8	12,1	8,9
İdrar Kaçırma, İdrarı Tutamama	5,3	10,4	7,8
Koroner Kalp Hastalığı (Anjina, Göğüs Ağrısı, Spazm)	6,6	7,7	7,2
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (Kronik Bronşit, Amfizem)	5,2	9,0	7,1
Alzheimer*	6,0	6,0	6,0
Böbrek Problemleri	4,9	6,4	5,7
Miyokardiyal Enfarktüs (Kalp Krizi)	2,5	1,9	2,2
Karaciğer Sirozu, Karaciğer Yetmezliği	1,5	1,7	1,6
İnme-Felç (Beyin Kanaması, Serebral Tromboz)	0,7	0,8	0,8

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

*Alzheimer, 65+ yaş grubu bireyler için değerlendirilmiştir.

Tablo 3.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hipertansiyon, Diyabet ve Yüksek Kolesterol Tanısı Alan Hastaların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Teşhis Zamanı	Hastalık	Erkek	Kadın	Toplam
Son 12 Ay İçerisinde Teşhis Konulmuş	Hipertansiyon	4,3	9,8	7,1
	Diyabet	3,4	5,2	4,3
	Yüksek Kolesterol	3,6	6,1	4,8
Teşhis Konulmuş Ancak Son 12 Ay İçinde Değil	Hipertansiyon	8,0	10,2	9,1
	Diyabet	4,2	5,4	4,8
	Yüksek Kolesterol	4,9	5,7	5,3
Herhangi Bir Zamanda Teşhis Konulmuş (Prevalans)	Hipertansiyon	12,3	20,0	16,2
	Diyabet	7,6	10,6	9,1
	Yüksek Kolesterol	8,5	11,8	10,1

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Not: Veriler kişilerin beyanına dayalıdır.

Tablo 3.16. 0-14 Yaş Çocukların Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2019

Yaş Grubu	Sağlık Durumu	Erkek	Kız	Toplam
0-4	Çok İyi/İyi	92,5	94,6	93,5
	Kötü/Çok Kötü	1,8	1,5	1,7
5-9	Çok İyi/İyi	88,8	89,8	89,3
	Kötü/Çok Kötü	2,6	2,0	2,3
10-14	Çok İyi/İyi	90,4	90,8	90,6
	Kötü/Çok Kötü	2,1	2,2	2,2
Toplam	Çok İyi/İyi	90,6	91,8	91,1
	Kötü/Çok Kötü	2,2	1,9	2,0

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.17. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2019

Yaş Grubu	Sağlık Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	Çok İyi/İyi	89,9	82,2	86,1
	Kötü/Çok Kötü	1,0	1,9	1,5
25-34	Çok İyi/İyi	83,9	75,6	79,8
	Kötü/Çok Kötü	2,7	3,1	2,9
35-44	Çok İyi/İyi	73,2	58,7	66,0
	Kötü/Çok Kötü	4,0	7,5	5,7
45-54	Çok İyi/İyi	58,0	39,7	48,9
	Kötü/Çok Kötü	9,5	16,0	12,7
55-64	Çok İyi/İyi	46,9	30,1	38,4
	Kötü/Çok Kötü	12,4	21,2	16,9
65-74	Çok İyi/İyi	35,2	17,5	25,8
	Kötü/Çok Kötü	21,0	35,5	28,8
75+	Çok İyi/İyi	20,8	10,8	14,8
	Kötü/Çok Kötü	39,9	49,0	45,3
15+	Çok İyi/İyi	68,1	53,9	60,9
	Kötü/Çok Kötü	7,6	13,1	10,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Gözlük veya Lens Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kullanım şekli	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	33,7	37,6	35,6	35,7	40,6	38,2
Kullanmayan	66,3	62,3	64,3	63,9	58,9	61,4
Hiç Göremeyen	0,1	0,1	0,1	0,3	0,5	0,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.19. On Beş Yaş ve Üzeri Görme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yaş Grubu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	1,6	1,6	1,6	1,1	2,3	1,7
25-34	1,3	1,4	1,4	1,5	2,4	2,0
35-44	2,1	4,4	3,3	1,9	3,2	2,5
45-54	7,8	11,1	9,4	6,2	8,6	7,4
55-64	9,4	17,0	13,3	7,5	11,7	9,6
65-74	16,4	20,2	18,5	11,3	17,4	14,6
75+	23,8	37,2	31,9	20,8	26,3	24,1
15+	5,3	8,6	6,9	4,4	7,2	5,8

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Not: Gözlük/Lens kullanmalarına rağmen göremeyenler, görmede çok zorlananlar/hiç göremeyenler hesaplamaya alınmıştır.

Tablo 3.20. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İşitme Cihazı Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kullanım Şekli	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	4,1	4,0	4,1	4,2	4,2	4,2
Kullanmayan	95,7	95,8	95,8	95,4	95,1	95,2
Hiç Duymayan	0,1	0,2	0,1	0,4	0,7	0,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.21. On Beş Yaş ve Üzeri İşitme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yaş Grubu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	0,3	1,0	0,6	1,0	1,5	1,2
25-34	1,6	0,8	1,2	1,1	1,4	1,3
35-44	1,5	1,6	1,5	0,9	2,2	1,6
45-54	3,4	4,9	4,1	3,6	4,2	3,9
55-64	4,6	6,2	5,4	4,8	5,5	5,2
65-74	15,5	14,5	15,0	12,4	11,5	11,9
75+	33,0	35,8	34,7	30,8	32,0	31,5
15+	3,9	5,0	4,5	3,8	5,0	4,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Not: İşitme cihazı kullanmalarına rağmen duymayanlar, duymada çok zorlananlar/hiç duymayanlar hesaplamaya alınmıştır.

Tablo 3.22. Yıllara Göre On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle İşe Ara Verenlerin Yüzdesi (%) ve Ortalama İşe Ara Verme Süresi, (Gün)

	2010	2012	2014	2016	2019
On Beş Yaş Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle İşe Ara Verenlerin Yüzdesi, (%)	14,2	13,4	14,9	10,6	13,4
On Beş Yaş Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle Ortalama İşe Ara Verme Süresi, (Gün)	3,4	3,0	3,2	2,5	2,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması, 2010, 2012, 2014, 2016, 2019

Tablo 3.23. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Cinsiyete Göre Bazı Zihinsel Problemlerin Son 2 Hafta İçerisinde Neredeyse Her Gün Görülme Yüzdesi, (%), 2016, 2019

	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bir şeyler yaparken çok az ilgi duyma ve keyif alma	2,5	3,6	3,1	3,0	4,4	3,7
Morali bozuk, bunalımlı veya umutsuz hissetme	3,2	4,3	3,8	3,7	5,1	4,4
Uykuya dalmakta veya uyumakta zorluk çekme /çok fazla uyuma	4,3	6,2	5,3	4,9	7,1	6,0
Yorgun/enerjisiz hissetme	4,2	6,3	5,2	4,7	7,6	6,1
İştahsızlık/Aşırı yemek yeme	2,6	3,5	3,0	2,8	3,8	3,3
Kendini değersiz ve kötü hissetme	1,7	2,4	2,0	1,8	3,1	2,5
Konsantrasyon problemi (Gazete okurken, TV izlerken vb.)	1,3	1,8	1,5	1,7	2,7	2,2
Başkalarının fark edeceği derecede ağır hareket etme/konuşma ya da huzursuz/fazla hareket etme	1,1	1,3	1,2	1,1	1,7	1,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Bölüm 3 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 2002 yılı kızamık ve tüberküloz vakalarında yerli veya yabancı vaka ayırımına ait kayıt bulunmamaktadır.
- ☑ HIV/AIDS sürveyans sisteminde vakaların bildirimleri doğrulama tarihi üzerinden değerlendirilir. Vaka sayıları, doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakalar üzerinden hesaplanır. İlgili yıl içinde, bir önceki yılda doğrulama testi yapılan vakaların bildirimleri de yapıldığından yıllık vaka sayıları değişebilir. Vaka sayıları ve insidans hesaplamaları 31 Ocak 2021 tarihi itibarı ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakalar üzerinden gerçekleştirilmiştir.
- ☑ Kanser ile ilgili veriler Aktif Kanser Kayıt Sistemi ile veri toplayan ve kalite standartlarını sağlayan *Ankara, Antalya, Bursa, Edirne, Erzurum, Eskişehir, İzmir, Samsun, Trabzon, Gaziantep, Malatya, İstanbul, Kocaeli ve Mersin* illerine ait verilerinden alındı. Aktif kanser kayıt merkezlerinin olduğu illerde nüfus tabanlı kanser kayıtçılığı yapılmaktadır. Nüfus tabanlı kanser kayıt için il sınırları içinde yer alan tüm Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel hastanelerden, ölüm belgelerinden ve hastaların olabileceği huzurevi, palyatif bakım merkezi gibi merkezlerden veri toplanmaktadır. Veriler, birimlerden kanser kayıt merkezine aktarılmaktadır. Merkezde kanser kayıt formları değerlendirilmekte, hata ve dublikasyon kontrolünden geçirilmektedir. İl kanser kayıt merkezi veri tabanı daha sonra Kanser Dairesi Başkanlığı veri tabanına aktarılmaktadır. Türkiye veri tabanında dublikasyon ve hata kontrolü yapılmaktadır. İllerin veri tabanındaki hatalar için il kanser kayıt merkezlerine kontrol raporları iletilmekte, verilere dönülerek yapılan düzeltmelerin ardından yeni "Türkiye Kanser Veri Havuzu" oluşturulmaktadır.
- ☑ **Dünya Standart Nüfusu:** Kanser hastalığı, ilerleyen yaş gruplarında daha sık görüldüğünden nüfusu yaşlı olan bir ülkede kanser görülme oranı (kaba hız), nüfusu genç bir ülke ile kıyaslandığında daha yüksek olacaktır. Bu nedenle ağırlıklandırma işleminin yapılabilmesi için, "Dünya Standart Nüfusu" tablosundan yararlanılarak standardize edilmiş bir oran olan "yaşa standardize hız" kavramı kullanılır.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Araştırma kişilerin beyanına dayalıdır.

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalkıdır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (asker, yurtlarda, hapishanede, hastanede sürekli olarak kalan, huzurevleri vb.) kapsam dışıdır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Tasarım gereği toplam örnek hacmi 9.470 hane olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örnekleme dağılımı:** Örneğe seçilen 9.470 haneden 8.325 hane ile anket sonuçlandırılmıştır. 17.084'ü 15 yaş ve üzeri, 6.115'i 0-14 yaş arası çocuk olmak üzere, toplam 23.199 bireyin bilgileri derlenmiştir.
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, 2008 yılında Nisan ayında, 2010 ve 2012 yıllarında Mayıs-Haziran döneminde birer ay, 2014 ve 2016 yıllarında Ağustos-Ekim döneminde üçer ay ve 2019 yılında Eylül-Aralık döneminde üç aylık alan çalışmaları ile gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki on beş yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 8.650 hanehalkı olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** Ziyaret edilen 8.650 hanehalkından 6.053'ü 1. ve 2. aşamada yer almış, 1. ve 2. aşamada yer alan katılımcıların 3.352'si ayrıca 3. aşamaya da katılmıştır (seçilen 6.053 kişinin 2.701'i üçüncü aşamaya katılmayı kabul etmemiştir).
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Nisan-Eylül 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.
- ☑ Araştırmada veriler "Soru Formu", "Fiziksel Ölçümler" ve "Biyokimyasal Ölçümler" olmak üzere üç aşamada toplanmıştır.
 1. Aşama; dört davranışsal risk faktörüne maruz kalmayı (tütün kullanımı, alkol tüketimi, meyve ve sebzenin az tüketimi ve fiziksel inaktivite) inceleyen anketin değerlendirmesinden oluşmaktadır.
 2. Aşama; yüksek kan basıncı, fazla kiloluluk ve obezite gibi biyolojik risk faktörlerine maruz kalmayı değerlendirebilmek için kan basıncı, boy uzunluğu, vücut ağırlığı, bel ve kalça çevresi gibi fiziksel ölçümleri içermektedir.
 3. Aşamada; yüksek glisemi düzeylerinin, hiperkolesteroleminin ve sodyum alımının tespit edilmesi için kan ve idrar örneklerinin alınması ve biyokimyasal ölçümler yer almaktadır.

BÖLÜM 4

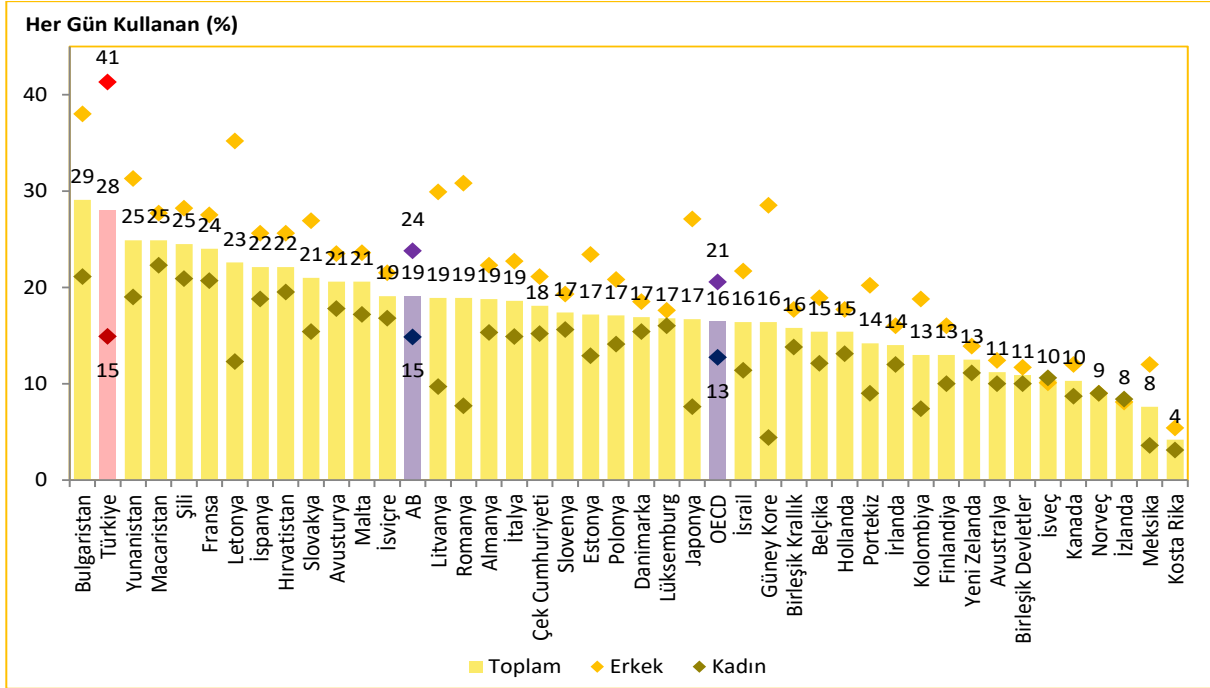
Risk Faktörleri

Tablo 4.1. Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Kullanma Durumu	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Her Gün Kullanan	15-24	31,4	5,7	18,5	28,2	7,8	18,1	31,0	7,9	19,6
	25-34	51,2	18,8	35,1	49,6	16,6	33,2	51,3	17,6	34,4
	35-44	49,9	19,7	34,9	50,6	19,6	35,2	52,9	24,1	38,6
	45-54	48,7	16,5	32,7	45,3	17,7	31,6	45,1	18,4	31,8
	55-64	38,2	10,2	24,0	35,0	10,9	22,8	37,8	12,8	25,1
	65-74	22,4	3,4	12,1	24,2	4,4	13,5	19,9	6,1	12,5
	75+	8,9	2,4	5,0	10,7	1,0	4,8	13,2	3,1	7,1
	15+	41,8	13,1	27,3	40,1	13,3	26,5	41,3	14,9	28,0
Ara Sıra Kullanan	15-24	6,1	3,7	4,9	3,6	3,0	3,3	3,6	2,9	3,2
	25-34	6,9	6,5	6,7	5,1	6,1	5,6	3,9	3,6	3,8
	35-44	6,4	6,8	6,6	5,0	5,9	5,4	3,9	4,6	4,2
	45-54	4,4	4,8	4,6	4,1	4,1	4,1	3,6	3,2	3,4
	55-64	3,6	3,3	3,4	2,5	2,3	2,4	3,2	2,8	3,0
	65-74	5,2	2,2	3,6	1,9	1,3	1,6	1,6	1,5	1,6
	75+	2,9	1,4	2,0	2,8	2,0	2,3	2,9	1,7	2,2
	15+	5,6	4,8	5,2	4,0	4,1	4,1	3,5	3,2	3,4
Daha Önce Kullanan	15-24	10,2	7,5	8,8	3,4	2,1	2,7	4,2	2,0	3,1
	25-34	12,6	12,8	12,7	9,3	6,6	8,0	10,5	7,0	8,7
	35-44	20,6	13,0	16,8	16,6	8,2	12,4	15,9	6,9	11,4
	45-54	29,6	14,1	21,9	24,5	8,7	16,7	26,2	9,4	17,8
	55-64	43,4	14,5	28,8	39,5	9,0	24,1	39,7	11,3	25,3
	65-74	51,8	10,9	29,7	47,4	7,7	26,0	53,6	9,7	30,2
	75+	58,7	8,4	28,4	47,3	5,4	22,0	53,7	6,1	25,2
	15+	23,8	11,8	17,7	19,3	6,7	12,9	21,3	7,2	14,2
Hiç Kullanmayan	15-24	52,3	83,2	67,7	64,9	87,0	75,9	61,2	87,3	74,1
	25-34	29,3	61,8	45,5	36,0	70,7	53,3	34,3	71,8	53,1
	35-44	23,1	60,4	41,7	27,8	66,3	47,0	27,4	64,3	45,8
	45-54	17,2	64,6	40,8	26,1	69,5	47,7	25,1	69,0	47,0
	55-64	14,8	72,1	43,8	22,9	77,8	50,7	19,3	73,1	46,5
	65-74	20,5	83,5	54,6	26,5	86,6	58,9	24,8	82,7	55,7
	75+	29,5	87,8	64,6	39,2	91,6	70,9	30,1	89,1	65,5
	15+	28,7	70,3	49,8	36,6	75,9	56,5	33,8	74,7	54,5

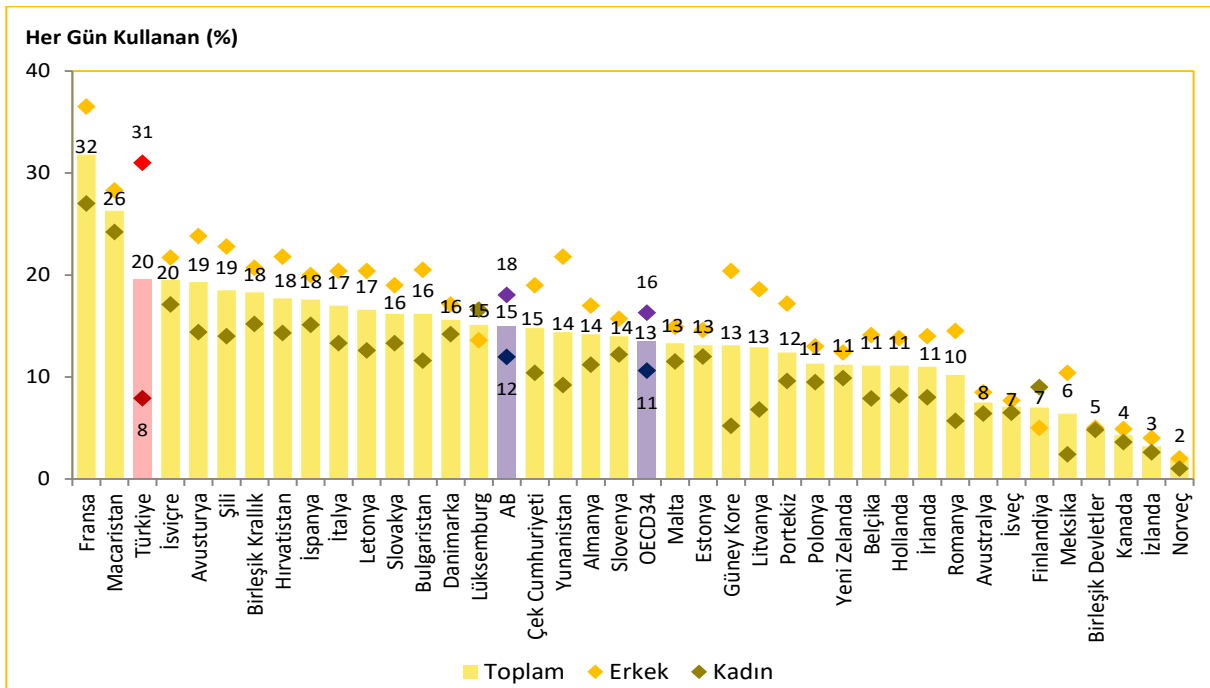
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Şekil 4.1. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

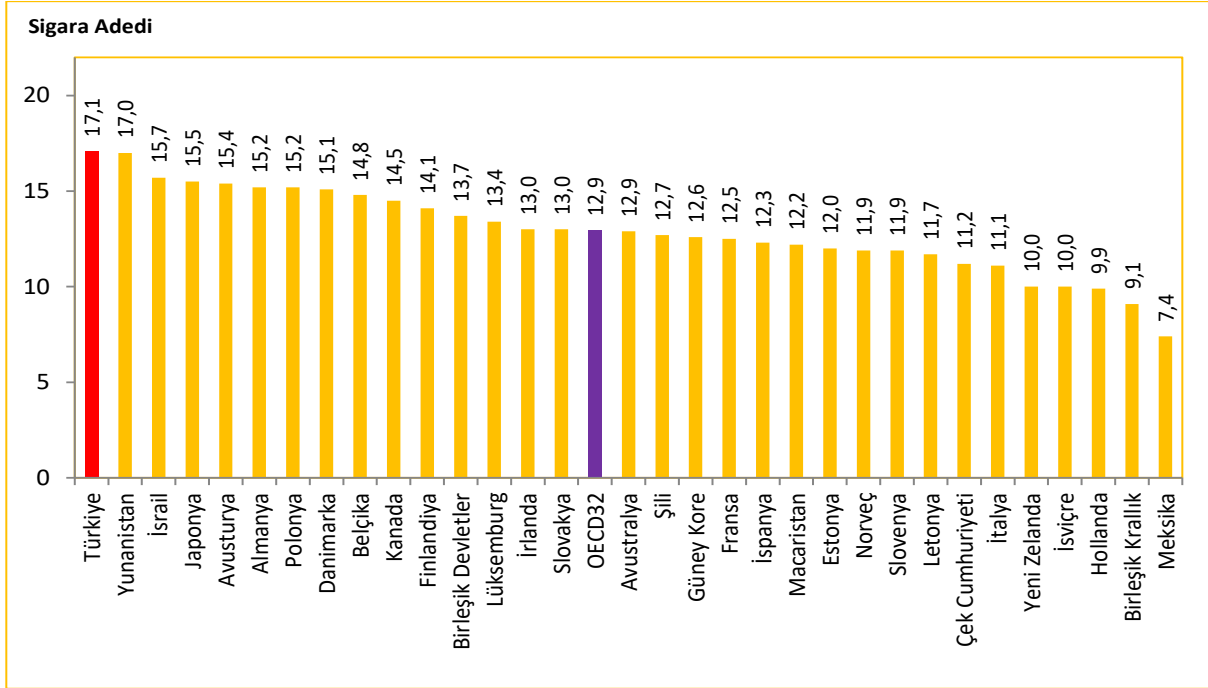
Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı
 Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.2. 15-24 Yaş Grubu Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı
 Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.3. On Beş Yaş ve Üzeri Sigara Kullanan Bireylerde Kişi Başına Düşen Ortalama Günlük Sigara Adedinin Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.2. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Tütün Mamülü Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Neden	2014			2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Arkadaş Etkisi	30,4	27,2	29,4	30,3	25,9	29,1	34,4	29,9	33,2
Özenti	18,3	13,2	16,8	31,7	24,3	29,7	26,7	20,8	25,1
Merak	37,2	34,0	36,2	22,4	19,4	21,6	20,3	17,7	19,6
Kişisel Sorunlar	4,5	7,0	5,3	5,0	10,1	6,3	5,4	10,2	6,6
Hiçbir Özel Neden Yok	1,7	2,3	1,9	4,3	4,5	4,4	5,9	5,7	5,9
Aile Sorunları	2,3	7,6	3,9	3,1	11,2	5,2	3,5	10,5	5,3
Eğlence Amaçlı	2,7	3,3	2,8	3,0	3,8	3,3	3,7	5,0	4,0

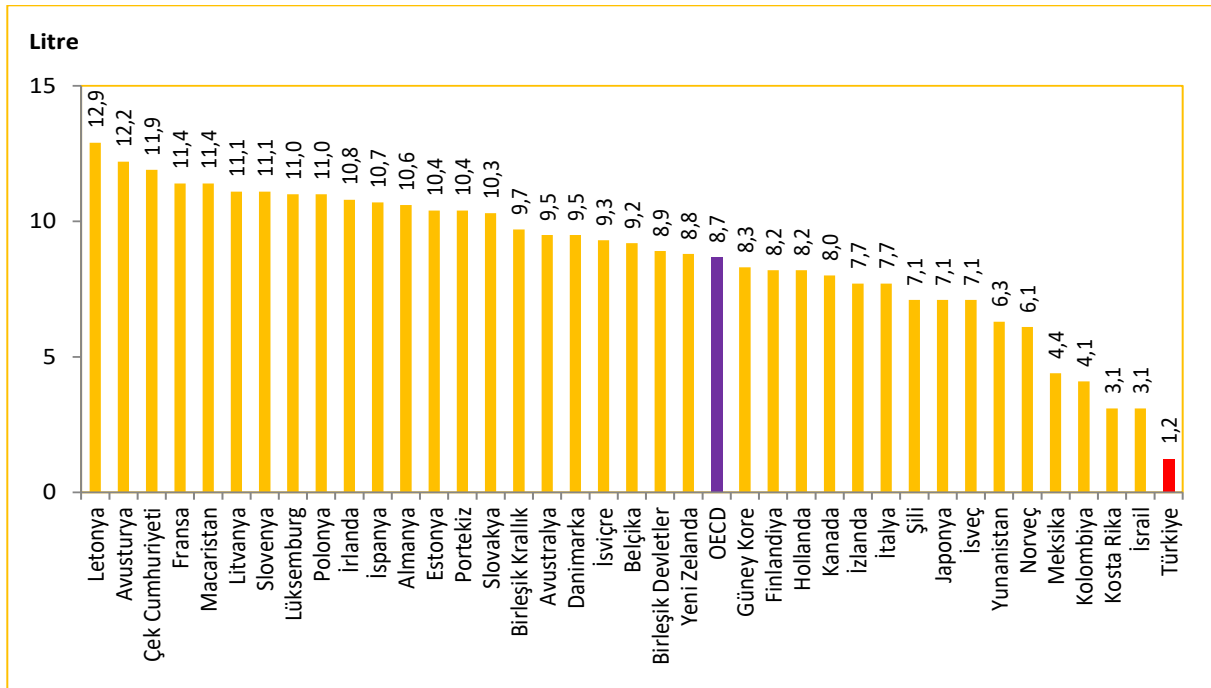
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.3. Alkol Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Kullanma Durumu	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	15-24	20,9	5,8	13,3	13,1	5,4	9,3	16,4	6,2	11,4
	25-34	31,0	10,0	20,5	24,1	8,7	16,5	30,9	10,5	20,7
	35-44	27,4	6,7	17,1	25,2	6,4	15,9	30,8	8,7	19,8
	45-54	25,6	4,7	15,2	19,2	3,7	11,5	22,2	6,0	14,2
	55-64	22,6	2,9	12,6	19,7	3,8	11,6	21,3	3,9	12,5
	65-74	11,2	1,3	5,8	11,5	1,0	5,9	15,0	2,3	8,2
	75+	4,4	0,5	2,0	5,5	0,6	2,5	4,1	0,5	2,0
	15+	24,3	5,8	14,9	19,3	5,3	12,2	23,3	6,6	14,9
Daha Önce Kullanan	15-24	11,9	7,1	9,5	5,9	3,9	4,9	5,7	3,0	4,4
	25-34	22,4	11,5	17,0	16,0	7,0	11,5	12,2	5,6	8,9
	35-44	31,0	10,9	21,0	21,4	4,9	13,2	16,0	5,3	10,6
	45-54	34,2	8,3	21,3	23,8	5,8	14,8	20,9	3,7	12,3
	55-64	39,7	6,8	23,1	28,7	4,4	16,4	29,9	3,5	16,6
	65-74	44,0	5,5	23,2	30,4	3,6	16,0	32,9	1,8	16,3
	75+	37,0	2,5	16,2	25,8	1,8	11,3	30,9	2,6	13,9
	15+	27,6	8,6	18,0	19,1	5,0	11,9	17,6	4,0	10,7
Hiç Kullanmayan	15-24	67,2	87,1	77,2	81,0	90,6	85,8	77,9	90,7	84,2
	25-34	46,6	78,6	62,5	59,9	84,3	72,0	56,9	83,9	70,4
	35-44	41,6	82,4	61,9	53,4	88,7	71,0	53,3	86,1	69,6
	45-54	40,2	87,0	63,5	57,0	90,5	73,6	56,9	90,3	73,5
	55-64	37,7	90,3	64,3	51,6	91,9	72,0	48,8	92,6	70,9
	65-74	44,8	93,1	71,0	58,1	95,4	78,2	52,1	95,9	75,5
	75+	58,6	97,1	81,7	68,8	97,5	86,2	65,0	96,9	84,1
	15+	48,2	85,6	67,1	61,6	89,8	75,8	59,1	89,4	74,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Şekil 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kişi Başına Düşen Mutlak Alkol Tüketimi, Litre, 2019

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Alkol Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Neden	2014			2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Eğlence amaçlı	18,1	29,8	20,7	25,9	55,1	29,4	46,9	70,8	52,3
Arkadaş etkisi	27,5	12,9	24,2	25	13,4	23,6	19,8	6,7	16,8
Hiçbir özel neden yok	2,0	2,7	2,2	6,5	7,4	6,6	10,9	12,0	11,2
Merak	37,1	40,6	37,9	19,8	7,6	18,3	10,0	6,0	9,1
Özenti	9,7	3,0	8,2	15,1	3,4	13,7	7,2	2,4	6,1
Kişisel sorunlar	1,6	1,5	1,6	5,3	9,3	5,8	3,8	1,0	3,2
Aile sorunları	1,2	0,7	1,1	1,5	1,9	1,5	1,4	0,9	1,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.5. Boy ve Kilo Ortalamalarının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), 2019

Yaş Grubu	Vücut Ağırlığı (kg)			Boy Uzunluğu (cm)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	70,4	58,6	64,6	175,1	162,9	169,1
25-34	78,7	65,1	71,9	176,0	163,0	169,5
35-44	82,2	70,5	76,4	174,4	161,7	168,1
45-54	82,4	75,0	78,7	172,0	161,0	166,5
55-64	80,3	75,6	77,9	171,3	160,1	165,7
65-74	79,0	73,8	76,2	170,2	159,0	164,2
75+	72,7	68,4	70,1	168,4	157,5	161,9
15+	78,4	68,8	73,5	173,6	161,4	167,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

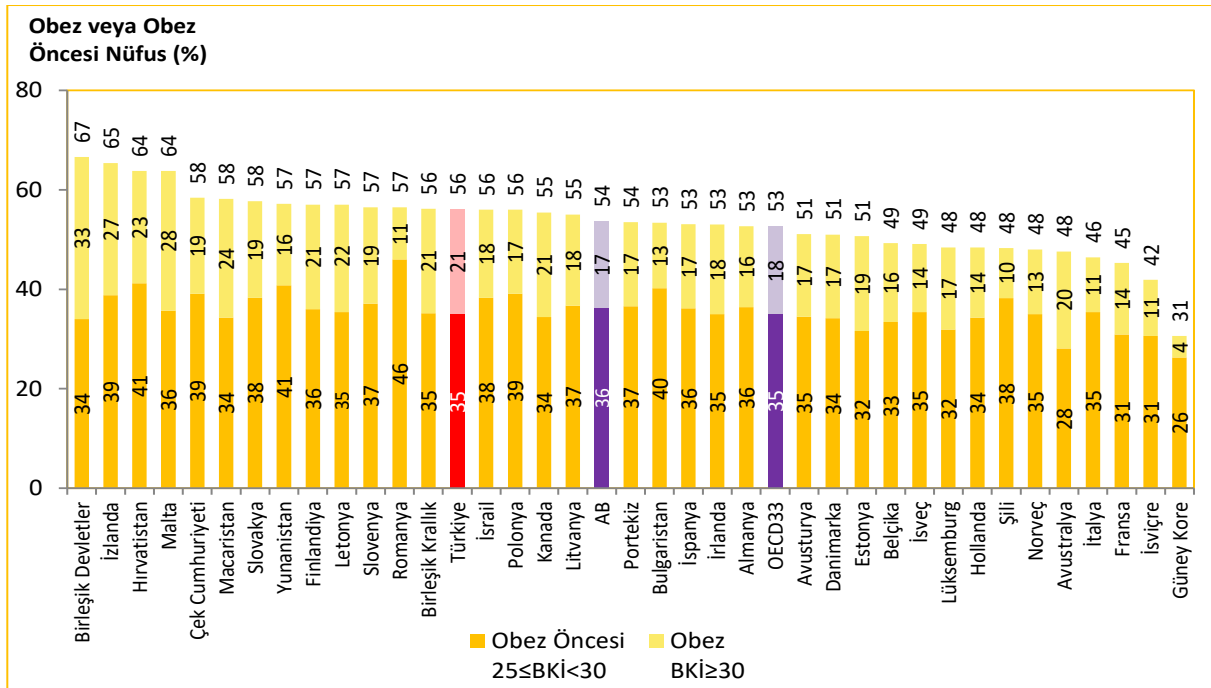
Tablo 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), (%), 2014, 2016, 2019

Yıl	Cinsiyet	Düşük Kilolu	Normal Kilolu	Obez Öncesi	Obez
2014	Erkek	2,8	43,7	38,2	15,3
	Kadın	5,5	40,7	29,3	24,5
	Toplam	4,2	42,2	33,7	19,9
2016	Erkek	2,5	43,8	38,6	15,2
	Kadın	5,6	40,4	30,1	23,9
	Toplam	4,0	42,1	34,3	19,6
2019	Erkek	2,7	40,3	39,7	17,3
	Kadın	4,9	40,0	30,4	24,8
	Toplam	3,8	40,1	35,0	21,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Not: Fazla kilolu ifadesi "obez öncesi" olarak değiştirilmiştir.

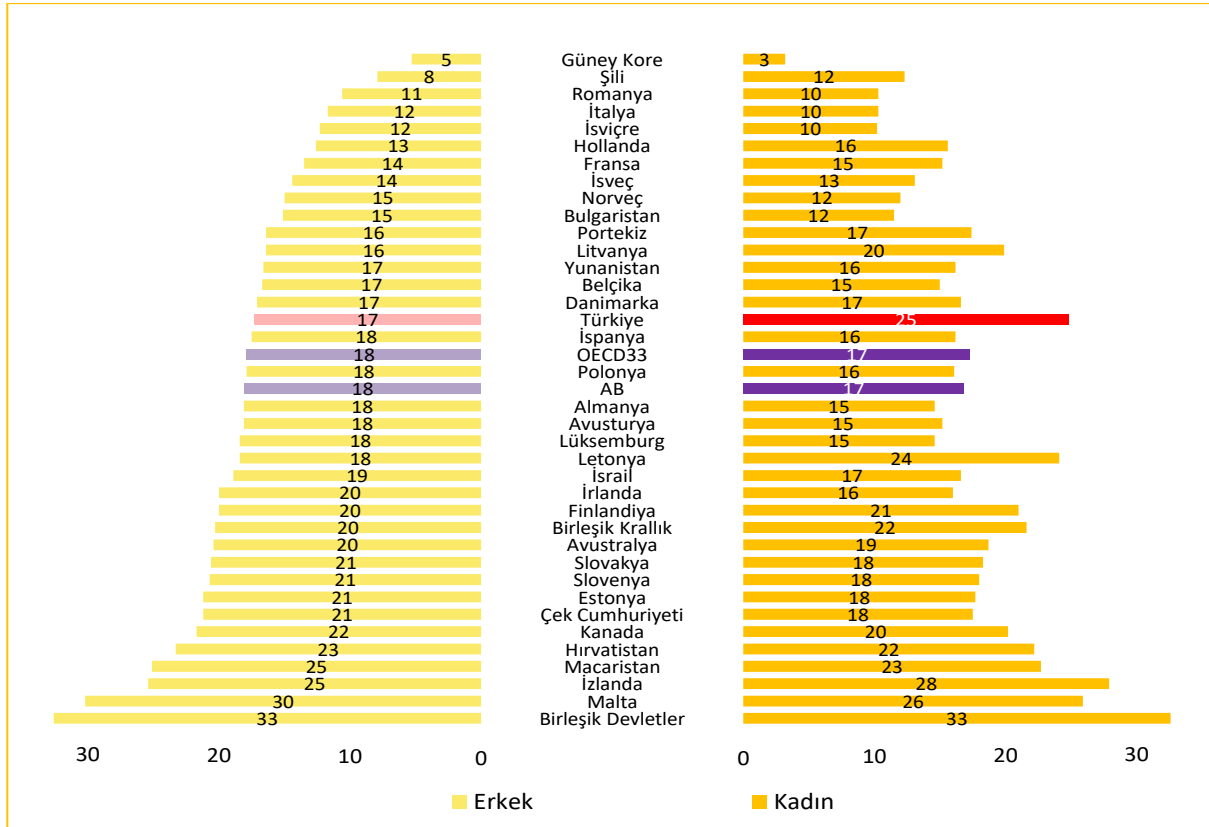
Şekil 4.5. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2019

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ≥30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2019

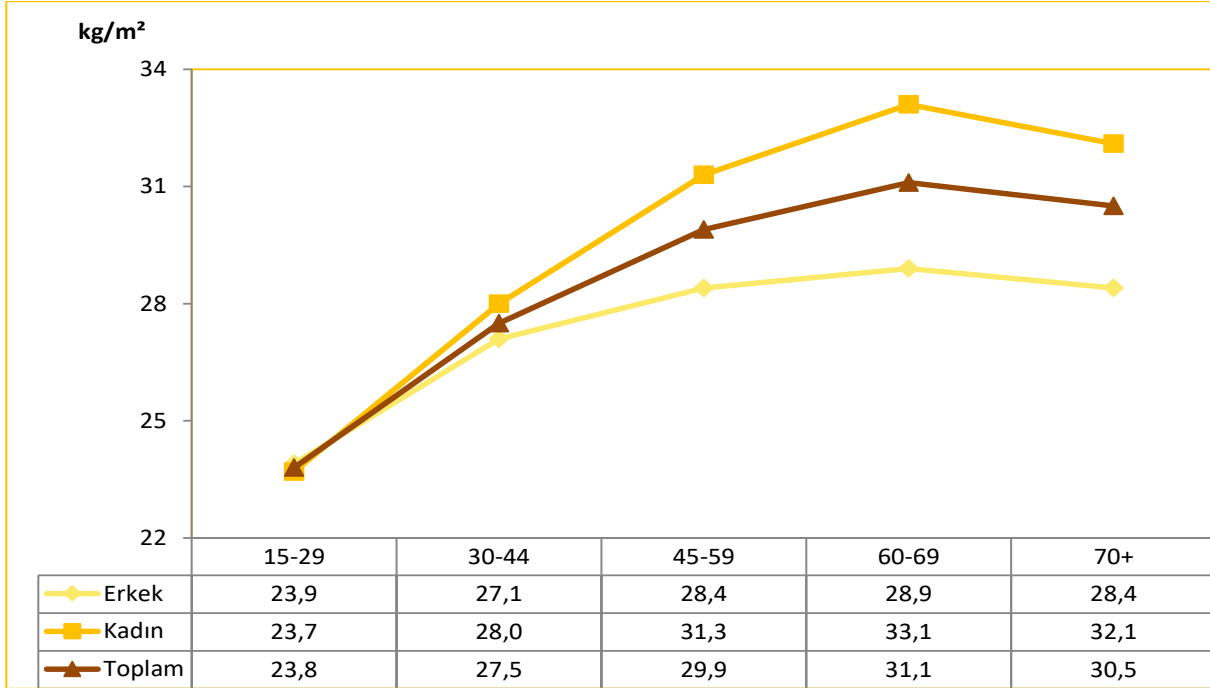

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı
 Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.7. Antropometrik Ölçümlerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Ortalama Değerleri, 2017

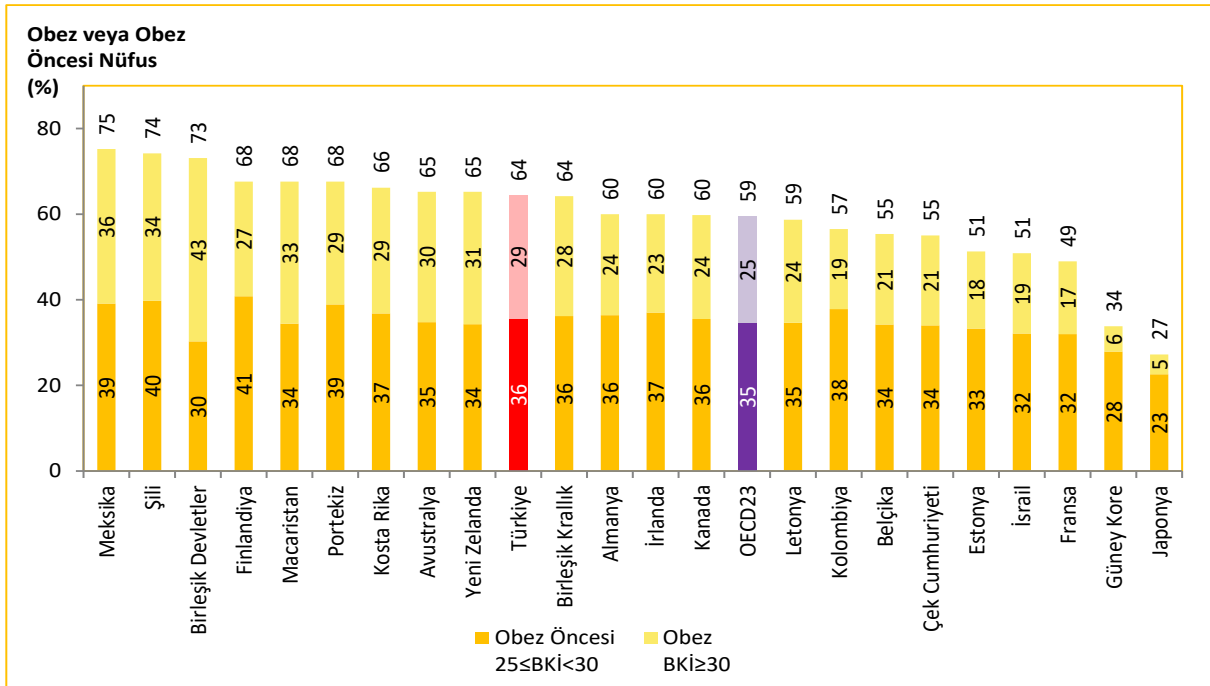
Cinsiyet	Yaş Grubu	Vücut Ağırlığı (kg)	Boy Uzunluğu (cm)	BKİ (kg/m ²)	Bel Çevresi (cm)	Kalça Çevresi (cm)	Boyun Çevresi (cm)
Erkek	≥15	79,7	172,0	26,9	94,4	103,1	38,9
	≥19	80,9	172,0	27,4	95,7	103,7	39,2
	19-64	81,2	172,6	27,3	95,0	103,6	39,1
	≥65	78,8	166,5	28,4	102,2	104,6	39,8
Kadın	≥15	70,7	157,6	28,6	90,4	106,3	34,6
	≥19	71,9	157,2	29,2	91,9	107,4	34,9
	19-64	71,6	158,1	28,8	90,2	106,6	34,7
	≥65	73,6	151,3	32,1	102,7	111,9	36,0
Toplam	≥15	74,9	164,4	27,8	92,3	104,8	36,6
	≥19	76,1	164,1	28,3	93,7	105,7	36,9
	19-64	76,2	165,0	28,0	92,5	105,2	36,8
	≥65	75,9	158,0	30,4	102,5	108,7	37,7

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Şekil 4.7. Beden Kitle İndeksinin Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), kg/m², 2017

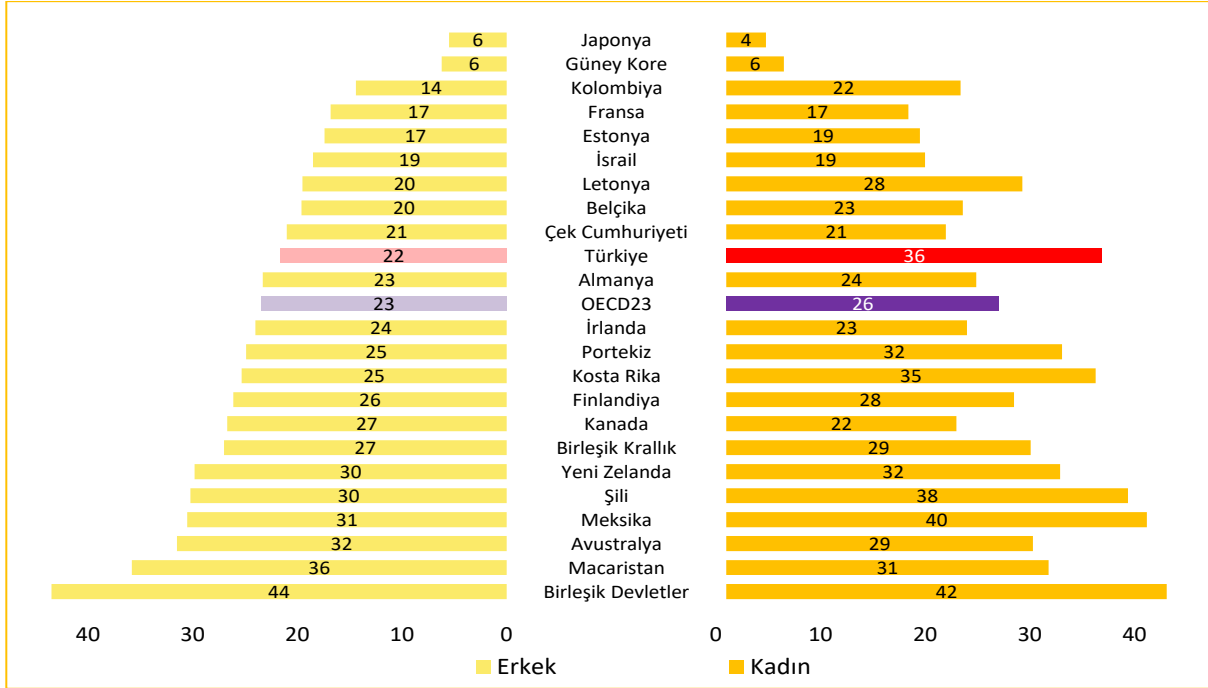
Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.8. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2019

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verisi 2017 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite ($BKİ \geq 30$) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2019

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verisi 2017 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.8. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Antropometrik Ölçümlerinin Z-Skoruna Göre Dağılımı, (%), 2016

Antropometrik Ölçümler	Erkek	Kız	Toplam
Şişmanlık ($2 < BAZ$)	11,3	8,5	9,9
Kiloluluk ($1 < BAZ \leq 2$)	13,6	15,7	14,6
Normal ($-2 < BAZ \leq 1$)	73,5	74,5	74,0
Zayıflık ($BAZ \leq -2$)	1,7	1,3	1,5
Düşük Kiloluluk ($WAZ < -2$)	2,0	1,9	2,0
Bodurluk ($HAZ < -2$)	2,3	2,4	2,3

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

Not: BAZ: Yaşa Göre Beden Kitle İndeksi Z-Skoru, WAZ: Yaşa Göre Ağırlık Z-Skoru, HAZ: Yaşa Göre Boy Z-Skoru

Tablo 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), (%), 2017

Cinsiyet	Yaş Grubu	Zayıf BKİ<18,5	Normal 18,5≤BKİ≤24,9	Fazla Kilolu 25,0≤BKİ≤29,9	Obez 30,0≤BKİ≤39,9	Morbid Obez BKİ≥40,0	Obez+Morbid Obez BKİ≥30,0
Erkek	15-18	2,0	73,9	15,7	6,5	1,9	8,4
	19-30	2,6	51,2	33,0	12,2	0,9	13,2
	31-50	0,6	25,1	46,6	26,4	1,3	27,7
	51-64	0,6	17,5	45,1	34,9	1,9	36,8
	65-74	0,7	19,6	42,5	36,3	1,0	37,2
	75-84	1,1	25,6	43,5	29,5	0,2	29,8
	≥85	-	34,8	52,9	12,3	-	12,3
	≥15	1,2	34,3	39,9	23,3	1,3	24,6
	≥19	1,1	29,2	43,4	24,9	1,4	26,3
	19-64	1,2	31,6	42,0	23,8	1,3	25,1
≥65	0,8	22,0	43,3	33,2	0,7	33,9	
Kadın	15-18	2,1	72,7	18,6	4,8	1,8	6,6
	19-30	6,7	58,4	21,7	12,5	0,8	13,2
	31-50	0,7	24,1	33,6	34,8	6,8	41,6
	51-64	0,3	9,0	26,9	52,9	10,9	63,9
	65-74	0,4	7,1	25,5	52,6	14,5	67,1
	75-84	2,2	10,2	32,9	47,8	6,9	54,7
	≥85	1,9	25,9	31,4	40,4	0,5	40,9
	≥15	2,1	31,2	27,6	32,7	6,4	39,1
	≥19	2,1	26,0	29,2	35,6	7,0	42,6
	19-64	2,3	30,0	28,5	33,1	6,2	39,3
≥65	1,0	9,6	28,2	50,1	11,0	61,2	
Toplam	15-18	2,1	73,3	17,2	5,7	1,8	7,5
	19-30	4,4	54,4	28,0	12,3	1,5	13,8
	31-50	0,6	24,7	40,5	30,3	3,9	34,2
	51-64	0,4	13,2	35,9	44,0	6,4	50,4
	65-74	0,5	12,9	33,5	44,9	8,1	53,1
	75-84	1,7	17,0	37,5	39,8	4,0	43,7
	≥85	1,3	28,7	38,2	31,5	0,4	31,9
	≥15	1,7	32,8	34,0	27,8	3,7	31,5
	≥19	1,6	27,7	36,6	30,0	4,1	34,1
	19-64	1,7	29,3	36,9	28,4	3,8	32,1
≥65	0,9	15,2	35,0	42,5	6,4	48,9	

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Tablo 4.10. İBBS-1'e Göre İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Sadece Anne Sütü ve Ortalama Anne Sütü Alma Süreleri ile BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranının Dağılımı, (%), 2016

İBBS-1	Sadece Anne Sütü Alma Süresi (Ay)	Ortalama Anne Sütü Alma Süresi (Ay)	BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranı (%)
İstanbul	4,5	15,5	13,4
Batı Marmara	4,4	14,7	12,8
Ege	4,4	15,4	15,9
Doğu Marmara	4,3	16,0	9,2
Batı Anadolu	4,4	16,1	10,5
Akdeniz	4,7	15,1	9,2
Orta Anadolu	4,5	15,7	9,9
Batı Karadeniz	4,9	16,5	12,8
Doğu Karadeniz	4,5	15,7	12,0
Kuzeydoğu Anadolu	4,4	16,6	5,5
Ortadoğu Anadolu	4,5	16,2	5,4
Güneydoğu Anadolu	4,3	14,8	4,5
Türkiye	4,5	15,6	9,9

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

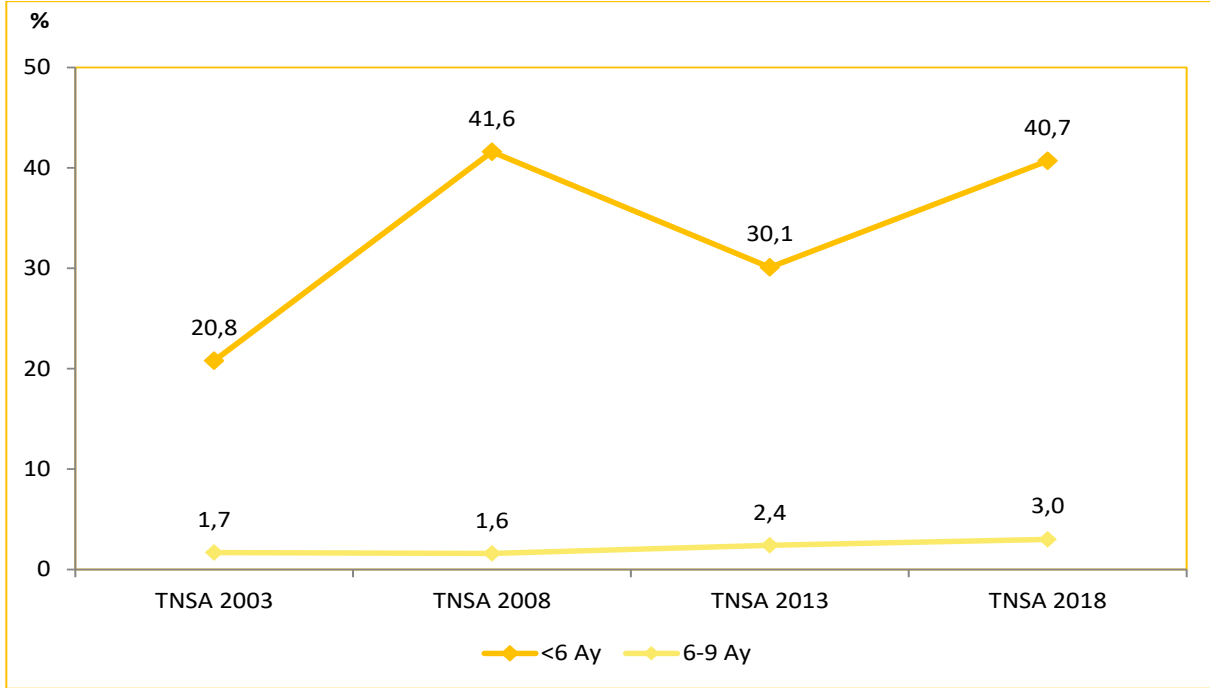
Tablo 4.11. İki Yaş Altı Bebeklerin Anne Sütü ile Beslenme Durumlarının Yaşa (Ay) Göre Dağılımı, (%), 2018

Emzirilme Durumu	Yaş (Ay)						
	0-3	0-5	6-9	12-15	12-23	20-23	
Emzirilmeyenler	5,5	7,5	17,1	34,4	47,3	66,5	
Sadece Anne Sütü	52,4	40,7	3,0	0,0	0,0	0,0	
Sadece Anne Sütü ve Su	14,6	15,3	3,4	0,8	0,7	0,0	
Anne Sütü ve Süt Olmayan Diğer Sıvılar*	1,3	1,8	3,0	0,6	0,4	0,0	
Anne Sütü ve Anne Sütü Dışındaki Sütler	24,2	22,9	2,0	0,2	0,3	0,8	
Anne Sütü ve Ek Gıdalar	2,0	11,8	71,6	64,0	51,3	32,7	
Toplam	100	100	100	100	100	100	

Kaynak: TNSA 2018

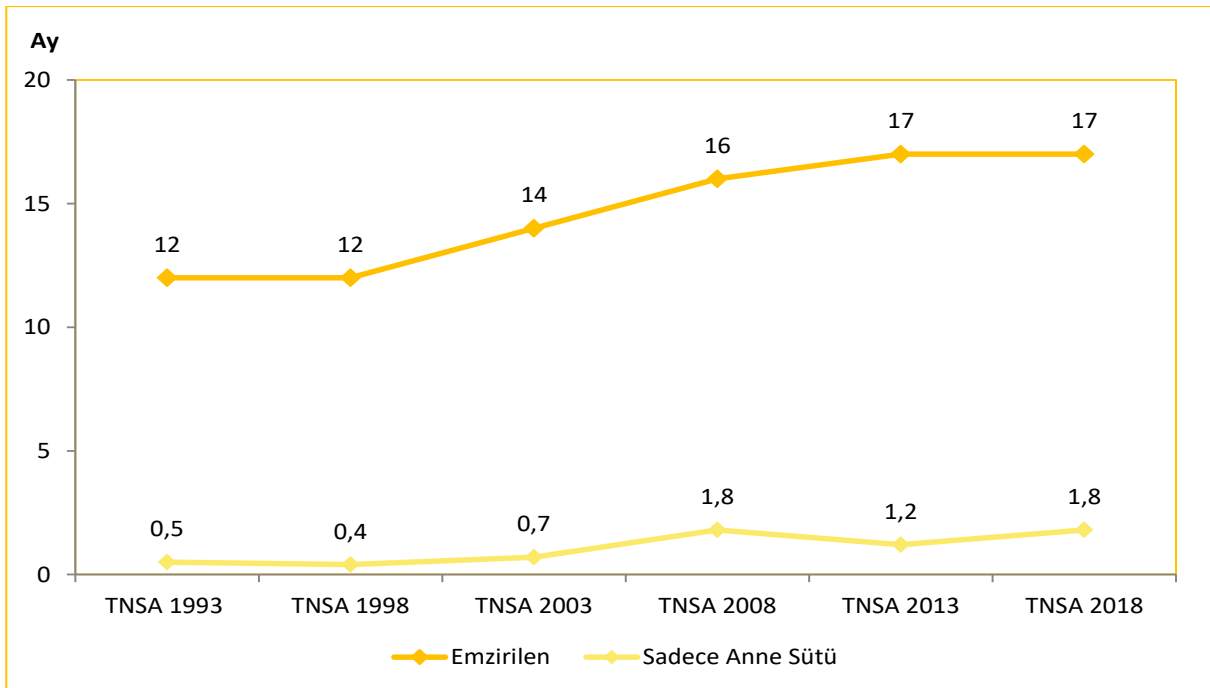
*Süt dışındaki sıvılar meyve suyu, et suyu, çorba suyu ve diğer sıvıları içerir.

Şekil 4.10. Yıllara Göre Sadece Anne Sütü ile İlk 6 Ay ve 6-9 Ay Arası Beslenen Bebeklerin Dağılımı, (%)

Kaynak: TNSA 2003, 2008, 2013, 2018

Şekil 4.11. Yıllara Göre 3 Yaş Altı Çocuklarda Ortanca Emzirme Süresi, (Ay)

Kaynak: TNSA 2018

Tablo 4.12. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Besin ve İçeceklerin Tüketim Sıklıklarının Dağılımı (Ailelerin Beyanına Dayalı), (%), 2016

Besinler	Her gün	Sıklıkla (4-6 gün)	Nadiren (1-3 gün)	Haftada 1 kereden az	Hiç
Taze Meyve	50,4	24,5	18,5	4,6	1,9
Peynir	39,8	19,1	20,1	7,6	13,4
Yoğurt, Cacık, Ayran	37,3	30,0	22,1	5,7	4,9
Tam Yağlı Süt	22,9	17,8	23,5	12,8	23,0
Az Yağlı/Yarım Yağlı Süt	14,7	13,2	21,6	13,5	37,0
%100 Meyve Suyu(Hazır)	14,4	14,1	29,6	20,7	21,1
Sebze(Patates Hariç)	13,0	25,3	41,8	13,2	6,7
Şekerli Bar, Çikolata	12,5	20,2	36,3	24,9	6,1
Bisküvi, Kek, Kurabiye	11,9	25,3	39,2	20,0	3,5
Aromalı Süt	9,6	11,7	23,9	18,6	36,2
Şeker İçeren İçecek	7,7	10,7	28,2	28,2	25,2
Tuzlu Atıştırmalıklar(Patates Cipsi, Mısır Cipsi, Çerez)	7,6	13,7	29,6	34,6	14,5
Et	7,0	26,3	41,8	18,9	6,1
Taze Sıkılmış Meyve Suyu	6,8	10,7	29,9	22,7	29,9
Sütlü Puding/Hazır Süt Ürünleri	4,7	11,1	31,0	32,6	20,5
Pizza, Lahmacun, Patates Kızartması, Hamburger, Sosisli/Sucuklu Sandviç	3,8	11,8	33,0	38,7	12,7
Balık	2,2	9,5	33,4	40,3	14,6
Kefir	1,7	2,1	5,3	5,7	85,3
Diyet veya Light İçecekler(Süt Hariç)	1,2	1,4	4,2	4,6	88,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

Tablo 4.13. On Dokuz Yaş ve Üzeri Bireylerde Cinsiyete Göre Ortalama Besin Tüketim Miktarı, (kişi/gün/gr, mL), 2010, 2017

Besin Grupları	Erkek		Kadın		Toplam	
	2010	2017	2010	2017	2010	2017
Et Grubu	87,8	111,7	47,9	62,2	69,3	86,8
Yumurta	27,1	30,6	21,3	24,8	24,4	27,7
Kurubaklagiller	10,0	16,7	8,1	13,2	9,1	14,9
Yağlı Tohumlar	7,5	10,8	6,1	9,0	6,9	9,9
Süt ve Süt Ürünleri	205,9	205,7	169,1	171,0	188,9	188,2
Sebze ve Meyve Grubu	544,9	420,3	552,2	409,8	548,3	415,0
Ekmek ve Tahıllar	325,3	328,2	221,4	217,1	277,2	272,3
Toplam Yağ Grubu	33,9	54,9	31,5	45,6	32,8	50,2
Katı Yağ	10,8	13,7	7,9	9,2	9,4	11,4
Sıvı Yağ	22,1	23,1	20,4	20,5	21,3	21,8
Şeker ve Şekerli Besinler	36,6	34,9	28,7	26,4	33,0	30,6
Su ve Diğer İçecekler	1.841,9	1.882,8	1.497,2	1.576,3	1.682,3	1.728,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Tablo 4.14. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ana Öğün Tüketme Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

	Sabah Kahvaltısı			Öğle Yemeği			Akşam Yemeği		
	Evet	Hayır	Hayır ise Nedeni ve Yüzdesi	Evet	Hayır	Hayır ise Nedeni ve Yüzdesi	Evet	Hayır	Hayır ise Nedeni ve Yüzdesi
Erkek	83,6	16,4	1- Canı istemiyor, iştahsız - %44,1 2- Zaman yetersizliği - %21,1 3- Alışkanlığı yok - %16,1	83,1	16,9	1- İki öğün yiyor (sabah, akşam) - %20,0 2- Canı istemiyor, iştahsız - %19,8 3- Alışkanlığı yok - %17,3	97,0	3,0	1- Canı istemiyor, iştahsız - %28,2 2- Zayıflamak istiyor - %14,8 3- Alışkanlığı yok - %14,7
Kadın	86,4	13,6	1- Canı istemiyor, iştahsız - %54,2 2- Zaman yetersizliği - %14,2 3- Alışkanlığı yok - %12,3	67,6	32,4	1- Canı istemiyor, iştahsız - %24,9 2- Geç kalkıyor - %23,2 3- İki öğün yiyor (sabah, akşam) - %19,7	95,7	4,3	1- Canı istemiyor, iştahsız - %29,8 2- İki öğün yiyor (sabah, öğle) - %20,0 3- Zayıflamak istiyor - %13,4
Toplam	85,0	15,0	1- Canı istemiyor, iştahsız - %48,7 2- Zaman yetersizliği - %17,9 3- Alışkanlığı yok - %14,4	75,3	24,7	1- Canı istemiyor, iştahsız - %23,2 2- Geç kalkıyor - %20,7 3- İki öğün yiyor (sabah, akşam) - %19,8	96,3	3,7	1- Canı istemiyor, iştahsız - %29,1 2- İki öğün yiyor (sabah, öğle) - %17,0 3- Zayıflamak istiyor - %14,0

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Not: Öğün tüketmeme nedenleri en çok görülen ilk 3 nedendir.

Tablo 4.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Sabah Kahvaltısı Yapanların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
15-18	72,9	62,3	67,6
19-50	80,7	85,2	82,9
51-64	92,2	94,3	93,2
65+	96,2	96,6	96,4
15+	83,6	86,4	85,0
19+	84,6	88,5	86,5

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Tablo 4.16. Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Tüketim Sıklığı	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Günde bir kere ya da daha fazla	15-24	40,4	43,3	41,8	47,9	48,5	48,2	37,9	42,7	40,3
	25-34	42,1	46,9	44,5	43,4	51,1	47,2	35,3	45,1	40,2
	35-44	44,7	47,6	46,2	46,3	50,7	48,5	42,4	45,8	44,1
	45-54	48,9	54,0	51,4	54,2	57,1	55,7	47,3	50,1	48,7
	55-64	55,6	56,9	56,3	59,4	60,0	59,7	52,2	56,5	54,4
	65-74	54,1	51,0	52,5	60,5	59,1	59,7	54,9	52,4	53,5
	75+	48,9	51,5	50,5	58,0	50,9	53,7	52,7	50,2	51,2
	15+	45,9	49,0	47,5	50,2	53,1	51,6	43,4	47,9	45,7
Haftada 4-6 kere	15-24	17,7	19,0	18,4	18,2	17,0	17,6	19,1	17,0	18,1
	25-34	20,1	15,9	18,0	16,8	15,7	16,3	19,8	16,6	18,2
	35-44	18,4	16,1	17,3	17,9	16,6	17,2	18,7	15,7	17,2
	45-54	17,7	15,9	16,8	16,7	15,5	16,1	17,6	13,8	15,7
	55-64	15,3	17,3	16,3	15,8	16,4	16,1	16,8	16,0	16,4
	65-74	19,5	19,8	19,6	16,5	15,7	16,0	19,5	18,1	18,7
	75+	21,9	17,8	19,4	18,6	20,8	20,0	19,8	19,6	19,7
	15+	18,4	17,1	17,7	17,2	16,4	16,8	18,7	16,2	17,4
Haftada 1-3 kere	15-24	31,5	27,2	29,4	25,9	25,7	25,8	32,5	30,4	31,5
	25-34	26,7	25,7	26,2	30,4	25,8	28,1	33,7	27,6	30,6
	35-44	27,6	24,7	26,1	25,9	24,4	25,2	29,0	27,7	28,4
	45-54	23,8	20,0	21,9	21,8	20,9	21,4	26,2	27,3	26,7
	55-64	20,7	19,0	19,9	20,0	18,4	19,2	24,2	20,0	22,1
	65-74	19,5	21,0	20,3	18,7	19,0	18,9	19,3	22,0	20,8
	75+	21,6	21,4	21,5	20,6	22,2	21,6	21,0	25,6	23,8
	15+	26,1	23,7	24,9	24,9	23,2	24,0	28,6	26,6	27,6
Haftada bir kereden az	15-24	7,6	7,1	7,4	6,4	6,6	6,5	8,2	7,2	7,7
	25-34	8,9	8,4	8,7	7,1	5,3	6,2	9,1	8,1	8,6
	35-44	7,6	8,6	8,1	8,1	6,5	7,3	7,8	7,9	7,9
	45-54	7,4	7,2	7,3	5,9	5,3	5,6	7,3	7,0	7,2
	55-64	5,9	5,0	5,4	3,7	4,5	4,1	5,9	5,8	5,8
	65-74	4,9	6,6	5,8	3,8	4,9	4,4	5,8	6,4	6,1
	75+	6,2	8,0	7,2	2,1	4,8	3,7	5,5	3,7	4,4
	15+	7,5	7,5	7,5	6,2	5,7	5,9	7,6	7,1	7,3
Hiç yemeyen	15-24	2,8	3,4	3,1	1,6	2,3	1,9	2,2	2,6	2,4
	25-34	2,1	3,1	2,6	2,3	2,2	2,2	2,1	2,6	2,4
	35-44	1,7	3,0	2,3	1,8	1,8	1,8	2,0	2,9	2,5
	45-54	2,2	2,9	2,5	1,4	1,2	1,3	1,7	1,7	1,7
	55-64	2,5	1,8	2,1	1,0	0,7	0,9	1,0	1,8	1,4
	65-74	2,1	1,6	1,8	0,6	1,4	1,0	0,5	1,1	0,8
	75+	1,5	1,4	1,4	0,7	1,2	1,0	1,0	0,9	1,0
	15+	2,2	2,8	2,5	1,6	1,7	1,6	1,7	2,2	2,0

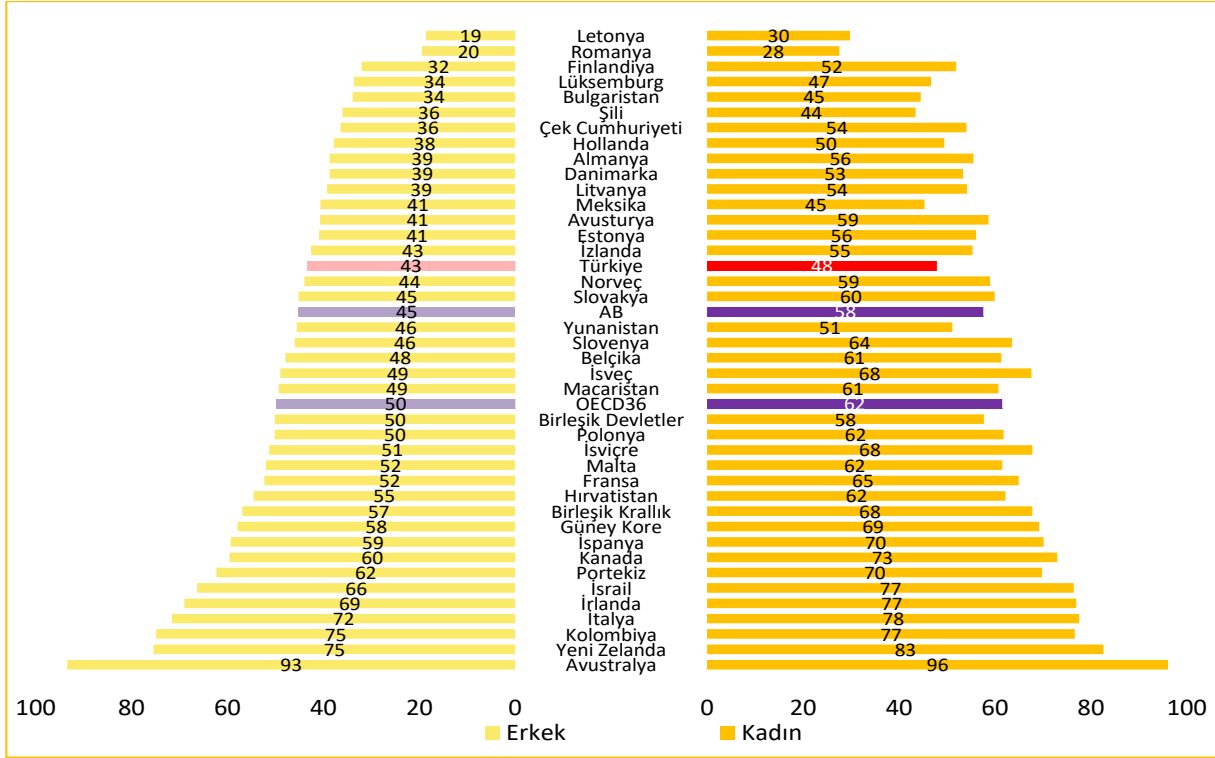
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.17. Sebze ya da Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Tüketim Sıklığı	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Günde bir kere ya da daha fazla	15-24	52,0	59,2	55,6	53,9	58,3	56,1	44,7	53,7	49,1
	25-34	56,1	61,3	58,7	53,2	62,1	57,6	45,1	57,0	51,1
	35-44	58,3	63,8	61,0	59,9	63,7	61,8	53,8	59,2	56,5
	45-54	59,2	66,1	62,6	64,5	67,3	65,9	58,5	61,6	60,0
	55-64	66,4	68,7	67,5	65,4	66,2	65,8	58,1	64,7	61,4
	65-74	63,2	60,4	61,7	66,5	64,4	65,4	58,8	55,7	57,1
	75+	55,1	61,2	58,7	58,8	55,1	56,6	55,9	57,4	56,8
	15+	57,7	62,9	60,3	59,0	62,8	60,9	52,0	58,5	55,3
Haftada 4-6 kere	15-24	19,9	18,7	19,3	19,4	20,5	19,9	21,1	20,2	20,6
	25-34	20,9	19,4	20,1	21,0	20,3	20,7	22,7	21,2	21,9
	35-44	19,6	17,7	18,7	19,7	19,8	19,8	19,2	18,0	18,6
	45-54	20,7	18,8	19,7	17,8	18,3	18,0	18,7	18,6	18,6
	55-64	18,6	17,0	17,8	17,7	20,0	18,9	20,9	17,9	19,4
	65-74	23,1	22,6	22,9	18,1	17,9	18,0	21,0	20,9	20,9
	75+	25,2	18,9	21,4	19,7	23,1	21,7	18,6	22,3	20,8
	15+	20,4	18,8	19,6	19,3	19,9	19,6	20,5	19,6	20,0
Haftada 1-3 kere	15-24	22,0	18,2	20,1	21,1	17,1	19,1	26,5	22,2	24,4
	25-34	18,6	16,4	17,5	20,9	15,5	18,2	26,4	19,0	22,7
	35-44	18,9	15,5	17,2	16,5	14,1	15,3	23,1	19,7	21,4
	45-54	17,0	12,5	14,8	13,8	11,8	12,8	18,8	16,7	17,8
	55-64	12,8	12,0	12,4	15,0	12,1	13,6	18,4	13,9	16,1
	65-74	10,7	13,7	12,3	12,3	14,3	13,3	18,0	19,1	18,5
	75+	15,7	15,4	15,5	18,7	17,5	18,0	19,0	16,9	17,8
	15+	17,9	15,2	16,6	17,6	14,6	16,1	22,6	18,6	20,6
Haftada bir kereden az	15-24	4,4	2,6	3,5	4,2	3,3	3,8	6,5	3,2	4,9
	25-34	3,5	2,4	2,9	3,7	1,6	2,6	4,8	2,6	3,7
	35-44	2,6	2,6	2,6	3,2	2,0	2,6	3,3	2,8	3,1
	45-54	2,5	2,0	2,2	3,4	2,4	2,9	3,8	2,6	3,2
	55-64	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	2,1	3,3	2,7
	65-74	2,0	3,1	2,6	2,8	2,7	2,8	1,8	3,8	2,9
	75+	3,3	3,5	3,4	1,8	2,7	2,4	5,7	3,0	4,0
	15+	3,0	2,4	2,7	3,3	2,3	2,8	4,1	2,9	3,5
Hiç yemeyen	15-24	1,7	1,3	1,5	1,4	0,8	1,1	1,3	0,7	1,0
	25-34	1,0	0,5	0,8	1,2	0,5	0,8	1,1	0,2	0,6
	35-44	0,6	0,4	0,5	0,6	0,4	0,5	0,5	0,2	0,4
	45-54	0,7	0,6	0,7	0,5	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4
	55-64	0,7	0,9	0,8	0,5	0,0	0,2	0,5	0,2	0,3
	65-74	1,0	0,2	0,5	0,3	0,7	0,5	0,5	0,6	0,6
	75+	0,7	1,0	0,9	1,1	1,6	1,4	0,8	0,4	0,6
	15+	1,0	0,7	0,8	0,9	0,5	0,7	0,7	0,4	0,6

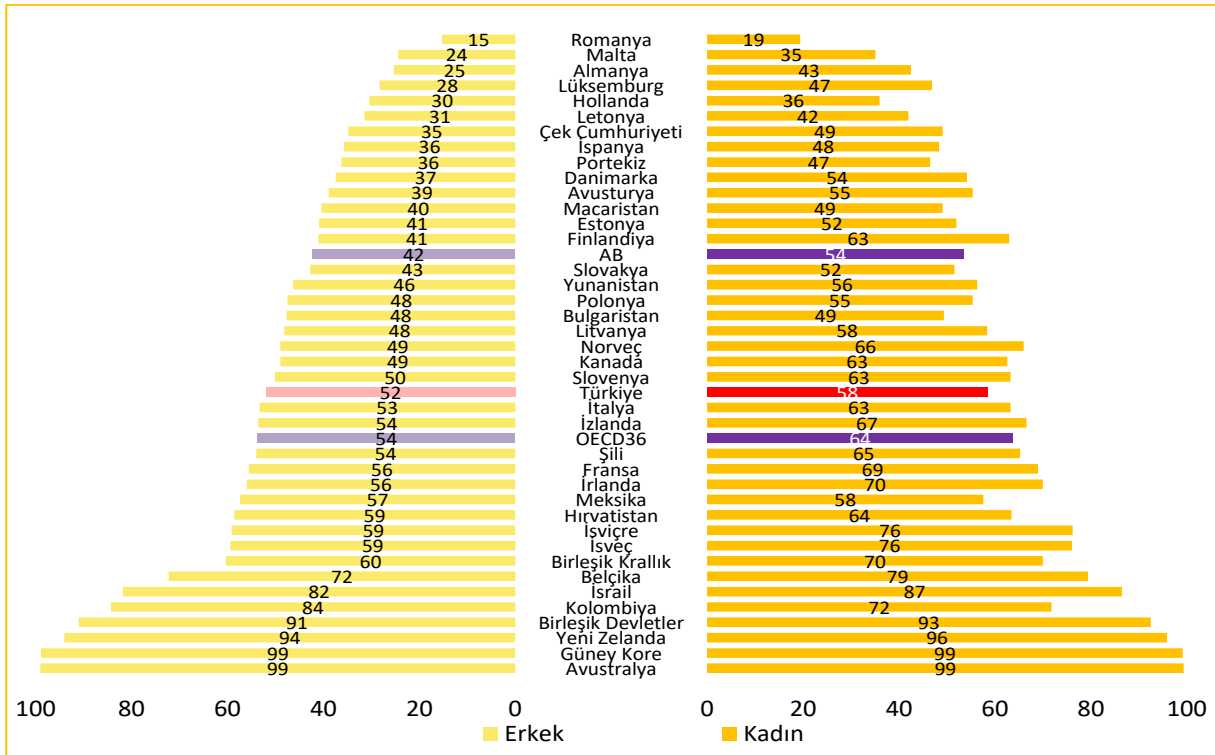
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Şekil 4.12. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı
 Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.13. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Sebze/Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

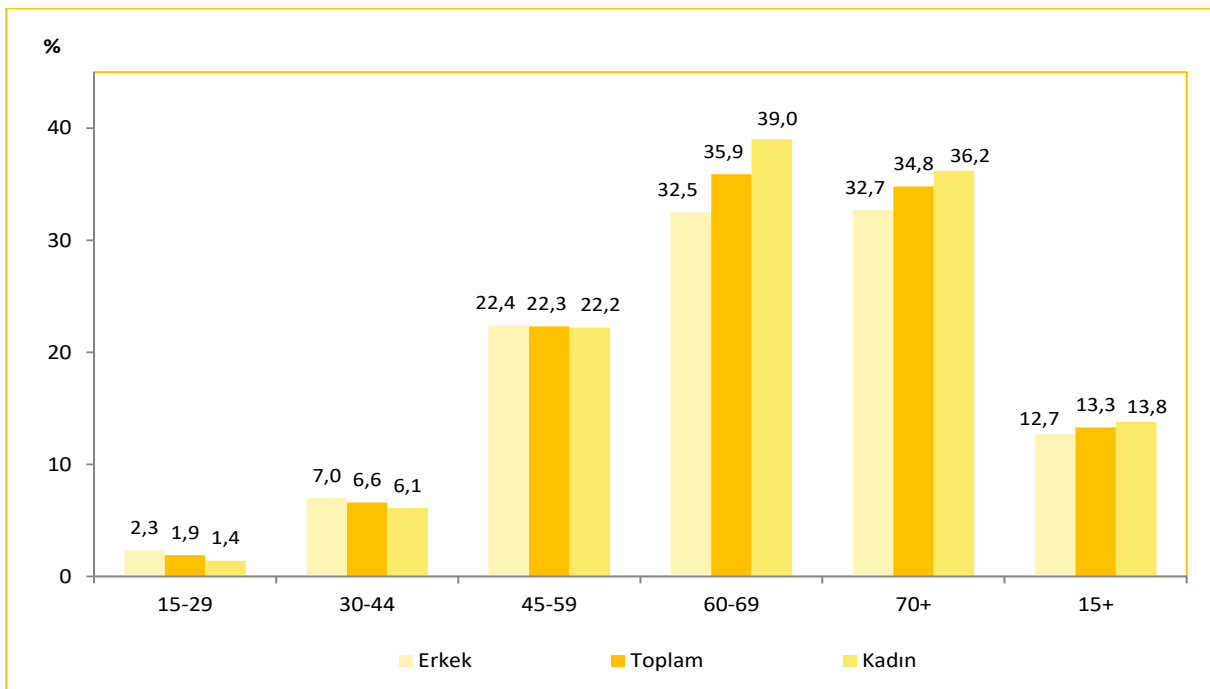
Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı
 Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçerisinde Koruyucu Hizmetlerden Faydalanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Ölçümler	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tansiyon Ölçtürme	41,1	55,9	48,6	44,0	57,5	50,8
Kan Şekeri Ölçtürme	32,0	47,2	39,7	36,6	52,1	44,4
Kolesterol Ölçtürme	29,4	43,8	36,7	33,8	48,5	41,2
Dışkı (Gaita) İle İlgili Gizli Kan Testi	9,8	13,0	11,4	10,7	14,1	12,4
Kolonoskopi	2,2	2,8	2,5	2,1	2,6	2,4
Grip Aşısı Olanlar	2,9	2,4	2,6	2,8	1,6	2,2

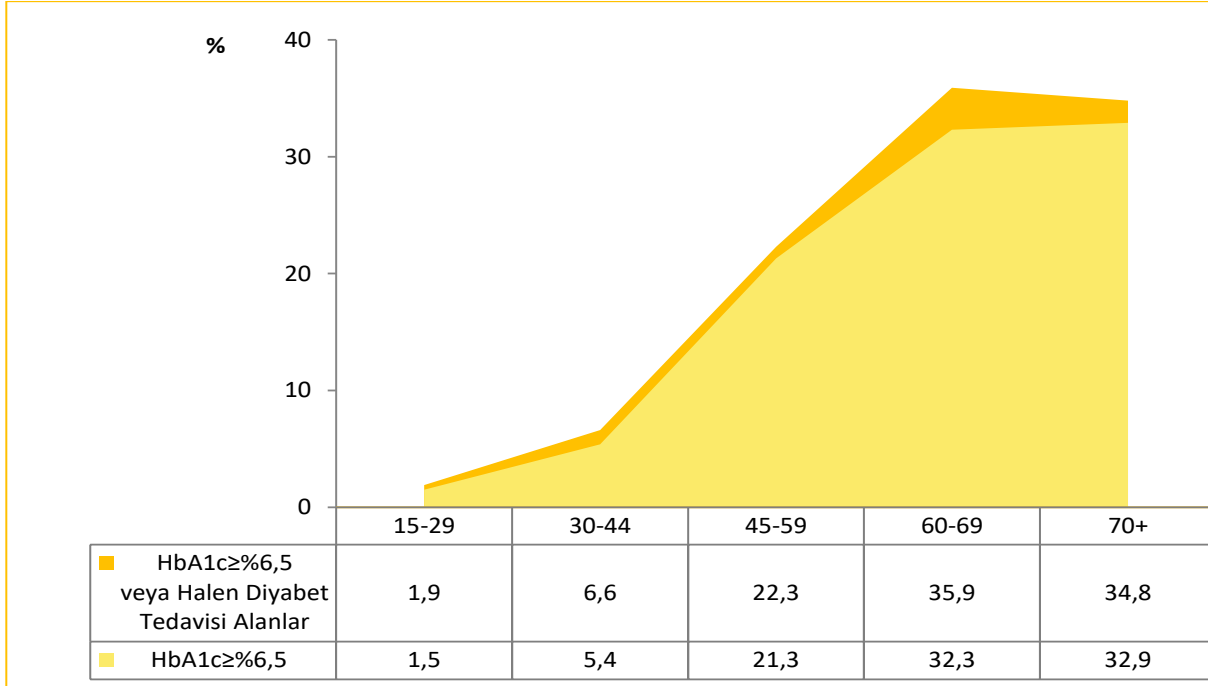
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Şekil 4.14. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet İçin Tedavi Alanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017

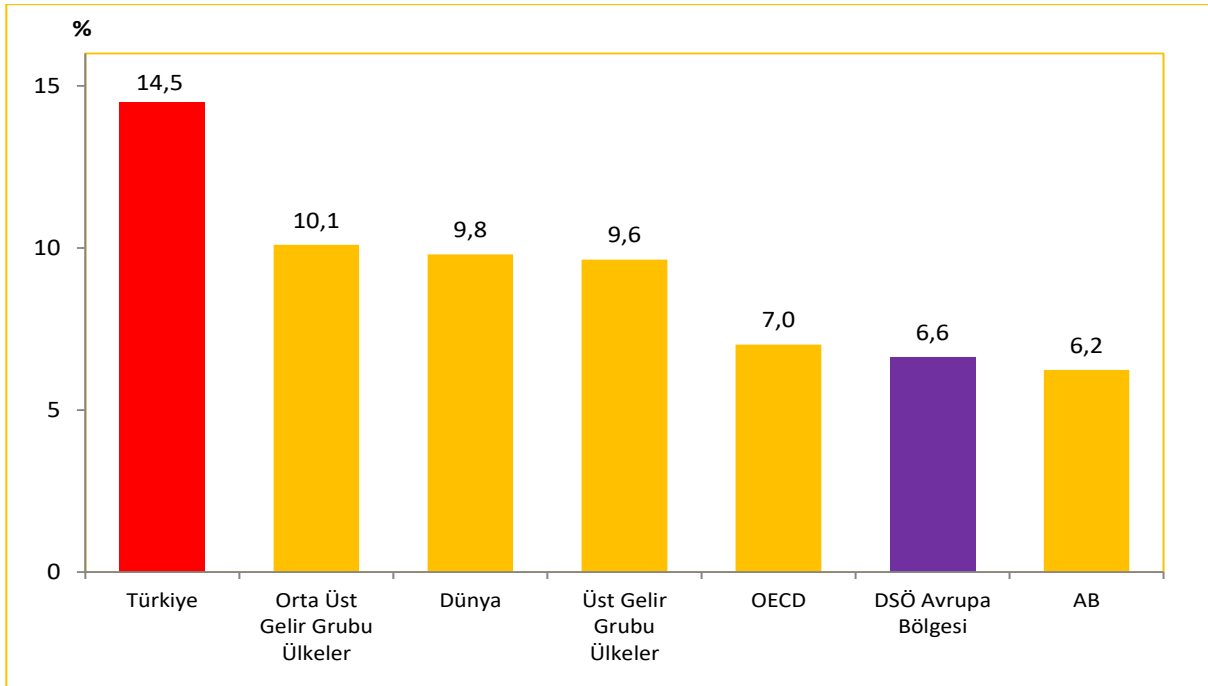
Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.15. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet Tedavisi Alanlar ile HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olanların Yaş Grubuna Göre Dağılımının Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.16. 20-79 Yaş Grubuna Ait Yaşa Standardize Diyabet Prevalansının Uluslararası Karşılaştırması, (%), (Dünya Standart Nüfusu), 2021

Kaynak: IDF Diabetes Atlas 10th Edition, 2021

Not: Diyabet prevalansı 20-79 yaş grubundaki Tip 1 ve Tip 2 diyabete sahip olan bireyleri ifade eder. Ülke değerleri IDF grubu tarafından **Dünya Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi.

Tablo 4.19. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kolesterol ve Açlık Trigliserid Düzeylerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

		Erkek	Kadın	Toplam
Total Kolesterol	≥190 mg/dl	20,9	28,5	24,7
	≥240 mg/dl	6,5	9,5	8,0
Yüksek Dansiteli Lipoprotein (HDL) Düşüklüğü		55,6	49,1	52,3
Açlık Trigliserid	≥150 mg/dl	30,2	21,0	25,6
	≥180 mg/dl	19,9	13,6	16,7

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

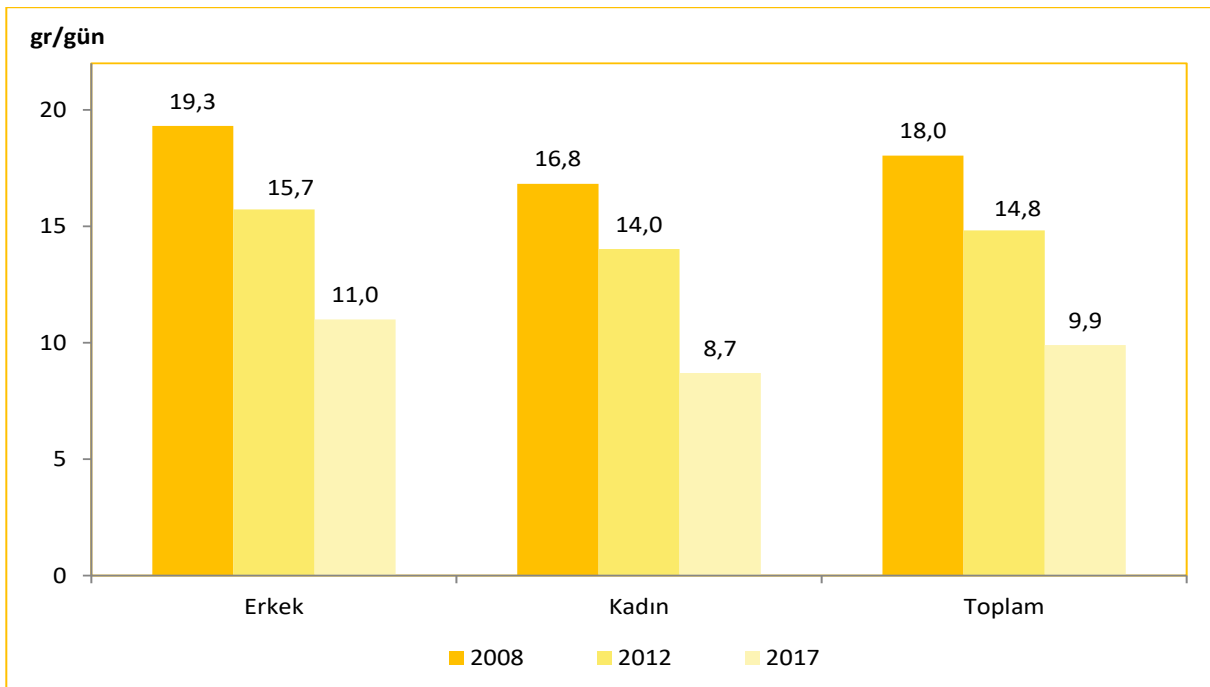
Not: Total kolesterol hesaplamasına ilaç kullanan bireyler de dahil edilmiştir. Düşük HDL seviyesi hesaplanırken erkeklerde 40 mg/dl, kadınlarda ise 50 mg/dl eşik değeri olarak alınmıştır.

Tablo 4.20. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Tuz Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Tuz Kullanımı	Erkek	Kadın	Toplam
Yemekleri yemeden önce ya da yerken sıklıkla veya her zaman tuz eklemek	29,3	26,8	28,1
Evde yemek hazırlarken veya pişirirken her zaman veya sıklıkla tuz eklemek	25,9	26,1	26,0
Her zaman ya da sıklıkla tuz oranı yüksek işlenmiş gıda tüketimi (turşu, sosis, işlenmiş et vb.)	27,8	23,3	25,5

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.17. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ortalama Günlük Tuz Tüketiminin Yıllara ve Cinsiyete Göre Dağılımı, (gram/gün)

Kaynak: 2008 SALTürk-I, 2012 SALTürk-II, Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Tablo 4.21. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin PAL Sınıflandırmasına Göre Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubu Dağılımı, (%), 2017

Cinsiyet	Yaş Grubu	Sedanter veya Hafif Aktif		Aktif veya Orta Aktif	Çok Aktif	
		<1,40	1,40-1,69	1,70-1,99	2,00-2,40	>2,40
Erkek	15-18	4,4	52,6	33,6	8,5	0,9
	19-49	2,7	36,1	38,6	16,2	6,4
	50-64	3,2	43,3	38,5	11,5	3,5
	≥65	10,2	53,1	31,7	4,4	0,7
	≥15	3,7	40,5	37,5	13,5	4,9
	≥19	3,6	39,4	37,8	13,9	5,2
	19-64	2,8	37,8	38,5	15,1	5,8
Kadın	15-18	1,9	69,5	27,2	1,1	0,3
	19-49	1,6	29,3	55,4	13,0	0,7
	50-64	2,6	32,6	52,6	11,6	0,6
	≥65	16,2	52,2	28,8	2,5	0,2
	≥15	3,6	35,9	49,4	10,5	0,6
	≥19	3,7	33,0	51,3	11,3	0,6
	19-64	1,9	30,1	54,7	12,7	0,7
Toplam	15-18	3,1	61,0	30,4	4,9	0,6
	19-49	2,2	32,7	46,8	14,6	3,6
	50-64	2,9	37,9	45,6	11,5	2,0
	≥65	13,5	52,6	30,1	3,3	0,4
	≥15	3,6	38,2	43,4	12,0	2,7
	≥19	3,7	36,2	44,6	12,6	2,9
	19-64	2,4	34,0	46,5	13,9	3,2

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Not: PAL sınıflaması FAO/WHO/UNU standartları baz alınarak yapılmıştır.

Tablo 4.22. Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017

Yaş Grubu	Erkek			Kadın			Toplam		
	Düşük	Hafif	Yüksek	Düşük	Hafif	Yüksek	Düşük	Hafif	Yüksek
15-29	31,7	25,6	42,6	56,2	29,3	14,5	43,8	27,4	28,7
30-44	37,3	23,4	39,2	58,0	28,2	13,9	47,7	25,8	26,5
45-59	37,5	28,5	34,0	58,4	26,3	15,3	48,0	27,4	24,6
60-69	47,2	30,8	22,0	72,1	19,1	8,8	60,2	24,7	15,1
70+	51,5	29,1	19,5	84,9	10,9	4,3	70,6	18,6	10,8
15+	37,4	26,3	36,3	61,1	25,8	13,1	49,4	26,0	24,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Tablo 4.23. Son 4 Hafta İçerisinde Bedensel Ağrı Hissedenlerin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Yaş Grubu	2014			2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	13,1	16,4	14,7	8,6	13,5	11,0	9,0	17,3	13,1
25-34	13,9	27,1	20,5	11,8	21,1	16,4	13,6	22,2	17,9
35-44	19,5	38,4	28,9	16,0	28,9	22,4	16,0	32,5	24,2
45-54	22,5	45,8	34,1	20,3	40,1	30,2	22,4	41,7	32,0
55-64	24,4	53,1	38,9	19,6	44,4	32,2	22,0	50,1	36,2
65-74	37,1	61,4	50,3	34,7	57,9	47,2	29,7	56,3	43,9
75+	49,0	66,7	59,6	47,7	69,4	60,8	44,5	67,4	58,3
15+	20,0	37,3	28,7	17,0	32,0	24,6	18,0	35,1	26,7

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.24. Herhangi Bir Yardım Almadan ya da Yardımcı Bir Araç Kullanmadan Yürüyemeyenler, Merdiven İnip Çıkamayanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yürüyemeyenler	15-44	1,3	2,1	1,7	1,4	1,1	1,3	0,5	1,1	0,8
	45-54	3,4	10,4	6,8	2,7	7,6	5,1	2,9	6,0	4,4
	55-64	5,2	20,5	12,9	4,3	17,1	10,8	4,3	12,0	8,2
	65-74	15,3	31,9	24,3	15,4	30,2	23,4	9,3	23,9	17,1
	75+	38,3	59,7	51,2	36,0	55,8	48,0	32,0	53,1	44,7
	15+	4,1	10,4	7,3	4,0	8,9	6,5	3,1	7,9	5,5
Merdiven İnip Çıkamayanlar	15-44	1,7	3,2	2,4	1,7	2,2	1,9	1,0	2,0	1,5
	45-54	3,9	14,2	9,0	4,2	13,4	8,8	4,5	10,6	7,5
	55-64	7,1	25,2	16,3	6,5	24,1	15,4	6,7	18,9	12,9
	65-74	19,6	40,1	30,7	18,6	38,5	29,3	13,6	34,3	24,7
	75+	42,1	61,3	53,6	39,8	65,7	55,4	39,0	58,7	50,8
	15+	5,1	12,8	9,0	5,0	12,4	8,7	4,6	11,1	7,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.25. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hastalık, Engellilik veya Yaşlılığa Bağlı Kronik Problemler Yaşayan Bireylere Haftada En Az Bir Kere Bakım ya da Yardım Sağlama Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yardım Sağlayan	8,9	9,9	9,4	7,8	9,1	8,4
Aile Fertlerinden Biri	63,1	67,0	65,2	68,0	66,9	67,4
Diğer	36,9	33,0	34,8	32,0	33,1	32,6
Yardım Sağlamayan	91,1	90,1	90,6	92,2	90,9	91,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 4.26. Yaşıtlarına Göre Öğrenmede ve Hatırlamada Zorluk Çeken Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yaş Grubu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-44	1,5	3,9	2,7	1,1	2,9	2,0
45-54	2,7	10,3	6,4	2,7	6,2	4,5
55-64	3,2	15,3	9,3	3,2	9,5	6,4
65-74	11,2	26,2	19,3	9,0	19,9	14,9
75+	24,5	46,3	37,7	31,0	37,4	34,9
15+	3,3	10,0	6,7	3,3	7,4	5,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 4.27. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Ciddi Kişisel Bir Problemi Olduğunda Güvенеbileceği, Çok Yakın Kaç Kişinin Olduğunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kişi Sayısı	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Hiç	6,3	5,1	5,7	6,6	4,9	5,7
1-2 Kişi	36,5	39,8	38,2	34,0	38,5	36,3
3-5 Kişi	35,0	36,6	35,8	36,5	36,7	36,6
6 veya Daha Fazla Kişi	22,2	18,5	20,3	22,9	19,8	21,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 4.28. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İhtiyacı Olduğunda Komşulardan Yardım Alabilme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yardım Alabilme Durumu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Çok Kolay/Kolay	72,3	76,2	74,3	67,3	71,9	69,6
Orta	14,7	13,0	13,9	17,4	16,6	17,0
Zor/Çok Zor	13,0	10,8	11,9	15,3	11,4	13,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Bölüm 4 ile İlgili Açıklamalar

☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

☑ **Beden Kitle İndeksi (BKİ)**, vücut ağırlığının (kilogram), boy uzunluğunun (metre) karesine bölünmesiyle hesaplanır.

Zayıf / Düşük Kilolu : $BKİ < 18,5$

Normal / Normal Kilolu : $18,5 \leq BKİ < 25,00$

Kilolu / Obez Öncesi : $25,00 \leq BKİ < 30,00$

Şişman / Obez : $BKİ \geq 30,00$

☑ **Mutlak Alkol:** Etil alkolün içerdiği alkol miktarının hacmen %100 alkol miktarı üzerinden karşılığını ifade eder. Alkol miktarı Alkollü İçki Dağıtım Yetki Belgesini haiz üretici/ithalatçı firmaların, aylık satış raporlarında yer alan verilerin işlenmesi sonucunda hazırlanan yıllık alkollü içkinin piyasaya arz verileridir. Kişi Başına Düşen Mutlak Alkol Tüketimi hesaplanırken on beş yaş üzeri nüfus dikkate alınmış olup (İç piyasaya arz edilen toplam mutlak alkol tüketim miktarı) / (15 yaş ve üzeri nüfus) şeklinde hesaplanır.

☑ **Ortanca:** Bir verideki büyüklük sırasına konmuş değerleri iki eşit parçaya bölen/sıralamada ortada yer alan değerdir. Veriyi aşırı değerlerden arındırmak için Şekil 4.11'de ortanca değerlerine yer verilmiştir.

☑ **IDF 10. Diyabet Atlası:** Uluslararası karşılaştırma yapabilmek amacıyla ülkelere ait yaşa ve cinsiyete özel diyabet prevalansları, istatistiksel modeller kullanılarak tahmin edilmiştir. 144 ülke için 219 veri kaynağı kullanılmış olup, nüfus verileri UNPD üzerinden elde edilmiştir. Bu veri kaynaklarında; oral glukoz tolerans testi, beyana dayalı çalışmalar, tıbbi kayıtlar, klinik tanımlar, HbA1c ve açlık kan şekeri sonuçları esas alınarak diyabet tanısı koyulmuştur. Çoğu kaynak, hakemli dergilere ve DSÖ'nün STEPwise yaklaşımıyla yürütülen araştırmalara dayanır.

TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Araştırma kişilerin beyanına dayalıdır.

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalklarıdır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (asker, yurtlarda, hapisanede, hastanede sürekli olarak kalan, huzurevleri vb.) kapsam dışıdır.

☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Tasarım gereği toplam örnek hacmi 9.470 hane olarak belirlenmiştir.

☑ **Örneklem dağılımı:** Örneğe seçilen 9.470 haneden 8.166 hane ile anket sonuçlandırılmıştır. 17.084'ü 15 yaş ve üzeri, 6.115'i 0-14 yaş arası çocuk olmak üzere, toplam 23.199 bireyin bilgileri derlenmiştir.

☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, 2008 yılında Nisan ayında, 2010 ve 2012 yıllarında Mayıs-Haziran döneminde birer ay, 2014 ve 2016 yıllarında Ağustos-Ekim döneminde 3'er ay ve 2019 yılında Eylül-Aralık döneminde 3 aylık alan çalışmaları ile gerçekleştirilmiştir.

☑ Meyve tüketimi sorularında, taze sıkılmış meyve suyu dahil, konsantreden veya işlenmiş meyvelerden hazırlanmış meyve suları veya suni olarak tatlandırılmış meyve suları hariç; sebze tüketimi sorularında ise taze sebzeden yapılan çorba ve taze sebze suyu dahil, konsantreden veya işlenmiş sebzeden hazırlanmış sebze suları veya suni olarak tatlandırılmış sebze suları hariç tutulmuştur.

Hacettepe Üniversitesi, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalklarıdır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 15.775 hanehalkı olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** Örneğe seçilen 15.775 haneden 13.962'sinin uygun olduğu ve görüşme yapılabileceği saptanmıştır. Görüşme için uygun olan hanelerin %79'u (11.056) ile görüşmeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan 11.056 hanehalkında, 15-49 yaş aralığındaki 9.056 kadın bireysel görüşmeler için uygun bulunmuştur. Bu kadınların 7.346'sı ile (%81) görüşmeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Ekim 2018 – Şubat 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki on beş yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 8.650 hanehalkı olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** Ziyaret edilen 8.650 hanehalkından 6.053'ü 1. ve 2. aşamada yer almış, 1. ve 2. aşamada yer alan katılımcıların 3.352'si ayrıca 3. aşamaya da katılmıştır (seçilen 6.053 kişinin 2.701'i üçüncü aşamaya katılmayı kabul etmemiştir).
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Nisan-Eylül 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.
- ☑ Araştırmada veriler “Soru Formu”, “Fiziksel Ölçümler” ve “Biyokimyasal Ölçümler” olmak üzere üç aşamada toplanmıştır.
 1. Aşama; dört davranışsal risk faktörüne maruz kalmayı (tütün kullanımı, alkol tüketimi, meyve ve sebzenin az tüketimi ve fiziksel inaktivite) inceleyen anketin değerlendirilmesinden oluşmaktadır.
 2. Aşama; yüksek kan basıncı, fazla kiloluluk ve obezite gibi biyolojik risk faktörlerine maruz kalmayı değerlendirebilmek için kan basıncı, boy uzunluğu, vücut ağırlığı, bel ve kalça çevresi gibi fiziksel ölçümleri içermektedir.
 3. Aşamada; yüksek glisemi düzeylerinin, hiperkolesteroleminin ve sodyum alımının tespit edilmesi için kan ve idrar örneklerinin alınması ve biyokimyasal ölçümler yer almaktadır.
- ☑ Araştırmada fiziksel aktivite soruları, DSÖ Küresel Fiziksel Aktivite Anketi sürüm 2 temel alınarak hazırlanmıştır.

Yüksek Aktivite Düzeyi:

- Ağır/çok yoğun haftada en az üç gün ve en az 1.500 MET dakika/hafta olan aktivite,
- Herhangi bir alanda en az yedi ya da daha fazla gün yapılan ve en az 3.000 MET dakika/hafta yoğunluğuna ulaşan aktivite.

Orta Aktivite Düzeyi:

- Orta/yoğun yoğunlukta ve günde en az 20 dakika süren, haftada iki ya da üç gün yapılan aktivite,
- Günde en az 30 dakika süren ve orta yoğunlukta beş ya da daha fazla gün yapılan fiziksel aktivite,
- Herhangi bir alanda ve herhangi bir yoğunlukta en az 600 MET dakika/hafta süren beş ya da daha fazla gün yapılan fiziksel aktivite.

Düşük Aktivite Düzeyi: Yüksek ya da orta aktivite düzey kriterlerini karşılayamayan katılımcıların yaptıkları fiziksel aktiviteler.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinde) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

☑ Çocukluk Çağı Şişmanlık Araştırması (Childhood Obesity Surveillance Initiative –COSI) Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesi ile birlikte yürütülmektedir. COSI araştırmasının amacı, DSÖ Avrupa Bölgesinde okul çağı çocuklarının büyüme ve gelişmelerinin, besin tüketim alışkanlıklarının, fiziksel aktivite durumlarının ve okullardaki beslenme ve fiziksel aktivite uygulamalarının izlenmesi ve buna göre ulusal ve uluslararası sağlık politikalarının geliştirilmesidir.

☑ Türkiye’de, ilkökul 2. sınıf öğrencilerinin (6-9 yaş grubu) ve ailelerinin ifadelerine göre beslenme davranışları ve fiziksel aktivite düzeylerinin tanımlanması, çocukların antropometrik ölçümlerinin (boy uzunluğu ve vücut ağırlığı) yapılması ve büyüme göstergelerinin saptanması (zayıflık, normal ağırlık, kiloluluk ve şişmanlık, bodurluk) okulların beslenme ve fiziksel aktivite ile ilgili uygulamaları hakkında bilgi toplanması amaçlanmıştır.

☑ Türkiye 2012-2013 yılında 21 ülkede gerçekleşen araştırmaya 3. turunda dahil olmuştur. Araştırmanın 4. turu COSI-TUR 2016, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi işbirliği ile Türkiye, İBBS-1 ve cinsiyet bazında TÜİK tarafından belirlenen örnekleme yaklaşık 11.732 öğrenci (5.901 erkek, 5.831 kız) ile 585 ilköğretim okulunda yürütülmüştür.

☑ Bu çalışma Sağlık Bakanlığı, DSÖ Avrupa Bölgesi, Milli Eğitim Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi işbirliği ile yürütülen kesitsel tipte epidemiyolojik bir çalışmadır.

Türkiye’de Tuz Tüketimi Çalışması 2008 SALTurk-I, 2012 SAL Turk-II

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye’de Tuz Tüketimi Çalışmaları SALTurk-I ve SALTurk-II, on sekiz yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır.

☑ **Tahmin boyutu:** Araştırmalarda; Hipertansiyon Prevalans Çalışması (PatenT- PatenT2) oranları temel alınarak hipertansiyon oranları, yaş kotaları belirlenmiş olup, SALTurk-I çalışması 14 ilde, SALTurk-II çalışması ise 4 büyük ilde gönüllülük esasına dayanarak gerçekleştirilmiştir.

☑ **Örneklem dağılımı:** SALTurk-I çalışmasına, 24 saatlik idrarda kreatinin atılımı belirlenen sınırlar içinde olan 1.970 kişi, SALTurk-II çalışmasına 657 kişi dahil edilmiştir.

☑ **Uygulama dönemi:** SALTurk-I çalışması 2008 yılı Nisan ayında, SALTurk-II çalışması ise 2012 yılında Şubat- Mart ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması (TBSA)

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki 15 yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.

☑ **Tahmin boyutu:** Örneklem büyüklüğü Aile Hekimliği Veri Tabanı kullanılarak TÜİK tarafından hesaplanmış olup 15 ve üzeri yaşta bireylere ait beslenme alışkanlıkları, besin tüketimi, hastalık ve fiziksel aktivite durumu ile kan testlerini içermektedir.

☑ **Örneklem dağılımı:** Her haneden 15 ve üzeri yaşta 1 fert seçilerek örneklem hacmi 24.000 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın örnekleme yöntemi 3 aşamalı küme (küme, hanehalkı, 15 ve üzeri yaşta fertler) örneklemesidir.

☑ **Uygulama dönemi:** Saha çalışmaları Eylül–Aralık 2017 tarihleri arasında yapılmıştır.

BÖLÜM 5

Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

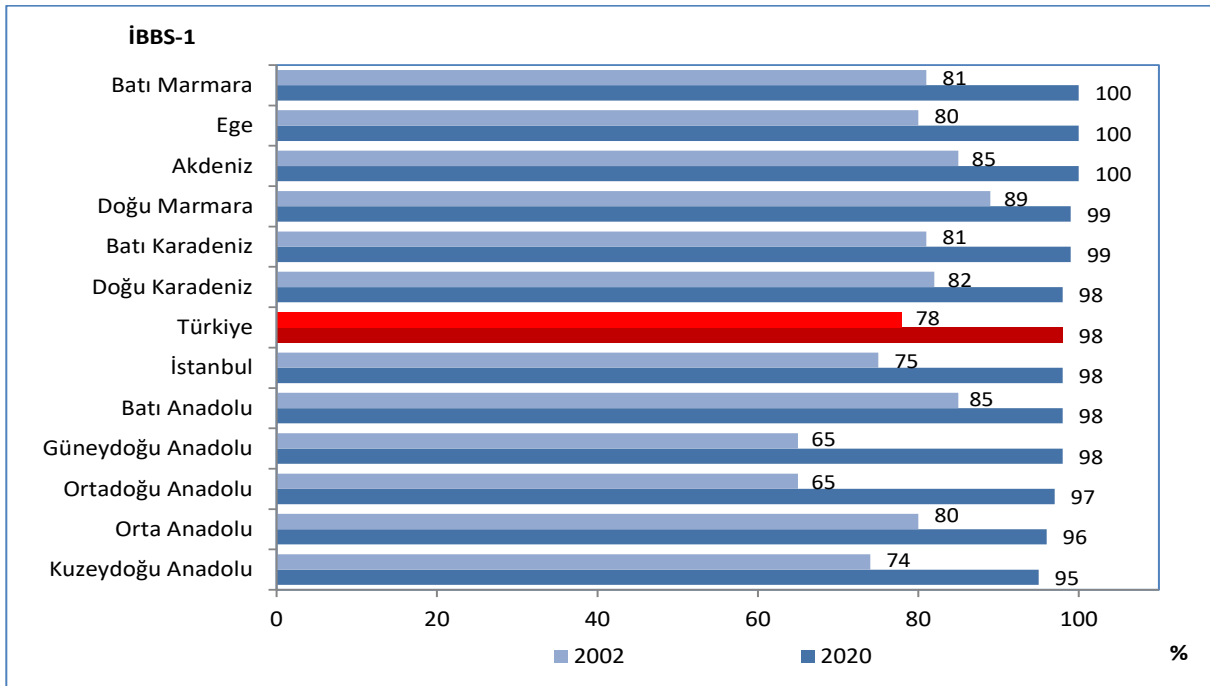
Tablo 5.1. Yıllara Göre Aşılama Hızları, (%)

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
DaBT 3	78	98	96	98	99	98
BCG	77	96	93	96	96	96
HBV 3	72	98	96	98	99	98
KKK	82	98	96	96	97	95
KPA Rapel*	-	98	96	98	-	95

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

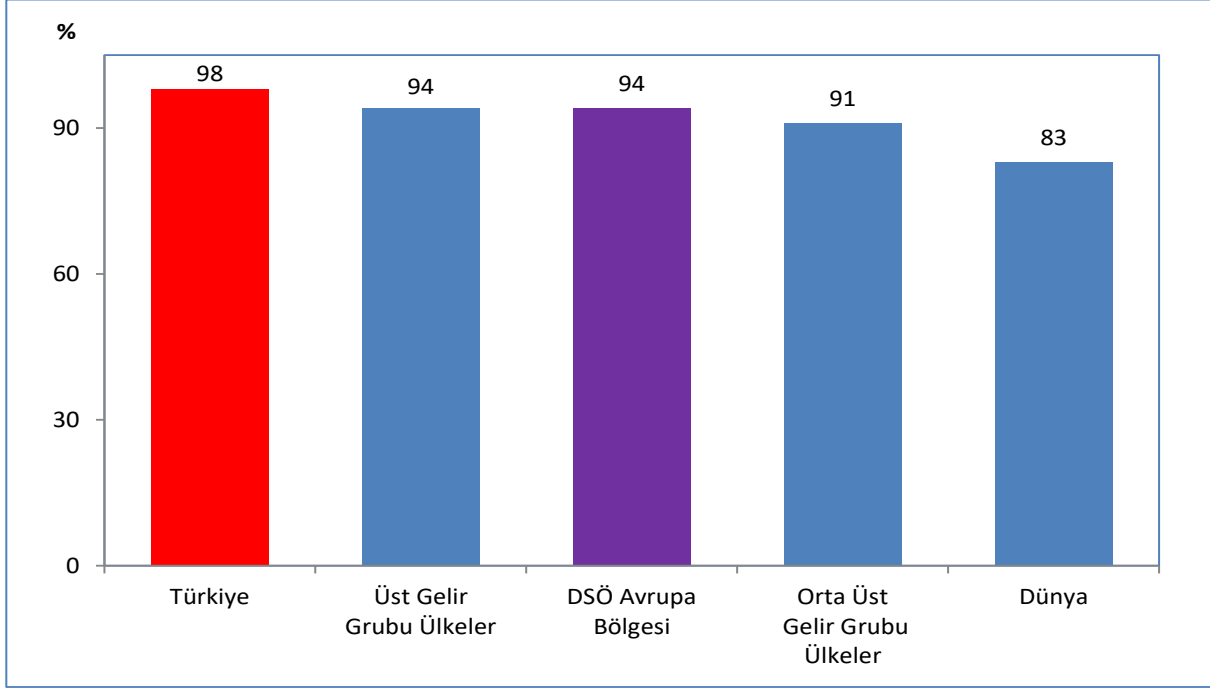
*1 Temmuz 2019 tarihinden itibaren KPA'nın 3. doz uygulaması kaldırılıp yerine KPA Rapel uygulamasına geçildi. 2018 yılı ve öncesindeki değerler KPA 3 uygulamasına aittir.

Şekil 5.1. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızı, (%), 2002, 2020

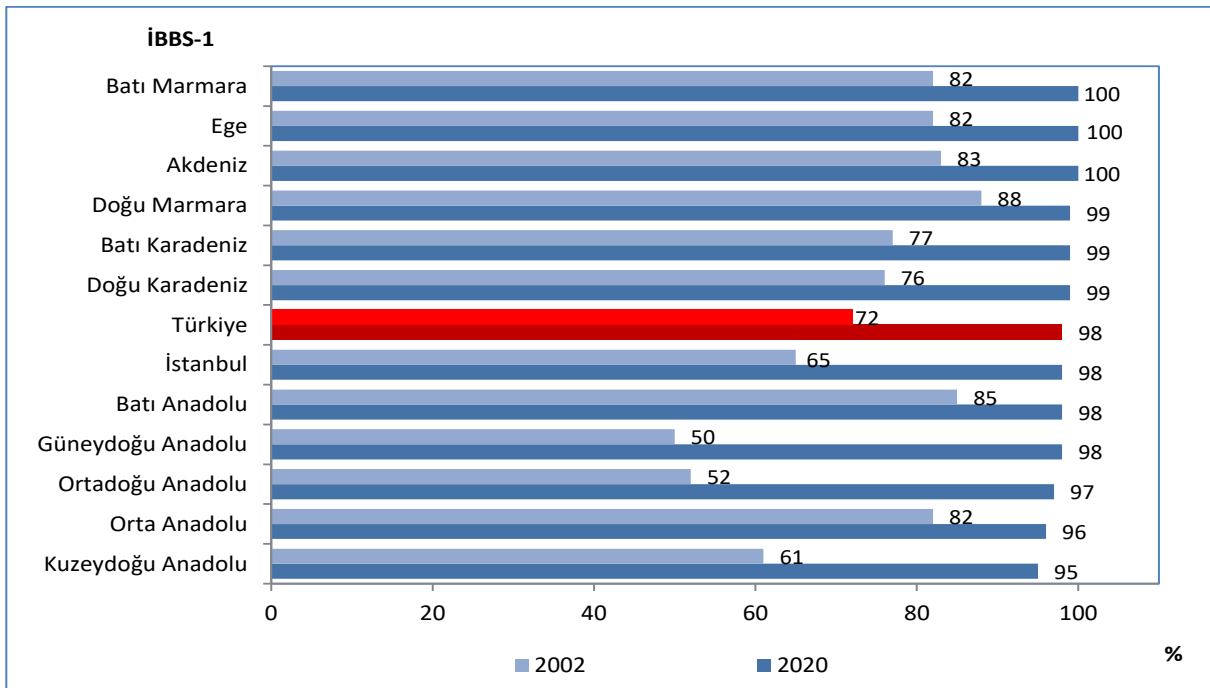
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.2. (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

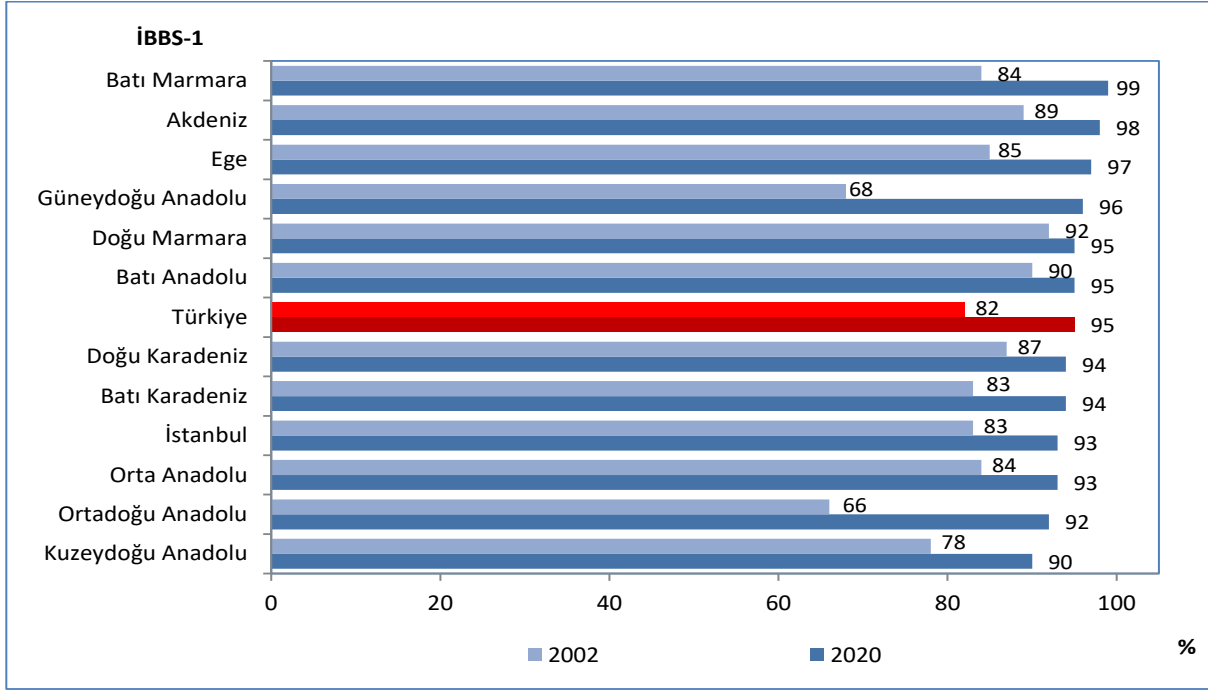
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

Şekil 5.3. İBBS-1'e Göre HBV 3 Aşılama Hızı, (%), 2002, 2020

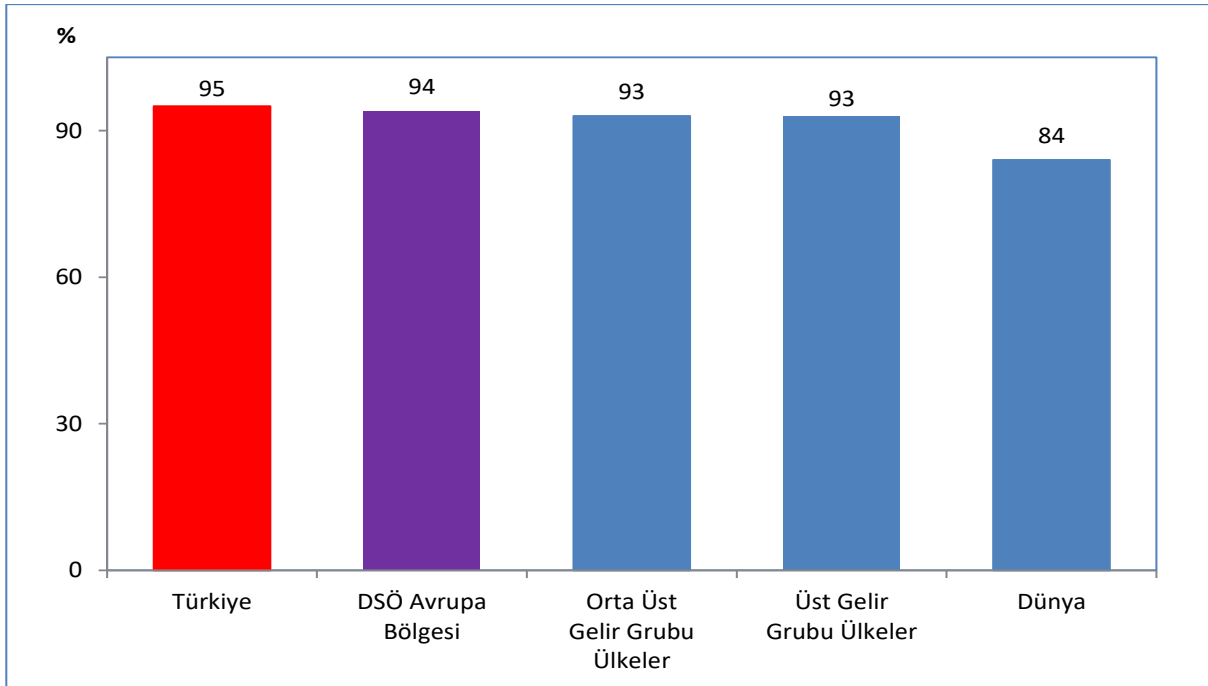
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.4. İBBS-1'e Göre KKK Aşılama Hızı, (%), 2002, 2020

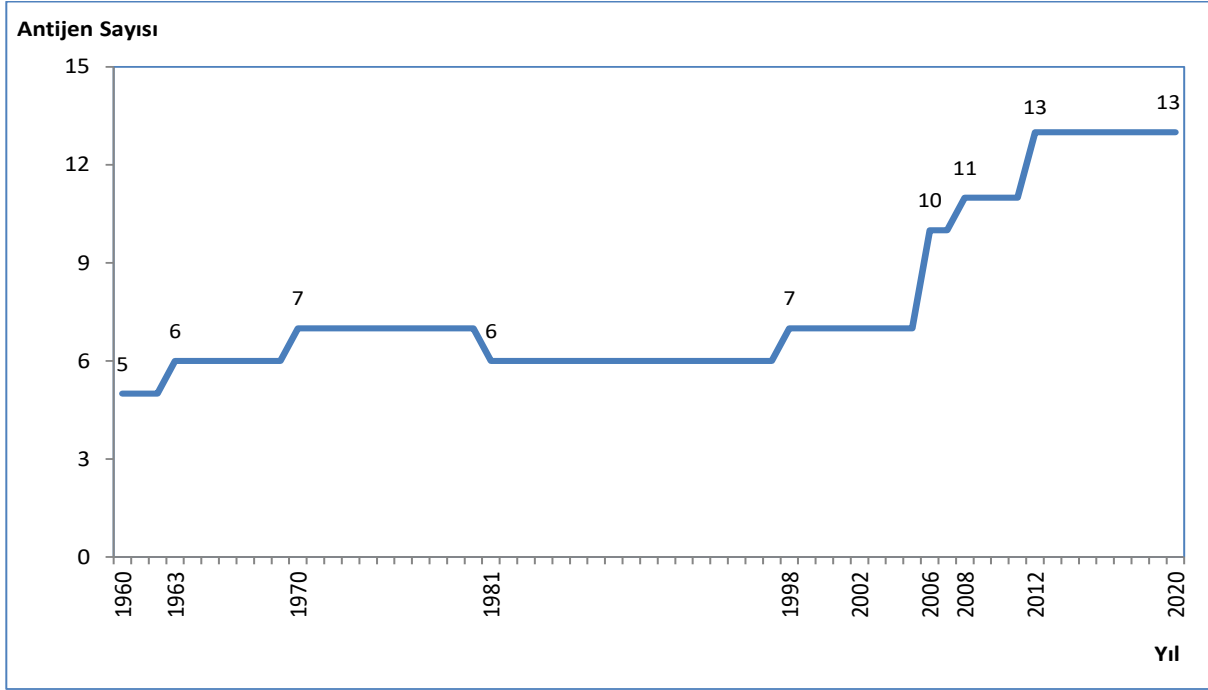
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.5. KKK Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

Şekil 5.6. Yıllara ve Aşı Takvimine Göre Uygulanan Aşı Antijen Sayısı, Sağlık Bakanlığı

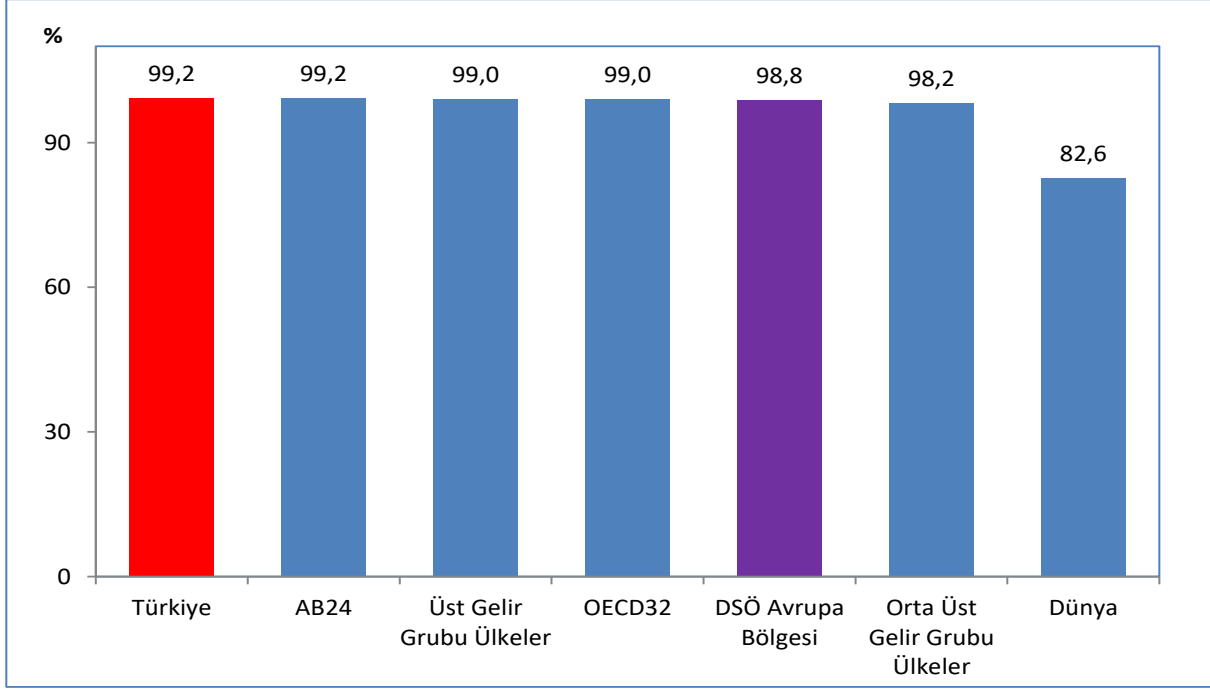
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 5.2. İBBS-1'e Göre Doğum Göstergeleri, (%), 2019, 2020

İBBS-1	Hastanelerde Gerçekleşen Doğum Oranı, (%)		Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%)		Primer Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%)	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
İstanbul	98	98	58,9	60,7	30,8	32,8
Batı Marmara	95	96	59,2	62,8	31,8	34,8
Ege	98	99	62,2	65,3	32,4	35,2
Doğu Marmara	97	97	58,0	60,7	29,6	31,9
Batı Anadolu	99	99	53,2	55,9	27,3	29,7
Akdeniz	99	100	64,0	67,0	29,1	31,5
Orta Anadolu	96	97	51,0	54,4	23,8	27,1
Batı Karadeniz	97	99	61,1	65,7	30,3	35,2
Doğu Karadeniz	95	97	60,4	63,8	29,6	32,7
Kuzeydoğu Anadolu	92	94	37,5	40,1	17,4	20,0
Ortadoğu Anadolu	95	96	40,2	43,5	18,7	21,7
Güneydoğu Anadolu	96	96	43,5	46,4	18,0	19,2
Türkiye	97	98	54,4	57,3	26,5	28,8

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

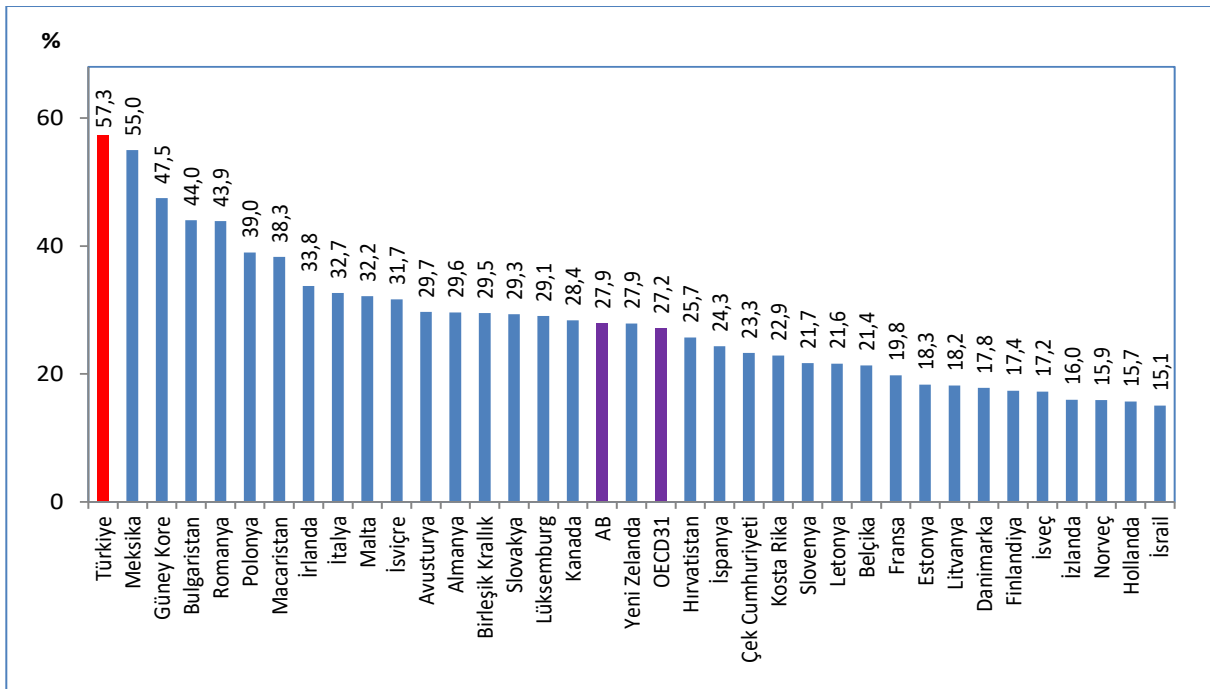
Şekil 5.7. Nitelikli Sağlık Personeli ile Gerçekleşen Doğum Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

Kaynak: TNSA 2018, UNICEF/WHO Joint Database

Not: Türkiye verisi TNSA 2018 verisidir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 5.8. Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 5.3. Sektörlere Göre Sezaryen ve Primer Sezaryen Ameliyatlarının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%), 2019, 2020

	Sezaryen Ameliyatı		Primer Sezaryen Ameliyatı	
	2019	2020	2019	2020
Sağlık Bakanlığı	41,8	42,8	15,9	16,8
Üniversite	70,4	71,4	35,3	36,4
Özel	71,8	74,1	39,8	41,8
Toplam	57,0	59,6	27,8	30,0

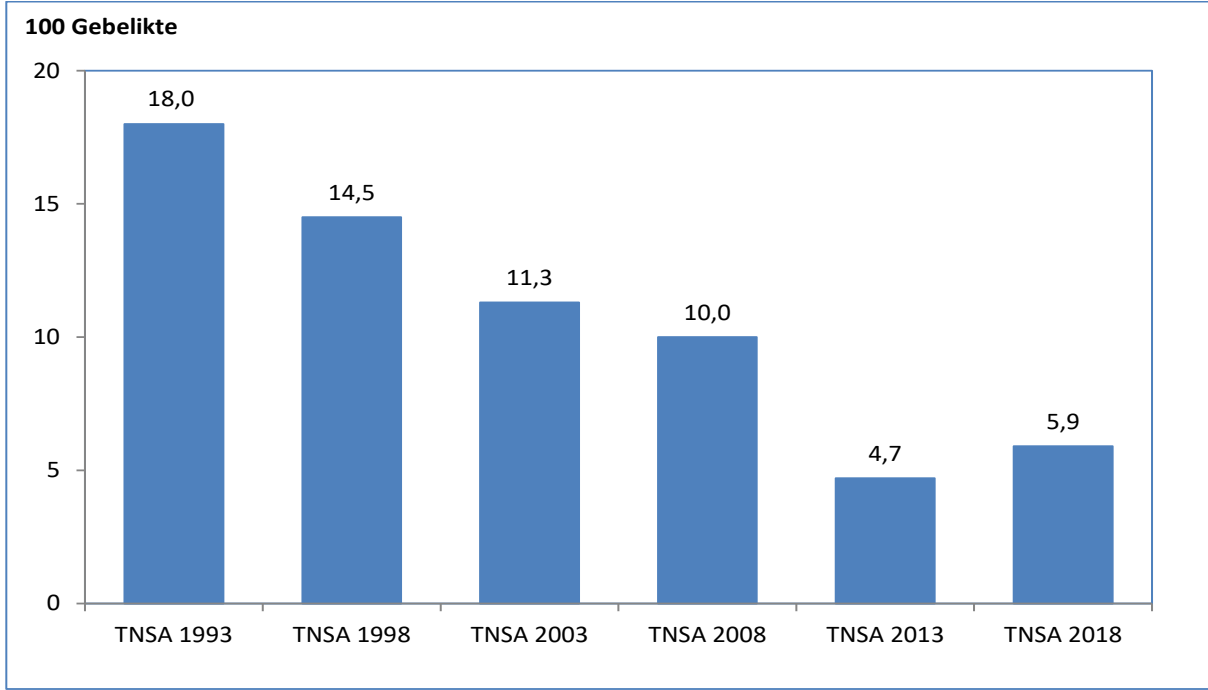
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 5.4. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Bir Ziyaret), (%)

İBBS-1	2017	2018	2019	2020
İstanbul	99,8	99,4	98,7	99,5
Batı Marmara	99,8	99,7	99,9	99,8
Ege	99,7	99,7	99,8	99,8
Doğu Marmara	99,8	99,6	99,8	99,8
Batı Anadolu	99,6	99,0	99,4	99,7
Akdeniz	99,7	99,5	99,2	99,6
Orta Anadolu	99,7	99,6	99,7	99,6
Batı Karadeniz	99,6	99,7	99,7	99,7
Doğu Karadeniz	99,6	99,8	99,9	99,7
Kuzeydoğu Anadolu	99,6	99,7	99,8	99,8
Ortadoğu Anadolu	99,8	99,8	99,8	99,7
Güneydoğu Anadolu	99,7	99,3	99,2	99,7
Türkiye	99,7	99,5	99,4	99,7

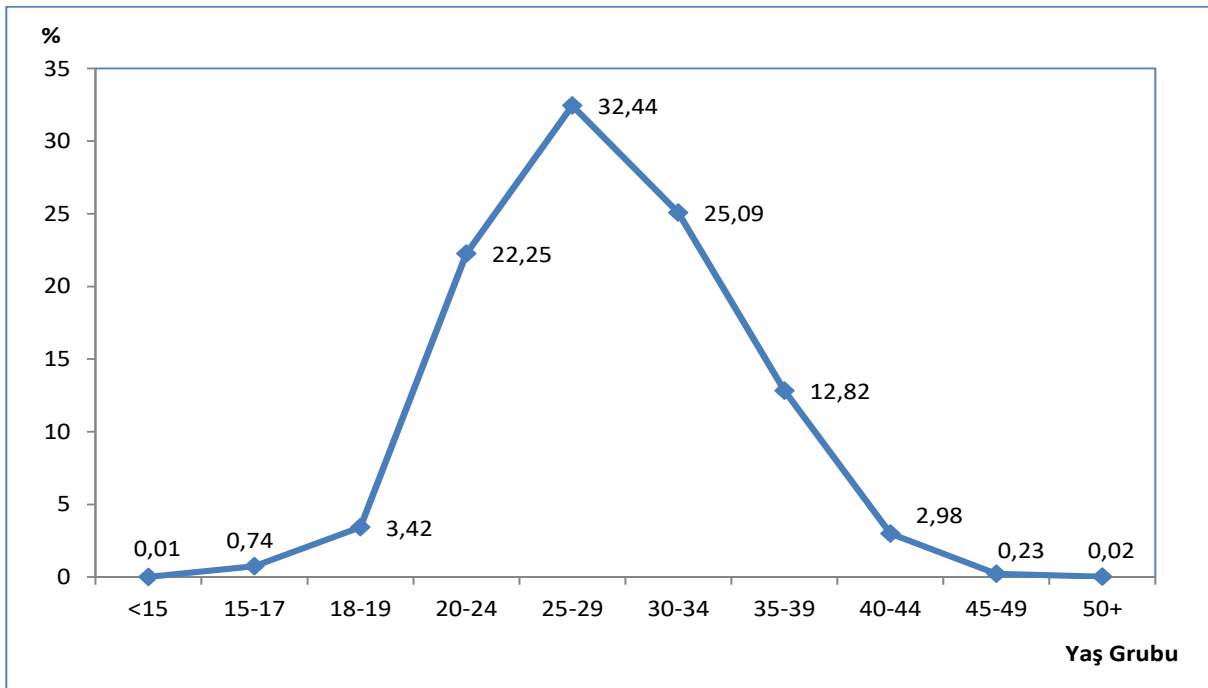
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.9. Yıllara Göre İsteyerek Düşük Yapma Oranı, (100 Gebelikte)

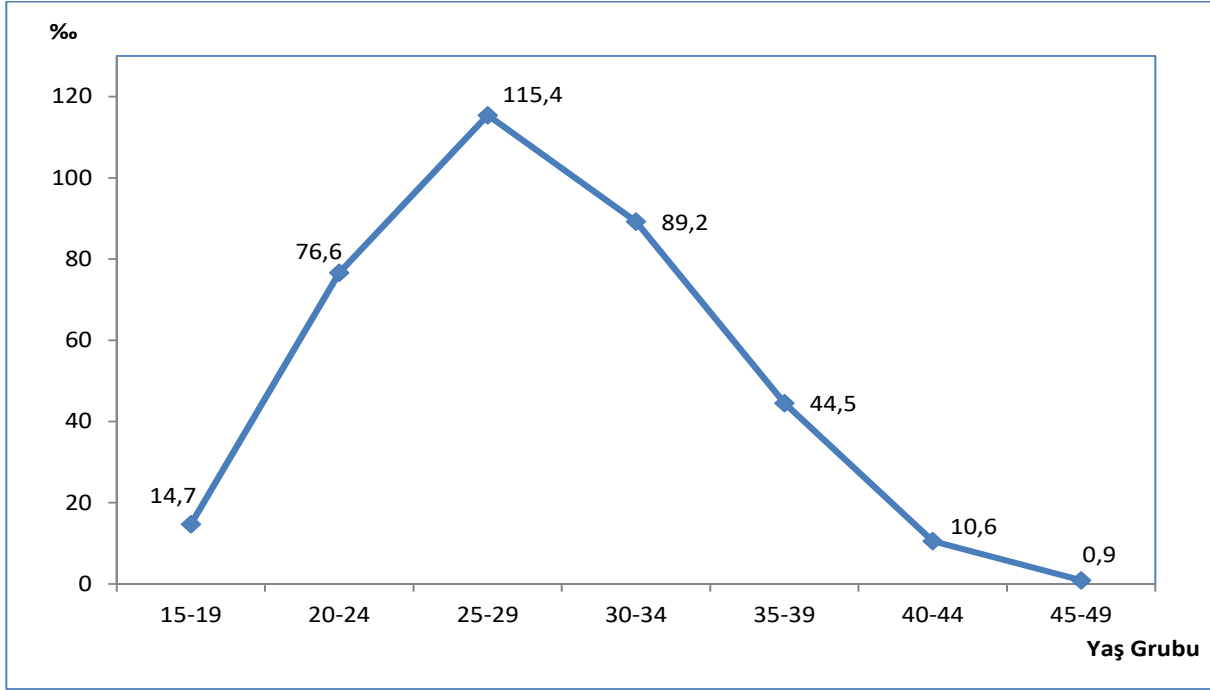
Kaynak: TNSA, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013, 2018

Şekil 5.10. Annenin Yaş Grubuna Göre Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2020

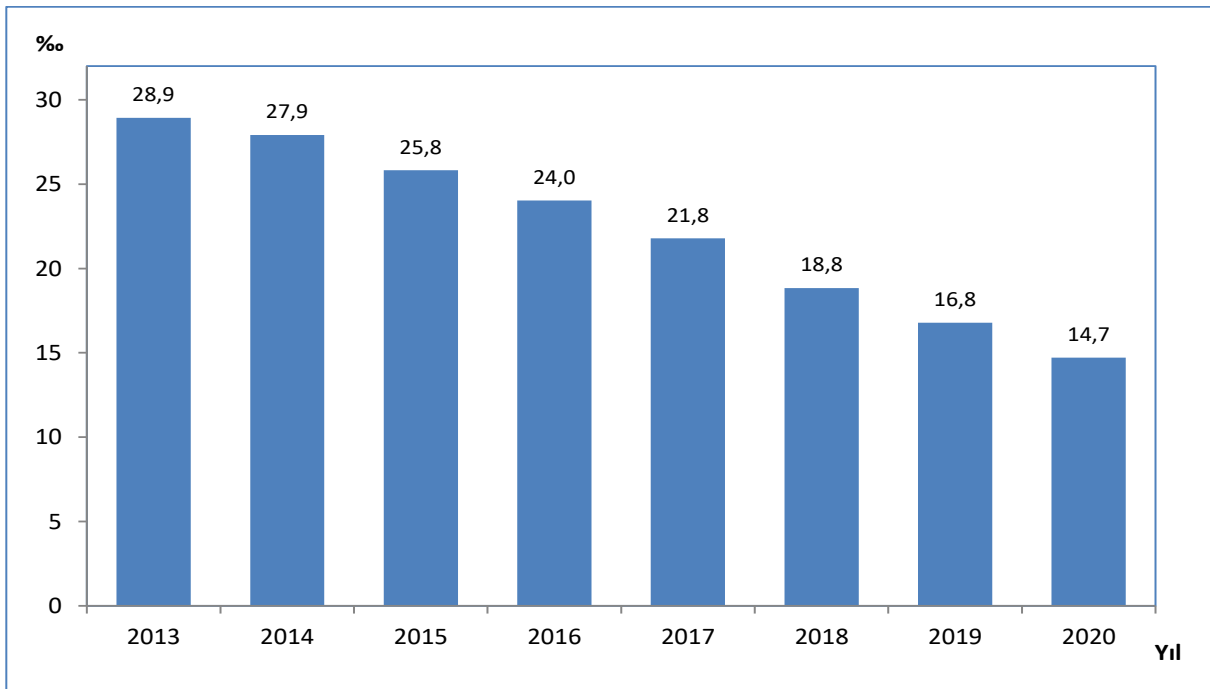
Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2020

Şekil 5.11. Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (%), 2020

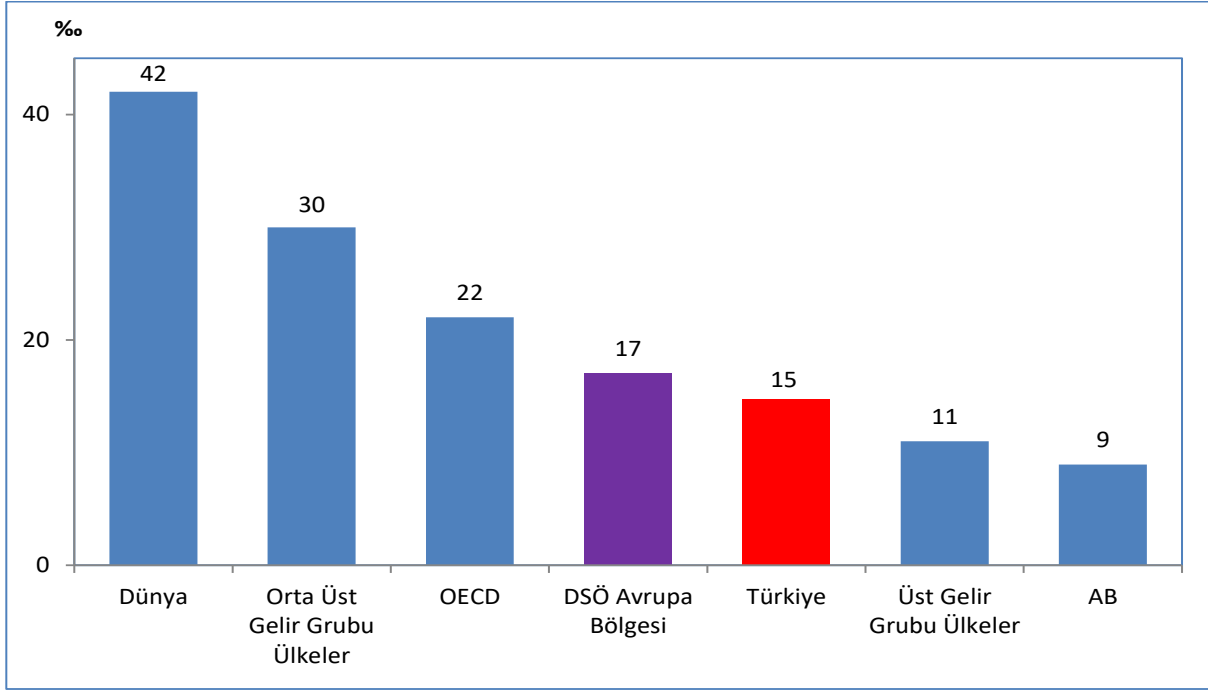
Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2020

Şekil 5.12. Yıllara Göre Adölesan Doğurganlık Hızı, (%)

Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2020

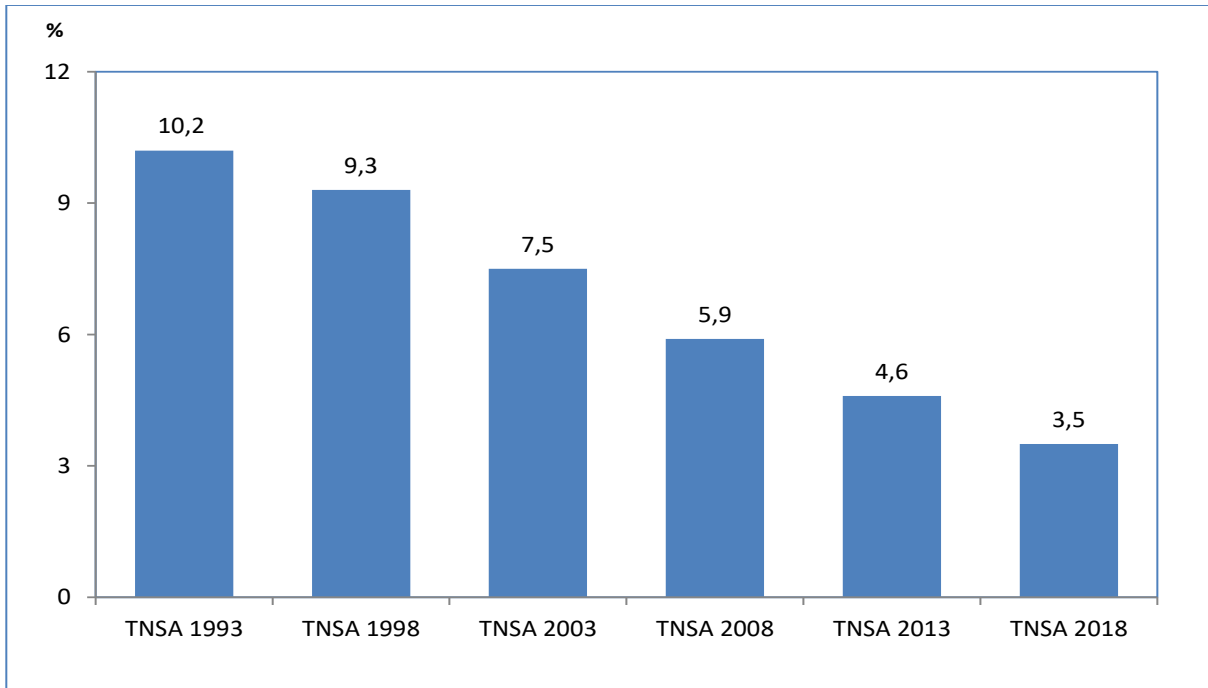
Şekil 5.13. Adölesan Doğurganlık Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2020, UNPD

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir.

Şekil 5.14. Yıllara Göre Adölesan Annelerin Tüm Anneler İçerisindeki Oranı, (%)

Kaynak: TNSA, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013, 2018

Tablo 5.5. İBBS-1'e Göre Gebe, Bebek ve Çocuk Tam İzlem Oranları, (%), 2019, 2020

İBBS-1	Gebe		Bebek		Çocuk	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
İstanbul	98,1	96,1	90,2	91,2	93,6	90,9
Batı Marmara	99,2	98,7	97,0	94,5	97,4	94,9
Ege	99,4	98,7	95,0	93,1	96,5	94,1
Doğu Marmara	98,7	97,6	94,4	93,4	95,8	93,1
Batı Anadolu	97,8	95,5	95,0	94,2	96,5	93,8
Akdeniz	97,8	94,7	93,5	92,0	93,5	90,1
Orta Anadolu	98,8	96,3	95,4	93,7	95,2	92,3
Batı Karadeniz	98,9	98,7	96,4	96,5	97,2	94,8
Doğu Karadeniz	99,7	99,2	96,4	96,5	97,0	94,6
Kuzeydoğu Anadolu	98,8	97,6	92,0	92,4	93,4	92,2
Ortadoğu Anadolu	98,3	96,0	88,9	89,7	92,1	89,8
Güneydoğu Anadolu	97,3	94,2	84,5	85,1	87,2	85,1
Türkiye	98,3	96,2	91,7	90,5	93,6	91,0

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Bölüm 5 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ KKK aşısı 2006 yılından önce sadece kızamık aşısı olarak uygulanmaktaydı.
- ☑ 2008 yılına kadar DBT olarak uygulanan aşı 2008 yılından itibaren DaBT+İPA+Hib şeklinde uygulanmaya başlandı.
- ☑ Aşılama hızlarının hesaplanmasında kullanılan nüfus, Sağlık Bakanlığı tarafından hesaplanan hedef nüfustur.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ 2015 yılı öncesi doğum göstergelerine ilişkin veriler illerden resmi yazı ile 2015 -2018 yılları arasında ise veriler “Hastane Doğumları Bilgi Sistemi” ile edilmiş olup 2019 yılı itibari ile veri toplama metodu değiştirilerek “e-rapor” veri tabanı kullanılmaya başlanmıştır.
- ☑ **Hastanelerde Gerçekleşen Doğum Oranı, (%)**: Belirli bir zaman diliminde hastanelerde doğumu gerçekleşen bebek sayısının aynı zaman diliminde gerçekleşen canlı doğum sayısına oranıdır.
- ☑ **Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%)**: Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde gerçekleşen canlı doğum sayısına oranıdır.
- ☑ **Primer Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%)**: Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen primer sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde gerçekleşen canlı doğum sayısına oranıdır.
- ☑ **Sezaryen Ameliyatının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%)**: Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen doğum eylemi sayısına oranıdır.
- ☑ **Primer Sezaryen Ameliyatının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%)**: Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen primer sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen doğum eylemi sayısına oranıdır.
- ☑ **Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (%)**: Belli bir yaş grubunda 1.000 kadın başına düşen ortalama canlı doğan çocuk sayısıdır.
- ☑ **Adölesan Doğurganlık Hızı, (%)**: 15-19 yaş grubunda 1.000 kadın başına düşen ortalama canlı doğan çocuk sayısını ifade eder.
- ☑ **Tam İzlenen Gebe**: Bir gebe, hamileliği boyunca 4 kez izlenmelidir. Belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 4 kez izlenen gebe, **tam izlenmiş** sayılır.
- Gebe izlem dönem ve aralıkları:
 1. İzlem: Gebeliğin ilk 14 haftası içinde
 2. İzlem: Gebeliğin 18-24.haftaları arası
 3. İzlem: Gebeliğin 28-32.haftaları arası
 4. İzlem: Gebeliğin 36-38.haftaları arası
- ☑ **Tam İzlenen Bebek**: Bir bebek, yaşamının ilk yılı boyunca 9 kez izlenmelidir. İlk izlem doğumdan hemen sonra hastanede olmak üzere, belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 8 kez izlenen (yani toplam 9 kez) bebek, **tam izlenmiş** sayılır.
- Bebek izlem dönem ve zaman aralıkları:
 - 1.İzlem: Doğumda (hastanede)
 - 2.İzlem: Doğumdan sonraki ilk hafta içinde yenidoğanın izlemi (1-10.gün arası)
 - 3.İzlem: 15. gün (11-29.gün arası)
 - 4.İzlem: 41. gün (30- 59. gün arası)
 5. İzlem: 2. ay (60- 89. gün arası)

- 6. *İzlem*: 3. ay (90-115. gün)
- 7. *izlem*: 4. ay (120-150. gün)
- 8. *izlem*: 6. ay (180-210. gün)
- 9. *izlem*: 9. ay (250-290. gün)

Tam İzlenen Çocuk: Bir çocuk, 1 yaşından 6 yaşına kadar 7 kez izlenmelidir. Belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 7 kez, izlenen çocuk ***tam izlenmiş*** sayılır.

Çocuk izlem dönem ve zaman aralıkları:

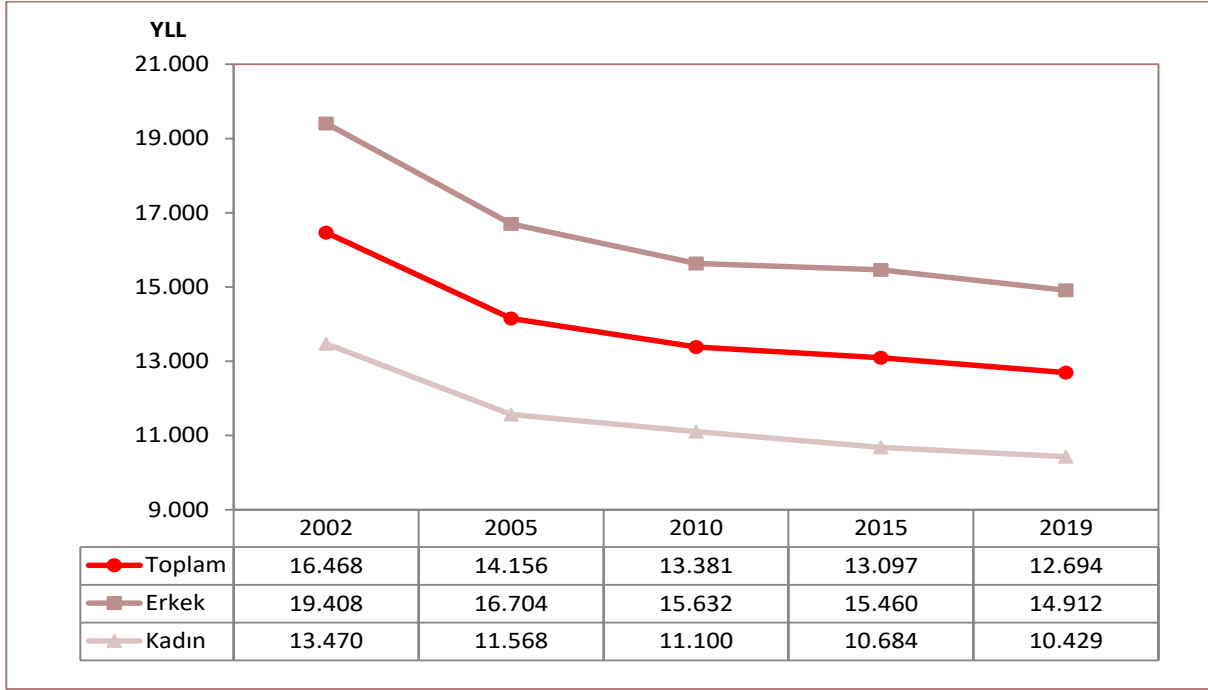
- 1. *İzlem*: 12. ay izlemi (365-394. gün)
- 2. *İzlem*: 18. ay izlemi (481-570. gün)
- 3. *İzlem*: 24. ay izlemi (661-760. gün)
- 4. *İzlem*: 30. ay izlemi (841-930. gün)
- 5. *İzlem*: 36. ay izlemi (1021-1110. gün)
- 6. *İzlem*: 48 ay izlemi (1321-1530. gün)
- 7. *İzlem*: 60. ay izlemi (1681-1890. gün)

BÖLÜM 6

Küresel Hastalık Yükü 2019 Türkiye Sonuçları

Şekil 6.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLL

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.1. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.770.301	1.788.335	1,02
2	İnme	474.638	825.066	73,83
3	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	325.095	736.936	126,68
4	Neonatal Hastalıklar	1.974.350	616.006	-68,80
5	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	311.174	478.505	53,77
6	Konjenital Doğum Anomalileri	984.531	440.984	-55,21
7	Diyabet	313.821	372.907	18,83
8	Kronik Böbrek Hastalığı	278.198	357.131	28,37
9	Trafik Kazaları	327.791	352.078	7,41
10	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	752.228	303.432	-59,66

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.2. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.210.958	1.118.047	-7,67
2	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	274.928	620.216	125,59
3	İnme	245.664	410.658	67,16
4	Neonatal Hastalıklar	1.112.663	334.346	-69,95
5	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	215.705	325.692	50,99
6	Trafik Kazaları	233.538	271.479	16,25
7	Konjenital Doğum Anomalileri	547.635	240.368	-56,11
8	Kronik Böbrek Hastalığı	153.925	178.963	16,27
9	Diyabet	146.916	175.104	19,19
10	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	417.476	174.697	-58,15

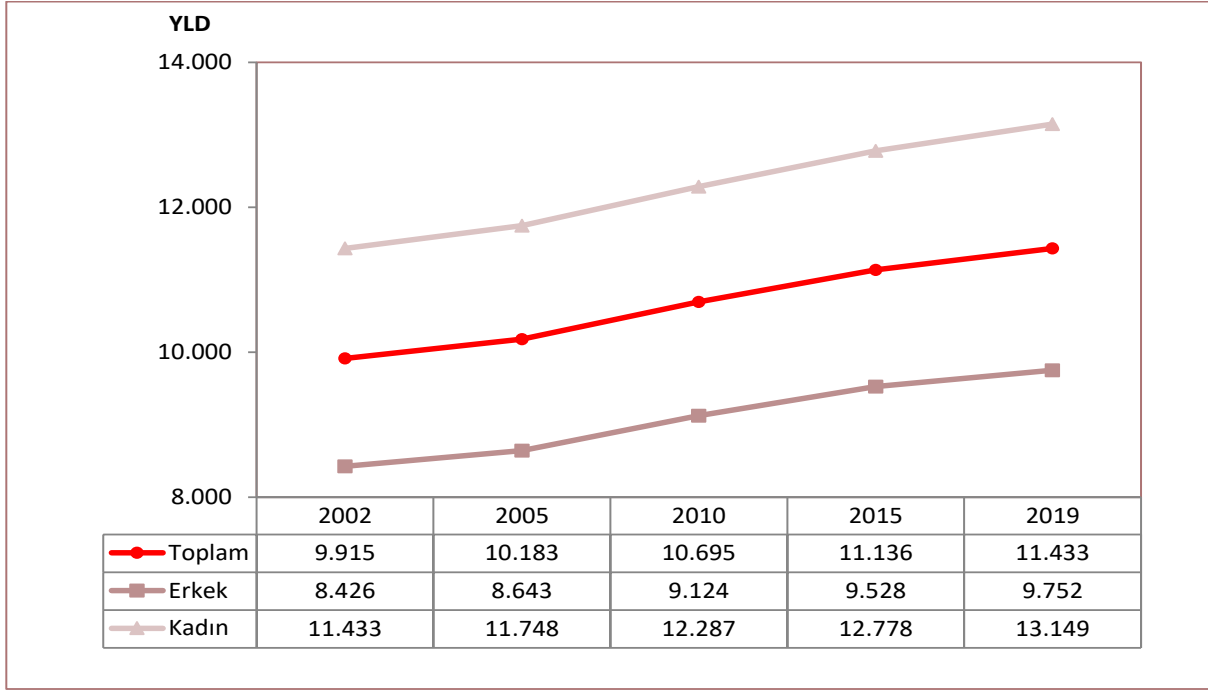
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.3. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	559.343	670.288	19,83
2	İnme	228.974	414.408	80,98
3	Neonatal Hastalıklar	861.688	281.660	-67,31
4	Konjenital Doğum Anomalileri	436.896	200.616	-54,08
5	Diyabet	166.905	197.803	18,51
6	Kronik Böbrek Hastalığı	124.273	178.169	43,37
7	Meme Kanseri	94.322	164.911	74,84
8	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	95.468	152.813	60,07
9	Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları	77.978	133.606	71,34
10	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	334.753	128.735	-61,54

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.2. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLD

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.4. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	Bel Ağrısı	714.815	874.588	22,35
2	Depresif Bozukluklar	515.818	632.644	22,65
3	Baş Ağrısı	462.765	588.744	27,22
4	Jinekolojik Hastalıklar	406.154	522.324	28,60
5	Diyabet	164.236	445.593	171,31
6	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	250.226	424.079	69,48
7	Anksiyete Bozuklukları	305.615	375.857	22,98
8	Oral Hastalıklar	254.500	354.887	39,45
9	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	229.099	318.835	39,17
10	Boyun Ağrısı	181.549	267.435	47,31

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.5. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	Bel Ağrısı	406.744	455.555	12,00
2	Depresif Bozukluklar	179.838	228.187	26,88
3	Diyabet	77.807	212.785	173,48
4	Baş Ağrısı	156.205	211.110	35,15
5	Oral Hastalıklar	119.013	166.728	40,09
6	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	96.031	165.115	71,94
7	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	117.232	160.993	37,33
8	Anksiyete Bozuklukları	119.194	147.083	23,40
9	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	77.581	137.828	77,66
10	Endokrin, Metabolik, Kan ve Bağışıklık Bozuklukları	87.058	118.283	35,87

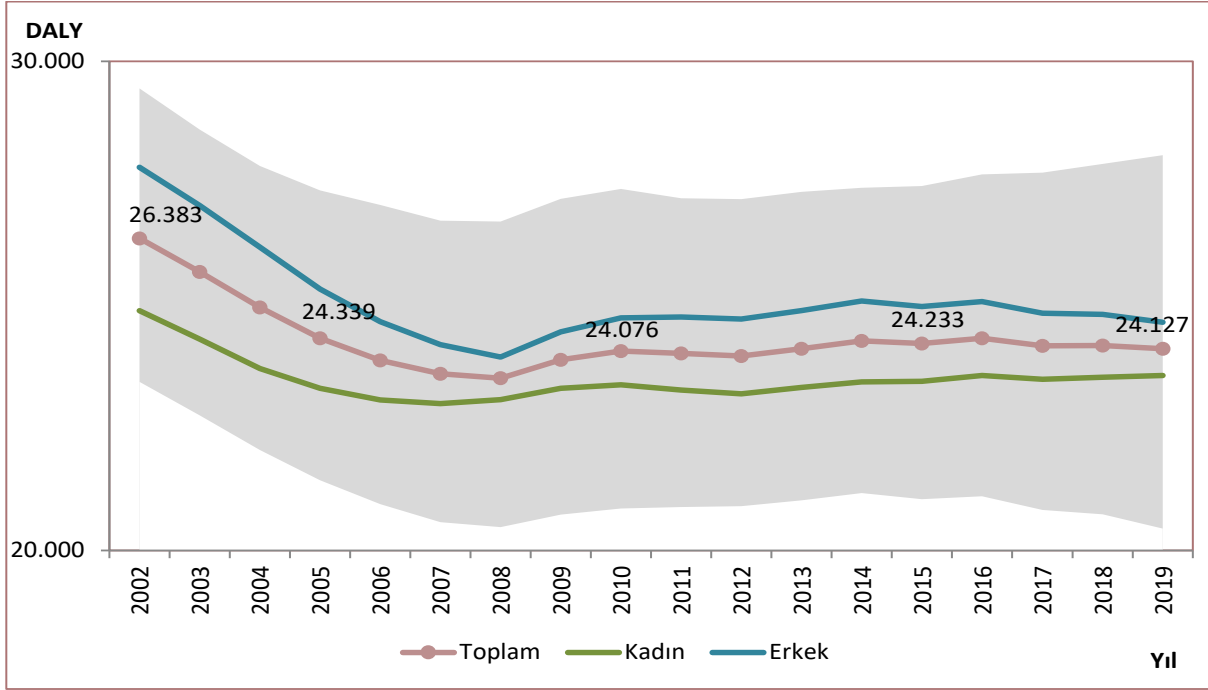
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Tablo 6.6. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	Jinekolojik Hastalıklar	406.154	522.324	28,60
2	Bel Ağrısı	308.071	419.033	36,02
3	Depresif Bozukluklar	335.980	404.457	20,38
4	Baş Ağrısı	306.559	377.634	23,18
5	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	154.195	258.964	67,95
6	Diyabet	86.429	232.807	169,36
7	Anksiyete Bozuklukları	186.421	228.774	22,72
8	Oral Hastalıklar	135.486	188.160	38,88
9	Boyun Ağrısı	111.495	164.588	47,62
10	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	111.867	157.842	41,10

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.3. Yıllara Göre 100.000 Kişie Düşen DALY

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Not: Şekil içerisinde yer alan gölgelendirme, yapılan tahminler için güven aralığını ifade eder.

Tablo 6.7. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.816.681	1.847.044	1,67
2	İnme	585.368	993.082	69,65
3	Bel Ağrısı	714.815	874.588	22,35
4	Neonatal Hastalıklar	2.141.881	845.771	-60,51
5	Diyabet	478.057	818.499	71,21
6	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	327.883	743.637	126,80
7	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	457.684	733.647	60,30
8	Depresif Bozukluklar	515.818	632.644	22,65
9	Baş Ağrısı	462.765	588.744	27,22
10	Jinekolojik Hastalıklar	406.715	522.877	28,56

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.8. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.237.256	1.149.728	-7,07
2	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	277.258	625.682	125,67
3	İnme	286.826	477.022	66,31
4	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	293.287	463.520	58,04
5	Bel Ağrısı	406.744	455.555	12,00
6	Neonatal Hastalıklar	1.194.192	446.864	-62,58
7	Diyabet	224.723	387.889	72,61
8	Trafik Kazaları	270.585	319.815	18,19
9	Konjenital Doğum Anomalileri	571.811	263.262	-53,96
10	Kronik Böbrek Hastalığı	186.682	236.306	26,58

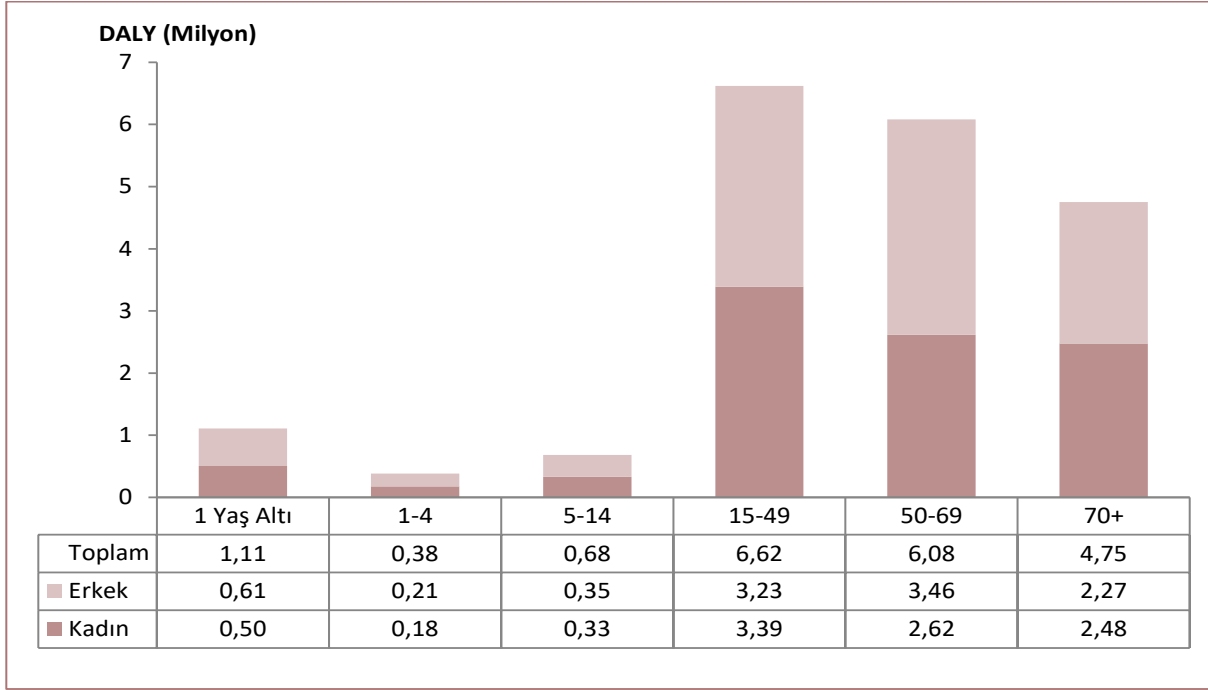
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.9. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	579.425	697.316	20,35
2	Jinekolojik Hastalıklar	406.715	522.877	28,56
3	İnme	298.542	516.060	72,86
4	Diyabet	253.334	430.611	69,98
5	Bel Ağrısı	308.071	419.033	36,02
6	Depresif Bozukluklar	335.980	404.457	20,38
7	Neonatal Hastalıklar	947.689	398.907	-57,91
8	Baş Ağrısı	306.559	377.634	23,18
9	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	165.460	271.901	64,33
10	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	164.398	270.126	64,31

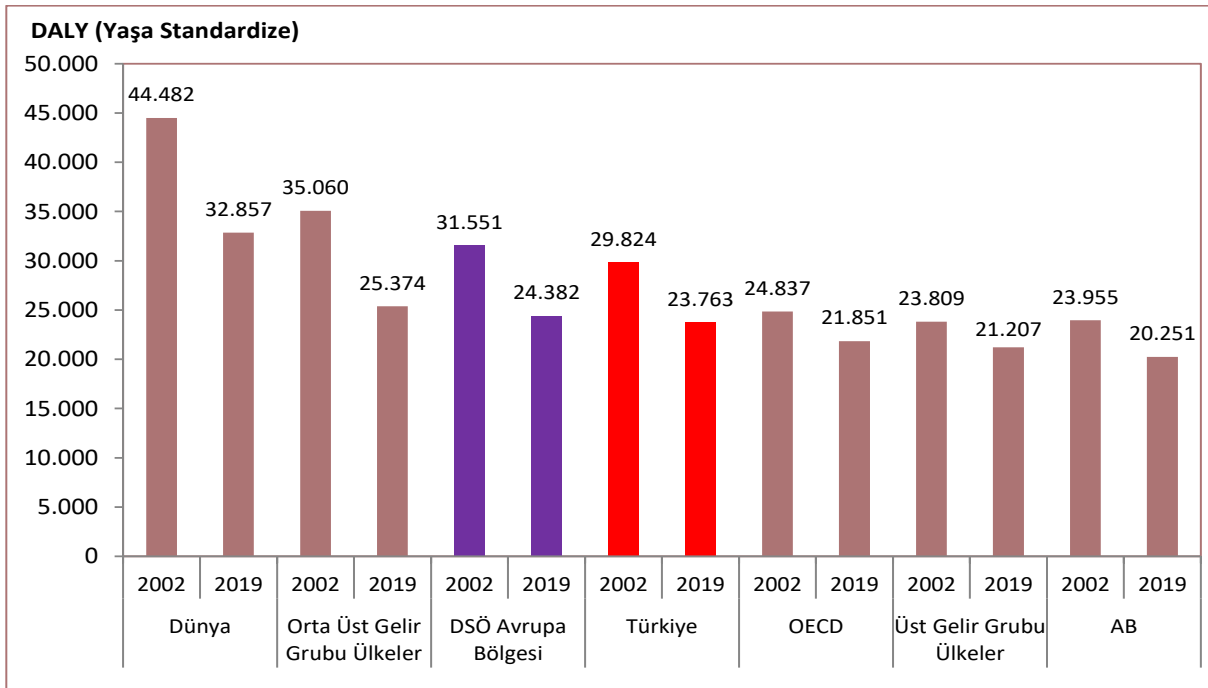
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.4. Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre DALY, (Milyon), 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

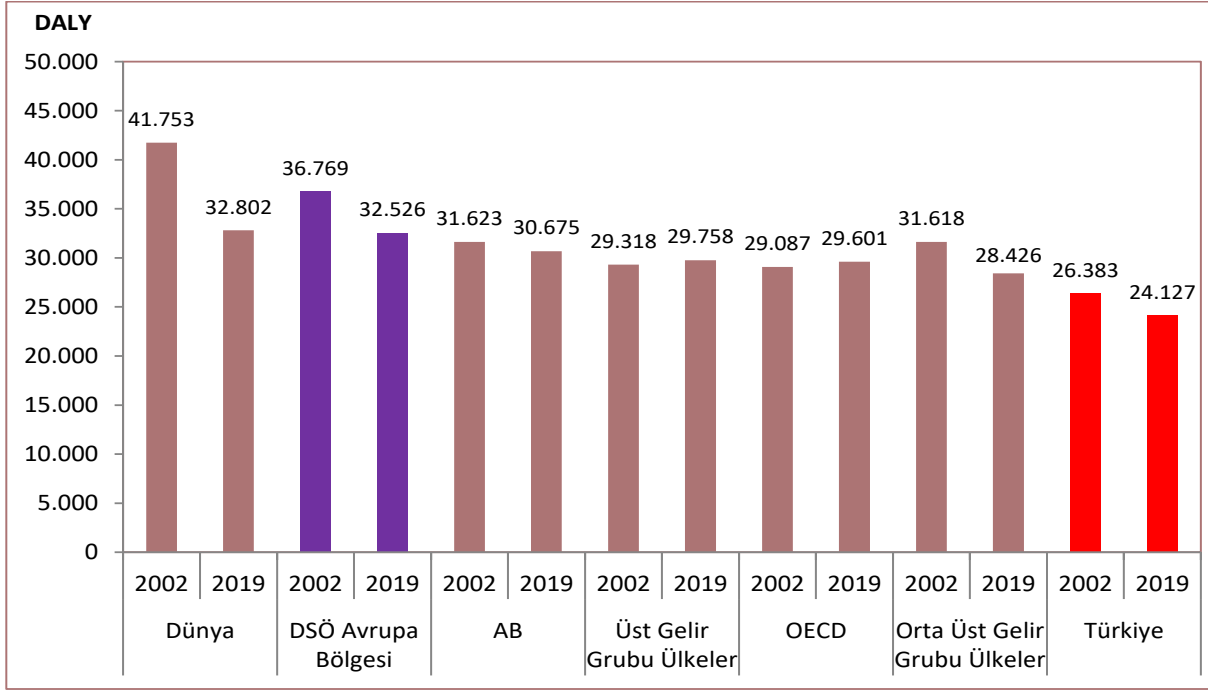
Şekil 6.5. 100.000 Kişiyeye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2002, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Not: Ülke ve yıllar arası karşılaştırmaya olanak sağlamak adına ölçümler yaşa standardize edilmiştir.

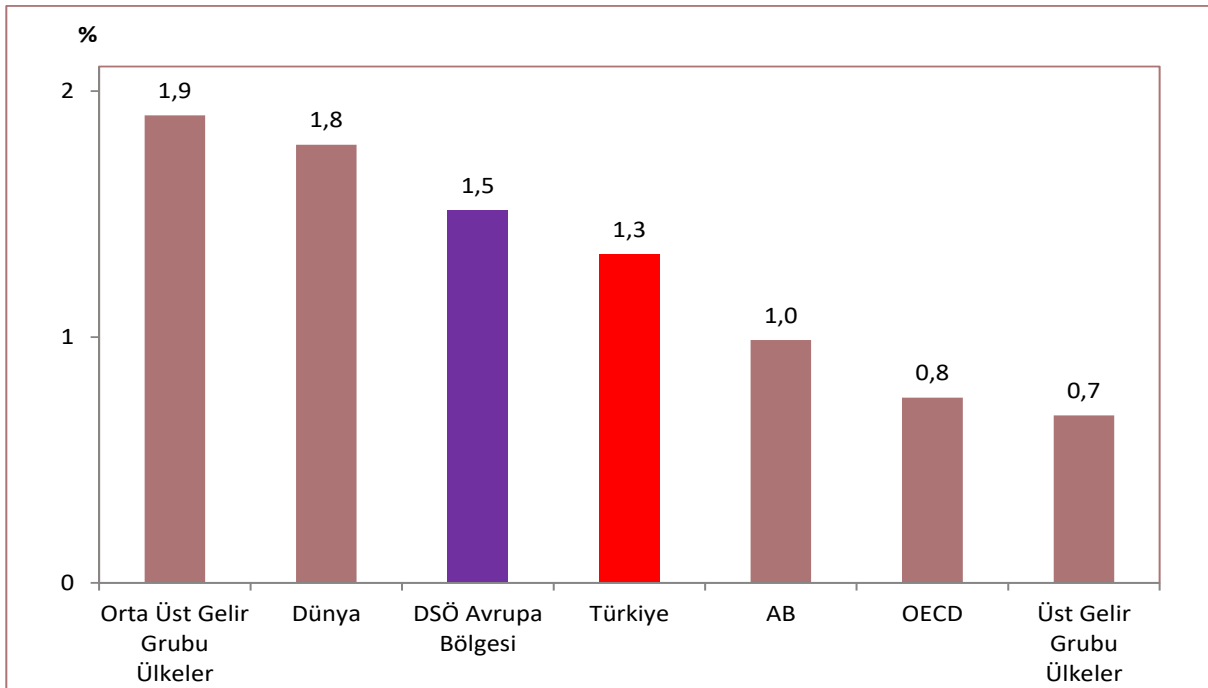
Şekil 6.6. 100.000 Kişiyeye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, 2002, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Not: Hesaplamalar yaş kırılımının da etkisini görmek adına yaşa standardize edilmeden yapılmıştır.

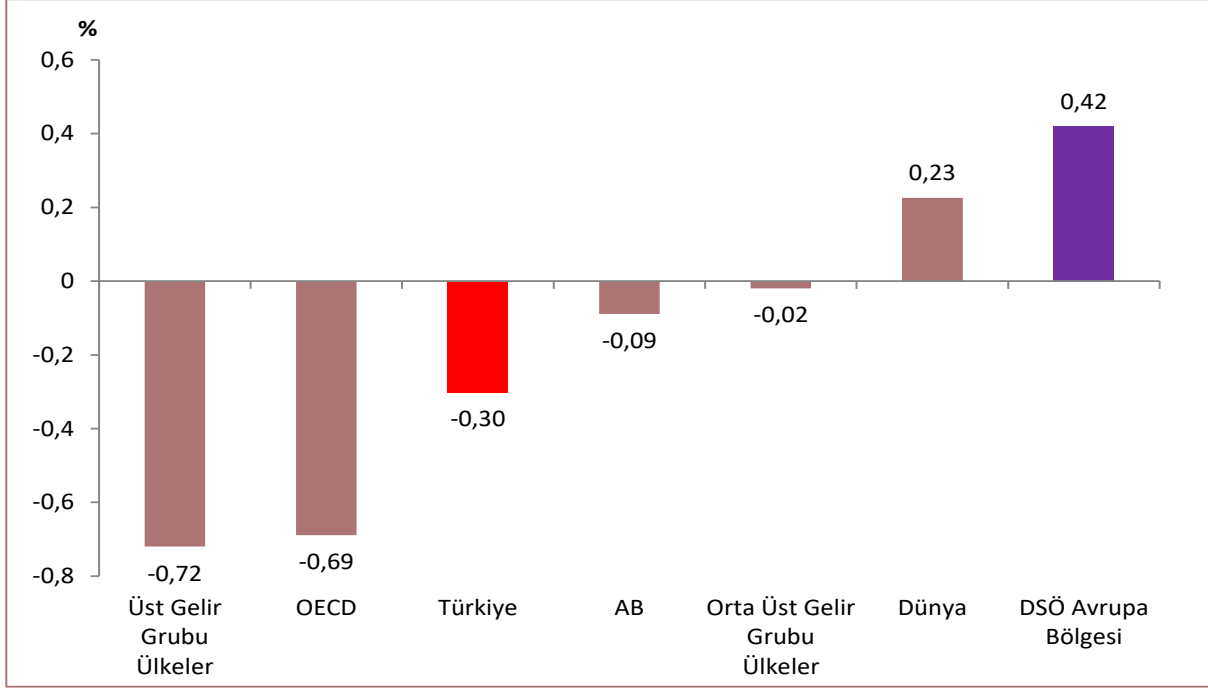
Şekil 6.7. 2002-2019 Yılları Arasında DALY'de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Not: Ülke ve yıllar arası karşılaştırmaya olanak sağlamak adına ölçümler yaşa standardize edilmiştir.

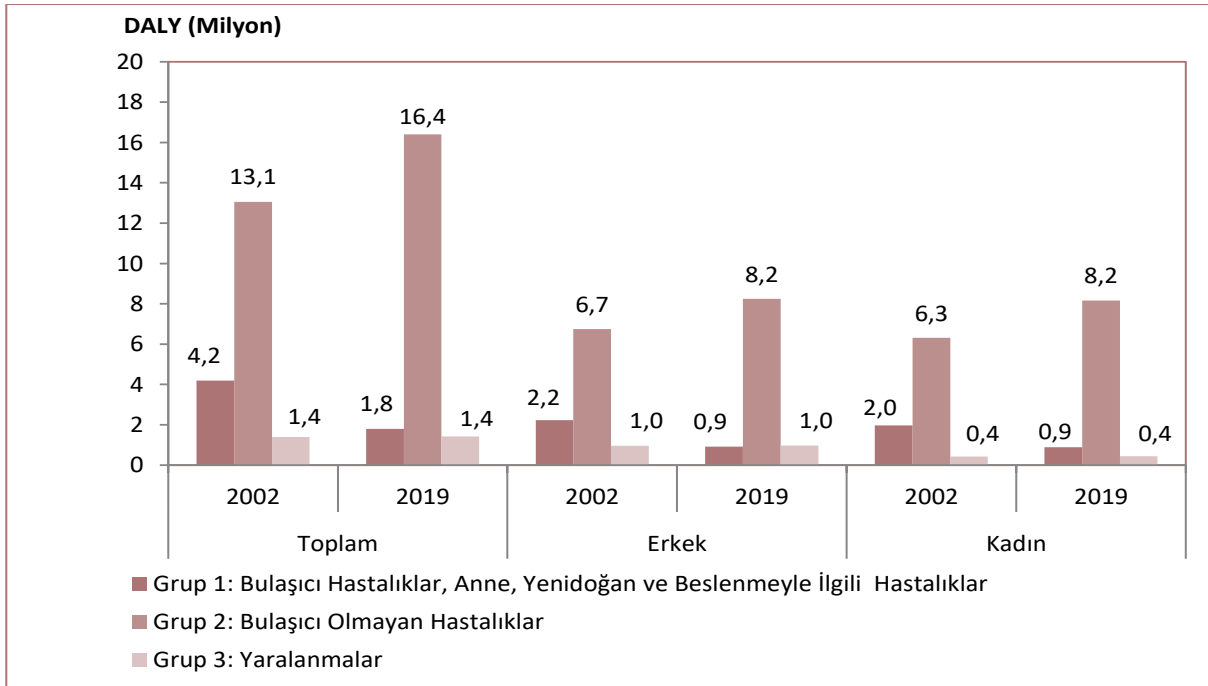
Şekil 6.8. 2002-2019 Yılları Arasında DALY’de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

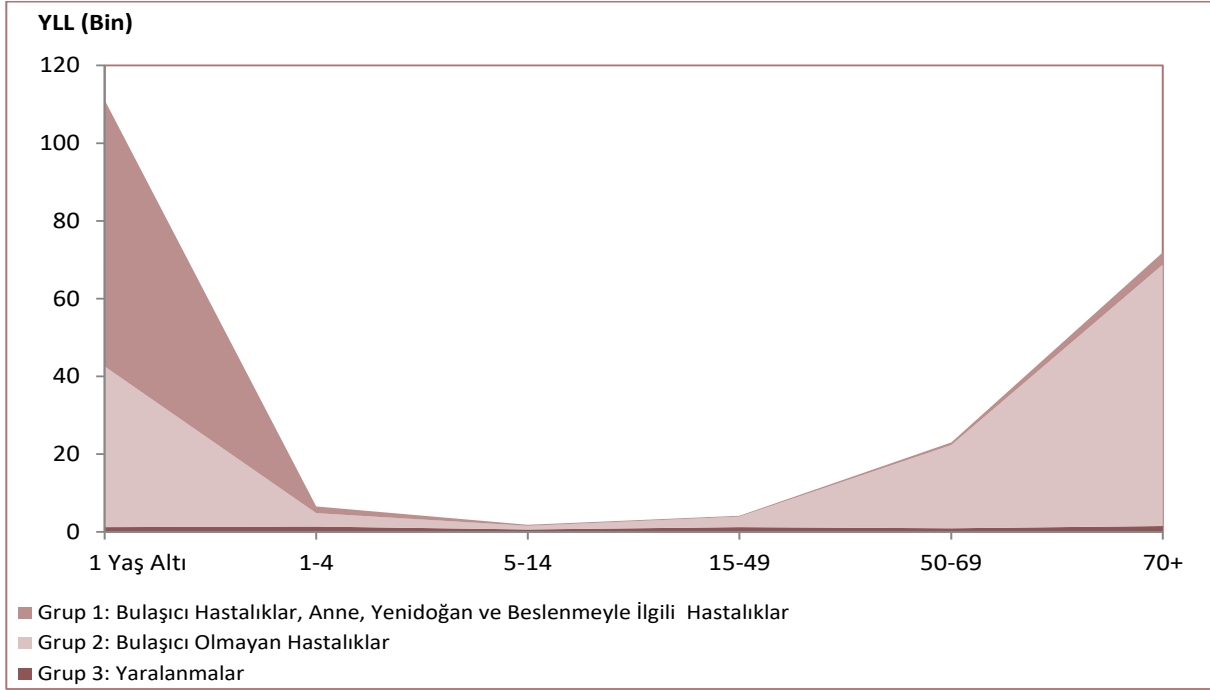
Not: Hesaplamalar yaş kırılımının da etkisini görmek adına yaşa standardize edilmeden yapılmıştır.

Şekil 6.9. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre DALY, (Milyon), 2002, 2019

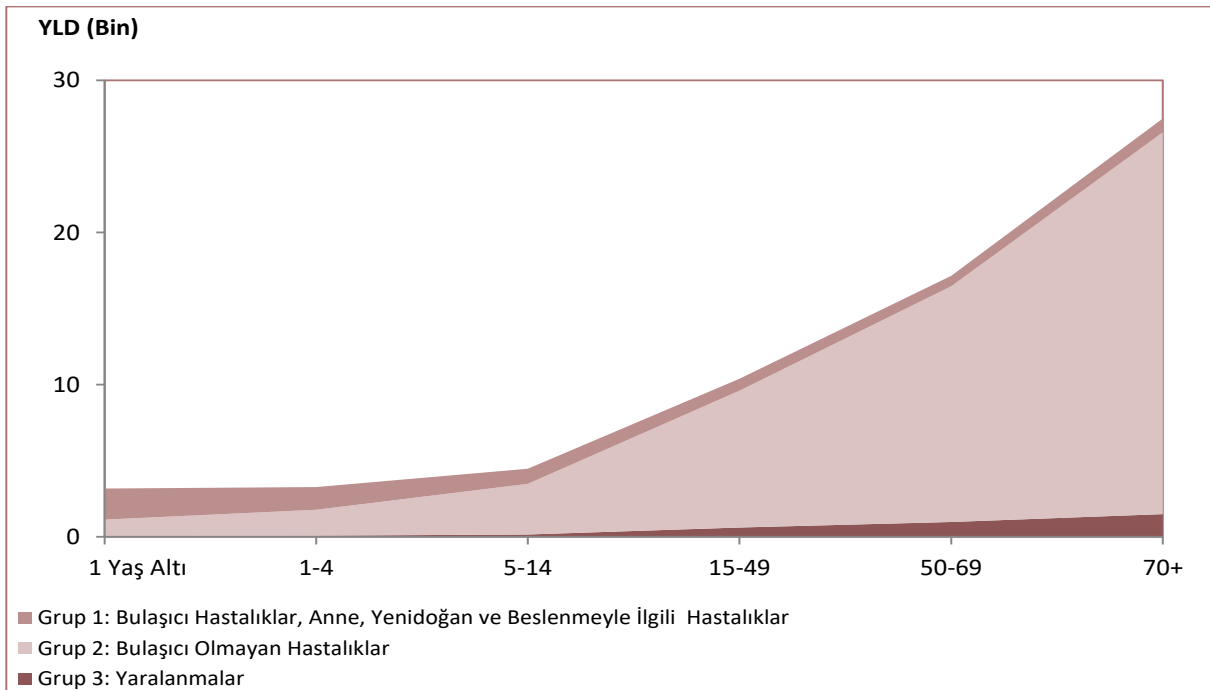
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.10. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen YLL, (Bin), 2019

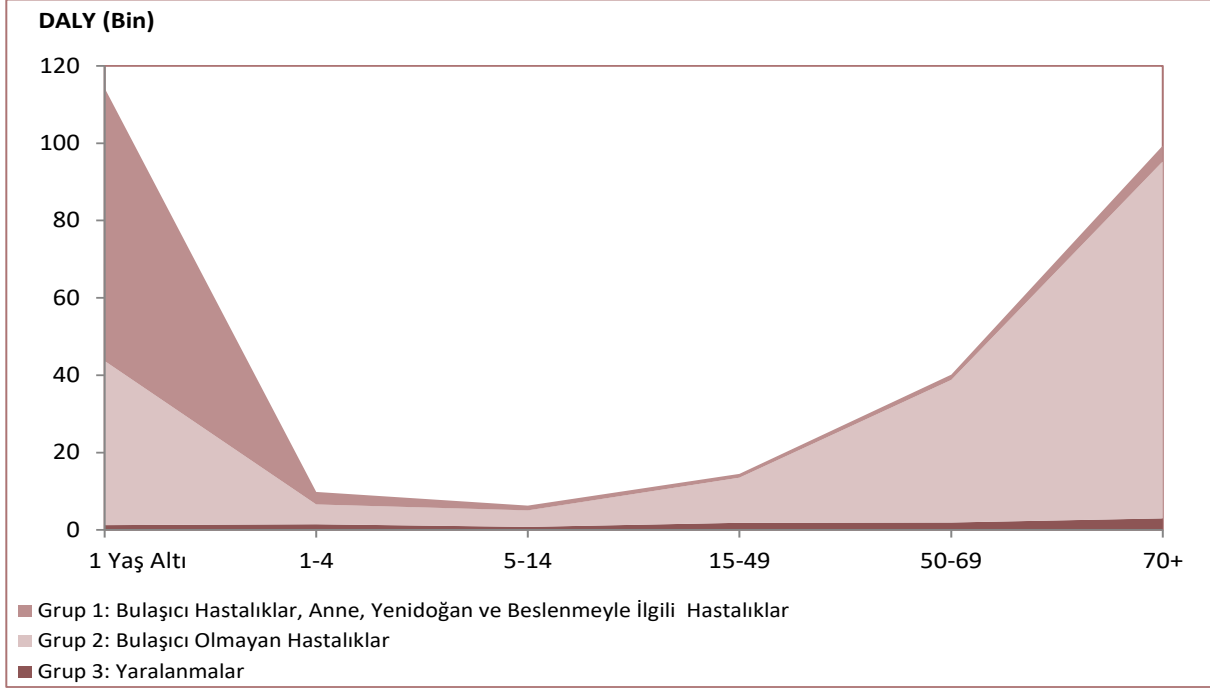
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.11. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen YLD, (Bin), 2019

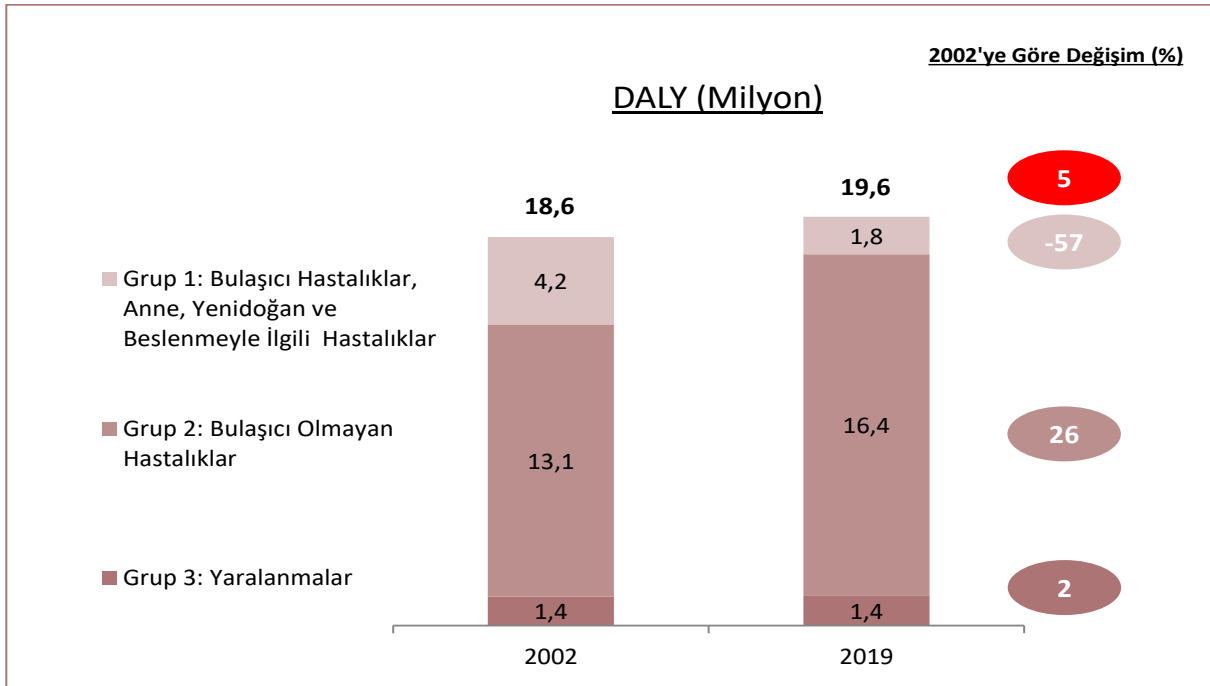
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.12. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, (Bin), 2019

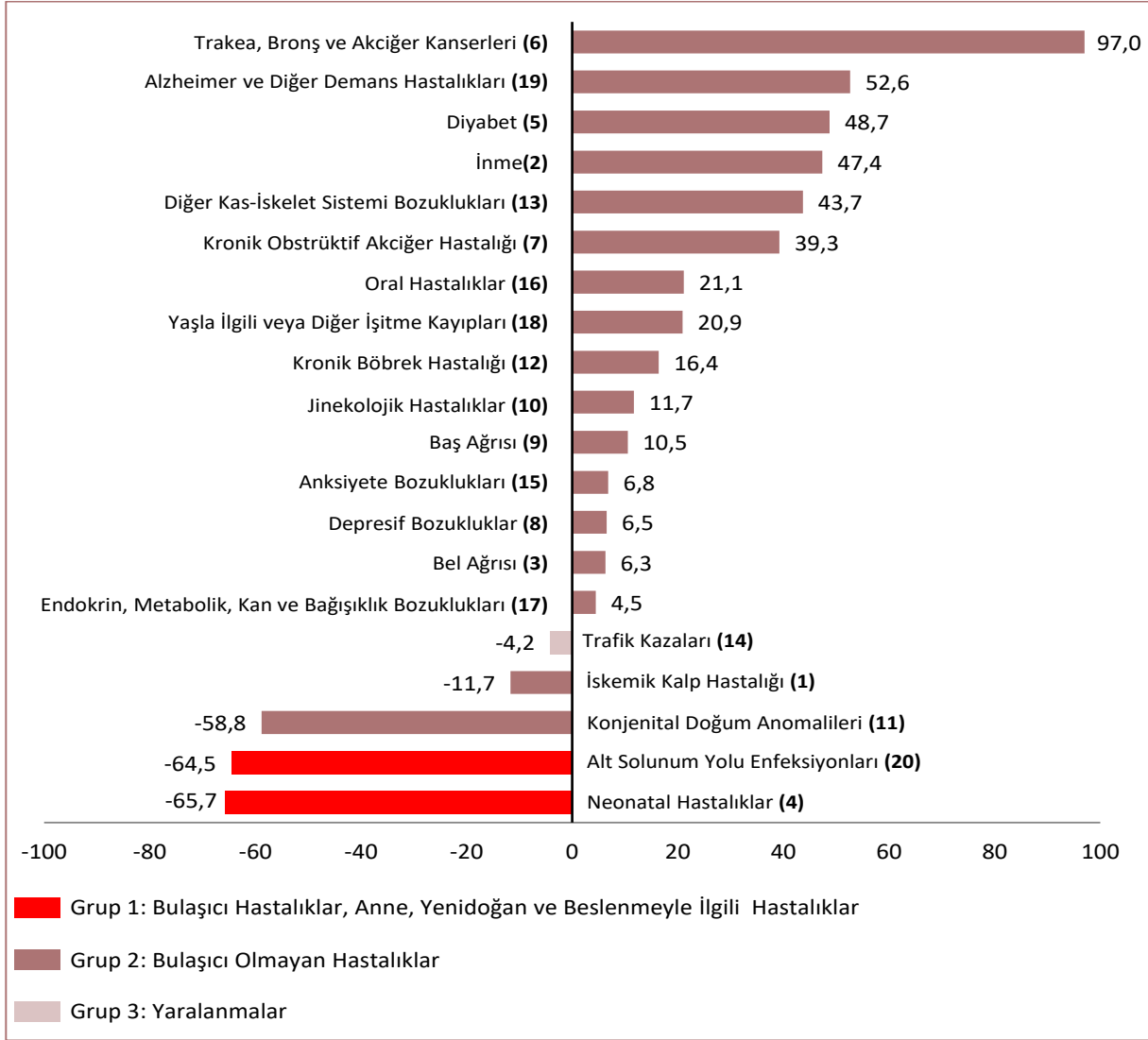
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.13. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY (Milyon), 2002, 2019 ve 2002'ye Göre Değişim, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

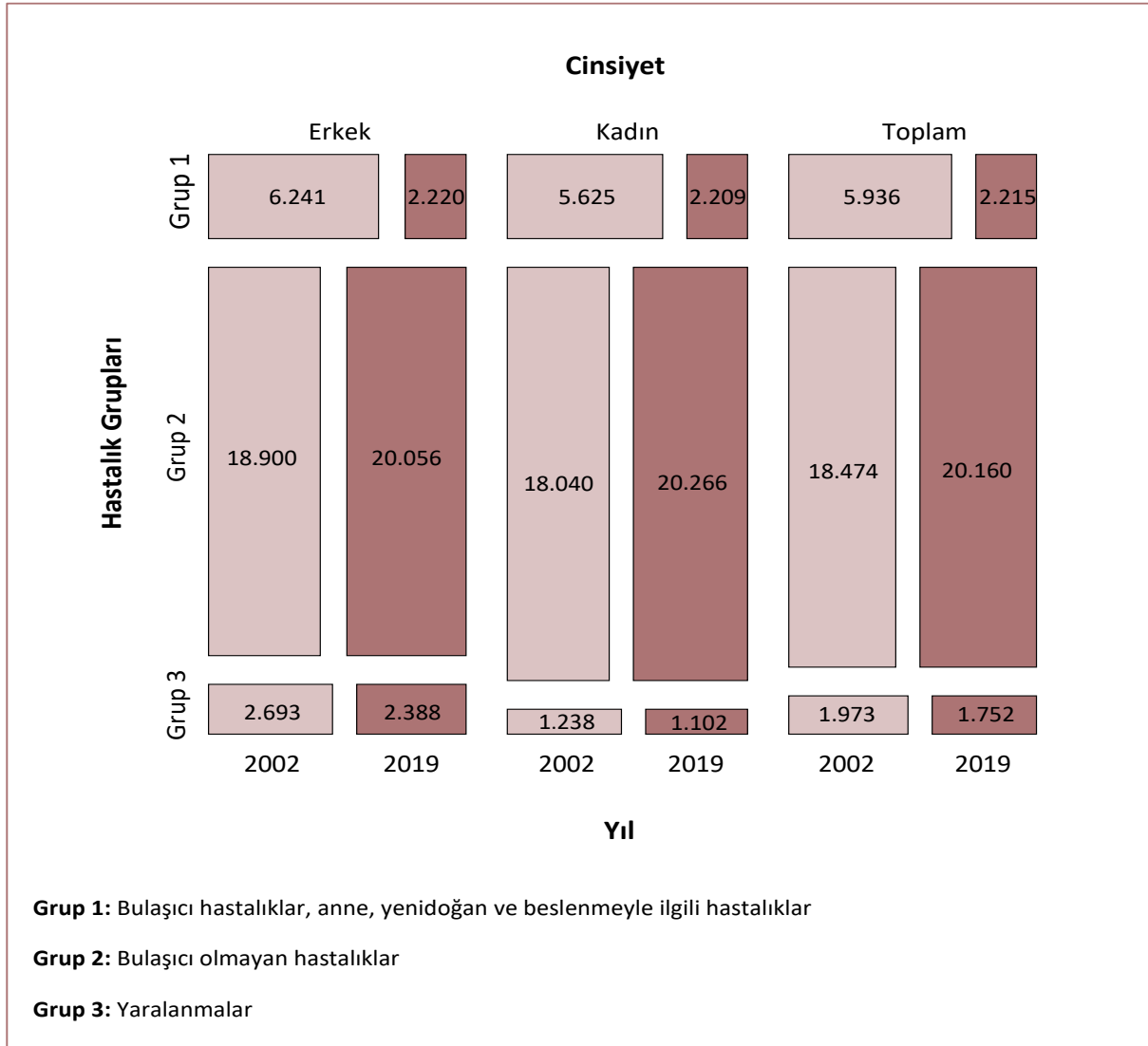
Şekil 6.14. 2019 Yılı İlk 20 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

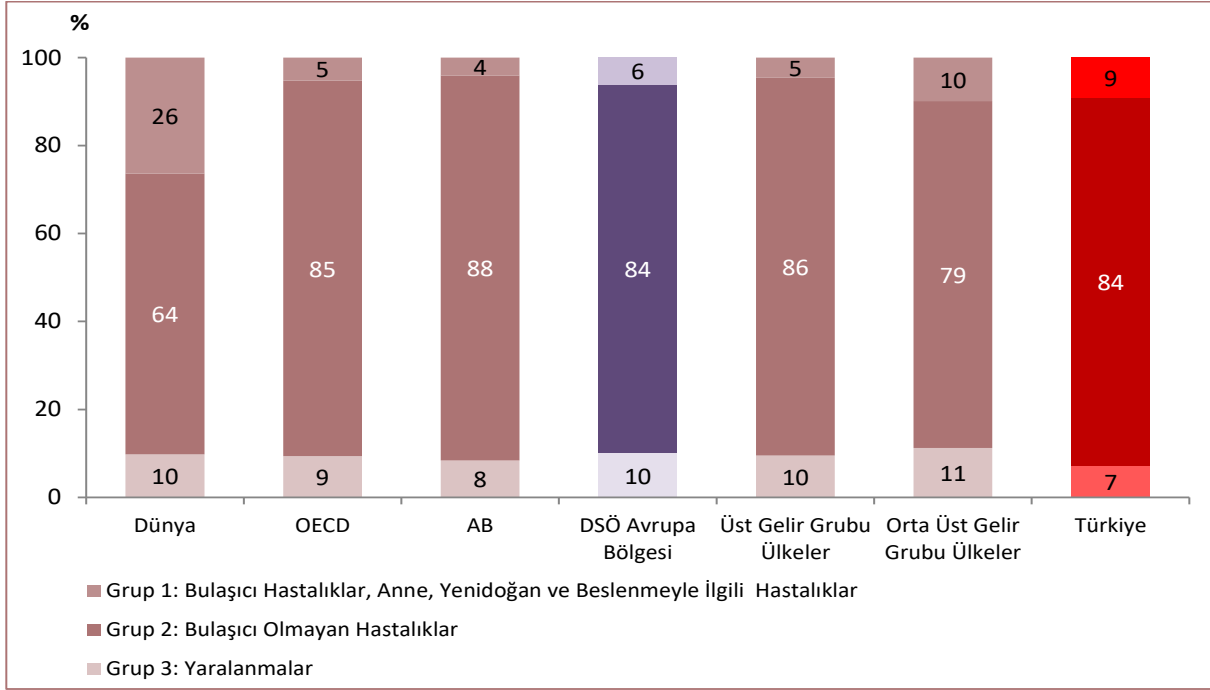
Not: Nedenlerin yanında parantez içinde yazan sayılar ilgili nedenin "2019 yılı ilk 20 DALY nedeni" içerisindeki sırasını göstermektedir.

Şekil 6.15. Ana Hastalık Grupları ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, 2002, 2019

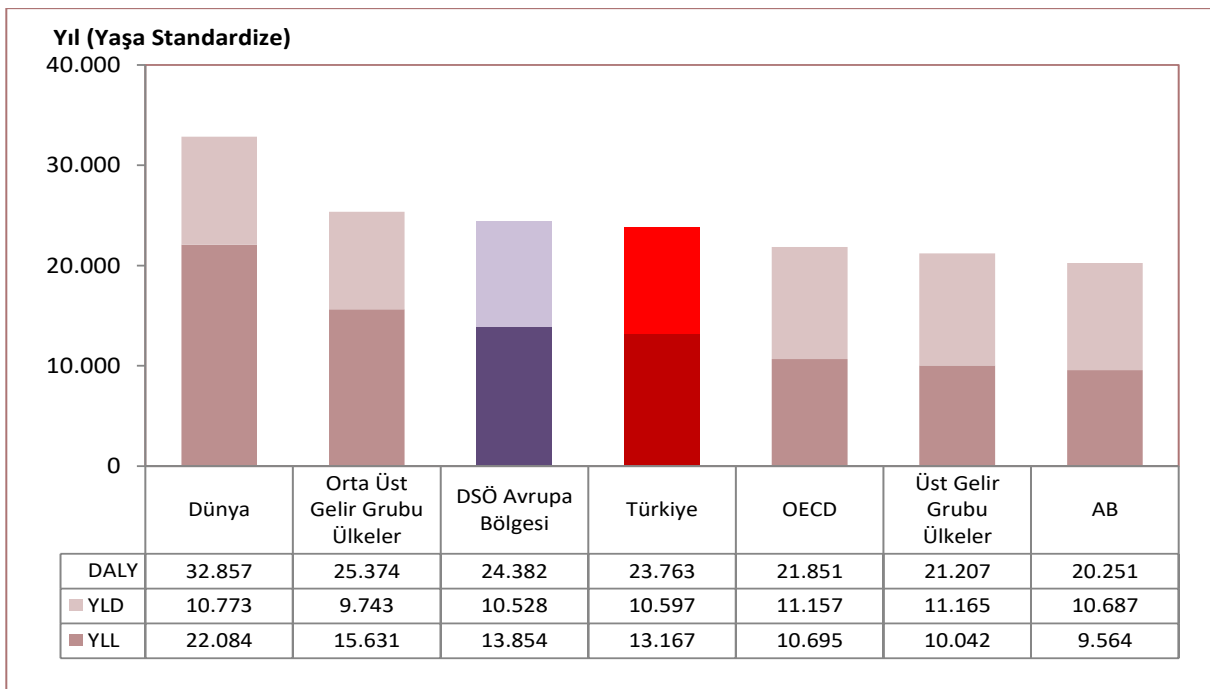
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.16. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.17. 100.000 Kişiye Düşen DALY, YLL ve YLD'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

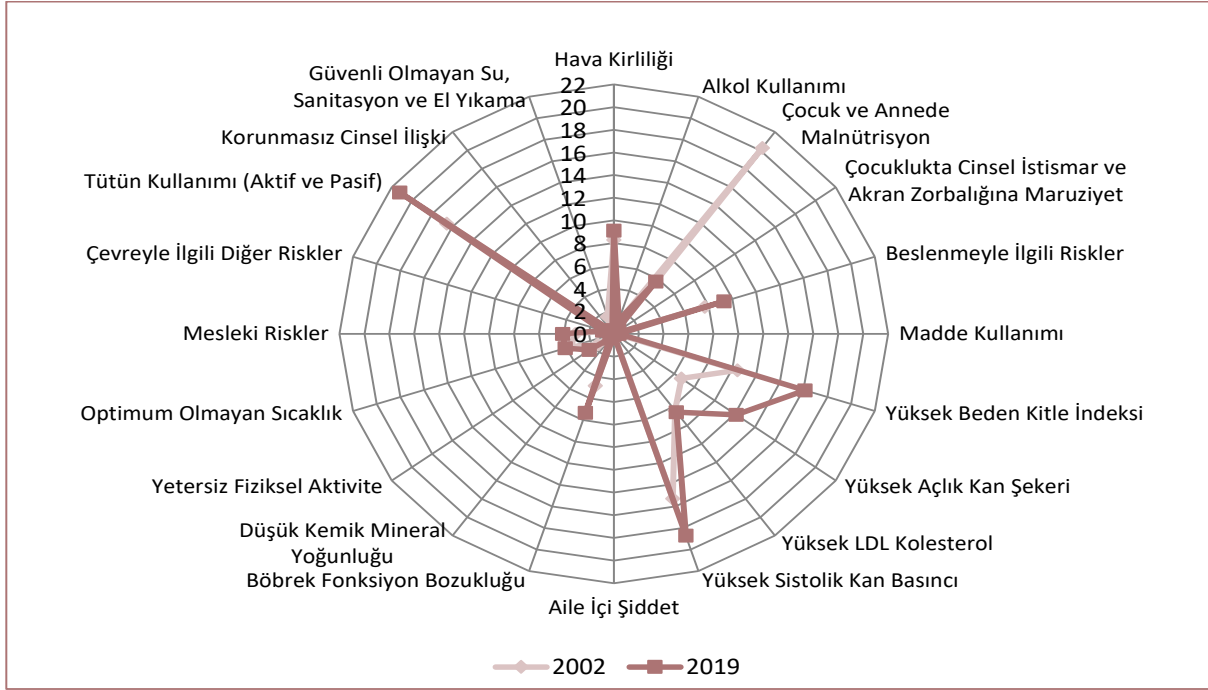
Not: Ülke ve yıllar arası karşılaştırmaya olanak sağlamak adına ölçümler yaşa standardize edilmiştir.

Tablo 6.10. Cinsiyete Göre Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, 2002, 2019

Risk Faktörleri	2002			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tütün Kullanımı (Aktif ve Pasif)	4.998	1.534	3.283	5.211	1.564	3.407
Yüksek Beden Kitle İndeksi	2.234	2.150	2.193	2.901	2.952	2.927
Yüksek Sistolik Kan Basıncı	3.211	2.288	2.754	2.842	2.477	2.662
Yüksek Açlık Kan Şekeri	1.485	1.312	1.400	2.249	2.168	2.209
Hava Kirliliği	1.845	1.151	1.502	1.673	1.078	1.379
Beslenmeyle İlgili Riskler	1.773	933	1.357	1.608	1.091	1.352
Yüksek LDL Kolesterol	1.959	906	1.438	1.403	910	1.159
Böbrek Fonksiyon Bozukluğu	1.011	848	930	1.156	1.087	1.122
Çocuk ve Annede Malnütrisyon	4.012	3.600	3.808	1.017	1.089	1.053
Mesleki Riskler	1.674	324	1.006	1.604	330	973
Optimum Olmayan Sıcaklık	678	518	599	562	474	519
Yetersiz Fiziksel Aktivite	331	264	298	422	357	390
Alkol Kullanımı	404	104	255	384	91	239
Madde Kullanımı	135	120	128	201	170	186
Güvenli Olmayan Su, Sanitasyon ve El Yıkama	416	351	384	178	163	171
Çevreyle İlgili Diğer Riskler	225	115	171	191	105	148
Düşük Kemik Mineral Yoğunluğu	78	74	76	128	140	134
Çocuklukta Cinsel İstismar ve Akran Zorbalığına Maruziyet	125	116	121	129	132	130
Aile İçi Şiddet	-	202	100	-	206	102
Korunmasız Cinsel İlişki	12	83	47	21	94	57

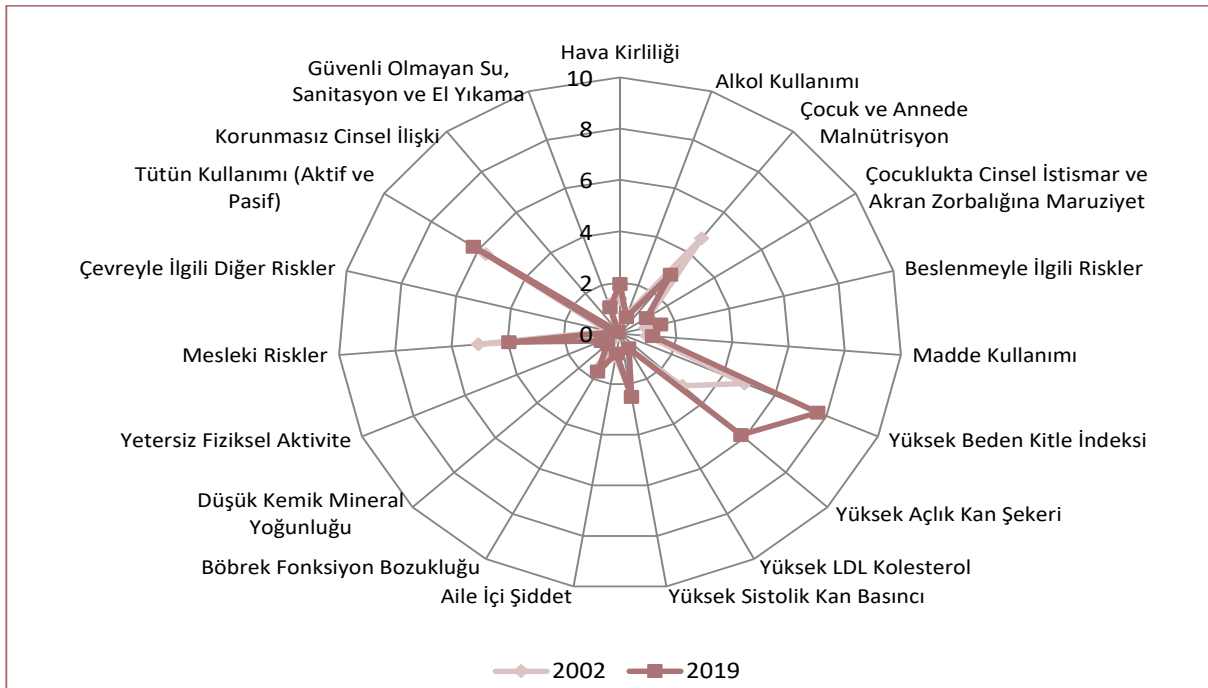
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.18. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLL'nin Payı, (%), 2002, 2019

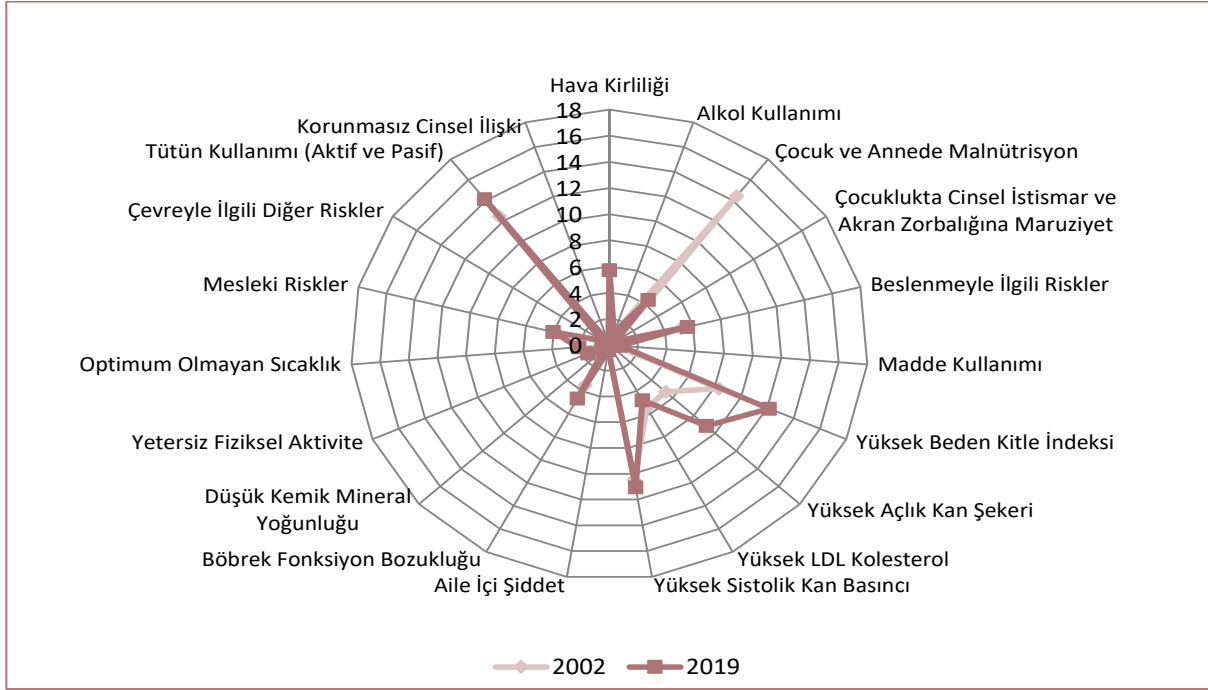
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.19. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLD'nin Payı, (%), 2002, 2019

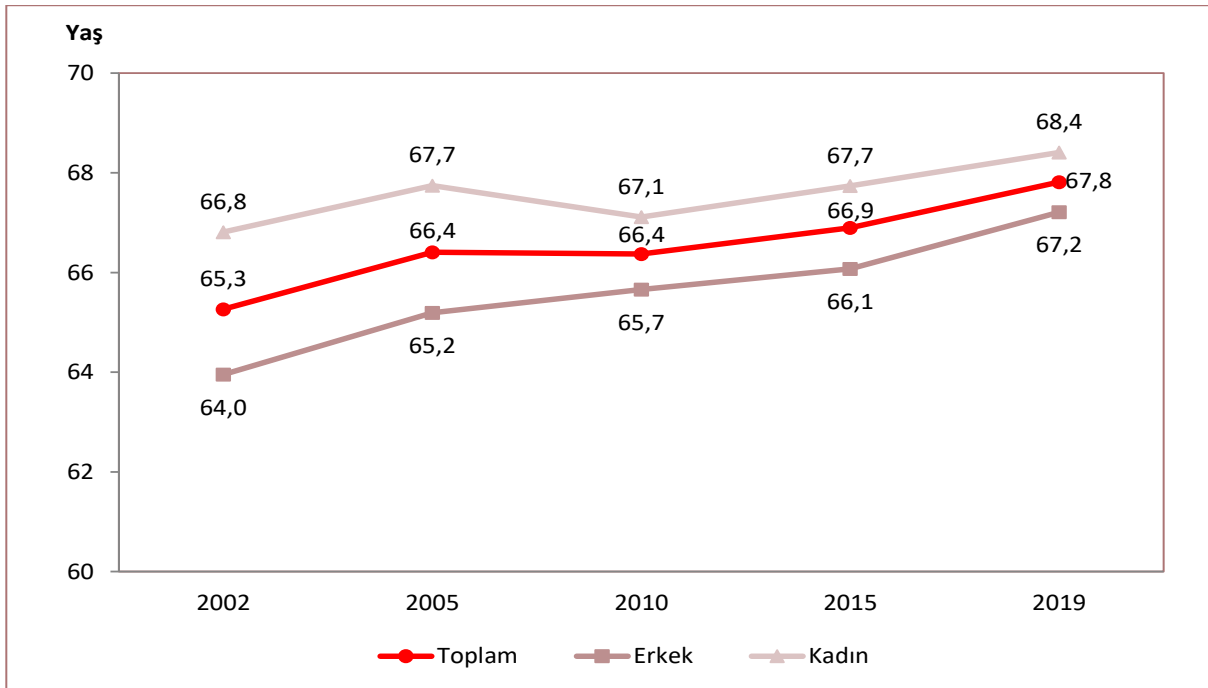
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.20. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen DALY'nin Payı, (%), 2002, 2019

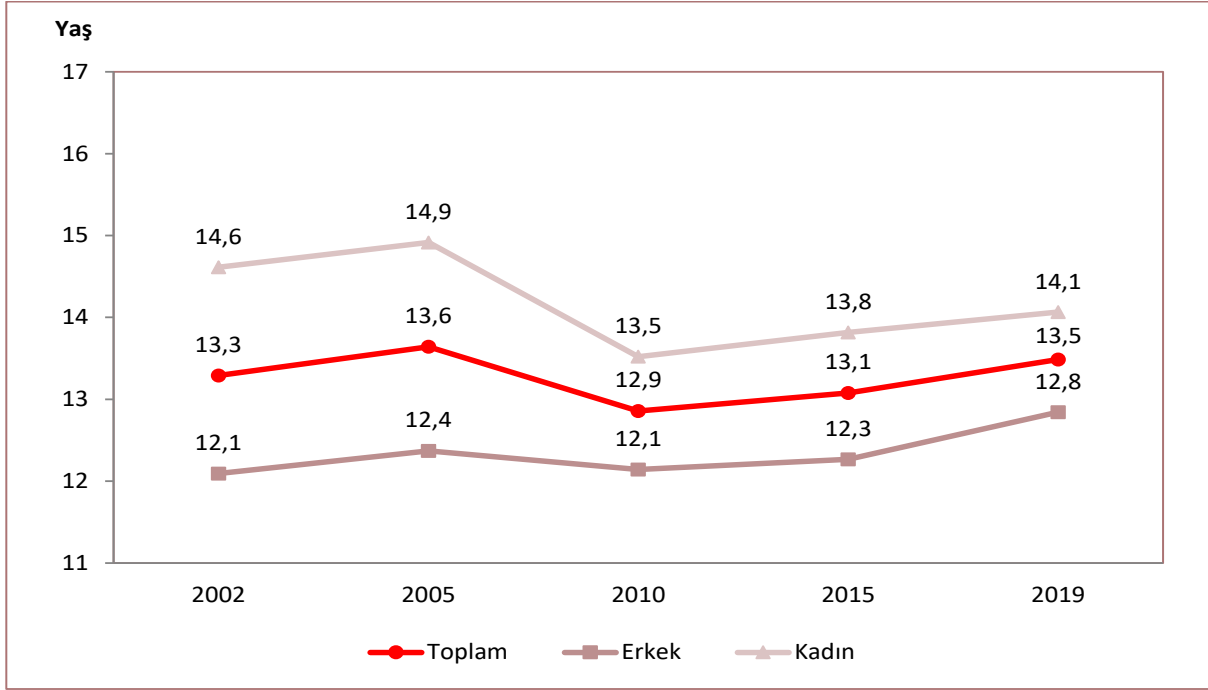
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.21. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumdaki HALE

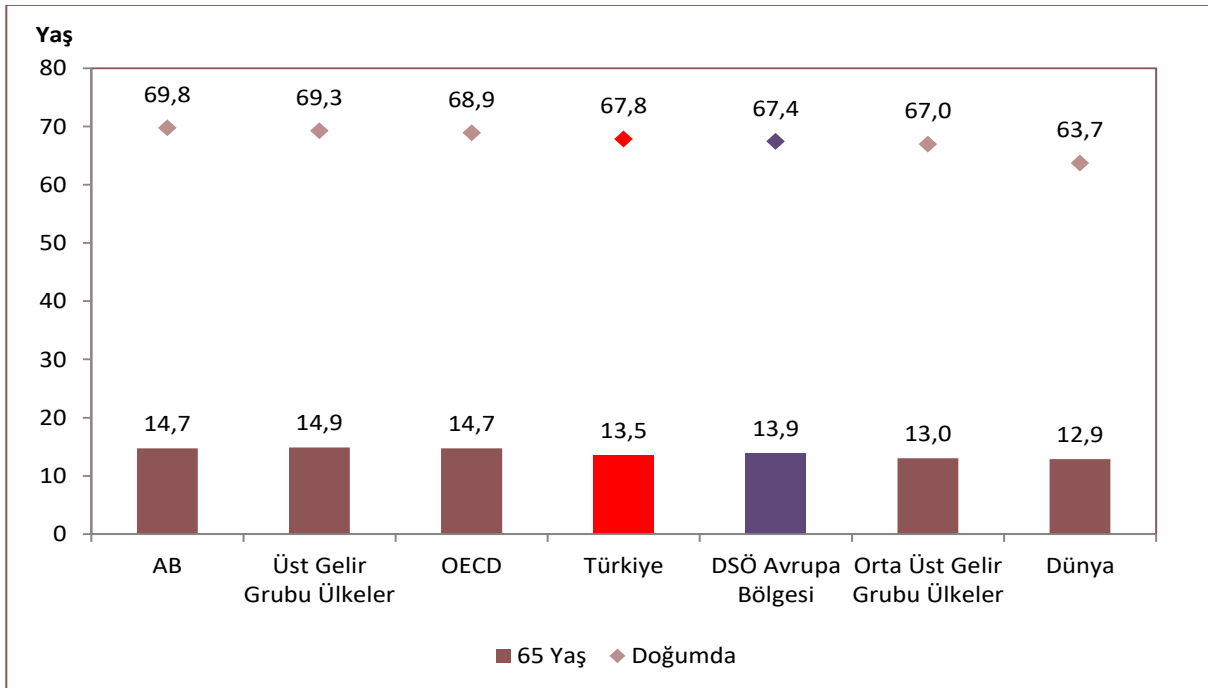
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.22. Yıllara ve Cinsiyete Göre 65 Yaşındaki HALE

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.23. Doğumda ve 65 Yaşındaki HALE Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Bölüm 6 ile İlgili Açıklamalar

☑ **Engelliliğe Ayarlanmış Yaşam Yılı (DALY):** Erken yaşlardaki ölümler ile ölümle sonuçlanmayan ancak uzun dönemli işlev kaybına yol açan hastalıklar ve yaralanmalar nedeniyle kaybedilen yılları sayan mutlak bir sağlık kaybı ölçütüdür. 1 DALY, 1 sağlıklı yaşam yılından kaybı ifade eder.

☑ **Engellilikle Geçirilen Yaşam Yılı (YLD):** Ölüme yol açmayan ancak ideal olmayan sağlık koşullarında yaşanan yılları ifade eder.

☑ **Kaybedilen Yaşam Yılı (YLL):** Erken ölüm sebebiyle kaybedilen yaşam yılı olarak ifade edilir.

☑ DALY iki bileşenin toplamından oluşur;

DALY = YLL (Mortalite Yükü) + YLD (Morbidite Yükü)

☑ **Grup 1 Hastalıklar:** Bulaşıcı hastalıklar, anne, yenidoğan ve beslenmeyle ilgili hastalıkları ifade eder.

☑ **Grup 2 Hastalıklar:** Bulaşıcı olmayan hastalıkları ifade eder.

☑ **Grup 3 Hastalıklar:** Yaralanmaları ifade eder.

☑ **Sağlığa Ayarlanmış Yaşam Yılı (HALE):** Kişinin, hayatında ne kadarlık süreyi sağlıklı bir şekilde yaşadığını ifade eder. Yıl cinsinden ifade edilir.

☑ Hastalık Yükü çalışmalarında metodolojik farklılıklar olması sebebiyle daha önceki yıllarda yapılan çalışmalar ile karşılaştırma yapmak uygun değildir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

☑ Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019 (KHY-2019); 286 ölüm nedeninin, 369 hastalık ve yaralanmanın ve 87 risk faktörünün 204 ülke için değerlendirilerek ulusal ve küresel düzeyde sağlık profili ve sağlık profilindeki değişiklikleri ölçümleyebilmek için gerçekleştirilen bir çalışmadır.

☑ Çalışma, Washington Üniversitesi Sağlık Ölçümleri ve Değerlendirme Enstitüsü (IHME) tarafından yapılmıştır.

☑ Hastalık yükü çalışmaları, sağlık politikalarında önceliklerin belirlenmesi ve yürütülen programların sonuçlarının değerlendirilmesi açısından önemli bir bilgi kaynağıdır.

☑ Ülkelerdeki ve bölgelerdeki erken yaşlardaki ölümler ile ölümle sonuçlanmayan ancak uzun dönemli işlev kaybına yol açan hastalıkların ve yaralanmaların neden olduğu yükü ve risk faktörlerine atfedilen yükü hesaplamak adına çalışma büyük önem arz etmektedir.

☑ Çalışma cinsiyet, yaş grubu, yıl, ülke, bölge, hastalık ve risk faktörleri düzeyinde veriler sunarak hastalık yükü değerlerinde detaylı karşılaştırma yapmaya olanak sağlamaktadır.

☑ GBD 2017 çalışmasıyla kıyaslandığında GBD 2019'da jinekolojik hastalıklara ait DALY ve YLD değerlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sebebi hesaplama metodolojisinde yapılan değişikliklerdir. Toplumda hastaneye yatmayı gerektirmeyen vakaları daha iyi yakalayan bir veri dönüşümü kullanılmasıyla GBD 2019'da jinekolojik vakaların değerlerinde yükselmeler görülmüştür. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler aşağıdaki linklerde yer almaktadır.

http://www.healthdata.org/results/gbd_summaries/2019/gynecological-diseases-level-3-cause

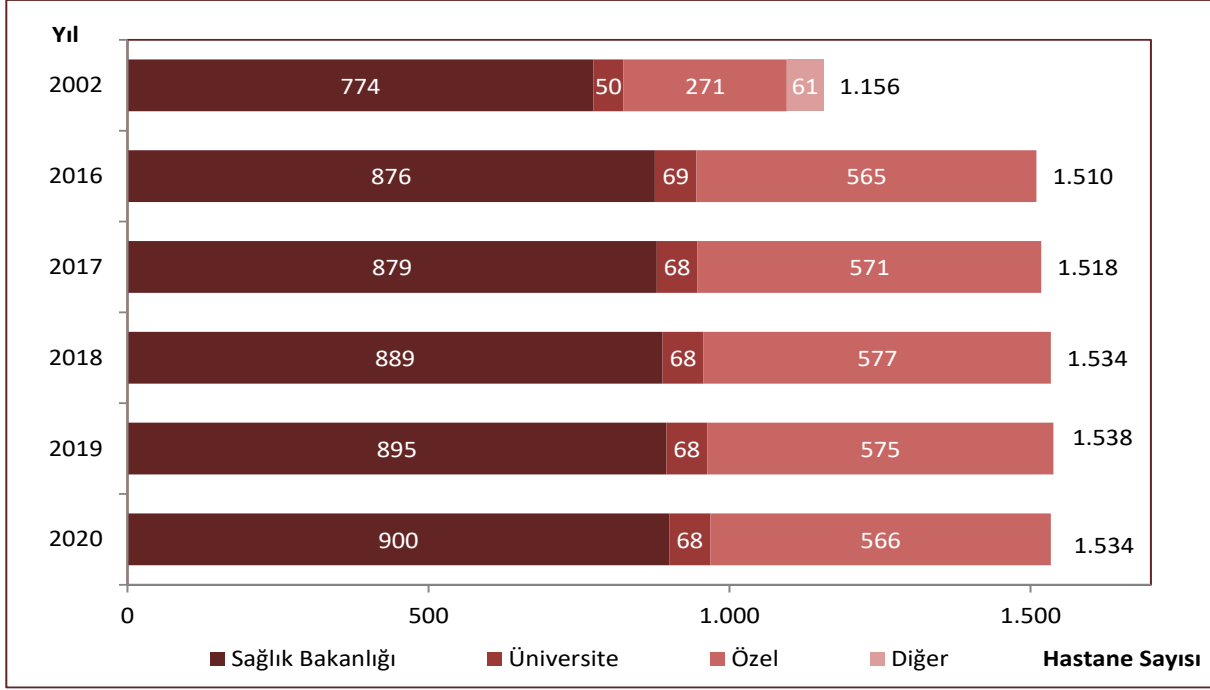
http://www.healthdata.org/results/gbd_summaries/2019/other-gynecological-diseases-level-4-cause

BÖLÜM 7

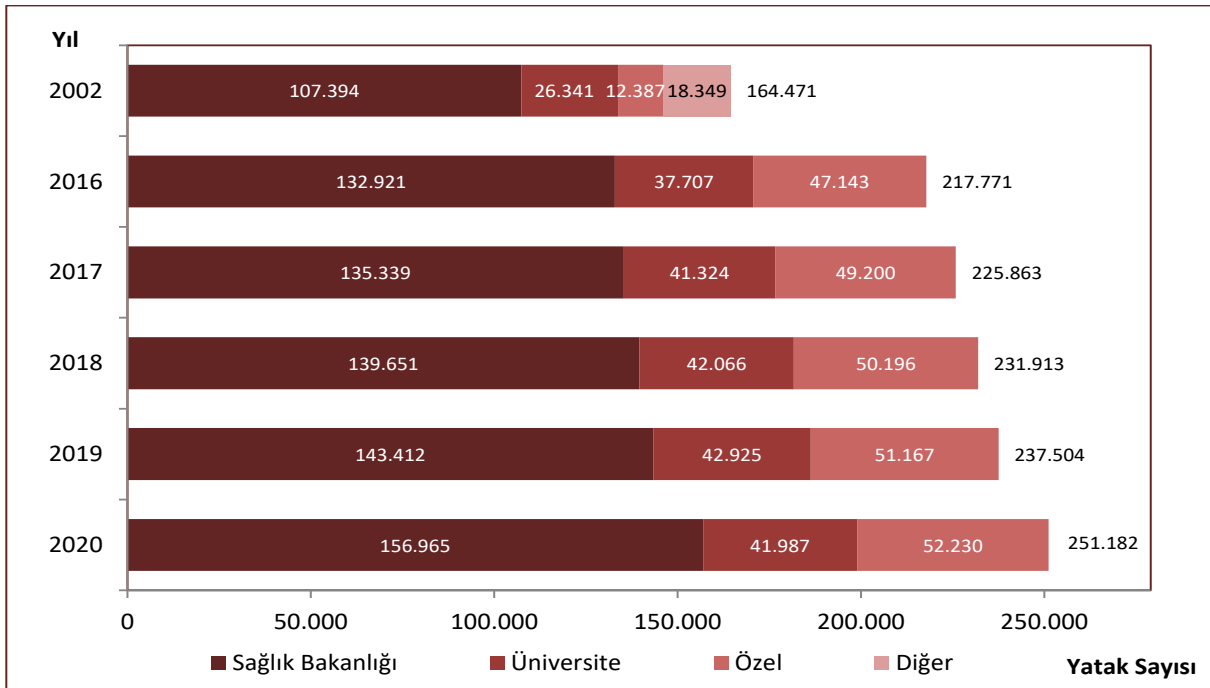
Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Şekil 7.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Yatağı Sayısı

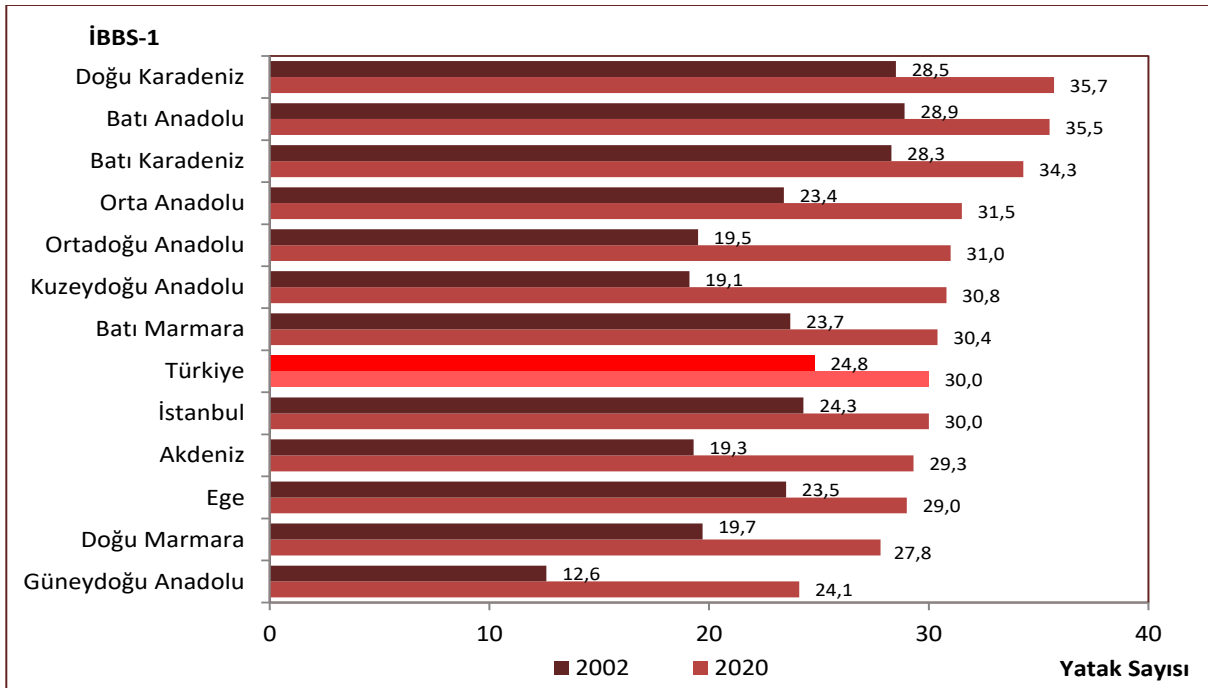
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.1. Dallara Göre Hastane ve Yatak Sayıları, 2020

Dallar	Hastane	Yatak
Genel Hastane	1.429	233.371
Entegre İlçe Devlet Hastanesi	288	1.621
Şehir Hastanesi	18	24.372
Belediye Hastanesi	2	333
Genel Eğitim Hastanesi	128	85.959
Diğer Genel Hastaneler	993	121.086
Göz Hastalıkları Hastanesi	25	293
Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi	20	3.579
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi	18	2.612
Psikiyatri Hastanesi	11	3.952
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	11	3.688
Çocuk Hastalıkları Hastanesi	4	1.253
Kalp ve Damar Cerrahisi Hastanesi	4	599
Onkoloji Hastanesi	3	844
Kemik Hastalıkları Hastanesi	3	436
Meslek Hastalıkları Hastanesi	2	234
Lösemili Çocuklar Hastanesi	1	200
Spastik Çocuklar Hastanesi ve Rehabilitasyon Merkezi	1	54
Lepra Hastanesi	1	34
Ortopedi ve Travmatoloji Hastanesi	1	33
Toplam	1.534	251.182

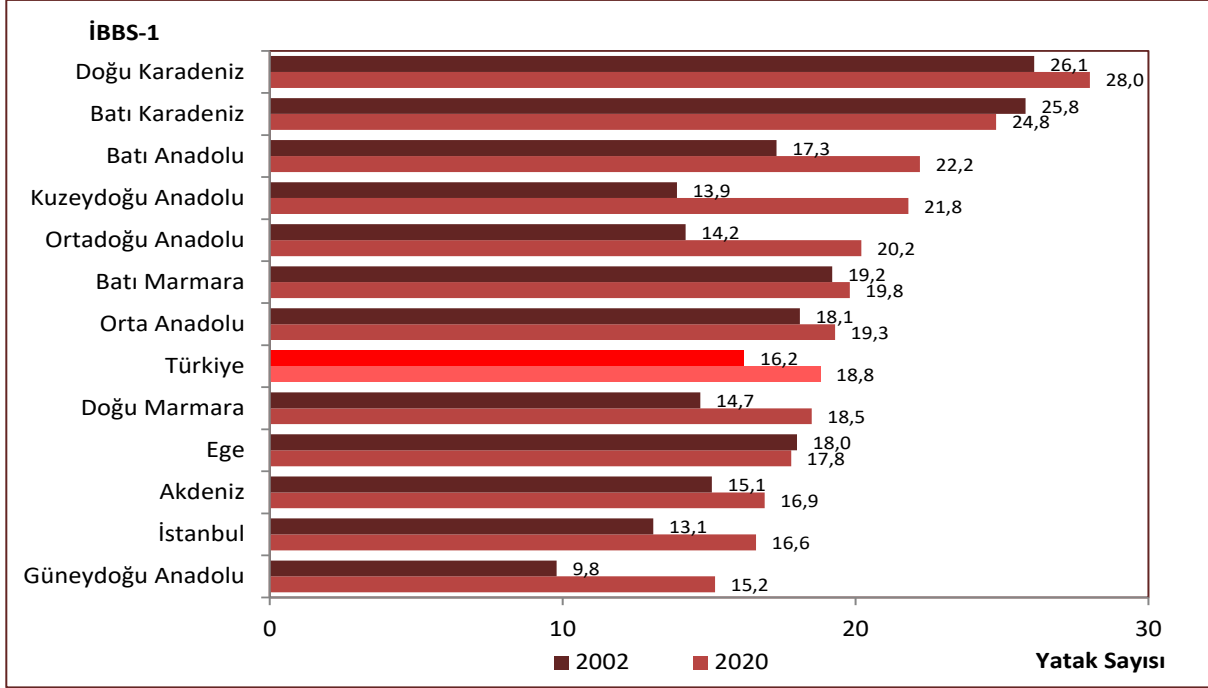
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.3. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

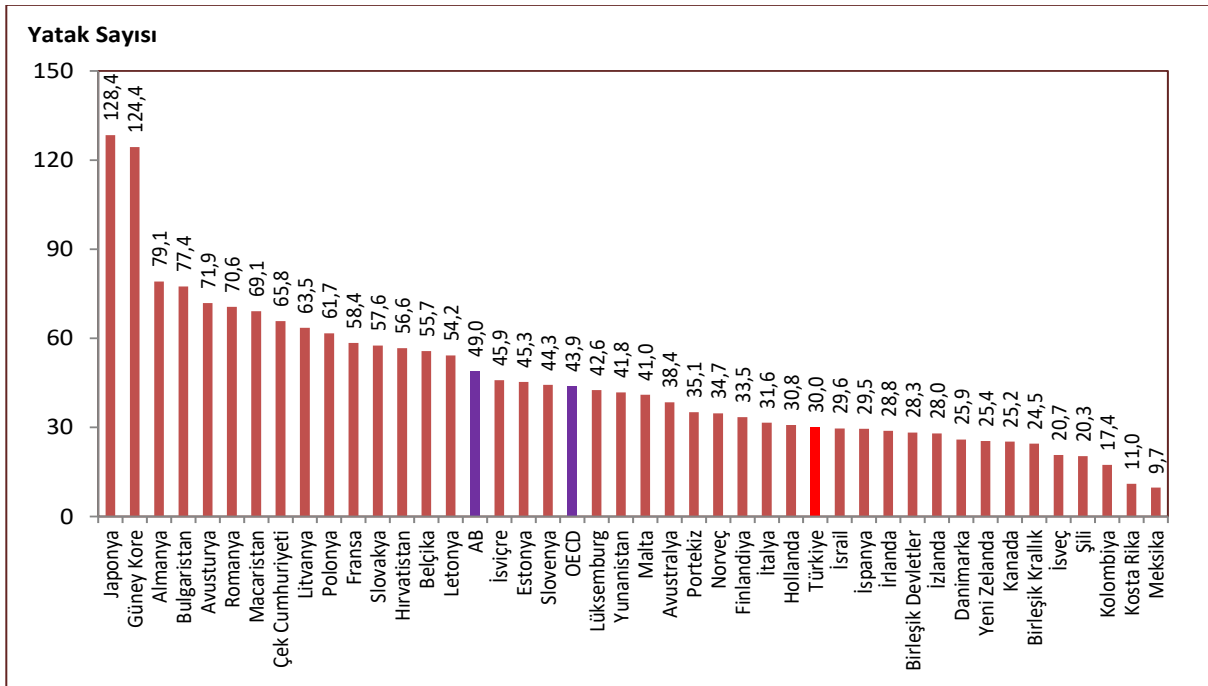
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.4. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

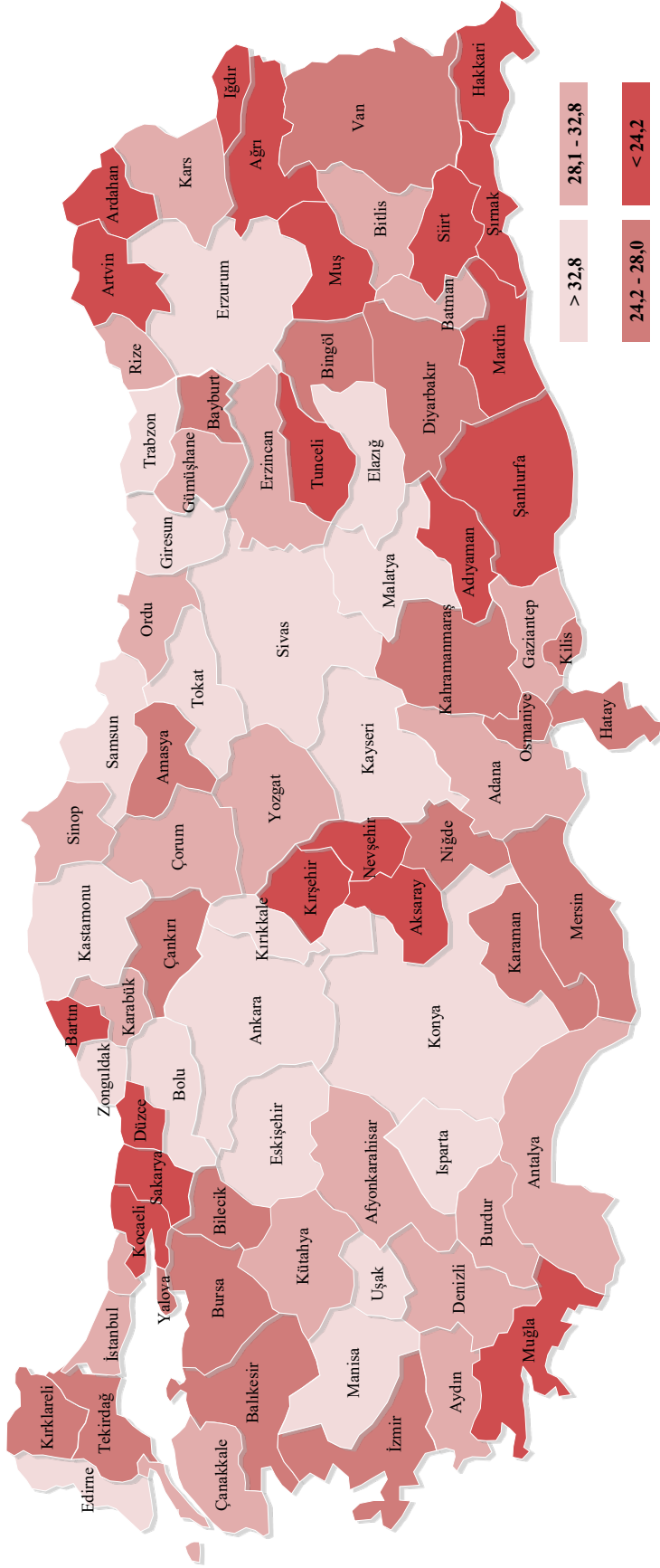
Şekil 7.5. 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

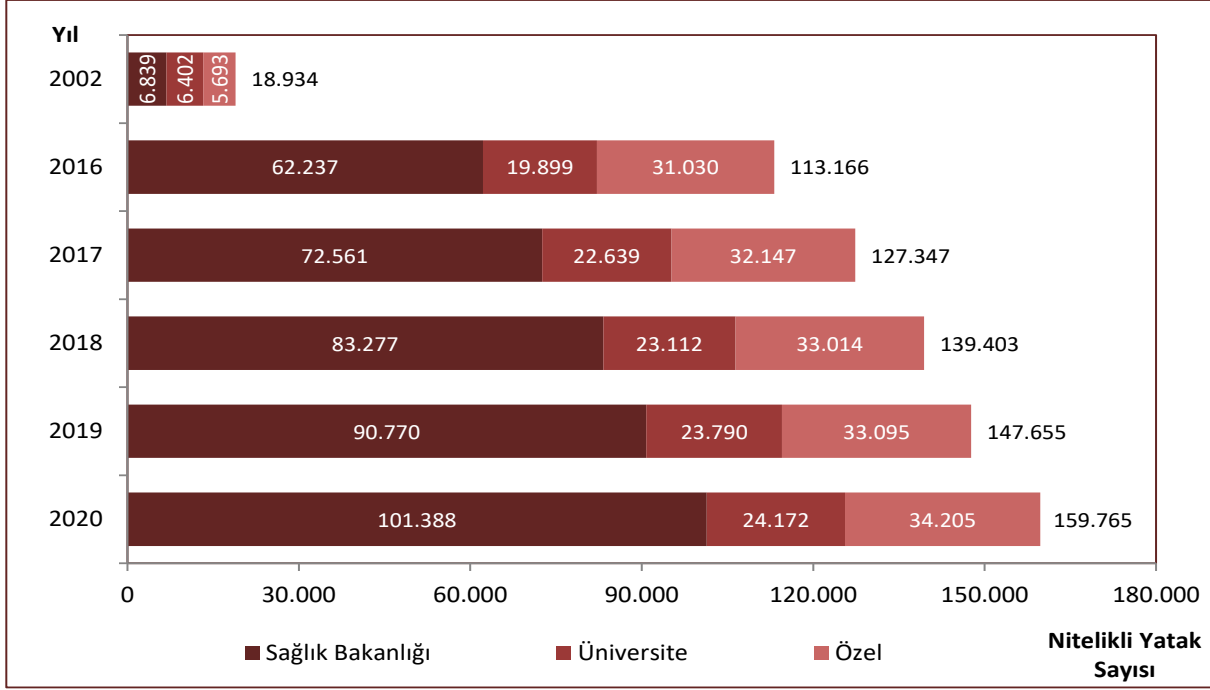
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Harita 7.1. İllere Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.6. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatak Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

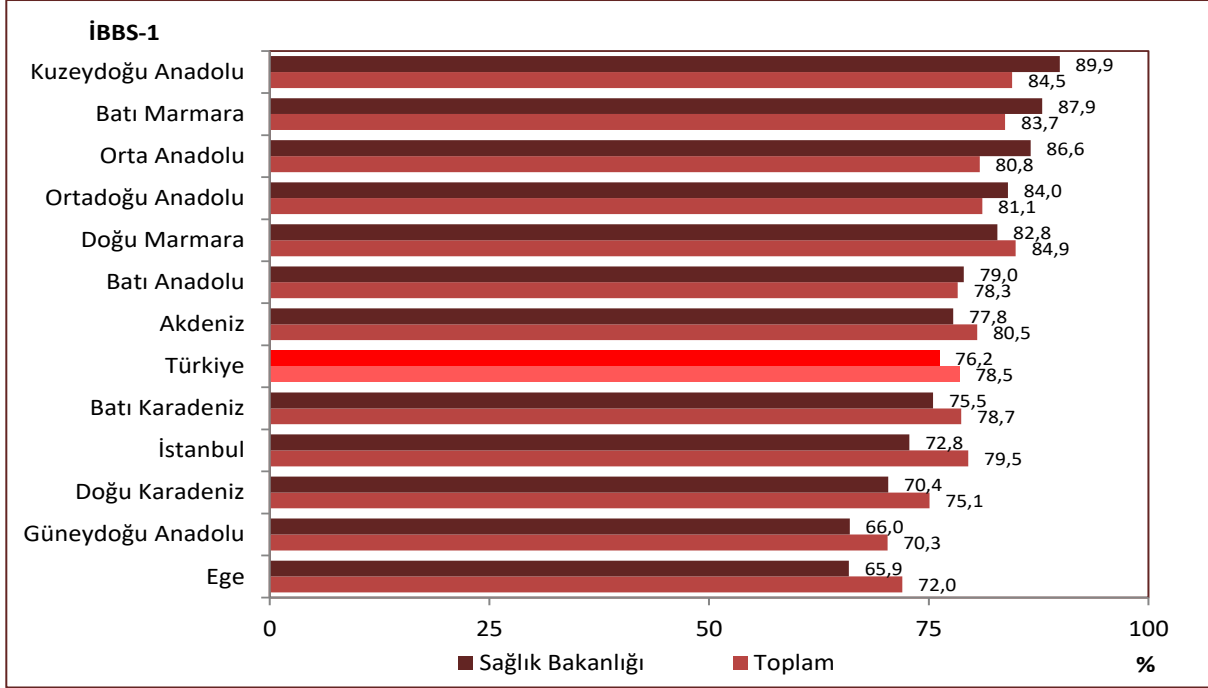
Tablo 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%)

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
2002	6,4	24,6	19,1	11,7
2016	52,2	61,6	93,7	61,3
2017	60,3	63,8	95,1	67,2
2018	67,4	64,2	96,5	71,9
2019	72,0	64,8	95,1	74,7
2020	76,2	68,8	96,8	78,5

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

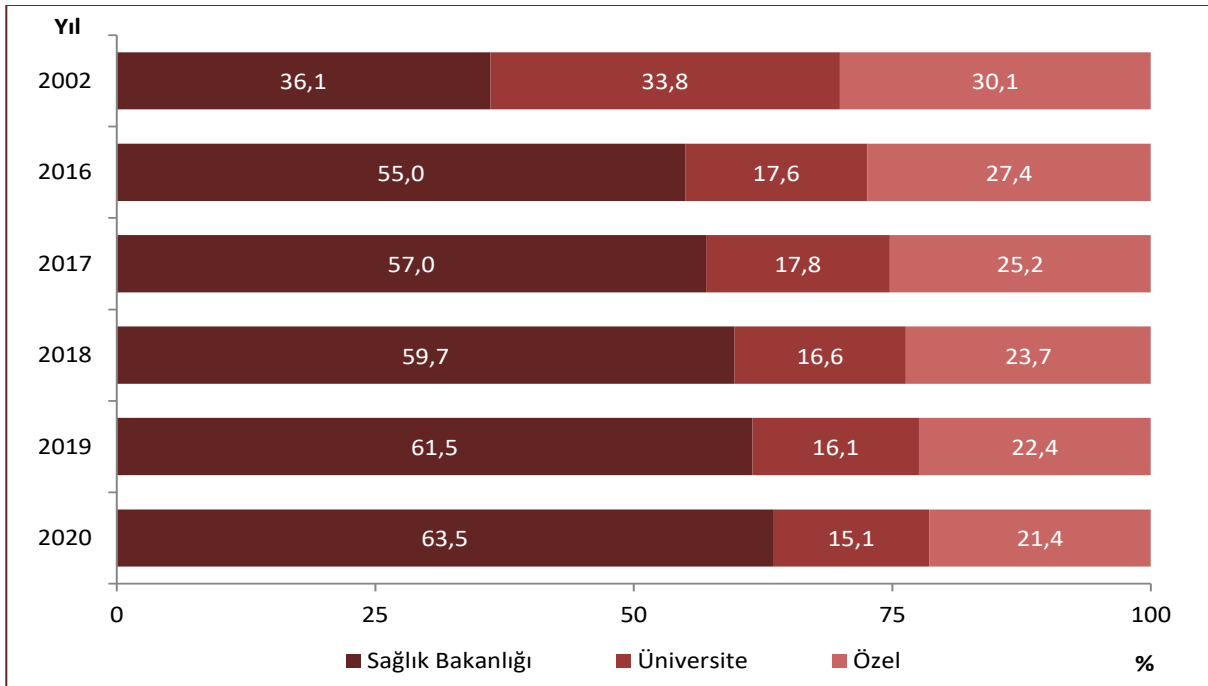
Şekil 7.7. Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

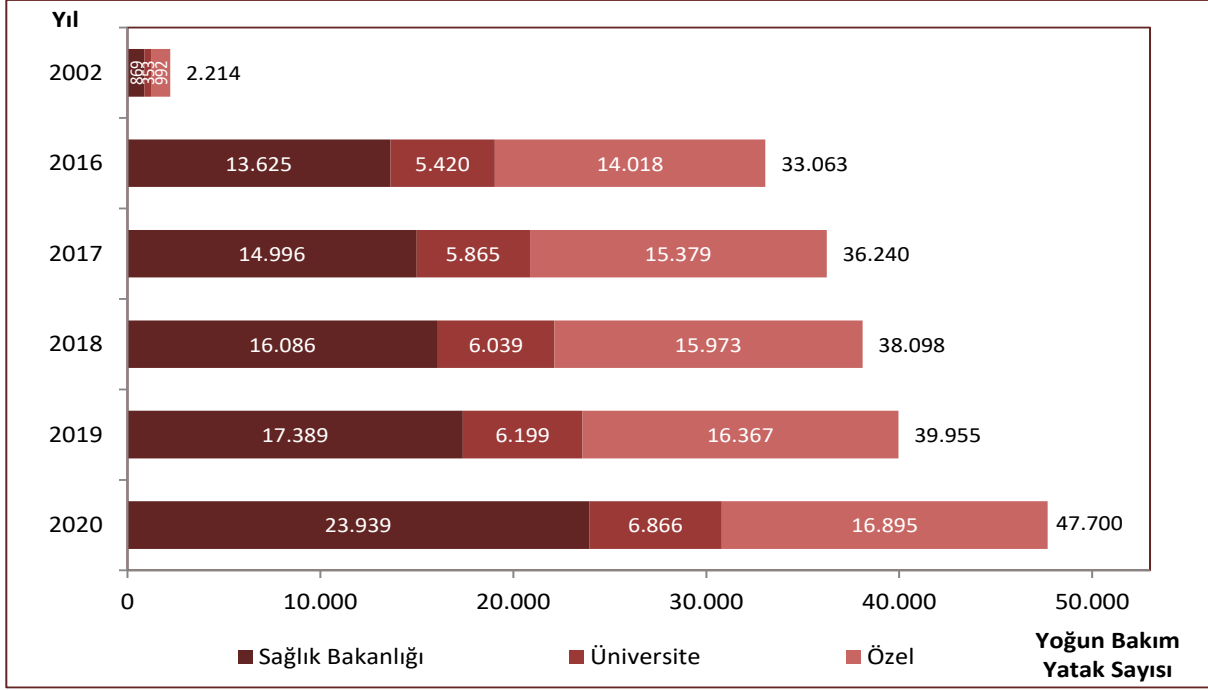
Not: Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Şekil 7.8. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı

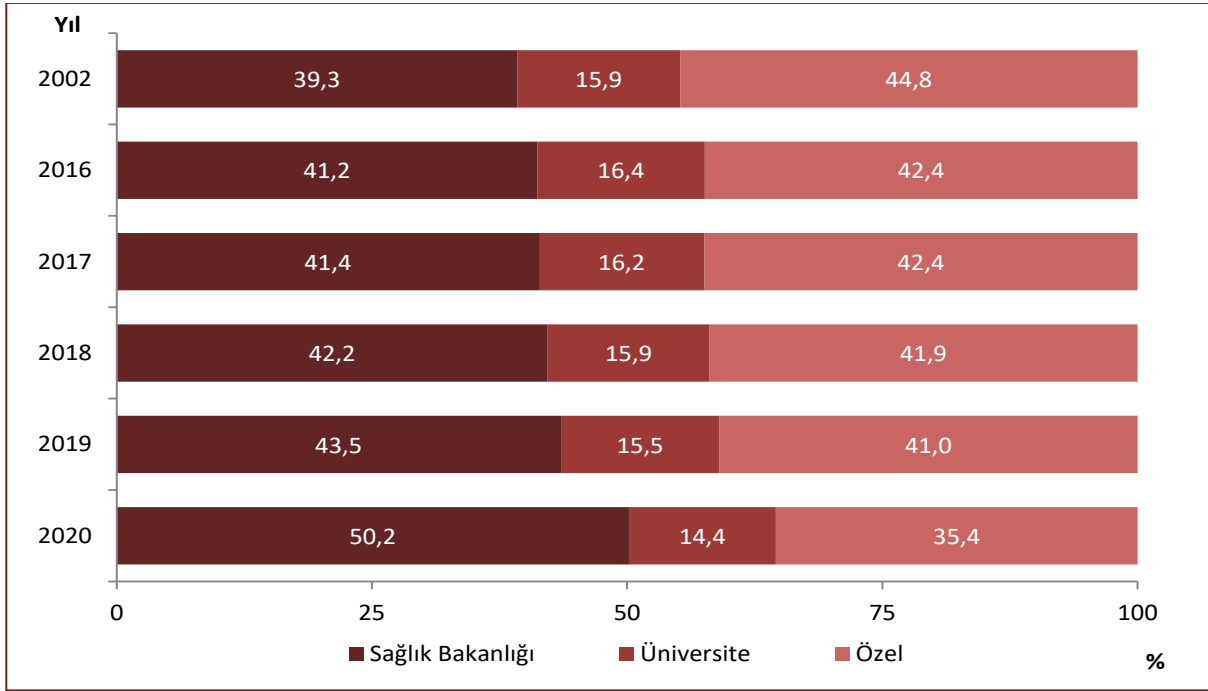
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.3. Türlerine ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yatak Sayıları ve Dağılımı (%), 2020

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erişkin	18.440	77,0	4.635	67,5	9.588	56,8	32.663	68,5
Çocuk	1.138	4,8	651	9,5	167	1,0	1.956	4,1
Yenidoğan	4.361	18,2	1.580	23,0	7.140	42,3	13.081	27,4
Toplam	23.939	100	6.866	100	16.895	100	47.700	100

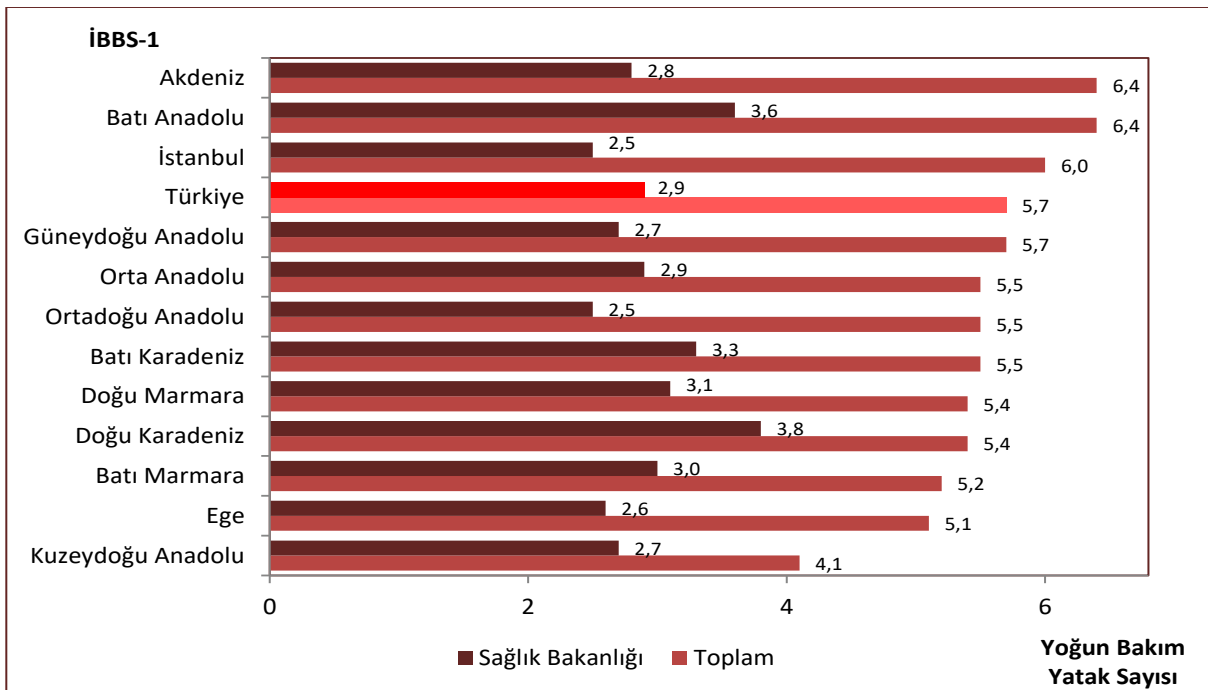
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yataklarının Dağılımı, (%)

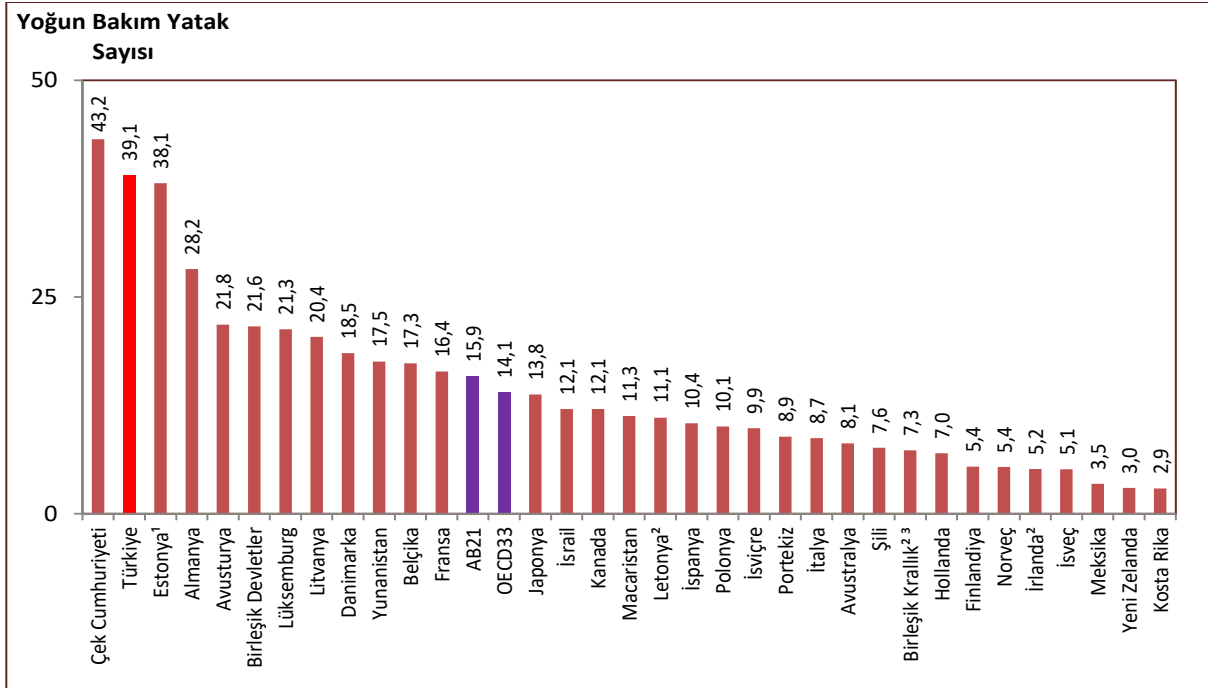
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.11. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.12. 100.000 Kişiye Düşen Erişkin Yoğun Bakım Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

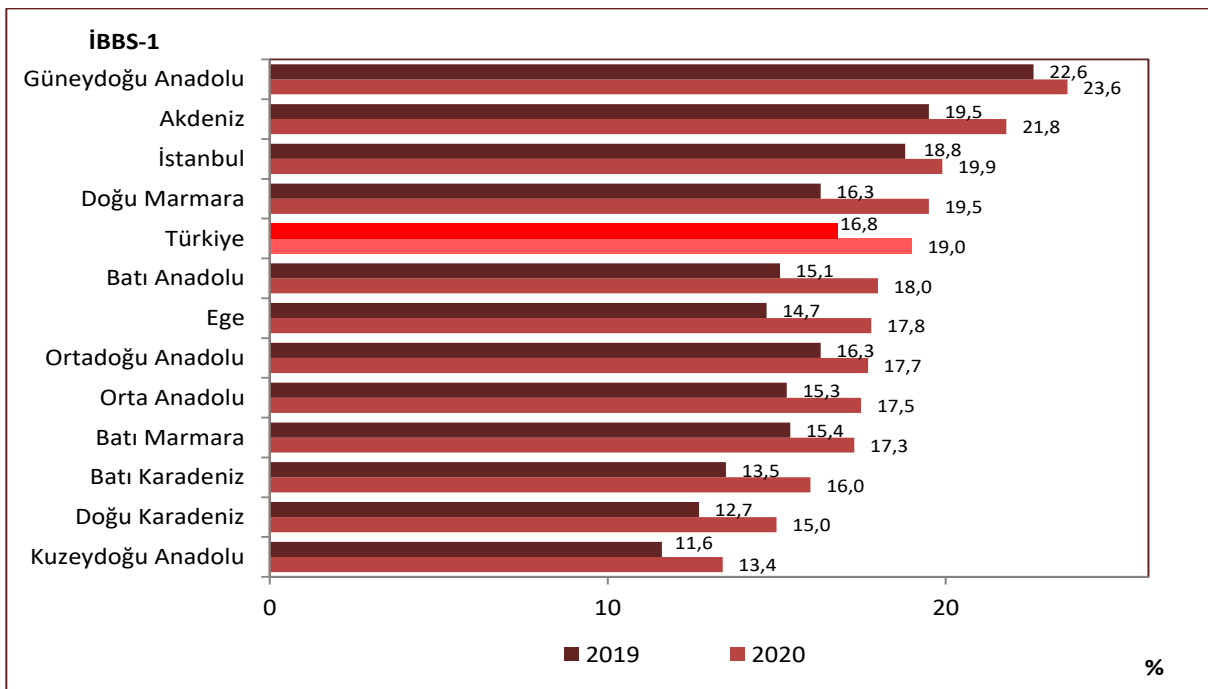

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health at a Glance: Europe 2021

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

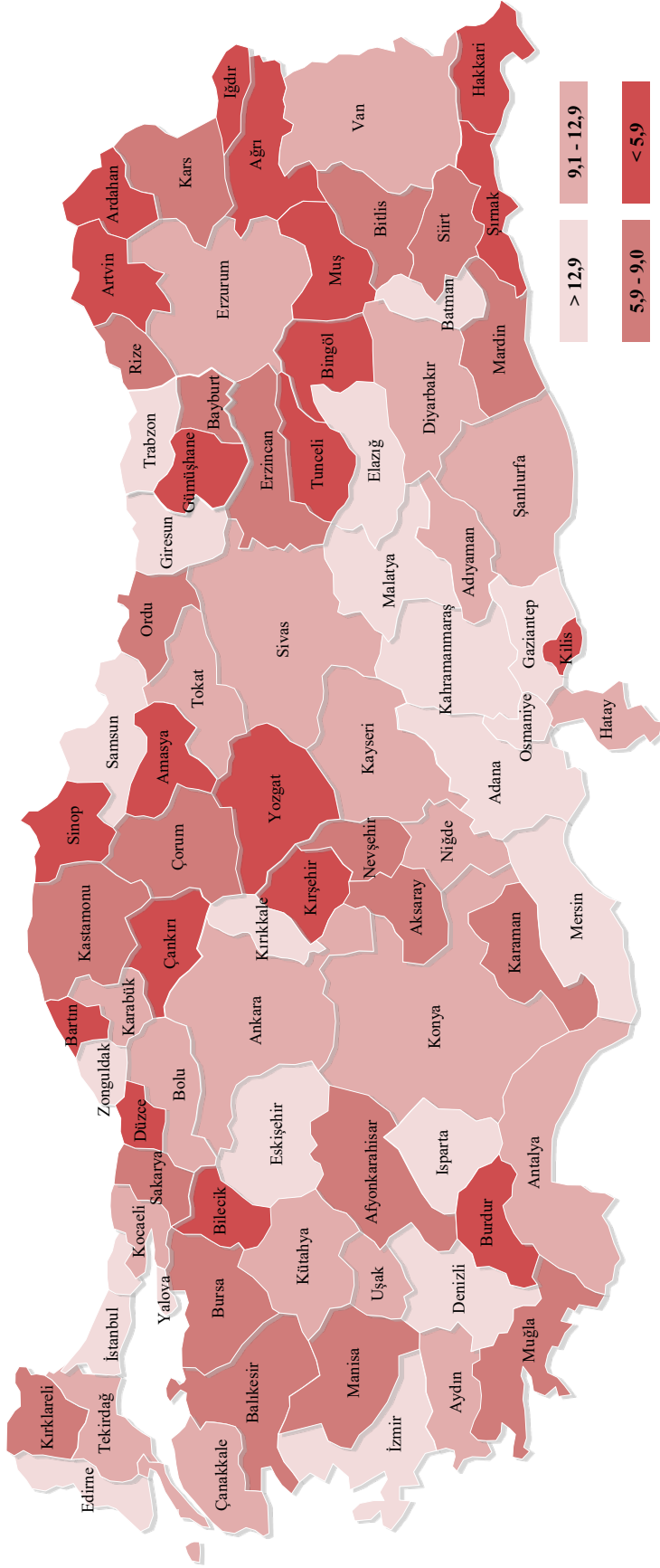
1. Yenidoğan ve çocuk yoğun bakımları dahildir.
2. Seviye 2 ve Seviye 3 yoğun bakımlarını içerir.
3. Sadece İngiltere verisi dahildir.

Şekil 7.13. İBBS-1'e Göre Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2019, 2020

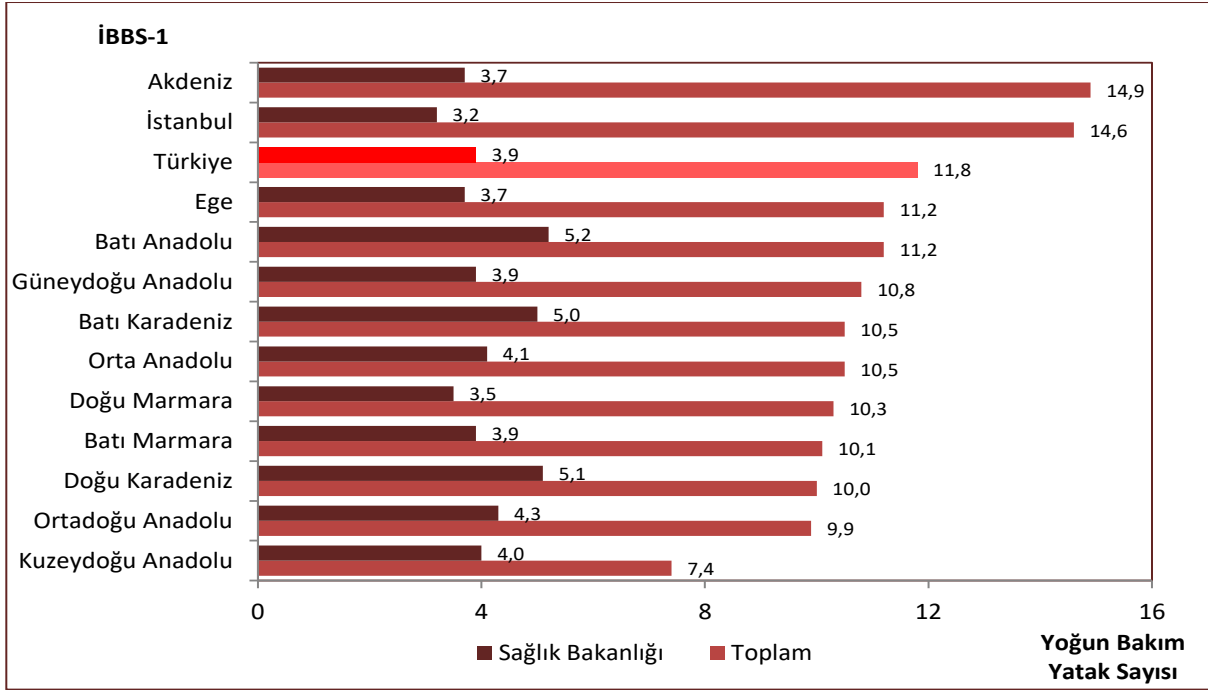
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 7.4. İllere Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yeni doğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, TÜİK

Şekil 7.14. İBBS-1'e Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, TÜİK

Tablo 7.4. Sektörlere Göre Hastanelerde Ameliyathane Hizmetleri Altyapısı, 2020

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Ameliyathane	1.250	181	844	2.275
Ameliyathane Odası	3.527	1.068	2.185	6.780
Ameliyathane Masası	3.561	1.089	2.186	6.836

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

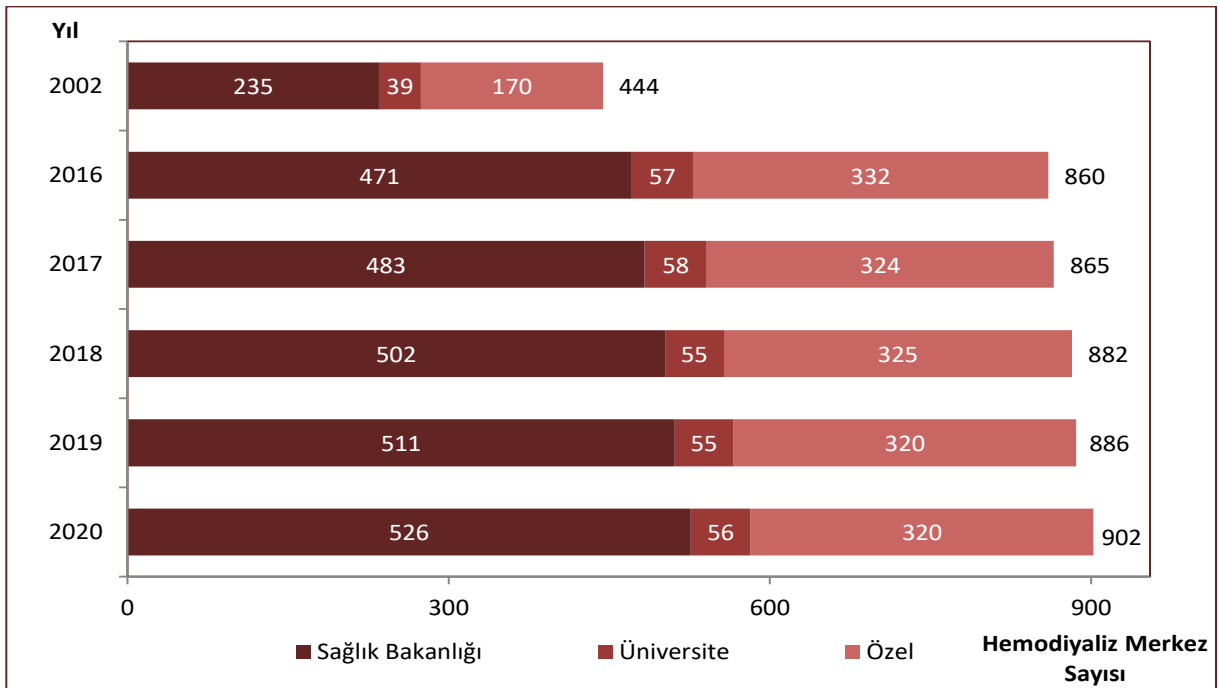
Tablo 7.5. Sektörlere Göre 31.12.2020 Tarihinde Faal Olarak Sağlık Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler

Gösterge	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Hastane Sayısı	904	68	560	1.532
Hastane Yatağı Sayısı	157.036	43.275	52.176	252.487
10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	18,8	5,2	6,2	30,2
Nitelikli Yatak Sayısı	102.365	24.179	34.466	161.010
Nitelikli Yatakların Toplam Yatak İçerisindeki Oranı, (%)*	76,9	66,4	97,5	78,6
Erişkin Yoğun Bakım Yatak Sayısı	18.440	4.635	9.532	32.607
Çocuk Yoğun Bakım Yatak Sayısı	1.138	651	167	1.956
Yenidoğan Yoğun Bakım Yatak Sayısı	4.361	1.580	7.130	13.071
Toplam Yoğun Bakım Yatak Sayısı	23.939	6.866	16.829	47.634
Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%)	15,2	15,9	32,3	18,9
10.000 Kişiye Düşen Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı	2,9	0,8	2,0	5,7
Ameliyathane	1.250	181	838	2.269
Ameliyathane Odası	4.394	1.217	2.267	7.878
Ameliyathane Masası	4.338	1.165	2.253	7.756
Özel Poliklinik	-	-	309	309
Özel Tıp Merkezi	-	-	629	629

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

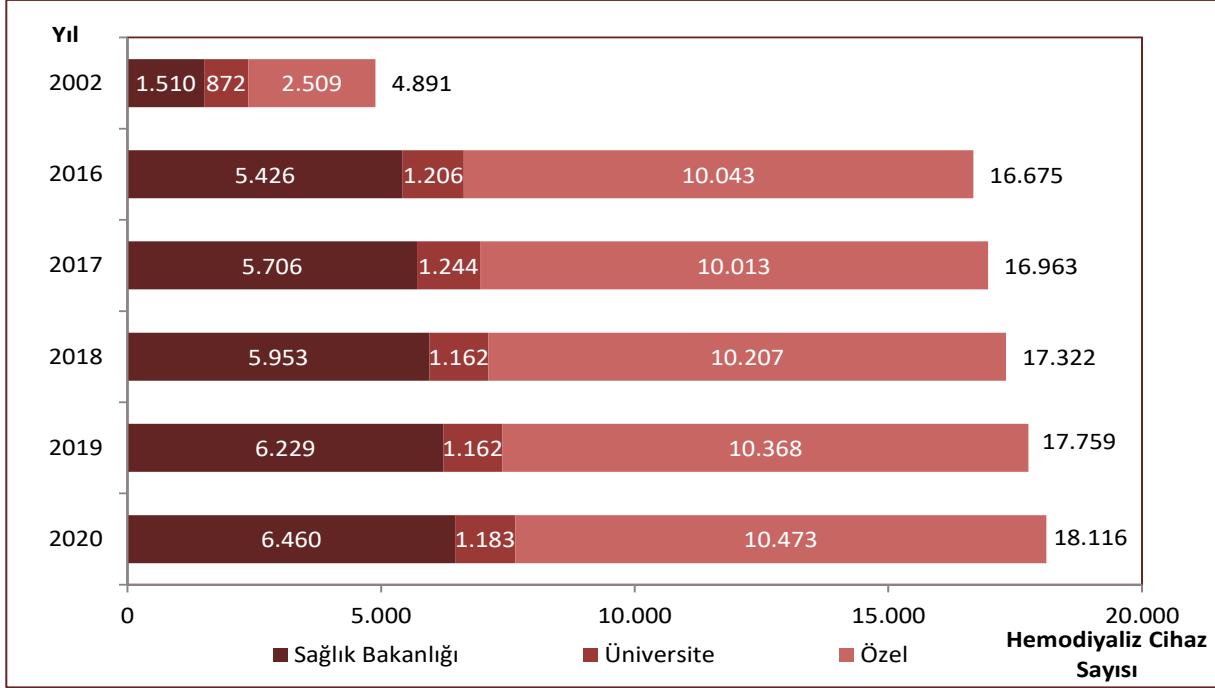
*Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Şekil 7.15. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Merkezi Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.16. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Cihazı Sayısı

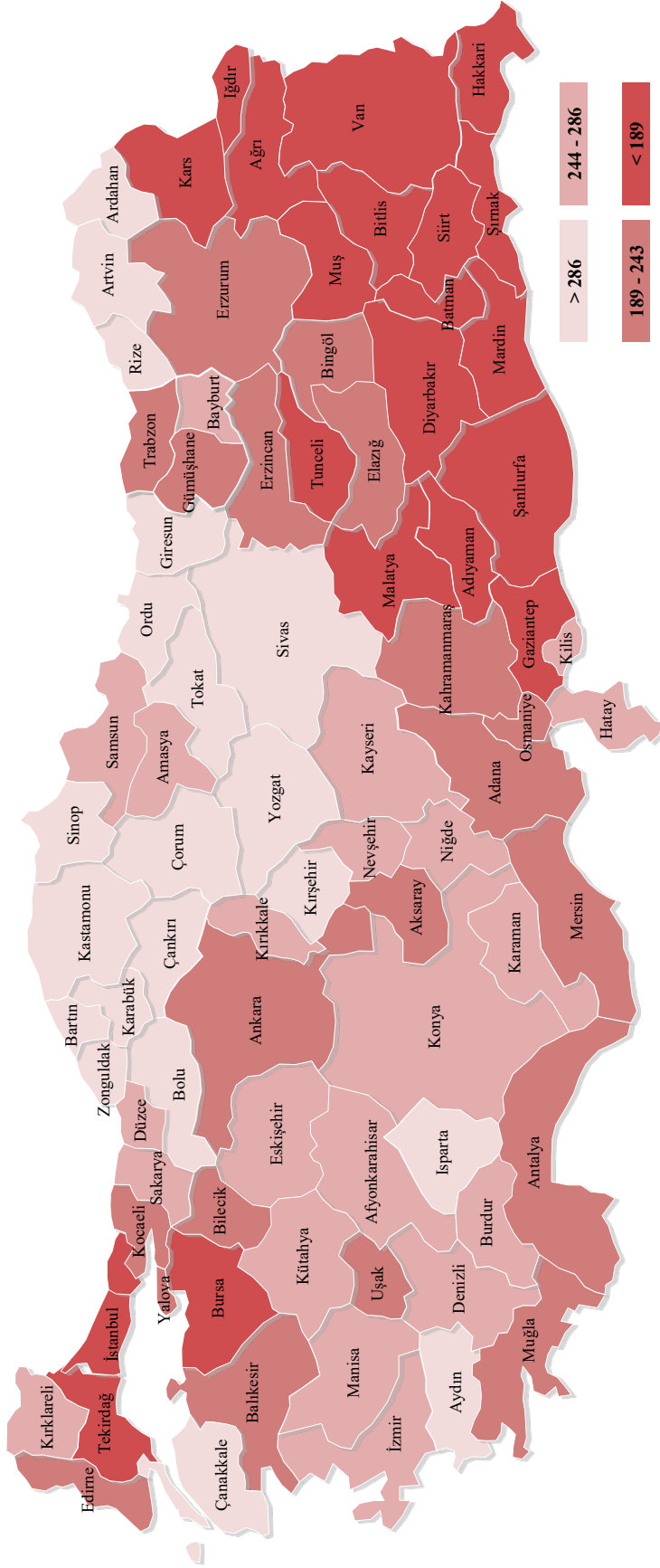
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.6. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000.000 Kişiye Düşen Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Karadeniz	160,4	17,5	125,7	303,5
Orta Anadolu	110,1	17,1	158,5	285,7
Doğu Karadeniz	175,2	4,9	95,2	275,2
Ege	77,6	12,4	168,6	258,6
Batı Marmara	102,4	6,9	124,7	234,0
Akdeniz	80,4	20,9	130,4	231,7
Batı Anadolu	51,2	33,9	140,2	225,3
Doğu Marmara	75,5	11,4	135,4	222,3
Türkiye	77,3	14,1	125,3	216,7
İstanbul	22,2	6,1	153,7	181,9
Kuzeydoğu Anadolu	145,0	10,0	21,4	176,5
Ortadoğu Anadolu	93,4	20,2	46,1	159,7
Güneydoğu Anadolu	72,5	7,6	50,9	130,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 7.5. İllere Göre 1.000.000 Kişiyi Düşen Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.7. Yıllara Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
MR	58	836	884	915	902	939
BT	323	1.152	1.186	1.211	1.213	1.248
Ultrason	1.005	5.470	5.635	5.846	6.098	6.080
Doppler Ultrason	681	4.679	4.892	5.557	6.383	6.538
EKO	259	2.121	2.269	2.520	2.714	2.823
Mamografi	647*	931	947	966	961	982

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Mamografi cihaz sayısı 2008 yılına aittir.

Tablo 7.8. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları, 2020

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
MR	369	113	457	939
BT	570	144	534	1.248
Ultrason	2.555	946	2.579	6.080
Doppler Ultrason	4.286	588	1.664	6.538
EKO	1.726	311	786	2.823
Mamografi	412	75	495	982

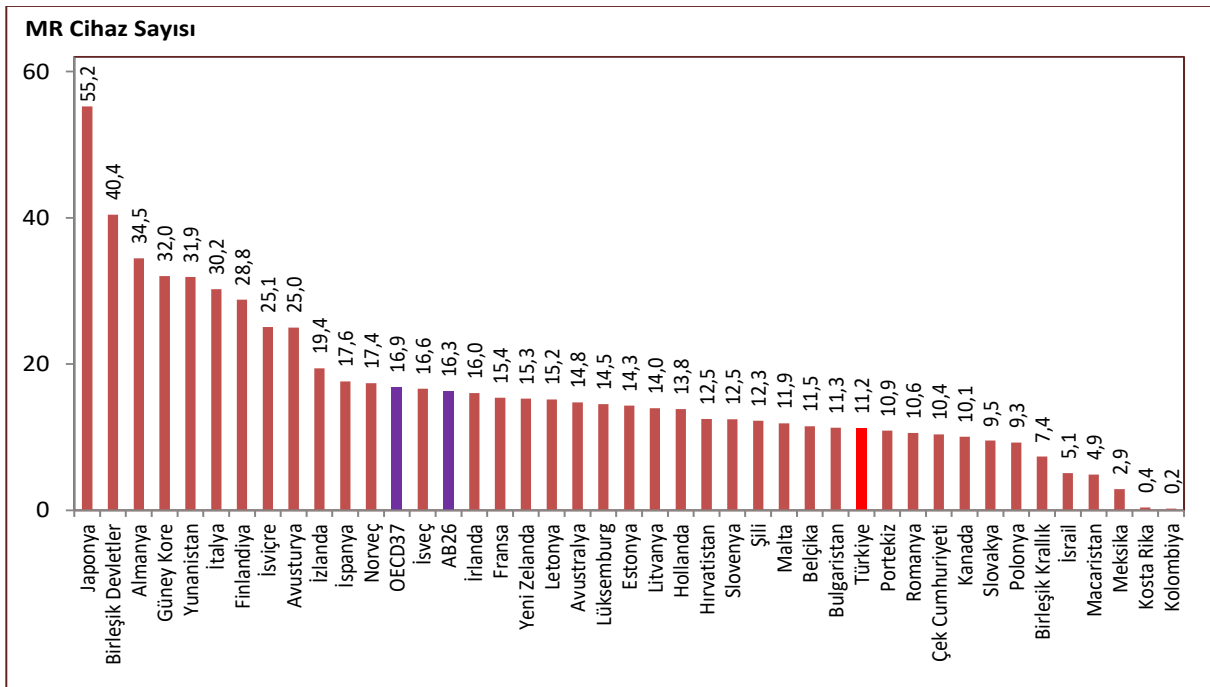
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısı, 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	4,7	1,4	7,4	13,5
Batı Anadolu	5,6	2,7	4,4	12,7
Akdeniz	3,8	1,1	6,7	11,6
Doğu Karadeniz	6,3	0,7	4,5	11,6
Batı Marmara	4,7	1,4	5,5	11,6
Ege	4,6	1,0	5,8	11,4
Türkiye	4,4	1,4	5,5	11,2
Ortadoğu Anadolu	3,8	2,0	4,6	10,4
Doğu Marmara	4,1	1,1	4,9	10,1
Kuzeydoğu Anadolu	5,5	1,8	2,7	10,0
Orta Anadolu	3,7	1,5	4,4	9,5
Batı Karadeniz	4,7	1,3	3,2	9,3
Güneydoğu Anadolu	3,2	0,7	4,8	8,7

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.17. 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

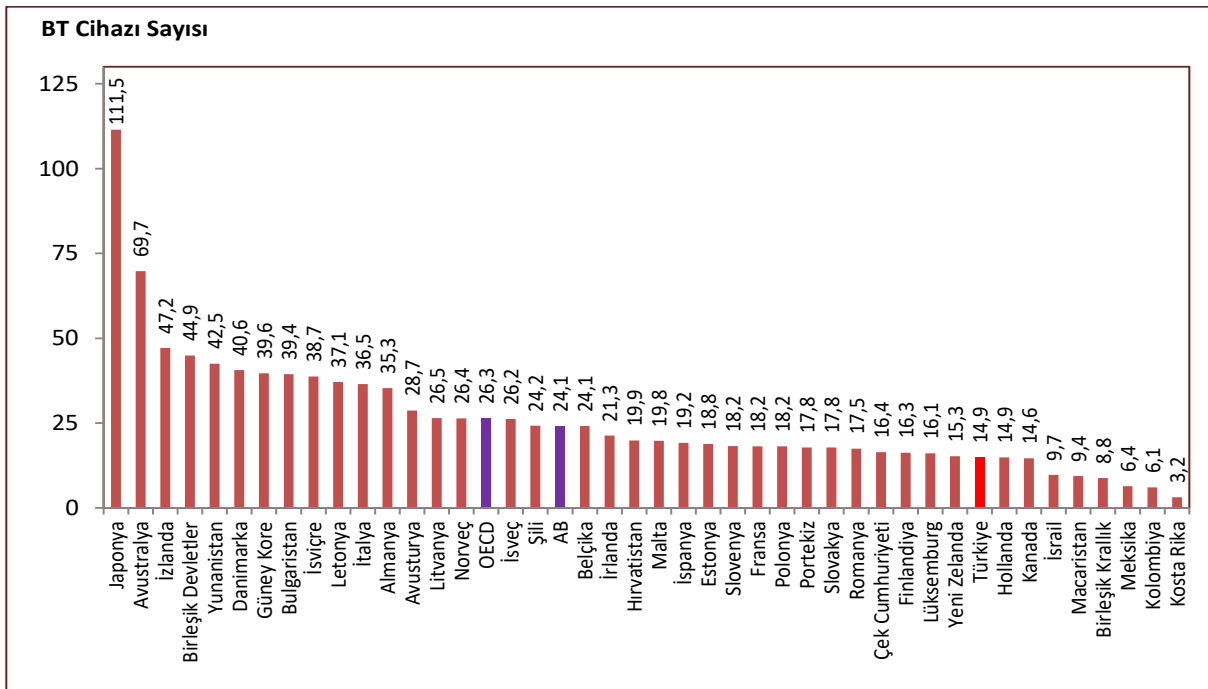
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 7.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısı, 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	5,8	1,9	9,7	17,3
Batı Anadolu	7,6	3,6	5,6	16,8
Akdeniz	5,9	2,0	8,2	16,0
Batı Marmara	8,3	1,9	5,8	16,0
Kuzeydoğu Anadolu	9,6	2,3	3,6	15,5
Doğu Karadeniz	10,1	0,7	4,5	15,3
Batı Karadeniz	9,3	1,7	4,1	15,1
Türkiye	6,8	1,7	6,4	14,9
Ortadoğu Anadolu	7,3	1,5	5,6	14,4
Ege	6,8	1,2	5,8	13,8
Doğu Marmara	6,7	1,1	5,1	12,9
Orta Anadolu	6,6	1,7	4,4	12,7
Güneydoğu Anadolu	5,6	0,9	5,0	11,5

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.18. 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 7.11. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen Ultrason Cihazı Sayısı, 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	23,4	9,1	61,1	93,6
Ege	34,4	21,1	22,7	78,3
Kuzeydoğu Anadolu	59,8	10,0	8,2	78,0
Batı Anadolu	33,4	16,3	23,0	72,7
Türkiye	30,6	11,3	30,8	72,7
Akdeniz	25,3	13,0	34,3	72,6
Orta Anadolu	32,0	8,8	27,4	68,2
Batı Marmara	39,1	10,7	18,2	68,0
Doğu Karadeniz	34,4	14,6	18,7	67,6
Ortadoğu Anadolu	45,8	8,1	13,4	67,3
Güneydoğu Anadolu	25,4	10,1	27,0	62,5
Batı Karadeniz	41,6	1,9	17,0	60,6
Doğu Marmara	21,6	4,6	25,5	51,7

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.12. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen Doppler Ultrason Cihazı Sayısı, 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	61,8	4,6	37,1	103,4
Batı Anadolu	66,7	16,9	15,4	99,0
Orta Anadolu	49,7	14,2	23,7	87,6
Türkiye	51,3	7,0	19,9	78,2
Doğu Marmara	54,9	4,7	17,8	77,5
Ege	43,0	10,0	20,0	73,1
Akdeniz	48,0	4,6	16,7	69,2
Batı Karadeniz	45,5	10,3	13,2	69,0
Doğu Karadeniz	58,3	0,7	9,0	68,0
Batı Marmara	44,0	8,0	13,2	65,2
Ortadoğu Anadolu	43,8	4,0	12,1	60,0
Kuzeydoğu Anadolu	42,0	9,6	6,4	57,9
Güneydoğu Anadolu	39,8	1,1	14,5	55,4

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.13. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen EKO Cihazı Sayısı, 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	23,4	3,6	16,0	42,9
Orta Anadolu	22,5	5,1	8,6	36,2
Türkiye	20,6	3,7	9,4	33,8
Doğu Karadeniz	26,5	0,7	6,3	33,6
Ege	21,0	3,6	9,0	33,6
Batı Karadeniz	24,1	3,2	6,0	33,4
Doğu Marmara	19,7	2,4	10,3	32,4
Batı Anadolu	15,7	8,2	8,4	32,3
Kuzeydoğu Anadolu	23,7	6,8	1,4	31,9
Akdeniz	18,8	3,3	9,9	31,9
Batı Marmara	21,7	3,6	6,1	31,4
Ortadoğu Anadolu	21,5	3,0	6,1	30,6
Güneydoğu Anadolu	17,2	1,9	5,9	25,0

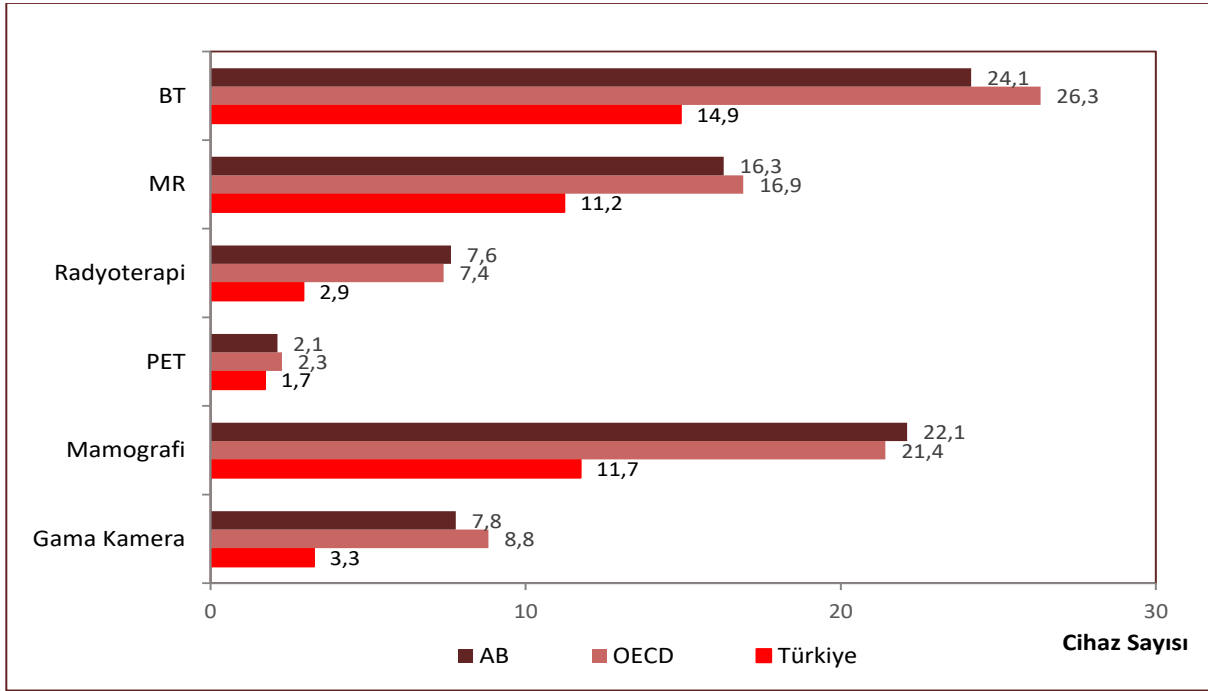
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.14. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Mamografi Cihazı Sayısı, 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	3,5	1,0	9,8	14,3
Batı Anadolu	6,6	1,7	5,1	13,5
Doğu Karadeniz	8,2	0,4	4,5	13,1
Batı Marmara	6,1	1,1	5,5	12,7
Akdeniz	4,6	0,9	6,9	12,4
Ege	5,8	0,8	5,3	12,0
Türkiye	4,9	0,9	5,9	11,7
Doğu Marmara	5,1	0,7	5,0	10,8
Batı Karadeniz	6,3	0,9	3,7	10,8
Orta Anadolu	4,2	0,7	4,6	9,5
Ortadoğu Anadolu	4,0	0,8	4,0	8,9
Güneydoğu Anadolu	3,7	0,4	4,6	8,8
Kuzeydoğu Anadolu	5,0	0,5	1,8	7,3

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.19. 1.000.000 Kişiye Düşen Cihaz Sayılarının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verileri 2020 yılına aittir. OECD ve AB'ye ait veriler 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 7.15. İBBS-1'e Göre Özel Tıp Merkezi ve Özel Poliklinik Sayısı, 2020

İBBS-1	Özel Tıp Merkezi	Özel Poliklinik
İstanbul	235	142
Batı Marmara	13	4
Ege	107	56
Doğu Marmara	56	15
Batı Anadolu	83	44
Akdeniz	65	35
Orta Anadolu	8	4
Batı Karadeniz	18	5
Doğu Karadeniz	8	5
Kuzeydoğu Anadolu	2	0
Ortadoğu Anadolu	9	1
Güneydoğu Anadolu	34	3
Türkiye	638	314

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

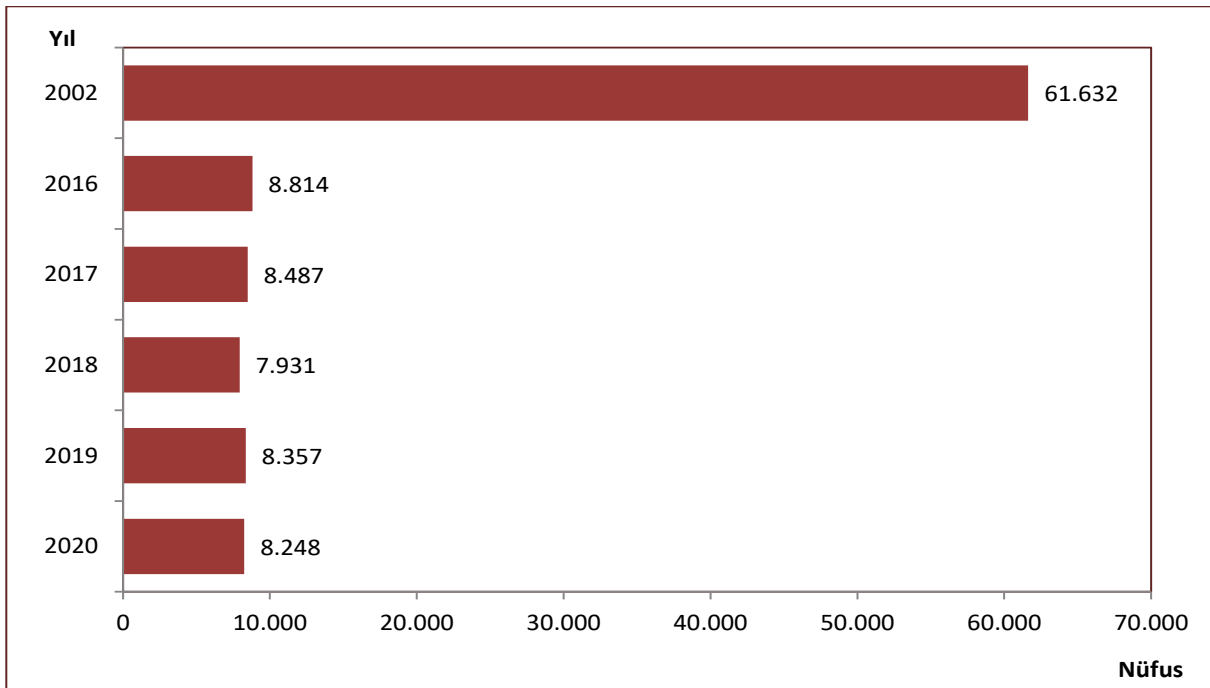
Tablo 7.16. Sektörlere Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlar, 2020

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit
Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	132	4.488	-	-	86	937	218	5.425
Diş Hastanesi	28	2.013	-	-	3	82	31	2.095
Diş Eğitim Hastanesi	5	438	52	5.514	-	-	57	5.952
Diş Polikliniği (Hastane)	815	3.199	14	228	212	490	1.041	3.917
Diş Polikliniği	-	-	-	-	2.413	9.895	2.413	9.895
Toplam	980	10.138	66	5.742	2.714	11.404	3.760	27.284

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

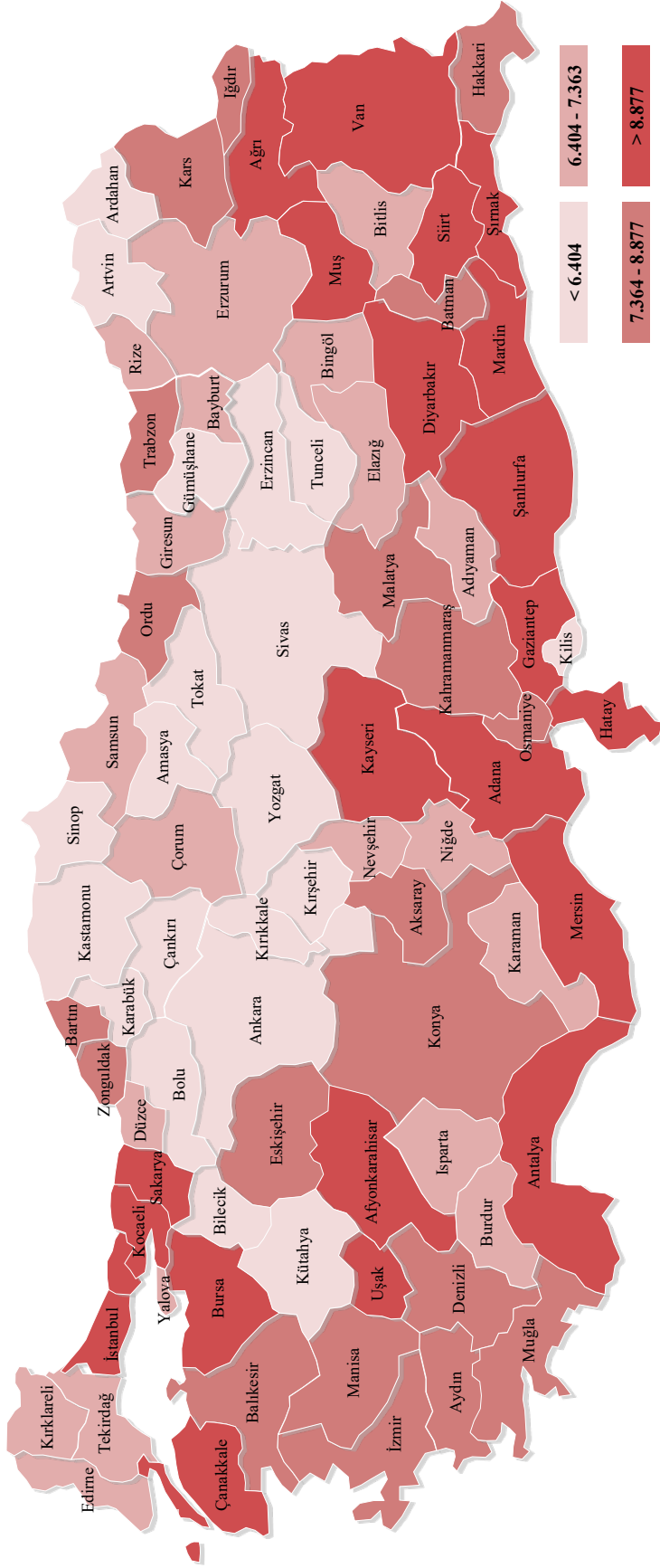
Not: Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ve Hastanelere ait Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği ile Diş Tedavi Protez Merkezlerine ait veriler Diş Polikliniği (Hastane) içerisinde gösterilmiştir.

Şekil 7.20. Yıllara Göre Diş Ünitine Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

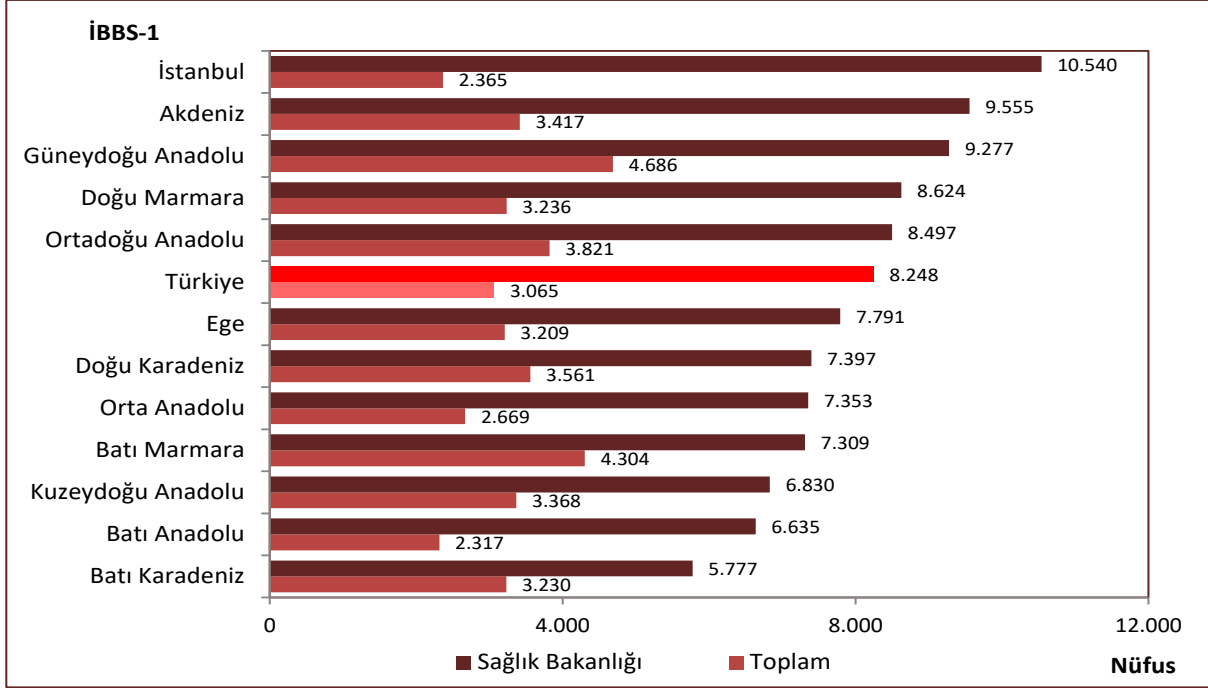
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 7.8. İllere Göre Diş Üniteleri Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.21. İBBS-1'e Göre Dış Üniteli Başına Düşen Nüfus, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.17. Sektörlere Göre 31.12.2020 Tarihinde Faal Olarak Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit
Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	132	4.488	-	-	85	930	217	5.418
Diş Hastanesi	28	2.013	-	-	3	82	31	2.095
Diş Eğitim Hastanesi	5	438	56	5.586	-	-	61	6.024
Diş Polikliniği (Hastane)	826	3.178	16	229	218	494	1.060	3.901
Diş Polikliniği	-	-	-	-	2.479	9.958	2.479	9.958
Toplam	991	10.117	72	5.815	2.785	11.464	3.848	27.396

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ve Hastanelere ait Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği ile Diş Tedavi Protez Merkezlerine ait veriler Diş Polikliniği (Hastane) içerisinde gösterilmiştir.

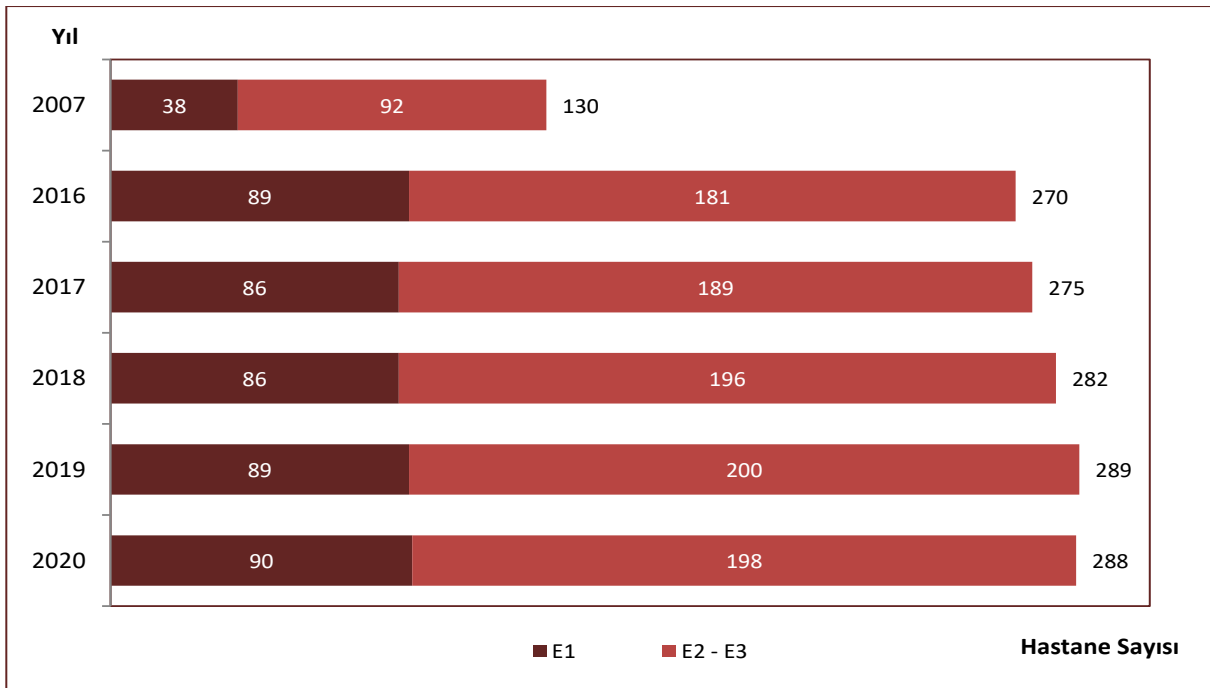
Tablo 7.18. Yıllara Göre Birinci Basamak Kuruluş Sayıları, Sağlık Bakanlığı

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
Sağlık Ocağı	5.055	-	-	-	-	-
Aile Hekimliği Birimi	-	24.428	25.198	26.252	26.476	26.594
Aile Sağlığı Merkezi	-	7.636	7.774	7.979	7.997	8.015
Toplum Sağlığı Merkezi*	-	970	972	776	778	779
Sağlık Evi	2.899	5.419	5.320	5.259	5.078	5.027
ÇEKÜS Birimi	298	181	177	172	167	166
Verem Savaş Dispanseri	277	180	177	173	174	173
Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi (KETEM)	84	159	164	175	178	175
E2-E3 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri	-	181	189	196	200	198
Halk Sağlığı Laboratuvarları	-	83	83	83	83	84

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

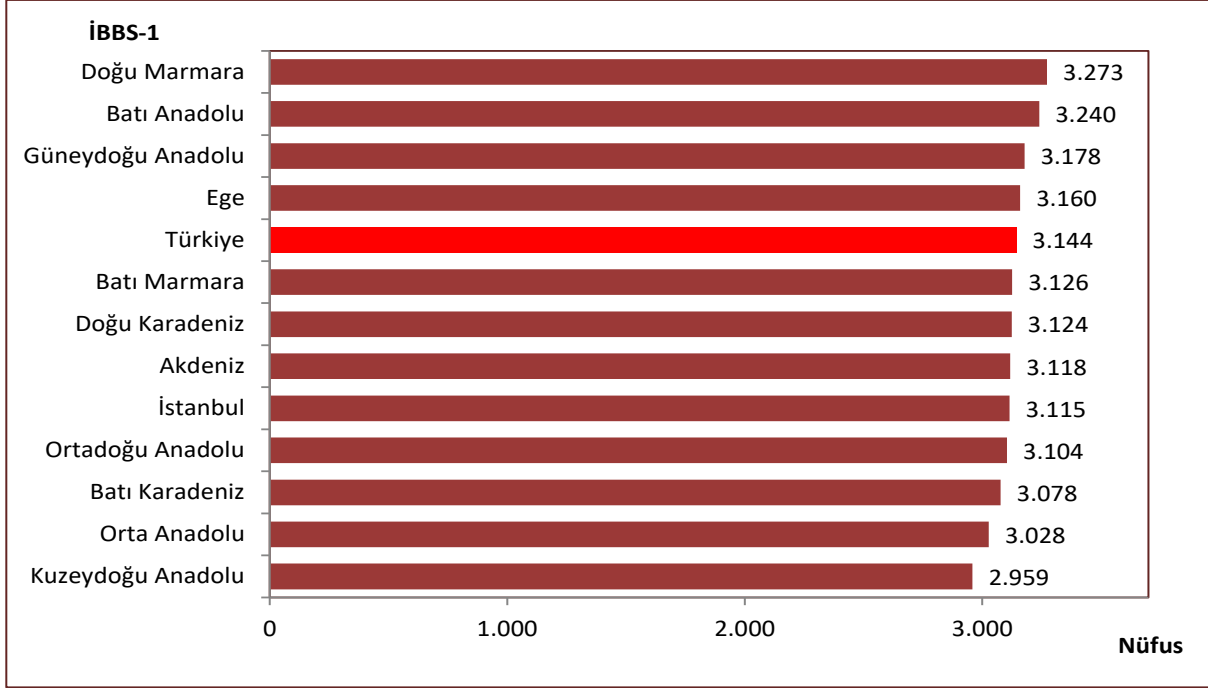
*Toplum Sağlığı Merkezi sayısına, nüfusu 30.000 ve üzeri olan ilçelerde aynı hizmeti veren 429 İlçe Sağlık Müdürlüğü de dahil edildi.

Şekil 7.22. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinin Sayısı

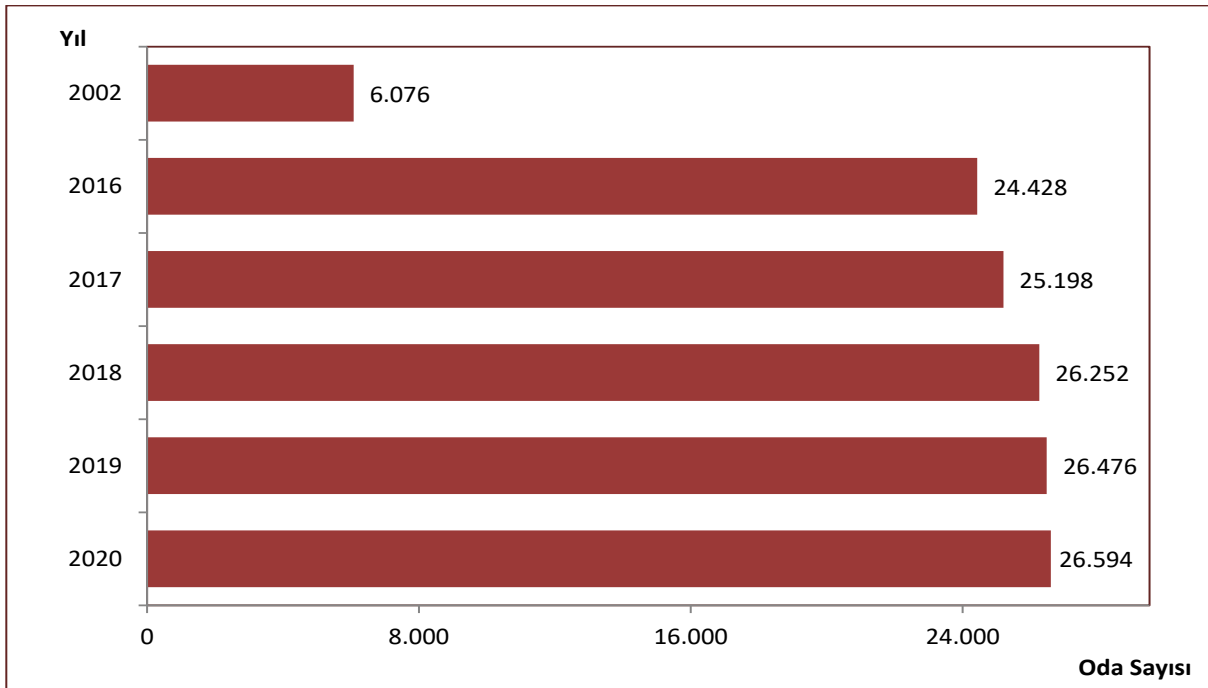
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.23. İBBS-1'e Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2020

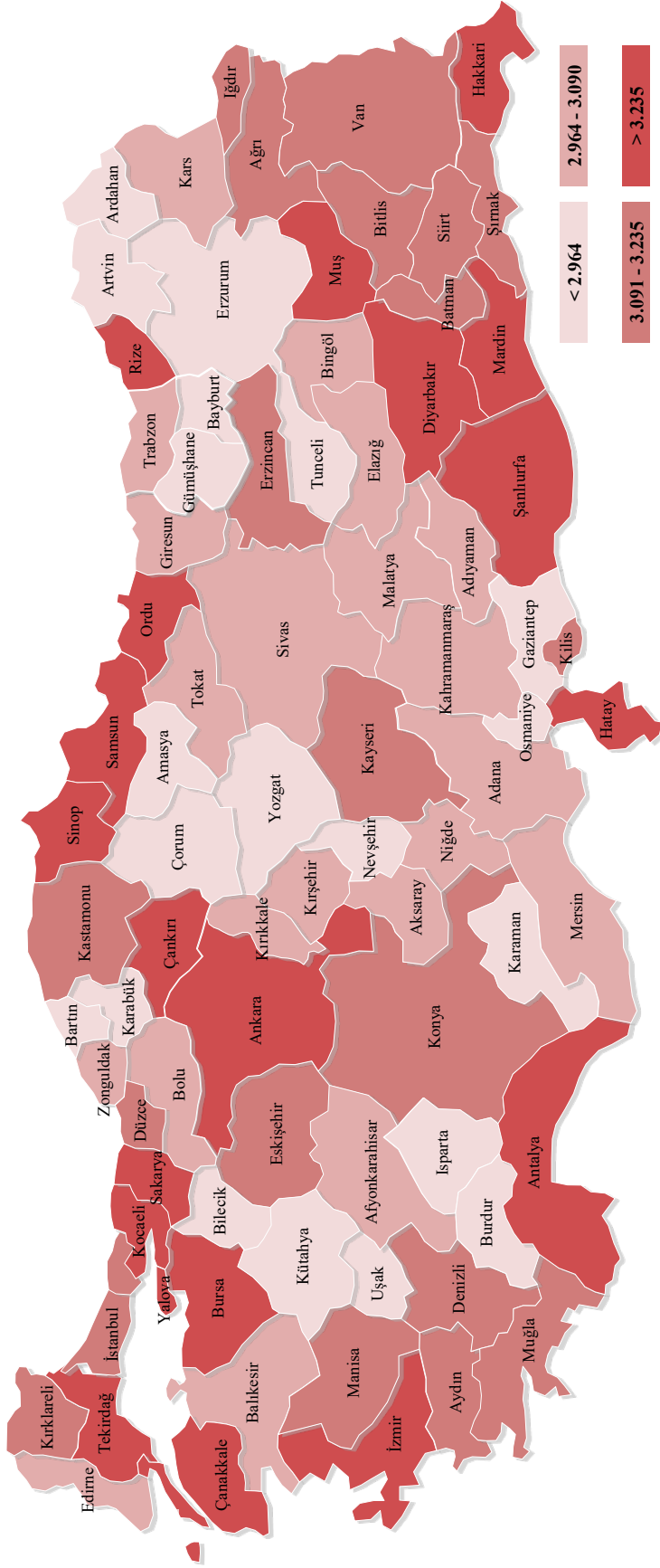
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 7.24. Yıllara Göre Aile Sağlığı Merkezi Muayene Oda Sayısı

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Harita 7.9. İllere Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2020

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 7.19. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020

İl Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı*	10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus
Adana	32	7.412	32,8	4.361	1.671	76,0	7,4	737	3.065
Adıyaman	12	1.405	22,2	919	306	83,6	4,8	212	2.983
Afyonkarahisar	22	2.317	31,4	1.589	384	82,2	5,2	244	3.020
Ağrı	9	892	16,7	740	121	96,0	2,3	167	3.206
Amasya	7	835	24,9	527	101	71,8	3,0	114	2.943
Ankara	83	19.834	35,0	12.540	3.533	76,9	6,2	1.727	3.279
Antalya	46	7.484	29,4	5.139	1.379	84,2	5,4	777	3.280
Artvin	8	363	21,4	291	42	90,7	2,5	59	2.873
Aydın	23	3.218	28,8	1.790	538	66,8	4,8	362	3.091
Balıkesir	25	3.363	27,1	2.371	546	84,2	4,4	412	3.010
Bilecik	8	583	26,7	373	110	78,9	5,0	75	2.916
Bingöl	8	756	26,8	506	67	73,4	2,4	92	3.063
Bitlis	8	988	28,1	617	168	75,2	4,8	111	3.162
Bolu	11	1.505	47,8	1.006	205	77,4	6,5	104	3.027
Burdur	8	770	28,8	496	104	74,5	3,9	92	2.903
Bursa	42	8.379	27,0	5.754	1.546	84,2	5,0	956	3.245
Çanakkale	14	1.705	31,5	1.302	231	88,3	4,3	167	3.243
Çankırı	9	465	24,2	366	41	86,3	2,1	59	3.261
Çorum	16	1.714	32,3	1.283	284	89,7	5,4	182	2.913
Denizli	23	3.237	31,1	1.781	556	66,4	5,3	335	3.107
Diyarbakır	28	4.797	26,9	2.063	1.177	57,0	6,6	536	3.327
Edirne	11	1.936	47,5	1.027	286	62,2	7,0	133	3.066
Elazığ	13	3.160	53,7	1.830	504	68,9	8,6	198	2.969
Erzincan	10	710	30,3	601	89	96,8	3,8	75	3.126
Erzurum	21	3.623	47,8	2.405	468	76,2	6,2	272	2.788
Eskişehir	15	3.756	42,3	2.735	710	89,8	8,0	281	3.163
Gaziantep	32	6.435	30,6	3.356	1.521	68,3	7,2	715	2.939
Giresun	17	1.940	43,2	1.372	297	83,5	6,6	148	3.032
Gümüşhane	6	461	32,5	84	41	20,0	2,9	50	2.834
Hakkari	4	419	14,9	349	60	97,2	2,1	82	3.421
Hatay	25	4.417	26,6	2.713	997	79,3	6,0	502	3.305
Isparta	15	2.085	47,4	1.377	459	84,7	10,4	160	2.752
Mersin	26	4.971	26,6	3.377	1.058	86,3	5,7	607	3.079
İstanbul	232	46.382	30,0	29.522	9.242	79,5	6,0	4.964	3.115
İzmir	61	12.077	27,5	6.549	2.248	66,6	5,1	1.358	3.236
Kars	8	809	28,4	627	117	90,6	4,1	96	2.968
Kastamonu	18	1.245	33,1	695	152	63,6	4,0	117	3.217
Kayseri	27	4.783	33,6	3.042	1.003	80,5	7,1	458	3.104
Kırklareli	10	1.010	27,9	814	189	99,1	5,2	116	3.118
Kırşehir	6	465	19,1	383	82	100,0	3,4	82	2.964
Kocaeli	29	4.821	24,1	3.215	1.053	85,3	5,3	583	3.426

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Tablo 7.19. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020 – Devamı

İl Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı*	10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus
Konya	45	8.554	38,0	5.608	1.553	80,1	6,9	701	3.210
Kütahya	13	1.889	32,8	1.168	319	74,4	5,5	196	2.942
Malatya	18	2.972	36,9	1.925	609	81,5	7,6	271	2.975
Manisa	28	4.791	33,0	3.086	951	80,4	6,6	453	3.202
Kahramanmaraş	18	2.996	25,6	1.672	852	78,0	7,3	388	3.011
Mardin	12	1.447	16,9	935	332	83,9	3,9	258	3.313
Muğla	22	2.203	22,0	1.584	325	84,3	3,2	310	3.228
Muş	7	781	19,0	587	101	86,3	2,5	126	3.263
Neveşehir	10	732	24,0	593	131	98,7	4,3	103	2.961
Niğde	8	928	25,6	598	152	77,1	4,2	122	2.968
Ordu	17	2.264	29,7	1.334	461	74,0	6,1	229	3.325
Rize	11	1.126	32,7	880	117	87,2	3,4	103	3.343
Sakarya	18	2.265	21,7	1.608	520	92,1	5,0	314	3.321
Samsun	26	5.225	38,5	3.592	946	83,9	7,0	416	3.260
Siirt	8	783	23,7	631	111	93,9	3,4	106	3.123
Sinop	7	660	30,5	498	114	91,2	5,3	65	3.330
Sivas	19	2.605	41,0	1.675	389	75,6	6,1	210	3.028
Tekirdağ	19	3.023	28,0	2.124	655	89,7	6,1	334	3.237
Tokat	15	2.299	38,5	1.850	324	93,7	5,4	199	3.004
Trabzon	22	3.417	42,1	2.149	477	73,1	5,9	268	3.029
Tunceli	6	150	18,0	124	25	99,2	3,0	29	2.877
Şanlıurfa	19	4.074	19,3	2.005	1.123	67,9	5,3	627	3.374
Uşak	8	1.235	33,4	794	178	75,1	4,8	125	2.955
Van	14	3.020	26,3	2.232	634	93,5	5,5	364	3.158
Yozgat	16	1.261	30,1	1.045	183	96,9	4,4	142	2.951
Zonguldak	12	2.291	38,8	980	371	51,0	6,3	195	3.032
Aksaray	10	841	19,9	558	153	81,1	3,6	139	3.043
Bayburt	1	200	24,4	124	39	77,0	4,8	31	2.642
Karaman	7	628	24,6	493	134	99,8	5,3	93	2.741
Kırıkkale	7	1.254	45,0	690	153	62,7	5,5	94	2.965
Batman	13	1.942	31,3	1.149	456	77,3	7,4	195	3.181
Şırnak	7	765	14,2	516	103	77,9	1,9	174	3.091
Bartın	3	432	21,7	154	78	43,5	3,9	74	2.689
Ardahan	3	215	22,4	184	26	97,4	2,7	36	2.671
İğdır	4	313	15,5	264	48	99,6	2,4	64	3.146
Yalova	7	766	27,7	431	195	75,5	7,1	79	3.494
Karabük	6	751	30,8	577	130	92,9	5,3	86	2.833
Kilis	2	365	25,6	256	57	83,1	4,0	46	3.104
Osmaniye	10	1.348	24,6	662	358	66,9	6,5	188	2.918
Düzce	8	844	21,3	543	131	76,2	3,3	124	3.191
Türkiye	1.534	251.182	30,0	159.765	47.700	78,5	5,7	26.594	3.144

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Bölüm 7 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 31.12.2020 tarihinde faal olan hastanelere ilişkin iki tablo hariç (Tablo 7.5 ve Tablo 7.17) tüm sektörlerdeki sağlık kurumlarının altyapısına ilişkin tablo ve şekillerde yıl içerisinde aktif olarak hizmet veren (kapananlar dahil) kurumlar ve altyapıları hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 7.1, Harita 7.2, Harita 7.3, Harita 7.4, Harita 7.6 ve Harita 7.7 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde, Harita 7.5, Harita 7.8 ve Harita 7.9 için illere ait değerler en yakın tam sayıya yuvarlanarak alındı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ 25/05/2018 tarihinde yayımlanan “Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği” ile Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezinin ismi Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı (ÇEKÜS) Birimi olarak değiştirildi.
- ☑ Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 31/05/2019 tarihinde yayımlanan “Sağlık Hizmeti Sunucularının Basamaklandırılması” Genelgesine göre E2-E3 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri birinci basamak, E1 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri ise ikinci basamak sağlık kuruluşu olarak tanımlandı.
- ☑ Sağlık Bakanlığı hastanelerine ilişkin tablo, şekil ve haritalarda yıl içerisinde birinci basamak sağlık kuruluşu olarak hizmet veren Entegre İlçe Devlet Hastaneleri hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Hastane ve yatak sayılarının belirtildiği tablo ve şekillerde 2012-2015 döneminde; Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel sektör dışında kalan Milli Savunma Bakanlığı hastaneleri, belediye hastaneleri ve diğer kamu kuruluşlarına ait hastaneler “Diğer” olarak tanımlandı.
- ☑ Milli Savunma Bakanlığının (MSB) verileri 2012 yılı öncesinde sadece hastane ve yatak sayısı olarak kullanılmış olup tablo ve şekillerde “Diğer” sektör içerisine dahil edildi. 2012-2015 dönemi için tüm göstergelere dahil edilmiş olup karşılaştırılabilir olması açısından hastane ve yatak sayısı dışında kalan göstergelere ait veriler Özel Sektör içerisinde gösterildi.
- ☑ 2002 yılı SSK hastanelerine ait veriler, karşılaştırılabilir olması için Sağlık Bakanlığına dahildir.
- ☑ **Hastane yatağı:** Hastaların 24 saatten fazla bakım ve tedavilerinin sağlanması amacıyla yatırıldığı, hasta odalarında ya da hastalara devamlı tıbbi bakım hizmeti verilen birimlere yerleştirilen yataklara verilen addır. Hasta yatağı sayısına; yoğun bakım, prematüre ve yenidoğan ünitesindeki yataklar (kuvöz, açık bebek yatağı), yanık merkezi ve yanık odalarındaki yataklar, nitelikli yataklar dahil edildi.
- ☑ **Nitelikli yatak:** 1 veya 2 yataklı, tuvaletli ve duşlu olma şartlarını sağlayan odalardaki yataklardır. Bu sayılar toplam yatak sayısına dahildir.
- ☑ Hemodiyaliz verileri ile ilgili tablo, harita ve şekillerde fiilen kullanılan hemodiyaliz cihazı ve merkezleri hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Uluslararası karşılaştırmalarda, ülkelere ait cihaz sayısı ayaktan ve yatarak tedavi veren sağlık kurumlarına ait olup Türkiye verisi hastanelerdeki cihaz sayısını içermektedir.
- ☑ KETEM sayısı, ÇKYS'de kayıtlı sabit KETEM sayısıdır.
- ☑ Aile Sağlığı Merkezi muayene oda sayısı verisi 2002 yılı için Sağlık Ocaklarına, 2016-2020 yılları için Aile Sağlığı Merkezlerine aittir.

BÖLÜM 8

Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Tablo 8.1. Yıllara ve Kurum Türlerine Göre Toplam Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
Sağlık Ocağı	69.103.517	-	-	-	-	-
Aile Hekimliği	-	205.549.931	228.098.527	258.436.607	278.043.149	247.273.830
Verem Savaş Dispanseri	2.012.458	1.374.153	1.391.817	1.332.580	1.256.364	769.343
ÇEKÜS Birimi*	2.980.481	525.011	646.856	366.095	309.984	153.890
TSM'ler Tarafından Yapılan Diğer Muayeneler*	-	8.080.631	4.496.425	4.821.348	3.959.746	1.767.606
Özel Poliklinikler	731.132	461.013	501.993	539.593	629.221	435.764
E2-E3 Entegre İlçe Hastaneleri	-	3.205.116	3.356.809	3.577.348	3.903.402	2.719.502
Birinci Basamak Toplamı	74.827.588	219.195.855	238.492.427	269.073.571	288.101.866	253.119.935
Özel Tıp Merkezleri	9.824.802	22.069.610	18.912.829	19.055.722	18.298.592	14.527.627
Hastaneler**	124.313.659	444.443.714	461.519.553	494.385.911	506.503.164	332.613.569
Sağlık Bakanlığı	109.793.128	336.875.423	350.347.005	377.045.707	387.622.848	239.981.820
Üniversite	8.823.361	36.420.413	38.963.933	42.665.139	46.211.148	31.725.506
Özel	5.697.170	71.147.878	72.208.615	74.675.065	72.669.168	60.906.243
2. ve 3. Basamak Toplamı	134.138.461	466.513.324	480.432.382	513.441.633	524.801.756	347.141.196
Genel Toplam	208.966.049	685.709.179	718.924.809	782.515.204	812.903.622	600.261.131

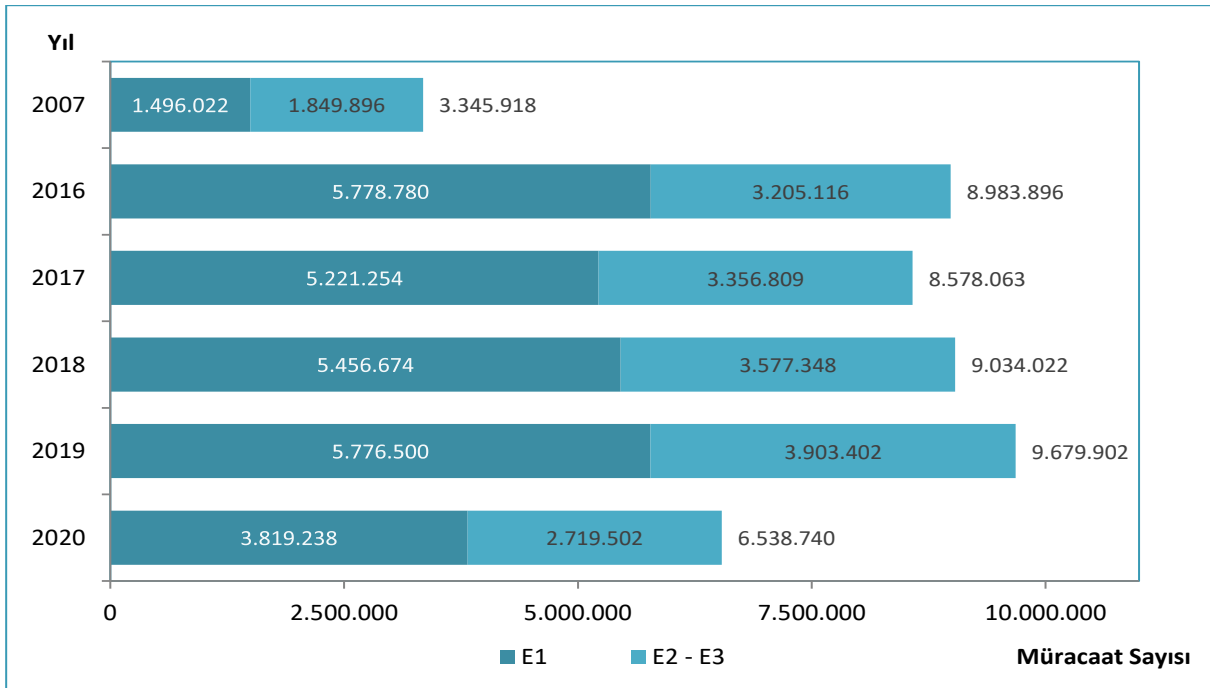
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Danışmanlık hizmeti başvuruları, hekime müracaat sayısına dahil edilmedi.

**2. ve 3. basamak hastanelerde hekime müracaat sayısına 1. basamak sağlık kuruluşu olan E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahil olmayıp E1 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

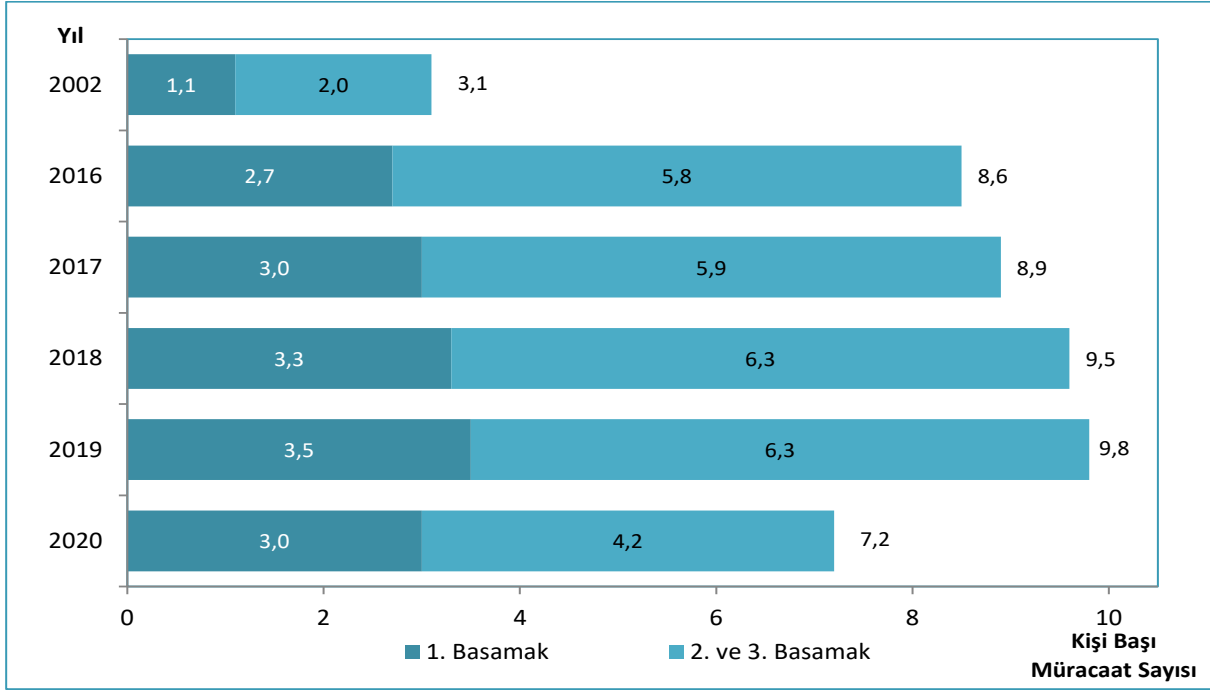
Not: Diş hekimine yapılan müracaatlar dahil değildir.

Şekil 8.1. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde Hekime Müracaat Sayısı

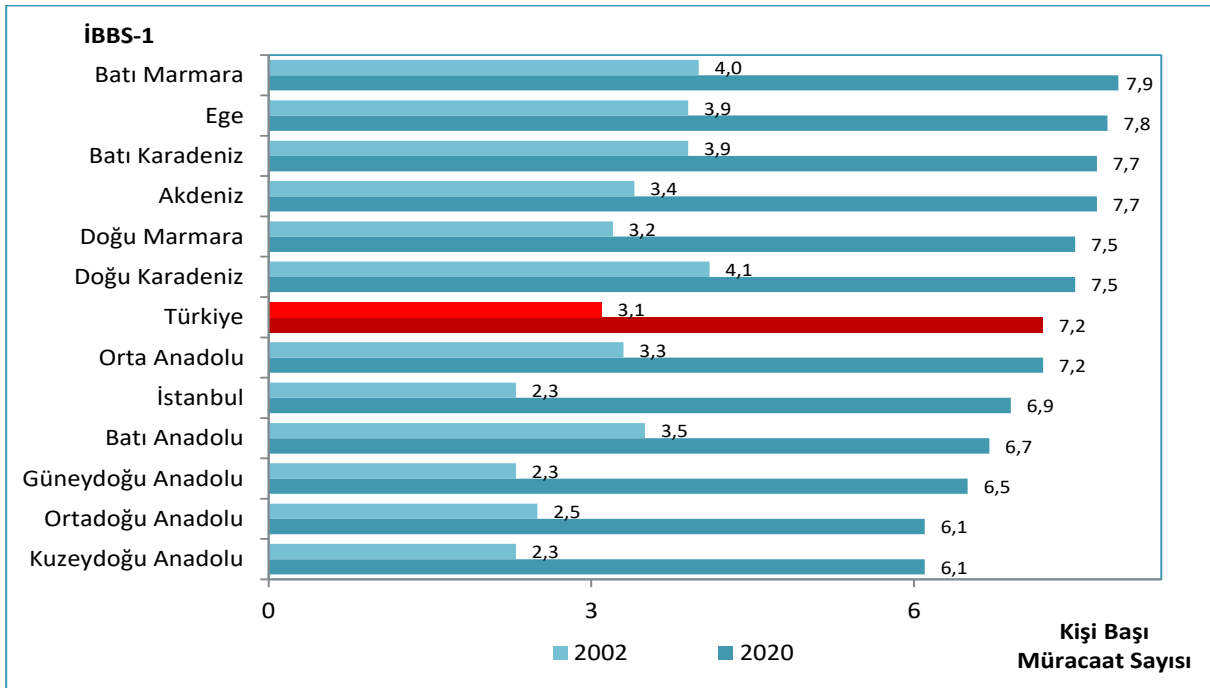
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.2. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler

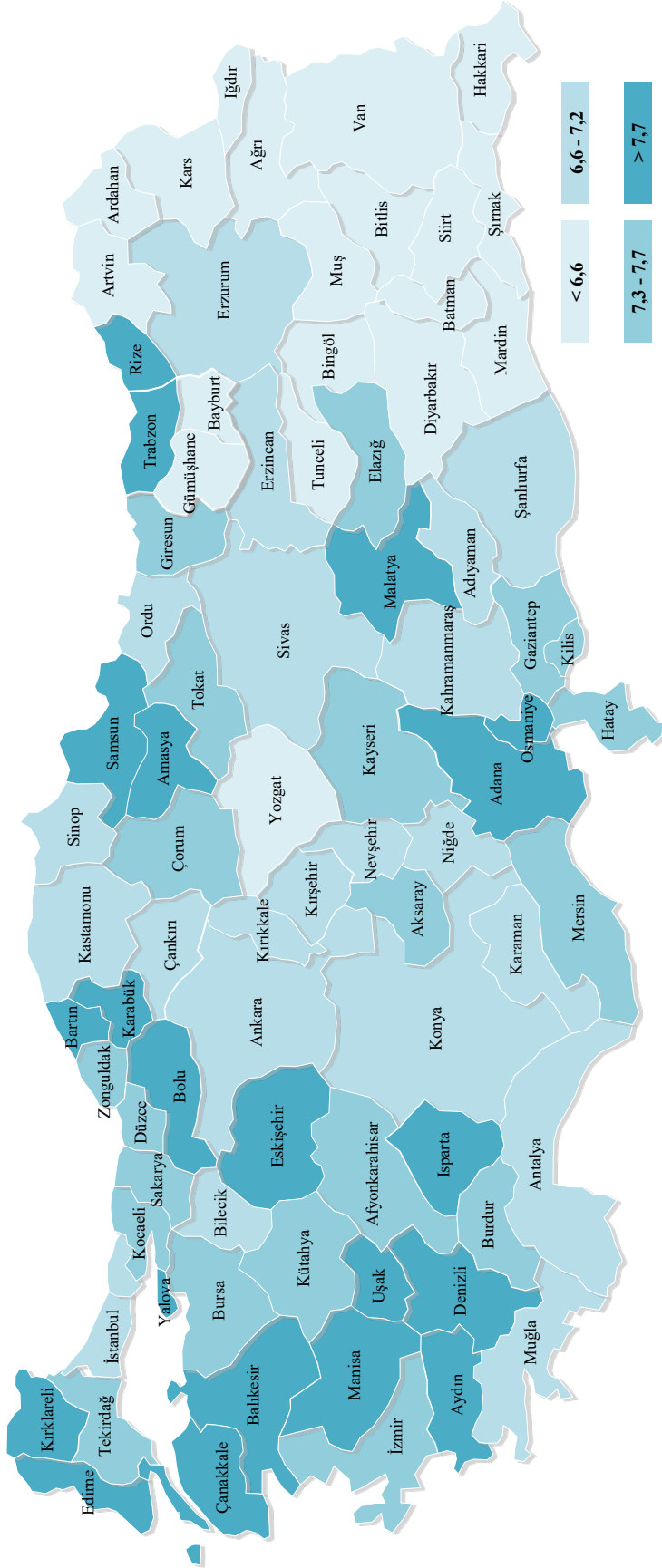
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.3. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

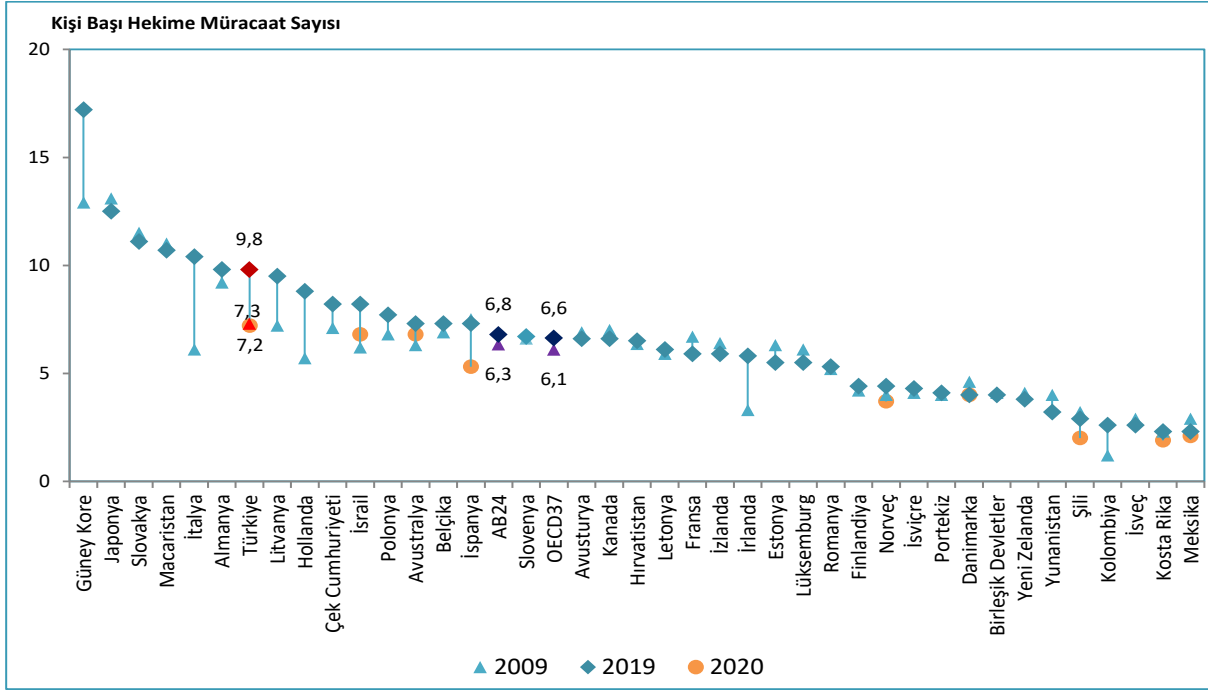
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 8.1. İllere Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2020

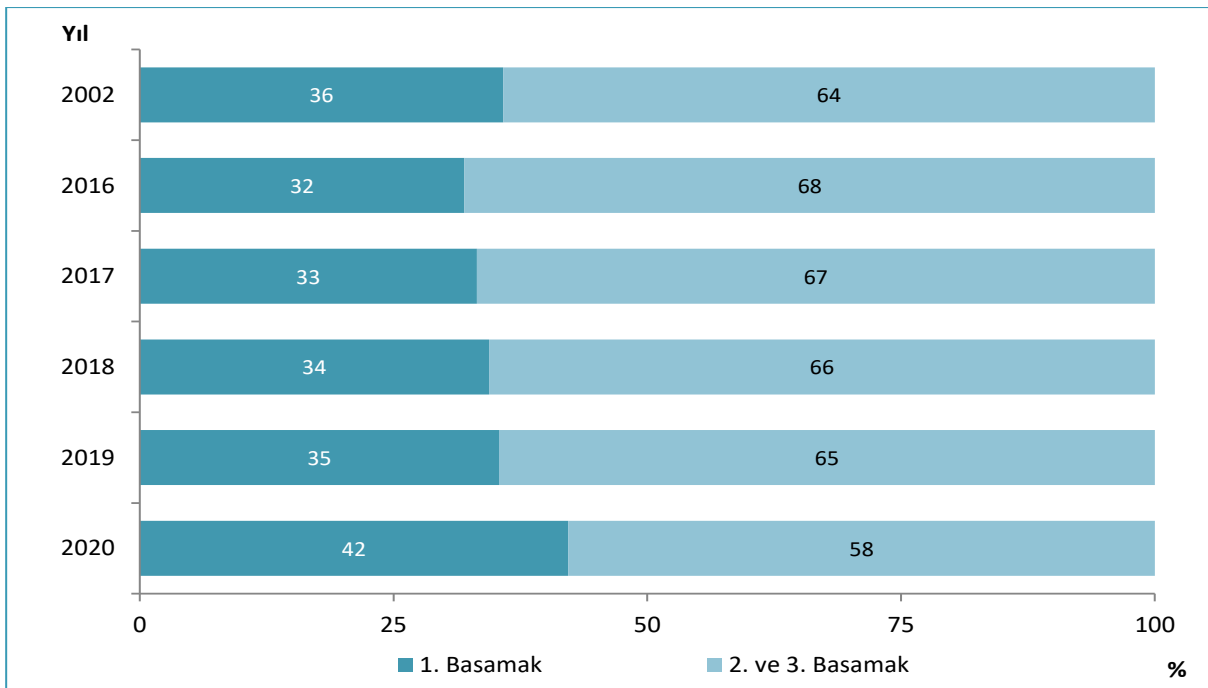
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.4. Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2009, 2019, 2020

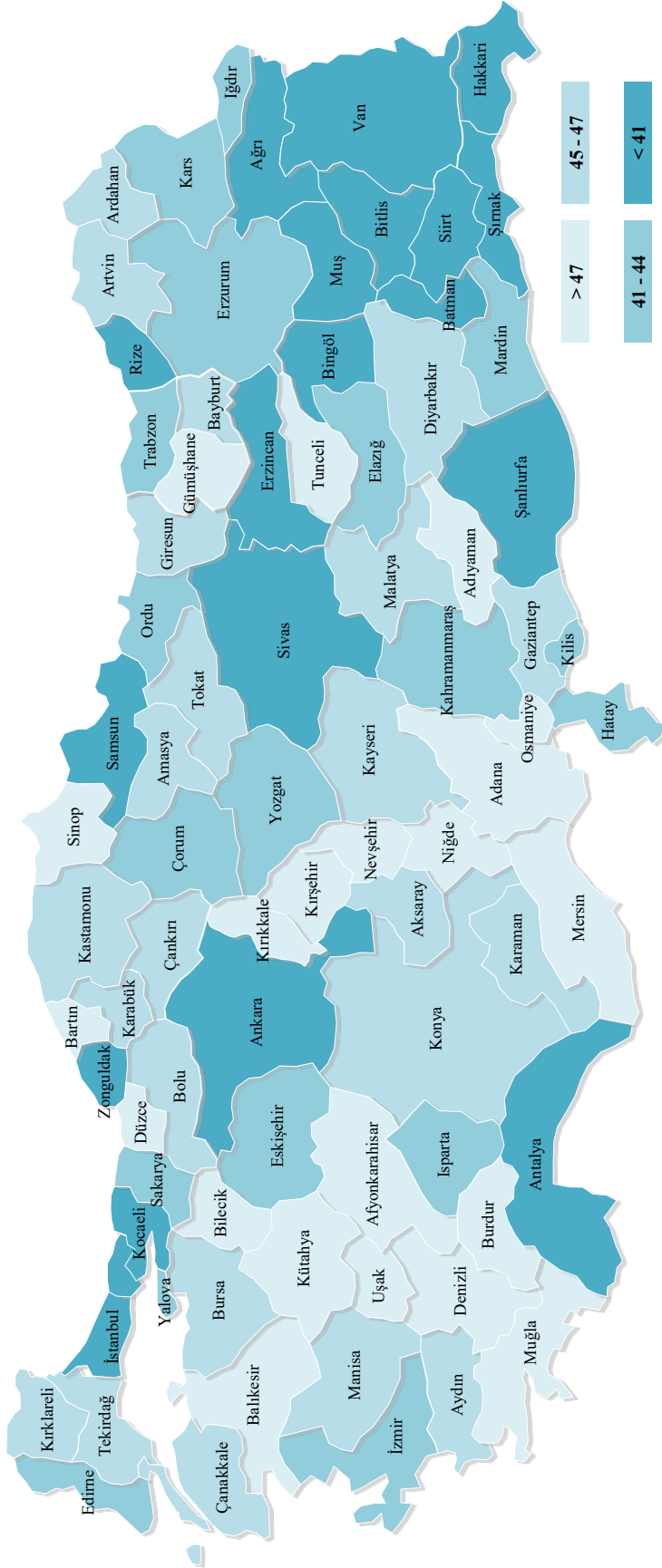
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Şekil 8.5. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Hekime Müracaat Sayısının Oranı, (%), Tüm Sektörler

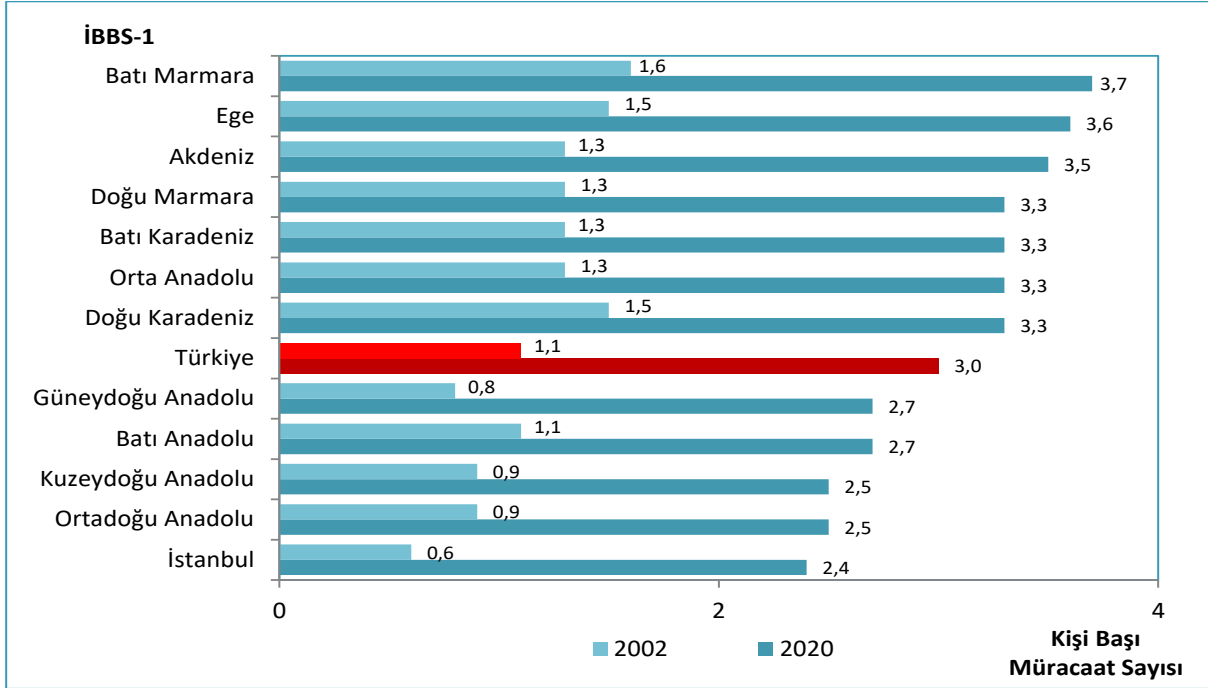
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 8.2. İllere Göre Birinci Basamak Müracaatların Tüm Müracaatlar İçerisindeki Oranı, (%), 2020

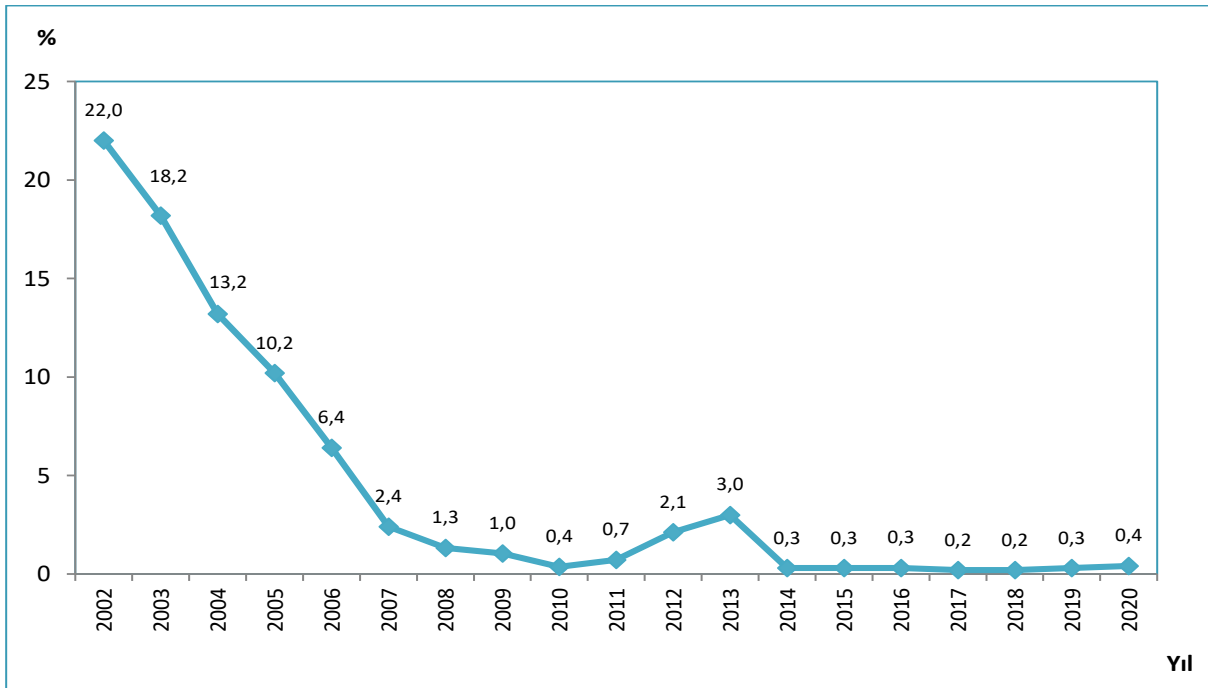
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.6. İBBS-1'e Göre Birinci Basamak Kuruluşlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

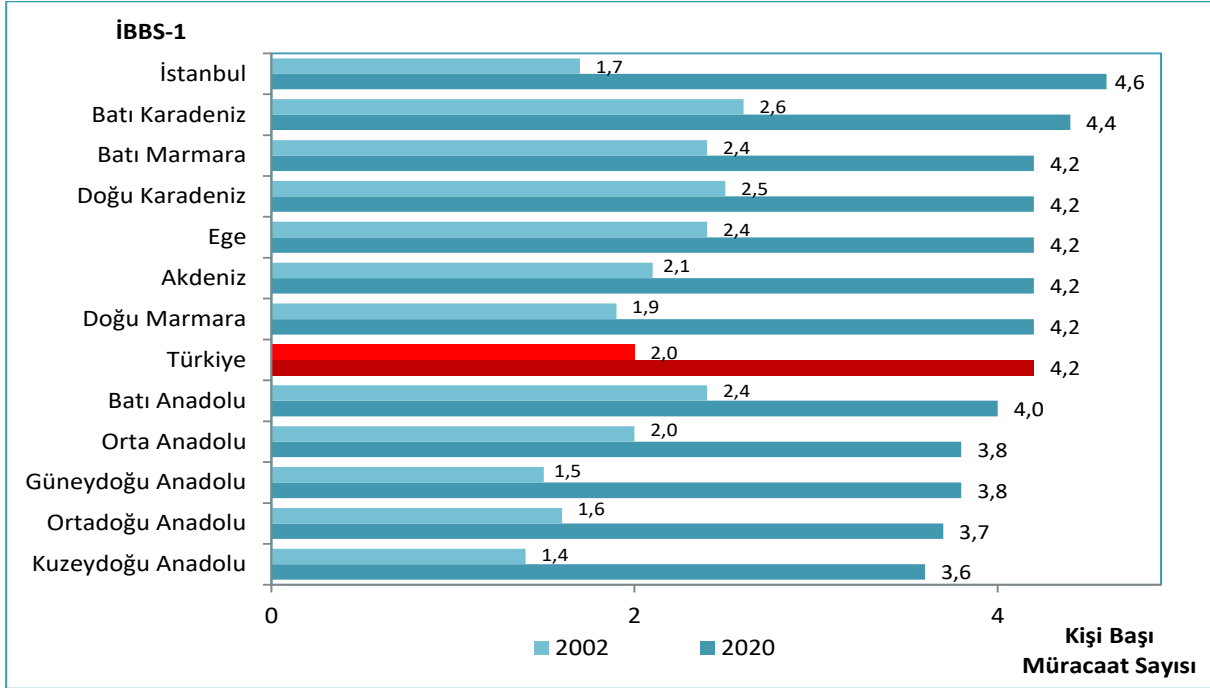
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.7. Yıllara Göre Aile Hekimliği Birimi Sevk Hızı, (%), Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 8.8. İBBS-1'e Göre İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Kurumlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

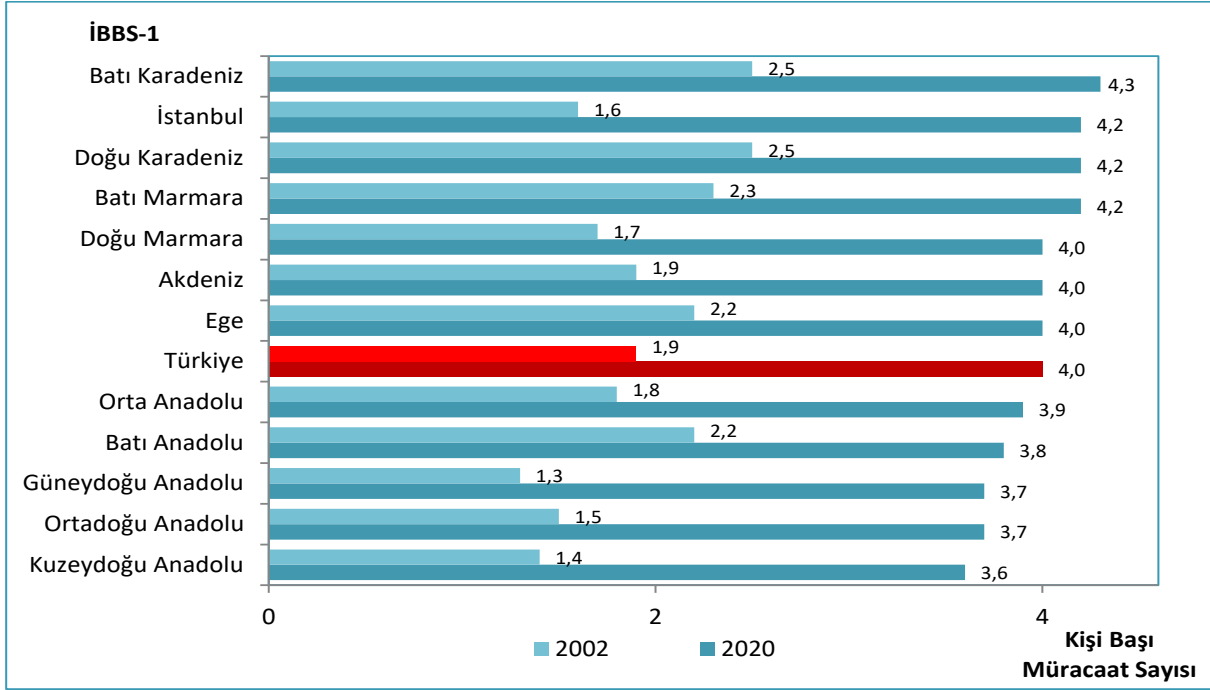
Tablo 8.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelere Kişi Başı Müracaat Sayısı

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
Sağlık Bakanlığı	1,7	4,3	4,4	4,6	4,7	2,9
Üniversite	0,1	0,5	0,5	0,5	0,6	0,4
Özel	0,1	0,9	0,9	0,9	0,9	0,7
Toplam	1,9	5,6	5,8	6,1	6,1	4,0

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

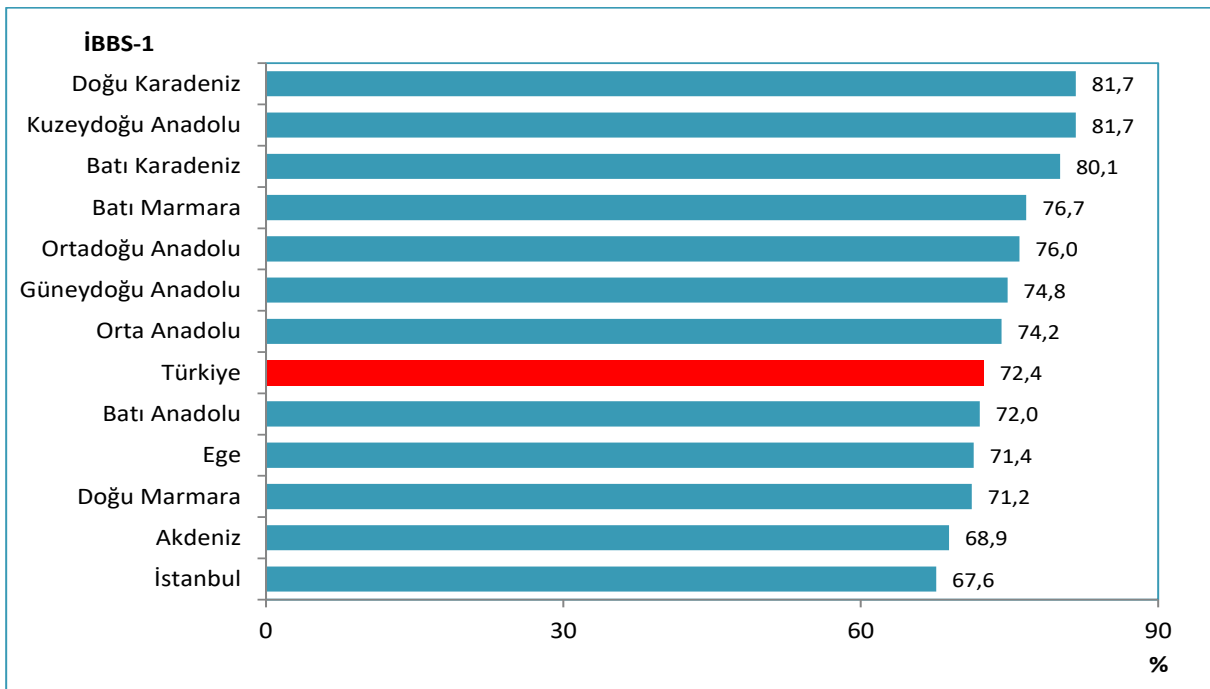
Şekil 8.9. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastanelere Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

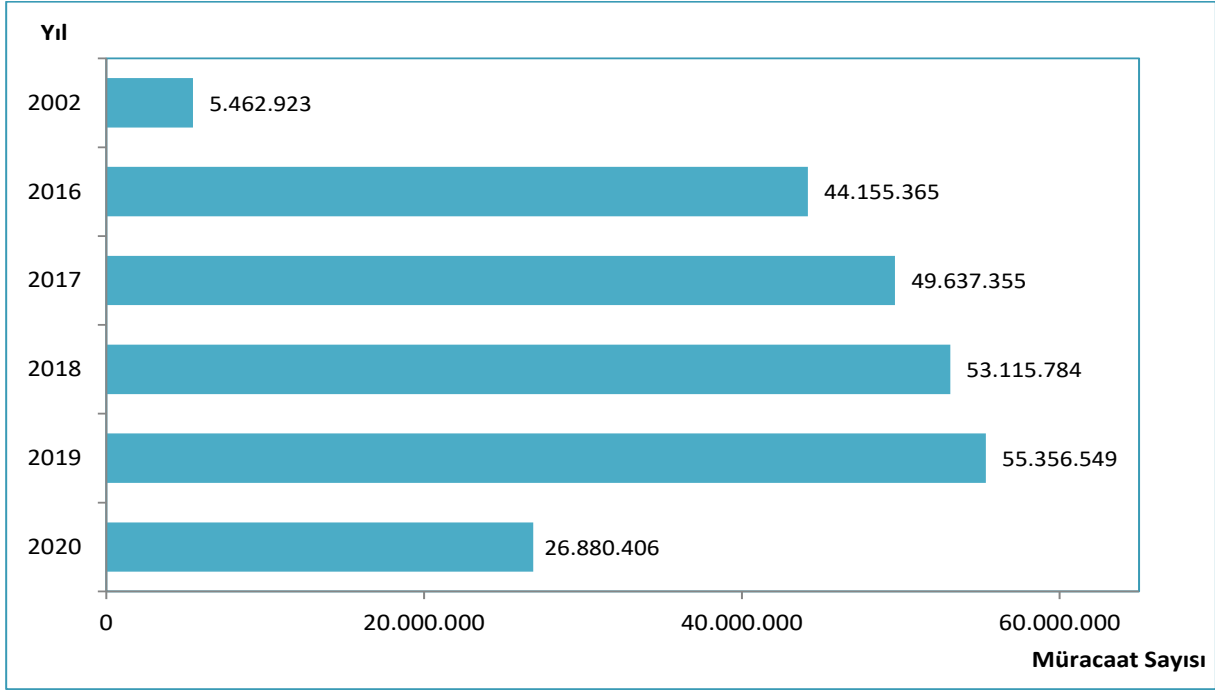
Şekil 8.10. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Müracaatların Tüm Sektörlerdeki Hastanelere Müracaatlar İçindeki Oranı, (%), 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

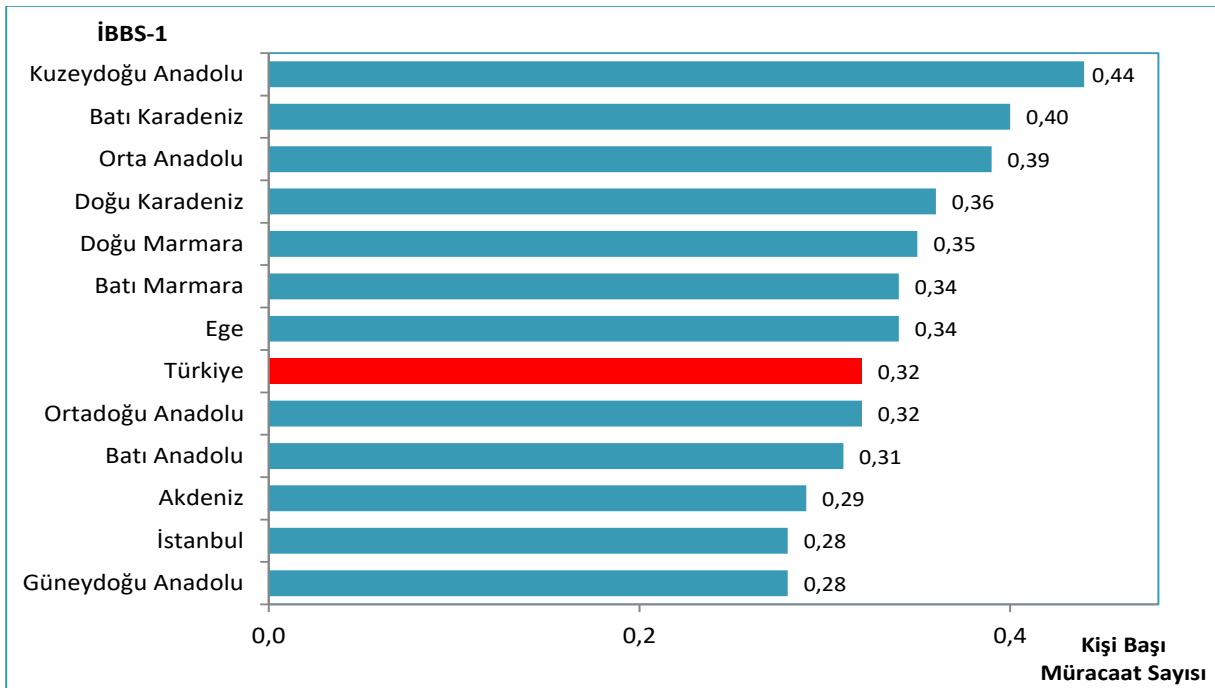
Şekil 8.11. Yıllara Göre Diş Hekimine Yapılan Müracaat Sayıları, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2002 yılı verisi sadece Sağlık Bakanlığına aittir.

Şekil 8.12. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Diş Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Sayısı

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
Sağlık Bakanlığı	4.169.779	7.561.989	7.606.159	7.675.972	7.742.707	5.517.337
Üniversite	781.990	1.842.001	1.982.410	1.955.983	2.072.720	1.546.362
Özel	556.494	4.048.696	4.120.734	4.019.422	3.990.922	3.556.818
Toplam	5.508.263	13.452.686	13.709.303	13.651.377	13.806.349	10.620.517

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.4. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Yatan Hastaların Sayısı ve Toplam Yatan Hasta Sayısı İçindeki Oranı, (%), 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Toplam	Sağlık Bakanlığı Oranı (%)
Doğu Karadeniz	241.859	399.956	60,5
Batı Karadeniz	360.588	613.167	58,8
Kuzeydoğu Anadolu	155.958	266.287	58,6
Ortadoğu Anadolu	289.036	508.011	56,9
Güneydoğu Anadolu	645.998	1.141.398	56,6
Doğu Marmara	563.554	1.050.786	53,6
Batı Marmara	235.117	440.114	53,4
Orta Anadolu	278.734	530.564	52,5
Türkiye	5.517.337	10.620.517	51,9
Batı Anadolu	548.967	1.058.237	51,9
Ege	662.471	1.304.815	50,8
Akdeniz	742.786	1.507.896	49,3
İstanbul	792.269	1.799.286	44,0

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.5. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Ameliyat Sayıları

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
Sağlık Bakanlığı	1.072.417	2.473.267	2.590.538	2.766.914	2.796.484	1.613.841
Üniversite	307.108	799.133	815.076	903.002	948.936	708.994
Özel	218.837	1.499.829	1.525.685	1.531.822	1.478.395	1.399.383
Toplam	1.598.362	4.772.229	4.931.299	5.201.738	5.223.815	3.722.218

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.6. Sektörlere ve Ameliyat Gruplarına Göre Ameliyat Sayıları ve Dağılımı, (%), 2020

	A		B		C		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sağlık Bakanlığı	197.114	42,6	548.792	43,1	867.935	43,7	1.613.841	43,4
Üniversite	111.680	24,1	275.013	21,6	322.301	16,2	708.994	19,0
Özel	154.345	33,3	450.872	35,4	794.166	40,0	1.399.383	37,6
Toplam	463.139	100	1.274.677	100	1.984.402	100	3.722.218	100

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.7. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayıları, 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	20,3	16,7	15,7	52,7
Akdeniz	21,7	10,3	18,2	50,2
Ege	19,4	9,9	18,3	47,6
İstanbul	20,2	4,8	22,5	47,5
Doğu Marmara	19,5	6,5	19,0	45,0
Türkiye	19,3	8,5	16,7	44,5
Batı Karadeniz	20,2	8,8	12,1	41,2
Doğu Karadeniz	21,9	7,7	11,2	40,9
Batı Marmara	21,6	4,9	13,0	39,5
Orta Anadolu	15,7	9,7	13,6	39,0
Güneydoğu Anadolu	16,7	5,0	16,0	37,7
Ortadoğu Anadolu	13,6	10,6	7,7	31,8
Kuzeydoğu Anadolu	15,5	10,2	4,3	30,0

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.8. İBBS-1'e ve Ameliyat Gruplarına Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Ameliyat Sayıları, 2020

İBBS-1	A	B	C	Toplam
Batı Anadolu	8,1	18,4	26,1	52,7
Akdeniz	5,6	17,3	27,2	50,2
Ege	5,9	16,9	24,7	47,6
İstanbul	7,6	14,9	24,9	47,5
Doğu Marmara	5,6	16,7	22,7	45,0
Türkiye	5,5	15,2	23,7	44,5
Batı Karadeniz	4,8	15,2	21,2	41,2
Doğu Karadeniz	4,4	15,1	21,4	40,9
Batı Marmara	4,6	14,1	20,8	39,5
Orta Anadolu	3,4	13,6	22,0	39,0
Güneydoğu Anadolu	3,1	11,7	22,9	37,7
Ortadoğu Anadolu	2,8	10,4	18,6	31,8
Kuzeydoğu Anadolu	2,1	10,2	17,7	30,0

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayısının Hastane Müracaat Sayısına Oranı, (%), 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	0,7	3,0	3,0	1,4
Akdeniz	0,8	2,5	2,2	1,2
Ege	0,7	2,2	2,6	1,2
İstanbul	0,7	1,3	2,3	1,1
Doğu Marmara	0,7	2,0	2,3	1,1
Türkiye	0,7	2,2	2,3	1,1
Güneydoğu Anadolu	0,6	2,3	2,2	1,0
Orta Anadolu	0,5	2,3	2,3	1,0
Doğu Karadeniz	0,6	3,8	2,0	1,0
Batı Karadeniz	0,6	2,8	2,2	1,0
Batı Marmara	0,7	1,4	2,1	0,9
Ortadoğu Anadolu	0,5	2,6	1,6	0,9
Kuzeydoğu Anadolu	0,5	2,4	1,8	0,8

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
Sağlık Bakanlığı	23.770.910	33.325.800	34.065.595	34.651.119	35.229.409	28.641.582
Üniversite	6.713.945	10.456.273	11.072.754	10.664.127	10.935.287	8.839.894
Özel	1.730.661	10.368.845	11.032.616	11.326.789	11.336.841	10.686.986
Toplam	32.215.516	54.150.918	56.170.965	56.642.035	57.501.537	48.168.462

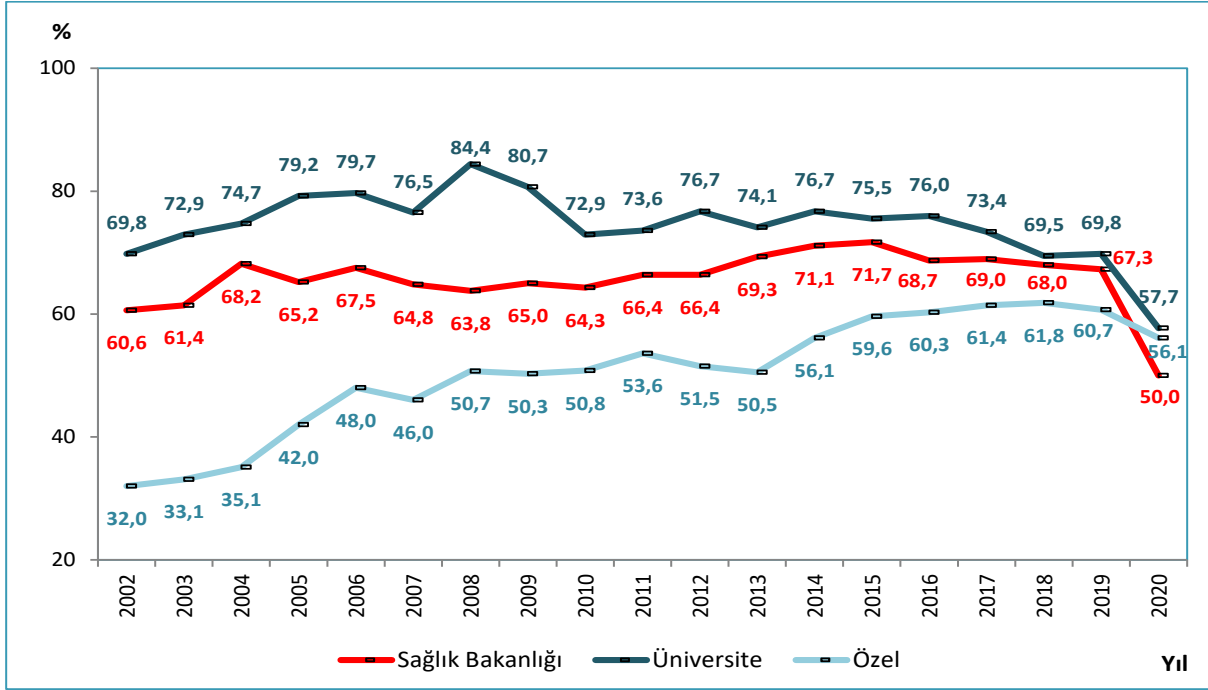
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.11. Yıllara Göre İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı, Sağlık Bakanlığı

İBBS-1	2017	2018	2019	2020
Kuzeydoğu Anadolu	1.018.924	980.317	925.009	794.021
Doğu Karadeniz	1.684.076	1.672.992	1.710.701	1.224.149
Ortadoğu Anadolu	1.675.644	1.679.189	1.713.997	1.238.498
Batı Marmara	1.550.077	1.637.772	1.635.099	1.261.414
Orta Anadolu	1.625.812	1.602.884	1.604.379	1.387.365
Batı Karadeniz	2.607.858	2.607.776	2.578.487	1.999.970
Güneydoğu Anadolu	3.218.118	3.193.814	3.189.167	2.615.307
Doğu Marmara	3.580.443	3.512.920	3.601.247	3.148.507
Akdeniz	4.111.620	4.325.346	4.487.463	3.366.733
Batı Anadolu	3.751.417	3.859.502	3.836.014	3.366.852
Ege	4.643.888	4.685.574	4.782.204	3.470.915
İstanbul	4.597.718	4.893.033	5.165.642	4.767.851
Türkiye	34.065.595	34.651.119	35.229.409	28.641.582

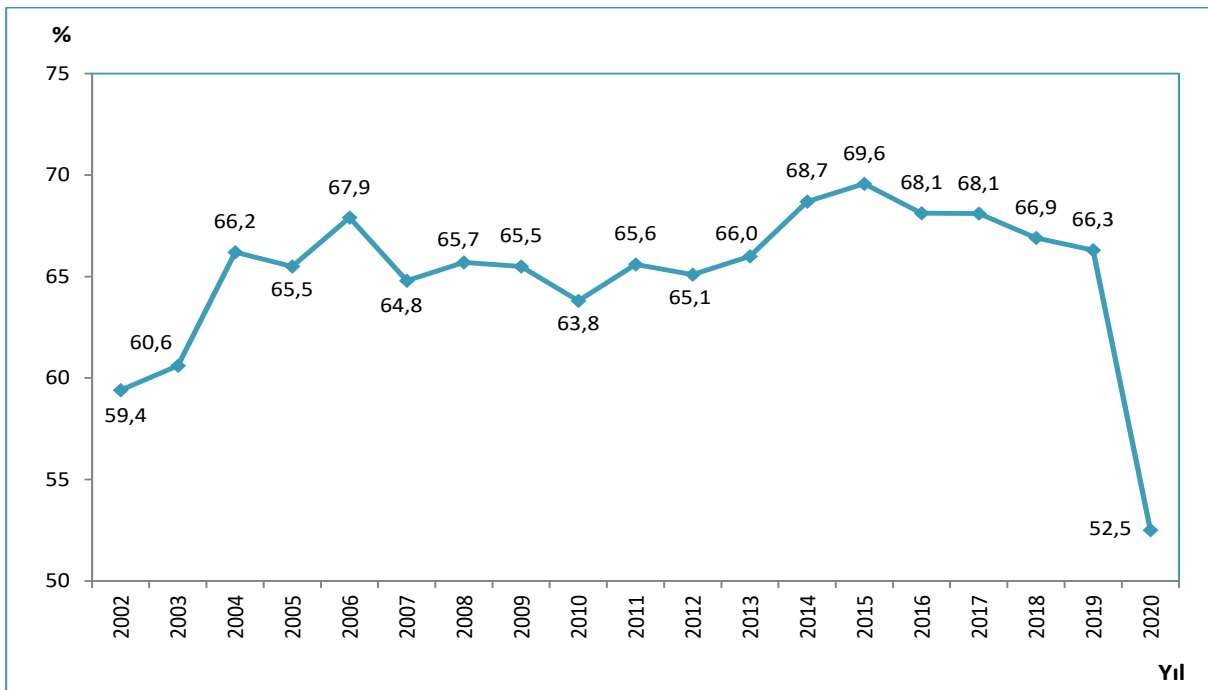
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.13. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, (%)

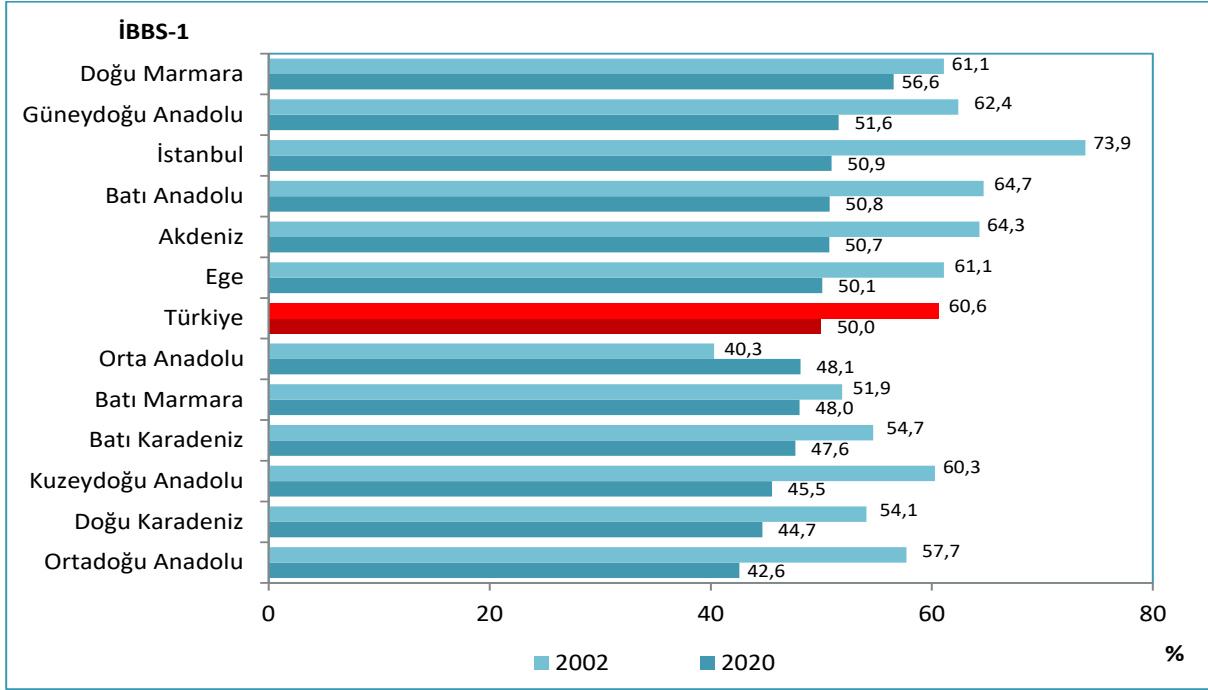
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.14. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%)

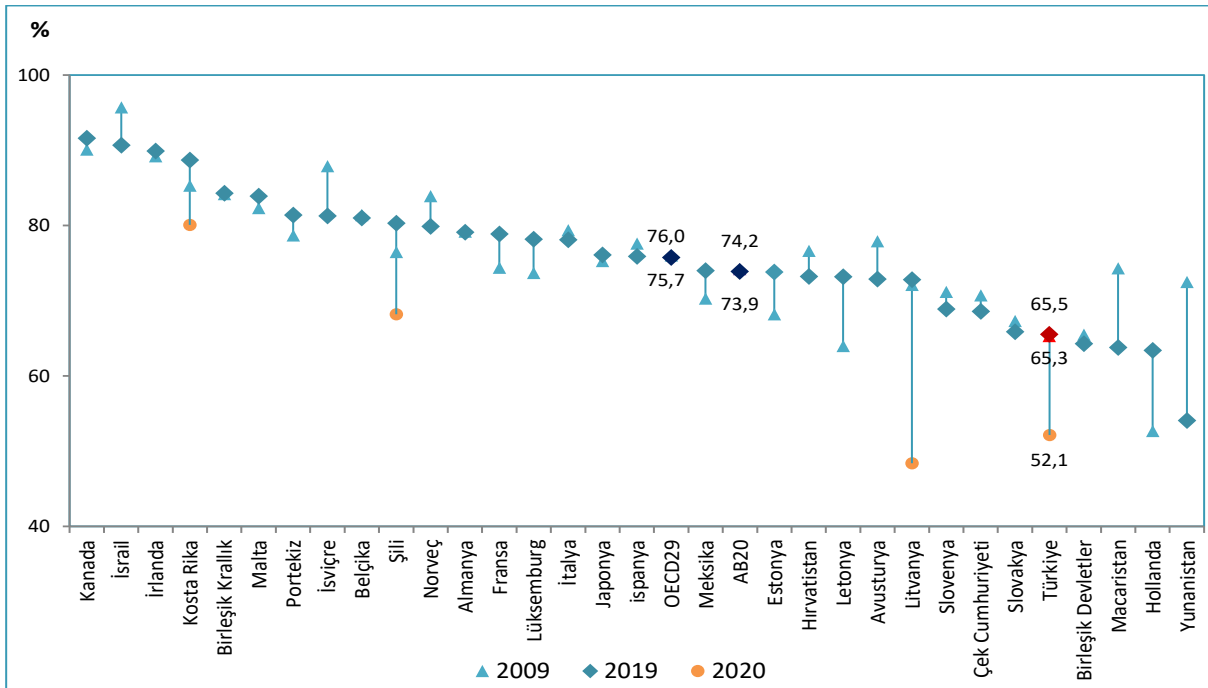
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.15. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2002, 2020

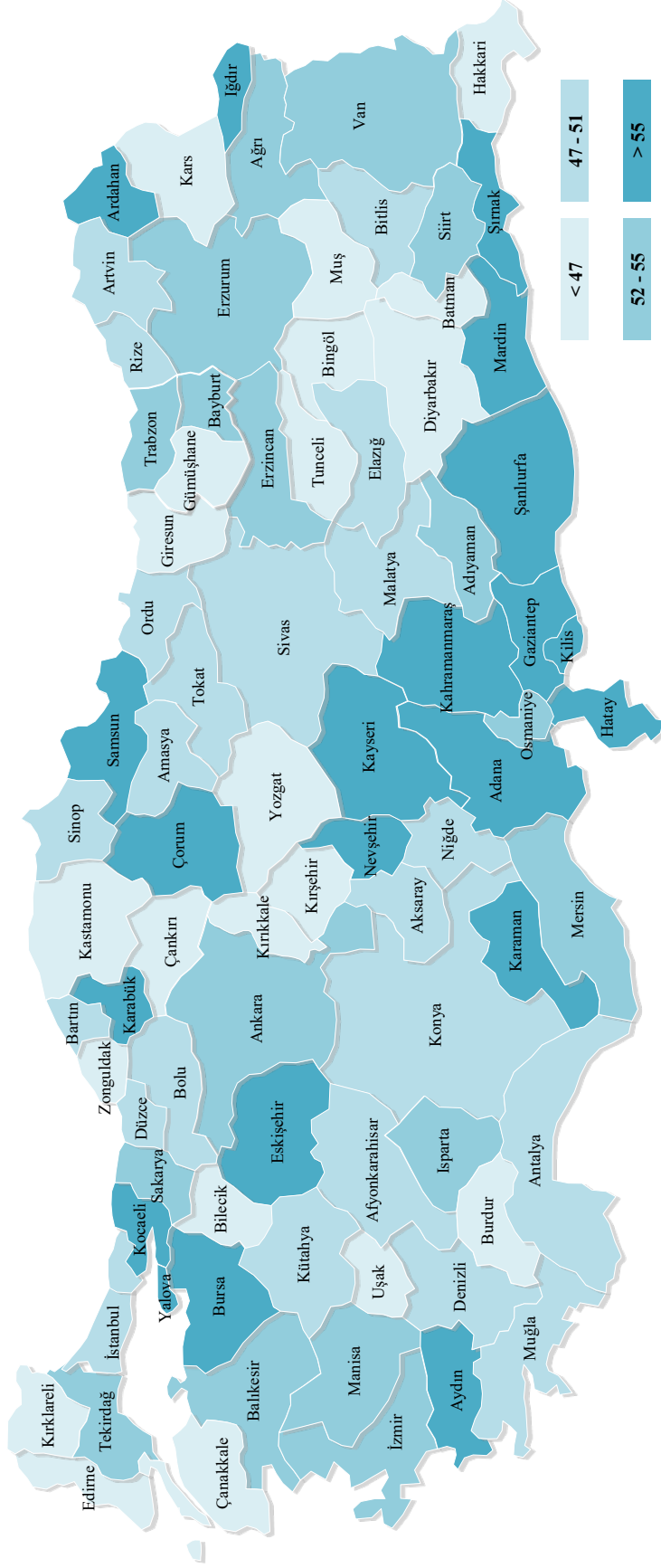
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.16. Hastanelerde Akut Yatak Doluluk Oranlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2009, 2019, 2020

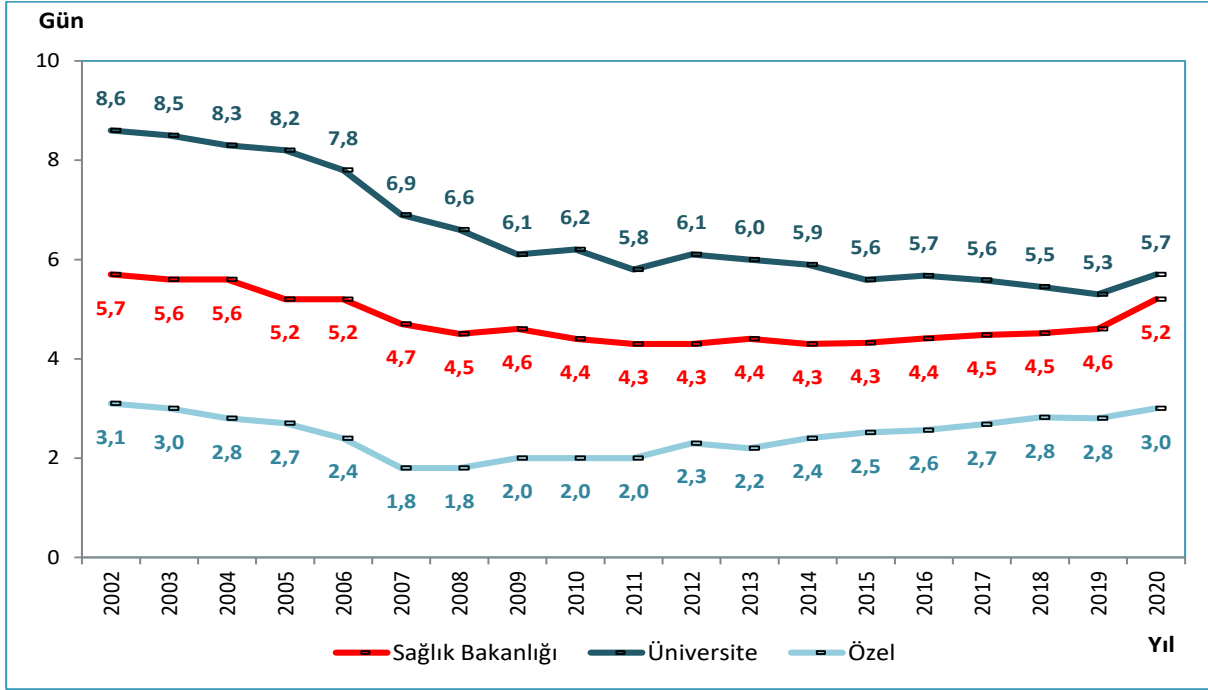
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Harita 8.4. İllere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%), 2020

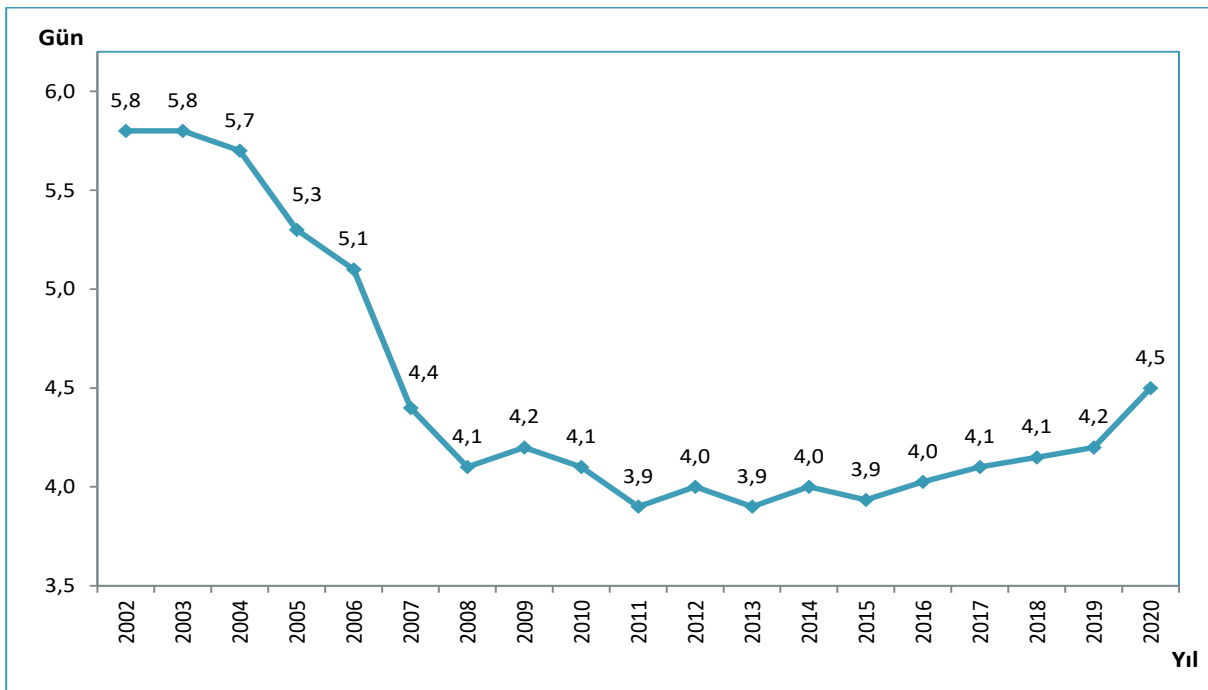
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.17. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, (Gün)

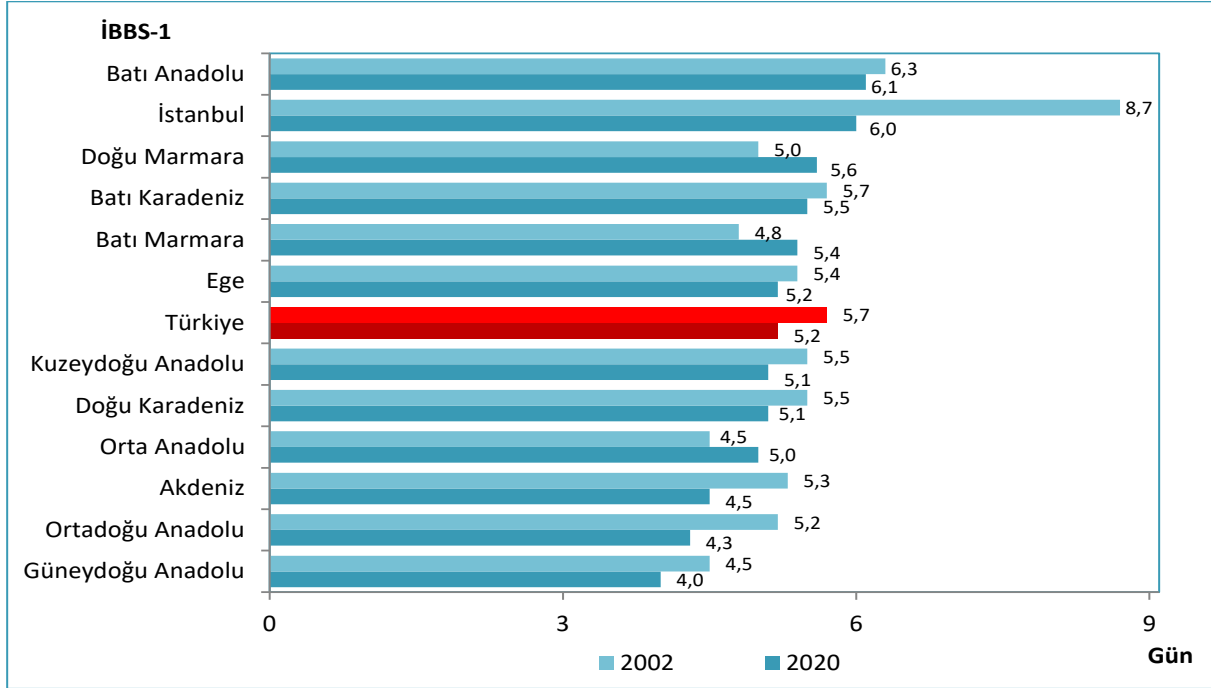
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.18. Yıllara Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, (Gün)

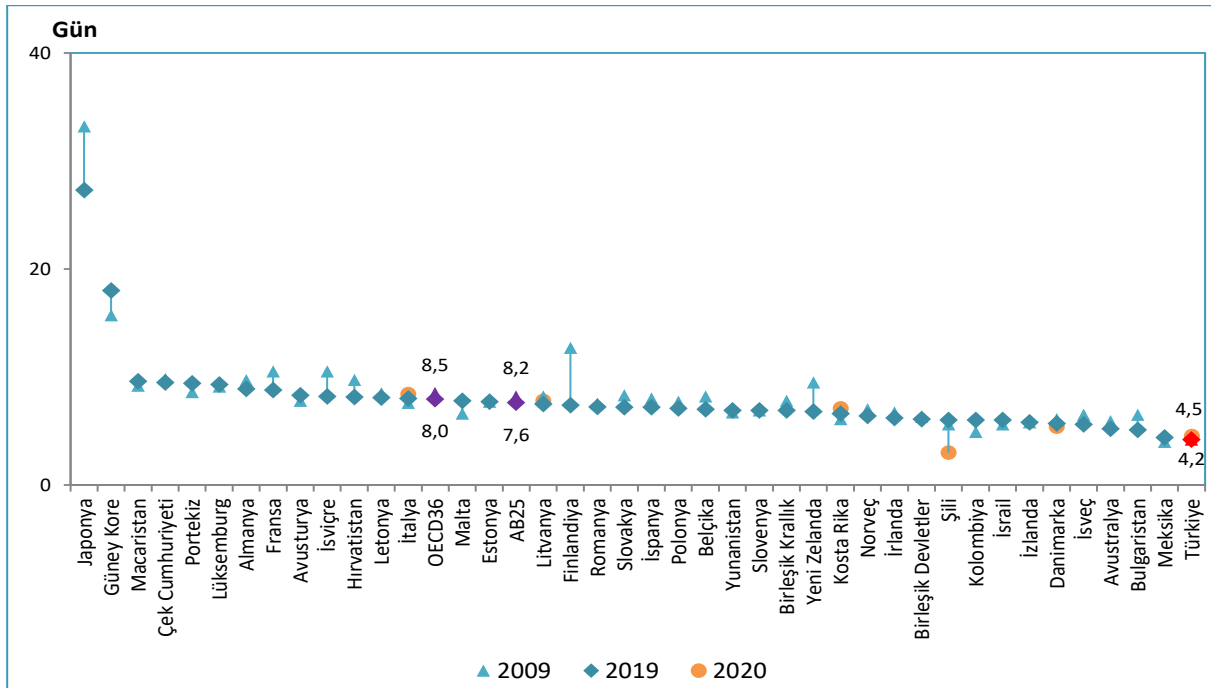
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.19. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Sağlık Bakanlığı,(Gün), 2002, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

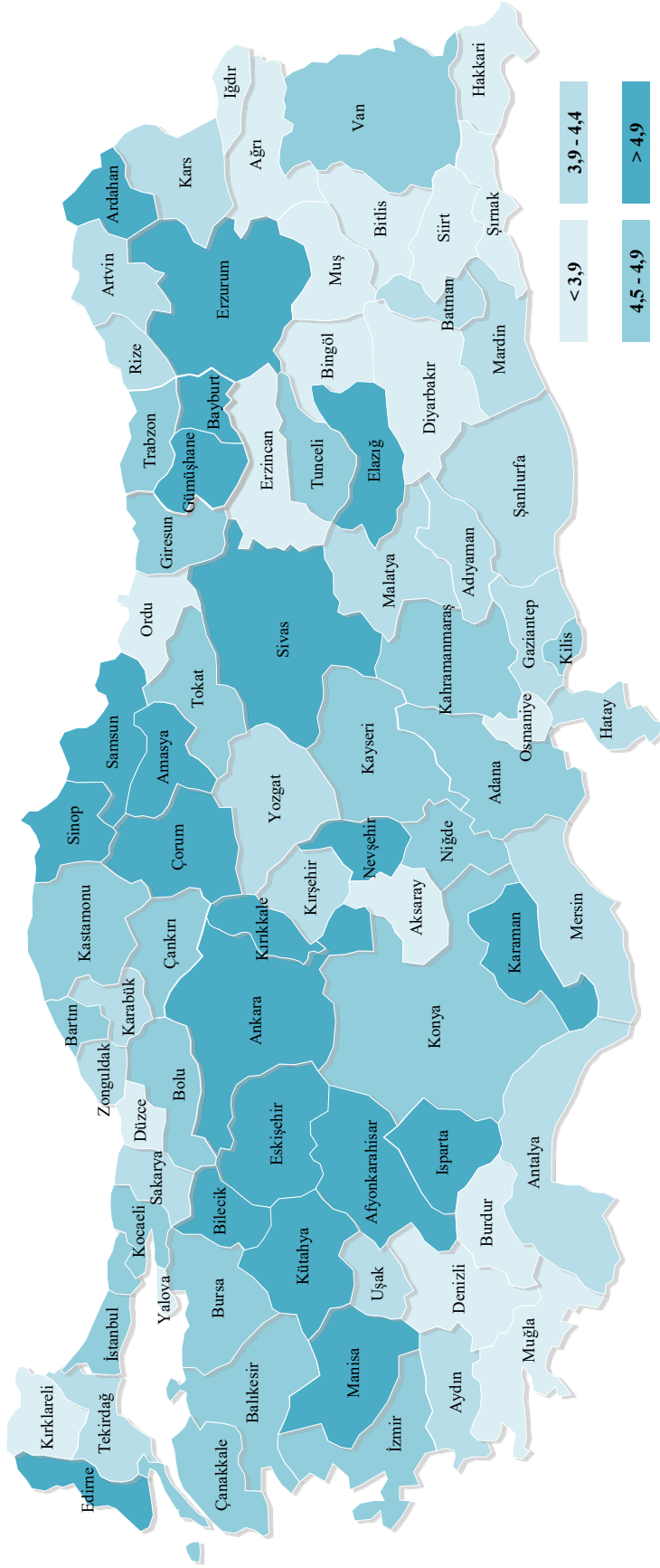
Şekil 8.20. Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü'nün Uluslararası Karşılaştırması,(Gün), 2009, 2019, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

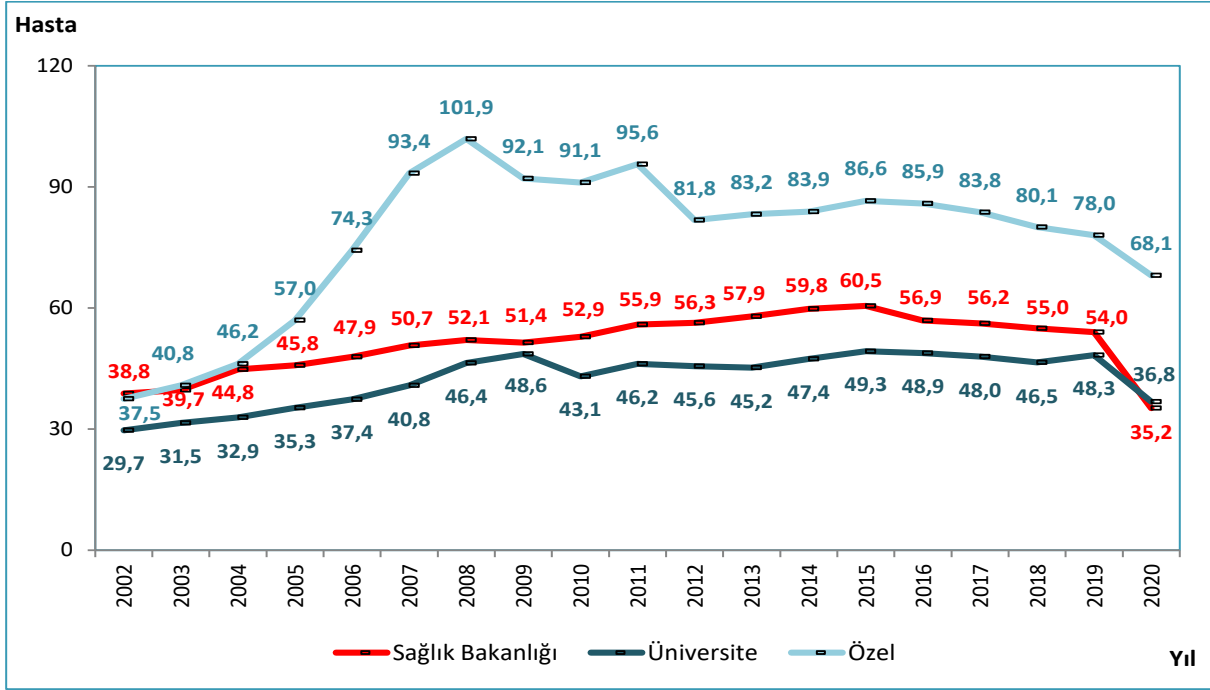
Not: Türkiye'nin 2009 ve 2019 yılı değeri 4,2'dir.

Harita 8.5. İllere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, (Gün), Tüm Sektörler, 2020

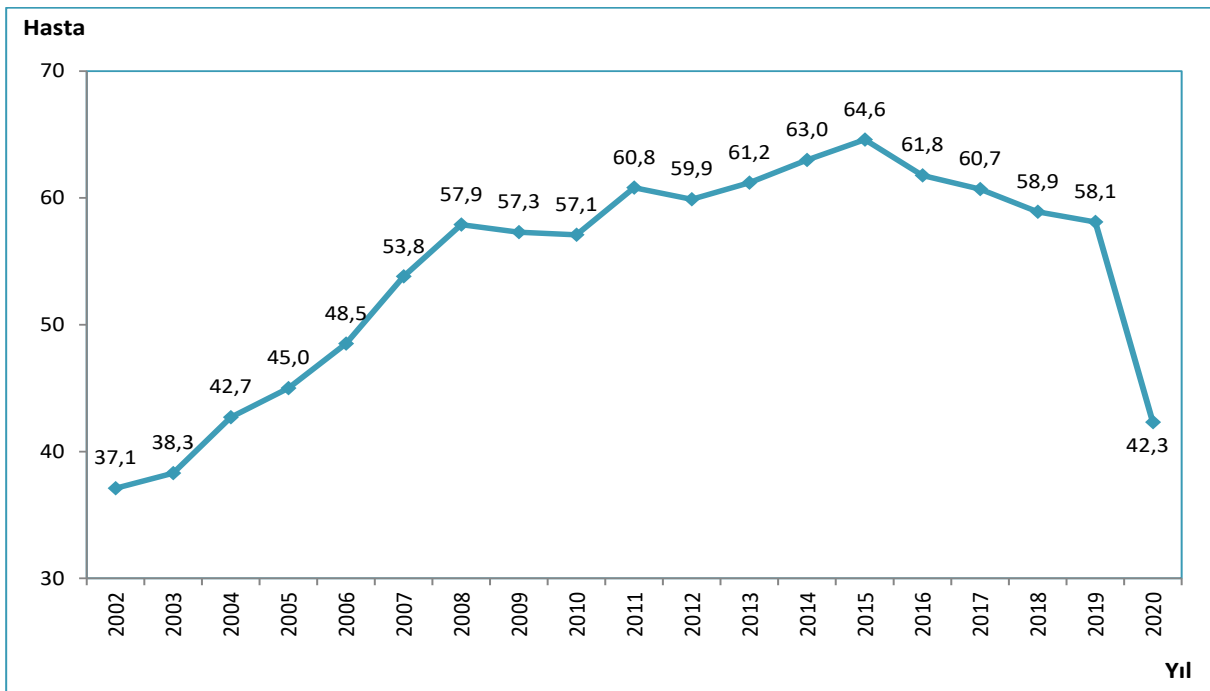
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.21. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta)

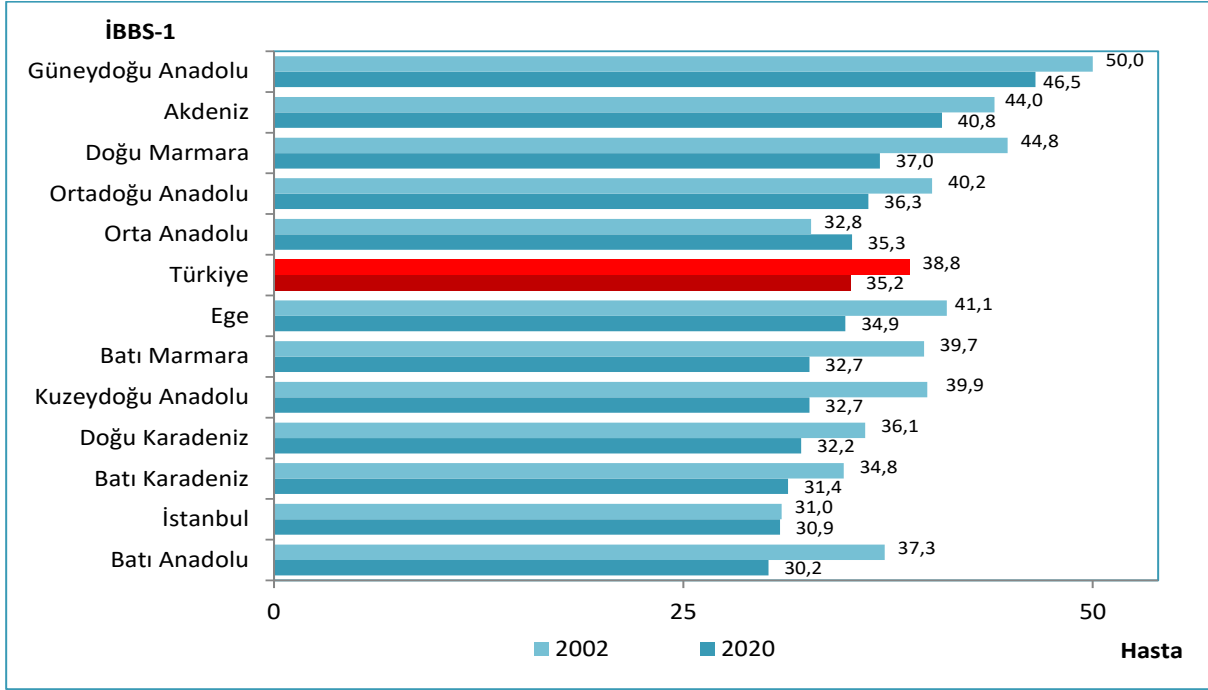
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.22. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Tüm Sektörler

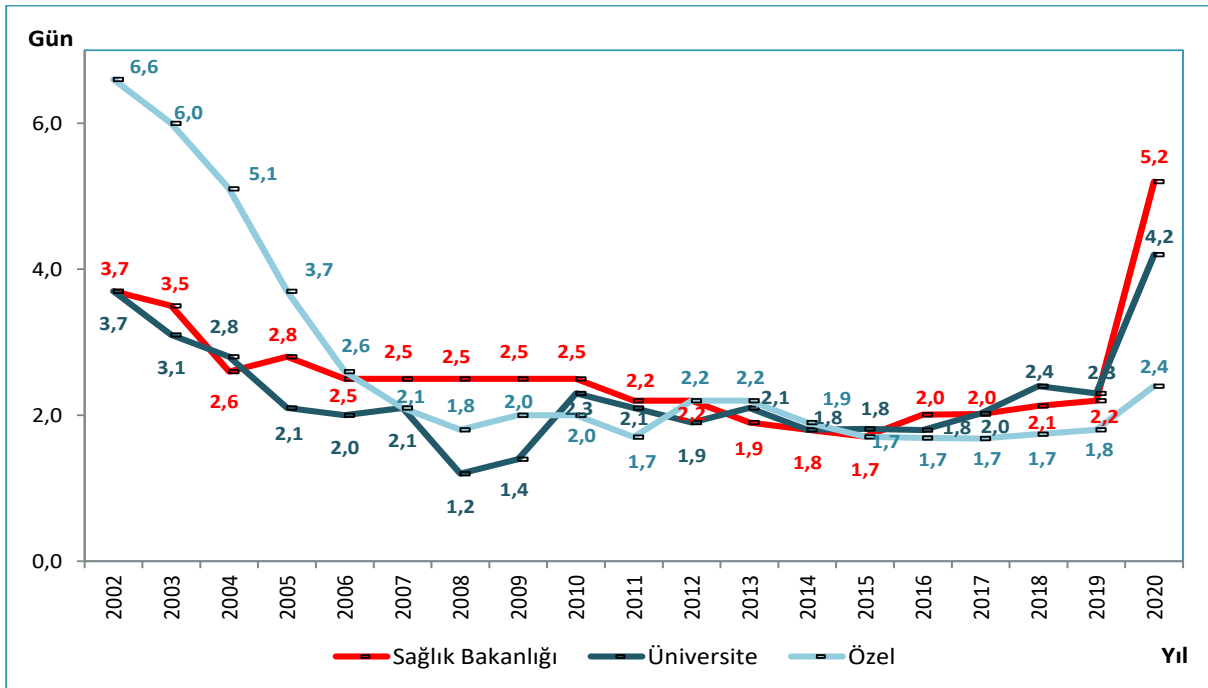
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.23. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020

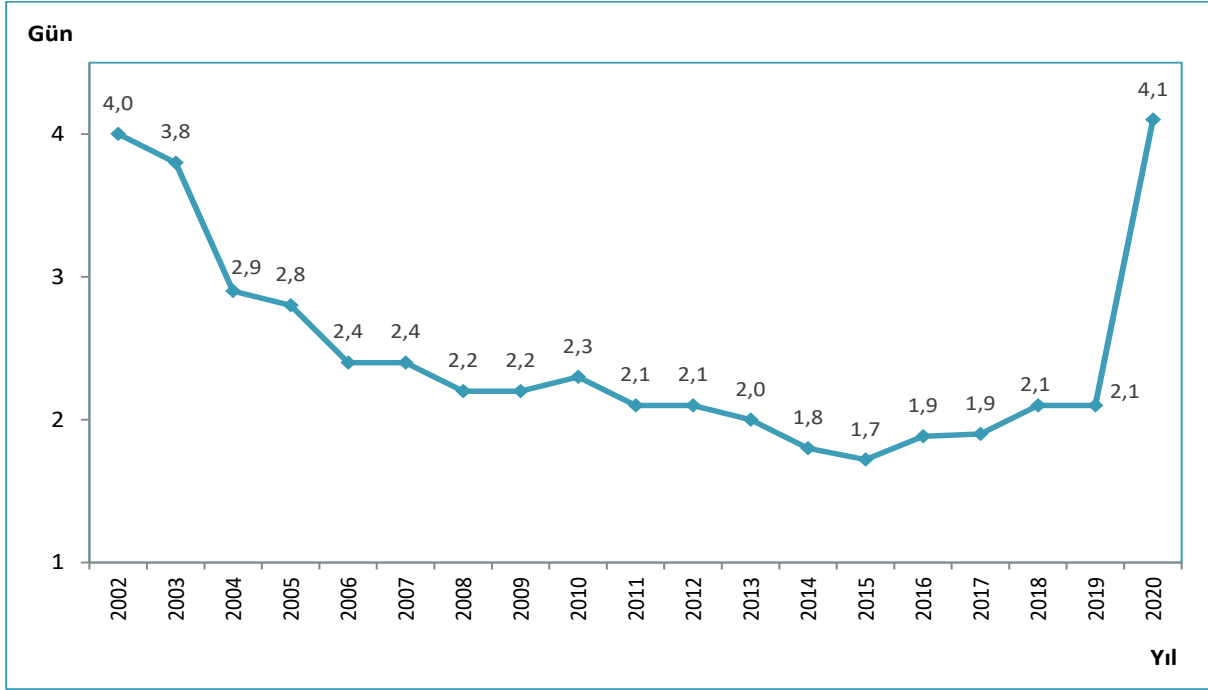
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün)

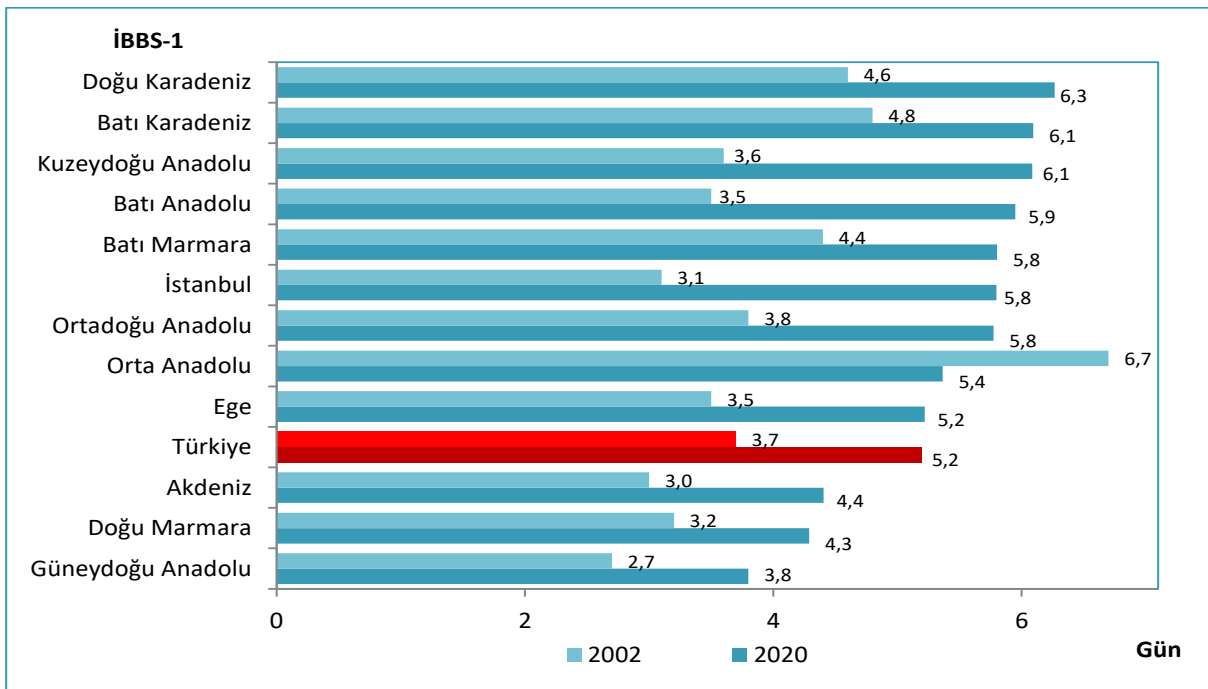
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.25. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün), Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.26. İBBS-1'e Göre Yatak Devir Aralığı, (Gün), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.12. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Sayısı, Tüm Sektörler

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
Böbrek	550	3.418	3.341	3.866	3.863	2.494
Karaciğer	159	1.396	1.446	1.588	1.776	1.317
Kalp	20	69	77	91	84	21
Kalp Kapakçığı	15	0	0	0	0	0
Akciğer	0	22	42	43	33	11
Kalp-Akciğer	0	0	0	0	0	0
Pankreas	0	6	0	4	3	1
İnce Bağırsak	1	5	2	0	4	2
Kornea	-	3.037	3.586	4.137	3.790	1.734
Kemik iliği	-	3.819	4.431	4.858	5.198	4.938
Toplam	745	11.772	12.925	14.587	14.751	10.518

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.13. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Bekleyen Hasta Sayısı, Tüm Sektörler

	2016	2017	2018	2019	2020
Böbrek	21.905	21.917	22.540	22.935	22.138
Karaciğer	2.204	2.095	2.141	2.260	2.199
Kalp	747	956	1.094	1.163	1.215
Kalp Kapakçığı	0	1	0	0	0
Akciğer	66	64	89	89	152
Kalp-Akciğer	0	0	0	0	0
Pankreas	276	283	286	297	285
İnce Bağırsak	2	6	3	1	1
Kornea	2.996	2.350	1.506	1.723	2.230
Kemik iliği	438	659	1.179	2.817	2.803
Toplam	28.634	28.331	28.838	31.285	31.023

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.14. Yıllara Göre Nakil Merkezi Sayısı, Tüm Sektörler

	2016	2017	2018	2019	2020
Böbrek	75	76	72	74	78
Karaciğer	47	48	48	46	49
Kalp	19	17	19	17	15
Kalp Kapakçığı	1	1	2	2	0
Akciğer	4	4	5	5	4
Kalp-Akciğer	4	4	5	5	0
Pankreas	7	7	8	8	8
İnce Bağırsak	1	2	2	1	2
Kornea	516	536	581	588	559
Kemik İliği	81	83	85	93	100
Toplam	755	778	827	839	815

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.15. Sektörlere Göre Hastanelerde Görüntüleme Sayısı, 2020

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	7.293.718	16.103.574	9.882.049	11.486.866	3.896.291	781.975
Üniversite	1.685.449	2.914.855	1.752.577	876.180	695.342	201.307
Özel	2.722.694	3.590.494	5.268.553	2.070.422	1.349.840	278.382
Toplam	11.701.861	22.608.923	16.903.179	14.433.468	5.941.473	1.261.664

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.16. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Başına Düşen Görüntüleme Sayısı, 2020

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	19.766	28.252	3.868	2.680	2.257	1.898
Üniversite	14.915	20.242	1.853	1.490	2.236	2.684
Özel	5.958	6.724	2.043	1.244	1.717	562
Toplam	12.462	18.116	2.780	2.208	2.105	1.285

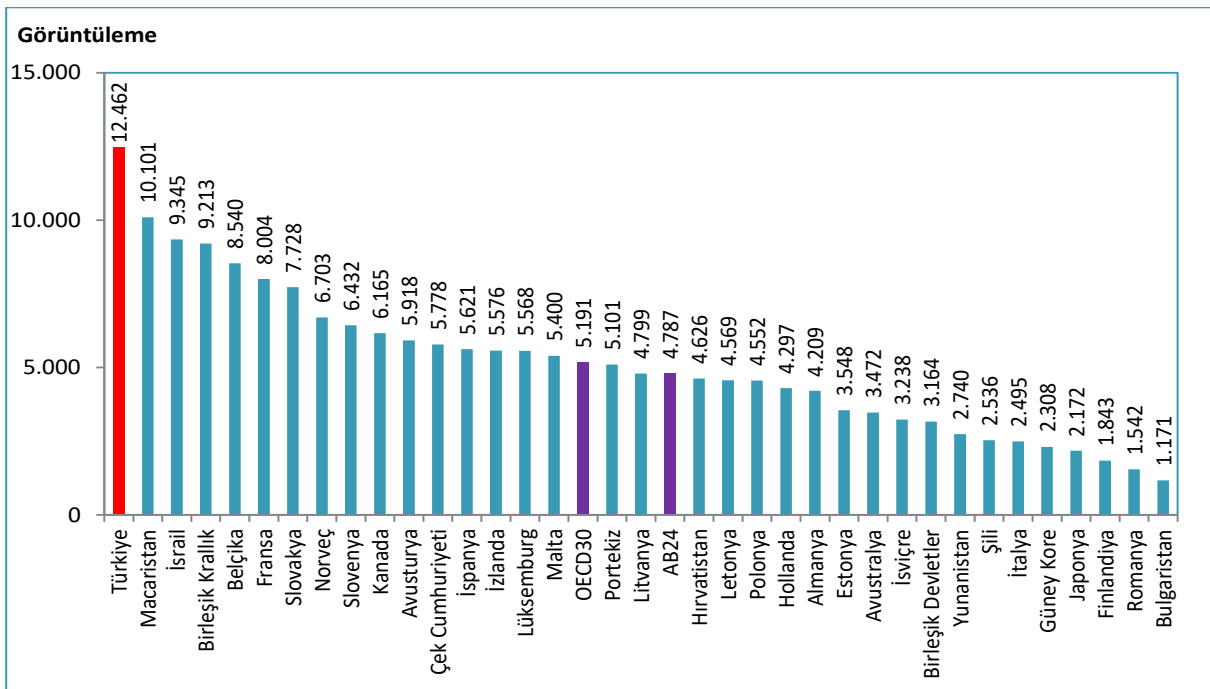
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.17. Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000 Kişiyeye Düşen Görüntüleme Sayısı, 2020

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	87	193	118	137	47	9
Üniversite	20	35	21	10	8	2
Özel	33	43	63	25	16	3
Toplam	140	270	202	173	71	15

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

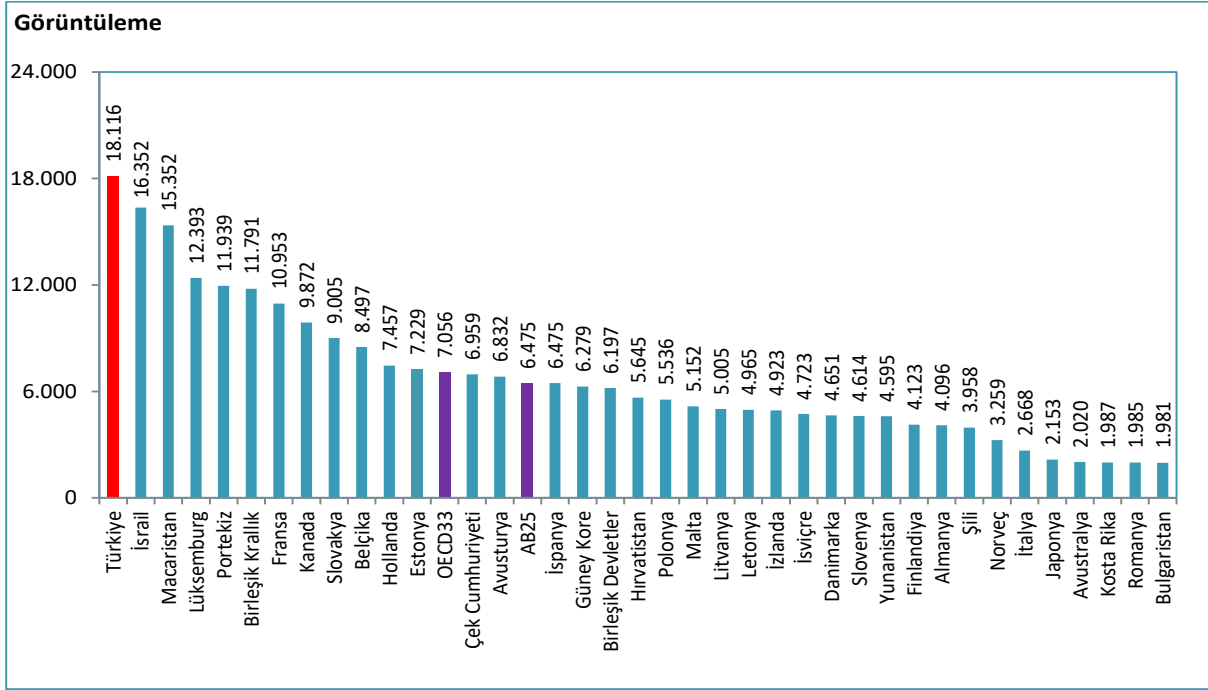
Şekil 8.27. MR Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

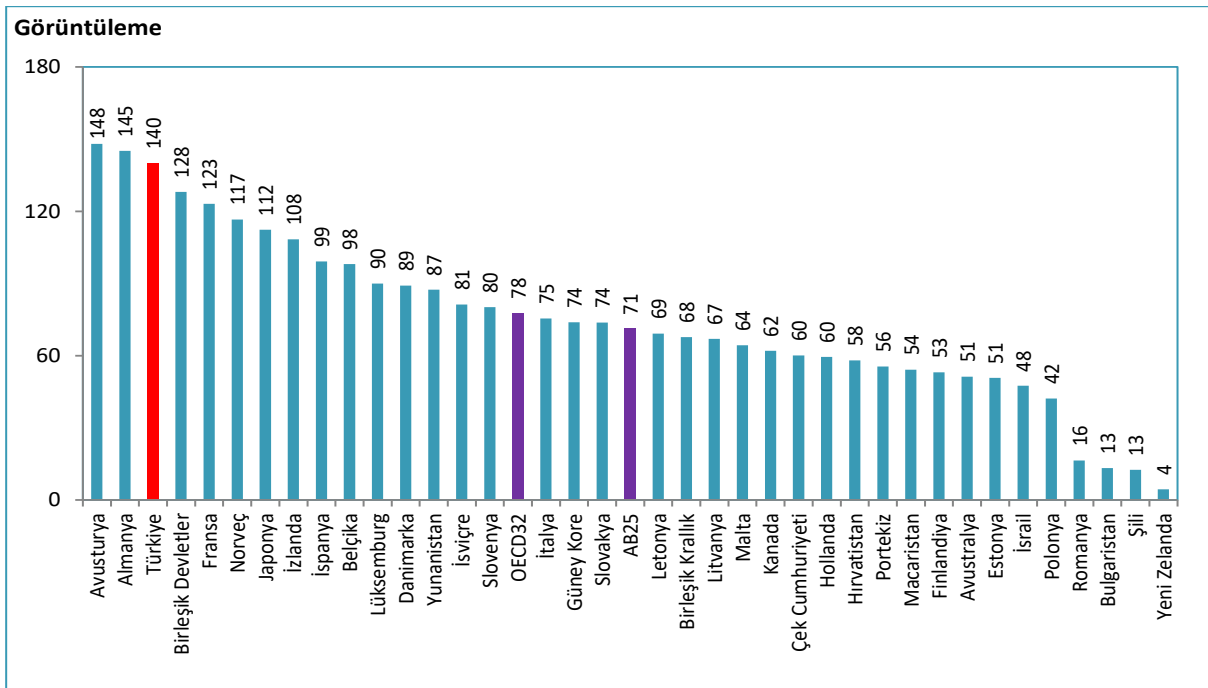
Şekil 8.28. BT Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

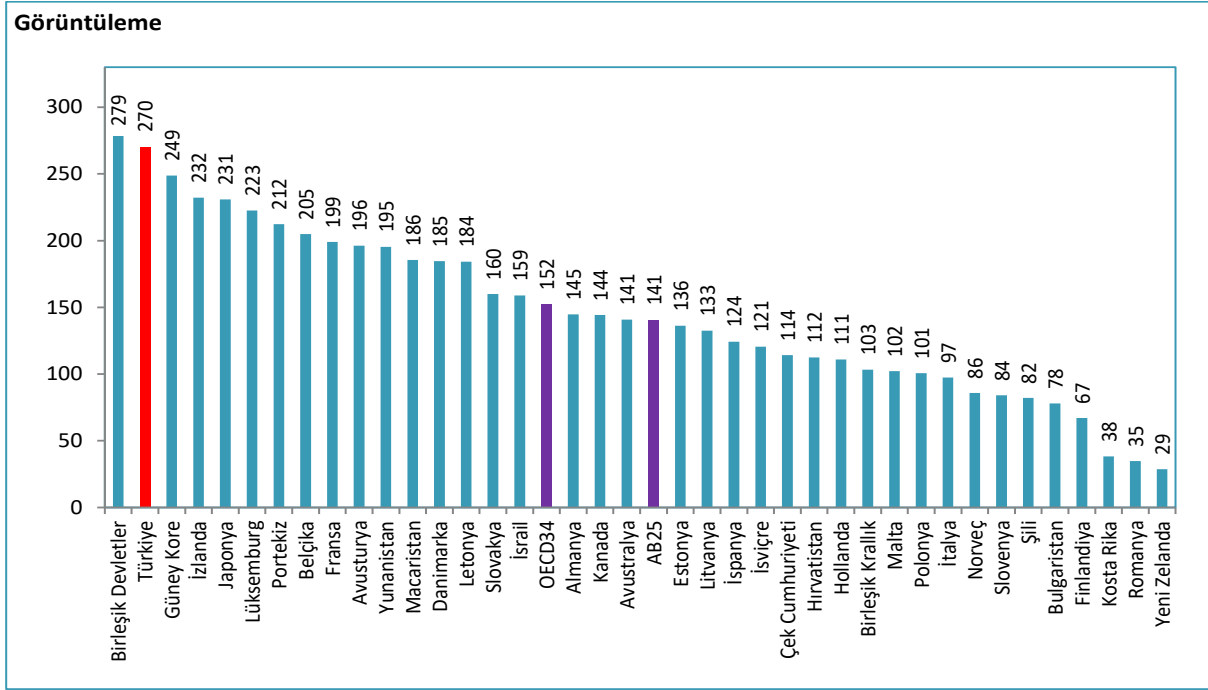
Şekil 8.29. 1.000 Kişiye Düşen MR Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 8.30. 1.000 Kişiyeye Düşen BT Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 8.18. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen MR Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	20,9	32,3	50,5	27,3
Orta Anadolu	25,6	62,2	44,6	32,4
Ege	30,6	39,7	44,0	33,9
Batı Karadeniz	25,8	86,6	55,9	34,0
Doğu Marmara	29,3	37,4	49,8	34,2
Akdeniz	30,3	48,6	41,9	34,6
Türkiye	30,1	53,1	44,7	34,9
Batı Marmara	26,9	81,5	54,8	35,6
Ortadoğu Anadolu	27,7	78,9	48,5	36,1
Kuzeydoğu Anadolu	26,0	108,1	49,5	37,1
Batı Anadolu	32,3	55,3	49,8	38,0
İstanbul	38,1	45,0	35,6	38,1
Doğu Karadeniz	33,2	76,0	54,5	38,2

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.19. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen BT Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Marmara	51,2	119,2	52,2	56,9
Güneydoğu Anadolu	53,7	56,4	79,7	58,9
Doğu Karadeniz	61,4	91,4	57,9	62,4
Ege	63,5	93,9	50,0	64,4
Orta Anadolu	60,9	124,0	45,4	65,3
Akdeniz	65,5	82,5	62,1	66,5
Ortadoğu Anadolu	55,4	158,5	56,9	67,1
Türkiye	66,4	91,9	59,0	67,4
Kuzeydoğu Anadolu	59,9	135,8	56,8	68,5
Batı Anadolu	67,1	91,0	58,4	69,4
Doğu Marmara	74,3	89,8	50,7	70,6
İstanbul	79,0	63,0	56,5	72,3
Batı Karadeniz	73,5	122,8	80,1	77,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.20. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Doğu Karadeniz	21,9	65,8	93,7	33,7
Batı Marmara	27,0	65,2	76,9	37,7
Doğu Marmara	35,6	24,2	71,0	42,0
Batı Karadeniz	38,7	22,3	75,6	42,2
İstanbul	29,2	46,5	90,9	45,2
Batı Anadolu	39,2	66,2	87,8	49,7
Türkiye	40,7	55,2	86,5	50,4
Ege	41,6	44,6	91,4	50,8
Akdeniz	41,6	65,4	81,3	52,4
Ortadoğu Anadolu	51,8	85,0	74,3	58,4
Orta Anadolu	54,5	60,9	77,8	58,7
Kuzeydoğu Anadolu	53,8	111,4	84,4	62,6
Güneydoğu Anadolu	64,6	61,0	106,1	72,4

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.21. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Doppler Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Kuzeydoğu Anadolu	29,3	35,9	13,8	29,0
Orta Anadolu	29,4	66,4	38,8	34,8
Batı Karadeniz	30,6	60,6	48,1	35,0
Ege	39,2	23,2	41,5	37,9
Batı Marmara	42,6	14,5	35,9	39,3
Akdeniz	49,7	16,1	24,6	41,0
Güneydoğu Anadolu	44,8	13,4	38,7	41,8
Türkiye	47,3	27,6	34,0	43,0
Doğu Marmara	47,9	39,7	33,0	44,1
Doğu Karadeniz	50,7	8,8	17,6	44,2
İstanbul	55,1	16,5	30,7	45,9
Ortadoğu Anadolu	48,4	20,1	76,8	48,9
Batı Anadolu	69,2	38,5	24,4	58,7

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.22. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen EKO Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	15,5	22,1	15,5	15,9
İstanbul	14,5	19,4	19,6	16,1
Kuzeydoğu Anadolu	14,7	32,2	6,1	16,2
Ortadoğu Anadolu	16,7	13,8	18,5	16,6
Batı Karadeniz	13,7	22,3	38,6	17,5
Batı Marmara	16,4	22,2	20,2	17,5
Doğu Marmara	16,2	18,2	22,1	17,6
Türkiye	16,1	21,9	22,2	17,7
Doğu Karadeniz	16,9	27,7	21,5	18,0
Akdeniz	16,4	26,9	20,2	18,3
Orta Anadolu	16,4	25,2	23,1	18,4
Ege	17,9	14,6	29,7	19,6
Batı Anadolu	17,5	28,8	27,3	20,5

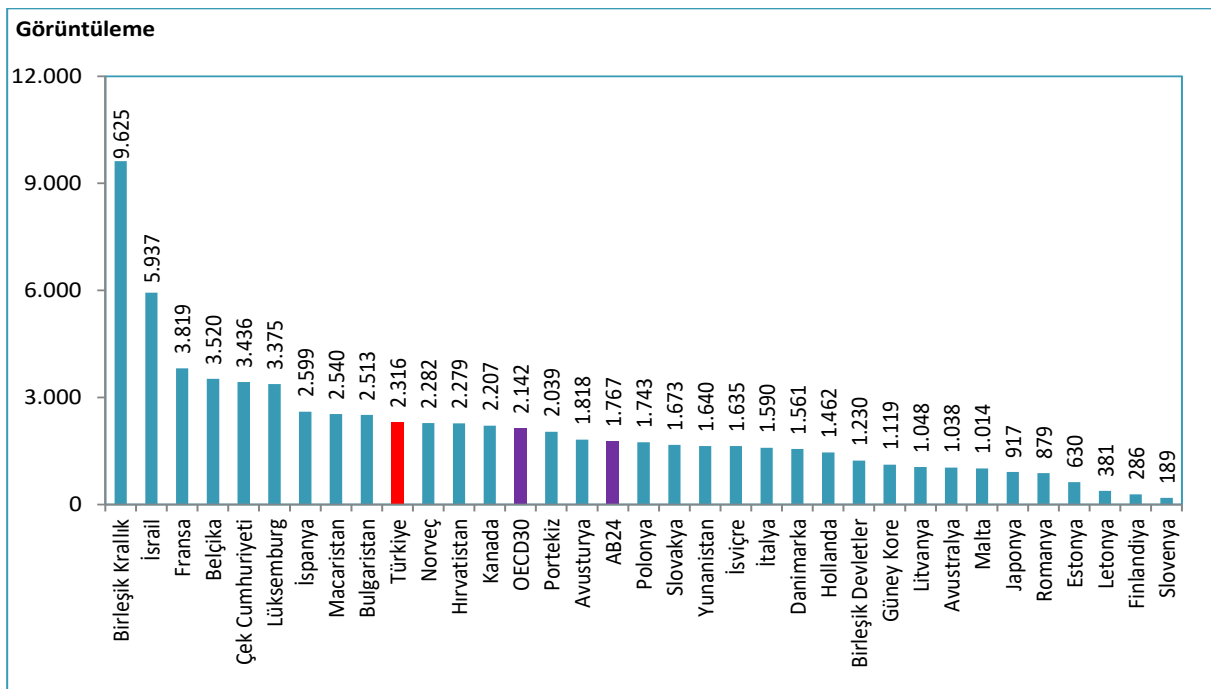
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.23. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Mamografi Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2020

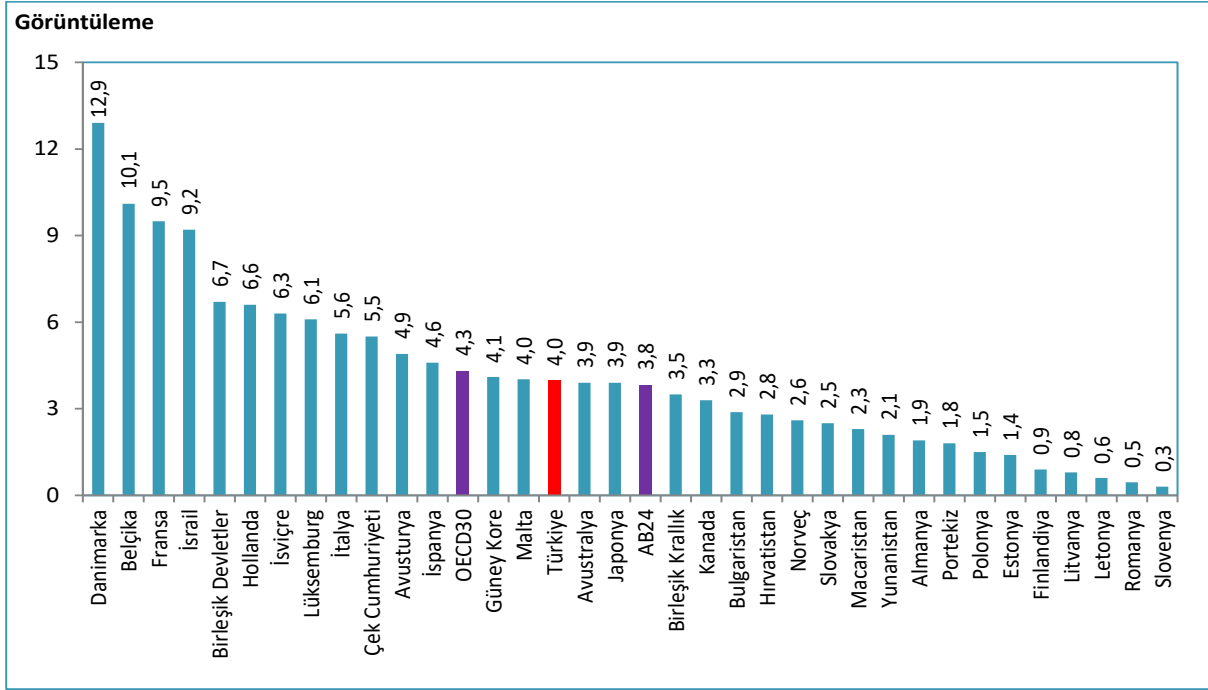
İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	1,1	1,4	1,4	1,2
Kuzeydoğu Anadolu	1,4	2,7	2,0	1,6
Ortadoğu Anadolu	1,7	7,5	1,6	2,3
Orta Anadolu	2,3	4,5	4,2	2,8
Doğu Karadeniz	2,5	18,7	2,7	3,3
Batı Karadeniz	2,7	10,1	3,5	3,4
Akdeniz	3,0	5,5	3,8	3,4
Türkiye	3,2	6,3	4,6	3,8
Batı Marmara	3,3	8,0	3,9	3,8
Doğu Marmara	3,3	5,3	5,2	3,9
Ege	3,7	5,9	4,0	4,0
İstanbul	4,7	5,3	6,7	5,2
Batı Anadolu	4,6	9,6	6,9	5,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.31. PET Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

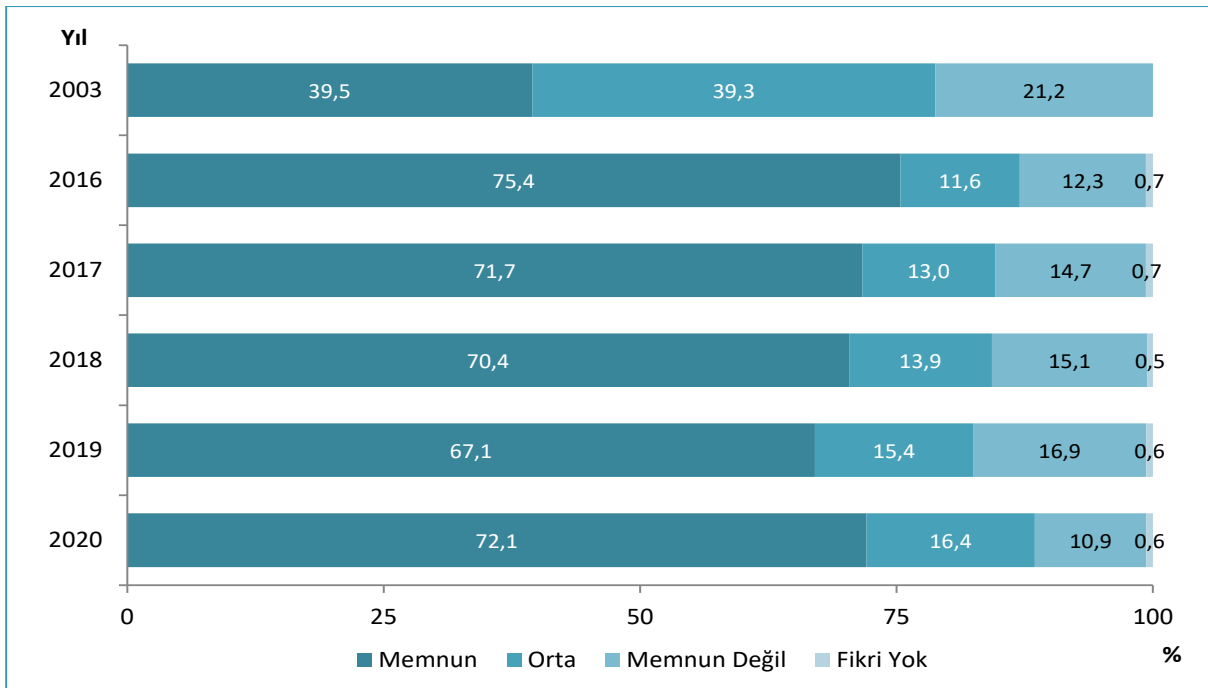
Şekil 8.32. 1.000 Kişiyeye Düşen PET Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

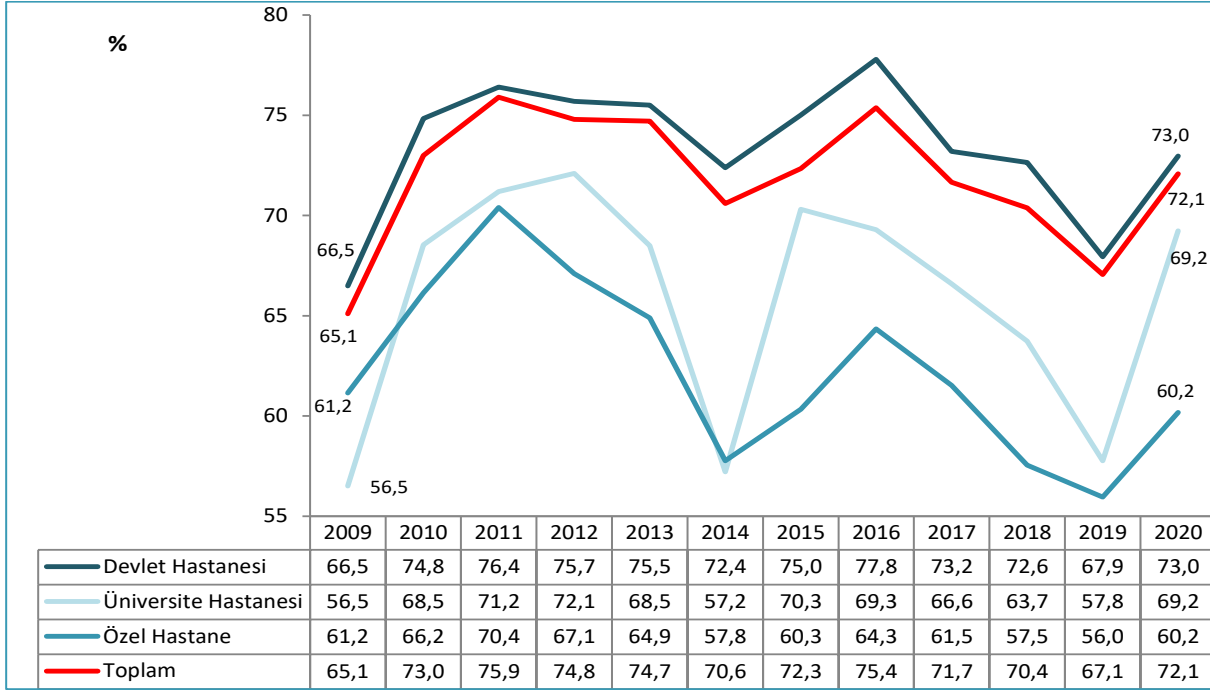
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 8.33. Yıllara Göre Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2003-2020

Şekil 8.34. Yıllara ve Sektörlere Göre Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2009-2020

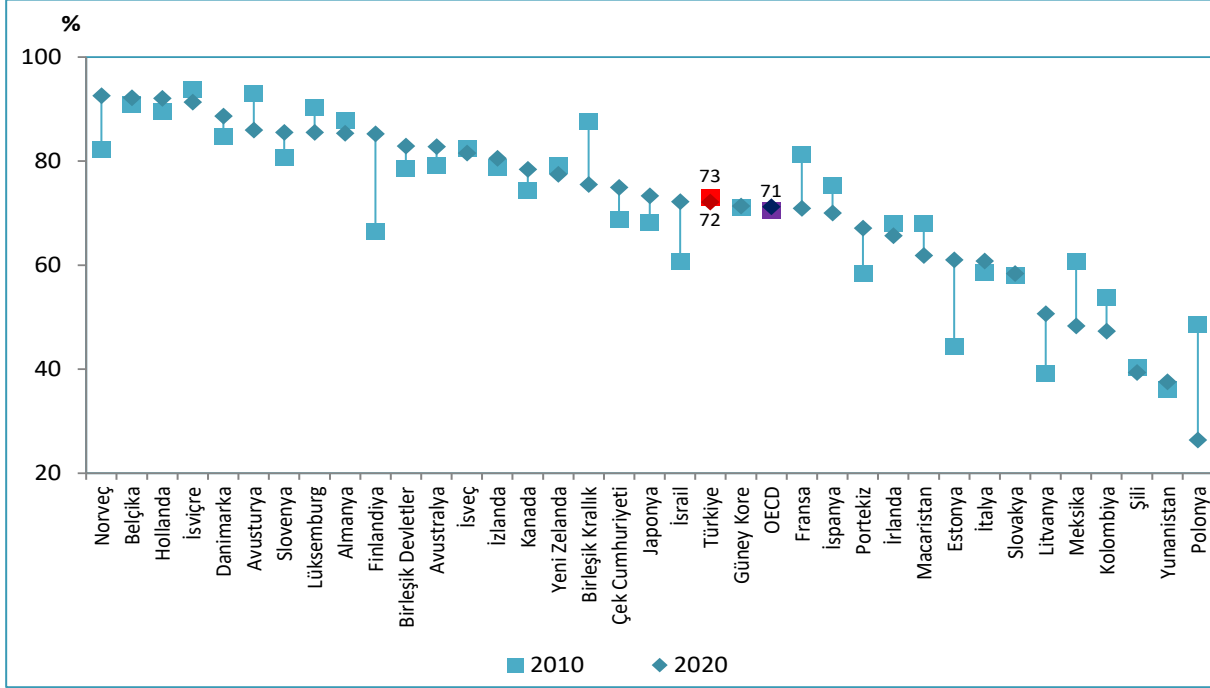
Not: "Toplam" verisi, tüm sağlık kuruluşlarının hizmetinden memnuniyet oranını ifade eder.

Tablo 8.24. Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2020

	Memnun	Orta	Memnun Değil	Fikri Yok
Hastaneler				
Devlet	73,0	15,5	10,9	0,6
Üniversite	69,2	19,0	11,2	0,5
Özel	60,2	22,3	16,6	0,9
Aile Sağlığı Merkezi	74,7	15,7	9,1	0,6
Özel Poliklinik/Tıp Merkezi	45,5	27,2	27,3	0,0
Kurum Doktoru	70,6	14,5	14,9	0,0
Özel Muayenehane	77,7	11,1	11,3	0,0

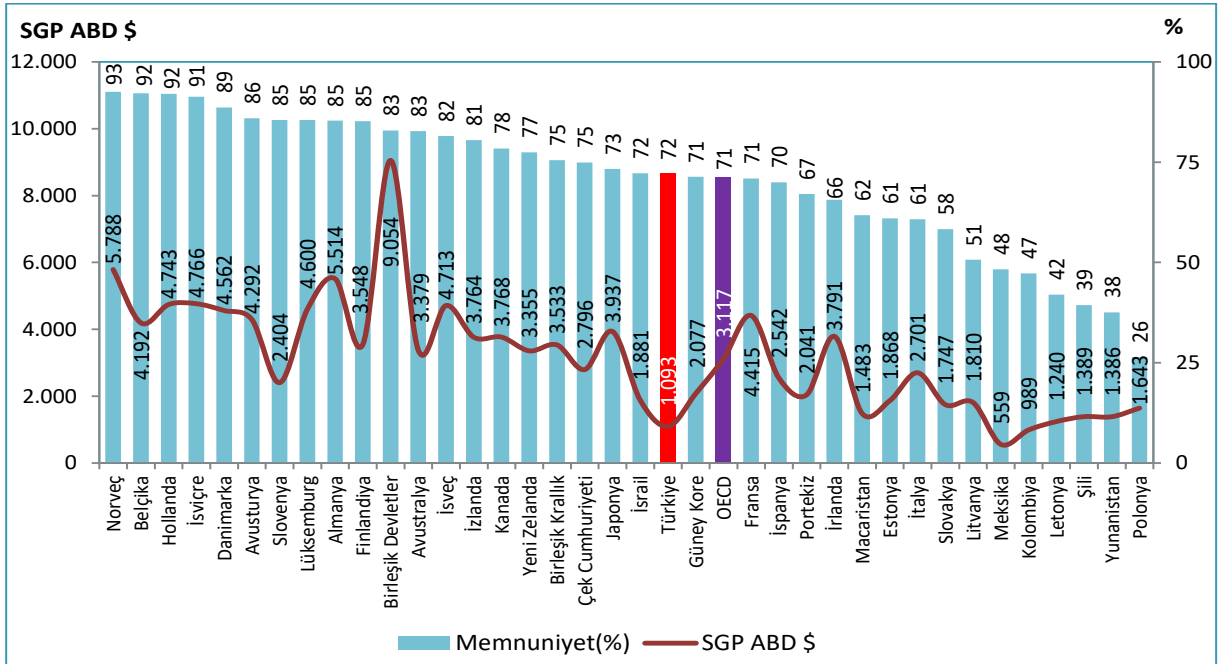
Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2020

Şekil 8.35. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2010, 2020

Kaynak: TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2020, OECD Health Data 2021

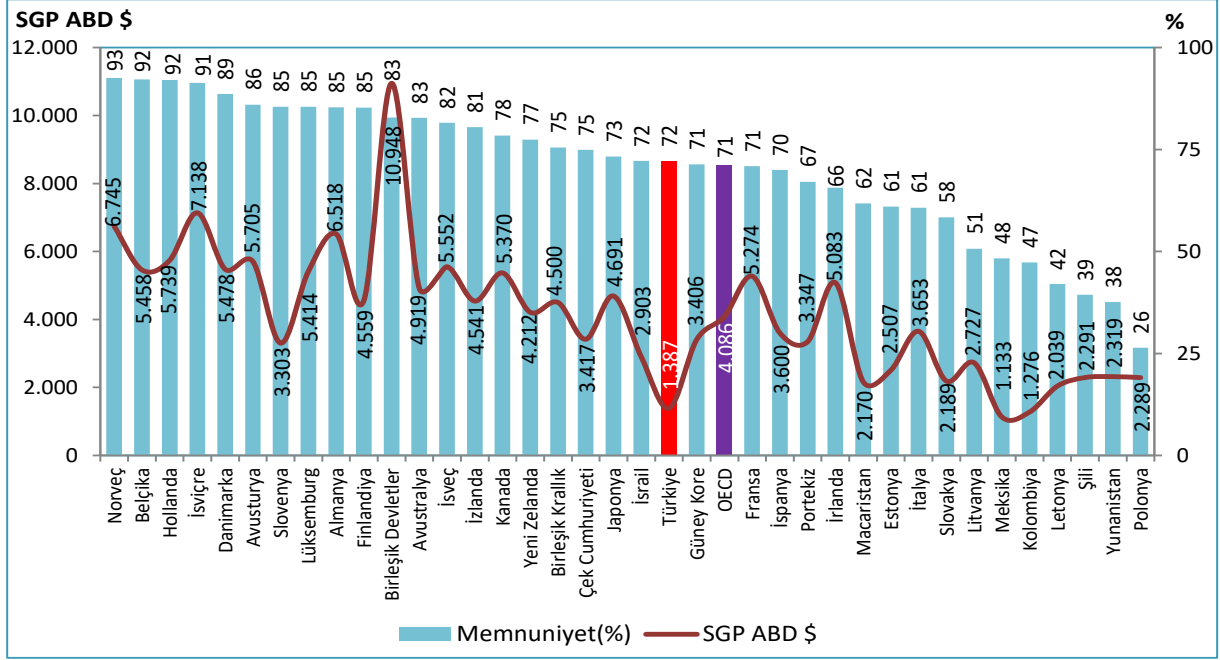
Şekil 8.36. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2020 ve Kişi Başı Kamu Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2019

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Not: Ülkelerin memnuniyet verileri 2020 yılına; harcama verileri ise 2019 yılına aittir. Türkiye'nin harcama verisi 2020 yılına aittir.

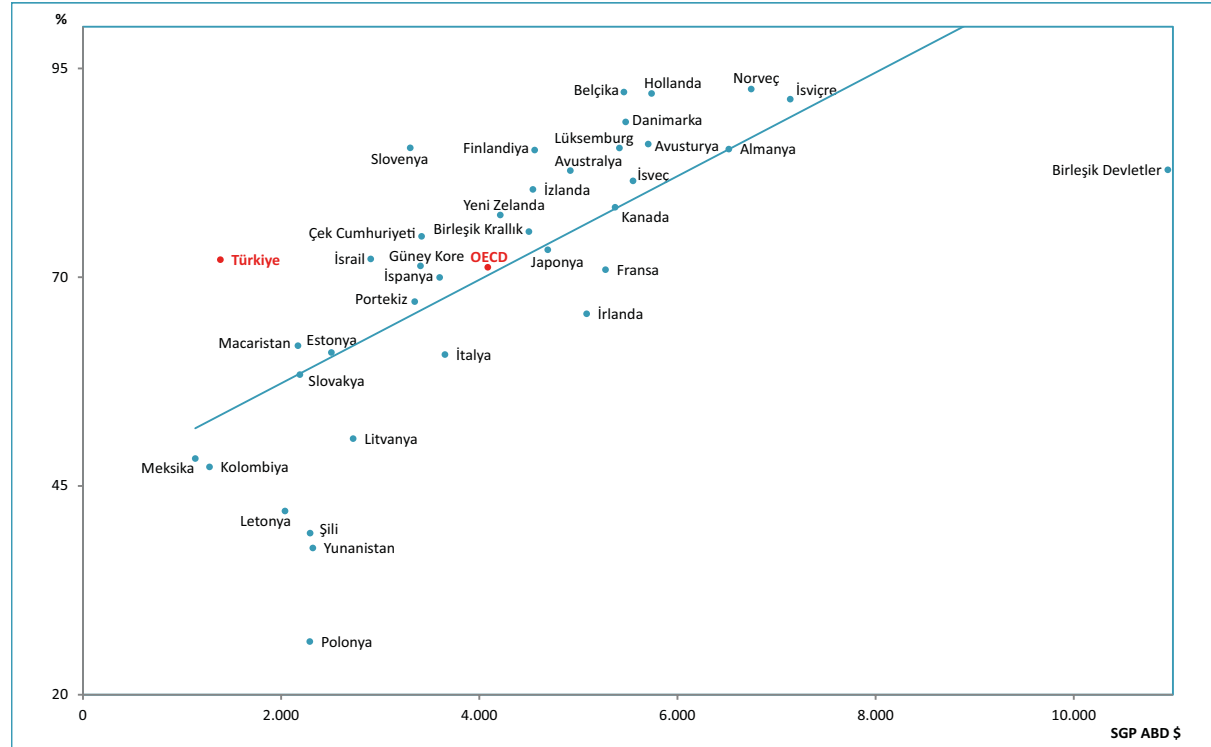
Şekil 8.37. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2020 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2019

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Not: Ülkelerin memnuniyet verileri 2020 yılına; harcama verileri ise 2019 yılına aittir. Türkiye'nin harcama verisi 2020 yılına aittir.

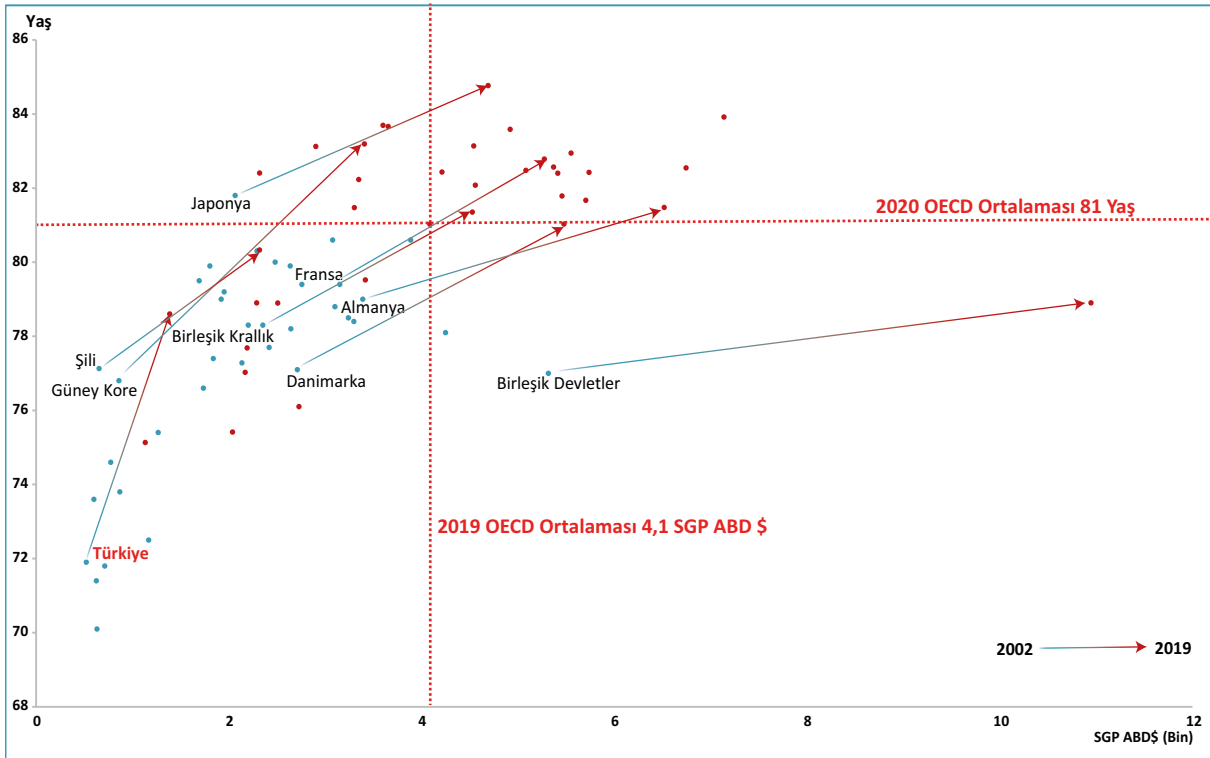
Şekil 8.38. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2020 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2019

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Not: Ülkelerin memnuniyet verileri 2020 yılına; harcama verileri ise 2019 yılına aittir. Türkiye'nin harcama verisi 2020 yılına aittir.

Şekil 8.39. Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş) ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2002, 2019

Kaynak: TÜİK, UNPD, OECD Health Data 2021

Not: Ülkelerin doğumda beklenen yaşam süresi verileri 2020 yılına; harcama verileri ise 2019 yılına aittir. Türkiye'nin doğumda beklenen yaşam süresi 2019 yılına, harcama verisi ise 2020 yılına aittir.

Tablo 8.25. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020

İl Adı	Birinci Basamak Müracaat Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak Müracaat Sayısı	Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı	Dış Hekimine Müracaat Sayısı	Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı
Adana	9.384.581	10.305.514	8,7	571.357	0,25
Adıyaman	2.171.721	2.342.254	7,1	254.645	0,40
Afyonkarahisar	2.792.788	2.682.561	7,4	240.817	0,33
Ağrı	1.017.459	1.754.878	5,2	175.543	0,33
Amasya	1.301.901	1.441.115	8,2	109.394	0,33
Ankara	14.199.216	23.442.614	6,6	1.663.132	0,29
Antalya	6.932.410	10.785.174	7,0	795.588	0,31
Artvin	511.700	584.323	6,5	47.486	0,28
Aydın	4.376.137	5.144.644	8,5	402.831	0,36
Balıkesir	4.853.369	5.128.649	8,0	402.724	0,32
Bilecik	808.235	682.255	6,8	106.702	0,49
Bingöl	558.535	944.402	5,3	108.657	0,39
Bitlis	557.227	1.309.641	5,3	98.812	0,28
Bolu	1.232.868	1.465.238	8,6	176.681	0,56
Burdur	981.221	969.709	7,3	79.720	0,30
Bursa	10.819.975	12.102.050	7,4	947.635	0,31
Çanakkale	2.043.429	2.274.689	8,0	157.681	0,29
Çankırı	581.123	687.555	6,6	80.226	0,42
Çorum	1.695.547	2.159.962	7,3	181.790	0,34
Denizli	4.647.281	4.480.449	8,8	367.989	0,35
Diyarbakır	4.799.443	5.839.124	6,0	461.753	0,26
Edirne	1.531.198	2.000.302	8,7	149.124	0,37
Elazığ	1.834.218	2.514.298	7,4	211.640	0,36
Erzincan	638.247	956.813	6,8	124.072	0,53
Erzurum	2.191.571	3.038.841	6,9	395.468	0,52
Eskişehir	2.886.635	4.059.142	7,8	386.498	0,43
Gaziantep	6.976.441	8.611.980	7,4	636.243	0,30
Giresun	1.587.439	1.756.743	7,5	140.338	0,31
Gümüşhane	398.457	397.766	5,6	56.351	0,40
Hakkari	360.497	758.162	4,0	54.355	0,19
Hatay	5.189.580	6.990.654	7,3	525.352	0,32
Isparta	1.650.505	2.301.853	9,0	228.844	0,52
Mersin	7.406.638	6.886.555	7,6	390.088	0,21
İstanbul	36.687.924	70.620.698	6,9	4.286.756	0,28
İzmir	13.715.245	19.291.460	7,5	1.499.128	0,34
Kars	716.296	904.841	5,7	102.828	0,36
Kastamonu	1.160.784	1.337.010	6,6	132.493	0,35
Kayseri	4.918.254	5.695.993	7,5	524.648	0,37
Kırklareli	1.305.337	1.551.194	7,9	124.111	0,34
Kırşehir	892.699	796.875	7,0	102.698	0,42
Kocaeli	5.919.810	8.803.972	7,4	758.852	0,38

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.25. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020 - Devamı

İl Adı	Birinci Basamak Müracaat Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak Müracaat Sayısı	Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı	Diş Hekimine Müracaat Sayısı	Kişi Başı Diş Hekimine Müracaat Sayısı
Konya	6.843.432	8.426.174	6,8	801.998	0,36
Kütahya	2.390.749	2.076.485	7,7	197.122	0,34
Malatya	2.883.010	3.438.252	7,8	323.912	0,40
Manisa	5.261.680	6.244.488	7,9	448.521	0,31
Kahramanmaraş	3.656.172	4.602.181	7,1	373.829	0,32
Mardin	2.224.372	3.089.214	6,2	219.738	0,26
Muğla	3.537.569	3.535.310	7,1	315.698	0,32
Muş	770.088	1.441.959	5,4	120.052	0,29
Nevşehir	1.099.576	1.092.495	7,2	112.364	0,37
Niğde	1.258.436	1.238.199	6,9	143.261	0,40
Ordu	2.337.047	3.081.210	7,1	239.240	0,31
Rize	1.083.611	1.664.361	8,0	183.890	0,53
Sakarya	3.389.235	4.272.120	7,3	305.839	0,29
Samsun	4.535.846	6.735.503	8,3	563.473	0,42
Siirt	644.383	1.237.328	5,7	95.500	0,29
Sinop	747.747	738.576	6,9	86.372	0,40
Sivas	1.805.707	2.689.857	7,1	306.504	0,48
Tekirdağ	3.680.597	4.368.900	7,4	396.281	0,37
Tokat	1.962.662	2.441.723	7,4	306.847	0,51
Trabzon	2.920.628	3.752.793	8,2	294.160	0,36
Tunceli	307.384	199.398	6,1	37.359	0,45
Şanlıurfa	5.082.305	8.847.025	6,6	434.502	0,21
Uşak	1.578.714	1.372.305	8,0	123.657	0,33
Van	2.470.995	3.935.790	5,6	314.639	0,27
Yozgat	1.204.536	1.517.173	6,5	145.861	0,35
Zonguldak	1.608.064	2.936.434	7,7	228.458	0,39
Aksaray	1.470.405	1.687.159	7,5	124.970	0,30
Bayburt	211.629	253.542	5,7	43.795	0,53
Karaman	779.183	921.835	6,7	88.358	0,35
Kırıkkale	939.346	991.270	6,9	136.607	0,49
Batman	1.336.092	2.419.197	6,1	213.051	0,34
Şırnak	1.023.475	1.508.220	4,7	118.797	0,22
Bartın	1.001.353	765.833	8,9	60.404	0,30
Ardahan	274.719	309.398	6,1	38.936	0,40
İğdır	494.435	699.040	5,9	90.229	0,45
Yalova	984.807	1.335.611	8,4	100.631	0,36
Karabük	857.906	1.047.795	7,8	103.414	0,42
Kilis	483.445	609.084	7,7	75.646	0,53
Osmaniye	2.280.072	2.216.847	8,2	183.455	0,33
Düzce	1.464.582	1.599.160	7,7	121.986	0,31
Türkiye	253.119.935	347.141.196	7,2	26.880.406	0,32

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.25. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020 - Devamı

İl Adı	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı
Adana	352.735	1.631.071	132.576	60,3	4,6	47,6	3,0
Adıyaman	67.173	280.111	11.727	54,6	4,2	47,8	3,5
Afyonkarahisar	80.190	397.490	28.854	47,0	5,0	34,6	5,6
Ağrı	46.989	175.044	7.039	53,8	3,7	52,7	3,2
Amasya	28.923	148.284	9.187	48,7	5,1	34,6	5,4
Ankara	706.600	3.817.283	294.487	52,7	5,4	35,6	4,8
Antalya	345.459	1.405.824	129.273	51,5	4,1	46,2	3,8
Artvin	15.114	62.867	2.659	47,4	4,2	41,6	4,6
Aydın	160.118	662.990	53.842	56,4	4,1	49,8	3,2
Balıkesir	132.356	650.159	50.211	53,0	4,9	39,4	4,4
Bilecik	12.264	71.296	5.540	33,5	5,8	21,0	11,5
Bingöl	27.857	103.570	6.572	37,5	3,7	36,8	6,2
Bitlis	46.284	174.102	9.554	48,3	3,8	46,8	4,0
Bolu	57.345	269.574	14.954	49,1	4,7	38,1	4,9
Burdur	29.070	104.723	6.850	37,3	3,6	37,8	6,1
Bursa	395.290	1.881.782	134.484	61,5	4,8	47,2	3,0
Çanakkale	55.998	259.789	22.175	41,7	4,6	32,8	6,5
Çankırı	15.205	70.902	5.591	41,8	4,7	32,7	6,5
Çorum	70.481	358.248	16.029	57,3	5,1	41,1	3,8
Denizli	167.880	599.256	68.136	50,7	3,6	51,9	3,5
Diyarbakır	216.662	765.693	68.233	43,7	3,5	45,2	4,5
Edirne	63.513	320.195	17.621	45,3	5,0	32,8	6,1
Elazığ	105.827	549.254	26.962	47,6	5,2	33,5	5,7
Erzincan	34.830	133.503	7.143	51,5	3,8	49,1	3,6
Erzurum	120.692	725.154	39.783	54,8	6,0	33,3	4,9
Eskişehir	154.199	765.325	58.583	55,8	5,0	41,1	3,9
Gaziantep	343.056	1.323.245	118.125	56,3	3,9	53,3	3,0
Giresun	64.882	300.130	15.553	42,4	4,6	33,4	6,3
Gümüşhane	7.510	40.017	1.659	23,8	5,3	16,3	17,1
Hakkari	23.111	69.123	3.416	45,2	3,0	55,2	3,6
Hatay	251.885	992.851	82.415	61,6	3,9	57,0	2,5
Isparta	79.879	418.677	41.192	55,0	5,2	38,3	4,3
Mersin	230.319	977.815	74.069	53,9	4,2	46,3	3,6
İstanbul	1.799.286	8.387.645	734.688	49,5	4,7	38,8	4,7
İzmir	500.761	2.363.230	241.922	53,6	4,7	41,5	4,1
Kars	24.540	98.521	5.821	33,4	4,0	30,3	8,0
Kastamonu	34.231	155.354	9.263	34,2	4,5	27,5	8,7
Kayseri	236.191	1.055.344	76.275	60,5	4,5	49,4	2,9
Kırklareli	43.266	162.319	9.942	44,0	3,8	42,8	4,8
Kırşehir	19.416	75.129	3.484	44,3	3,9	41,8	4,9
Kocaeli	237.309	1.099.829	93.971	62,5	4,6	49,2	2,8

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.25. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020 - Devamı

İl Adı	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı
Konya	326.870	1.585.948	126.216	50,8	4,9	38,2	4,7
Kütahya	57.199	350.286	14.733	50,8	6,1	30,3	5,9
Malatya	134.384	554.381	35.269	51,1	4,1	45,2	3,9
Manisa	182.495	926.577	55.461	53,0	5,1	38,1	4,5
Kahramanmaraş	136.195	649.609	47.747	59,4	4,8	45,5	3,3
Mardin	83.493	339.674	21.869	64,3	4,1	57,7	2,3
Muğla	103.905	394.277	32.895	49,0	3,8	47,2	3,9
Muş	36.908	124.748	6.237	43,8	3,4	47,3	4,3
Nevşehir	28.598	150.147	10.701	56,2	5,3	39,1	4,1
Niğde	34.699	159.066	5.714	47,0	4,6	37,4	5,2
Ordu	118.436	418.098	29.060	50,6	3,5	52,3	3,4
Rize	46.209	205.568	9.879	50,0	4,4	41,0	4,4
Sakarya	102.233	452.261	39.768	54,7	4,4	45,1	3,7
Samsun	214.605	1.174.155	78.167	61,6	5,5	41,1	3,4
Siirt	41.580	153.667	13.449	53,8	3,7	53,1	3,2
Sinop	21.299	112.420	5.722	46,7	5,3	32,3	6,0
Sivas	82.723	444.327	25.847	46,7	5,4	31,8	6,1
Tekirdağ	144.981	592.167	43.484	53,7	4,1	48,0	3,5
Tokat	87.132	413.108	25.725	49,2	4,7	37,9	4,9
Trabzon	147.805	658.592	50.664	52,8	4,5	43,3	4,0
Tunceli	3.300	15.294	693	27,9	4,6	22,0	12,0
Şanlıurfa	250.776	1.026.011	68.977	69,0	4,1	61,6	1,8
Uşak	52.267	202.143	12.534	44,8	3,9	42,3	4,8
Van	130.340	583.246	37.093	52,9	4,5	43,2	4,0
Yozgat	48.519	200.422	11.079	43,5	4,1	38,5	5,4
Zonguldak	87.640	383.166	29.824	45,8	4,4	38,3	5,2
Aksaray	45.846	144.265	15.361	47,0	3,1	54,5	3,5
Bayburt	7.395	37.837	666	51,8	5,1	37,0	4,8
Karaman	24.767	127.462	9.513	55,6	5,1	39,4	4,1
Kırıkkale	34.572	192.347	11.099	42,0	5,6	27,6	7,7
Batman	75.744	311.856	24.010	44,0	4,1	39,0	5,2
Şırnak	41.839	156.971	11.902	56,2	3,8	54,7	2,9
Bartın	16.160	76.357	2.975	48,4	4,7	37,4	5,0
Ardahan	8.820	47.355	1.792	60,3	5,4	41,0	3,5
İğdir	23.021	63.852	3.556	55,9	2,8	73,5	2,2
Yalova	46.408	162.055	9.423	58,0	3,5	60,6	2,5
Karabük	37.491	159.744	8.548	58,3	4,3	49,9	3,1
Kilis	21.075	93.935	5.329	70,5	4,5	57,7	1,9
Osmaniye	82.354	267.243	25.792	54,3	3,2	61,1	2,7
Düzce	45.738	155.107	13.585	50,3	3,4	54,2	3,3
Türkiye	10.620.517	48.168.462	3.722.218	52,5	4,5	42,3	4,1

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 8 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Tüm sektörlerdeki sağlık kurumlarının hizmetlerine ilişkin tablo ve şekillerde yıl içerisinde aktif olarak hizmet veren (kapananlar dahil) kurumlar hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ **Müracaat Sayısı:** OECD tarafından “Hekime telefon ile başvuru hariç herhangi bir sebeple başvuruda bulunulması” olarak tanımlandı.
- ☑ Milli Savunma Bakanlığına (MSB) ait hizmet verileri 2012 - 2015 yılları için dahil edildi.
- ☑ Karşılaştırılabilir olması açısından diğer kamu kurumlarına ait hizmetler özel sektör içine dahil edildi.
- ☑ Hekime müracaat sayısında sağlık kuruluşlarında dış sağlığına yönelik yapılan müracaatlar dahil değildir. Dış sağlığına yönelik yapılan müracaatlar ayrı tablo ve şekillerde yer almaktadır.
- ☑ 2002-2005 yılları arasındaki SSK hastanelerine ait veriler karşılaştırılabilir olması için Sağlık Bakanlığına dahil edildi.
- ☑ 25/05/2018 tarihinde yayımlanan “Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği” ile Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezinin ismi Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı (ÇEKÜS) Birimi olarak değiştirildi.
- ☑ Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 31/05/2019 tarihinde yayımlanan “Sağlık Hizmeti Sunucularının Basamaklandırılması” Genelgesine göre E2-E3 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri birinci basamak, E1 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri ise ikinci basamak sağlık kuruluşu olarak tanımlandı. 2019 yılında Entegre İlçe Devlet Hastanelerinin basamaklandırılması değiştiğinden geriye dönük verilerde revizyon yapıldı.
- ☑ Sağlık Bakanlığı hastanelerine ilişkin tablo, şekil ve haritalarda yıl içerisinde birinci basamak sağlık kuruluşu olarak hizmet veren Entegre İlçe Devlet Hastaneleri hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 8.2 ve Harita 8.4 oluşturulurken illere ait değerler en yakın tam sayıya, Harita 8.1 ve Harita 8.5 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane, Harita 8.3 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım çift hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ **Sevk Hızı:** (Aile Hekimliği Sevk Sayısı/Aile Hekimliğine Müracaat Sayısı)x100 şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatan Hasta Sayısı:** Belirli bir yılda hastaneye yatış işlemi yapılan hasta sayısıdır. (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Ameliyatlara İlişkin Bilgiler:** Ameliyat sınıflandırmalarında, DSÖ'nün Uluslararası Sağlık Müdahalesi Sınıflaması (ICHI, International Classification of Health Interventions) baz alındı. Bu sınıflamada yapılan tanıma uygun olarak ameliyat (A, B ve C grubu) sayıları hesaplandı. Dünya Sağlık Örgütü'nün Uluslararası Sağlık Müdahalesi Sınıflamasına göre teşhis amaçlı ve küçük cerrahi girişimler ameliyatlar içerisinde yer almamaktadır.
- ☑ **Yatak Doluluk Oranı:** Bir yıl içinde yatakların ne oranda hasta tarafından kullanıldığını göstermektedir. (Yatılan Gün Sayısı x 100) / (Yatak sayısı x 365) şeklinde hesaplanır.

- ☑ **Akut Yatak Doluluk Oranı:** OECD tarafından kullanılan bu indikatör, akut hizmet verilen yatakların doluluk oranıdır. Fizik, tedavi ve rehabilitasyon hastaneleri dahil değildir.
- ☑ **Ortalama Kalış Günü:** Bir hastanın hastanede kaldığı ortalama gün sayısını göstermektedir. (Yatılan Gün Sayısı) / (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatak Devir Hızı:** Bir yatağın yılda kaç hasta tarafından kullanıldığını göstermektedir. (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) / (Yatak Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatak Devir Aralığı:** Bir hasta yatağının kaç gün boş kaldığını göstermektedir. (Yatak Sayısı x 365 – Yatılan Gün Sayısı) / (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ Nakil bekleyen hasta sayıları kümülatiftir. Bir önceki yılın sonunda bekleyen hasta sayısı ile o yıl içerisinde listeye eklenen hasta sayıları toplanmakta, o yıl içerisinde nakil olan, ölen, iyileşen ya da herhangi bir sebeple bekleme listesinden çıkan hastalar bu toplamdan çıkartılarak yıl sonundaki bekleyen hasta sayısına ulaşılmaktadır.
- ☑ Nakil merkezlerin hepsi hastanelerin içerisinde yer almaktadır. Mevzuat kapsamında şartları sağlayan merkezlere özel ruhsat verilmektedir.
- ☑ **Cari Sağlık Harcaması:** Toplam sağlık harcamasının içerisinde yer alan yatırım harcamalarının çıkartılması ile elde edilir.

BÖLÜM 9

İlaç İstatistikleri

Tablo 9.1. Yıllara ve ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Hacmi, Milyon Kutu

ATC-1 Grubu	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	324,1	346,1	374,8	398,7	406,3	401,0
Sinir Sistemi	271,1	287,7	298,4	308,0	313,2	320,2
Solunum Sistemi	289,5	307,6	317,2	329,8	335,0	276,9
Kardiyovasküler Sistem	203,7	212,8	225,9	238,3	251,4	273,6
Kas ve İskelet Sistemi	244,4	253,9	258,1	259,7	261,3	229,9
Sistemik Antienfektifler	280,6	284,0	257,3	262,7	265,8	205,7
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	88,7	93,2	99,4	107,0	107,1	117,1
Dermatolojikler	104,0	110,1	115,8	118,6	123,1	115,2
Hastane Solüsyonları	91,4	90,3	99,2	92,6	100,5	86,9
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	69,8	71,5	74,1	77,6	78,7	73,0
Duyu Organları	64,0	66,1	68,1	71,2	73,2	63,2
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)	45,6	48,4	54,3	59,7	65,6	61,2
Antineoplastik ve İmmunmodulator Ajanlar	10,0	9,8	10,2	11,3	12,6	13,7
Çeşitli/Diğer	4,4	5,2	6,1	6,3	7,1	12,9
Antiparazitik Ürünler, İnsektisitler ve Repellentler	5,5	5,1	5,1	5,4	5,7	5,3
Tanısal Ajanlar	4,1	4,3	4,5	4,3	4,7	3,9
Toplam	2.100,9	2.196,1	2.268,5	2.351,2	2.411,3	2.259,6

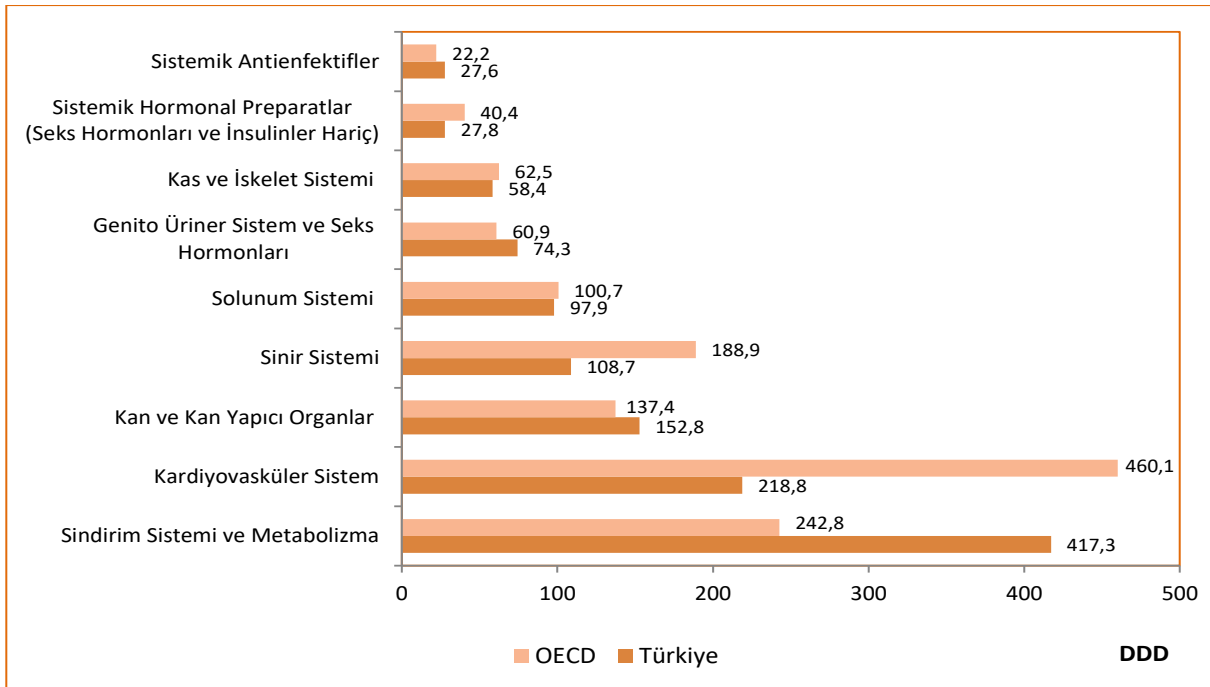
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Tablo 9.2. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarı, DDD

ATC-1 Grubu	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	286,2	332,7	340,6	387,4	392,4	417,3
Kardiyovasküler Sistem	165,4	167,4	176,4	187,7	195,1	218,8
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	124,4	134,6	144,4	169,3	170,2	152,8
Sinir Sistemi	91,2	93,8	98,4	101,1	101,5	108,7
Solunum Sistemi	94,3	96,4	99,9	109,0	111,2	97,9
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	56,4	53,5	68,5	69,9	73,7	74,3
Kas ve İskelet Sistemi	61,6	64,7	62,0	61,6	64,8	58,4
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)	19,9	21,3	21,9	24,2	25,7	27,8
Sistemik Antienfektifler	41,9	42,1	37,3	33,3	34,6	27,6

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

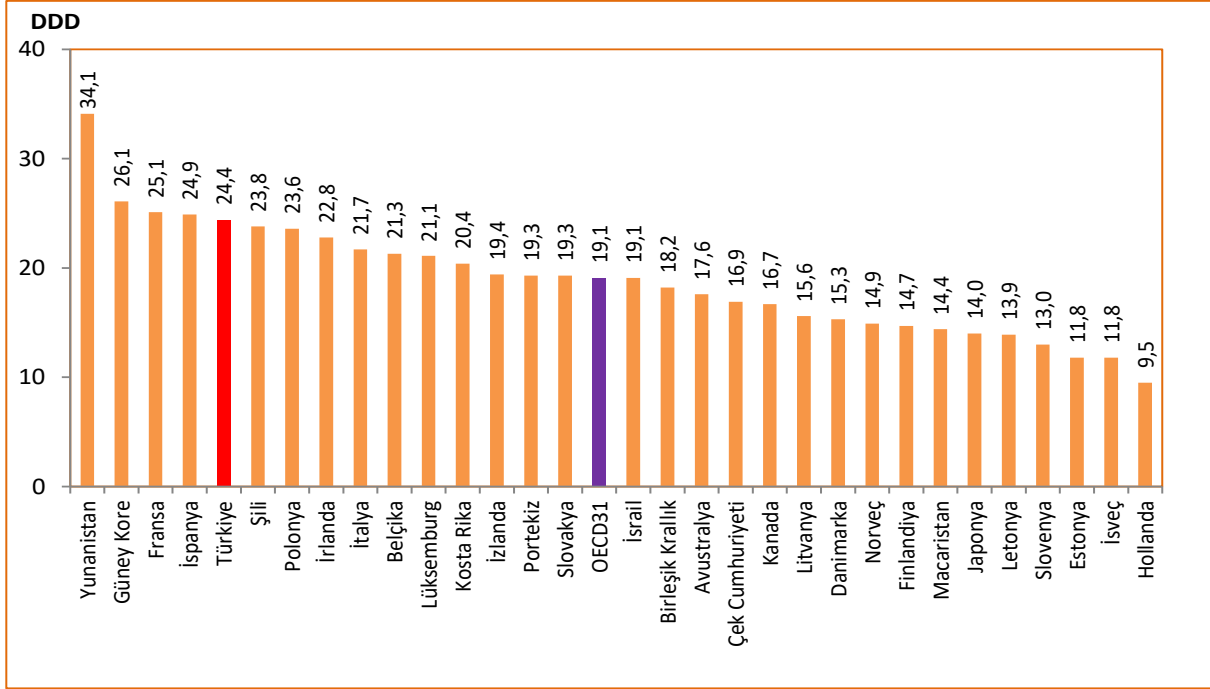
Şekil 9.1. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2019

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. OECD'ye ait veri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

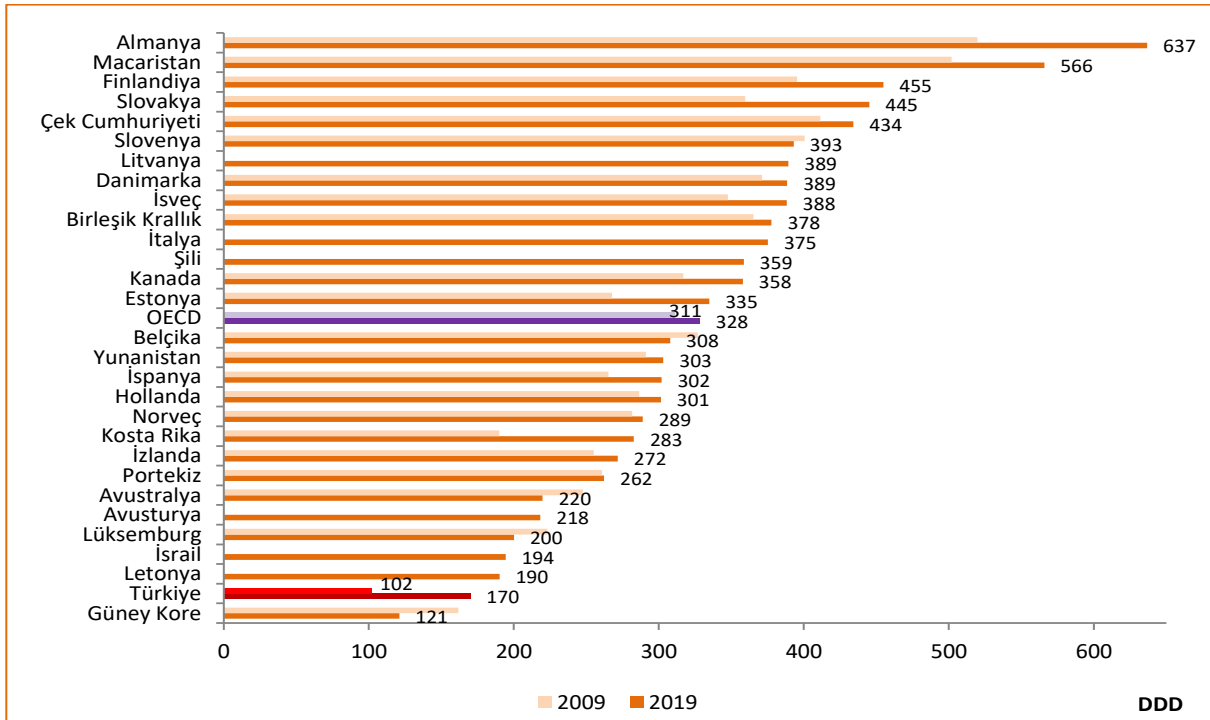
Şekil 9.2. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antibiyotik (ATC-J01) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2019

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

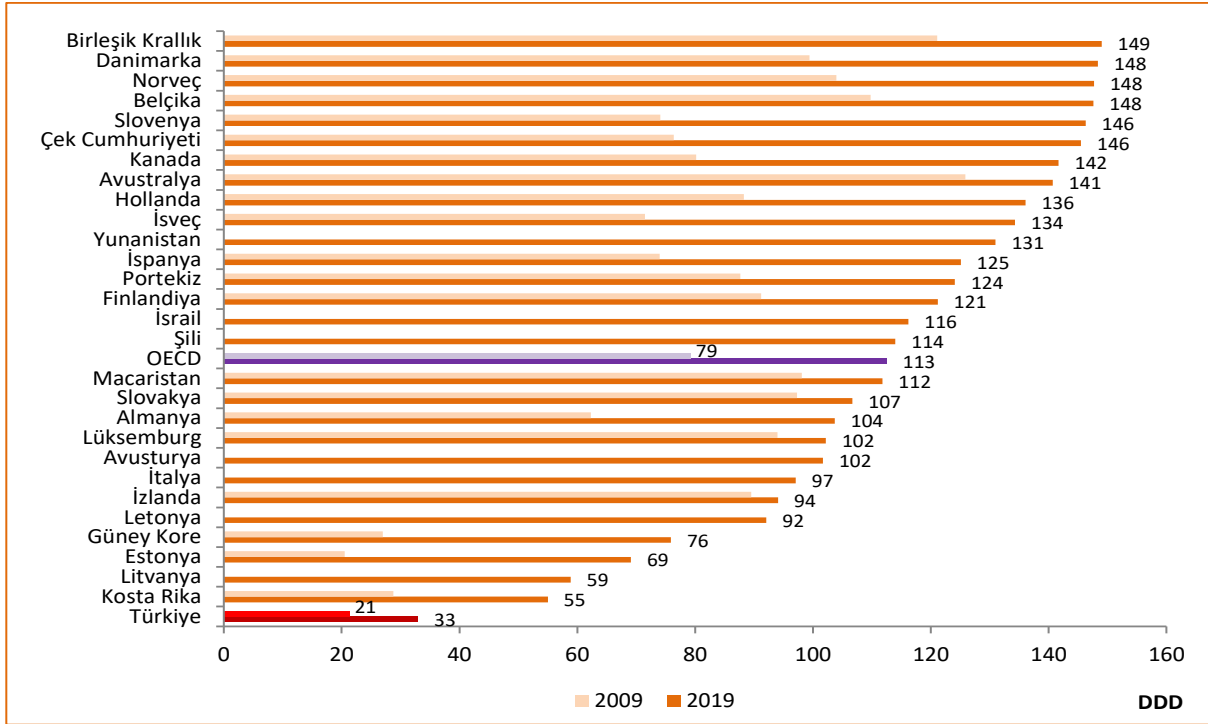
Şekil 9.3. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antihipertansif İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2019

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verileri 2009 ve 2020 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2009 ve 2019 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir. Hesaplamalara C02, C03, C07, C08, C09 ATC kodları dahil edildi.

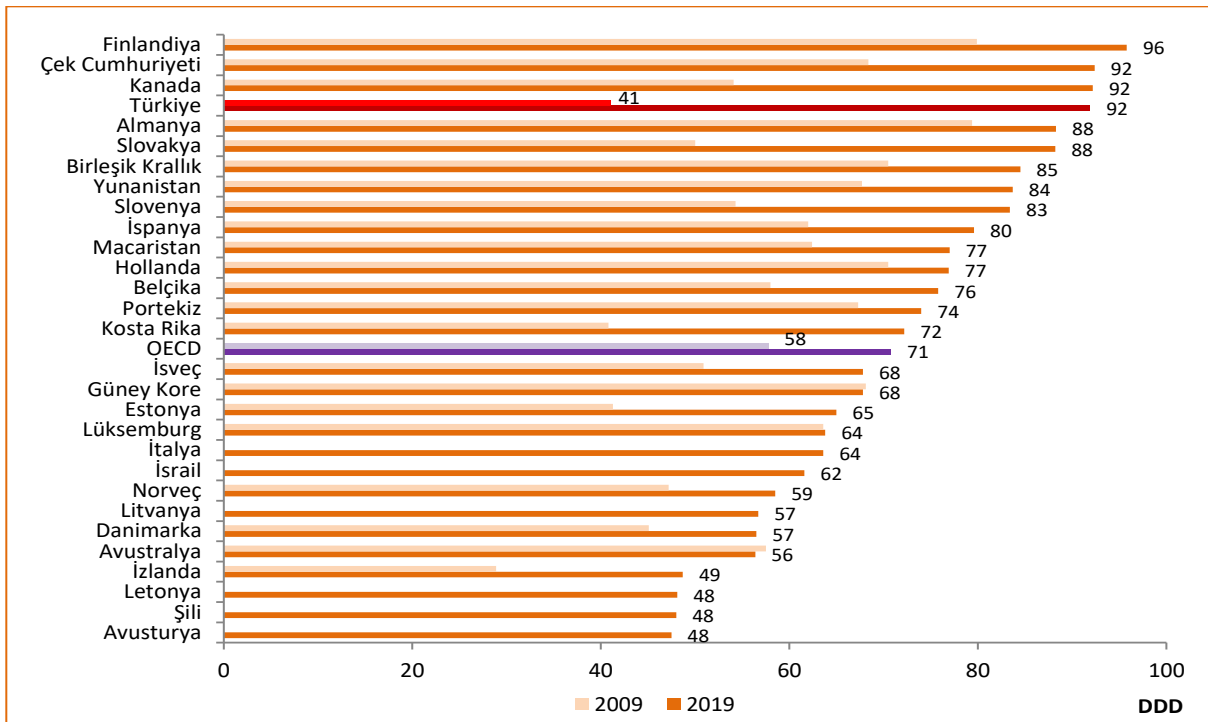
Şekil 9.4. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Kolesterol Düşürücü İlaç (ATC-C10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2019

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verileri 2009 ve 2020 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2009 ve 2019 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

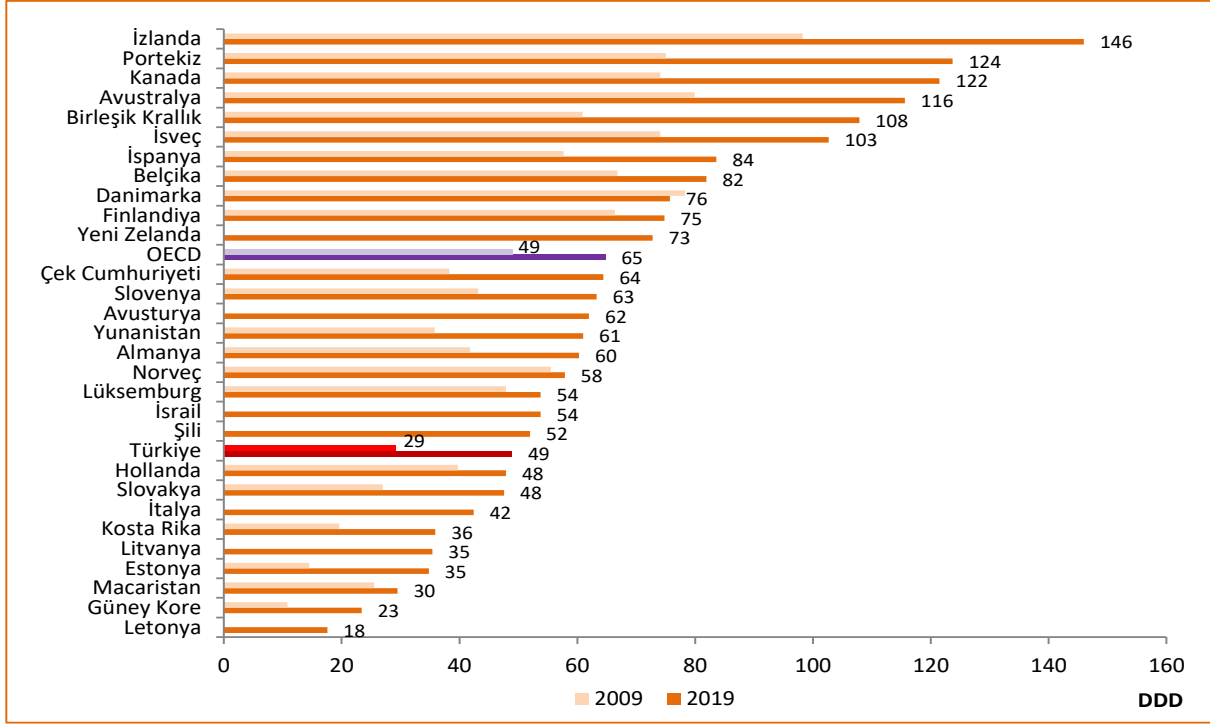
Şekil 9.5. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidiyabetik İlaç (ATC-A10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2019

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verileri 2009 ve 2020 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2009 ve 2019 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

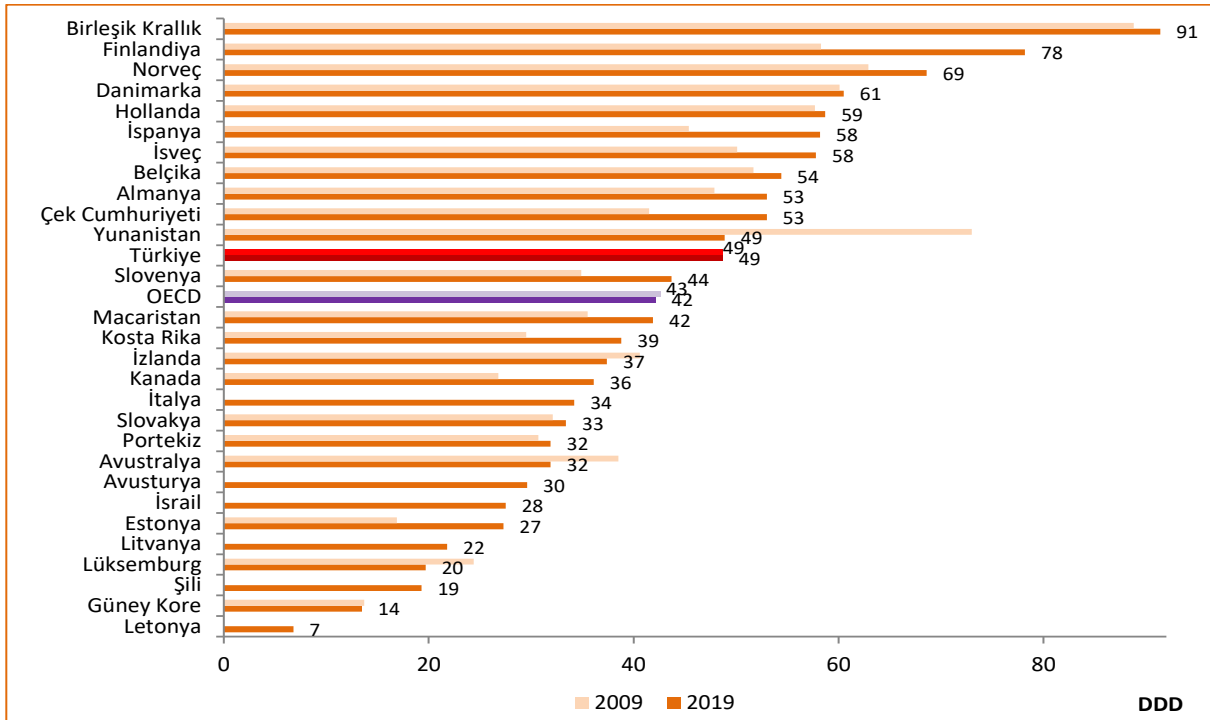
Şekil 9.6. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidepresan İlaç (ATC-N06A) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2019

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verileri 2009 ve 2020 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2009 ve 2019 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

Şekil 9.7. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Obstrüktif Solunum Yolu Hastalıklarında Kullanılan (ATC-R03) İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2009, 2019

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2021

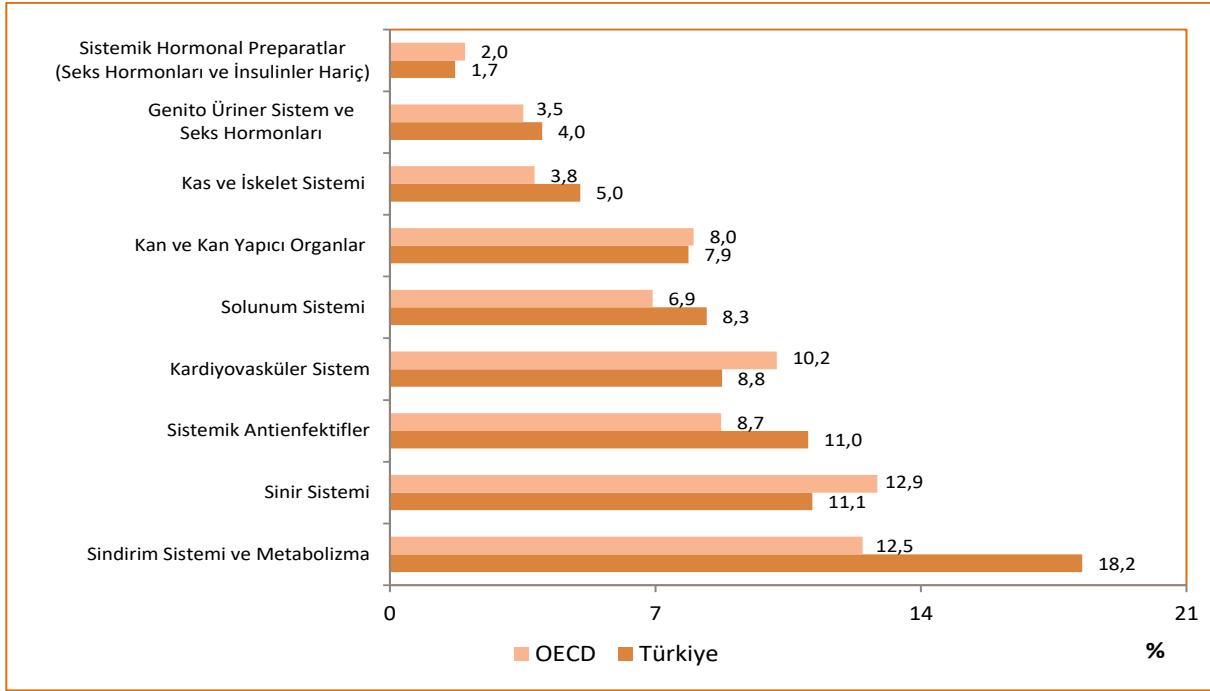
Not: Türkiye verileri 2009 ve 2020 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2009 ve 2019 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

Tablo 9.3. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değeri, Milyon ₺

ATC-1 Grubu	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	2.779,4	3.361,1	4.163,1	5.223,5	6.893,8	9.117,7
Antineoplastik ve İmmunmodulator Ajanlar	2.357,8	2.440,2	3.038,3	4.179,2	5.691,7	7.391,5
Sinir Sistemi	1.972,0	2.299,1	2.995,9	3.607,3	4.659,9	5.563,4
Sistemik Antienfektifler	2.341,6	2.699,3	3.002,4	3.895,8	5.252,0	5.511,5
Kardiyovasküler Sistem	1.541,6	1.744,0	2.133,3	2.608,9	3.441,1	4.375,4
Solunum Sistemi	1.685,7	2.002,8	2.431,2	3.019,9	3.906,6	4.172,0
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	1.179,0	1.411,0	1.773,1	2.309,3	3.114,7	3.935,0
Kas ve İskelet Sistemi	1.082,8	1.295,4	1.578,9	1.915,1	2.441,3	2.509,3
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	840,7	984,6	1.193,9	1.485,5	1.897,9	2.006,2
Dermatolojikler	635,9	694,0	825,0	983,0	1.264,9	1.385,5
Duyu Organları	671,8	783,3	877,8	1.073,2	1.230,7	1.259,7
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)	352,6	411,4	476,7	614,3	753,3	861,1
Çeşitli/Diğer	174,0	226,8	273,3	314,7	419,4	788,6
Hastane Solüsyonları	329,5	364,0	463,5	550,0	671,9	691,3
Tanısız Ajanlar	156,8	183,3	213,8	267,7	382,7	338,6
Antiparazitik Ürünler, İnsektisitler ve Repellentler	19,8	22,1	26,6	34,4	48,6	58,4
Toplam	18.121,0	20.922,4	25.466,7	32.081,8	42.070,4	49.965,3

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

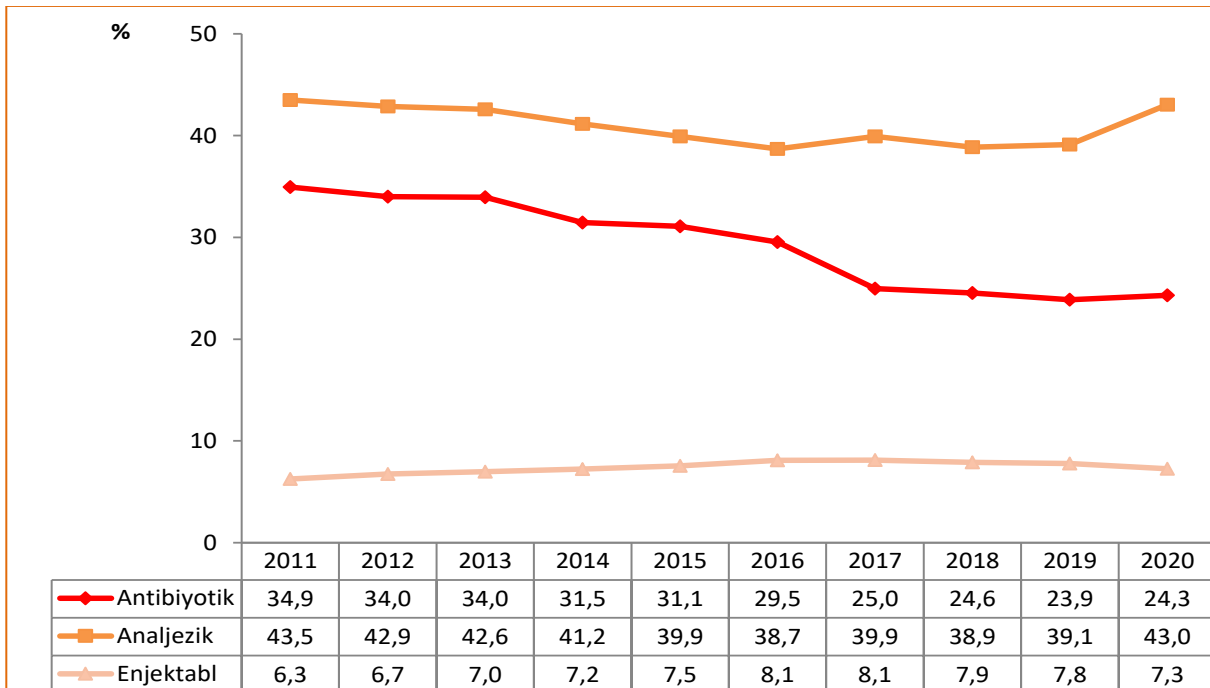
Şekil 9.8. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değerinin (Ulusal Para Birimi) Toplam İlaç Satış Değeri İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2021

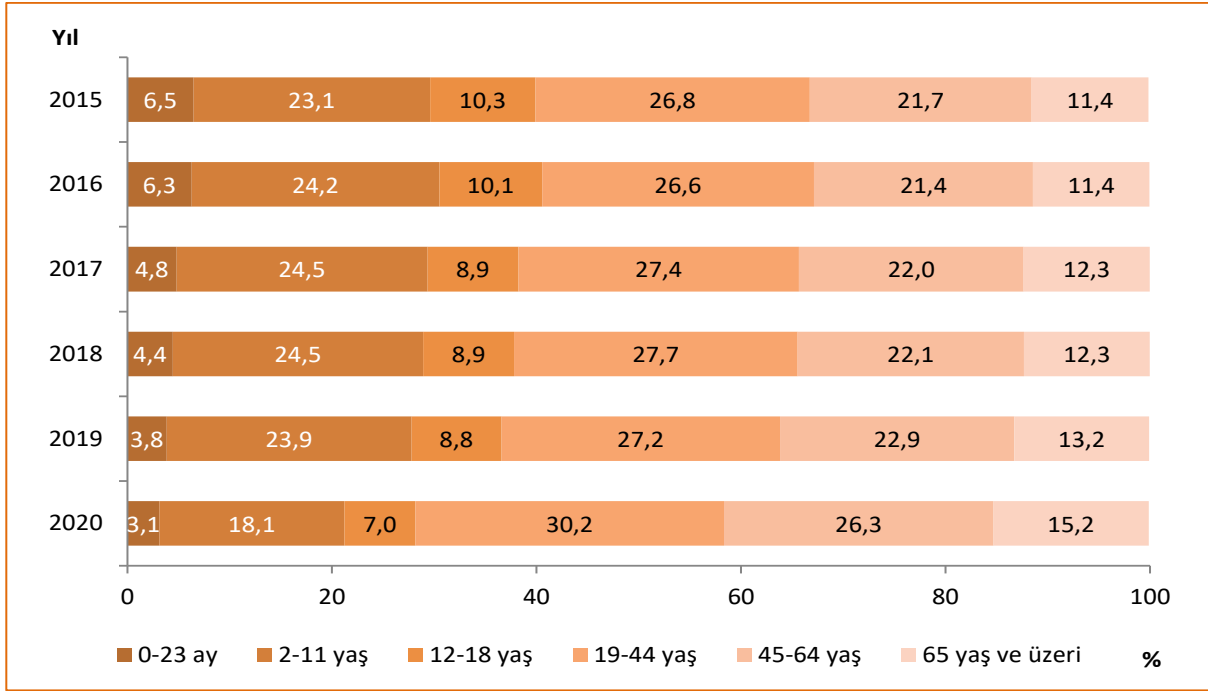
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. OECD'ye ait veri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 9.9. Yıllara Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik, Analjezik, Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

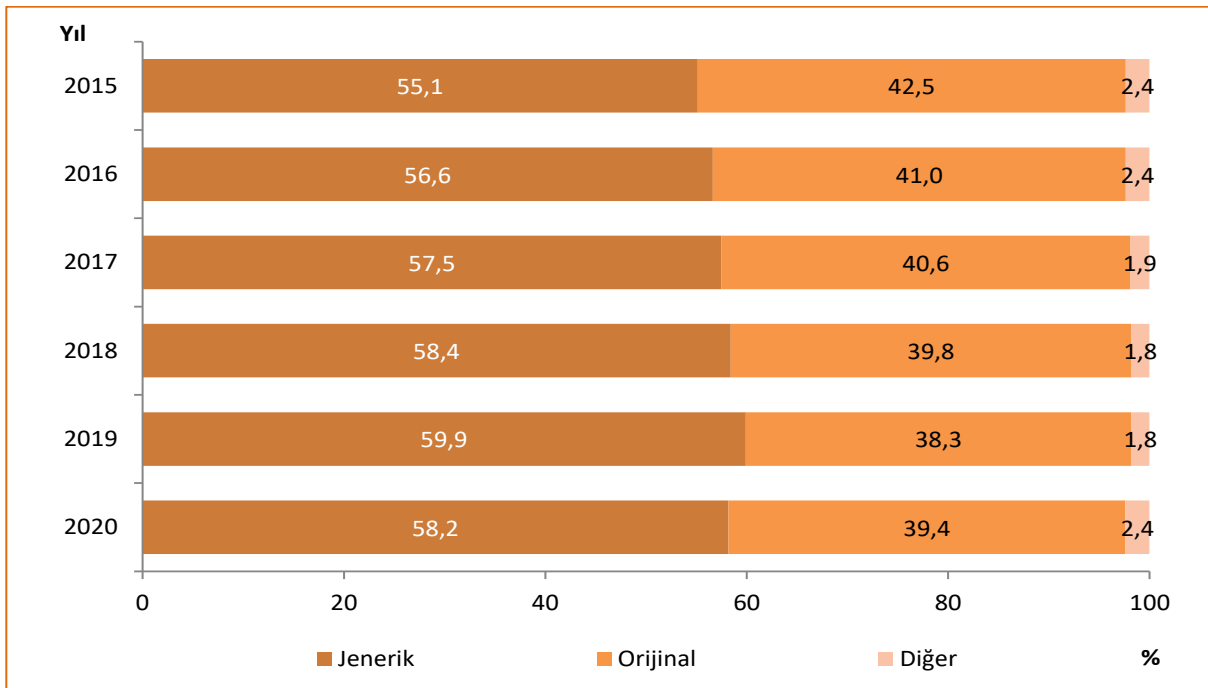
Şekil 9.10. Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

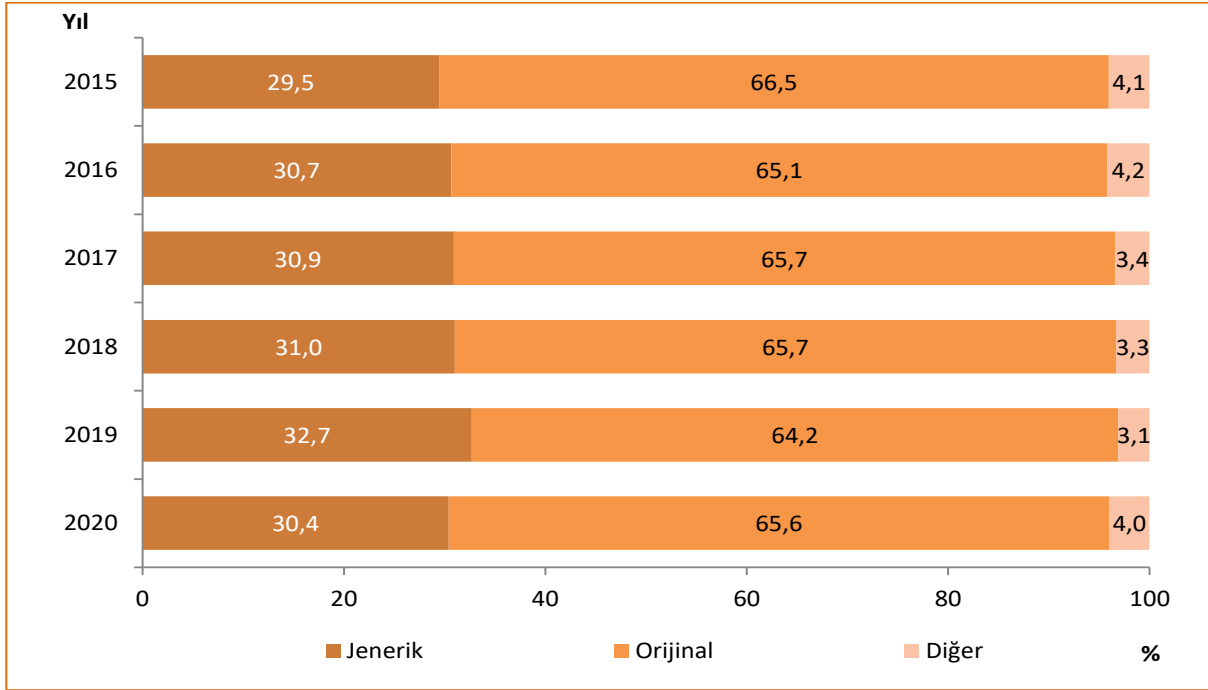
Not: %100'e tamamlanmayan yıllarda, yaş grubu bilinmeyen reçete verisi vardır.

Şekil 9.11. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

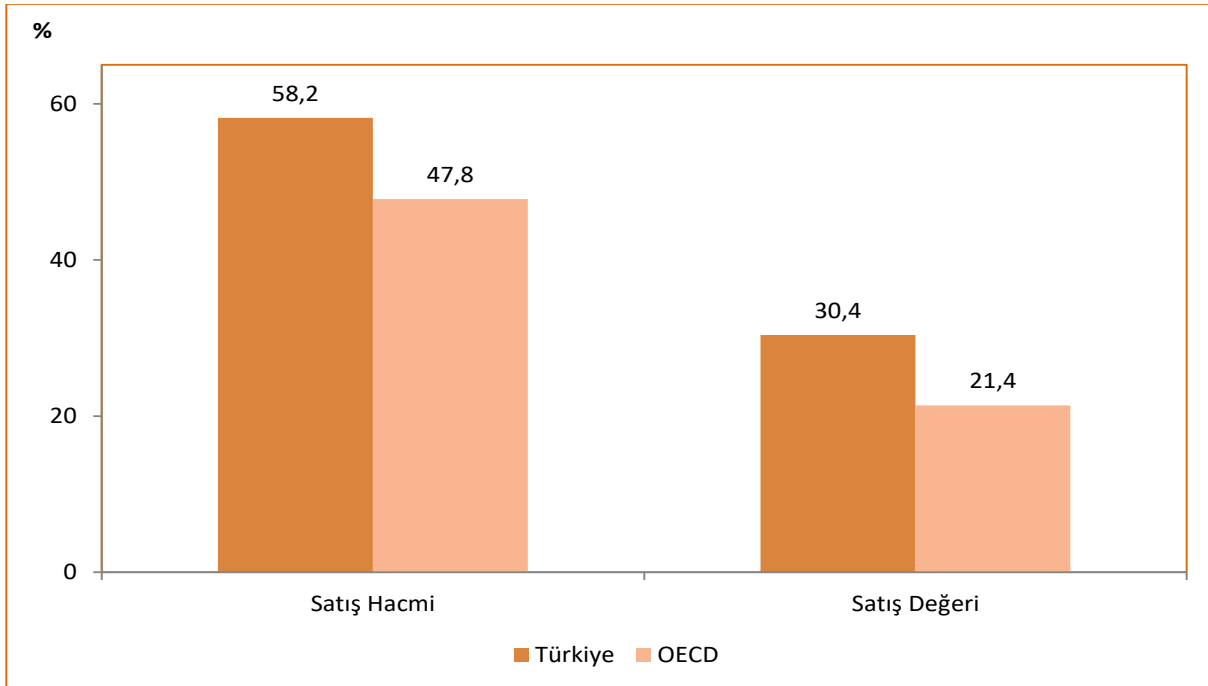
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.12. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

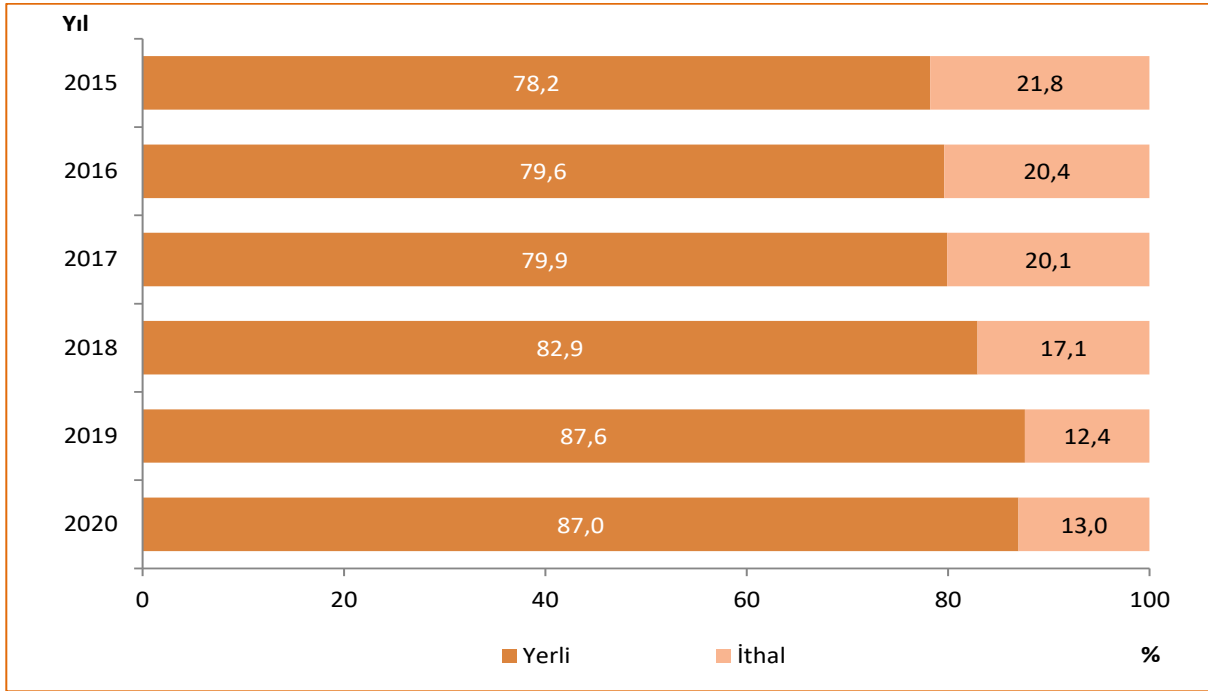
Şekil 9.13. Jenerik İlaçların Toplam İlaç Piyasasındaki Paylarının Satış Hacmi (Kutu) ve Satış Değeri (Ulusal Para Birimi) Cinsinden Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2021

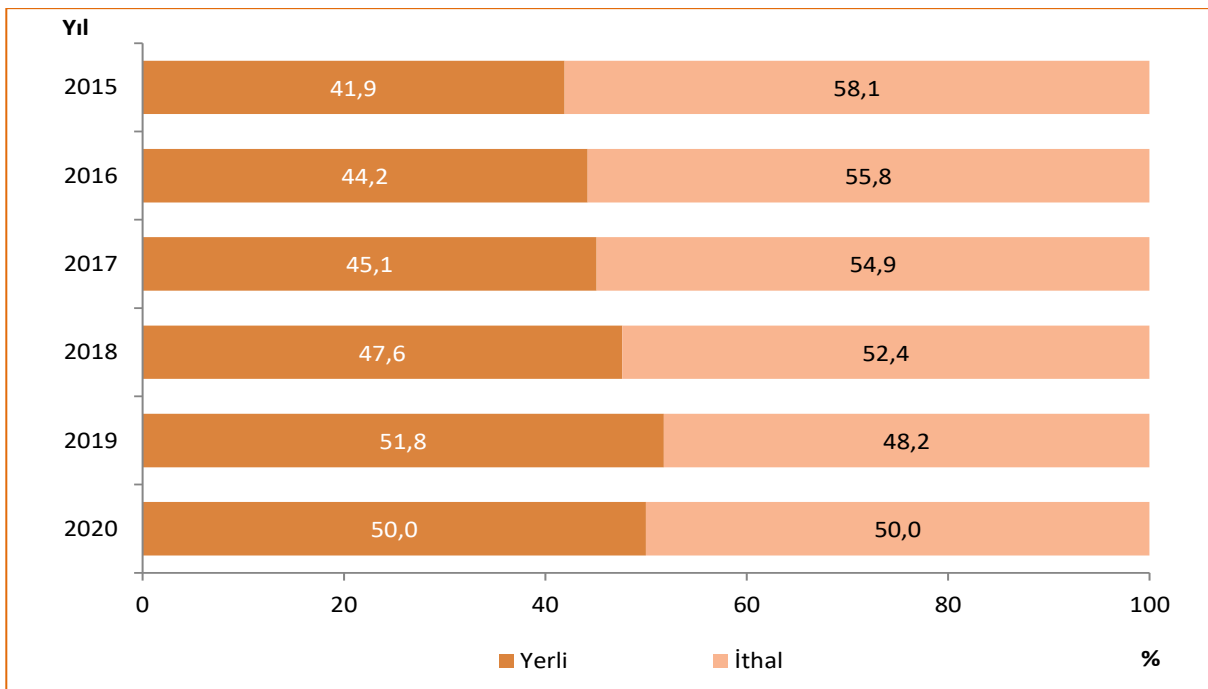
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. OECD'ye ait veri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir. Orijinal/jenerik ayrımı olmayan ürünler, jenerik ilaçlara dahil edildi.

Şekil 9.14. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

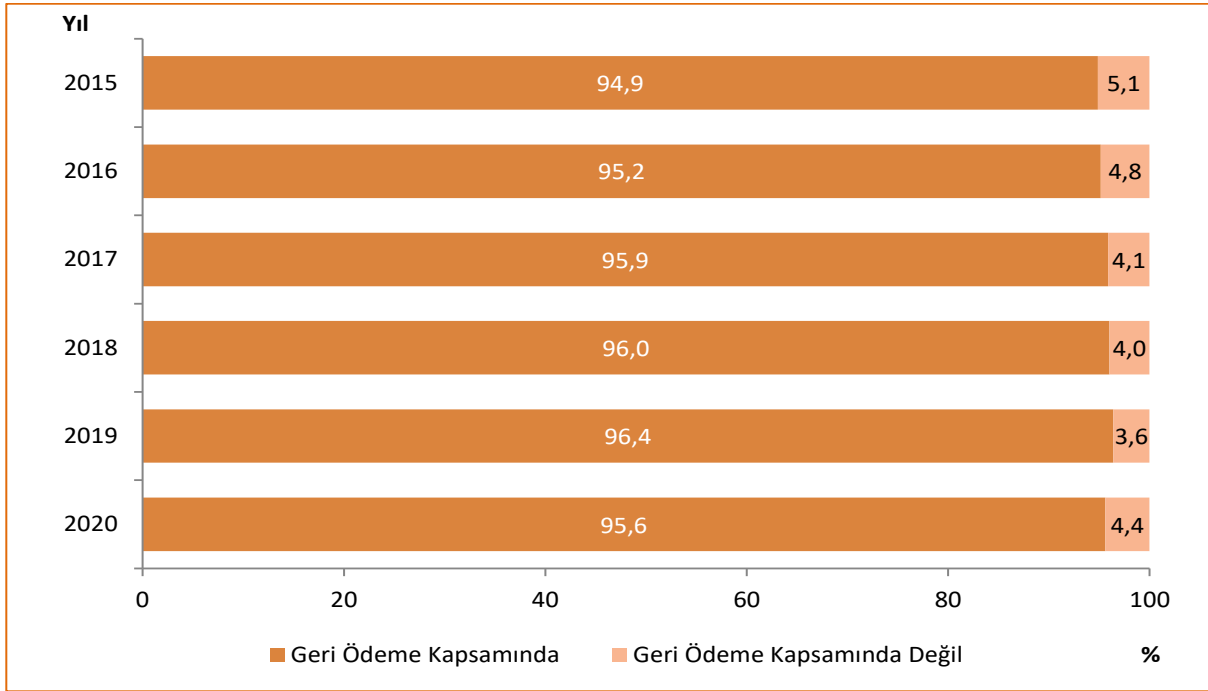
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.15. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

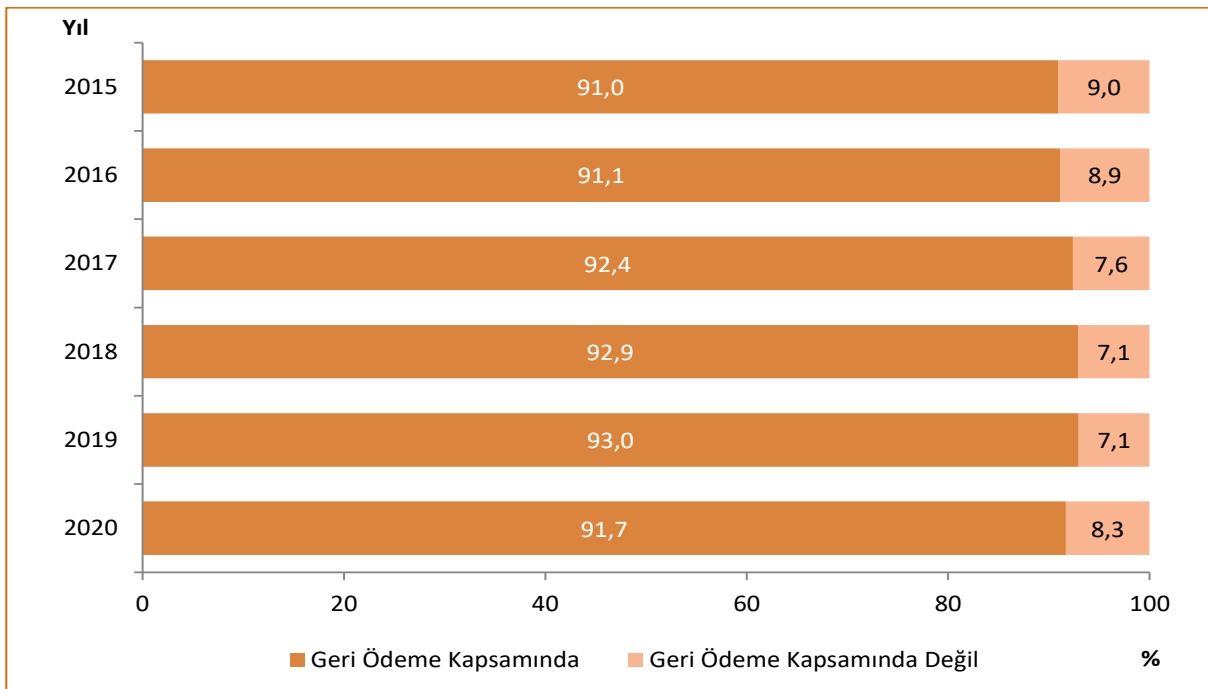
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.16. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.17. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Tablo 9.4. Yıllara Göre Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergeleri

Klinik Kalite Göstergeleri	2016			2017			2018			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Diyabet Hastalarında Kolesterol Düşürücü İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (%)	30,1	28,5	29,2	30,6	28,7	29,5	31,5	29,5	30,3	32,5	30,2	31,2
Diyabet Hastalarında İlk Tercih Antihipertansif İlaçların Reçetelendirme Oranı, (%)	79,3	84,6	82,5	78,9	84,1	82,1	78,5	83,7	81,6	78,3	83,5	81,4
Reçetelendirilen Antibiyotikler Arasında Sefalosporin ve Kinolonların Oranı, (%)	31,1	33,8	32,6	30,7	34,1	32,6	31,5	34,8	33,3	27,3	30,8	29,2
Reçetelenen Sistemik Antibiyotiklerin DDD Miktarları (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	16,7	16,5	16,6	9,5	9,8	9,6	10,2	10,6	10,4	11,3	12,5	12,0

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Not: Göstergeler, OECD tarafından belirlenen standartlara göre "Reçete Bilgi Sistemi"nde (RBS) kayıtlı olan hastalar üzerinden hesaplanmıştır.

Göstergeler için belirlenen uluslararası hesaplama standartları aşağıdaki linkte yer almaktadır: <http://stats.oecd.org/wbos/fileview2.aspx?IDFile=62f94ae6-180c-4e4b-9a22-b030ddadfd35>

Tablo 9.5. Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergelerinin Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Klinik Kalite Göstergeleri	Türkiye	OECD
Diyabet Hastalarında İlk Tercih Antihipertansif İlaçların Reçetelendirme Oranı, (%)	81,4	79,3
Reçetelendirilen Antibiyotikler Arasında Sefalosporin ve Kinolonların Oranı, (%)	29,2	16,8
Diyabet Hastalarında Kolesterol Düşürücü İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (%)	31,2	66,0
Reçetelenen Sistemik Antibiyotiklerin DDD Miktarları (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	12,0	18,6

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2021

Not: OECD'ye ait veriler 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Bölüm 9 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtmaya çalışıldı. İllere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ **ATC (Anatomik Terapötik Kimyasal):** DSÖ tarafından desteklenen, yönetilen ve geliştirilen bir ilaç sınıflandırma sistemi olan ATC; ilaçları etkili oldukları organ veya sistemleri ile yapısal, terapötik, farmakolojik, kimyasal ve kimyasal bileşik özelliklerine göre farklı gruplara ayırır.

ATC Kodu	Grup Adı
A	Sindirim Sistemi ve Metabolizma
A10	Diyabette Kullanılan İlaçlar
B	Kan ve Kan Yapıcı Organlar
C	Kardiyovasküler Sistem
C02	Antihipertansifler
C03	Diüretikler
C07	Beta Blokör Ajanlar
C08	Kalsiyum Kanal Blokörleri
C09	Renin-Anjiyotensin Sistemine Etkili İlaçlar
C10	Lipid Modifiye Eden Ajanlar
G	Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları
H	Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)
J	Sistemik Antienfektifler
J01	Sistemik Kullanılan Antibakteriyeller
M	Kas ve İskelet Sistemi
N	Sinir Sistemi
N06A	Antidepresanlar
R	Solunum Sistemi
R03	Obstrüktif Solunum Yolu Hastalıklarında Kullanılan İlaçlar

- ☑ **İlaç Takip Sistemi (İTS):** İlaç Takip Sistemi karekodlarla izlenebilirliği sağlanmış ilaçların üretim veya ithalattan başlayarak geçtikleri her noktadan alınacak bildirimlerle takibini sağlamak üzere kurulmuş bilgisayarlar, veritabanı, bu veritabanını işletmeye yarayan bilgisayar yazılımları ve iletişim altyapılarını içeren bir sistemdir.
- ☑ **DDD (Tanımlanmış Günlük Doz):** ATC sisteminde yer alan bir ilacın ana endikasyonu için yetişkinlerde kullanıldığı varsayılan günlük ortalama idame dozudur. İTS'den hastalara yapılan çıkışlar üzerinden hesaplanır.
- ☑ İlaçların DDD olarak hesaplanan tüketim miktarları İTS, satış hacmi ve satış değeri verileri ise IQVIA veritabanı üzerinden elde edildi. Birinci basamaktaki reçetelendirme verileri için Reçete Bilgi Sistemi kullanıldı.

- ☑ **IQVIA:** IMS-Health (Kıtalararası Pazarlama Hizmetleri- Sağlık) ve Quintiles şirketleri 2017 yılında birleşerek IQVIA adında yeni bir marka oluşturuldu. IQVIA, Ecza depoları tarafından eczanelere yapılan depo çıkış bilgilerinin takip edildiği sistemdir.
- ☑ **Jenerik İlaç:** Referans ürün ile aynı aktif maddeyi, aynı miktarda ve aynı farmasötik şekil içinde bulunduran ve biyoeşdeğerliği (BE) kabul edilen farklı ticari isim altındaki ürünlere eş değer ilaç adı verilir.
- ☑ **Orijinal İlaç:** Uzun araştırmalar ve klinik çalışmalar sonucu belli bir hastalık üzerinde olumlu etki yaptığı kanıtlanmış, temeli patentli bir moleküle dayanan ve daha önceden benzeri olmayan yeni ilaçlar için kullanılan uluslararası bir terimdir.
- ☑ Şekil 9.11 ve Şekil 9.12’de “Diğer” olarak gösterilen kısım orijinal/jenerik ayrımı olmayan ürünlerdir.

BÖLÜM 10

Sağlıkta İnsan Kaynakları

Tablo 10.1. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Tüm Sektörler

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
Uzman Hekim	45.457	78.620	80.951	82.894	85.199	88.127
Pratisyen Hekim	30.900	43.058	44.649	44.053	46.843	49.760
Asistan Hekim	15.592	23.149	24.397	26.181	28.768	33.372
Toplam Hekim	91.949	144.827	149.997	153.128	160.810	171.259
Toplam Dış Hekimi	16.371	26.674	27.889	30.615	32.925	34.830
Eczacı	22.289	27.864	28.512	32.032	33.841	35.364
Hemşire	72.393	152.952	166.142	190.499	198.103	227.292
Ebe	41.479	52.456	53.741	56.351	55.972	59.040
Diğer Sağlık Personeli	50.106	144.609	155.417	177.409	182.456	206.103
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	83.964	321.952	339.241	376.367	369.660	408.581
Toplam Personel	378.551	871.334	920.939	1.016.401	1.033.767	1.142.469

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2020 yılında "Asistan Hekim" sayısına 2.632 yan dal asistan hekim, "Toplam Dış Hekimi" sayısına 2.558 asistan dış hekim, "Eczacı" sayısına serbest eczanelerde çalışan 2.419 ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayıları dahil edildi.

Tablo 10.2. Sektörlere ve Unvanlara Göre Sağlık Personelinin Dağılımı, 2020

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Uzman Hekim	46.603	15.025	26.499	88.127
Pratisyen Hekim	45.291	285	4.184	49.760
Asistan Hekim	12.264	21.108	-	33.372
Toplam Hekim	104.158	36.418	30.683	171.259
Uzman Dış Hekimi	1.094	2.065	2.567	5.726
Dış Hekimi	10.444	191	15.911	26.546
Asistan Dış Hekim	50	2.508	-	2.558
Toplam Dış Hekimi	11.588	4.764	18.478	34.830
Eczacı	3.697	977	30.690	35.364
Hemşire	156.205	35.014	36.073	227.292
Ebe	55.505	901	2.634	59.040
Diğer Sağlık Personeli	140.161	19.052	46.890	206.103
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	250.461	48.694	109.426	408.581
Toplam Personel	721.775	145.820	274.874	1.142.469

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.3. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Sağlık Bakanlığı

	2002	2016	2017	2018	2019	2020
Uzman Hekim	22.187	40.544	42.726	43.347	44.698	46.603
Pratisyen Hekim	29.030	37.173	38.721	39.442	42.300	45.291
Asistan Hekim	6.189	8.615	8.817	8.770	10.147	12.264
Toplam Hekim	57.406	86.332	90.264	91.559	97.145	104.158
Toplam Dış Hekimi	3.211	9.125	9.768	10.814	11.387	11.588
Eczacı	1.596	2.318	2.855	3.064	3.404	3.697
Hemşire	54.360	103.507	112.074	126.891	132.333	156.205
Ebe	39.473	47.766	49.003	52.495	52.076	55.505
Diğer Sağlık Personeli	33.276	104.446	111.193	121.206	124.758	140.161
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	67.496	204.778	215.402	236.155	229.335	250.461
Toplam Personel	256.818	558.272	590.559	642.184	650.438	721.775

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

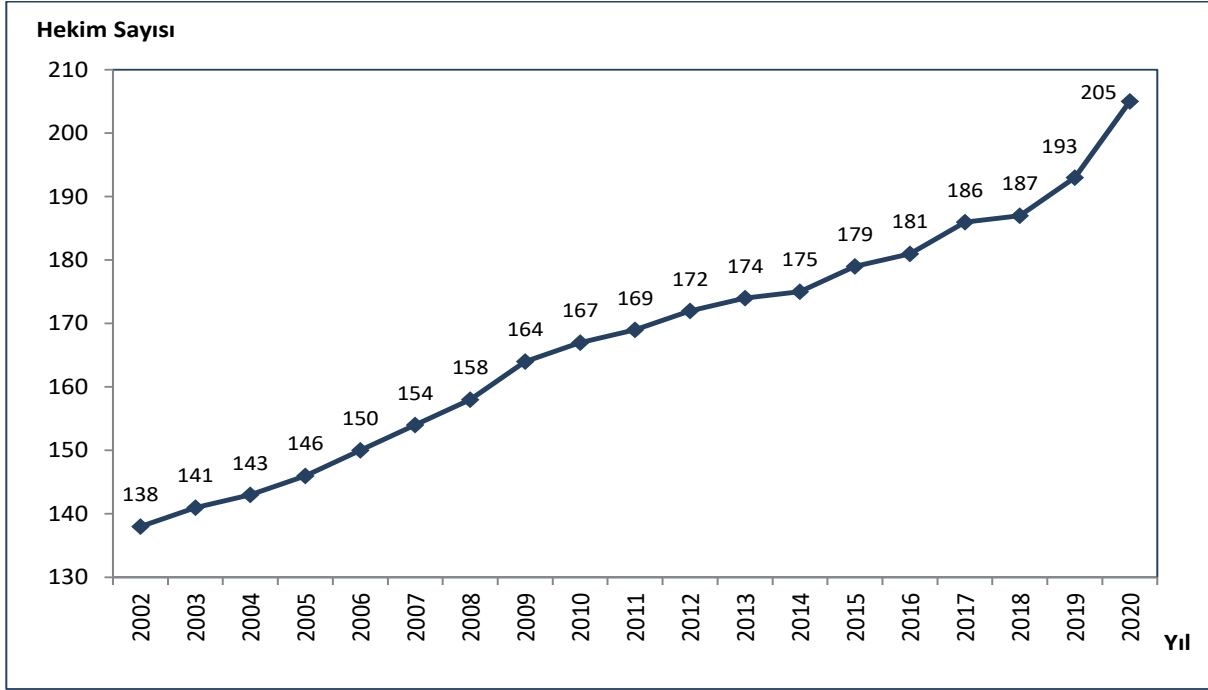
Tablo 10.4. Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında Çalışan Sağlık Personelinin Unvanlara Göre Dağılımı, 2020

	Merkez Teşkilat
Uzman Hekim	162
Pratisyen Hekim	306
Asistan Hekim	-
Toplam Hekim	468
Uzman Dış Hekimi	7
Dış Hekimi	33
Asistan Dış Hekimi	-
Toplam Dış Hekimi	40
Eczacı	375
Hemşire	448
Ebe	164
Diğer Sağlık Personeli	945
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	4.691
Toplam Personel	7.131

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

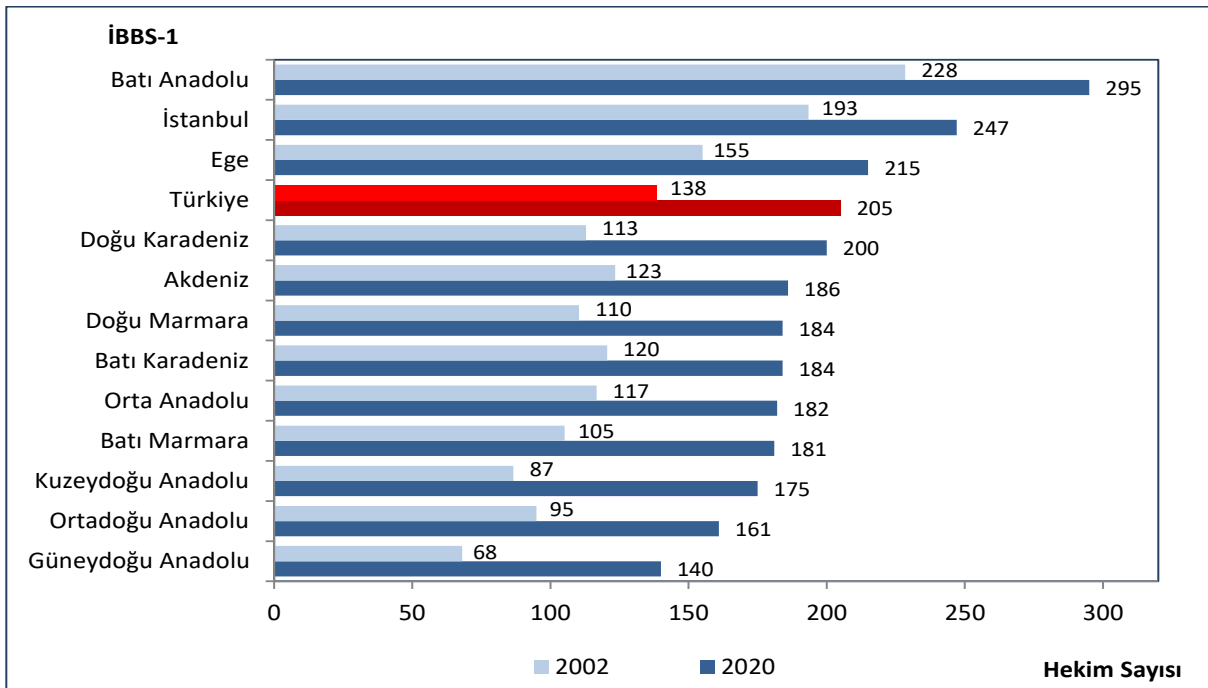
Not: Sağlık Bakanlığı personel sayılarına, Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatında çalışan sağlık personeli dahil değildir.

Şekil 10.1. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler

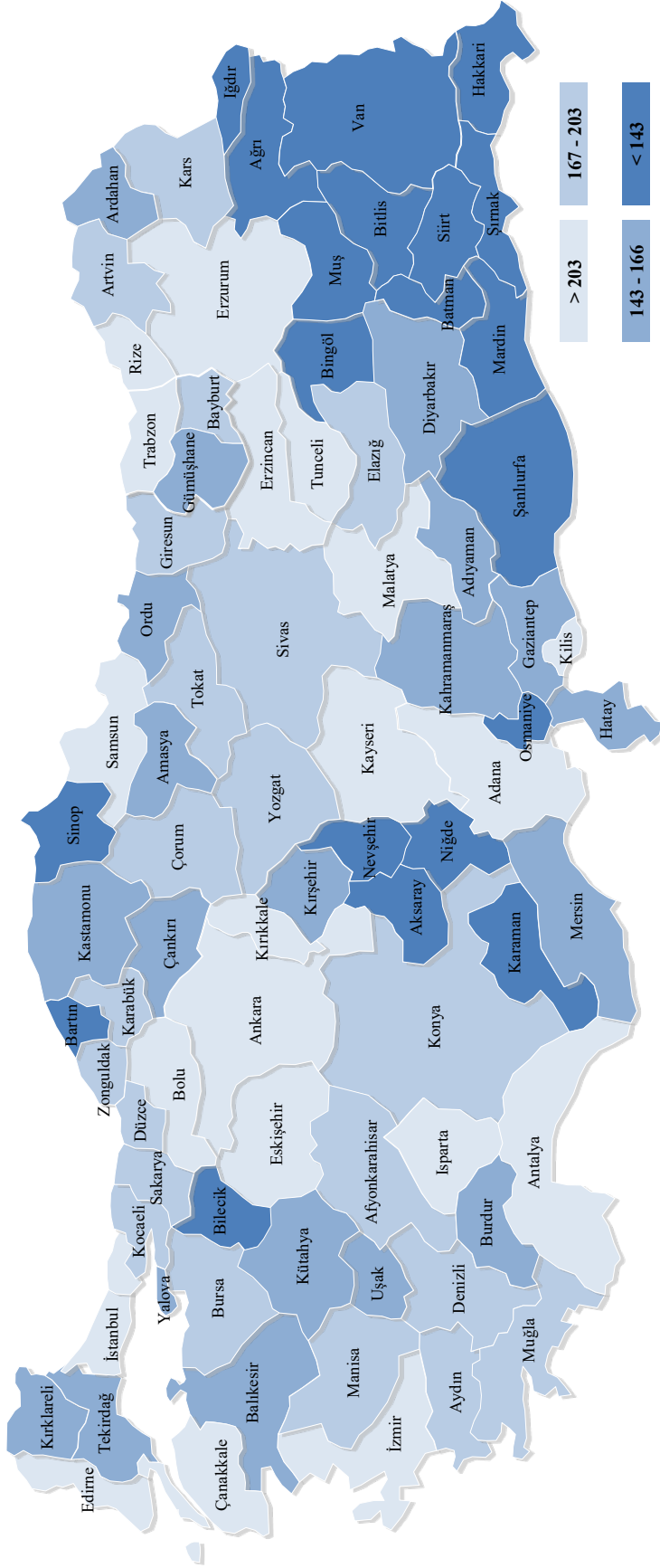
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.2. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

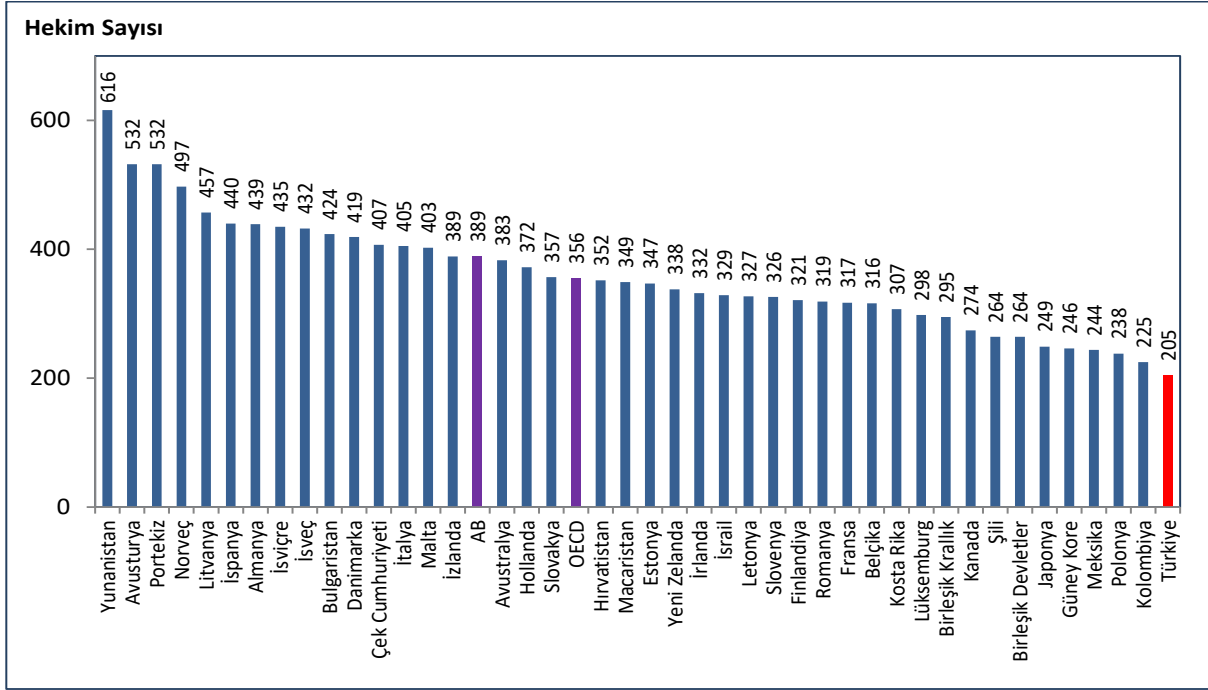
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 10.1. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

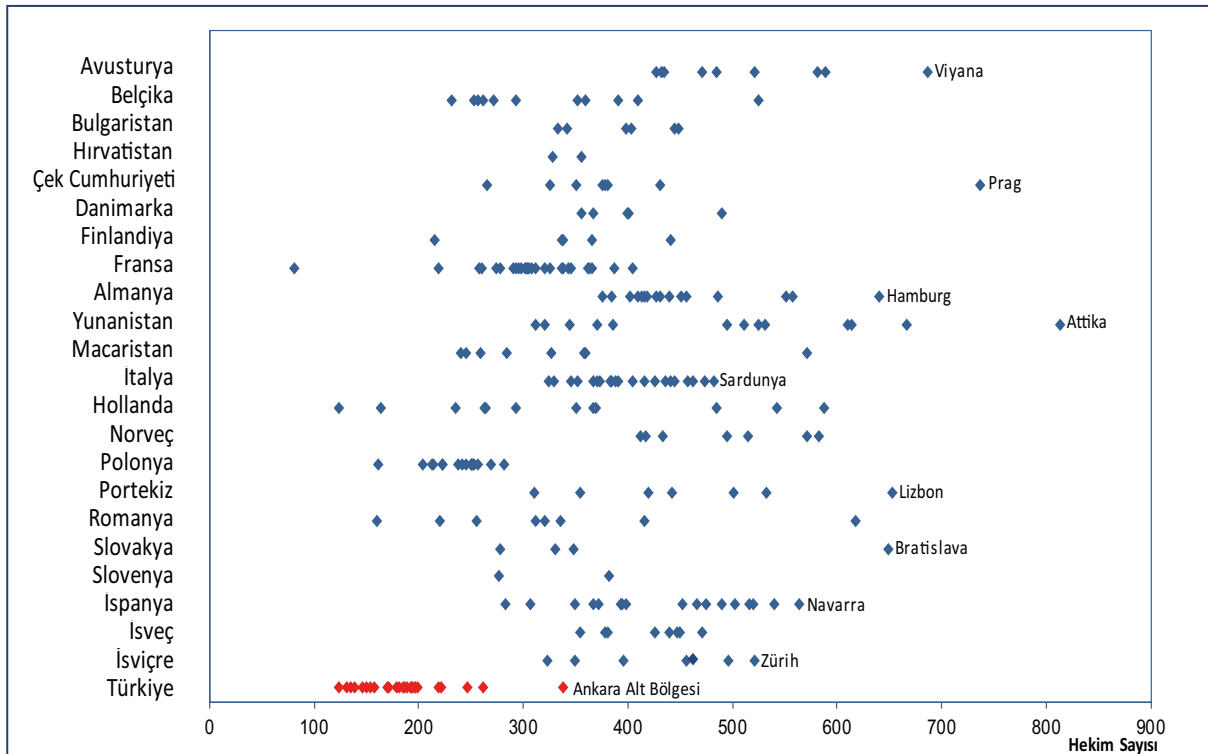
Şekil 10.3. 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

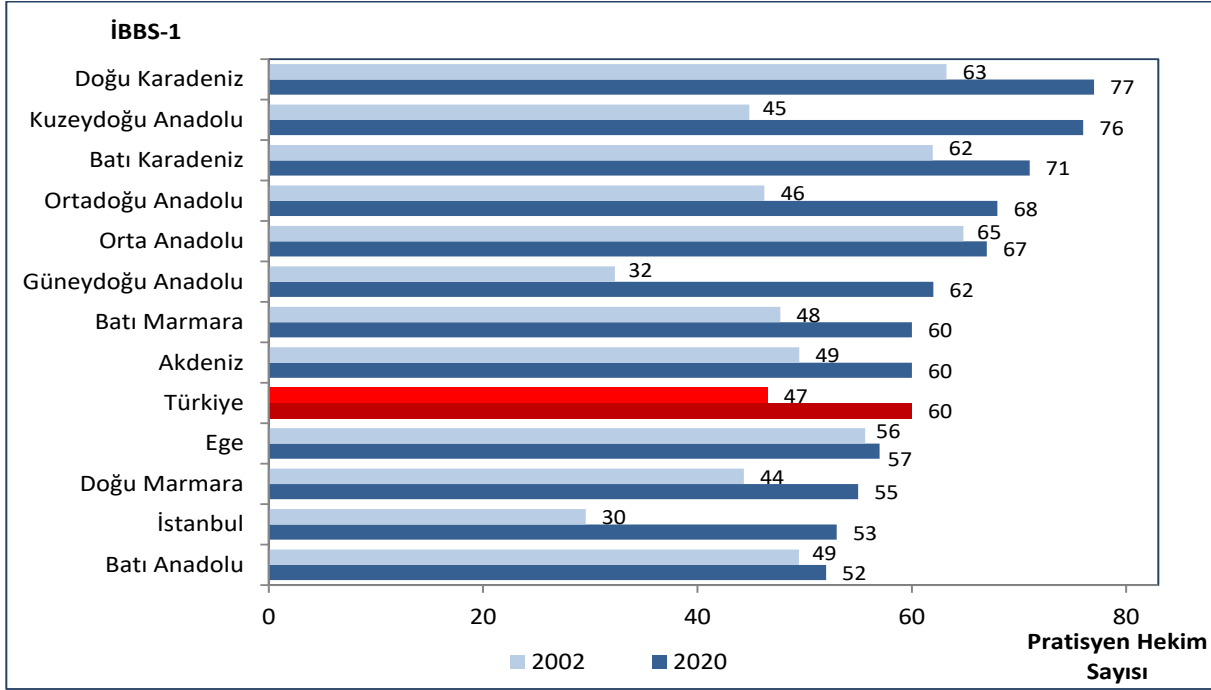
Şekil 10.4. İBBS-2'ye Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veri Tabanı

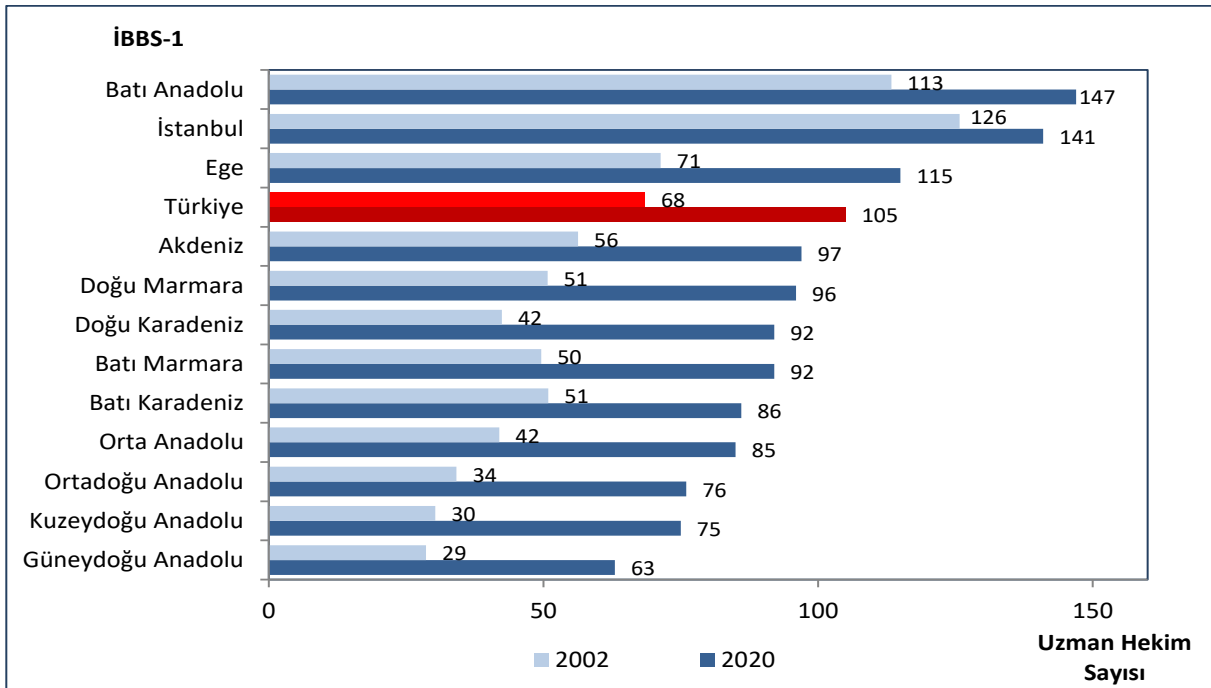
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 10.5. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

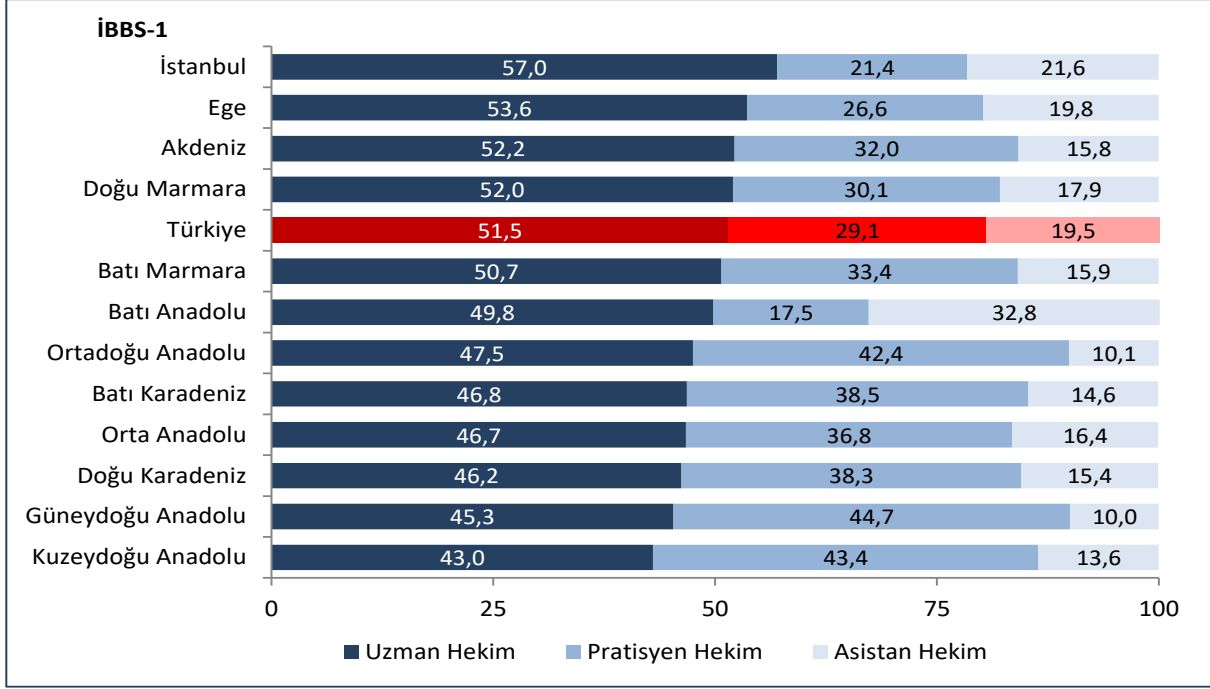
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.6. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

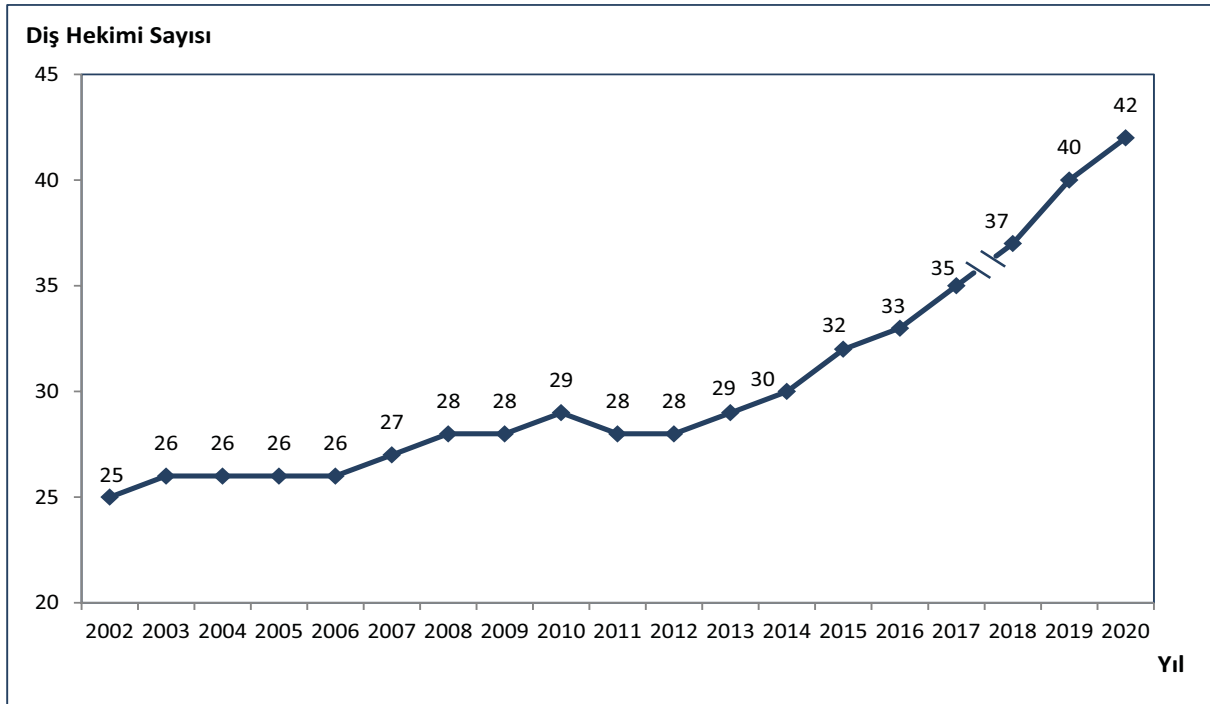
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.7. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

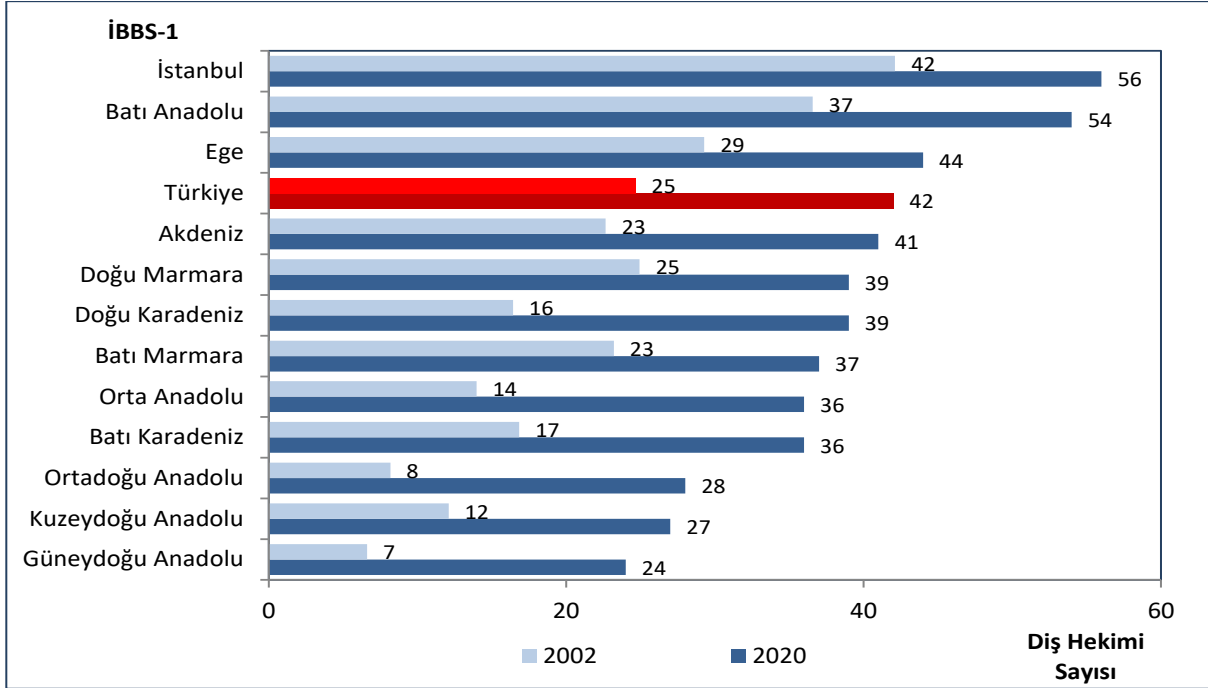
Şekil 10.8. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılından itibaren toplam diş hekimi sayısı diğer yıllardan farklı olarak asistan diş hekimi sayısını da içermektedir. Asistan diş hekimi dahil edilmediğinde 2020 yılı 100.000 kişiye düşen toplam diş hekimi sayısı 39'dur.

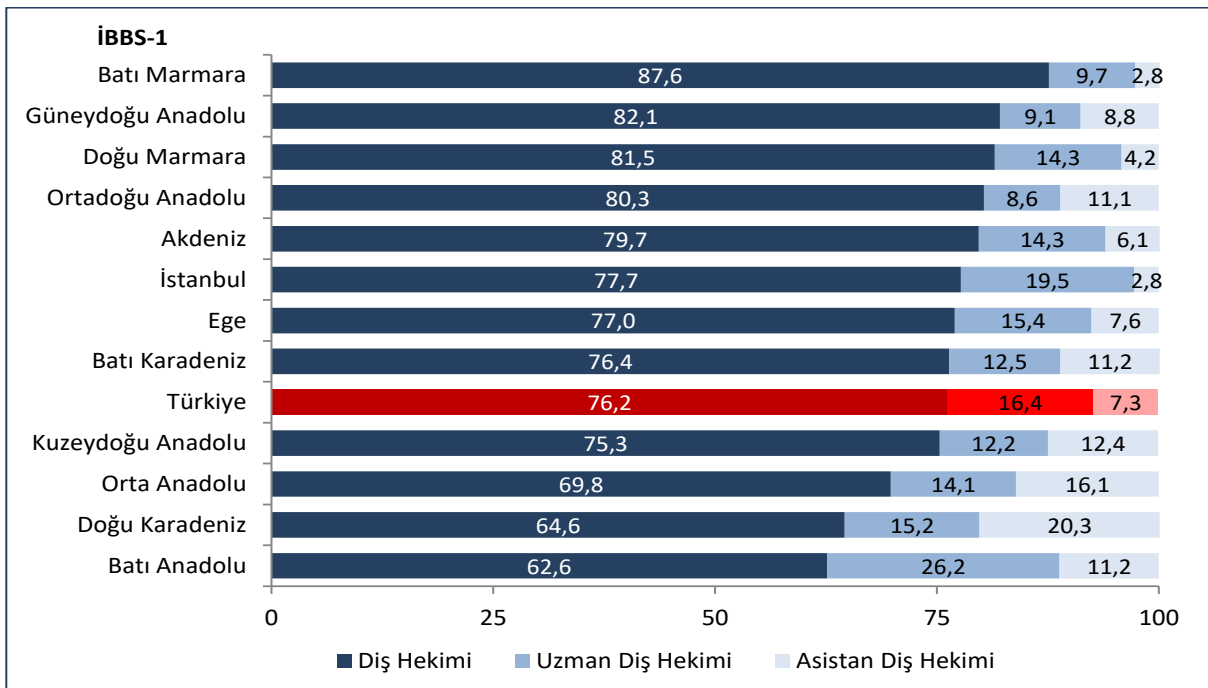
Şekil 10.9. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

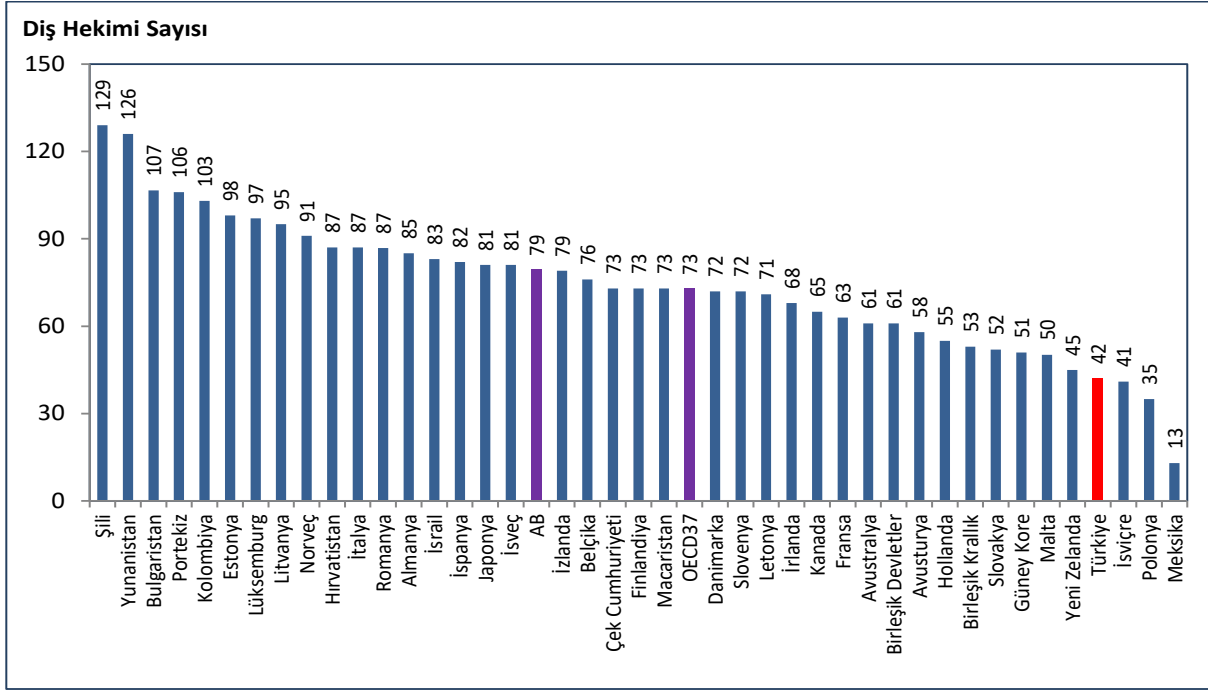
Not: 2002 yılı verisine asistan dış hekimi dahil değildir.

Şekil 10.10. İBBS-1'e Göre Dış Hekimi, Uzman Dış Hekimi ve Asistan Dış Hekimi Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

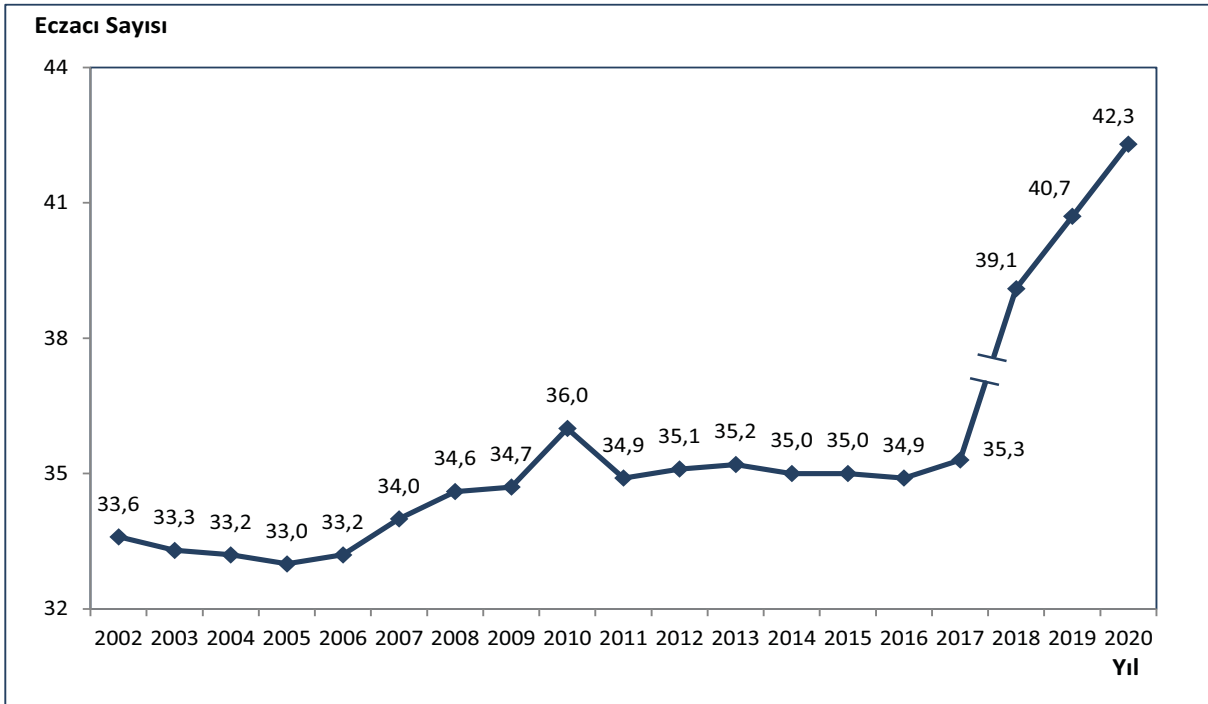
Şekil 10.11. 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

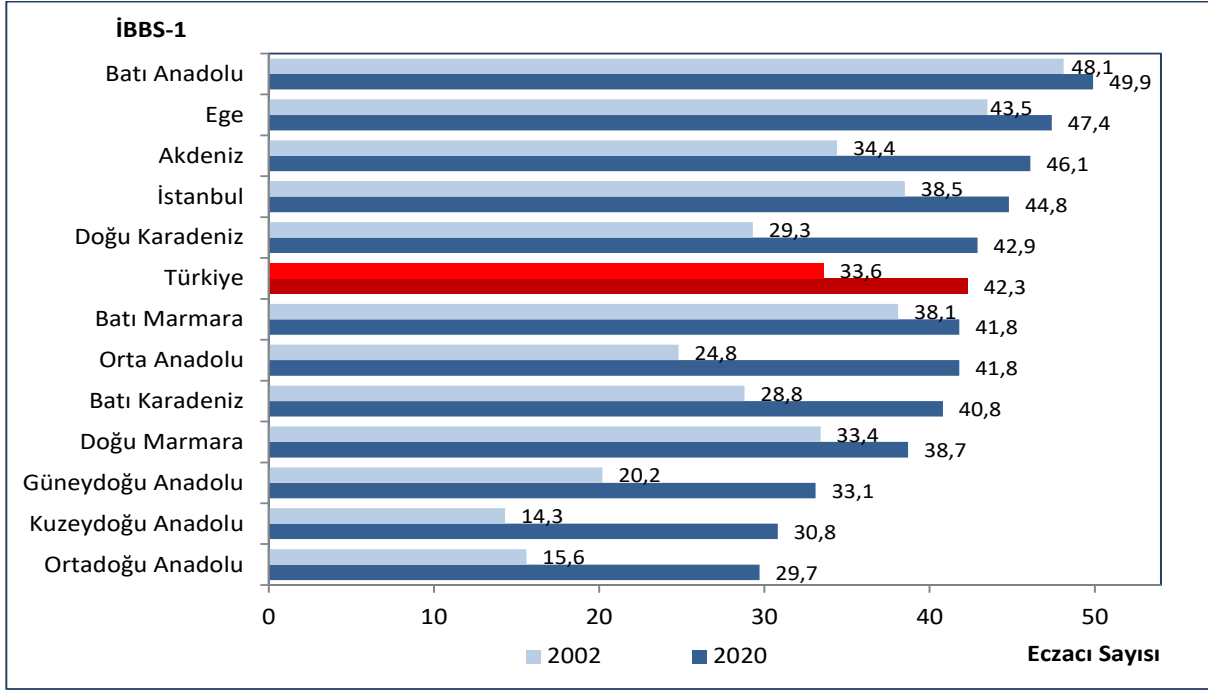
Şekil 10.12. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılından itibaren eczacı sayısı diğer yıllardan farklı olarak serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısını da içermektedir. İkinci eczacı ve yardımcı eczacı dahil edilmediğinde 2020 yılı 100.000 kişiyeye düşen eczacı sayısı 39,4 tür.

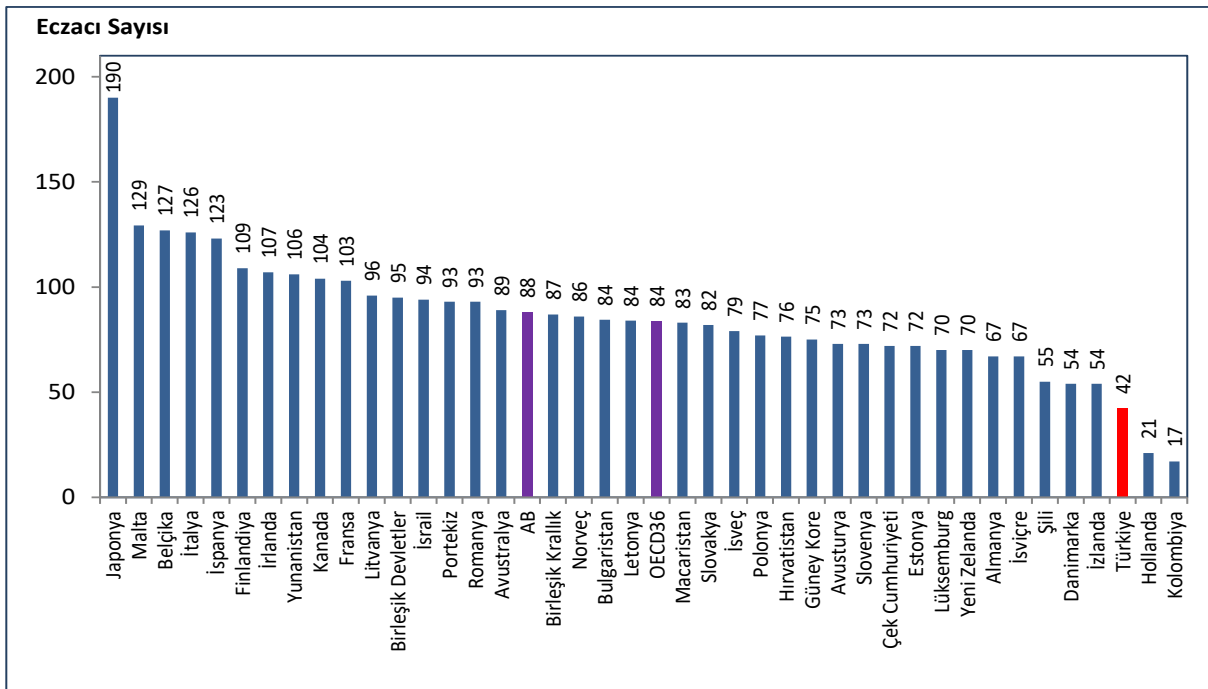
Şekil 10.13. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2002 yılı verisine serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısı dahil değildir.

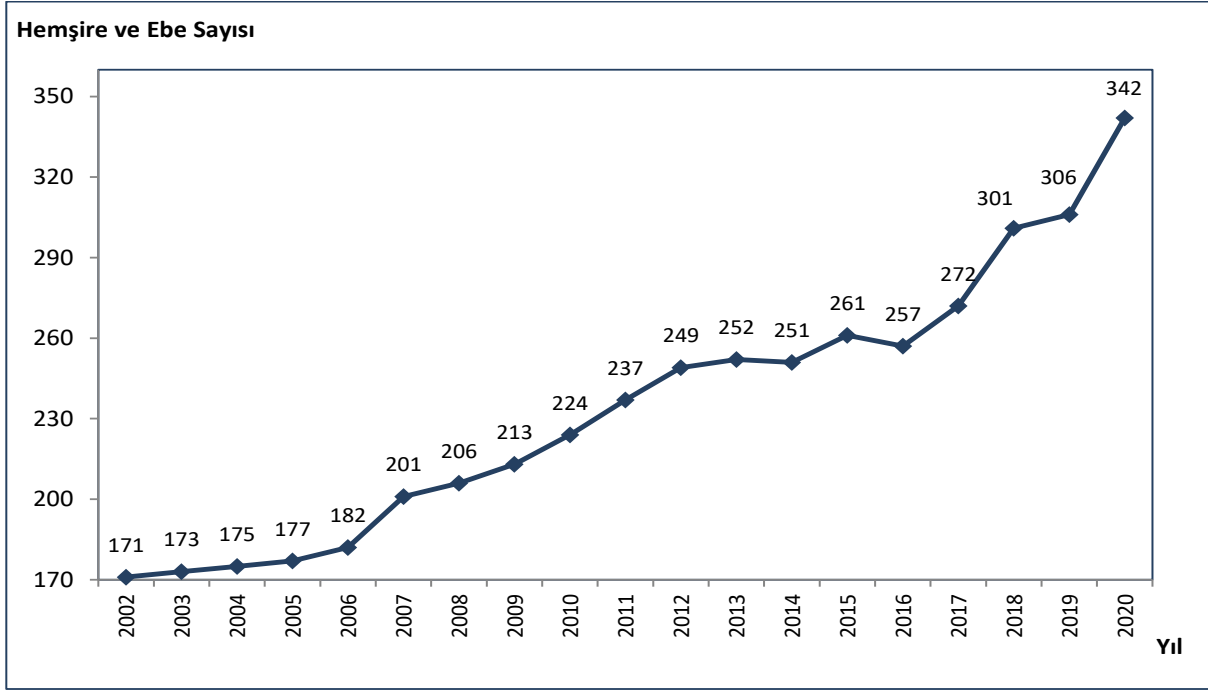
Şekil 10.14. 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

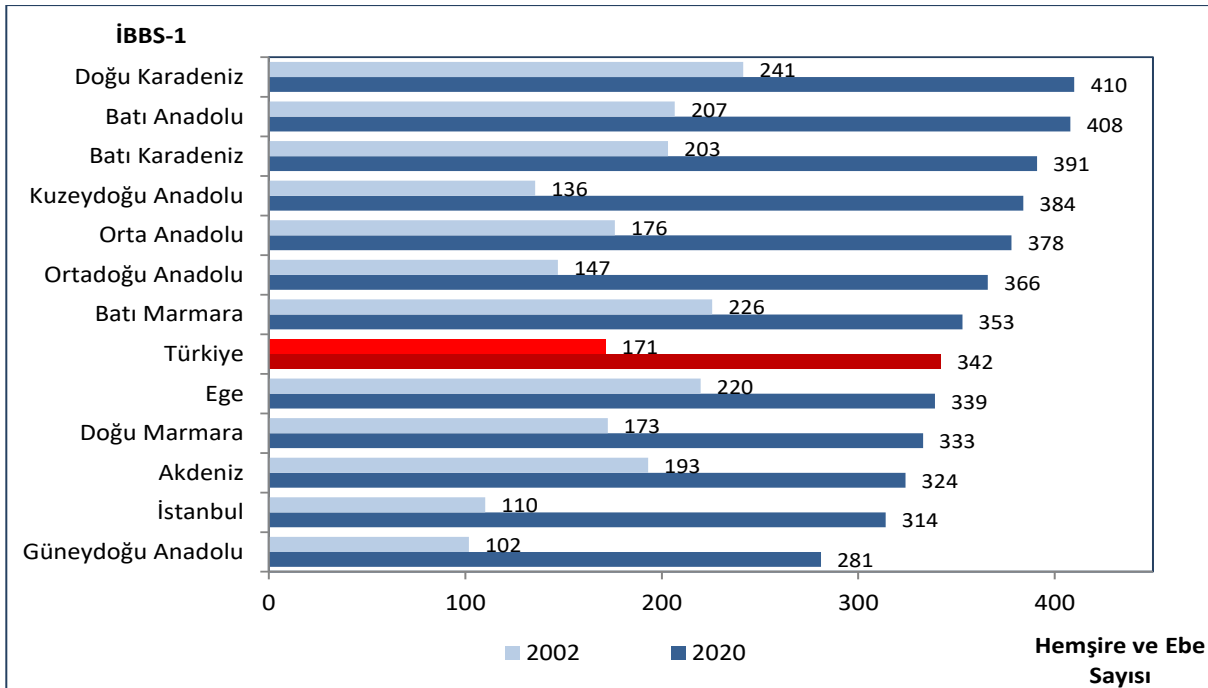
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 10.15. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler

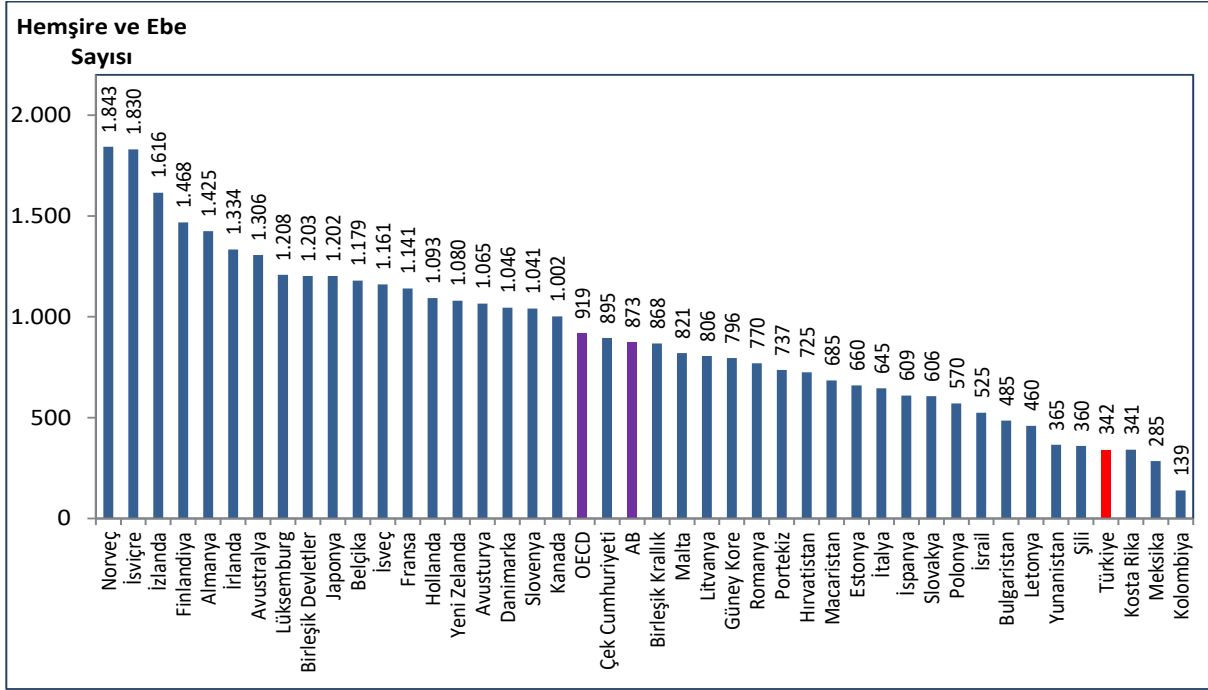
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.16. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.17. 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

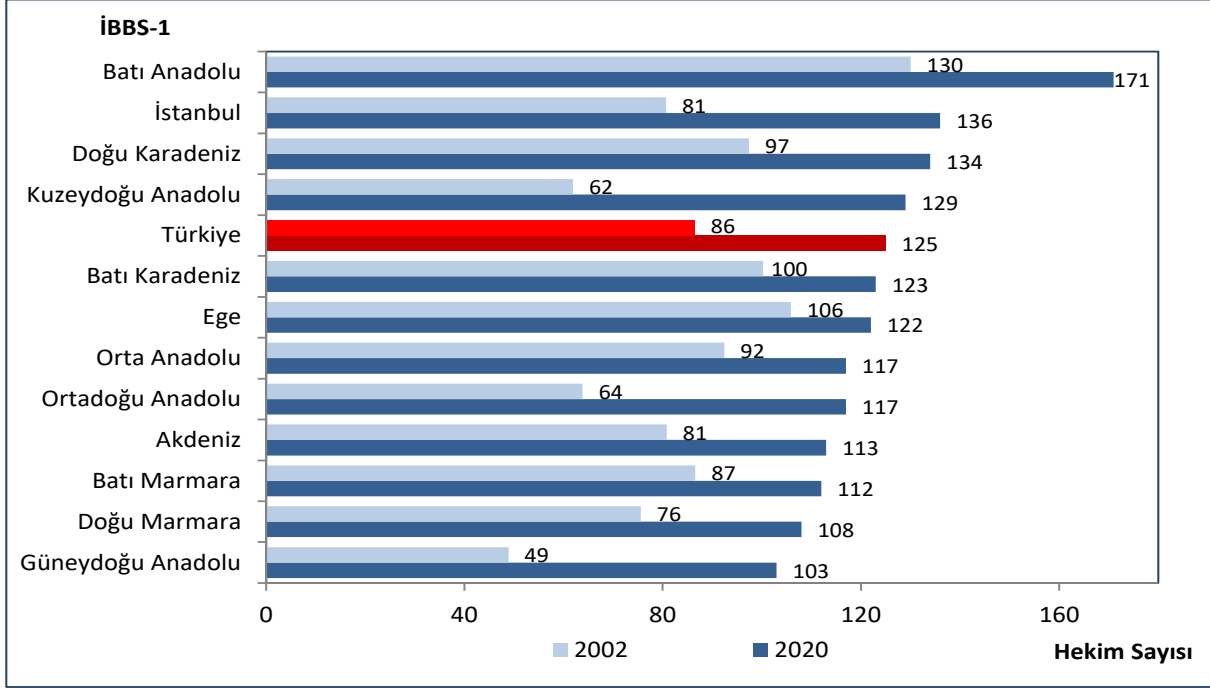
Tablo 10.5. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Sağlık Personeli Sayılarının Uluslararası Karşılaştırması

	2002			2010			2015			2019		
	Türkiye	OECD	AB	Türkiye	OECD	AB	Türkiye	OECD	AB	Türkiye*	OECD	AB
Toplam Hekim	138	278	306	167	307	339	179	332	363	205	356	389
Toplam Dış Hekimi	25	61	65	29	66	71	32	69	75	42	73	79
Eczacı	34	60	57	36	68	68	35	77	82	42	84	88
Hemşire ve Ebe	171	592	589	224	807	781	261	864	822	342	919	873

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2021, EUROSTAT Veri Tabanı

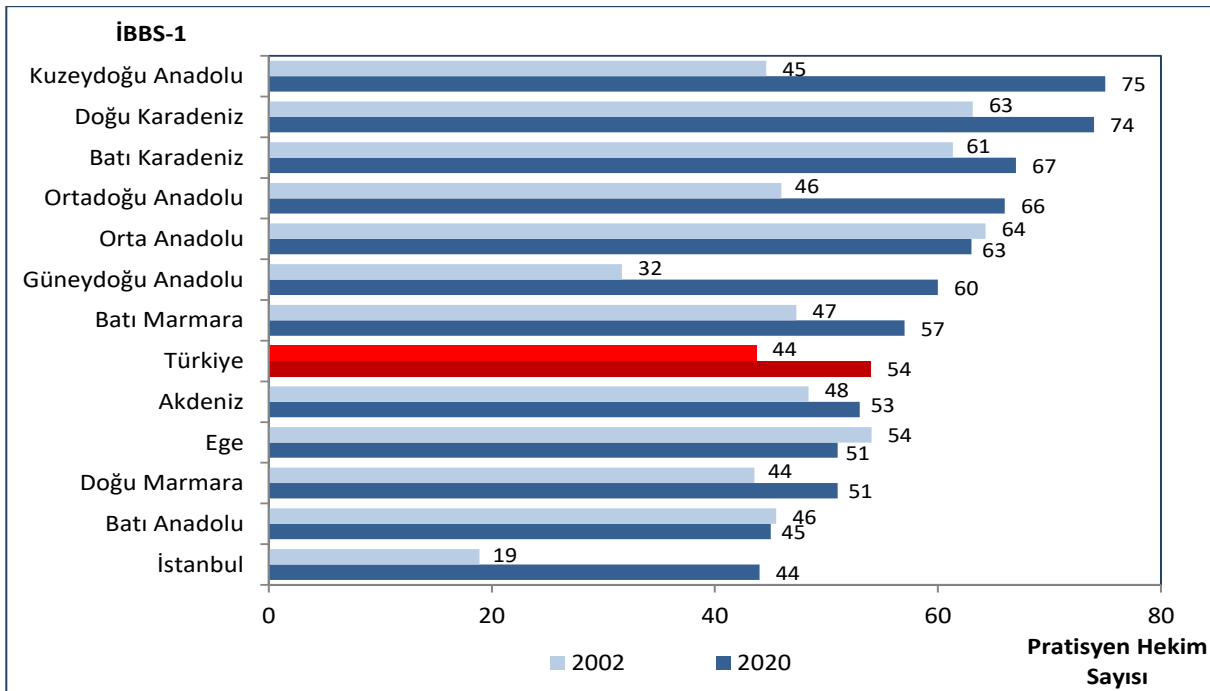
* Türkiye verileri 2020 yılına aittir.

Şekil 10.18. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020

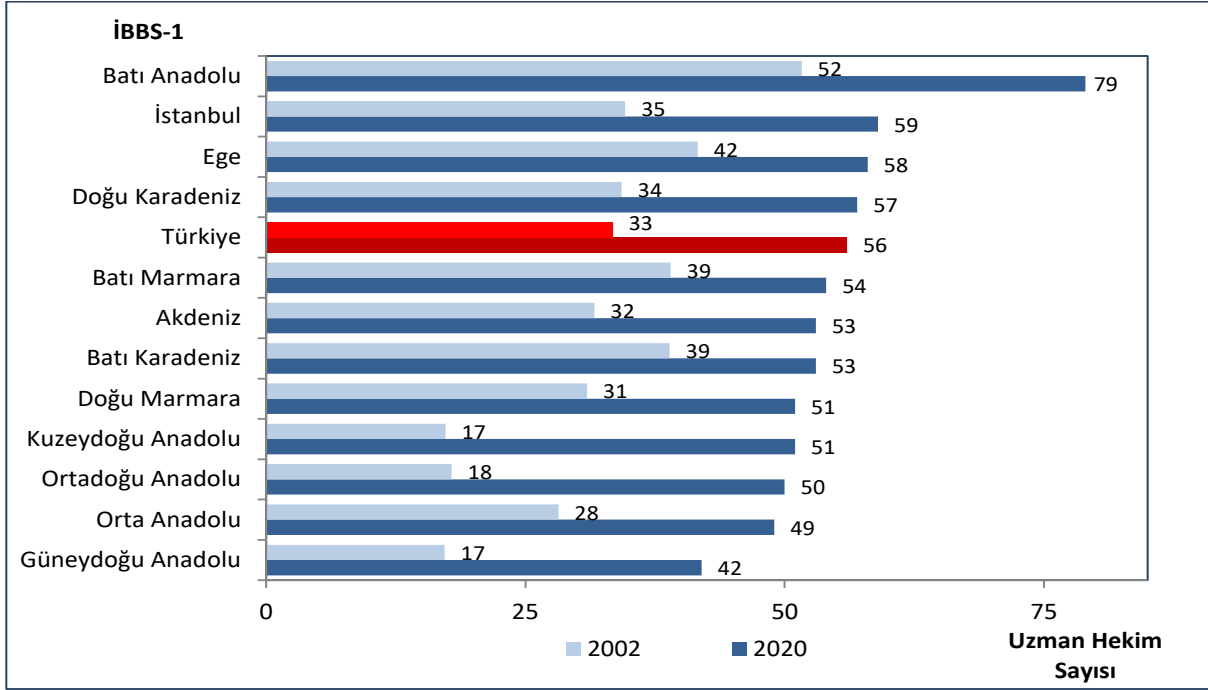
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.19. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020

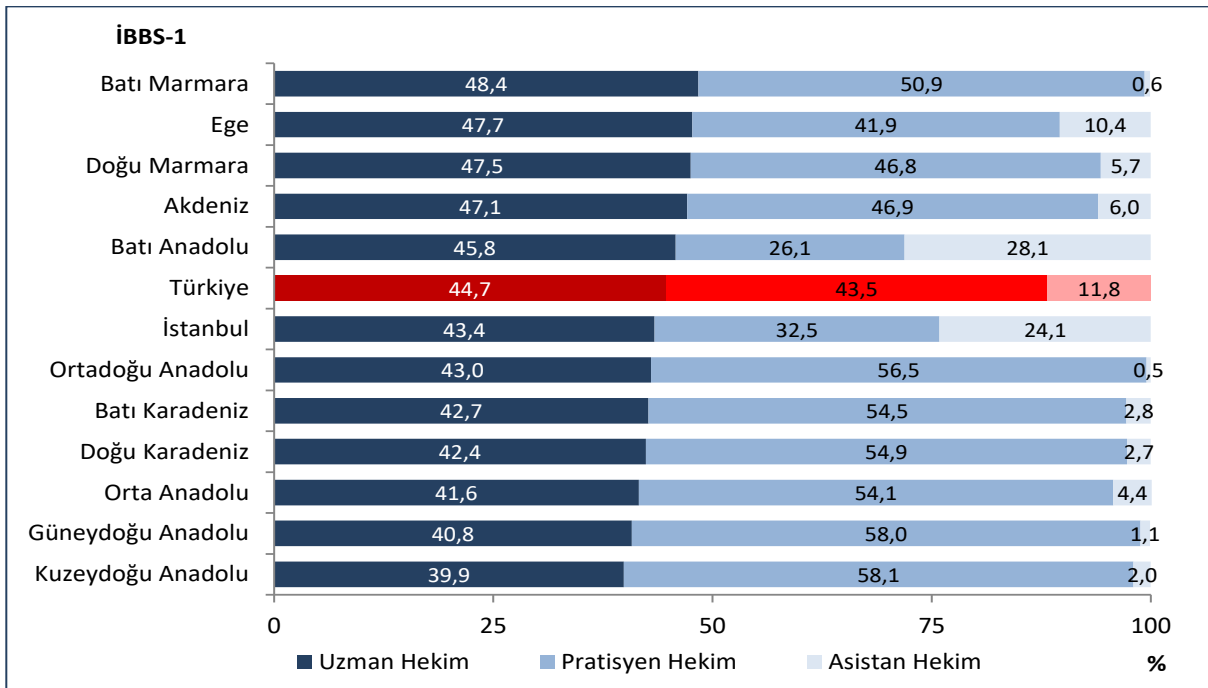
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.20. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020

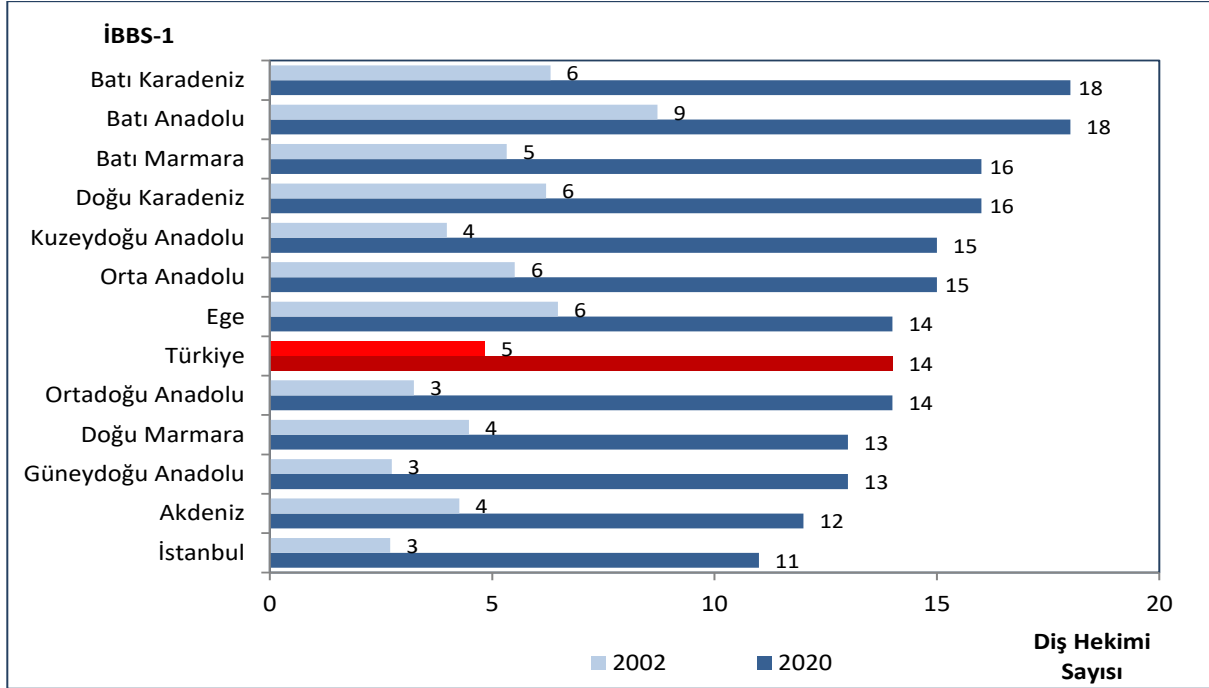
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.21. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.22. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

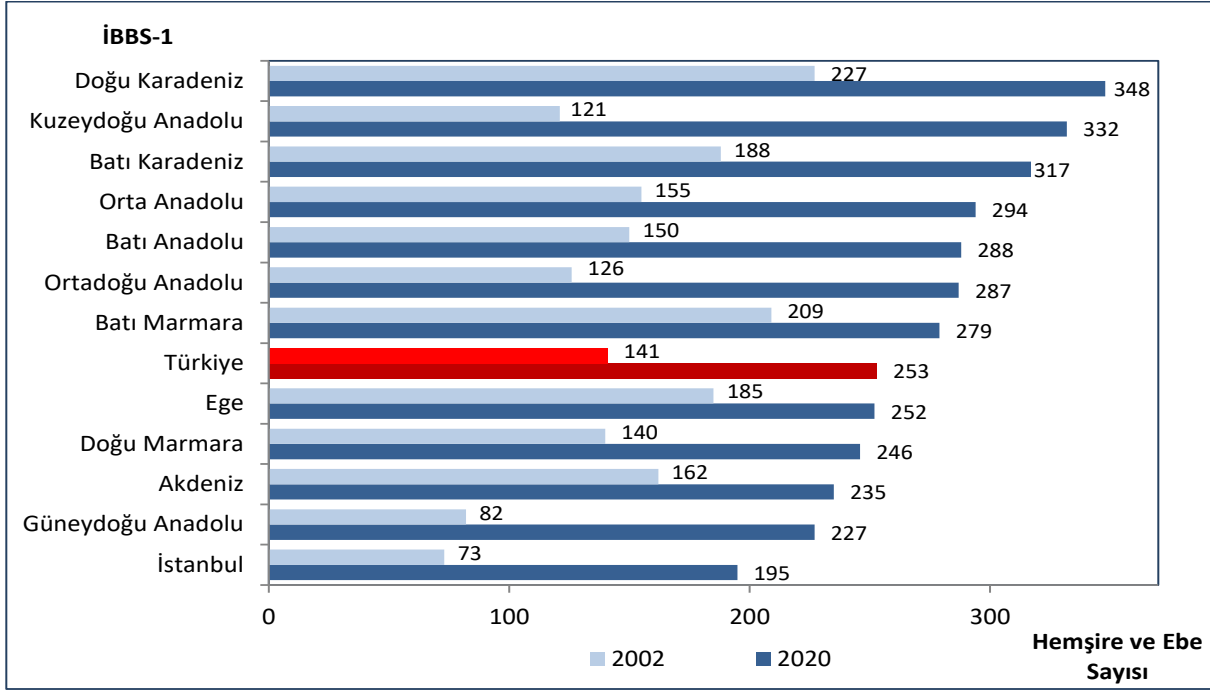
Not: 2002 yılı verisine asistan diş hekimi dahil değildir.

Tablo 10.6. İBBS-1'e Göre Diş Hekimi, Uzman Diş Hekimi ve Asistan Diş Hekimi Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2020

İBBS-1	Uzman Diş Hekimi	Diş Hekimi	Asistan Diş Hekimi
İstanbul	11,4	88,3	0,3
Batı Marmara	7,2	92,8	0,0
Ege	11,3	88,3	0,5
Doğu Marmara	9,1	90,8	0,1
Batı Anadolu	19,3	78,7	2,1
Akdeniz	8,2	91,4	0,4
Orta Anadolu	7,5	92,5	0,0
Batı Karadeniz	6,9	93,0	0,1
Doğu Karadeniz	7,7	92,3	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	2,4	97,6	0,0
Ortadoğu Anadolu	2,6	97,4	0,0
Güneydoğu Anadolu	3,2	96,8	0,0
Türkiye	9,4	90,1	0,4

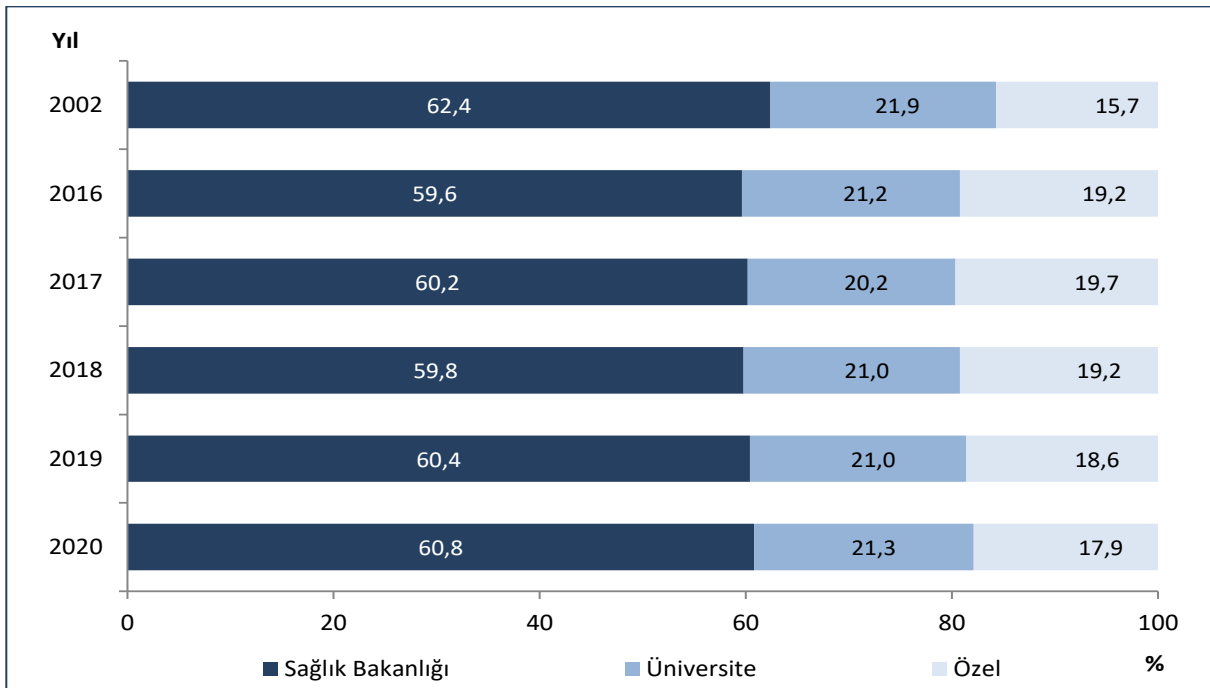
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.23. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020

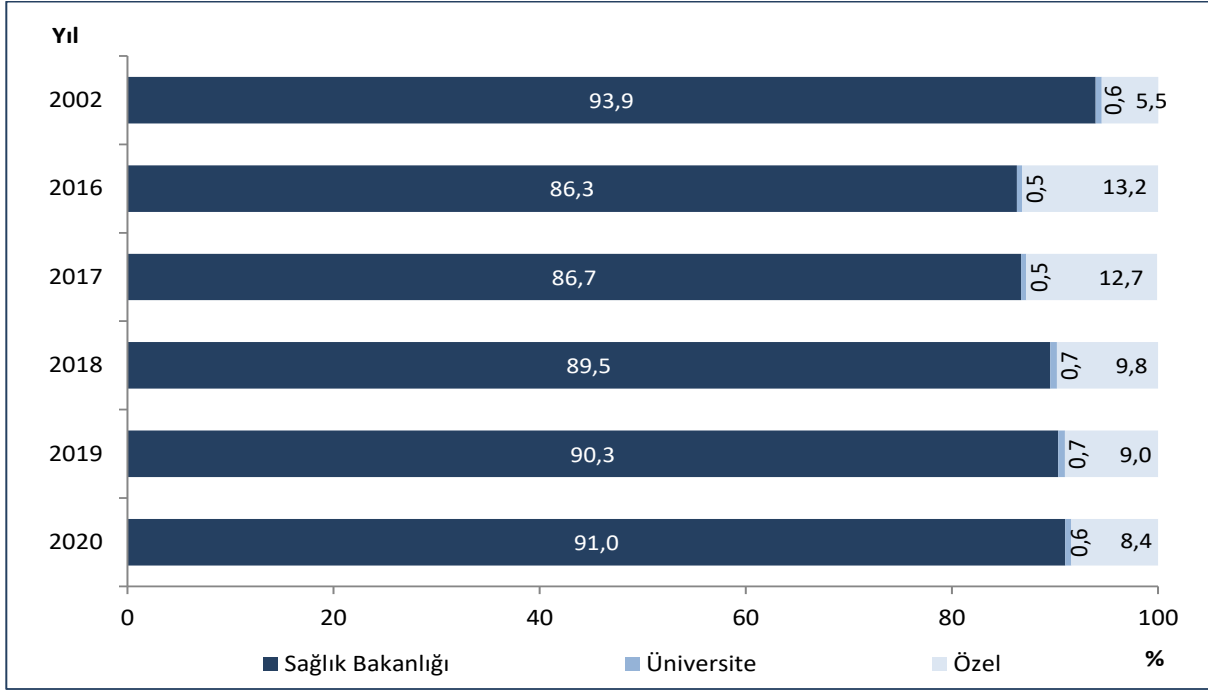
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

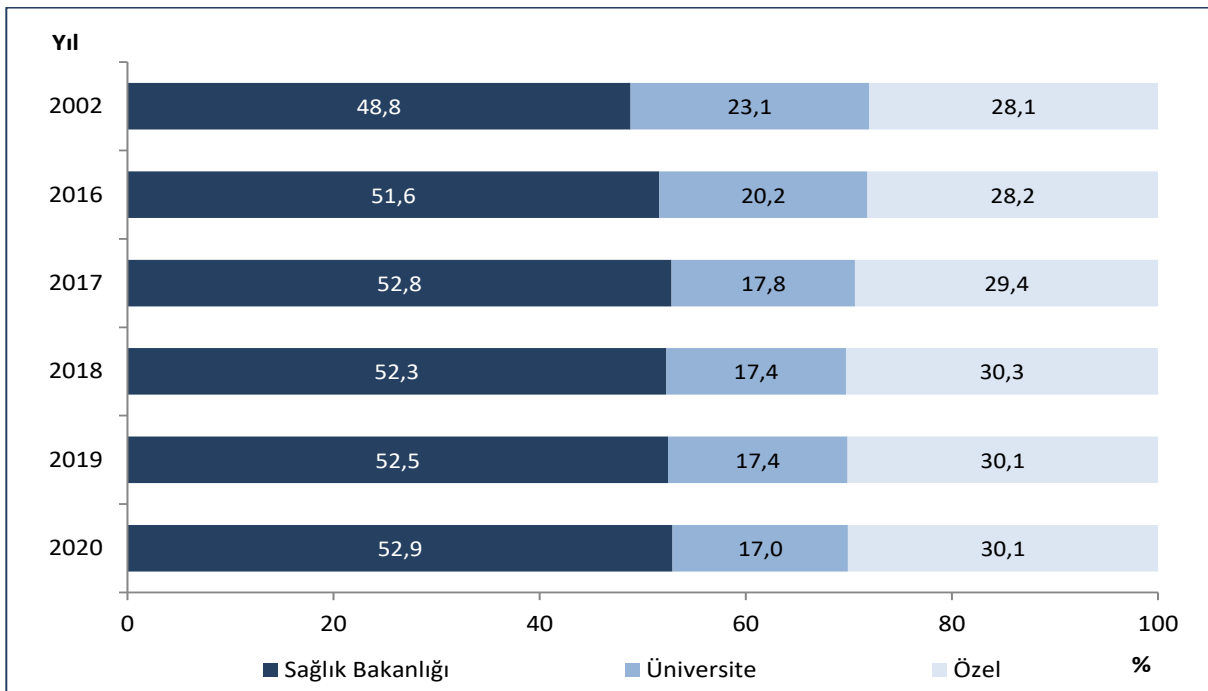
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.25. Yıllara ve Sektörlere Göre Pratisyen Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

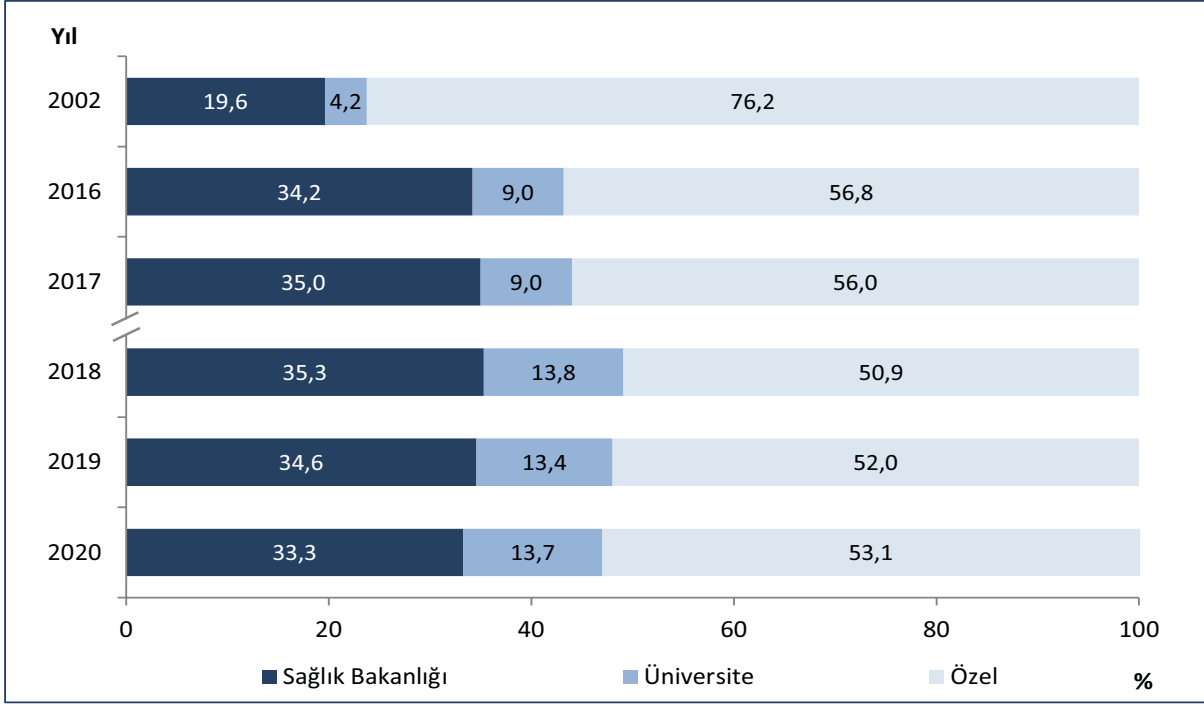
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.26. Yıllara ve Sektörlere Göre Uzman Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

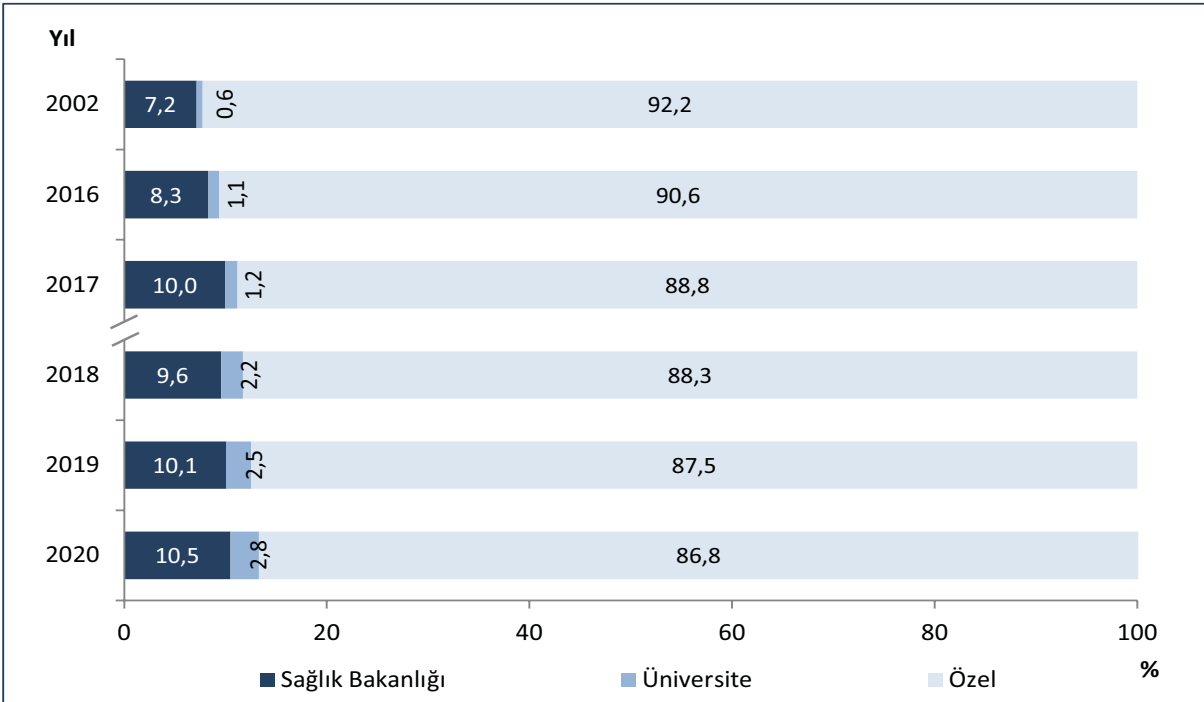
Şekil 10.27. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Dış Hekimi Sayısı Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılından itibaren toplam dış hekimi sayısı diğer yıllardan farklı olarak asistan dış hekimi sayısını da içermektedir. Asistan dış hekimi dahil edilmediğinde 2020 yılı toplam dış hekimi sayısının dağılımı Sağlık Bakanlığı için %35,8, Üniversite için %7,0 ve Özel için %57,3 tür.

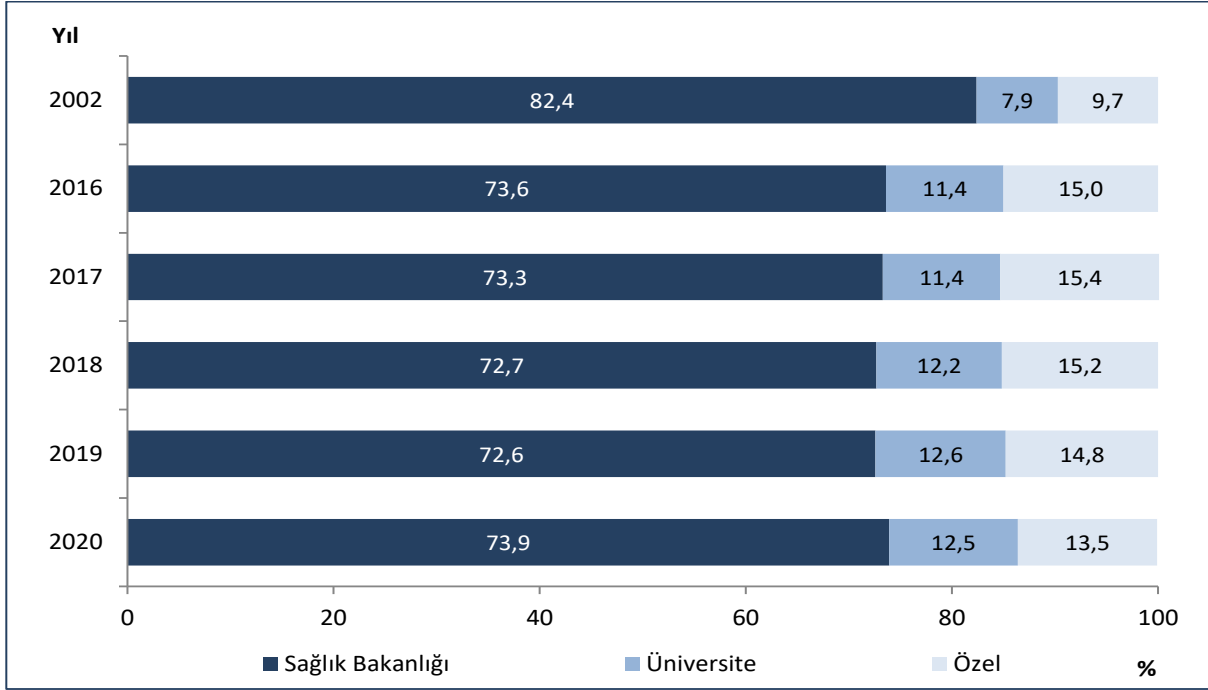
Şekil 10.28. Yıllara ve Sektörlere Göre Eczacı Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılından itibaren toplam eczacı sayısı diğer yıllardan farklı olarak serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısını da içermektedir. İkinci eczacı ve yardımcı eczacı dahil edilmediğinde 2020 yılı eczacı sayısının dağılımı Sağlık Bakanlığı için %11,2, Üniversite için %3,0 ve Özel için %85,8'dir.

Şekil 10.29. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemşire ve Ebe Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

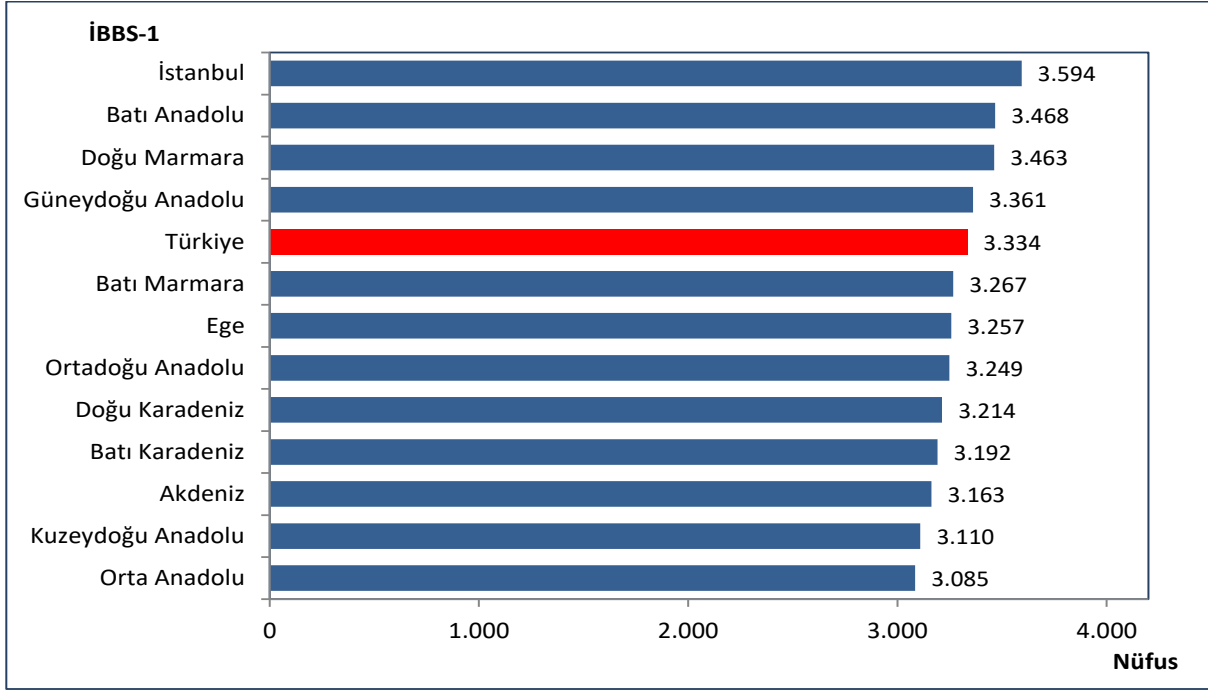
Tablo 10.7. Sağlık Personelinin Hizmet Birimlerine Göre Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, 2020

	Hastaneler*	Aile Hekimliği Birimi	Diğer Kurumlar	Toplam
Uzman Hekim	43.251	2.085	1.267	46.603
Pratisyen Hekim	14.840	22.991	7.460	45.291
Asistan Hekim	12.264	0	0	12.264
Toplam Hekim	70.355	25.076	8.727	104.158
Toplam Dış Hekimi	5.260	0	6.328	11.588
Eczacı	3.317	0	380	3.697
Hemşire	141.236	8.749	6.220	156.205
Ebe	30.913	12.776	11.816	55.505
Diğer Sağlık Personeli	85.029	1.891	53.241	140.161
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	205.359	18.762	26.340	250.461
Toplam Personel	541.469	67.254	113.052	721.775

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

*E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde çalışan personel dahildir.

Şekil 10.30. İBBS-1'e Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2020

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 10.8. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	44	4.998	31.966	4.804	7.172
2016-2017	85	13.044	75.902	7.651	13.123
2017-2018	94	14.555	82.865	8.530	14.133
2018-2019	96	15.859	89.356	9.395	14.810
2019-2020	103	17.076	95.035	10.854	15.842
2020-2021	115	18.954	102.549	11.909	16.474

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayıdır.

Tablo 10.9. Öğretim Yıllarına Göre Diş Hekimliği Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	14	975	5.256	813	605
2016-2017	46	4.269	18.890	2.128	1.541
2017-2018	50	4.895	21.285	2.584	1.723
2018-2019	63	6.612	24.896	2.980	1.930
2019-2020	76	7.442	28.941	3.119	2.118
2020-2021	79	8.866	33.875	3.859	2.294

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayıdır.

Tablo 10.10. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	11	939	4.120	919	354
2016-2017	29	2.319	10.905	1.448	741
2017-2018	31	2.613	11.953	1.545	786
2018-2019	35	3.605	13.943	1.723	862
2019-2020	37	3.883	15.880	1.759	949
2020-2021	39	4.613	18.383	2.082	1.037

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayıdır.

Tablo 10.11. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020

İl Adı	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Toplam Dış Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
Adana	2.457	1.274	959	4.690	849	1.007	5.901	1.501	5.808
Adıyaman	430	462	103	995	191	234	1.475	579	1.524
Afyonkarahisar	582	505	177	1.264	222	292	1.946	581	1.837
Ağrı	251	312	3	566	76	128	844	325	910
Amasya	236	241	11	488	110	147	843	344	1.078
Ankara	9.808	2.624	6.760	19.192	3.421	2.966	20.242	3.483	15.471
Antalya	3.169	1.387	1.018	5.574	1.533	1.420	6.142	1.794	6.433
Artvin	119	187	8	314	39	57	450	218	622
Aydın	1.124	700	386	2.210	456	531	2.868	1.027	2.621
Balıkesir	1.069	740	136	1.945	424	547	3.162	1.321	2.917
Bilecik	128	175	5	308	78	75	583	199	724
Bingöl	157	236	1	394	69	82	675	330	801
Bitlis	194	296	4	494	70	82	959	306	823
Bolu	369	227	247	843	176	139	1.169	293	1.083
Burdur	174	221	2	397	77	127	714	331	876
Bursa	2.892	1.541	979	5.412	1.209	1.241	7.831	1.860	6.255
Çanakkale	572	340	215	1.127	187	227	1.504	624	1.572
Çankırı	118	164	6	288	68	65	424	166	768
Çorum	410	387	89	886	147	206	1.633	538	1.500
Denizli	1.108	591	360	2.059	441	532	2.669	989	2.791
Diyarbakır	1.326	1.076	543	2.945	499	573	4.486	1.095	3.647
Edirne	544	274	446	1.264	204	208	1.646	401	1.296
Elazığ	667	443	11	1.121	239	229	2.349	608	1.751
Erzincan	217	211	72	500	85	104	677	271	791
Erzurum	738	598	389	1.725	299	276	3.189	719	2.277
Eskişehir	1.114	507	504	2.125	413	487	3.445	732	2.828
Gaziantep	1.612	1.070	435	3.117	641	788	5.007	1.229	3.989
Giresun	371	363	58	792	111	205	1.554	511	1.652
Gümüşhane	88	130	2	220	43	40	377	139	521
Hakkari	177	194	5	376	48	47	475	209	625
Hatay	1.235	1.123	229	2.587	507	693	3.578	1.067	3.422
Isparta	611	299	339	1.249	267	212	1.881	535	1.531
Mersin	1.667	1.032	323	3.022	660	854	4.553	1.634	4.127
İstanbul	21.759	8.156	8.260	38.175	8.690	6.932	42.174	6.434	36.727
İzmir	6.347	2.190	2.975	11.512	2.389	2.195	11.628	2.707	10.127
Kars	213	231	51	495	53	69	705	387	761
Kastamonu	232	322	12	566	98	133	947	312	1.126
Kayseri	1.392	785	776	2.953	588	679	4.080	1.094	3.740
Kırklareli	302	270	3	575	130	164	847	339	885
Kırşehir	170	211	23	404	63	97	623	254	829
Kocaeli	1.930	1.080	490	3.500	753	633	4.959	1.250	4.504

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.11. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2020 - Devamı

İl Adı	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Toplam Dış Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
Konya	2.019	1.401	1.146	4.566	885	1.001	7.094	1.639	5.742
Kütahya	441	352	122	915	204	220	1.726	519	1.551
Malatya	850	504	348	1.702	340	355	2.750	921	2.311
Manisa	1.373	913	342	2.628	378	634	3.663	1.165	3.218
Kahramanmaraş	794	692	290	1.776	294	412	2.872	835	2.747
Mardin	440	607	4	1.051	192	261	1.492	597	1.678
Muğla	1.049	619	173	1.841	445	511	2.231	907	2.489
Muş	195	275	2	472	58	74	732	282	735
Nevşehir	196	208	0	404	87	124	749	272	909
Niğde	231	242	7	480	89	138	785	326	964
Ordu	615	580	38	1.233	271	315	1.943	683	1.975
Rize	346	248	179	773	172	142	1.060	288	982
Sakarya	845	644	293	1.782	383	366	2.373	752	1.963
Samsun	1.529	888	721	3.138	577	591	4.440	1.100	4.014
Siirt	165	241	1	407	57	89	704	241	746
Sinop	141	157	5	303	66	87	617	226	746
Sivas	580	462	184	1.226	293	252	2.388	703	2.057
Tekirdağ	844	566	243	1.653	399	373	2.311	661	2.177
Tokat	445	406	148	999	234	231	1.936	586	1.766
Trabzon	936	543	542	2.021	400	391	3.043	703	2.810
Tunceli	69	109	1	179	34	24	224	142	413
Şanlıurfa	1.022	1.258	186	2.466	348	707	3.796	1.079	2.980
Uşak	301	233	13	547	171	154	1.030	527	950
Van	712	639	268	1.619	257	281	2.755	744	2.350
Yozgat	309	342	51	702	97	137	1.283	454	1.220
Zonguldak	535	369	208	1.112	227	252	1.874	482	1.507
Aksaray	300	285	6	591	106	169	976	326	1.070
Bayburt	58	80	3	141	17	19	272	95	341
Karaman	173	185	3	361	67	106	631	257	684
Kırıkkale	295	202	175	672	168	111	878	270	1.253
Batman	383	419	2	804	121	197	1.553	445	1.426
Şırnak	278	369	4	651	108	114	794	289	835
Bartın	119	153	4	276	57	82	494	179	503
Ardahan	69	87	4	160	28	24	250	131	372
İğdır	105	148	2	255	38	56	384	161	465
Yalova	273	165	1	439	118	114	694	188	853
Karabük	230	198	45	473	102	98	737	248	816
Kilis	120	197	1	318	41	58	532	193	474
Osmaniye	325	377	2	704	178	239	1.125	448	1.565
Düzce	338	222	190	750	100	132	887	240	876
Türkiye	88.127	49.760	33.372	171.259	34.830	35.364	227.292	59.040	206.103

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 10 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 2018 yılı öncesi personel verileri “Aktif Çalışan Veri Tabanı”ndan elde edilmiş olup 2018 yılı itibari ile veri toplama metodu değiştirilerek “Sağlık Personeli Takip Sistemi” (SPTS) veri tabanı kullanılmaya başlanmıştır.
- ☑ 2018 yılı itibari ile bölüm içerisinde yer alan personel verilerine Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında çalışan personel verileri dahil değildir. Merkez Teşkilatında çalışan personel verileri Tablo 10.4’te yer almaktadır.
- ☑ 2002 yılı SSK personel sayıları Sağlık Bakanlığı personel sayılarına dahil edildi.
- ☑ 2012 yılı öncesi personel sayılarına Milli Savunma Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışan sağlık personeli sayıları dahil değildir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4’lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı. Harita 10.5 hariç diğer haritalar oluşturulurken illere ait değerler en yakın tam sayıya, Harita 10.5 oluşturulurken ise illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu tam sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ **Sahip ve Mesul Müdür Eczacı:** Eczane ruhsatnamesine sahip ve bu eczaneyi işletme hakkını haiz eczacıyı ifade eder.
- ☑ **İkinci Eczacı:** Serbest eczanelerde, eczanenin sahip ve mesul müdürü olan eczacının yanında reçete sayısı ve/veya ciro gibi kriterlere göre çalıştırılması zorunlu olan veya isteğe bağlı olarak bu kriterlere tabi olmaksızın da çalışabilecek eczacıyı ifade eder.
- ☑ **Yardımcı Eczacı:** 2013 ve daha sonraki yıllarda eczacılık fakültesinde okumaya hak kazanıp mezun olduktan sonra serbest eczane açmak veya serbest eczanelerde mesul müdür olarak çalışmak için en az bir yıl müddetle hizmet sözleşmesine bağlı olarak mesul müdür eczacı ile birlikte serbest eczanelerde veya hastane eczanelerinde çalışan eczacıyı ifade eder.
- ☑ “Diğer Sağlık Personeli”; Hekim, Diş Hekimi, Eczacı, Hemşire ve Ebe unvanları dışında kalan diğer sağlık hizmetleri sınıfı mensubu personel sayısını ifade etmekte olup aşağıdaki branşlarda çalışan personelleri kapsar; Adli Tıp Teknikeri, Ağız ve Diş Sağlığı Teknikeri, Ameliyathane Teknikeri, Ameliyat Teknisyeni, Anestezi Teknikeri, Anestezi Teknisyeni, Biyolog, Çevre Sağlığı Teknisyeni, Çocuk Gelişimcisi, Dil ve Konuşma Terapisti, Diş Protez Teknikeri, Diş Protez Teknisyeni, Diş Teknisyeni, Diyaliz Teknikeri, Diyetisyen, Ebe Yardımcısı, Eczane Teknikeri, Elektronörofizyoloji Teknikeri, Fizik Tedavi Teknisyeni, Fizikoterapist, Fizyoterapi Teknikeri, Fizyoterapist, Hemşire Yardımcısı, İlk ve Acil Yardım Teknisyeni, İlk ve Acil Yardım Teknikeri, İş ve Uğraş Teknikeri (Ergoterapi Teknikeri), İş ve Uğraş Terapisti (Ergoterapist), Kalp Akciğer Pompa Çalışma Teknisyeni, Klinik Psikolog, Laboratuvar Teknikeri, Laboratuvar Teknisyeni, Mamografi Teknikeri, Odyolog, Odyometri Teknikeri, Odyometri Teknisyeni, Ortopedi Teknisyeni, Patolojik Anatomi Teknisyeni, Perfüzyonik Pompa Teknisyeni, Perfüzyonist, Podolog, Protez Teknisyeni, Psikolog, Radyoterapi Teknikeri, Röntgen Teknisyeni, Sağlık Bakım Teknisyeni, Sağlık Fizikçisi, Sağlık Savaş Memuru, Sağlık Teknikeri, Sağlık Teknisyeni, Sosyal Çalışmacı, Tıbbi Görüntüleme Teknikeri, Tıbbi Görüntüleme Teknisyeni, Tıbbi Laboratuvar ve Patoloji Teknikeri, Tıbbi Laboratuvar ve Patoloji Teknisyeni, Tıbbi Protez ve Ortez Teknikeri, Tıbbi Protez ve Ortez Teknisyeni, Tıbbi Sekreter, Tıbbi Teknolog, Toplum Sağlığı Teknisyeni.

- ☑ Sağlık Bakanlığının personel sayıları dağılımında belirtilen “Diğer Kurumlar”; Acil Yardım İstasyonları, Toplum Sağlığı Merkezi, Verem Savaşı Dispanserleri, Kansere Erken Teşhis ve Tarama Eğitim Merkezleri, Halk Sağlığı Laboratuvarları, ÇEKÜS Birimi, Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri ve İl Sağlık Müdürlüğü personelini kapsar.
- ☑ Tıp fakültesi istatistiklerinin verildiği tabloda Atatürk, Gazi, Hacettepe ve İstanbul Üniversiteleri Tıp Fakültelerinin hem İngilizce hem de Türkçe eğitim veren bölümleri olup bunlar ayrıca sayılmadı. Başka bölümlerden gelen öğretim üyeleri sayıya dahil edilmedi.
- ☑ Fakültelerdeki öğretim üyesi sayısına profesör, doçent, yardımcı doçent sayıları dahildir.

BÖLÜM 11

Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Tablo 11.1. Yıllara Göre Cari, Yatırım ve Toplam Sağlık Harcaması

Yıl	Ünit	GSYİH	Cari Sağlık Harcaması	Cari Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Yatırım Harcaması	Yatırım Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Toplam Sağlık Harcaması (Cari+Yatırım)	Toplam Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)
2002	Milyon ₺	362.110	18.331		443		18.774	
	Milyon ABD \$	238.145	12.056	5,1	291	0,1	12.347	5,2
	Milyon SGP ABD \$	677.953	34.320		829		35.149	
2007	Milyon ₺	887.714	46.495		4.409		50.904	
	Milyon ABD \$	683.020	35.774	5,2	3.392	0,5	39.167	5,7
	Milyon SGP ABD \$	981.782	51.422		4.876		56.298	
2008	Milyon ₺	1.002.756	52.320		5.420		57.740	
	Milyon ABD \$	782.865	40.847	5,2	4.231	0,5	45.078	5,8
	Milyon SGP ABD \$	1.099.023	57.342		5.940		63.283	
2009	Milyon ₺	1.006.372	55.294		2.616		57.911	
	Milyon ABD \$	651.543	35.799	5,5	1.694	0,3	37.492	5,8
	Milyon SGP ABD \$	1.070.581	58.822		2.783		61.606	
2010	Milyon ₺	1.167.664	58.623		3.054		61.678	
	Milyon ABD \$	777.461	39.033	5,0	2.034	0,3	41.067	5,3
	Milyon SGP ABD \$	1.229.649	61.735		3.217		64.952	
2011	Milyon ₺	1.404.928	65.372		3.236		68.607	
	Milyon ABD \$	837.924	38.989	4,7	1.930	0,2	40.919	4,9
	Milyon SGP ABD \$	1.417.005	65.934		3.264		69.197	
2012	Milyon ₺	1.581.479	70.288		3.901		74.189	
	Milyon ABD \$	877.676	39.008	4,4	2.165	0,2	41.173	4,7
	Milyon SGP ABD \$	1.513.424	67.263		3.733		70.996	
2013	Milyon ₺	1.823.427	79.702		4.688		84.390	
	Milyon ABD \$	958.125	41.880	4,4	2.463	0,3	44.343	4,6
	Milyon SGP ABD \$	1.651.069	72.168		4.245		76.413	
2014	Milyon ₺	2.054.898	88.878		5.871		94.750	
	Milyon ABD \$	939.923	40.654	4,3	2.685	0,3	43.339	4,6
	Milyon SGP ABD \$	1.796.555	77.705		5.133		82.838	
2015	Milyon ₺	2.350.941	96.786		7.782		104.568	
	Milyon ABD \$	867.071	35.696	4,1	2.870	0,3	38.566	4,4
	Milyon SGP ABD \$	1.976.144	81.356		6.541		87.897	
2016	Milyon ₺	2.626.560	112.540		7.216		119.756	
	Milyon ABD \$	869.241	37.244	4,3	2.388	0,3	39.632	4,6
	Milyon SGP ABD \$	2.088.486	89.485		5.737		95.223	
2017	Milyon ₺	3.133.704	130.981		9.666		140.647	
	Milyon ABD \$	859.055	35.906	4,2	2.650	0,3	38.556	4,5
	Milyon SGP ABD \$	2.258.990	94.420		6.968		101.388	
2018	Milyon ₺	3.758.774	154.998		10.236		165.234	
	Milyon ABD \$	797.221	32.875	4,1	2.171	0,3	35.045	4,4
	Milyon SGP ABD \$	2.396.874	98.838		6.527		105.366	
2019	Milyon ₺	4.317.787	188.237		12.794		201.031	
	Milyon ABD \$	760.355	33.148	4,4	2.253	0,3	35.401	4,7
	Milyon SGP ABD \$	2.407.048	104.937		7.132		112.069	
2020	Milyon ₺	5.046.883	233.062		16.870		249.932	
	Milyon ABD \$	716.902	33.106	4,6	2.396	0,3	35.502	5,0
	Milyon SGP ABD \$	2.503.936	115.630		8.370		124.000	

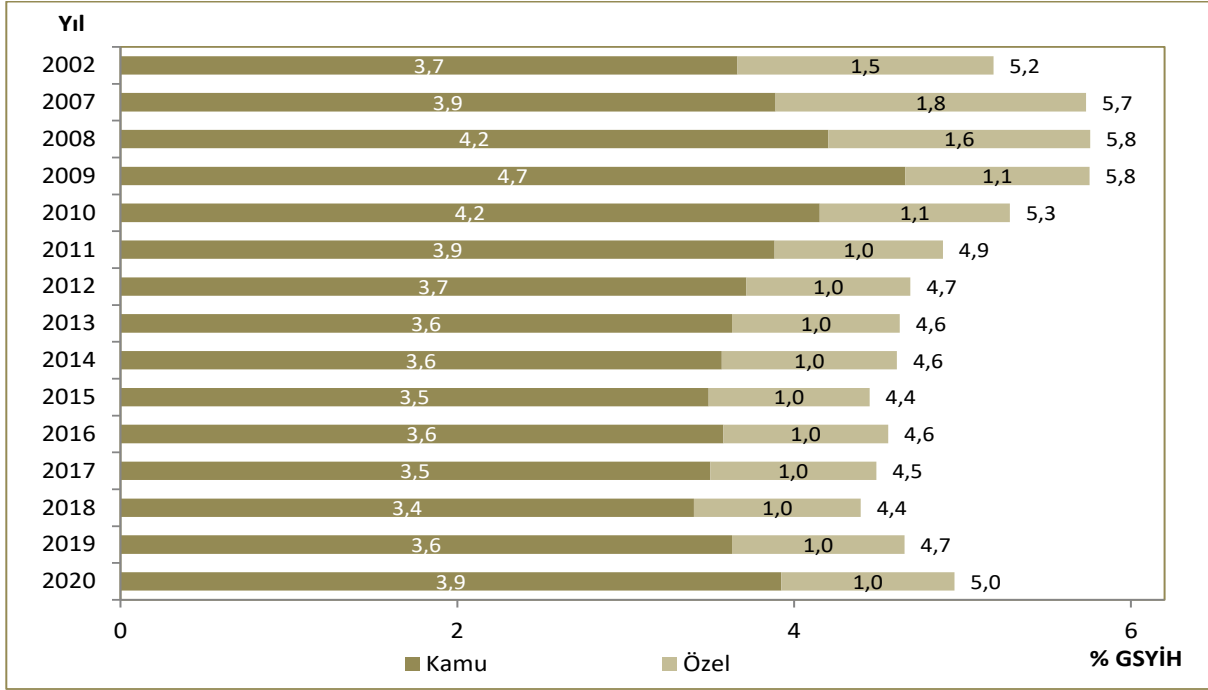
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Tablo 11.2. Yıllara Göre Kamu Cari, Kamu Yatırım ve Toplam Kamu Sağlık Harcaması

Yıl	Ünit	GSYİH	Kamu Cari Sağlık Harcaması	Kamu Cari Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Kamu Yatırım Harcaması	Kamu Yatırım Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Toplam Kamu Sağlık Harcaması (Cari+Yatırım)	Toplam Kamu Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)
2002	Milyon ₺	362.110	12.827		443		13.270	
	Milyon ABD \$	238.145	8.436	3,5	291	0,1	8.727	3,7
	Milyon SGP ABD \$	677.953	24.015		829		24.844	
2007	Milyon ₺	887.714	31.981		2.549		34.530	
	Milyon ABD \$	683.020	24.607	3,6	1.961	0,3	26.568	3,9
	Milyon SGP ABD \$	981.782	35.370		2.819		38.189	
2008	Milyon ₺	1.002.756	38.033		4.126		42.159	
	Milyon ABD \$	782.865	29.693	3,8	3.221	0,4	32.914	4,2
	Milyon SGP ABD \$	1.099.023	41.684		4.522		46.206	
2009	Milyon ₺	1.006.372	44.511		2.379		46.890	
	Milyon ABD \$	651.543	28.817	4,4	1.540	0,2	30.357	4,7
	Milyon SGP ABD \$	1.070.581	47.351		2.531		49.882	
2010	Milyon ₺	1.167.664	45.726		2.756		48.482	
	Milyon ABD \$	777.461	30.445	3,9	1.835	0,2	32.280	4,2
	Milyon SGP ABD \$	1.229.649	48.153		2.902		51.055	
2011	Milyon ₺	1.404.928	51.728		2.852		54.580	
	Milyon ABD \$	837.924	30.851	3,7	1.701	0,2	32.552	3,9
	Milyon SGP ABD \$	1.417.005	52.172		2.876		55.049	
2012	Milyon ₺	1.581.479	55.648		3.137		58.785	
	Milyon ABD \$	877.676	30.883	3,5	1.741	0,2	32.624	3,7
	Milyon SGP ABD \$	1.513.424	53.253		3.002		56.255	
2013	Milyon ₺	1.823.427	62.447		3.781		66.228	
	Milyon ABD \$	958.125	32.813	3,4	1.987	0,2	34.800	3,6
	Milyon SGP ABD \$	1.651.069	56.544		3.424		59.968	
2014	Milyon ₺	2.054.898	68.974		4.407		73.382	
	Milyon ABD \$	939.923	31.549	3,4	2.016	0,2	33.565	3,6
	Milyon SGP ABD \$	1.796.555	60.303		3.853		64.156	
2015	Milyon ₺	2.350.941	75.622		6.499		82.121	
	Milyon ABD \$	867.071	27.891	3,2	2.397	0,3	30.288	3,5
	Milyon SGP ABD \$	1.976.144	63.566		5.463		69.029	
2016	Milyon ₺	2.626.560	88.279		5.733		94.012	
	Milyon ABD \$	869.241	29.215	3,4	1.897	0,2	31.112	3,6
	Milyon SGP ABD \$	2.088.486	70.194		4.558		74.753	
2017	Milyon ₺	3.133.704	101.786		7.958		109.744	
	Milyon ABD \$	859.055	27.903	3,2	2.181	0,3	30.084	3,5
	Milyon SGP ABD \$	2.258.990	73.374		5.736		79.111	
2018	Milyon ₺	3.758.774	119.941		8.080		128.021	
	Milyon ABD \$	797.221	25.439	3,2	1.714	0,2	27.153	3,4
	Milyon SGP ABD \$	2.396.874	76.483		5.152		81.636	
2019	Milyon ₺	4.317.787	146.232		10.586		156.819	
	Milyon ABD \$	760.355	25.751	3,4	1.864	0,2	27.616	3,6
	Milyon SGP ABD \$	2.407.048	81.521		5.902		87.422	
2020	Milyon ₺	5.046.883	183.759		14.304		198.062	
	Milyon ABD \$	716.902	26.103	3,6	2.032	0,3	28.134	3,9
	Milyon SGP ABD \$	2.503.936	91.169		7.097		98.266	

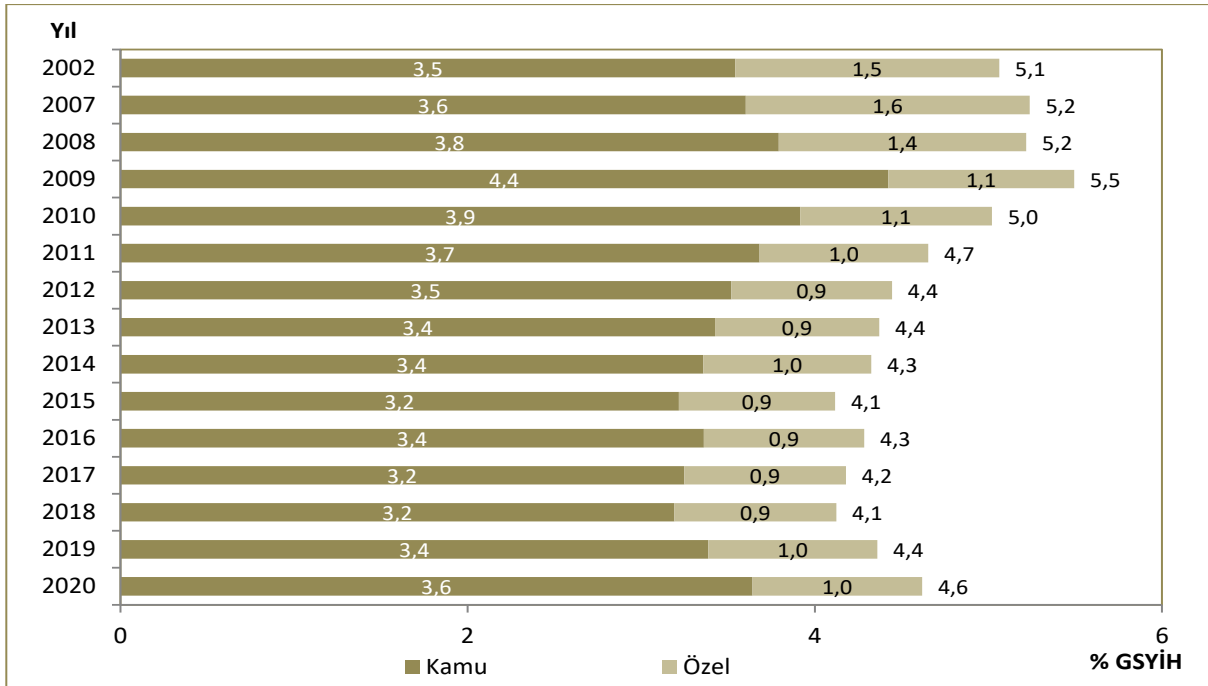
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Şekil 11.1. Yıllara Göre Kamu ve Özel Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)

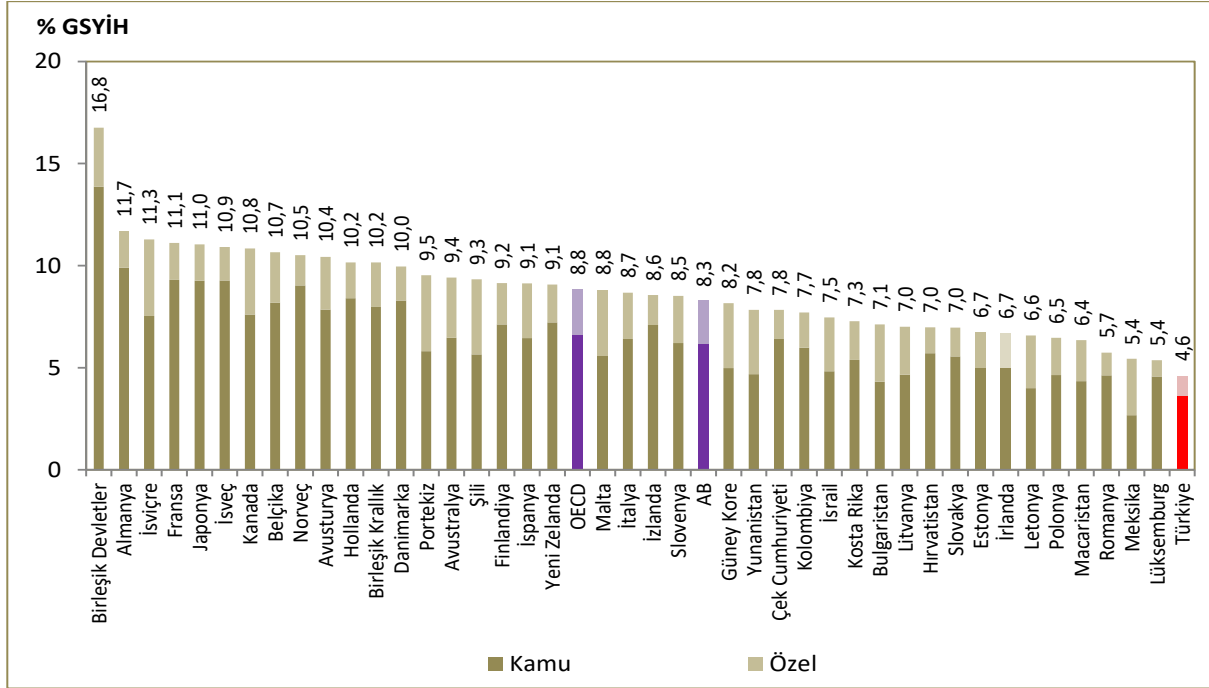
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.2. Yıllara Göre Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)

Kaynak: TÜİK

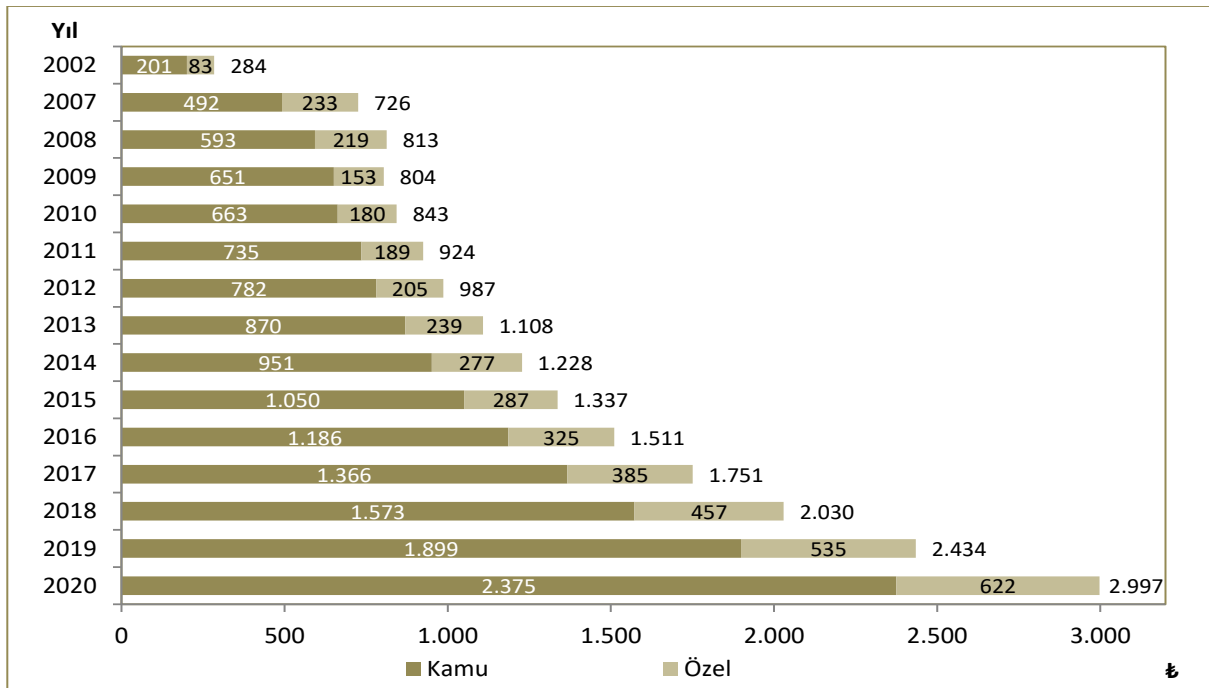
Şekil 11.3. Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2019

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

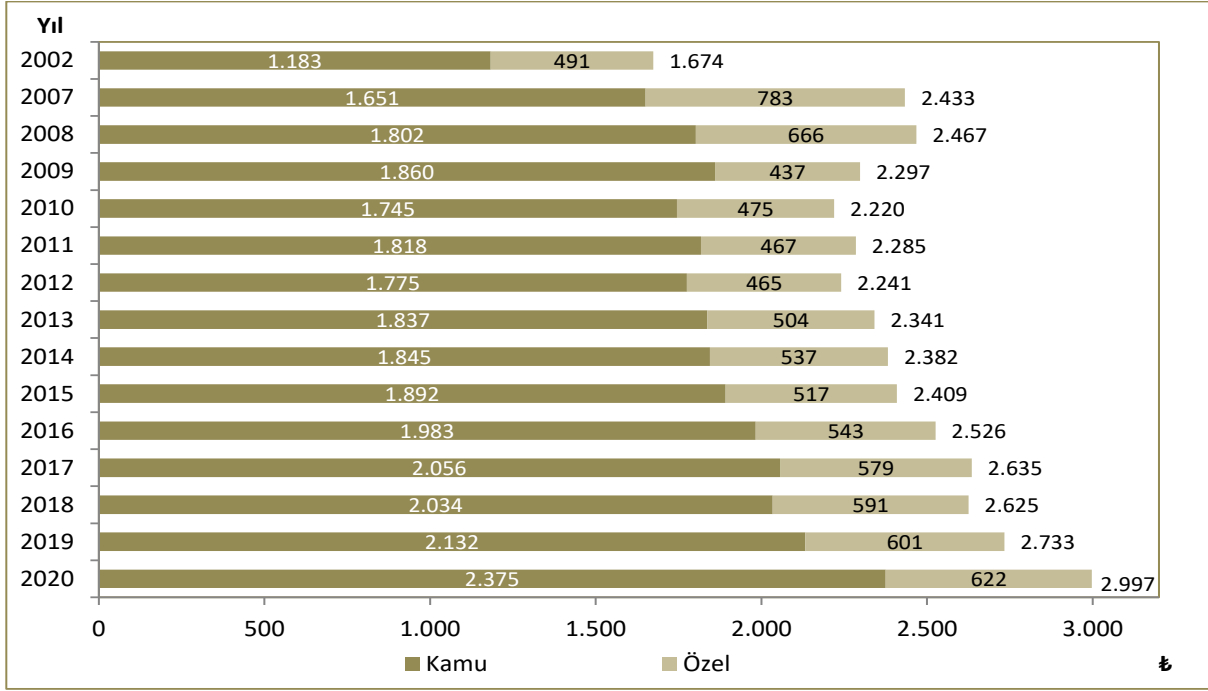
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.4. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Nominal, ₺

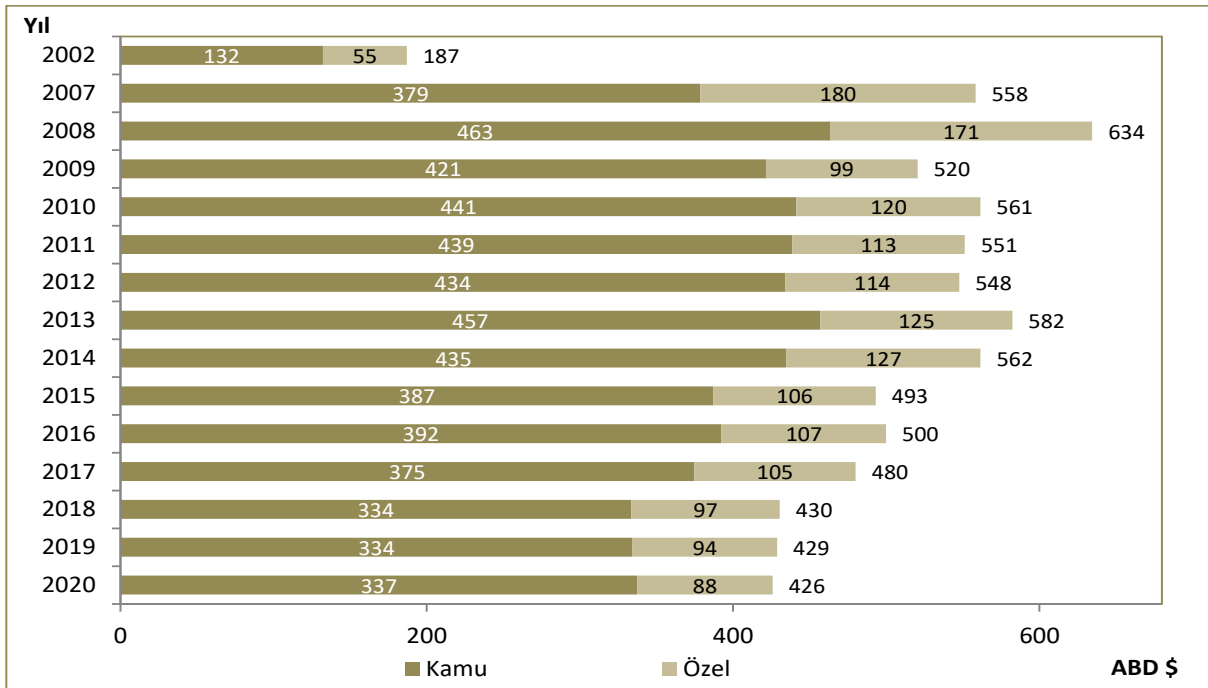
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.5. 2020 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Reel, ₺

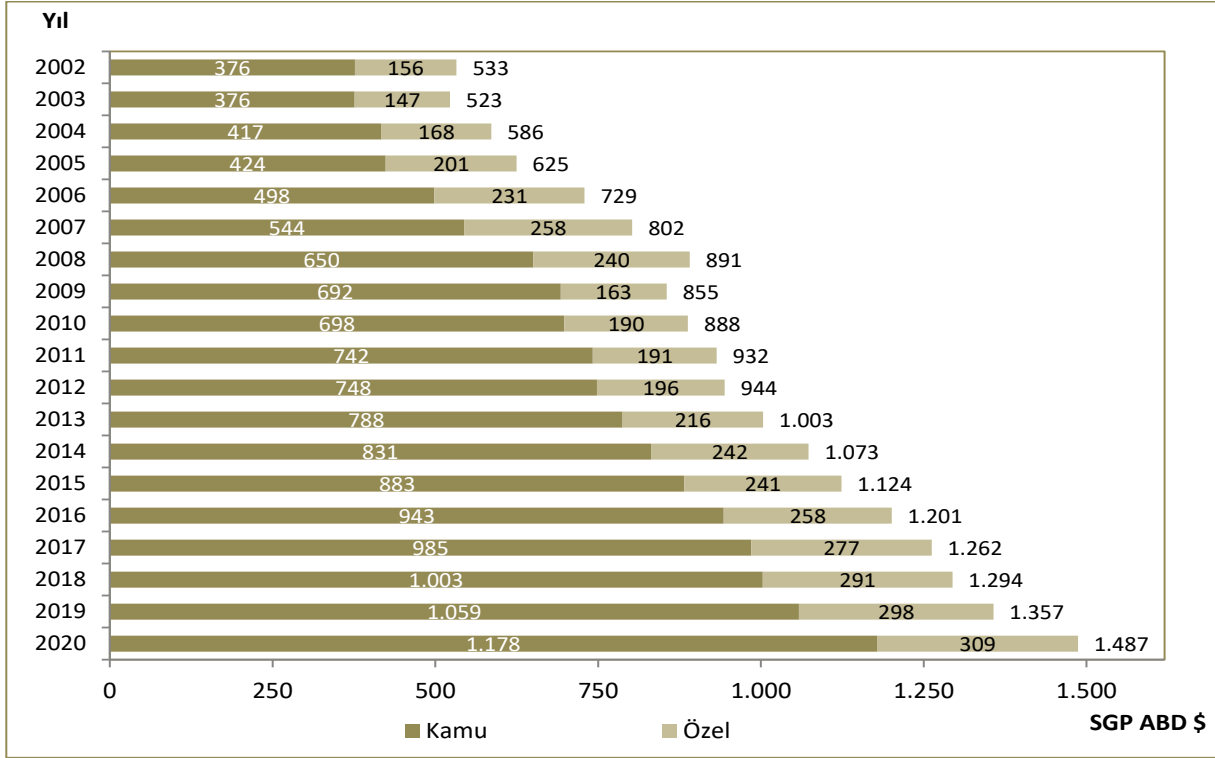
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.6. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, ABD \$

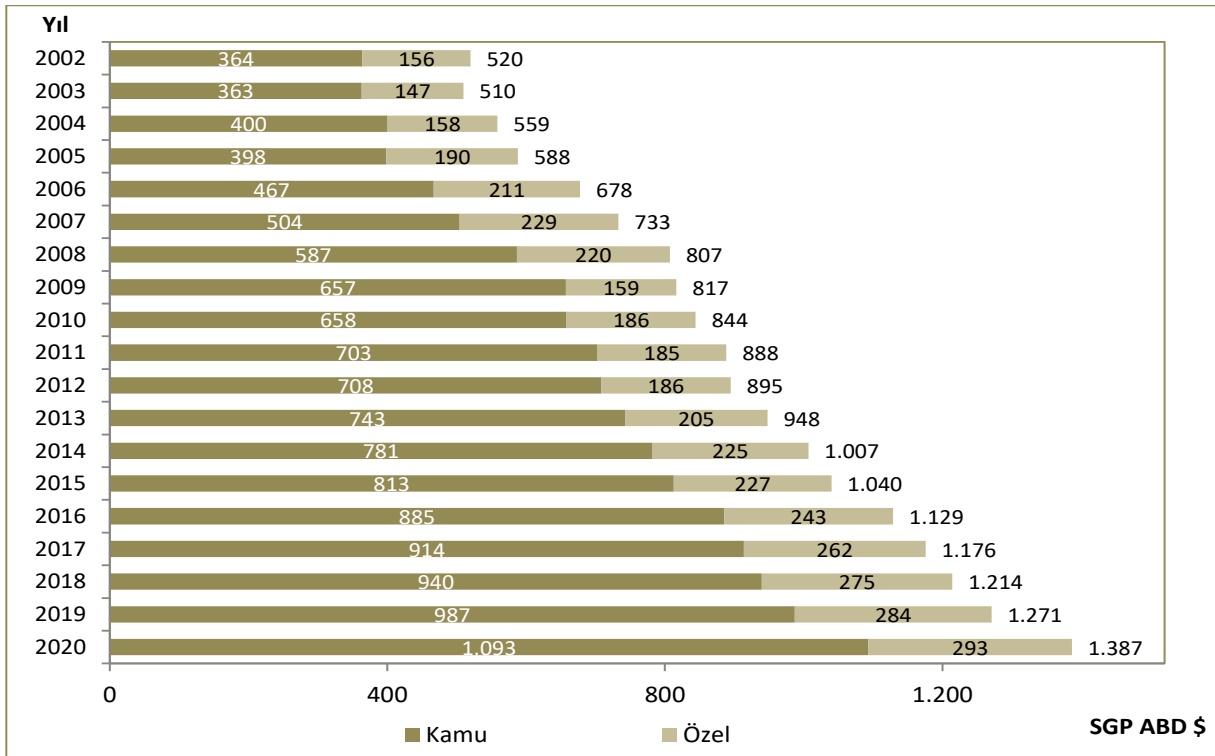
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.7. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

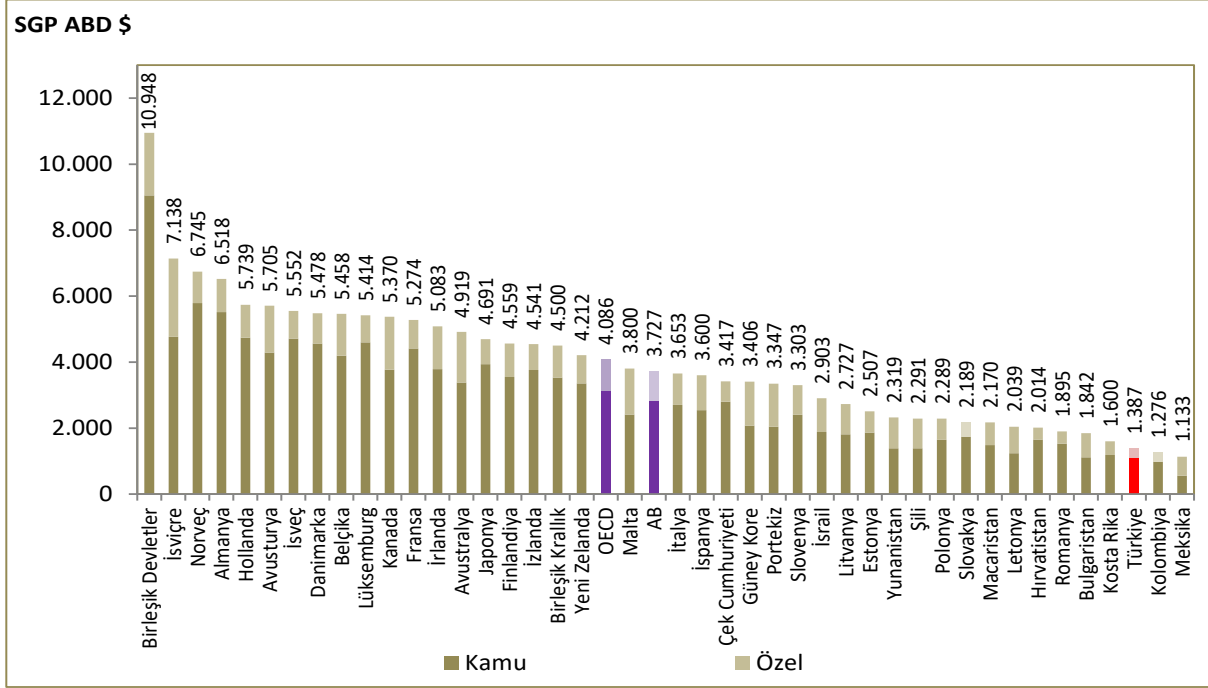
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Şekil 11.8. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

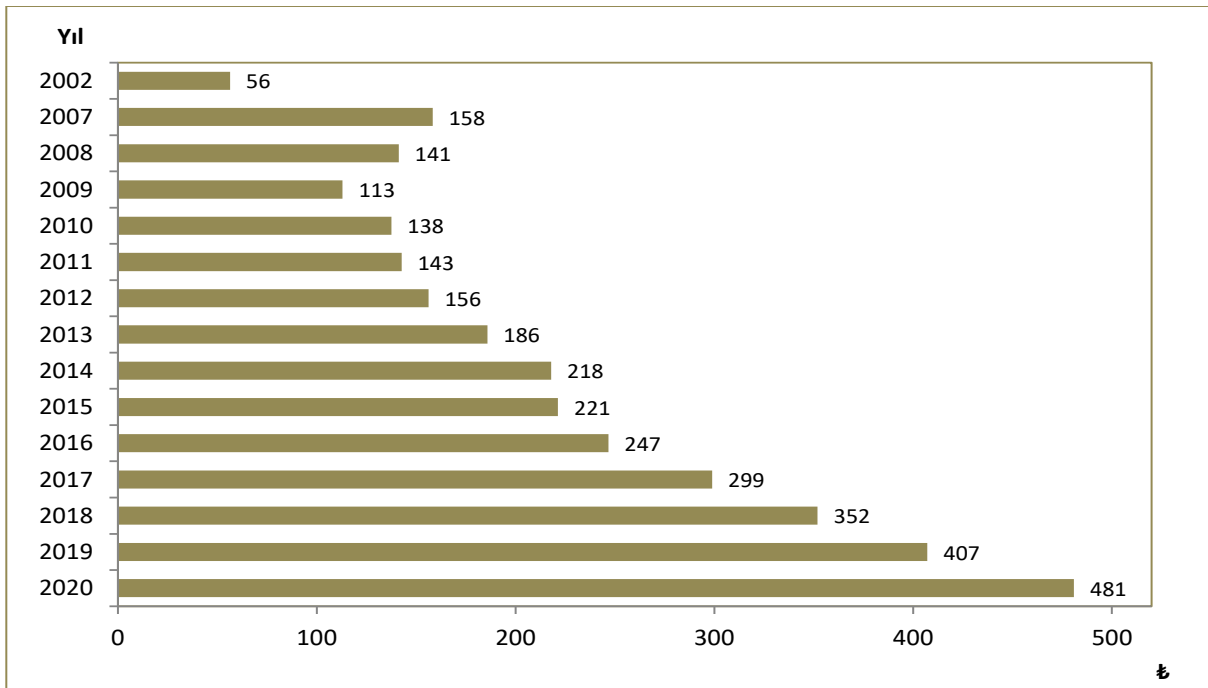
Şekil 11.9. Kişi Başı Cari Sağlık Harcamasının Uluslararası Karşılaştırılması, SGP ABD \$, 2019

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

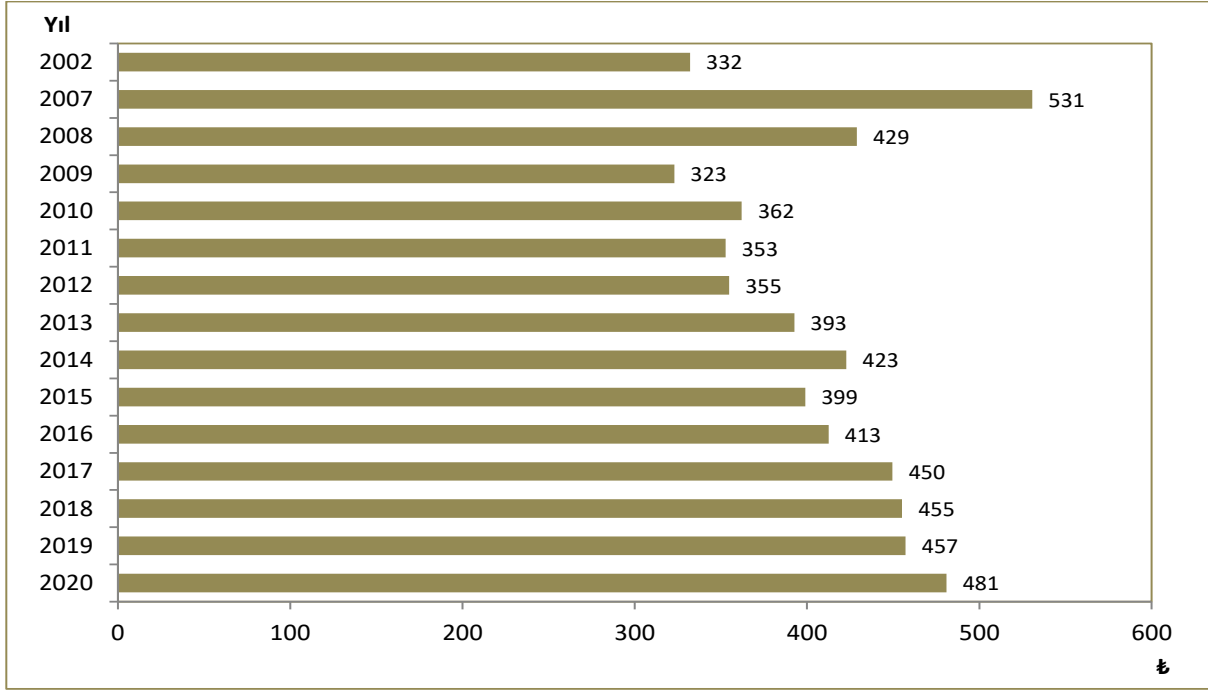
Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülkelere ait veriler 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.10. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Nominal, ₺

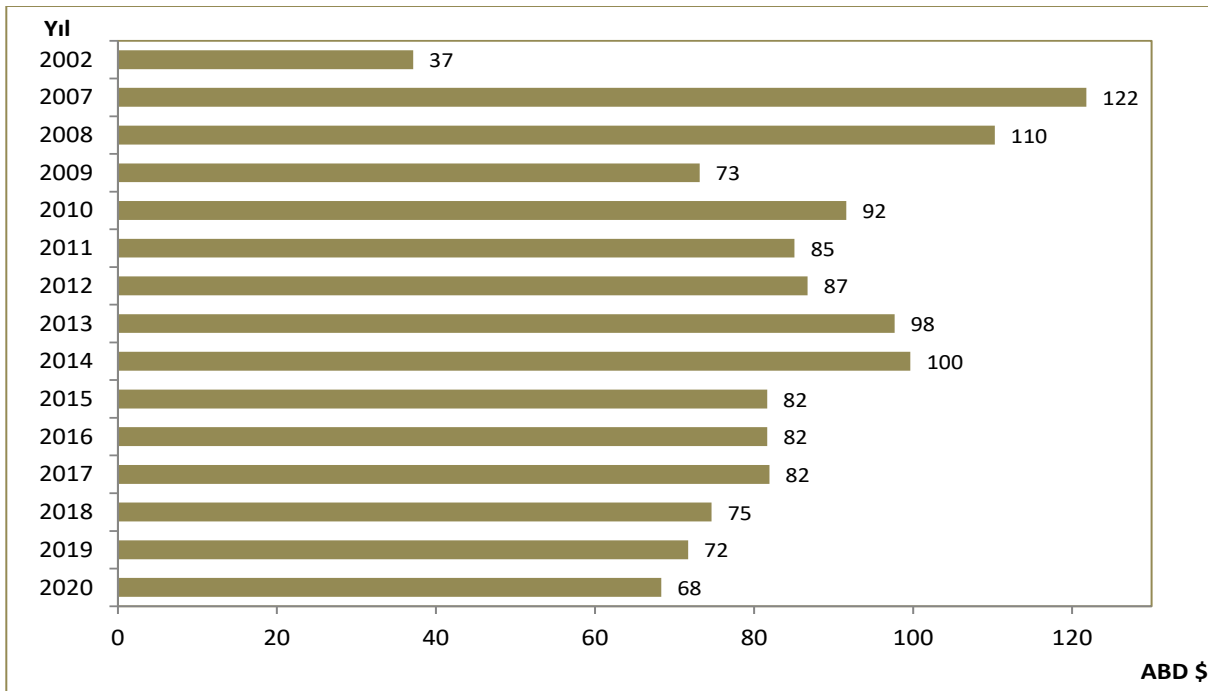
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.11. 2020 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Reel, ₺

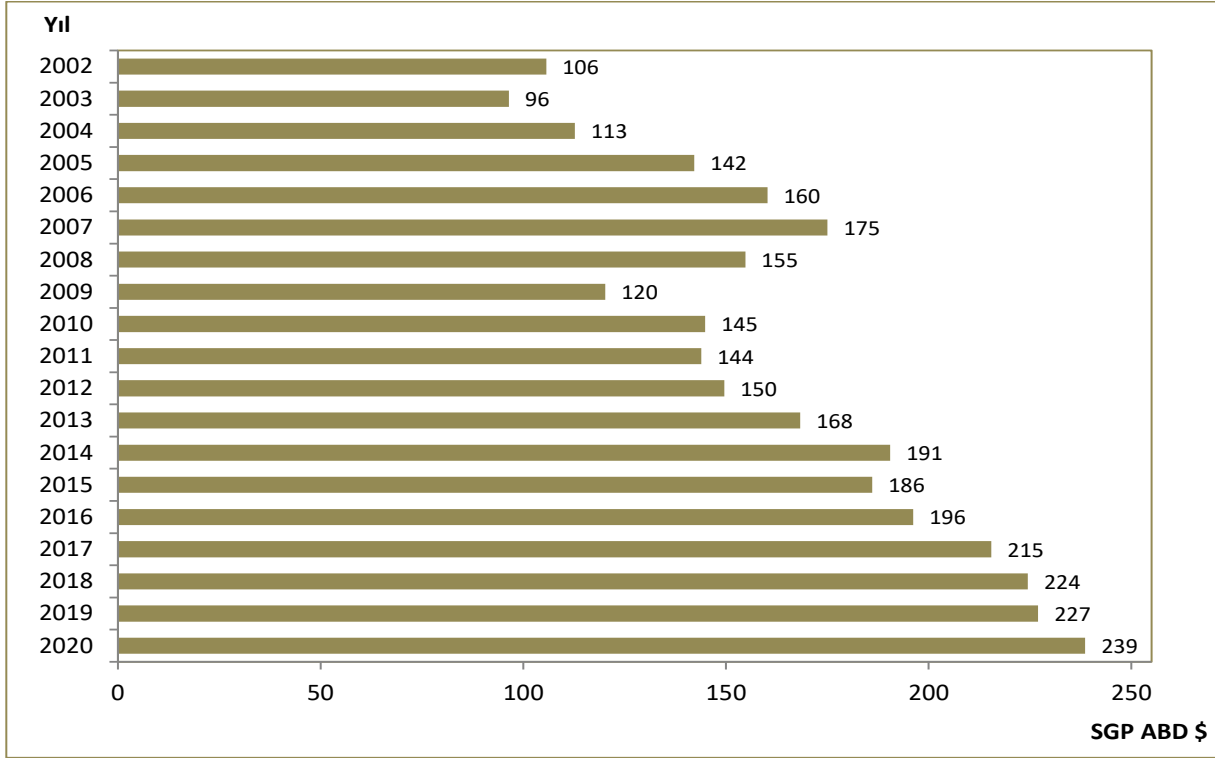
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.12. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, ABD \$

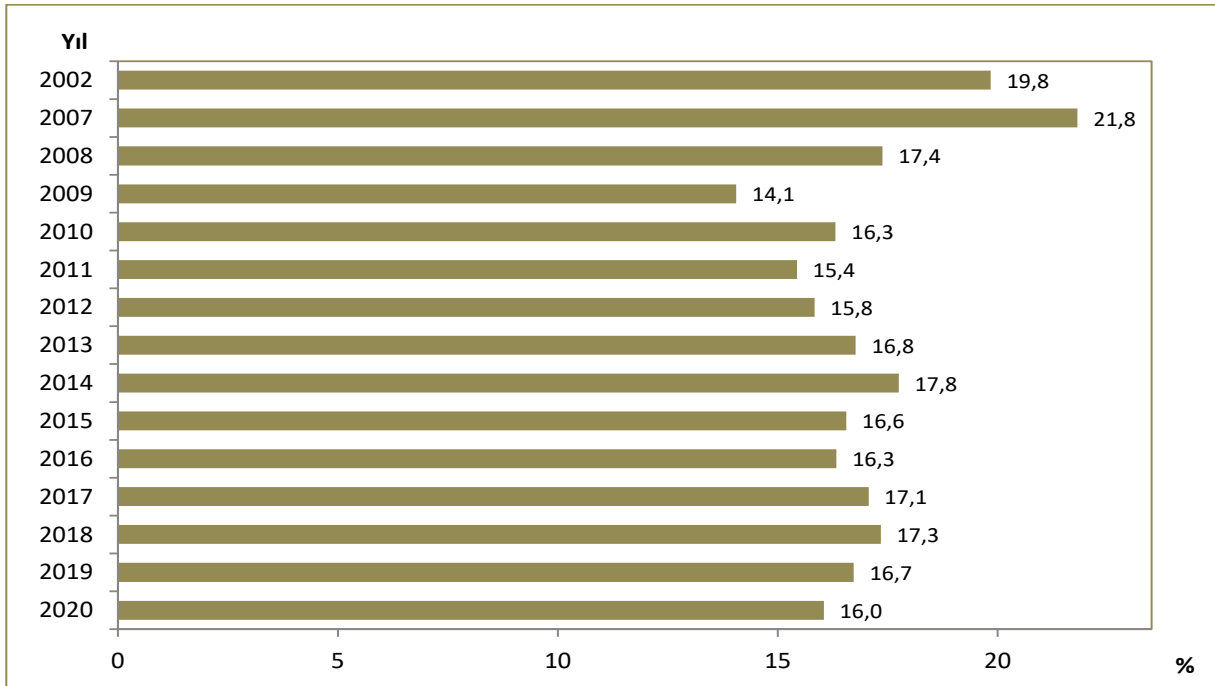
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.13. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

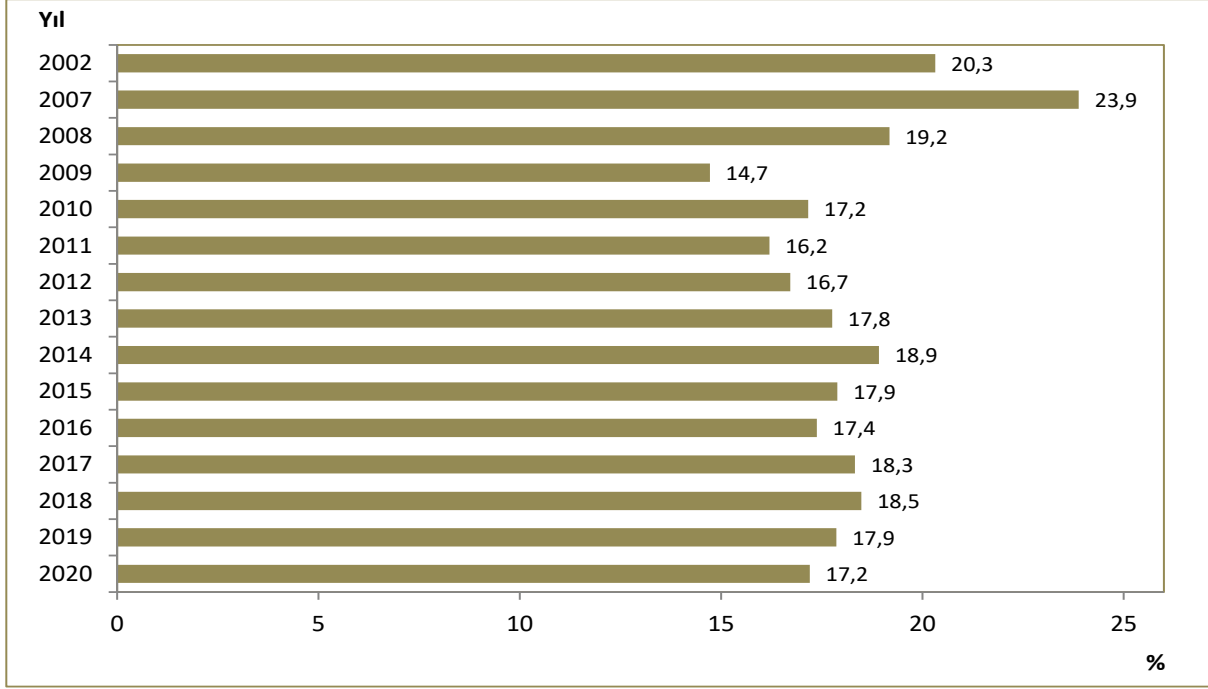
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Şekil 11.14. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)

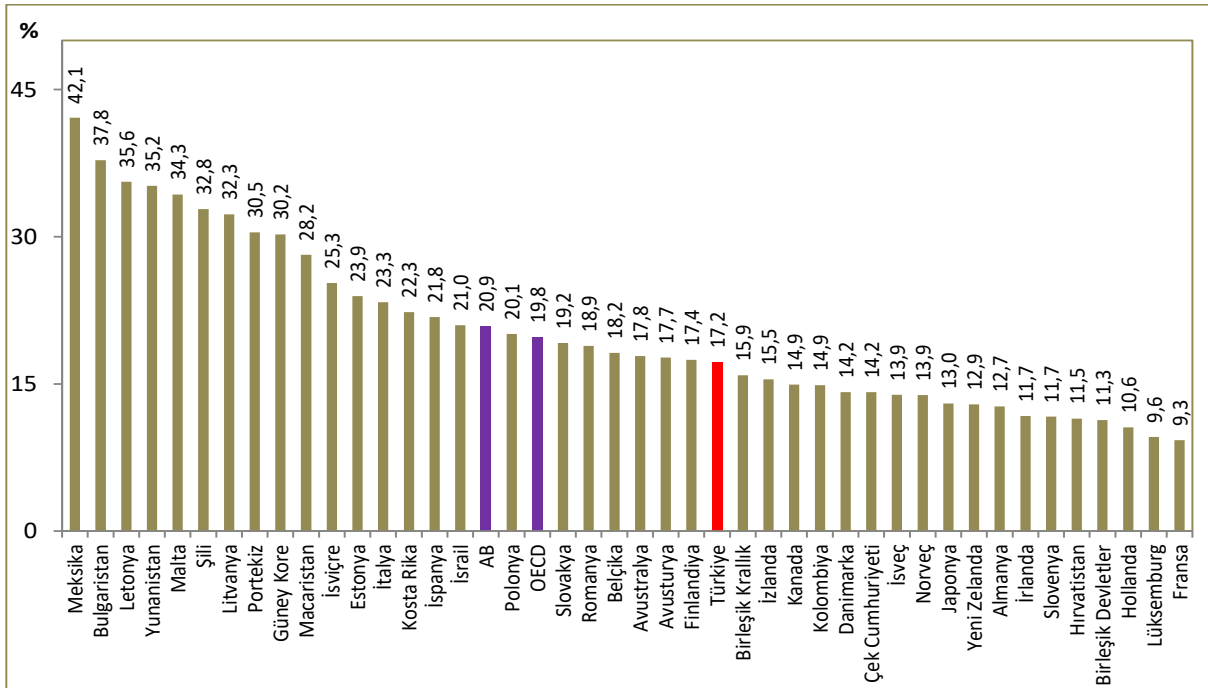
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.15. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK

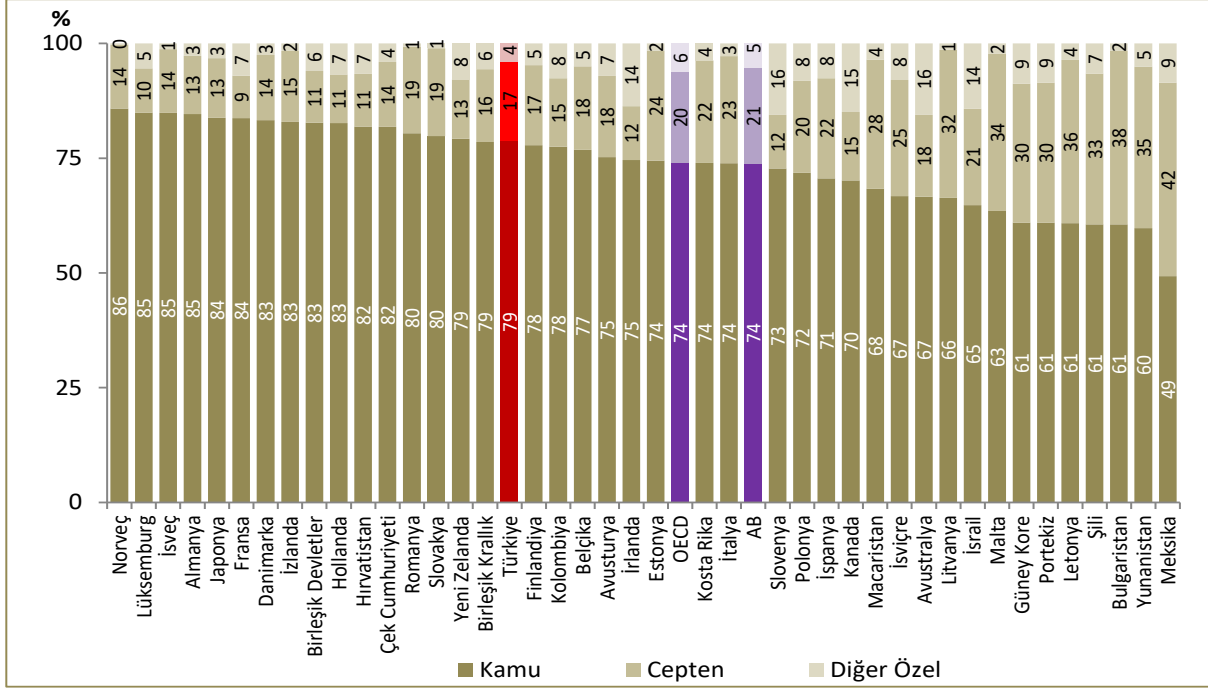
Şekil 11.16. Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2019

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülkelere ait veriler 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

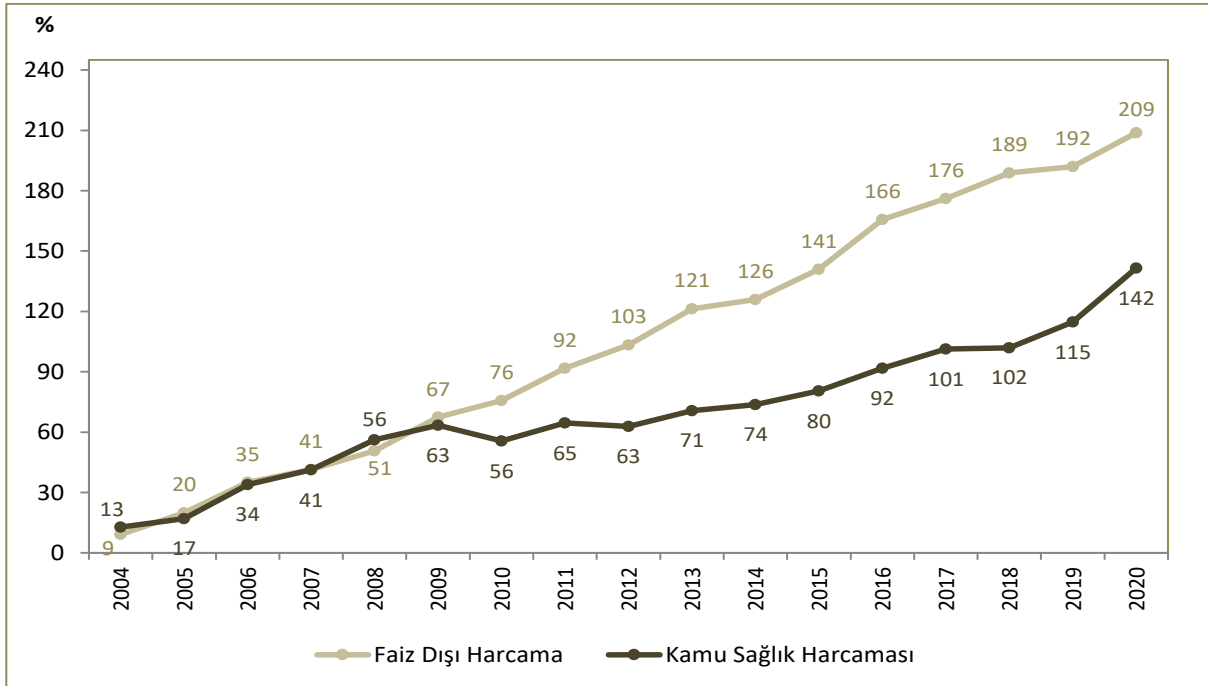
Şekil 11.17. Finansman Türüne Göre Cari Sağlık Harcaması Dağılımının Uluslararası Karşılaştırılması, 2019

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülkelere ait verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir. %100'e tamamlanmayan ülkelerdeki farkın nedeni yerleşik olmayan finansman türlerinin bulunmasıdır.

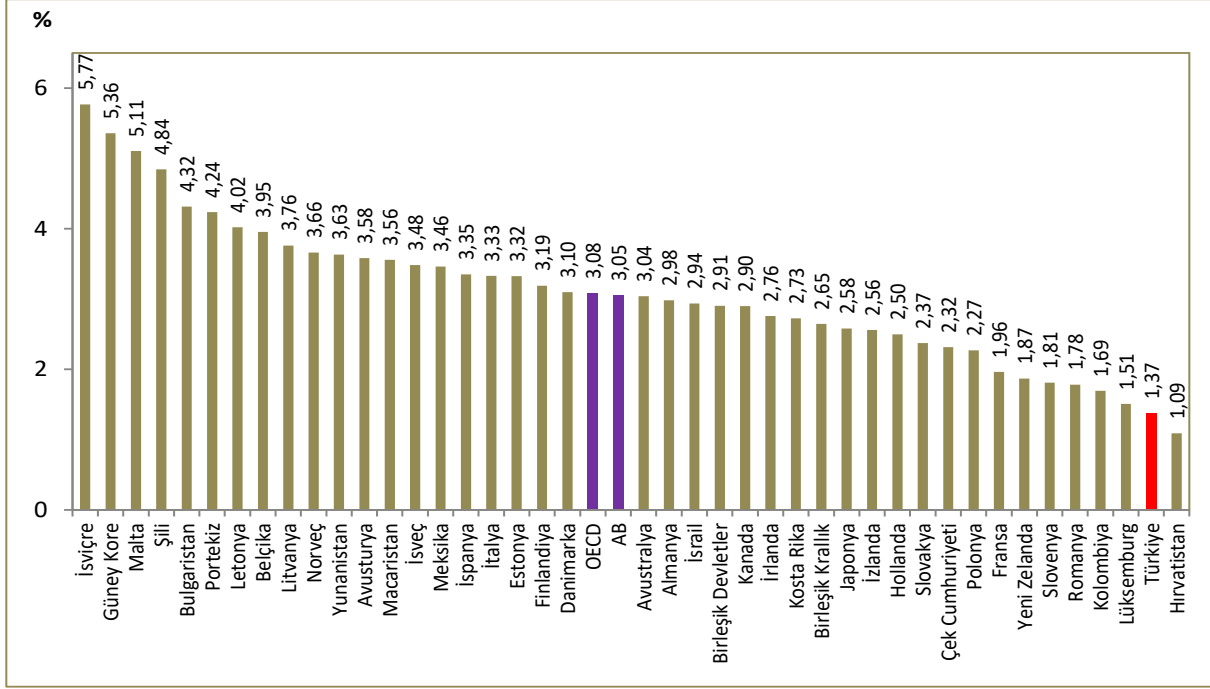
Şekil 11.18. Yıllara Göre Faiz Dışı Harcamalar ve Kamu Sağlık Harcamalarının Artış Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı

Not: 2003 yılı baz alınarak artış oranları hesaplanmıştır. 2020 yılı "Faiz Dışı Harcama" değeri "Gerçekleşme Tahmini" değeridir.

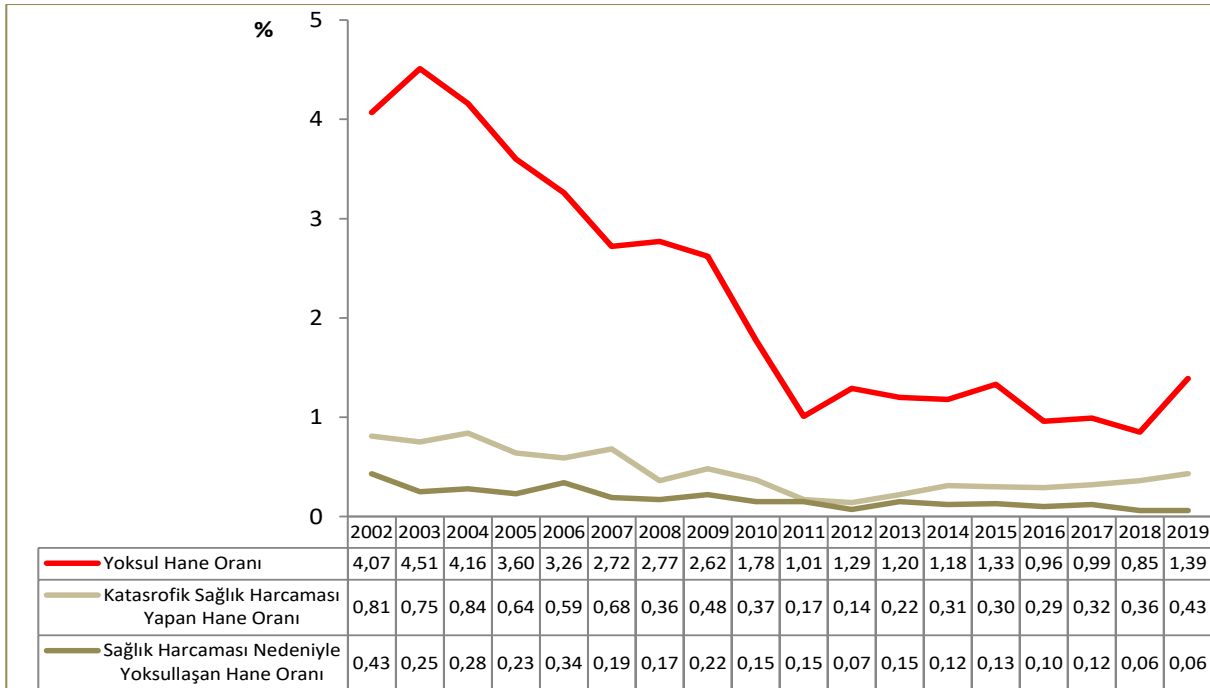
Şekil 11.19. Hanehalkı Nihai Tüketim Harcaması İçinde Cepten Yapılan Sağlık Harcaması Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Not: Türkiye verisi 2020 yılına aittir. Ülkelere ait veriler 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.20. Yıllara Göre Katastrofik Sağlık Harcaması, (%)

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bütçe Anketi Mikro Veri Seti

Tablo 11.3. Yıllara Göre GSYİH Baz Alınarak Hesaplanan SGP Göstergeleri, SGP ABD \$

Yıl	Sağlık Harcaması (Milyon)			Kamu Sağlık Harcaması (Milyon)			Kişi Başı Sağlık Harcaması				Kişi Başı Cari Sağlık Harcaması		
	Cari	Yatırım	Toplam	Cari	Yatırım	Toplam	Kamu	Özel	Toplam	Çeften	Kamu	Özel	Toplam
2002	31.004	749	31.753	21.695	749	22.444	340	141	481	95	329	141	470
2003	32.111	818	32.929	22.865	818	23.683	355	138	493	91	342	138	481
2004	36.094	1.772	37.865	25.880	1.098	26.978	399	161	560	108	383	151	534
2005	39.890	2.477	42.367	27.024	1.717	28.741	420	199	619	141	395	188	583
2006	48.579	3.701	52.280	33.448	2.280	35.728	516	239	754	166	483	218	701
2007	54.550	5.173	59.723	37.521	2.991	40.512	577	274	851	186	535	243	778
2008	59.457	6.159	65.616	43.221	4.689	47.910	674	249	923	161	608	229	837
2009	61.169	2.894	64.063	49.240	2.632	51.871	720	169	889	125	684	166	849
2010	63.748	3.322	67.070	49.723	2.997	52.720	721	196	917	150	680	192	872
2011	67.660	3.349	71.009	53.539	2.952	56.490	761	196	957	148	721	190	912
2012	68.919	3.825	72.744	54.564	3.076	57.640	767	201	968	153	726	191	917
2013	74.467	4.380	78.848	58.345	3.533	61.878	813	223	1.035	174	766	212	978
2014	80.469	5.316	85.785	62.448	3.990	66.438	861	251	1.111	197	809	233	1.043
2015	83.260	6.694	89.954	65.054	5.591	70.645	903	247	1.150	190	832	233	1.064
2016	90.681	5.814	96.495	71.132	4.619	75.752	956	262	1.217	199	897	247	1.144
2017	94.641	6.985	101.625	73.546	5.750	79.296	987	278	1.265	216	916	263	1.178
2018	94.889	6.266	101.156	73.427	4.947	78.374	963	280	1.243	215	902	264	1.166
2019	99.306	6.750	106.056	77.147	5.585	82.731	1.002	282	1.284	215	934	268	1.203
2020	110.293	7.983	118.277	86.961	6.769	93.730	1.124	294	1.418	228	1.043	280	1.323

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

Not: Bu tabloda değerler bundan önceki Sağlık İstatistik Yıllıklarında yer alan ve GSYİH ile hesaplanan değerlerdir. Bu tablo dışında yer alan bölüm içerisindeki bütün SGP hesaplamaları fiili tüketim bazlıdır.

Bölüm 11 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Sağlık harcamaları ile ilgili tablo ve şekiller OECD'nin Sağlık Hesapları Sistemi'ne göre TÜİK tarafından hesaplandı.
- ☑ Harcama rakamları reel rakamlara dönüştürülürken TÜİK tarafından açıklanan 12 aylık ortalamalara göre TÜFE değişim oranları kullanıldı.
- ☑ **Toplam Sağlık Harcaması:** Sağlığı geliştirme veya koruma amacını benimseyen tüm koruma, geliştirme, bakım, beslenme ve acil programlar için yapılan harcamalar "Sağlık Harcaması" olarak kabul edilir. Toplam sağlık harcaması, cari sağlık harcaması ile yatırım harcamasının toplamını ifade eder.
- ☑ **Cari Sağlık Harcaması:** Toplam sağlık harcamasının içerisinde yer alan yatırım harcamasının çıkartılması ile elde edilir.
- ☑ **Katastrofik Sağlık Harcaması:** Haneler tarafından yapılan sağlık harcamasının ödeme kapasitesine olan oranının %40 ve daha büyük olması durumunu ifade eder.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ SGP hesaplamasında temel olarak 2 yöntem kullanılmaktadır. İlki GSYİH baz alınarak hesaplanmaktadır. Bu yöntem hem nihai tüketim harcamalarını (hanehalkı ve devlet için) hem de brüt sermaye oluşumunu kapsar. İkinci yöntem ise fiili bireysel tüketim harcamaları baz alınarak yapılan hesaplamadır. Bu yöntem; hanehalkının tüm tüketim harcamalarını ve konut, sağlık, eğitim, sosyal koruma gibi devletin hanehalkına sağladığı bireysel nihai harcamaları kapsamaktadır. Bir başka deyişle savunma, asayiş, çevre koruma gibi toplu olarak hanehalkına sağladığı hizmetlere ilişkin devletin nihai harcamalarını içermez. Özellikle petrol, tahıl vb. gibi emtia ticaretine büyük ölçüde bağımlı olan ülkelerde GSYİH'de fazla volatilité görülmesi ve bu ticaret fiyatlarının (ve ayrıca sermaye mallarının fiyatlarının) sağlık hizmetlerinin tüketimini doğrudan etkilememesi sebebiyle ekonomideki genel mal ve hizmet tüketimi ile daha tutarlı bir ölçü olan fiili bireysel tüketime dayalı SGP yöntemi OECD tarafından da tercih edilmektedir. Uluslararası standartlara uymak adına bu yıl ve bundan sonraki yıllarda yayımlanacak Sağlık İstatistikleri Yıllıklarında SGP bazlı göstergeler fiili bireysel tüketim yöntemine göre hesaplanacaktır.

Yıl	Yıl Ortası Nüfus (Bin)	ABD \$	SGP ABD \$ (Fiili Bireysel Tüketim Bazlı)	SGP ABD \$ (GSYİH Bazlı)	TÜFE
2002	66.003	1,521	0,534	0,591	5,884
2003	66.795	1,492	0,696	0,737	4,696
2004	67.599	1,432	0,758	0,793	4,324
2005	68.435	1,348	0,827	0,835	3,997
2006	69.295	1,441	0,872	0,843	3,647
2007	70.158	1,300	0,904	0,852	3,353
2008	71.052	1,281	0,912	0,880	3,036
2009	72.039	1,545	0,940	0,904	2,858
2010	73.142	1,502	0,950	0,920	2,632
2011	74.224	1,677	0,991	0,966	2,472
2012	75.176	1,802	1,045	1,020	2,270
2013	76.148	1,903	1,104	1,070	2,112
2014	77.182	2,186	1,144	1,105	1,940
2015	78.218	2,711	1,190	1,162	1,802
2016	79.278	3,022	1,258	1,241	1,672
2017	80.313	3,648	1,387	1,384	1,504
2018	81.407	4,715	1,568	1,633	1,293
2019	82.579	5,679	1,794	1,896	1,123
2020	83.385	7,040	2,016	2,113	1,000

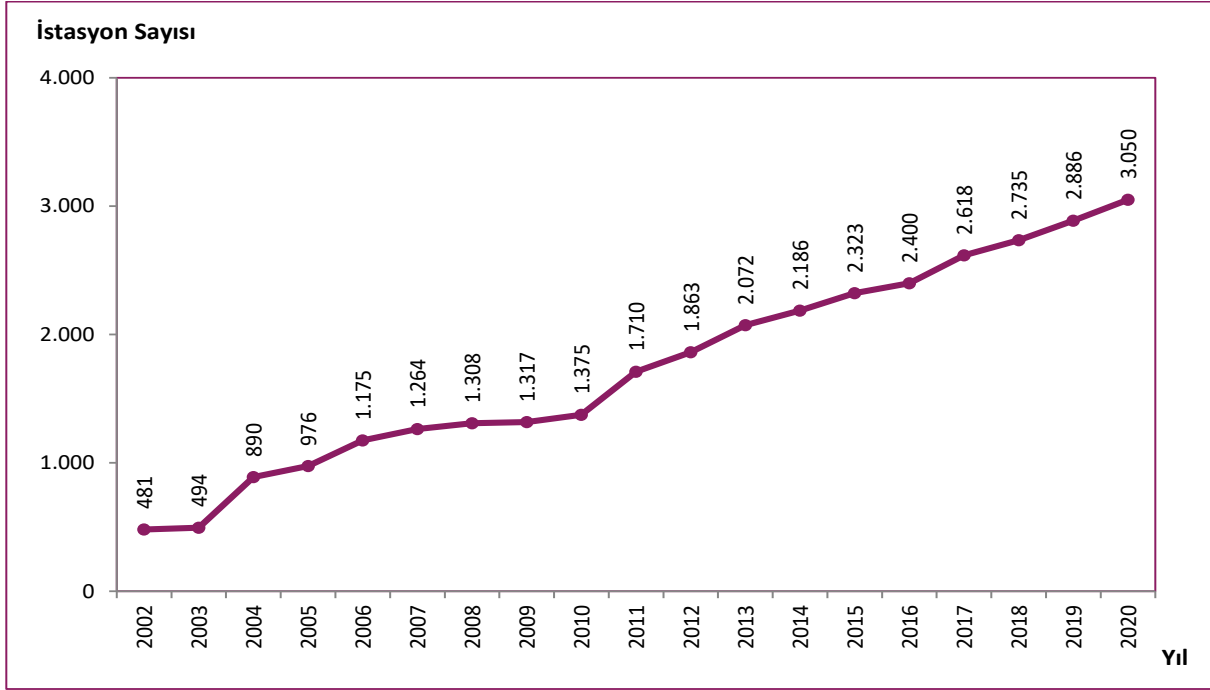
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2021

BÖLÜM 12

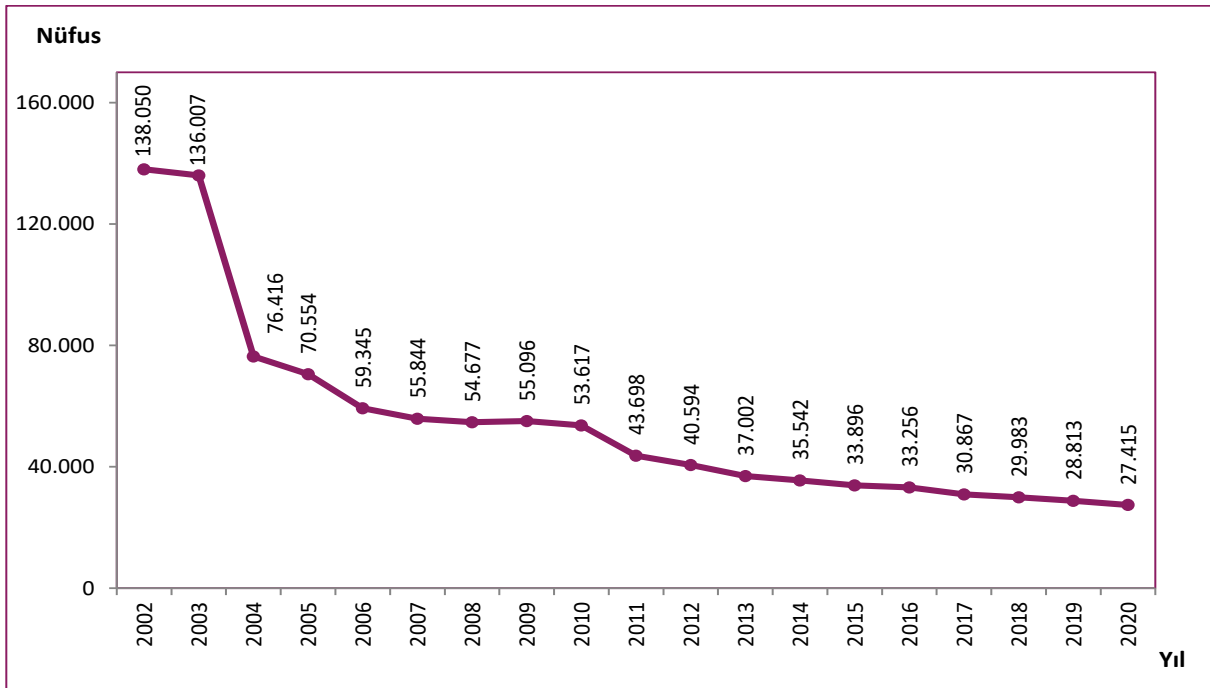
Acil Sağlık Hizmetleri

Şekil 12.1. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyon Sayısı, Sağlık Bakanlığı

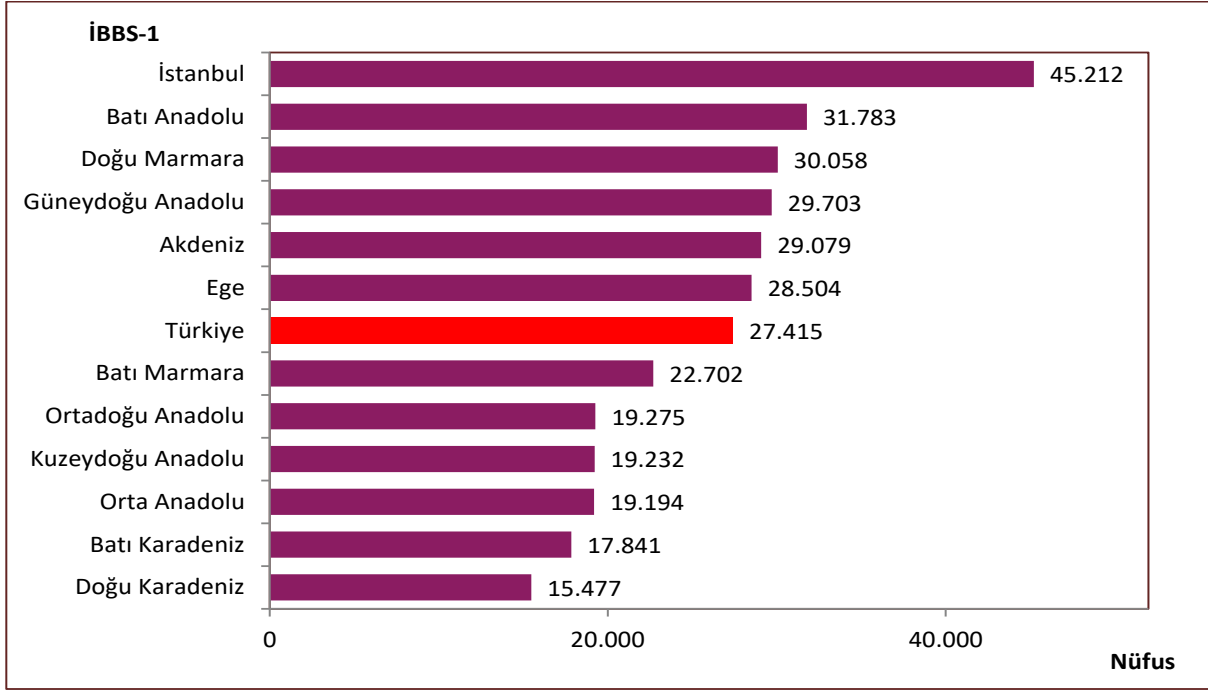
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.2. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

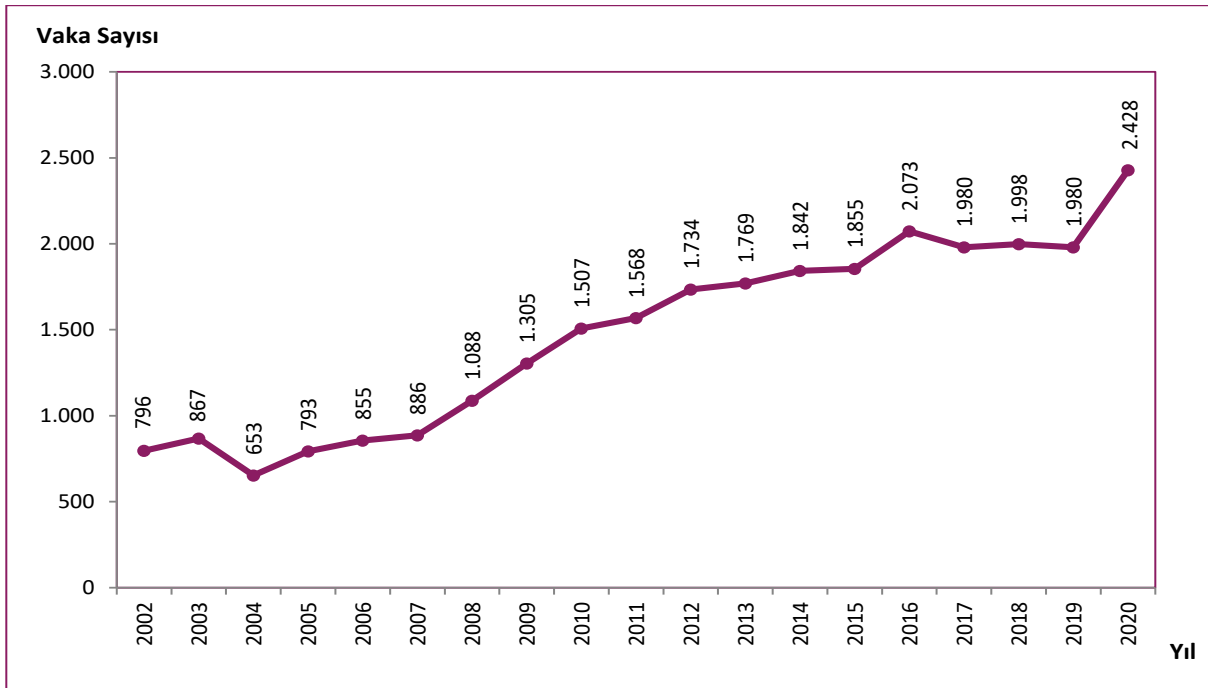
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.3. İBBS-1'e Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2020

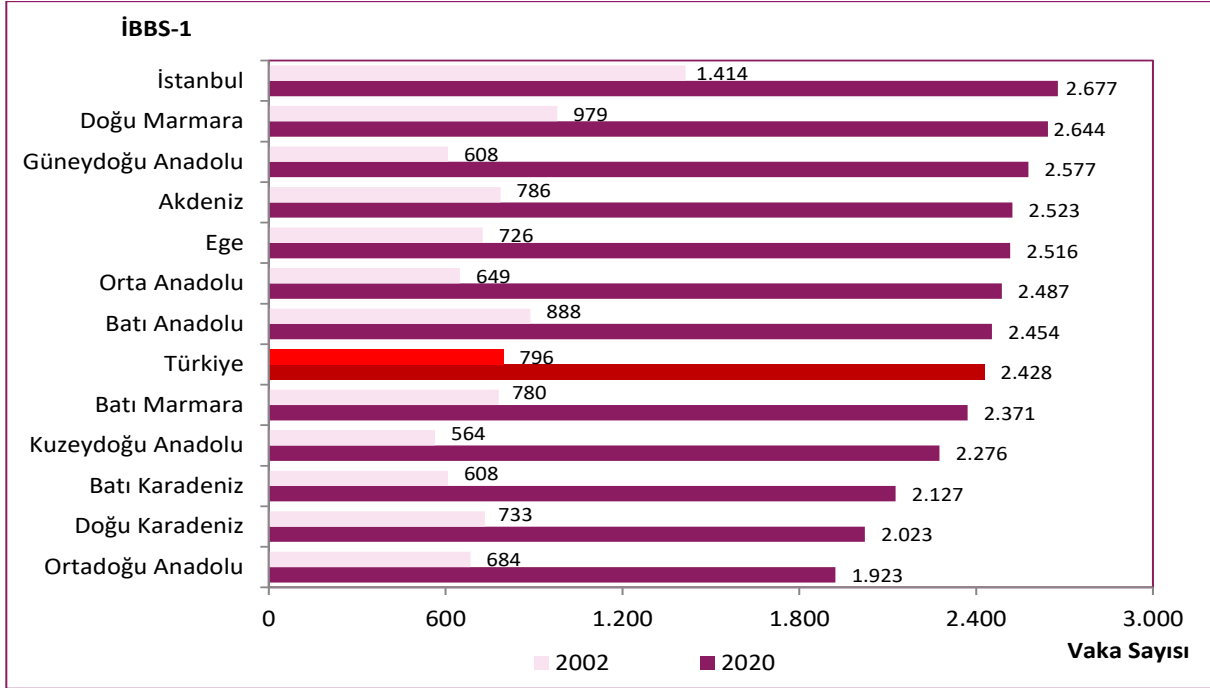
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.4. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı

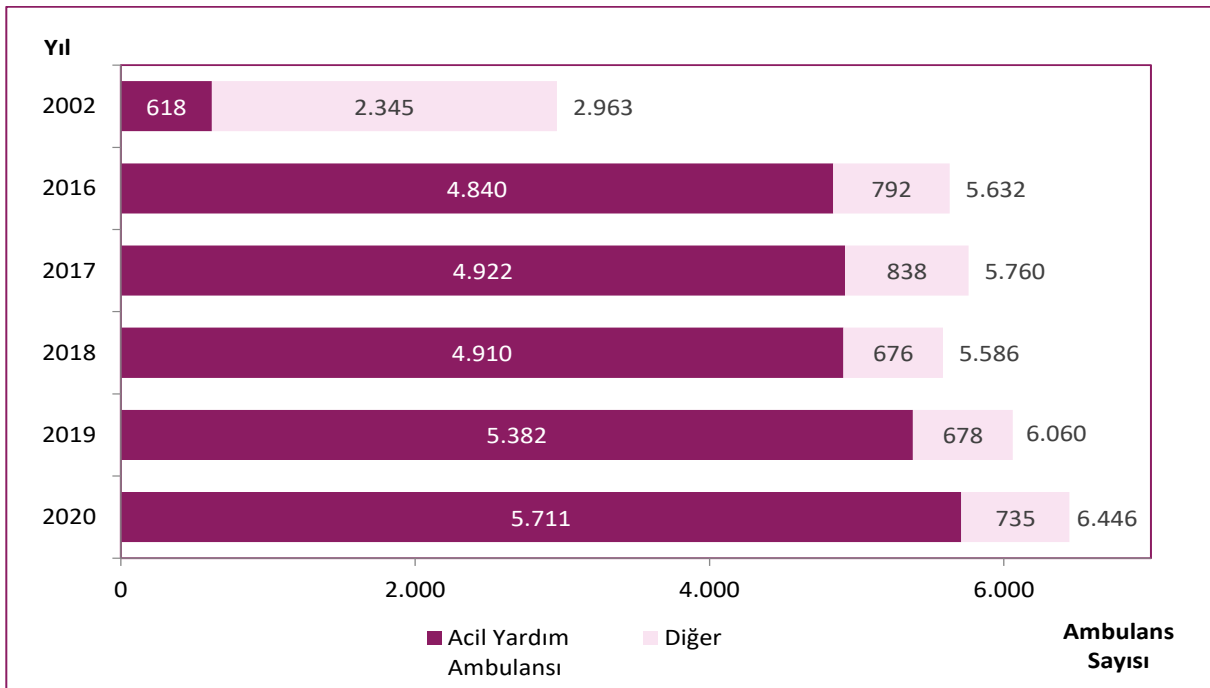
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.5. İBBS-1'e Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020

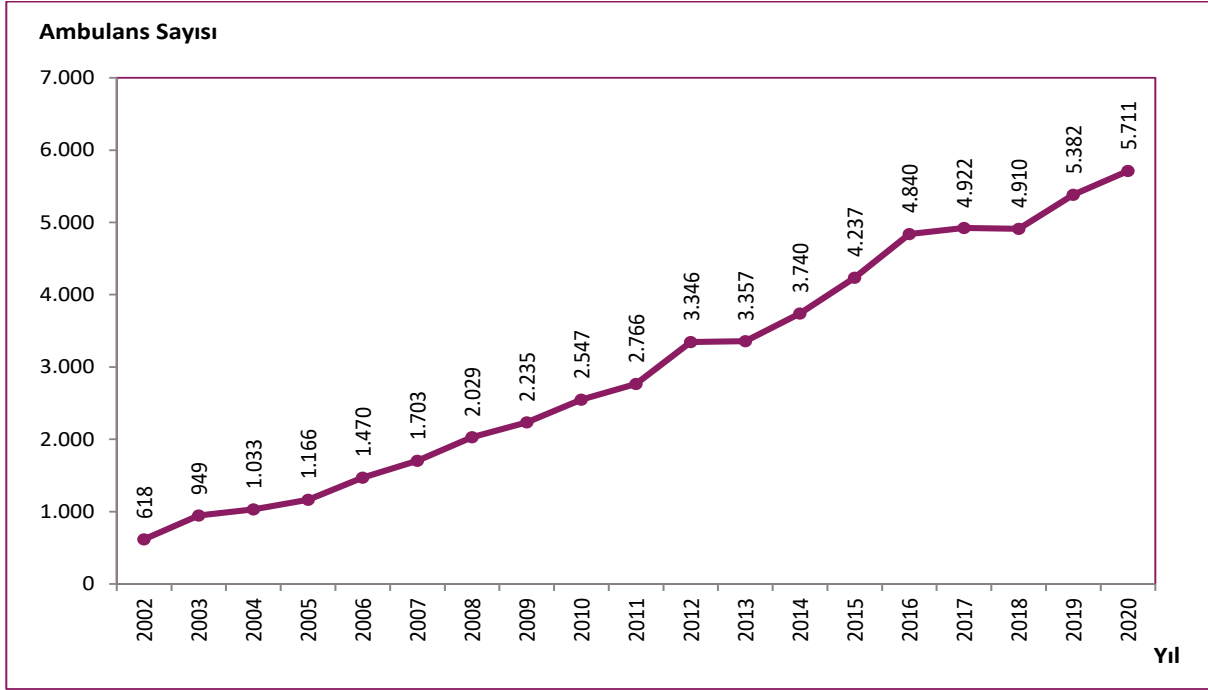
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.6. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı

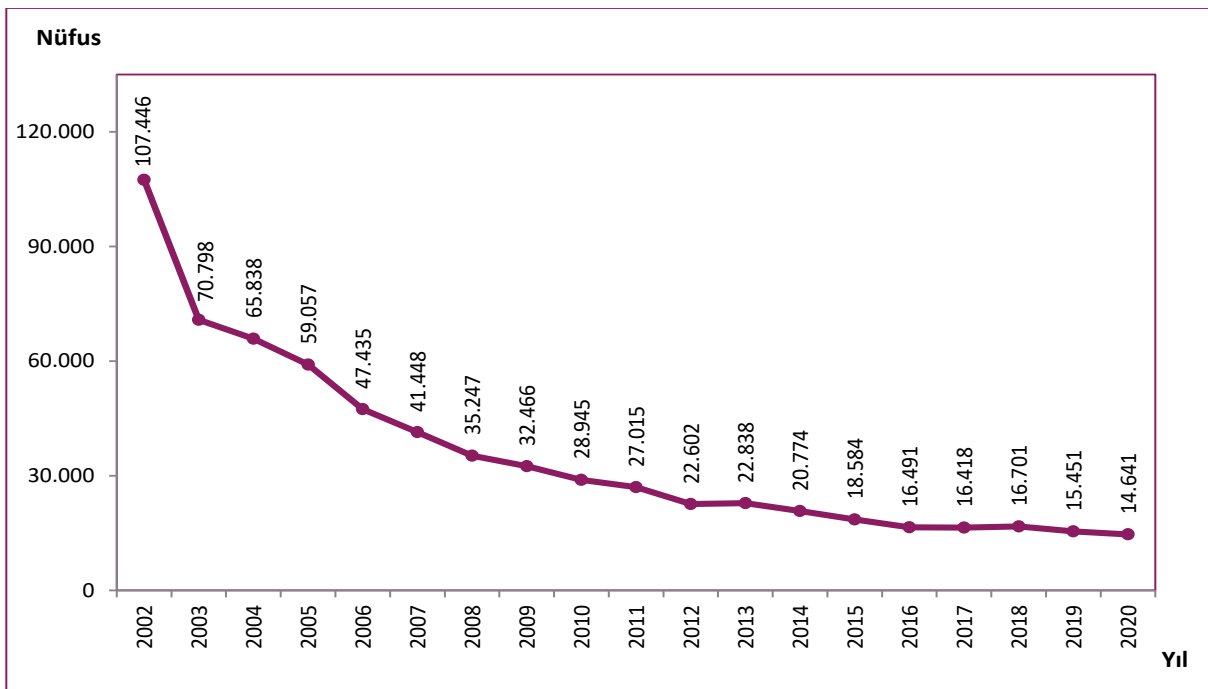
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.7. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı

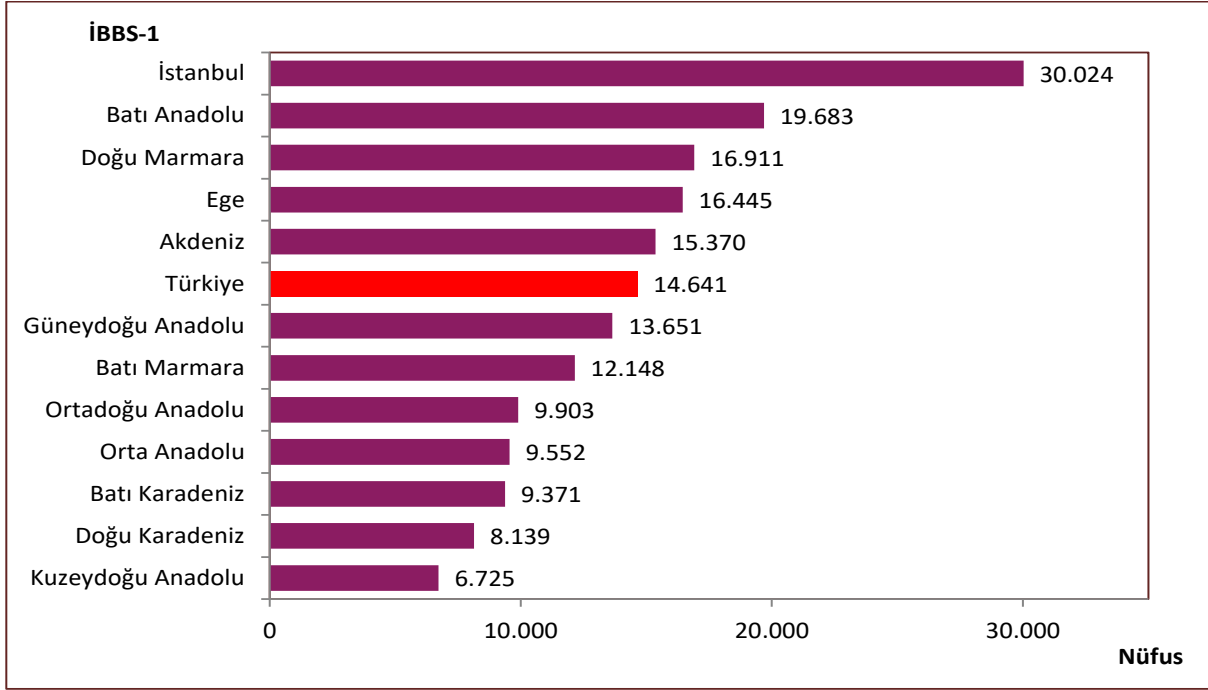
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.8. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

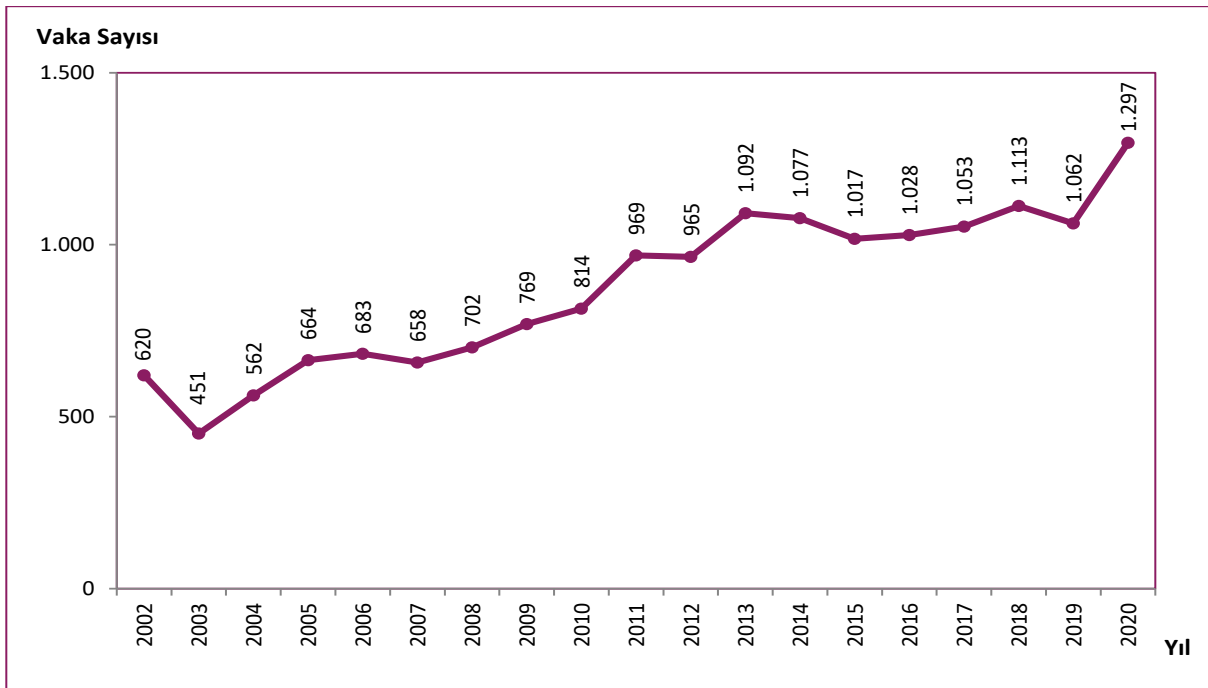
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.9. İBBS-1'e Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2020

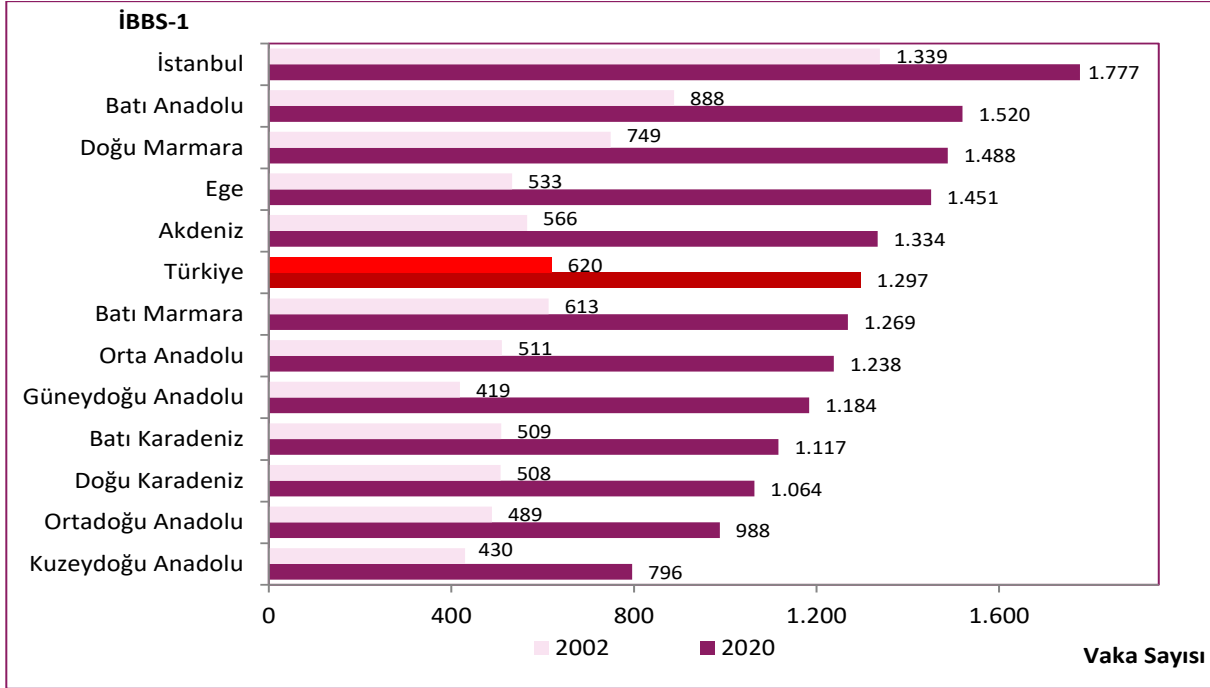
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.10. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.11. İBBS-1'e Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Toplam Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2020

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

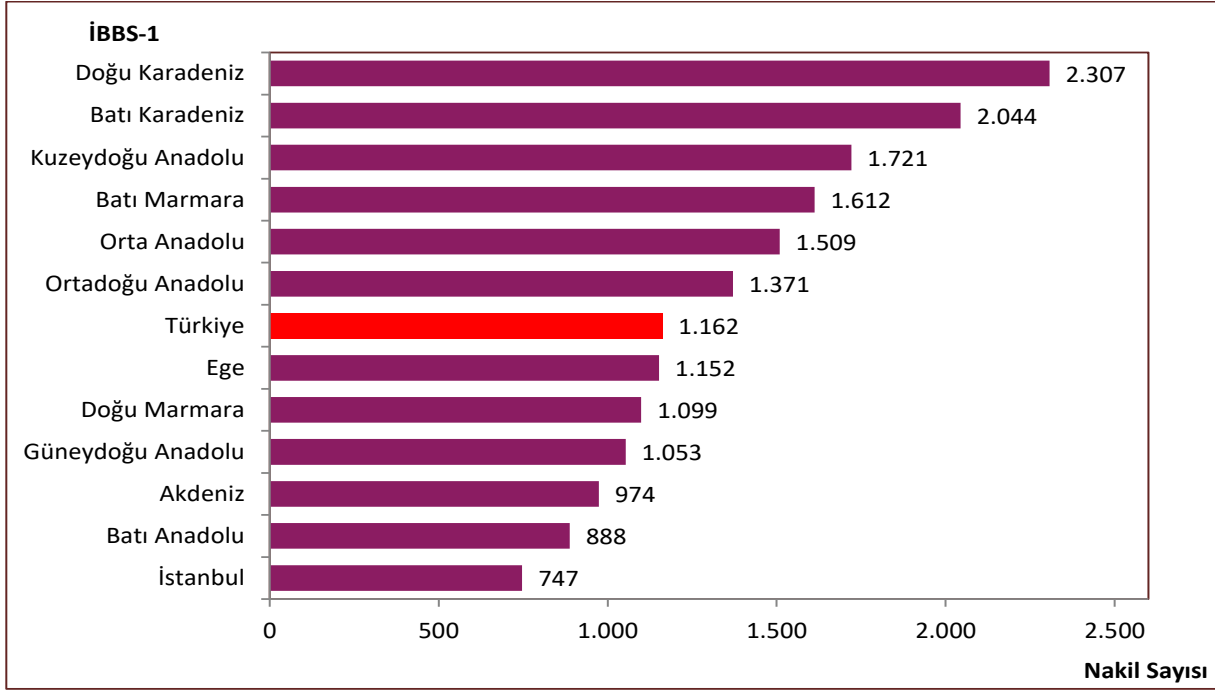
Tablo 12.1. Özellikli Ambulans Türlerine Göre Araç ve Nakledilen Hasta Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2020

Araç Türü	Araç Sayısı	Nakledilen Hasta Sayısı
Kar Paletli Ambulans	240	302
Yoğun Bakım & Obez Ambulansı	91	11.911
Motosiklet Ambulansı	62	11.626
4 Sedyeli Ambulans	62	6.609
Snow Track Ambulansı	21	49
Helikopter Ambulans	17	2.765
Deniz Ambulansı	6	3.348
Uçak Ambulans	3	1.073

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Helikopter ambulans, uçak ambulans ve deniz ambulansı hariç diğer ambulanslar Acil Yardım Ambulansı sayısına dahildir.

Şekil 12.12. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Nakil Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2020

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.2. Acil Yardım Ambulansı ile İl İçi ve İl Dışı Nakil Nedenlerinin Dağılımı, (%), Sağlık Bakanlığı, 2020

Neden	İl İçi	İl Dışı
İleri Özelleşmiş Hekim İhtiyacı	43,00	42,14
Yoğun Bakım İhtiyacı	12,19	19,82
Uzman Hekim İhtiyacı	25,46	16,27
Tıbbi Ekipman İhtiyacı	6,80	8,32
Boş Yer Olmaması	8,87	5,98
Hasta İsteği	1,33	3,15
Yan Dal Uzman Hekim İhtiyacı	0,74	1,09
Yanık Ünitesi İhtiyacı	0,09	0,80
Amputasyon-Replantasyon	0,05	0,28
Tıbbi-Teknik Arıza	0,34	0,21
İlgili Hizmet Unsurlarındaki Tadilat	0,23	0,14
Organ Nakli	0,004	0,09
Diğer*	0,91	1,71
Toplam	100	100

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*15.10.2020 tarihi itibarıyla nakil nedenleri detaylandırılarak 10 yeni nakil nedeni eklenmiş olup bu nakil nedenleri "Diğer" in içinde gösterilmiştir.

Tablo 12.3. İBBS-1'e Göre Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Oranı, (%), Sağlık Bakanlığı, 2019, 2020

İBBS-1	2019	2020
Batı Anadolu	17,8	15,1
İstanbul	18,2	12,1
Türkiye	12,0	8,5
Güneydoğu Anadolu	11,8	8,1
Kuzeydoğu Anadolu	13,3	8,1
Akdeniz	10,2	8,0
Ortadoğu Anadolu	12,1	7,9
Ege	11,3	7,9
Batı Marmara	10,3	7,6
Doğu Marmara	9,0	7,0
Doğu Karadeniz	8,7	5,9
Orta Anadolu	7,6	5,0
Batı Karadeniz	7,5	4,4

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.4. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, Sağlık Bakanlığı, 2020

İl Adı	Acil Yardım İstasyon Sayısı	Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus	Acil Yardım Ambulans Sayısı	Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus	Asılsız İhbar Oranı, (%)
Adana	61	37.028	116	19.472	11,0
Adıyaman	33	19.165	53	11.933	4,5
Afyonkarahisar	38	19.392	63	11.697	6,3
Ağrı	21	25.497	50	10.709	9,4
Amasya	21	15.976	39	8.602	4,8
Ankara	160	35.396	253	22.385	20,3
Antalya	64	39.817	93	27.401	9,7
Artvin	21	8.071	50	3.390	4,3
Aydın	37	30.246	67	16.703	4,4
Balıkesir	53	23.402	78	15.901	6,7
Bilecik	15	14.581	36	6.075	3,9
Bingöl	19	14.830	38	7.415	8,2
Bitlis	19	18.473	39	9.000	7,1
Bolu	24	13.117	47	6.698	7,4
Burdur	24	11.129	43	6.211	3,2
Bursa	82	37.827	136	22.808	9,1
Çanakkale	29	18.674	58	9.337	9,0
Çankırı	19	10.128	40	4.811	2,7
Çorum	36	14.726	58	9.140	2,8
Denizli	35	29.740	75	13.879	5,3
Diyarbakır	60	29.724	98	18.198	8,5
Edirne	19	21.461	52	7.842	6,0
Elazığ	34	17.293	64	9.187	6,1
Erzincan	18	13.024	52	4.508	7,0
Erzurum	31	24.461	70	10.833	7,8
Eskişehir	37	24.022	59	15.065	3,4
Gaziantep	53	39.644	110	19.101	8,1
Giresun	30	14.957	57	7.872	7,2
Gümüşhane	15	9.447	42	3.374	6,0
Hakkari	25	11.221	43	6.524	12,1
Hatay	61	27.202	143	11.604	7,2
Isparta	23	19.144	51	8.633	4,0
Mersin	64	29.199	124	15.071	7,6
İstanbul	342	45.212	515	30.024	12,1
İzmir	103	42.667	179	24.551	11,0
Kars	16	17.808	44	6.476	11,9
Kastamonu	34	11.070	65	5.790	4,5
Kayseri	53	26.820	87	16.339	4,4
Kırklareli	21	17.226	48	7.536	6,8
Kırşehir	17	14.297	38	6.396	4,9
Kocaeli	48	41.610	82	24.357	6,9

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.4. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, Sağlık Bakanlığı, 2020 – Devamı

İl Adı	Acil Yardım İstasyon Sayısı	Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus	Acil Yardım Ambulans Sayısı	Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus	Asılsız İhbar Oranı, (%)
Konya	80	28.125	127	17.717	5,3
Kütahya	29	19.886	45	12.815	4,9
Malatya	37	21.788	76	10.607	6,5
Manisa	58	25.011	86	16.868	7,2
Kahramanmaraş	46	25.395	81	14.422	6,9
Mardin	26	32.874	61	14.012	8,1
Muğla	56	17.871	88	11.372	9,6
Muş	16	25.695	37	11.111	8,5
Nevşehir	15	20.331	40	7.624	5,8
Niğde	24	15.086	44	8.229	4,4
Ordu	42	18.129	68	11.197	6,4
Rize	24	14.348	47	7.327	3,8
Sakarya	38	27.438	61	17.093	6,0
Samsun	44	30.820	70	19.373	5,0
Siirt	18	18.393	42	7.883	7,9
Sinop	24	9.019	45	4.810	4,6
Sivas	39	16.305	78	8.152	5,6
Tekirdağ	38	28.449	63	17.160	9,1
Tokat	28	21.352	60	9.964	4,1
Trabzon	41	19.802	65	12.491	6,0
Tunceli	14	5.960	34	2.454	7,2
Şanlıurfa	57	37.110	149	14.196	8,6
Uşak	19	19.444	47	7.860	4,9
Van	41	28.033	68	16.902	9,2
Yozgat	26	16.119	60	6.985	4,8
Zonguldak	26	22.739	46	12.852	5,7
Aksaray	22	19.228	45	9.400	7,4
Bayburt	8	10.239	29	2.824	3,1
Karaman	17	14.995	35	7.283	3,5
Kırıkkale	17	16.394	36	7.742	3,8
Batman	25	24.811	43	14.425	7,0
Şırnak	23	23.381	55	9.777	14,5
Bartın	13	15.306	32	6.218	3,9
Ardahan	12	8.013	44	2.185	5,8
Iğdır	8	25.164	37	5.441	8,2
Yalova	11	25.095	28	9.859	4,8
Karabük	15	16.241	40	6.090	4,8
Kilis	12	11.899	57	2.505	7,1
Osmaniye	27	20.317	49	11.195	4,5
Düzce	19	20.825	38	10.413	4,9
Türkiye	3.050	27.415	5.711	14.641	8,5

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 12 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert kullanıldı ve Likert sınırları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı. İllere ait değerler en yakın tam sayıya yuvarlandı. Likertler oluşturulurken bu tam sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ 02/09/2021 tarihi itibari ile emniyet, jandarma, itfaiye, AFAD, orman ve acil sağlık çağrıları 112 çatısı altında birleştirilmiştir.
- ☑ **Acil Yardım Ambulansı:** Her türlü acil durumda, olay yerinde ve ambulans içerisinde hasta ve yaralılara gerekli acil tıbbi müdahaleyi yapabilecek ekip, teknik ve tıbbi donanıma sahip kara aracıdır. Helikopter ambulans, uçak ambulans ve deniz ambulansı hariç diğer ambulanslar Acil Yardım Ambulansı sayısına dahildir.
- ☑ **Diğer Ambulans:** Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ve Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğüne ait ambulanslardır. Özel sektör ambulansları toplama dahil değildir.
- ☑ **Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar:** Acil Çağrı Merkezine gelen ve ambulans görevlendirilmesine karar verilen acil sağlık çağrıları için ambulans ekibinin belirtilen adrese ulaşması ancak çağrıya konu vakanın olmaması durumudur.
- ☑ **Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Sayısı:** (Acil Yardım Ambulansı Toplam Çıkış Sayısı – Acil Yardım Ambulansı Toplam Vaka Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Oranı, (%):** (Asılsız İhbar Sayısı x100)/(Acil Yardım Ambulansı Toplam Çıkış Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Nakil:** Sağlık tesisi tarafından uzman hekim, tıbbi donanım ve boş yatak bakımından hastanın tıbbi durumunun gerektirdiği tetkik, müdahale, bakım ve tedaviyi sağlayabilecek şartların sağlanmadığı durumlarda veya hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinde ambulans ekibi tarafından olay yerindeki hasta için yapılan değerlendirme sonucunda, hastanın ileri tıbbi müdahaleye ihtiyacı olduğuna karar verilmesi durumunda, gerekli sağlık hizmetinin verilebilmesi için hastanın uygun bir sağlık tesisine ambulans ile götürülmesi işlemidir.

SAĞLIK BAKANLIĞI BÜNYESİNDEKİ BAZI UYGULAMALARA AİT GENEL BİLGİLENDİRME

e-Nabız Kişisel Sağlık Sistemi

e-Nabız, Sağlık Bakanlığının tüm sağlık kuruluşlarının bilgi sistemlerini birbirine entegre ettiği kişisel sağlık kaydı sistemidir. İngilizce dil seçeneğiyle de hizmet veren e-Nabız ile tüm vatandaşlar laboratuvar tahlillerini, radyolojik görüntülerini, reçete ve ilaç bilgilerini, acil durum bilgilerini, teşhis, rapor gibi muayene ve tedavilerine ait her tür detaylı bilgiyi içeren sağlık kayıtlarına cep telefonlarından, tabletlerinden, bilgisayarlarından 7/24 erişebilmekte, dilerse belirlediği sınırlar çerçevesinde sağlık kayıtlarını hekimler ya da yakınlarıyla paylaşabilmektedir. Doğru verinin standart bir şekilde toplanmasına olanak sağlayan, teşhis ve tedavi sürecinin kalitesini ve hızını artıran, vatandaşlar ve hekimleri arasında güçlü bir iletişim ağının kurulmasını sağlayan, internet üzerinden güvenli bir şekilde erişilebilen dünyanın en geniş ve en kapsamlı sağlık bilişim alt yapısıdır. Bu sistem, sağlık kayıtlarının vatandaşların erişim ve kontrolüne açılmasını, bireylerin sağlık hizmet sunumuna dahil edilmesi ile sağlık okuryazarlığı seviyesinin artırılmasını, ayrıca sağlık hizmetlerinde maliyet etkinlik kapasitesini güçlendirerek uzun vadede sürdürülebilirliği sağlamaktadır. e-Nabız sistemi ile mükerrer işlem ve başvuruların asgariye indirilebilmesiyle sağlık hizmet sunumu politikalarının en önemli enstrümanlarından biri olan maliyet etkinlik prensibinin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Diğer yandan etkin sağlık politikaları geliştirme konusunda karar alıcı ve politika yapıcılara aktif karar desteği sunulmakta olup pandemi sürecinde de PCR sonuçlarının temini, aşı hakkı ve aşı kartı ile ilgili bilgilerin vatandaşlara sunulması, grip aşısı risk grubu ve idari izin belgesi sorgulaması alanları gibi imkanlarla da hizmet sağlayan bir sistem olmuştur.

Teleradyoloji Sistemi

Sağlık tesislerindeki tetkiklerin, tıbbi görüntü verilerinin, radyolojik raporların ve klinik dokümanların uluslararası standartlarda Bakanlığımıza ait sunucularda saklanması ve lokasyondan bağımsız olarak farklı sağlık tesislerinden bunlara ulaşılması amacıyla Teleradyoloji Sistemi kurularak hizmete sunulmuştur. e-Nabız sistemine entegre olan Teleradyoloji Uygulaması ile hekimler kendilerine başvuran hastaların tıbbi görüntülerini, bu görüntülere yazılmış raporları görebilmekte, meslektaşlarıyla anlık olarak online (çevrimiçi) fikir alışverişinde bulunabilmekte, görüntülü ve sesli olarak aynı radyolojik görüntü üzerinde birlikte raporlama yapabilmektedir. Mükerrer tetkik sorgulama servisi devreye alınmış olup klinisyenlere radyolojik görüntü isteminde bulunmadan önce ilgili hastaya ait son 1 yıl içerisinde aynı kapsamda çekilmiş olan radyolojik görüntüleri ve görüntülere ait radyoloji raporları sunulmaktadır. Bu servis sayesinde hem gereksiz çekimlerin önüne geçilmiş hem de hastaların fazla radyasyon almaları engellenmiştir.

Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler (SİNA)

SİNA kurum kaynaklarının daha etkin yönetilmesi, merkez ve taşra teşkilatı kullanıcılarının etkin ve hızlı karar alma yetisinin artırılması amacıyla geliştirilen Sağlık Bakanlığımıza ait yerli karar destek sistemi platformudur. SİNA, sağlık kuruluşlarından Sağlık Bakanlığımıza gelen verinin analizini yapan ve sağlık hizmet sunucularından Sağlık Bakanlığımıza iletilen sağlık istatistiklerinin tüm detaylarıyla raporlanmasına imkan sağlayan platformdur.

Yerli iş zekası platformu olma özelliği ile SİNA, tüm sağlık hizmet sunucularına ait dijital kayıtların canlı olarak izlenmesine ve raporlanmasına olanak tanımaktadır.

Mekansal İş Zekası (MİZ)

MİZ uygulaması ile sağlık hizmeti veren kamu kurum ve kuruluşları ile özel kurumlardan belirli standartlar çerçevesinde sağlık verileri toplanmaktadır. Bu veriler, veri işleme ve analiz süreci sonucunda ülkenin coğrafi konumu üzerinde hızlı ve doğru karar vermeye olanak sağlamaktadır. Sağlık Bakanlığına bağlı üst düzey yöneticiler ve il yöneticileri, MİZ uygulaması ile harita üzerinde, hangi hastalıkların hangi bölgede yoğunlaştığı, kendi ilinde/ilçesinde tedavi olma oranı, farklı ile gidiş sebepleri, bölgeler arası sağlık hizmeti farklılıkları, çevre kirliliği sebebiyle artan başvuru oranları, bulaşıcı hastalık dağılımı, insan kaynağı planlaması, sağlık tesisi, acil istasyonu vb. planlaması gibi verileri il, ilçe, sağlık bölgesi ve hastane düzeyinde elektronik ortamda takip edebilmektedir.

Entegre Kurumsal İşlem Platformu (EKİP)

Bu uygulama tüm sağlık personelinin tüm iş ve işlemlerini, kişisel bilgilerini yönetebildiği ve kurum içi sosyal ağları oluşturabildiği, sağlık personelinin ve sağlık kuruluşlarının (kamu, özel, vakıf vb.) bütünlük bir yapıda takip edilebilmesi amacı ile geliştirilen bir platformdur. Entegre Kurumsal İşlem Platformu (EKİP) 3 ana bileşenden oluşmaktadır. İnsan Kaynakları Yönetim Sistemi bileşeni; Sağlık Bakanlığı, bağlı kuruluşlar, merkez ve taşra teşkilatı bünyesinde farklı kanunlarla istihdam edilen personelin kimlik, adres, özlük, kadro, hizmet, tahsil, yabancı dil, disiplin, askerlik, maaş tahakkuk, döner sermaye bilgilerinin güncel bir şekilde kayıt altına alındığı, takip ve kontrolünün yapıldığı, bu bilgiler doğrultusunda Bakanlık üst yönetiminin karar destek amacıyla güncel ve güvenilir raporlara ulaşabildiği ve tüm bu işlemlerin çevrimiçi olarak yürütüldüğü sistemdir. Diğer kurum ve kuruluşlardaki sistemler ve Sağlık Bakanlığında bulunan sistemlerin entegre edilmesi ve verilerin veri kaynağından alınarak hatanın minimum seviyeye indirilmesi, anlık ve güvenilir raporların oluşturulması ana hedefler içerisinde. Sağlık Tesisleri Yönetimi bileşeni; özel sağlık kuruluşlarının ruhsatlandırma süreçleri, hekim kadroları, çalışan hekimler, hekim başlatma işlemleri, sağlık kuruluşu mahal listeleri, sağlık kuruluşu donanımları, denetim işlemleri, faaliyet izin belgeleri gibi öğelerin takip edildiği sistemdir. Portal bileşeni; Sağlık Bakanlığının Kurumsal Sosyal İletişim Ağı olarak hizmet verdiği sistemdir. Kişisel bilgilerin yönetilebildiği, kurum içi sosyal ağların oluşturulabildiği, kişilerin özlük bilgilerini görüntülediği, sosyal medya özellikleri ile grup oluşturabildikleri, paylaşım yapabildikleri ve çevrimiçi eğitime katılabildikleri bir platformdur. Ayrıca, hekimler, vaka paylaşımı yapabilmekte, muayene, randevu ve ameliyat sayılarını ve hizmet puanlarını görüntüleyebilmektedir.

Halk Sağlığı Yönetim Sistemi (HSYS)

Sağlık hizmet sunumunda; birinci basamak sağlık hizmeti, halk sağlığı hizmeti ve koruyucu önleyici sağlık hizmetine yönelik ihtiyaç duyulan farklı uygulamaların bütünlük bir yapıda kurgulanması, mükerrer uygulamaların kaldırılması, kaliteli veri toplanması, toplanan verilerin analizinin yapılması, raporlanması, tüm süreçlerin uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi ve tek merkezden yönetilebilir olması amaçlanmıştır.

Hayat Eve Sığar (HES) Uygulaması

Covid-19 pandemisi ile mücadele döneminde bilişim ve teknolojinin sunduğu imkânlardan en üst düzeyde faydalanmak ve tüm süreci sağlık bilişim sistemleri üzerinden kontrol edebilmek için HES uygulaması vatandaşların hizmetine sunulmuştur. HES uygulaması ile vatandaşlar, yaşadıkları bölgedeki ya da gitmek istedikleri lokasyondaki risk durumunu ve hastalık yoğunluğunu harita üzerinden görebilmektedir. Uygulamada yer alan İhbar Modülü ile pandemi kurallarına uygun olmayan olumsuzluklar İl İlçe Salgın Denetim Merkezine (İSDEM) bildirilmektedir. HES uygulaması ile riskli kişilere ait izolasyon bilgisi, bulaş kaynağı ve temaslı bilgisi görülmekte, ayrıca temaslı bildirim yapılabilmektedir. Covid-19 pandemisine karşı aşı uygulaması yapılan her kişi, uygulanan aşıya ait detayları “Covid-19 Aşı Bilgilerim” menüsü ile görebilmekte, aşı kartını oluşturabilmekte ve aşı kartını cihazına indirebilmektedir. Covid-19 aşısı sonrası belirti yaşanması durumunda “Anket” menüsünden geri bildirim yapabilmektedir. “AB Uyumlu Sağlık Pasaportu” menüsü ile kişiler ülke içinde ve ülkeler arası seyahatlerde aşı, bağışıklık ve diğer sağlık bilgilerinin ülke otoriteleri ve hava yolları firmalarıyla paylaşılmasına olanak tanıyan “HealthPass” uygulamasına yönlendirilmektedir. “HES Kodu Ayarları” menüsü ile vatandaşlar aşı durumu, hastalık durumu ve test durumu bilgilerini “izin vermeleri halinde” HES kodu sorgu sonucunda görüntüleyebilmektedir.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK BİLGİ SİSTEMLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

www.sbsgm.saglik.gov.tr

Bilkent Yerleşkesi, Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 6001. Cad. No:9
Çankaya/Ankara 06800

Tel: +90 (312) 471 83 50

Sağlık Bakanlığı Yayın Numarası: 1240

ISBN: 978-975-590-854-0

